

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU ÇERÇEVESİNDE
ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Elif Sena MALATYALIOĞLU**

**Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Melih SÖNMEZ**

Kasım 2022, ERZİNCAN

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU ÇERÇEVESİNDE
ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Elif Sena MALATYALIOĞLU**

**Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Melih SÖNMEZ**

Kasım 2022, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

ELİF SENA MALATYALIOĞLU

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
Program Adı : Yüksek Lisans
Tez Başlığı : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde
Anonim Şirketlerin Tasfiyesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 348 sayfalık kısmına ilişkin 26/10/2022 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: %23' dır.

Filtrelemeye **alıntılar dâhil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimedenden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 14/11/2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Melih Sönmez

Elif Sena Malatyalıoğlu

KILAVUZA UYGUNLUK

“6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU ÇERÇEVESİNDE ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ ” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Elif Sena MALATYALIOĞLU

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Melih SÖNMEZ

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Cem BAYGIN

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğretim Üyesi Melih SÖNMEZ danışmanlığında **Elif Sena MALATYALIOĞLU** tarafından hazırlanan “**6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketlerin Tasfiyesi**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Özel Hukuk Dalı’nda Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

14.11.2022

JÜRİ:

Danışman : **Dr. Öğretim Üyesi Melih SÖNMEZ**
Üye : **Dr. Öğretim Üyesi Şengül AL KILIÇ**
Üye : **Dr. Öğretim Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY**

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

“6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketlerin Tasfiyesi” adlı bu çalışmada tez danışmanlığımı üstlenen Dr. Öğr. Üyesi Melih SÖNMEZ’e, tez savunma jürimde yer alarak görüş ve önerileriyle tezime katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Şengül AL KILIÇ ve Dr. Öğr. Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY’a ve tez savunma jürimde yer almamasına rağmen aklıma takılan sorulara cevap bulmama yardımcı olma nezaketi gösteren Prof. Dr. Tekin MEMİŞ ve Doç. Dr. Özlem KARAMAN COŞGUN’a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tezimi yazarken faydalandığım içtihat programını ve Erzincan Barosu Kütüphanesi’ni hizmete sunan Erzincan Barosu Başkanı Adem AKTÜRK’e, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Hakan İBİLİ’ye, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi çalışanlarına, yüksek lisans sürecimde birçok konuda bana yardımcı olan Dr. Gamze MERCAN’a, tezime ilişkin kaynaklara ulaşmamı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan AKARTEPE ve Arş. Gör. İlknur DENİZ’e yardımları için teşekkür ediyorum.

Bu zorlu süreçte hayattaki en önemli şeyin aile olduğunu anladım. Ailem sayesinde umudumu kaybetmeden bu yolda ilerleyebildim, hayallerime ulaşabilmek için mücadele ettim. Tezimi, sayfalar dolusu teşekkür edebileceğim annem Neslihan MALATYALIOĞLU’na, babam Yusuf MALATYALIOĞLU’na ve varlığı yüzümü güldüren canım kardeşim İbrahim Taha MALATYALIOĞLU’na ithaf ediyorum.

Elif Sena MALATYALIOĞLU, ERZİNCAN, 2022

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU ÇERÇEVESİNDE ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ

Elif Sena MALATYALIOĞLU

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Kasım 2022

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Melih SÖNMEZ

ÖZET

Şirketlerin ticari faaliyetlerinin çeşitli sebeplerle sona ermesi mümkündür. Bu kapsamda anonim şirketlerin sona ermesi ve tasfiyesi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda 529-548. maddeler arasında düzenlenmiştir. Şirketin tasfiyeyi gerektirecek bir biçimde sona ermesini takiben şirket tasfiye sürecine girmektedir. Bir anonim şirketin iç ve dış ilişkide faaliyetlerinin tamamen sona ermesi için tasfiyesinin yapılması gerekmektedir. Anonim şirketin tasfiyesine ilişkin hükümler şirketin ticari hayattan hızlı bir şekilde çekilmesinin önüne geçmekte ve böylece pay sahiplerinin ve alacaklıların menfaatinin korunması sağlanmaktadır. Dolayısıyla bu sürecin şirket üzerinde birtakım etkileri söz konusu olmaktadır. Tasfiye işlemleri kural olarak bir organ niteliğinde olan tasfiye memurları tarafından yürütülmektedir. Tasfiye memurlarının yükümlülüklerini ihlal etmesi verdiği zararlardan dolayı sorumlu olmalarına neden olacaktır. Bu nedenle tasfiye memurları alacağın tahsil edilmesini engelleyici davranışlarda bulunmamalı, şirketin mal ve haklarının korunması için gerekli olan tüm önlemleri almalıdır. İlk envanter ve bilançonun hazırlanması ile başlayan tasfiye süreci malvarlığının dağıtılması ve anonim şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi ile sonlanacaktır. Ancak tasfiye aşamasında bulunan anonim şirketin, belirli koşulların varlığı halinde, genel kurul kararıyla tasfiyeden dönmesi ve ticari faaliyetlerini devam ettirmesi mümkündür. Bununla birlikte tasfiye kapanmasına rağmen tamamlanması gereken işlemlerin varlığı halinde, şirketin ticaret siciline yeniden tescili istenebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirketin Tasfiyesi, Tasfiyeden Dönme, Ek Tasfiye, Tasfiye İşlemleri, Tasfiye Memurları.

**LIQUIDATION OF JOINT STOCK COMPANIES WITHIN THE
FRAMEWORK OF THE TURKISH COMMERCIAL LAW NO. 6102**

Elif Sena MALATYALIOĞLU

Erzincan Binali Yıldırım University,

Graduate School of Social Sciences

Master's Thesis, November 2022

Supervisor: Associate Dr. Melih SÖNMEZ

ABSTRACT

It is possible for companies to terminate their commercial activities for various reasons. In this context, the termination and liquidation of joint stock companies are in the Turkish Commercial Code No. 6102 529-548. arranged between the items. After the company ends in a way that requires liquidation, the liquidation process launches in the company. In order to complete the activities of a joint stock company in terms of both internal and external relations, it must be liquidated. Provisions regarding the liquidation of the joint stock company prevent the rapid withdrawal of the company from commercial life, thus protecting the interests of shareholders and creditors. Therefore, this process has some effects on the company. Liquidation procedures are carried out by liquidators, who are the legal body as a rule. If the liquidators violate their obligations, they will be liable for the damages they cause. For this reason, liquidators should not engage in behaviors that prevent the collection of receivables and should take all necessary measures to protect the company's property and rights. The liquidation process, which starts with the preparation of the first inventory and balance sheet, will end with the distribution of assets and the withdrawal of the joint stock company from the trade registry. However, it is possible for the joint stock company, which is in the liquidation phase, to withdraw from liquidation and to continue its commercial activities with the decision of the general assembly, in case of certain conditions. However, if there are transactions that need to be completed despite the liquidation being closed, it may be requested to re-register the company to the trade registry.

Key Words: Liquidation of the Joint Stock Company, Return from Liquidation, Additional Liquidation, Liquidation Procedures, Liquidators.

İÇİNDEKİLER

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU ÇERÇEVESİNDE ANONİM ŞİRKETLERİN TASFİYESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xx
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TASFİYE KAVRAMI, TASFİYE KAVRAMININ SONA ERME KAVRAMI İLE İLİŞKİSİ VE TASFİYE SÜRECİNİN ANONİM ŞİRKETİN HUKUKİ DURUMUNA ETKİSİ

I. Tasfiye Kavramı, Tasfiyenin Sona Erme ile İlişkisi, Tasfiyenin Amacı ve Hukuki Niteliği.....	4
A. Genel Olarak Tasfiye Kavramı	4
B. Sona Erme Kavramı ve Tasfiyenin Sona Erme ile İlişkisi	6
1. Genel Olarak.....	6
2. Sona Erme Sebepleri	8

a) İnfisah Kavramı ve İnfisah Sebepleri	8
(1) İnfisah Kavramı.....	8
(2) Tasfiyesiz İnfisah Kavramı.....	8
(3) İnfisah Sebepleri	10
(a) Anonim Şirketin Esas Sözleşmesinde Öngörülen Sürenin Sona Ermesi	10
(b) İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkânsız Hale Gelmesi.....	14
(c) Esas Sermaye ile Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Zarar Sebebiyle Karşılıksız Kalması Durumunda Genel Kurulun Sermayenin Üçte Biri ile Yetinme veya Sermayenin Tamamlanması Yönünde Karar Almaması	17
(d) Anonim Şirketin İflasına Karar Verilmesi	22
(e) Esas Sözleşmede Öngörülen Herhangi Bir İnfisah Sebebinin Gerçekleşmesi	24
(f) Tasfiyesiz İnfisah Halleri	25
b) Fesih Kavramı ve Fesih Sebepleri.....	27
(1) Fesih Kavramı	27
(2) Fesih Sebepleri	27
(a) Genel Kurulun Fesih Yönünde Karar Alması	27
(b) Şirket Organlarından Birinin Eksikliği veya Genel Kurulun Toplanamaması	29
(c) Haklı Sebeple Fesih	31
(d) Esas Sözleşmede Öngörülen Fesih Sebeplerinden Birinin Gerçekleşmesi	42
(e) Kanunlarda Öngörülen Diğer Hallerde Fesih	44

(i) Kamu Düzenine veya İşletme Konusuna Aykırı İşlem veya Hazırlık Faaliyetleri ya da Muvazaalı İş ve Faaliyetlerde Bulunulduğunun Tespit Edilmesi.....	44
(ii) Şirketin Kuruluşu Sırasında Gerçekleşen Kanuna Aykırılık Halleri.....	47
(iii) Şirket Amacının Kanuna veya Ahlaka Aykırı Hale Gelmesi....	49
3. Sona Erme Sonrası Sicil İşlemleri	50
C. Tasfiyenin Amacı	52
D. Tasfiyenin Hukuki Niteliği	53
II. Tasfiye Halinde Anonim Şirketin Hukuki Durumu	56
A. Şirket Tüzel Kişiliğinin Devam Etmesi	56
B. Ticaret Unvanına “ <i>Tasfiye Halinde</i> ” İbaresinin Eklenmesi.....	59
C. Şirketin Amacının Değişmesi	60
D. Hukuki İlişkilerin Devam Etmesi	62
E. Şirket Organlarının Varlığını Devam Ettirmesi	63
1. Genel Olarak.....	63
2. Genel Kurulun Varlığının Devamı	64
3. Yönetim Kurulunun Varlığının Devamı	68
4. Genel Kurulun Toplanamaması ve Yönetim Kurulunun Eksikliği	71
5. Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü.....	73
F. Tasfiye Aşamasında Ticari Temsilci ve Ticari Vekillerin Yetkisi.....	74
G. Tasfiye Aşamasında Şirketin Denetimi.....	75
H. Tasfiye Aşamasında Pay Sahiplerinin Hakları ve Yükümlülükleri.....	76

İKİNCİ BÖLÜM

TASFİYE MEMURLARI

I. Genel Olarak Tasfiye Sürecinde Tasfiye Memurlarının Rolü	78
II. Tasfiye Memurlarının Atanması	79
A. Esas Sözleşme ile Atanması	79
B. Genel Kurul Kararı ile Atanması	80
1. Genel Olarak	80
2. Esas Sözleşme ile Atanan Tasfiye Memurlarının Görevi Kabul Etmemesi Halinde Tasfiye Memurlarının Atanması	81
C. Kanun Gereği Yönetim Kurulunun Tasfiye İşlerinde Görevli Olması	83
D. Mahkeme Kararı ile Atanması	85
1. Şirketin Mahkemenin Fesih Kararı ile Sona Erdiği Hallerde Atama	85
2. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Azil ve Yeniden Atama	85
3. Temsile Yetkili Tasfiye Memurlarından Hiçbirinin Kanunda Aranılan Niteliklere Sahip Olmaması Nedeniyle Atama	86
4. Mahkeme Tarafından Atanan Tasfiye Memurunun Görevi Kabul Etmemesi Halinde Atama	86
E. Anonim Şirketin Tek Bir Pay Sahibinden Oluştığı Hallerde Tasfiye Memurunun Belirlenmesi	87
F. Tasfiye Memurlarının Tescil ve İlan Edilmesi	88
III. Tasfiye Memurları ile Şirket Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği	90
A. Vekâlet Sözleşmesi Görüşü	90
B. Hizmet Sözleşmesi Görüşü	91
C. Sui Generis Bir İş Görme Sözleşmesi Olduğu Görüşü	91
IV. Tasfiye Memurlarının Nitelikleri	92

A. Temsile Yetkili Tasfiye Memurlarından En Az Birinin Türk Vatandaşı Olması ve Yerleşim Yerinin Türkiye’de Bulunması.....	92
B. Tasfiye Memurlarının Tam Ehliyetli ve İflas Etmemiş Olması.....	93
C. Tasfiye Memurlarının Kişisel Özellikleri	94
D. Tasfiye Memuru Olabilecek Kişiler ve Tüzel Kişilerin Tasfiye Memuru Olarak Atanması.....	94
V. Tasfiye Memurlarının Sayısı ve Görev Süresi.....	95
VI. Tasfiye Memurlarının Ücret Hakkı	97
VII. Tasfiye Memurlarının Görev ve Yetkileri	98
A. Tasfiye İşlemlerinin Yerine Getirilmesi	98
B. Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisi	98
1. Genel Olarak.....	98
2. Temsil Yetkisinin Devri.....	99
3. Tasfiye Amacı Dışında Yapılan İşlemlerin Akıbeti	100
4. Temsil Yetkisinin Kullanılmasında Çift İmza Kuralı	100
5. Tasfiye Memurlarının Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğu	101
VIII. Tasfiye Memurlarının Görevinin Sona Ermesi	102
A. Sona Erme Sebepleri	102
1. Genel Kurul Kararı İle Azil	102
2. Mahkeme Kararı ile Azil.....	104
3. Görev Süresinin Sona Ermesi.....	109
4. İstifa	109
5. Diğer Sona Erme Sebepleri	110
B. Sona Ermenin Hüküm ve Sonuçları.....	111

IX. Tasfiye Memurlarının TTK'dan Kaynaklanan Sorumluluğu	112
A. Genel Olarak.....	112
B. TTK 553'te Öngörülen Sorumluluk Hali.....	113
1. Kanunda Öngörülen Koşullar.....	113
a) Kanundan ve Esas Sözleşmeden Doğan Yükümlülüklerin İhlali.....	113
b) Yükümlülüklerin Kusurlu Olarak İhlal Edilmesi.....	115
c) Zararın Meydana Gelmesi	118
d) İliyet Bağının Bulunması	118
2. Sorumluluğun Müteselsil Olması	118
a) Genel Olarak	118
b) Birden Çok Sorumlu Hakkında Birlikte Dava Açma Hakkı	119
c) Tazminat Miktarın Hesaplanması ve İç İlişkide Rücu Hakkı.....	120
3. Görev ve Yetki Devri Halinde Sorumluluk.....	120
4. Kontrol Dışında Kalan Durumlardan Dolayı Sorumlu Olunmaması	122
C. Özel Sorumluluk Sebepleri	122
1. Belgelerin ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması	122
2. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlarda Bulunulması	123
D. Sorumluluk Davasının Açılması	123
1. Genel Olarak.....	123
2. Doğrudan Zarar Halinde Dava Açma Hakkı Bulunanlar.....	124
a) Doğrudan Zarar.....	124
b) Şirketin Uğradığı Zararlar” Nedeniyle Dava Açma Hakkı.....	124
(1) Genel Olarak.....	124
(2) Anonim Şirketin Dava Hakkı.....	124

c) Pay Sahiplerinin ve Şirket Alacaklılarının Dava Hakkı	127
3. Dolaylı Zarar Halinde Dava Açma Hakkı Bulunanlar	128
a) Dolaylı Zarar	128
b) Pay Sahiplerinin Dava Hakkı.....	128
c) İflas Halinde Şirket Alacaklılarının Dava Hakkı.....	128
4. Görevli ve Yetkili Mahkemenin Belirlenmesi ve Yargılama Usulü	129
E. Sorumluluğun Sona Ermesi.....	131
1. İbra İle Sona Erme	131
a) Genel Olarak	131
b) Sorumluluk Davalarına Etkisi.....	133
2. Zamanaşımı Nedeniyle Sona Erme	134

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TASFİYE İŞLEMLERİ VE ANONİM ŞİRKETİN TİCARET SİCİLİNDEN TERKİN EDİLMESİ

I. Tasfiye İşlemleri.....	135
A. Genel Olarak Tasfiye İşlemleri	135
B. İlk Envanter ve Bilançonun Hazırlanması	136
1. Genel Olarak.....	136
2. Tasfiye Bilançosunun Hazırlanmasında Değerleme İlkeleri.....	138
3. İlk Envanter ve Bilançonun Genel Kurul Tarafından Onaylanması	140
C. Alacaklıların Çağırılması ve Alacakların Ödenmesi	142
1. Alacaklıların Çağırılması	142
a) Genel Olarak	142

b) Çağrı Yapılacak Alacaklılar.....	142
c) Çağrının Şekli	143
d) Çağrının Zamanı	144
e) Çağrının İçeriği	146
f) Çağrıdan İtibaren Üç Ay Geçmedikçe Malvarlığının Dağıtımına Başlanamaması.....	147
2. Alacakların Ödenmesi	147
a) Şirket Borçlarının Malvarlığından Fazla Olması Durumu.....	147
b) Muaccel Olan Alacakların Ödenmesi.....	148
c) Bildirilmeyen Alacakların Ödenmesi	149
d) İhtilaflı Alacakların Durumu	152
e) Vadesi Gelmemiş Alacakların Durumu.....	155
(1) Genel Olarak.....	155
(2) Çelişkili Hükümlerden Hangisinin Uygulanacağı Meselesi	156
f) Malvarlığının Dağıtımı Sırasında ve Dağıtımdan Sonra Bildirilen Alacakların Durumu	158
(1) Genel Olarak.....	158
(2) Dağıtım Sırasında Bildirilen Alacakların Durumu.....	158
(3) Dağıtımdan Sonra Bildirilen Alacakların Durumu	159
D. Aktiflerin Paraya Çevrilmesi.....	160
1. Genel Olarak.....	160
2. Satış Usulü	161
a) Genel Olarak	161
b) Önemli Miktardaki Aktiflerin Toptan Satışı.....	162

E. Süregelen İşlemlerin Tamamlanması ve Yeni İşlemler Yapılması.....	166
1. Süregelen İşlemlerin Tamamlanması	166
2. Tasfiyenin Gereklerinden Olan Yeni İşlemler Yapılması	167
F. Alacakların ve Pay Bedellerinin Ödenmemiş Kısımlarının Tahsil Edilmesi ..	169
1. Alacakların Tahsili.....	169
2. Pay Bedellerinin Ödenmemiş Kısımlarının Tahsili.....	170
G. Yıl Sonu Finansal Tablolarının Düzenlenmesi	173
H. Tasfiye Memurları Tarafından Özen Yükümlülüğü Çerçevesinde Gereken Önlemlerin Alınması ve Defter Tutulması	174
I. Tasfiye Aşamasında Elde Edilen Paraların Şirket Adına Bankaya Yatırılması	176
J. Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi	178
K. Pay Bedellerinin İade Edilmesi.....	179
L. Tasfiye Sonunda Kalan Tutarın Pay Sahiplerine Dağıtılması	181
1. Genel Olarak.....	181
2. Tasfiye Payı Alma Hakkı.....	182
3. Tasfiye Payı Alma Hakkının Hukuki Niteliği, Sınırlandırılması ve Tamamen Kaldırılması.....	183
4. Dağıtımın Yapılacağı Hak Sahipleri	187
5. Tasfiye Payının Hesaplanması	192
a) Genel Olarak	192
b) Esas Sözleşmede Tasfiye Bakiyesinin Dağıtımına İlişkin Hüküm Bulunması Halinde	193
c) Esas Sözleşmede Tasfiye Bakiyesinin Dağıtımına İlişkin Hüküm Bulunmaması Halinde	195
6. Dağıtım Yapılmasının Koşulları	197

a) Şirket Borçlarının Ödenmesi.....	197
b) Kanunda Öngörülen Bekleme Süresinin Geçirilmesi.....	198
c) Tasfiye Sonu Kesin Bilançosunun Düzenlenmesi ve Onaylanması	200
7. Dağıtımın Şekli ve Hak Sahiplerinin Davet Edilmesi.....	203
8. Zamanaşımı.....	208
9. Haksız Olarak Alınan Tasfiye Paylarının İadesi.....	209
M. Defter ve Belgelerin Saklanması.....	212
N. Geçici 7. Maddeye Göre Yürütülmesi Gereken Tasfiye İşlemleri	216
1. Genel Olarak.....	216
2. Geçici 7. Maddenin Uygulanacağı Anonim Şirketler	217
3. Geçici 7. Maddenin Uygulanacağı Şirketlerin Tespit Edilmesi.....	219
4. Geçici 7. Maddede Öngörülen Tasfiye Usulü.....	219
II. Anonim Şirketin Ticaret Sicilinden Terkin Edilmesi.....	226
A. Genel Olarak.....	226
B. Anonim Şirketin Ticaret Unvanının Ticaret Sicilinden Terkin Edilmesinin Hukuki Niteliği	230
1. Terkin İşleminin Açıklayıcı Nitelikte Olduğu Görüşü	230
2. Terkin İşleminin Kurucu Nitelikte Olduğu Görüşü.....	231
3. Çift Unsur Öğretisi.....	233
4. Genişletilmiş Çift Unsur Öğretisi	233

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TASFIYEDEN DÖNME VE EK TASFİYE

I. Tasfiyeden Dönme	235

A. Genel Olarak Tasfiyeden Dönme Kavramı	235
B. Tasfiyeden Dönme Şekilleri	237
1. Tasfiyeden Açıkça Dönme.....	237
a) Tasfiyeden Açıkça Dönme Kavramı ve Tasfiyeden Açıkça Dönmenin Mümkün Olduğu Sona Erme Sebepleri	237
b) Tasfiyeden Dönmenin Zamanı	241
c) Tasfiyeden Dönme Kararının Alınması.....	244
d) Tasfiyeden Dönme Kararının Tescil ve İlanı.....	250
2. Tasfiyeden Örtülü Olarak Dönme.....	251
a) Genel Olarak	251
b) İflasın Kaldırılması Kararının Tescil ve İlanı.....	253
C. Tasfiyeden Dönme Kararının Hüküm ve Sonuçları	257
II. Ek Tasfiye	259
A. Genel Olarak Ek Tasfiye Kavramı	259
B. Ek Tasfiye Yoluna Başvurabilmek İçin Gerekli Olan Şartlar	260
C. Ek Tasfiye Yoluna Başvuru Hakkına Sahip Olanlar	267
D. Ek Tasfiye Yargılamasına İlişkin Usul Hukuku Bağlamında Ortaya Çıkan Sorunların İncelenmesi	271
1. Husumetin Yöneltileceği Tarafın Belirlenmesi	271
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme ile Uygulanacak Yargılama Usulünün Belirlenmesi	273
3. Yargılama Giderlerinden Sorumlu Olan Tarafın Belirlenmesi.....	275
E. Ek Tasfiye Talebinin Değerlendirilmesi ve Ek Tasfiye Süreci	277
F. Geçici 7. Maddeye Göre Ek Tasfiye	282

SONUÇ	285
KAYNAKÇA.....	294
ÖZGEÇMİŞ.....	311

KISALTMALAR

Abs.	: Absatz
Akt.	: Aktiengesetz
Art.	: Artikel
A.Ş.	: Anonim Şirket
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: bakınız
bs.	: baskı
c.	: cümle
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: dipnot
E.	: Esas
E. T.	: Erişim Tarihi
eTBK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
eTTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
EÜHFD	: Erzurum Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ERÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: 2004 Sayılı İcra İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K.	: Karar
Karş.	: Karşılaştırınız
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: madde
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N.	: Numara
OR	: das Schweizerische Obligationenrecht
RG.	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SPK	: 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SZW	: Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5327 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TD.	: Ticaret Dairesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TSY	: Ticaret Sicil Yönetmeliği
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi

vd. : ve devamı

Y. : Yıl

Yarg. : Yargıtay

YBÜHF : Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

Tasfiye, sona ermenin kanuni bir sonucu olarak, diğer bir deyişle Kanun'da öngörülen tasfiyeyi gerektiren sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle birlikte, şirkete ait malvarlığı değerlerinin paraya çevrilmesi, borçların ödenmesi, alacakların tahsil edilmesi ve kalan tutarın pay sahiplerine dağıtılması aşamalarını içeren, şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesiyle son bulan bir süreçtir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndan² (eTTK) farklı olarak, anonim şirketlere ayrılan kısmın "Sona Erme ve Tasfiye" başlıklı Onuncu Bölümünde anonim şirketlerin tasfiyesine özgü hükümler ihdas edildiği görülmektedir (bkz. TTK m. 529 vd.). 6762 sayılı Kanun döneminde ise kollektif şirketlerin tasfiyesi ayrıntılı bir şekilde hüküm altına alınmış olup, diğer şirketler bakımından kollektif şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümlere atıfta bulunma yolu tercih edilmişti. Buna karşılık 6102 sayılı Ticaret Kanunu'nda da limited şirketlerin tasfiyesine ilişkin olarak tasfiye usulü ile tasfiyede şirket organlarının yetkileri hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir (TTK m. 643). Aynı şekilde sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler hakkında da anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır (bkz. TTK m. 565/2).

Kanun'da öngörülen tasfiye yapılmasını gerektiren sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi ile birlikte, ticari faaliyette bulunma ve dolayısıyla kazanç elde etme amacı sona eren anonim şirket tasfiye sürecine girmektedir. Bu süreç, şirketin tam anlamıyla ticari hayattan çekilebilmesi için yerine getirilmesi gereken tasfiye işlemleriyle devam etmekte ve son olarak şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi ile son bulmaktadır. Anonim şirketlerin tasfiyesinin başta alacaklılar ve pay sahipleri olmak üzere çeşitli menfaat grupları üzerinde etkisi bulunduğundan, tasfiye döneminin ilgili menfaat sahiplerini koruyacak şekilde sağlıklı bir süreç olarak yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmamızın amacı, anonim şirketlerin tasfiyesine yol açan sona erme sebeplerinden başlanarak tasfiye sürecinin bir bütün olarak değerlendirilmesi ve doktrindeki görüşler çerçevesinde ilgili kanun hükümlerinde yapılması gerekli olduğu kanaatine vardığımız değişikliklerin açıklanmasıdır.

¹ RG. T. 14.02.2011, S. 27846.

² RG. T. 09.07.1956, S. 9353.

Bu kapsamda çalışmamızın birinci bölümü iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda tasfiye kavramı; tasfiyenin amacı ve hukuki niteliği bağlamında açıklanmış, tasfiyenin sona erme kavramı ile ilişkisi çerçevesinde sona erme sebepleri incelenmiştir. İkinci kısımda ise tasfiye halindeki bir anonim şirketin hukuki durumunda meydana gelen değişiklikler ele alınmıştır. Çalışmamızın ikinci bölümünde anonim şirketlerde tasfiyenin yürütülmesinde önemli bir yeri olan tasfiye memurları incelenmiş, tasfiye memurlarının TTK'dan kaynaklanan sorumluluğu ve bu sorumluluğun sona ermesine ilişkin olarak temel başlıklar altında bilgilendirme yapılmıştır. Üçüncü bölümde tasfiye memurlarınca yerine getirilmesi gereken işlemler ayrıntılı bir biçimde ele alınmış, anonim şirkete ait sicil kaydının terkin edilmesi ve terkin işleminin hukuki niteliği açıklanmıştır. Dördüncü bölümün konusunu, 6102 sayılı TTK ile hukukumuza kazandırılan tasfiyeden dönme ve ek tasfiye kurumları oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmamızda eski ve yeni kanun hükümleri arasındaki benzerlik ve farklılıklar, doktrinsel tartışmalar, kanaat ve önerilerimiz de yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TASFİYE KAVRAMI, TASFİYE KAVRAMININ SONA ERME KAVRAMI İLE İLİŞKİSİ VE TASFİYE SÜRECİNİN ANONİM ŞİRKETİN HUKUKİ DURUMUNA ETKİSİ

Sona erme nedenlerinden birinin gerçekleşmesiyle anonim şirket kural olarak³ derhal sona ermemektedir. Bu andan itibaren şirket tasfiye şirketi halini alır⁴. Dolayısıyla şirketin sicilden terkin edilip sona ermenin tamamlanması anına kadar devam eden tüm işlemler tasfiye kapsamına girmektedir. İsviçre ve Alman hukukunda sona erme “auflösung”, tasfiye aşaması “liquidation”, tasfiye aşamasının tamamlanmasıyla şirketin sicilden terkin edilerek gerçek anlamda sona ermesi ise “beendigung/vollbeendigung” kavramları ile ifade edilmektedir⁵. İngiliz hukukunda ise, “winding up” kavramı tasfiye aşamasının karşılığını oluştururken, şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi ile birlikte tamamen sona ermesi “dissolution” olarak adlandırılmaktadır⁶. Dolayısıyla Türk hukukunda olduğu gibi karşılaştırmalı hukukta da tasfiye, tam anlamıyla sona ermenin gerçekleşebilmesi için yürütülmesi gereken bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızın bu bölümünde tasfiye kavramı, tasfiyenin amacı ve hukuki niteliği çerçevesinde açıklanmış, tasfiye halindeki anonim şirketin hukuki durumu başlıklar

³ Tasfiyesiz infisah halleri için bkz. TTK m. 136 vd. (*Birleşme*), TTK m. 159 vd. (*Bölünme*)

⁴ **Sami Karahan**, *Anonim Şirketlerde Tasfiye*, 1.bs., (Konya: Mimoza Yayınları, 1998), s. 14; **Hamdi Yasaman**, *Anonim Ortaklıkların Birleşmesi*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987), s. 19; **Emrullah Kervankıran**, *Anonim Şirketlerin Tasfiyesi*, 1. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2015), s. 29.

⁵ Bu kavramlara ilişkin açıklamalar için bkz. **Gerhard Manz, Barbara Mayer, Albert Schröder, Stefan Lammel, Hendrik Thies**, *Die Aktiengesellschaft: Umfassende Erläuterungen, Beispiele und Musterformulare für die Rechtspraxis*, 7. Auflage, (Freiburg 2014), s. 631, N. 1374. Ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 28, dn. 9.

⁶ **Anton Pirringer**, “Die Gesellschaft in der Liquidation – Ein Vergleich zwischen österreichischem und britischem Gesellschaftsrecht”, (Dissertation, Wien 2012), s. 71. http://othes.univie.ac.at/24317/1/2012-11-21_0206194.pdf (E.T. 29.06.2021).

halinde incelenmiştir. Ayrıca bu bölümde anonim şirketlerin sona erme sebeplerine ilişkin sorunların tespiti ve çözüme kavuşturulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda doktrinde yer alan tartışmalar değerlendirilerek, görüş ve önerilerimiz açıklanmıştır.

I. Tasfiye Kavramı, Tasfiyenin Sona Erme ile İlişkisi, Tasfiyenin Amacı ve Hukuki Niteliği

A. Genel Olarak Tasfiye Kavramı

Kanun'da öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi halinde tasfiyesiz sona erme halleri⁷ istisna tutulmak üzere şirket tasfiye aşamasına girer. Bu durumdan anlaşılacağı üzere tasfiye sona ermenin kanuni bir sonucudur. Şirket hukuki varlığını tasfiye aşamasında da devam ettirecek ancak tasfiye işlemlerinin tamamlanmasıyla hukuki varlığı son bulacaktır.

Kökeni Arapça “saf⁸” kelimesine dayanan tasfiye kavramı, “arıtma, ayıklama, temizleme; bir ticaret kuruluşunun batması, kapanması vb. sebepler üzerine hesapların kesilmesi, alacaklılara ortada kalan mal ve paradan paylarına düşen miktarın verilmesi” gibi anlamları içermektedir⁹. Ancak hukuki bir kavram olarak tasfiye, “neticeleri henüz belli olmayan hesap ve muameleleri tetkik ve tanzim ederek aktif ve pasif arasındaki farkı tayine yarayan ameliyeler (işlemler)¹⁰” olarak ifade edilmektedir. Ticaret hukuku açısından ise, sona ermenin kanuni bir sonucu olarak, diğer bir deyişle Kanun'da öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle birlikte, malvarlığı değerlerinin paraya çevrilmesi, borçların ödenmesi, alacakların tahsil edilmesi ve kalan tutarın pay sahiplerine dağıtılması aşamalarını içeren, şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesiyle son bulan bir süreçtir¹¹. Alacakların tahsil edilip borçların ödenmesi sonucu

⁷ Ayrıca bkz. 1. Bölüm, “f) Tasfiyesiz İnfisah Halleri” başlığı altında yer alan açıklamalar.

⁸ **Ferit Devellioğlu**, *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 8. bs., (Ankara: Aydın Kitabevi, 1988), s. 1240. Tasfiye, “saf kılma, saflaştırma, temizleme” olarak tanımlanmıştır.

⁹ “TDK (Türk Dil Kurumu), Güncel Türkçe Sözlük”. <https://sozluk.gov.tr/> (E.T. 01.05.2020).

¹⁰ **Türk Hukuk Kurumu**, *Türk Hukuk Lûgati*, 3. bs., (Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1991), s. 324. Aynı yönde ayrıca bkz. **Ejder Yılmaz**, *Hukuk Sözlüğü*, Yenilenmiş 9. bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2005), s. 1193.

¹¹ **Ünal Tekinalp/Reha Poroy/Ersin Çamoğlu**, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, 11. bs., (İstanbul : Vedat Kitapçılık, 2009), s. 848, N. 1568; **Ünal Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme*, 4. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015), s. 192, N. 10-87; **Ayhan M. Menekşe**, *Türk Hukukunda Tedrici Tasfiye*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1983), s. 2; **Yadigâr İzmirli**, *Türk Ticaret Kanununa Göre Tasfiye Memurlarının Görev, Yetki ve Sorumlulukları*, (Ankara: Gazi Kitabevi, 2001), s. 4-5; **Salter Uçar**, *Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye*, (İstanbul: Kazancı Matbaacılık, 1996), s. 254; **Oruç Hami Şener**, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 5. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları),

geriye kalan miktar (tasfiye bakiyesi) Kanun ve esas sözleşme hükümleri göz önüne alınarak ortaklara dağıtılmaktadır. Dolayısıyla tasfiye, şirketin iç ve dış bağlarının çözülmesi anlamına gelmektedir¹². Tasfiye süreci ticaret unvanının sicilden terkinini ile sona ermektedir. Tasfiyenin sona ermesiyle birlikte ortaklar arasındaki hukuki bağ sona ereceği gibi, şirket ile üçüncü kişiler arasındaki hukuki ilişki de sona erecektir¹³.

İnfisah eden ya da feshine karar verilen bir şirkette, sona ermenin tamamlanabilmesi için şirket malvarlığının tasfiye edilmesi şarttır. Tasfiye ile birlikte şirketin faaliyetleri tasfiye amacı ile sınırlı bir hal alır. Ancak tasfiye süreci tamamlanana kadar şirketin tüzel kişiliği korunur. Şirket tüzel kişiliğinin sona ermesi için tasfiyenin tamamlanmasını takiben şirket unvanının sicilden terkin edilmesi gerekmektedir.

Şirketin sona erme ile birlikte hukuki varlığını yitirmemesi uygulama açısından oldukça önem arz etmektedir. Şirketin alacaklarını tahsil etmesi, borçlarını ödemesi, bu işlemler sebebiyle davacı veya davalı sıfatlarının gereğini yerine getirmesi, sözleşmeler yapması gibi işlemlerin gerçekleştirilmesi anında şirketi hukuki varlık olarak mevcut kabul etmek pratik yaşamda tasfiyenin önemini göstermektedir¹⁴.

6762 sayılı eTTK'nın anonim ortaklığın tasfiyesiz sona ermesine dair 451-455. maddeleri arasında düzenlenen hükümler 6102 sayılı TTK'ya alınmamakla birlikte, mülga Kanun'da olduğu gibi "tasfiyesiz infisah" başlığı altında ayrı bir düzenlemeye de

2022, s. 646; **Rıza Ayhan/Hayrettin Çağlar /Mehmet Özdamar**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 4. bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), s. 417; **Hasan Pulaşlı**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 8. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), s. 628; **Mehmet Bahtiyar**, *Ortaklıklar Hukuku*, 16. bs., (İstanbul: Beta Yayınları, 2022), s. 324; **Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı**, *Şirketler Hukuku*, 9. bs., (Bursa: Dora Yayınları, 2013), s. 574; **Hamdi Pınar** (Editör: Sami Karahan), *Şirketler Hukuku*, 2. bs., (Konya: Mimoza Yayınları, 2013), s. 763, **Şengül Al Kılıç**, *Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017), s. 77; **Gamze Çakı**, *Anonim Ortaklık Tasfiyesinde Alacaklıların Korunması*, 1. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2020), s. 27; **Fahiman Tekil**, *Anonim Şirketler Hukuku*, 2. bs., (İstanbul: Alkım Yayınları, 1998), s. 505; **Orhan Nuri Çevik**, *Uygulamada Şirketler Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 1989), s. 577. Ayrıca bkz. **Manz/ Mayer/ Schröder/ Lammel/ Thies**, s. 631, N. 1374; **Alexandra Gabriela Rolea**, "The Main Aspects of Company Liquidation", *Bucharest University of Economic Studies-Faculty of Accounting and Management Information Systems Working Paper*, (2014): s. 333. https://www.researchgate.net/profile/Laura-Brad/publication/266747916_Factors_that_influence_the_value_of_EATR_considering_the_competition_effectiveness/links/543b95e50cf24a6ddb977f72/Factors-that-influence-the-value-of-EATR-considering-the-competition-effectiveness.pdf#page=332 (E. T. 29.06.2021). Ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 55-56.

¹² **Tamer Bozkurt**, *Şirketler Hukuku*, 14. bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), s. 525.

¹³ **Murat Yusuf Akın**, "Anonim Şirketlerin Temel Nitelikleri ve Kuruluşu", içinde *Şirketler Hukuku*. 2. bs., ed., Sami Karahan, (Konya: Mimoza Yayınları, 2013), s. 105.

¹⁴ **Serhan Dinç**, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sona Erme", *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, (2016): s. 226.

yer verilmediği görülmektedir. TTK m. 533/1'de sona eren şirketin kanuni istisnalar dışında tasfiye sürecine gireceği belirtilmiştir. Tasfiyeye gerek bulunmayan haller ayrı bir başlık altında açıkça hüküm altına alınmamıştır. Bunun yerine kanun koyucu, tasfiyesiz infisah hallerini oluşturan yapısal değişiklikleri oldukça ayrıntılı bir şekilde düzenleyerek, “kanundaki istisnalar saklıdır” hükmüyle, Kanun’daki tüm istisnaları kapsamına alma yoluna gitmiştir¹⁵. Dolayısıyla anonim şirketin diğer bir şirketle devralma ya da yeni kuruluş şeklinde birleşmesi (TTK. m. 136) ve tam bölünme (TTK m. 159) tasfiyesiz infisah hali olduğundan tasfiye hükümleri uygulanmayacaktır. Bu hallerde anonim şirket tasfiye aşamasına girmeden tasfiyesiz bir şekilde sona ermektedir¹⁶. TTK’ya eklenen Geçici m. 7 hükmü ile de faaliyetine son vermiş ancak tasfiye ve ticaret sicilinden terkin işlemlerini gerçekleştirmemiş ortaklıklar açısından kolaylaştırılmış ayrı bir tasfiye süreci öngörülmektedir¹⁷.

Bir anonim şirketin sona ermesi iflas nedeniyle de gerçekleşmiş olabilir¹⁸. Bu sebeple sona ermiş olan bir şirketin tasfiyesine İİK. hükümleri uygulanacaktır (İİK m. 208 vd.). İflasta tasfiye, haczi mümkün olan tüm mal, hak ve alacakların belirlenmesi suretiyle borçların ödenmesini amaçlayan bir hukuki kurumdur. İflasta küllilik ilkesi gereği kural olarak müflisin haczi kabil bütün malvarlığı tasfiye aşamasının kapsamına girmektedir¹⁹.

B. Sona Erme Kavramı ve Tasfiyenin Sona Erme ile İlişkisi

1. Genel Olarak

Anonim şirketin sona ermesiyle birlikte, hukuki varlığı da ortadan kalkma sürecine girmiş olmaktadır. Anonim şirketin tasfiyesiz bir biçimde sona ermesine ilişkin Kanun’da saklı tutulan istisnalar dışında²⁰ bu süreç, “tasfiye” olarak adlandırılmakta ve

¹⁵ Ayrıca bkz. TTK m. 533 gerekçesi.

¹⁶ 6762 sayılı eTTK ise 439. maddesinin 1. fıkrasında sona eren şirketin tasfiye sürecine gireceğini ifade ederek bu konudaki istisnaları “birleşme, limited şirkete dönüştürülme, bir kamu tüzel kişisi tarafından devralınma” şeklinde sayma yoluna gitmişti.

¹⁷ Ayrıca bkz. 3. Bölüm, I. Tasfiye İşlemleri, “M. Geçici 7. Maddeye Göre Yürütülmesi Gereken Tasfiye İşlemleri” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. 1. Bölüm, “(d) Anonim Şirketin İflasına Karar Verilmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁹ **İbrahim Aşık**, “İflas Tasfiyesinde Geçici Dağıtım”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 24, S. 1, (2018): s. 271.

²⁰ TTK m. 533/1’ de sona eren şirketin tasfiye haline gireceği ifade edilmekle birlikte Kanun’daki istisnalar saklı tutulmuştur. Çalışmamızda “tasfiyesiz infisah” başlığı ile açıklanan bu haller, birleşme ve

tüzel kişiliği devam eden şirket, kâr elde etme amacından sıyrılarak, mevcut hukuki ilişkilerini sona erdirmeye yönelik bir amaca bürünmektedir²¹. Dolayısıyla sona erme kavramı, sona ermeye ilişkin sebeplerin gerçekleşmesiyle birlikte, anonim şirketin hukuki varlığını tamamen yitirdiği bir an olarak düşünülmemelidir. Tasfiye aşamasında tüzel kişiliğini koruyan şirketin (bkz. TTK m. 533/2), hukuki varlığının gerçek anlamda son bulması ancak tasfiye sürecinin tamamlanarak şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi ile mümkün olacaktır (bkz. TTK m. 545).

Sona ermenin gerçekleşmesi için Kanun’da veya esas sözleşmede öngörülen fesih veya infisah sebeplerinden birinin ortaya çıkması gerekmektedir. Doktrinde çoğunlukla kabul gördüğü üzere²² anonim şirketlerin sona erme sebepleri infisah ve fesih kavramları kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak 6102 sayılı TTK ’da anonim şirketlerin sona ermesine ilişkin sebeplere, “Sona Erme Sebepleri” başlığı altında (TTK m. 529-531) herhangi bir ayrıma gidilmeksizin yer verilmiştir²³. Bununla birlikte TTK m. 529/1-f bendinde yer alan “Kanunlarda öngörülen diğer hallerde” ibaresi uyarınca anonim şirketlerin sona erme sebeplerinin bu hükümlerle sınırlı olmadığı da görülmektedir.

Kanun koyucu, anonim şirketlerin sona ermesini ve tasfiyesini düzenleyen TTK m. 529 vd. hükümlerinde “fesih” kavramına açıkça yer vermesine rağmen, infisah kavramını kullanmaktan ve sona erme sebeplerini bu şekilde bir ayrıma tabi tutmaktan kaçınmıştır. Bu ayrımın açıkça yapılması neticesinde, sona ermenin gerçekleşmesi yönünde bir karar alınmasına gerek olup olmadığı hususu netleşmiş olacaktır. Bu nedenle çalışmamızda anonim şirketlerin sona erme sebepleri “infisah” ve “fesih” kavramları açısından ikili bir ayrıma gidilerek incelenecektir.

tam bölünme yapısal değişiklikleridir (bkz. TTK m. 136 vd., TTK m. 159 vd.). Ayrıca bkz. “(2) Tasfiyesiz İnfisah Kavramı” başlığı altında yapılan açıklamalar.

²¹ Sona erme ile varlığını tasfiye şirketi olarak devam ettirecek olan anonim şirket, artık kâr elde etme amacı ile değil, malvarlığının paraya çevrilmesi, borçların ödenmesi, hukuki ilişkilerin sonlandırılması ve tasfiye bakiyesinin pay sahiplerine dağıtılması amacı ile hareket etmektedir (**Manz/ Mayer/ Schröder/ Lammel/ Thies**, s. 632, N. 1378). Ancak tasfiyeden dönmeye ilişkin şartların oluşması neticesinde ticari faaliyetlerine devam eden anonim şirketin kâr elde etme amacını da sürdüreceği yönünde ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 90-91.

²² **Karahan**, *Tasfiye*, s. 7; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 833-847; **Gönen Eriş**, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1.bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 1995), s. 696; **Hayri Domaniç**, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. 2, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, (İstanbul: Temel Yayınları, 1988), s. 226; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 314; **Murat Kaderoğlu**, *Anonim Şirketlerin İnfisahı (Dağılması)*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), s. 7; **Ayhan/Çağlar /Özdamar**, s. 408 vd.; **Al Kılıç**, s. 24 vd..

²³ 6762 sayılı TTK m. 434’de ise “infisah” başlığı kullanılmasına rağmen, anonim şirketlere yönelik fesih ve infisah sebeplerine birlikte yer verilmişti.

2. Sona Erme Sebepleri

a) İnfisah Kavramı ve İnfisah Sebepleri

(1) İnfisah Kavramı

İnfisah kavramı “bozulma, hükümsüz kalma” anlamlarını içermektedir²⁴. Şirketler hukuku açısından ise, Kanun’da veya esas sözleşmede öngörülen sona erme ile sonuçlanacak bir sebebin gerçekleşmesiyle birlikte, herhangi bir kişi veya makam tarafından ayrıca karar alınmasına ve ihbara gerek olmadan şirketin kendiliğinden sona ermesini ifade etmektedir²⁵. Sona ermenin gerçekleşmesi açısından ayrıca bir karar alınmasını gerektirmemesi yönüyle infisah, “kendiliğinden sona erme hali (dağılma²⁶)” olarak da adlandırılabilir. İnfisah ileriye etkili (ex nunc) hüküm ve sonuç doğurmaktadır. İnfisah sebeplerinin gerçekleşip gerçekleşmediği yönünde ortaya çıkacak olan uyuşmazlıklara ilişkin olarak açılması gereken dava “infisahın tespiti” davasıdır²⁷.

(2) Tasfiyesiz İnfisah Kavramı

Anonim şirketlerde infisah kavramı esas olarak tasfiye aşamasının var olduğu bir sona ermeyi ifade etmektedir (bkz. TTK m. 533/1). “Tasfiyeli infisah” olarak adlandırılan²⁸ bu halde, infisah sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ile tasfiye sürecine giren şirketin ticari hayattan tamamen silinmesi amaçlanmaktadır²⁹. Bu süreç şirketin

²⁴ Devellioğlu, s. 522. Eserde infisah kelimesinin kökeni, Arapça “fesh” kelimesi olarak ifade edilmiştir. Benzer bir tanımlama için bkz. “TDK, Güncel Türkçe Sözlük”. <https://sozluk.gov.tr/> (E. T. 03.01.2021).

²⁵ Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler, 4. Kısım Anonim Şirketin Hesapları, 5. Kısım Anonim Şirketin İnfisahu ve Tasfiyesi*, (İstanbul: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1961), s. 166; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 833, N. 1546; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 192, N. 10-86; Karahan, *Tasfiye*, s. 7; Eriş, *Anonim Şirket*, s. 696; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, s. 314; Bilgili/ Demirkapı, s. 565; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku Dersleri*, 8. bs., (Bursa: Dora Yayınları, 2021), s. 381; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi C. 4*, 4. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), s. 2641, N. 9; Çevik, s. 577; Metin Aytulun/ Vefa Toroslu, *İçtihatlı ve Uygulamalı Anonim Şirketlerde Tasfiye*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), s. 47.

²⁶ Bu ifadenin kullanımı için bkz. Eriş, *Anonim Şirket*, s. 696; Çevik, s. 388, 577; Bilgili/ Demirkapı, *ŞH. Dersleri*, s. 381; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, s. 318; Kaderoğlu, s. 6; Aytulun/ Toroslu, s. 47.

²⁷ Eriş, *Anonim Şirket*, s. 696; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 835, N. 1548; Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 3. bs., (İstanbul: Gün Matbaası, 1974), s. 352; Kaderoğlu, s. 292. Ayrıca bkz. Tekin Memiş, “Anonim Şirketlerde İnfisah”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993), s. 76-77. İnfisahın varlığının def’i olarak ileri sürülebileceği yönünde ayrıca bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 192, N. 10-86.

²⁸ bkz. Pınar, s. 751; Pulaşlı, C. 3, s. 2387; Al Kılıç, s. 25.

²⁹ Pulaşlı, s. 601.

ticaret sicilinden terkin edilmesi ile son bulacaktır. Buna karşın “tasfiyesiz infisah³⁰” kapsamında yer alan birleşme (TTK m. 136 vd.) ve tam bölünme (TTK m. 159 vd.) yapısal değişiklikleri şirketin ticari hayattan silinmesini sağlama amacı taşımamaktadır³¹. Birleşme ve tam bölünme sonucunda devrolunan şirkete ait malvarlığının devralan (veya yeni kurulan) şirkete devredilmesi ve pay sahiplerinin TTK m. 141 hükmünde yer alan istisnai durum haricinde devralan şirkette pay sahipliği sıfatlarını devam ettirmesi; şirketin yalnızca tüzel kişiliğinin sona erdiğini, hak ve borçlarının ise varlığını sürdürmeye devam ettiğini göstermektedir. Bu nedenle infisah bakımından böyle bir ayrıma gidilmesi³² anonim şirketin infisahının ticari hayattan tamamen çekilme amacı taşıyıp taşımadığının belirlenmesi açısından önemlidir³³. Bu bağlamda, tasfiye edilmeksizin şirketlerin sona ermesi imkânına Kanun’da açıkça yer verildiği görülmektedir (TTK m. 136 vd. ve TTK m. 159 vd.)³⁴. Birleşme ve tam bölünme yapısal değişikliklerinde sicile yapılacak tescil ile şirketin tasfiyesiz olarak infisah etmesi söz konusu olmaktadır (bkz. TTK m. 152/3, m. 179/3). Ticari hayattan tamamen silinmenin amaçlanması ise tasfiye aşamasının var olduğu bir sona erme halinin söz konusu olması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla anonim şirketin infisahının tasfiyeyi gerektiren bir infisah olması halinde tasfiyeden dönme imkânının varlığından da söz etmek mümkün olacaktır³⁵.

³⁰ TTK m. 533/1’de kural olarak sona eren şirketin tasfiye aşamasına gireceği, ancak “kanundaki istisnaların saklı tutulduğu” ifade edilmiştir. Ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. “(f) Tasfiyesiz İnfisah Halleri” başlığı altında yer alan açıklamalar.

³¹ Bu yönde bkz. **Yasaman**, *Birleşme*, s. 75; **Pulaşlı**, s. 601; **Tekil**, s. 505. Birleşme ve tam bölünme yapısal değişikliğinde halefiyet ilkesi gereği hak ve borçların devamlılığının söz konusu olması nedeniyle tasfiyenin yapılmasına gerek olmadığı yönünde bkz. **Manz/ Mayer/ Schröder/ Lammel/ Thies**, s. 631, N. 1375.

³² “Tasfiyeli- tasfiyesiz infisah” ayrımını benimseyen yazarlar için bkz. **Pınar**, s. 751-752; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2641-2642, N. 11; **Al Kılıç**, s. 25; **Çevik**, s. 390, 579. Birleşme yapısal değişikliği açısından tasfiyesiz infisah ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Şengül Al Kılıç**, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*, 1. bs., (İstanbul: Beta Yayınları, 2009), s. 24-28 ve 41-42; **Tuğçe Öztürk Almaç**, *Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Ortaklık Haklarının Devamlılığı İlkesi*, 1. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2019), s. 54-56; **Nevzat Akbilek**, *Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması*, 1. bs., (Ankara : Seçkin Yayınları, 2009), s. 30-33; Bölünme yapısal değişikliği açısından bkz. **Ferna İpek Kayalı**, *Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), s. 20, 187.

³³ **Pulaşlı**, s. 601.

³⁴ **Al Kılıç**, s. 27, dn. 45.

(3) İnfisah Sebepleri

(a) Anonim Şirketin Esas Sözleşmesinde Öngörülen Sürenin Sona Ermesi

Anonim şirketin kuruluşunda yazılı olarak düzenlenecek olan şirket esas sözleşmesinin içermesi gereken unsurlar, TTK m. 339 hükmünde sıralanmıştır. Bu hükme göre “şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa” bu sürenin şirket esas sözleşmesinde yer alması gerekmektedir (bkz. TTK m. 339/2-1)³⁶. Ancak hükmün lafzından anlaşılabileceği üzere, esas sözleşmede herhangi bir süre öngörülmesi, şirketin kurulması açısından zorunlu bir unsur niteliği taşımamaktadır³⁷. Esas sözleşmede herhangi bir sürenin öngörülmemesi ve böylelikle şirketin “belirsiz süreli” olarak kurulması da kanunen mümkündür. Ayrıca şirketin belirsiz süreli olarak kurulduğuna ilişkin açık bir hükmün konulmasıyla da bu amaç sağlanmış olacaktır³⁸. Bununla birlikte şirketin kuruluşundan sonra esas sözleşme değişikliği ile süreye ilişkin şartın değiştirilebileceği hususunun gözden kaçırılmaması gerekmektedir. Bu kapsamda esas sözleşmede değişiklik yoluna gidilerek, belirsiz süreli bir şirketin belirli süreli bir şirket haline getirilmesi veya aynı şekilde belirli bir süre öngörülerek kurulan şirketin de belirsiz süreli bir şirkete dönüştürülmesi mümkündür.

Esas sözleşmeye konulan hükümle şirketin belirli bir süre ile sınırlandırılması halinde, bu sürenin sona ermesi sonucunda şirket “faaliyetlerine fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hale gelmemişse” sona erme yönünde herhangi bir kararın alınmasına gerek kalmaksızın sona erecektir (bkz. TTK m. 529/1-a). Esas sözleşmede öngörülen süre sona ermesine rağmen faaliyetlerine fiilen devam eden şirket ise, belirsiz süreli hale gelecek ve sona ermiş bir şirket olarak nitelendirilemeyecektir³⁹. Buna karşın mehzaz düzenleme olan Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nda “esas sözleşmede öngörülen sürenin dolmasıyla” anonim şirketin sona ereceği ifade olunmaktadır (bkz.

³⁶ 6762 sayılı eTTK açısından bkz. m. 279/2, 8. bent.

³⁷ Anonim şirketlerin belirli bir süre ile sınırlandırılmasının sebepleri hakkında ayrıca bkz. **Şeref Ünal**, “Ana Sözleşmelerindeki Süreleri Biten ve Sürelerini Uzatmamış Olan Anonim Şirketlerin Hukuki Durumu”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu – 1, Bildiriler-Tartışmalar*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 6-7 Ocak 1984), s. 85; **Tuğrul Ansay**, “İnfisah Eden Bir Anonim Şirket Ana Sözleşmesi’nin Değiştirilebilmesi Sorunu”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu – 3*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986), s. 192; **Memiş**, s. 34.

³⁸ **Pulaşlı**, C. 4, s. 2642, N. 15.

³⁹ Esas sözleşmede öngörülen süre sona ermesine rağmen faaliyetlere fiilen devam ederek belirsiz süreli hale gelebilmek için tüm faaliyetlerin olduğu gibi devam ettirilmesinin zorunlu olmadığı, kâr elde etme amacı çerçevesinde belirli bazı faaliyetlerin devam ettirilmesinin şirketin belirsiz süreli hale gelmesi için yeterli olacağı düşüncesindeyiz.

AktG § 262/1-1)⁴⁰. Bununla birlikte tasfiyeden dönmeye ilişkin mehzaz düzenleme incelendiğinde, Alman hukukunda süresi sona eren bir şirketin ancak tasfiyeden dönme yoluyla faaliyetlerine devam edebileceği esasının benimsendiği anlaşılmaktadır (bkz. AktG § 274/1)⁴¹. Bu nedenle Alman hukukunda “faaliyetlerin fiilen devam ettirilmesi”, esas sözleşmede öngörülen süresi sona eren bir anonim şirketi belirsiz süreli hale getirmeyecektir⁴².

6762 sayılı Kanun’da ise şirket esas sözleşmesinde öngörülen sürenin sona ermesi, şirketin fiilen faaliyetlerine devam edip etmediğine bakılmaksızın bir sona erme sebebi olarak düzenlenmişti (bkz. m. 434/1-1). Bu durum 6762 sayılı Kanun döneminde, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesi sonucunda faaliyetlerine fiilen devam eden anonim şirketlerin akıbetine ilişkin çeşitli sorunları da beraberinde getirmişti. Bu konuda Yargıtay bir dönem sona eren anonim şirketin faaliyetlerine fiilen devam ederek belirsiz süreli hale geleceği görüşünü reddetmişken⁴³; sonraki tarihli kararlarında görüş değiştirerek⁴⁴, şirket faaliyetlerinin devamlılığının sağlaması halinde, öngörülen sürenin sona ermiş olmasını infisah sebebi olarak kabul etmemişti. Ancak Yargıtay tarafından böyle bir durumda genel kurulun esas sözleşme değişikliği yönünde karar alması gerektiği ifade edilmişti⁴⁵. Aynı şekilde bu husus doktrinde de tartışmalı bir

⁴⁰ “06. 07. 1965 Tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (Aktiengesetz/AktG)”, (E. T. 21.02.2021). <https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/>

⁴¹ “Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (Aktiengesetz/AktG)”.

⁴² **Pulaşlı**, C. 4, s. 2784, N. 141. Alman doktrininde de “faaliyetlerin fiilen devam ettirilmesinin” esas sözleşmede öngörülen süresi sona eren bir anonim şirketi belirsiz süreli hale getirmeyeceği görüşü hakim görüş olarak kabul edilmektedir. bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2784, N. 141, dn. 362’de zikredilen yazarlar.

⁴³ Bu yönde verilmiş bir karar için bkz. Yarg. HGK. 05.06.1985 T. ve E. 1983/11-218, K. 1985/561 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 04.01.2021). Söz konusu karara göre, belirli süreli olarak kurulan bir anonim şirketin esas sözleşmede öngörülen süre dolmasına rağmen faaliyetlerini devam ettirmesi, esas sözleşmede öngörülen sürenin uzatılması veya şirketin belirsiz süreli şirkete dönüşmesi anlamına gelmemektedir. Kanun’un bir şahıs şirketi olan kollektif şirketlere ilişkin 189. maddesinin kıyas yoluyla anonim şirketler açısından uygulanması mümkün değildir. Esas sözleşmede öngörülen sürenin dolmasıyla şirket infisah edeceğinden tasfiye aşamasına girecektir (Benzer görüş için bkz. **İmregün**, s. 351-352).

⁴⁴ Bu yönde verilmiş bir karar için bkz. Yarg. HGK. 25.02.1987 T. ve E. 1986/11-211, K. 1987/120 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 04.01.2021). Yargıtay bu kararında görüş değiştirerek esas sözleşmede öngörülen sürenin dolması halinde faaliyetlerine devam eden şirketin belirsiz süreli şirkete dönüşeceğini kabul etmiştir. eTTK m. 138 (6102 sayılı TTK m. 126) uyarınca 818 sayılı Borçlar Kanunu’nda yer alan adı şirketlere ilişkin hükümlerin (bkz. BK m. 536/2-c, son cümle) anonim şirketler açısından uygulanabileceği gerekçesiyle bu sonuca varılmıştır. Ancak esas sözleşmede yer alan süreye ilişkin düzenlemenin genel kurul kararıyla değiştirilmesi gerekmektedir. Yargıtay’ın hukuki değeri tartışmalı bir karar aldığı, “sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hale gelme” halinin ancak adi ortaklık ve kişi ortaklıklarında söz konusu olabileceğine ilişkin bkz. **Erdoğan Moroğlu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler, 8. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), s. 328-329. Yazara göre Kanun’a bu yönde hüküm eklenmesi, anonim şirketlerin hukuki yapısına aykırılık teşkil etmektedir.

⁴⁵ bkz. dn. 44’te yer alan Yargıtay kararı.

konu olarak karşımıza çıkmaktaydı. Şirketin bu durumdan dolayı belirsiz süreli hale geleceğini savunan yazarların yanında⁴⁶, lafzi bir yorumu tercih ederek şirketin sona erdiğini savunan yazarlar da bulunmaktaydı⁴⁷.

⁴⁶ Bu yönde görüş bildiren yazarlar, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesini mutlak bir infisah sebebi olarak görmemek gerektiğini, adi şirketlere ilişkin BK m. 536/2 hükmünün anonim şirketler bakımından uygulama alanı bulacağını ifade etmiştir (gerekçesi için bkz., eTTK m. 138). Kanun'un 138. maddesi dikkate alındığında, adi şirketlere ilişkin düzenlemenin anonim şirketler bakımından da kabul edilmesi gerekmektedir. Böylece süresi sona eren anonim şirket genel kurul kararına gerek olmaksızın belirsiz süreli hale gelecektir. Pay sahiplerinin sayısının beşten aşağı düşmesi ve şirket organlarının eksikliği halinde (bkz. eTTK m. 435) mahkemenin şirkete durumunu Kanun'a uygun hale getirmesi için süre vermesinde olduğu gibi, sürenin sona ermesi halinde de şirketin devamlılığına öncelik tanınmalıdır (bkz., **Ünal**, *Bildiriler-Tartışmalar*, s. 106 vd.; **Yavuz Okçuoğlu**, "Türk ve Ansay'ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986), s. 217; **Hikmet Sami Türk**, "Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklara İlişkin Danıştay ve Yargıtay Kararları", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu - 3, Bildiriler-Tartışmalar*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986), s. 144-153 ve 174-183; **Hikmet Sami Türk**, "Türk ve Ansay'ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986), s. 228; **Gönen Eriş**, "Türk ve Ansay'ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986), s. 221; **Tuğrul Ansay**, "Türk ve Ansay'ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986), s. 235). Tartışmalar için ayrıca bkz. **Yavuz Okçuoğlu**, "Anasözleşmesinde Belirtilen Sürenin Bitmesine Rağmen Faaliyetine Devam Eden Anonim Şirketin Hukuki Durumu", *Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986), s. 239 vd.. [Anonim şirketin esas sözleşmede öngörülen süre sona ermesine rağmen faaliyetlerine fiilen devam etmesiyle belirsiz süreli hale geleceği bu görüşteki yazarlar tarafından benimsenmekle birlikte, bu halde genel kurulun esas sözleşme değişikliği yönünde karar alması gerektiğini ifade eden yazarlar da bulunmaktadır (bkz. **Tuğrul Ansay**, *Anonim Şirketler Hukuku Dersleri*, 2. bs., (Ankara: Ajans - Türk Matbaası, 1968), s. 231; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 834, N. 1547). Ancak faaliyetlerine devam ederek belirsiz süreli hale gelen şirketin esas sözleşmesinin bu doğrultuda değiştirilmesi maksadıyla genel kurulun toplanması halinde, gerekli karar nisabının oluşmaması nedeniyle esas sözleşme değişikliği kararının alınamaması sonucuyla karşılaşılması durumunda, her ne kadar esas sözleşme değişikliği gerçekleşmemiş olsa da, fesih kararı verilebilmesi için gerekli nisap sağlandığı takdirde şirketin fesih kararı aldığını kabul eden yazarlar bulunmaktaydı. (**Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 834, N. 1547; **Okçuoğlu**, *Anasözleşme*, s. 251 vd.)]

Öngörülen süre sona ermesine rağmen şirketin faaliyetlerine devam etmesi halinde esas sözleşmede değişiklik yapılması gerektiği, aksi halde Bakanlık tarafından fesih davası açılabileceğine ilişkin ayrıca bkz. **Ansay**, *Şirketler*, s. 231. (Aksi yönde bkz. **İmregün**, s. 352 ve ayrıca dn. 3. Yazar fiilen faaliyetlere devam edilmesi halinde her ilgilinin şirketin infisahını tespit için dava açabileceğini ifade etmiştir.)

Ayrıca bkz. **Hayri Domaniç**, "Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar", *Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan*, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1978), s. 395 vd.; **Oğuz İmregün**, *Anonim Ortaklıklar*, 4. bs., (İstanbul: Yasa Yayınları, 1989), s. 468; **Mehmet Bahtiyar**, *Anonim Ortaklık Anasözleşmesi*, 1. bs., (İstanbul: Beta Yayınları, 2001), s. 176.

⁴⁷ Bu yönde görüş belirten **Ünal**, anonim şirketlerin sermayeye dayalı yapısı nedeniyle şahıs şirketlerinden ve tüzel kişiliği bulunmayan adi şirketlerden ayrı tutulması gerektiği kanaatindedir. Bu nedenle işlerine devam eden anonim şirketin belirsiz süreli hale geleceği (şirket süresinin zımnen uzatılmış sayılacağı) görüşüne katılmamaktadır (bkz., **Ünal**, *Bildiriler-Tartışmalar*, s. 101, aynı yönde bkz. **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s.328-329). 6762 sayılı Kanun'un 434. maddesinde de esas sözleşmede öngörülen sürenin dolması açık bir şekilde sona erme sebebi olarak gösterilmiştir. Sürenin zımnen uzatılması kanunen mümkün olmadığından, sürenin uzatılması için esas sözleşme değişikliği yoluna gidilecektir. **Ünal'a** göre, esas sözleşmede öngörülen süre dolmadan sürenin uzatılması mümkün olduğu gibi, öngörülen süre sona erdikten sonra da süre uzatılabilir. Sona eren şirkette tasfiye

Fakat 6762 sayılı Kanun döneminde var olan tüm bu tartışmalar, 6102 sayılı Kanun ile birlikte ortadan kalkmıştır. Hükmün gerekçesinde ifade olunduğu üzere, yeni düzenleme ile “sürenin sona ermesine rağmen faaliyetlerine fiilen devam eden şirket” genel kurulun toplanarak bu yönde bir karar almasına ve aynı zamanda esas sözleşmede değişiklik yapılmasına gerek kalmaksızın kendiliğinden belirsiz süreli hale gelecektir⁴⁸. Fakat tescil edilen olgularda ortaya çıkan değişikliklerin de tescil edilmesi ve böylece esas sözleşmenin fiili duruma uygun hale getirilmesi gerekliliği nedeniyle (bkz. TTK m. 31) yönetim kurulunun şirketin faaliyetlerine devam ettiğine dair belgeleri ibraz ederek sicilde gerekli değişikliklerin yapılması için sicil müdürlüğüne başvuruda bulunması gerekmektedir⁴⁹. Kanun gereği belirsiz süreli hale gelen şirketin faaliyetlerine fiilen devam ettiğini ispatlaması, sicildeki kaydın güncel hale getirilmesi için yeterli olacaktır⁵⁰.

Esas sözleşmede öngörülen süre sona ermesine rağmen fiilen faaliyetlerine devam eden şirketin belirsiz süreli hale geleceği Kanun’da açık bir şekilde ifade edilmişken, şirketin faaliyetlerine devam ederek belirsiz süreli hale gelebilmesi için ne kadar bir süre faaliyetlerine devam etmesi gerektiğine yönelik Kanun’da ve ilgili hükmün gerekçesinde herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu konuda doktrinde, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesini takiben kısa bir süre devam edip sonrasında tüm faaliyetlerini durduran anonim şirketin belirsiz süreli bir şirket halini aldığı kabul edilmesinin hükmün konuluş amacına uygun olmayacağı ifade

işlemlerine başlanılmadığı takdirde (aynı yönde bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 168-169; **Uçar**, s. 240) sürenin uzatılması yönünde karar alınabilir (bkz., **Ünal**, *Bildiriler-Tartışmalar*, s. 101).

Bu konuda **Doğanay** ve **Franko**, sürenin sona ermesi açık bir şekilde sona erme sebebi olarak düzenlenmişken (bkz. eTTK m. 434/1-1), aksinin kabulünün hükmün düzenleme amacına aykırılık teşkil edeceğini ifade etmektedir (bkz. **İsmail Doğanay**, “Türk ve Ansay’ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986), s. 211; **Nisim Franko**, “Türk ve Ansay’ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986), s. 218; **Ünal**, *Bildiriler-Tartışmalar*, s. 111-114).

Ayrıca bkz. **İmregün**, s. 351-352. Yazar, 05.06.1985 tarihli Yargıtay Kararını destekleyici açıklamalarda bulunmuştur. Ancak **İmregün** daha sonra görüş değiştirmiştir (bkz. **İmregün**, 1989, s. 468); **Tekil**, s. 497-498; **İsmail Doğanay**, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, C. 2,4. bs., (İstanbul: Beta Yayınları, 2004), s. 1273-1274.

⁴⁸ Ayrıca bkz. TTK m. 529/1-a gerekçesi.

⁴⁹ **Bahtiyar**, *Anasözleşme*, s. 177; **Al Kılıç**, s. 109, dn. 263; **Esra Hamamcıoğlu**, “Anonim Ortaklıklarda Anasözleşme Değişikliği”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s. 84.

⁵⁰ **Al Kılıç**, s. 29, dn. 52.

edilmektedir⁵¹. Kanaatimizce, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesinden sonra faaliyetlerine devam eden şirketin, kâr elde etme amacına uygun hareket etmesi gerekmektedir. Sürenin sona ermesi neticesinde faaliyetlerini durdurma amacıyla kısa bir süre devam eden şirket belirsiz süreli hale gelmeyecek ve söz konusu hal şirketin tasfiye sürecine girmesine engel olmayacaktır. Bu durum somut olayın özelliğine göre değişiklik göstereceğinden, her somut olayda ayrı bir tespit yapılmasını gerektirmektedir⁵². Bu doğrultuda faaliyetlerini sürdüren şirkete ilişkin ispat koşulunun yerine getirilmesi şartıyla sicilde gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

(b) İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkânsız Hale Gelmesi

TTK m. 529/1-b hükmünde yer alan şirketin işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi anonim şirketlere ilişkin diğer bir infisah sebebini oluşturmaktadır. 6762 sayılı eTTK’ da “şirket maksadının elde edilmesi veya elde edilmesinin imkânsız hale gelmesi” şeklinde ifade edilen bu infisah sebebi (bkz. m. 434/1-2), 6102 sayılı TTK ile isabetli bir şekilde “işletme konusu” esas alınarak yeniden düzenlenmiştir⁵³. Ayrıca şirketin işletme konusu TTK m. 339 hükmünde anonim şirket esas sözleşmesinde yer alması gereken unsurlar arasında da yer almaktadır (TTK m. 339/2-b)⁵⁴.

⁵¹ **Al Kılıç**, s. 105-106, dn. 256.

⁵² **Al Kılıç**, s. 105-106, dn. 256.

⁵³ Ayrıca bkz. TTK m. 529/1-b gerekçesi.

⁵⁴ “Ultra vires ilkesi” nin kaldırılmasının (bkz. TTK m. 125/2) sonucu olarak; şirket, şirketin “işletme konusu dışında” yaptığı işlemlerle de bağlı olacaktır. Buna rağmen işletme konusu esas sözleşmenin zorunlu unsurları arasında yer almaktadır. Bu durum Türk Ticaret Kanunu’nun çeşitli hükümlerinde işletme konusuna bağlanan hukuki sonuçlar açısından önem taşır. Bu hususlar şu şekilde sıralanabilir: (Ticari işletmenin konusuna bağlanan hukuki sonuçlar için bkz. **Muhammet Emin Bingöl**, “Anonim Şirketlerde Konu Dışı Hukuki İşlemlerin Niteliği”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2, (2018): s. 204-205)

1. Öncelikle, anonim şirketlerde işletme konusu ticaret unvanının zorunlu bir unsurudur (bkz. TTK m. 43/1).

2. Anonim şirketlerin denetim sistemlerinden birini düzenleyen TTK 210/3 hükmünde yer alan işletme konusuna aykırı faaliyetlerin gerçekleştiğinin tespiti, Ticaret Bakanlığı tarafından fesih davası açılmasına neden olabilecektir.

3. Esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydı ile devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinden birine pay sahibi olmasalar bile, işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurmak hakkı verilebilmektedir (bkz. TTK m. 334).

4. Şirketin ticaret siciline tescilinden itibaren 2 yıl içinde gerçekleştireceği sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında bir işletme veya ayın devralınması ya da kiralanması halinde buna ilişkin sözleşmeler genel kurul tarafından onaylanıp ticaret siciline tescil edilmedikçe geçerli olmayacaktır (bkz. TTK m. 356/1). Bu kuralın istisnalarından biri de, söz konusu ayın ve işletmelerin işletme konusunun kapsamında yer almasıdır (bkz. TTK m. 356/5).

Ticaret şirketlerinin esaslı amacı kazanç elde etmek ve bu kazancı paylaşmaktır⁵⁵. İşletme konusu ise bu amacı gerçekleştirmek için gerekli olan faaliyetlerin bütünüdür⁵⁶. Diğer bir deyişle işletme konusu, şirketin amacına ulaşması bakımından araç niteliği taşımaktadır⁵⁷. Bu nedenle bu iki kavramın farkının ayırt edilmesi ve birbirleri yerine geçecek şekilde kullanılmaması oldukça önemlidir⁵⁸. Zira bir şirketin “kazanç elde etme ve elde edilen kazancı paylaşma” amacına ulaşması veya bu amacın gerçekleşmesinin imkânsızlaşması sonuçlarının gerçekleşmesi mümkün bir olasılık olarak görünmemektedir. Bu doğrultuda kanun koyucu yeni düzenlemede bilinçli olarak işletme konusu ibaresinin kullanılmasını tercih etmiştir⁵⁹.

Kanuni ifadesiyle “esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde” şirket esas sözleşmesinde yer alması zorunlu unsurlardan olan (TTK m. 339/2-b) işletme konusunun “gerçekleşmesi (elde edilmesi)”, şirketin işletme konusu kapsamında yer alan tüm faaliyetlerinin sonlanması anlamına gelmektedir⁶⁰. İşletme konusunun

5. TTK 371 hükmünde şirketin işletme konusu dışında yaptığı işlemler bakımından şirketin bu işlemlerle bağlı olmadığı belirlenmesi ve sorumluluğunun tespit edilmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

6. Yönetim Kurulu üyelerinin faaliyetlerinin rekabet yasağına aykırılığının tespit edilmesi açısından işletme konusu esas alınarak değerlendirme yapılacaktır (bkz. TTK m. 396).

7. Anonim şirketlerin borsaya kote edilmemiş pay senetlerinin devrine onay vermeyi reddetmesinin önemli sebeplerinden biri işletme konusu olarak ifade edilmiştir (bkz. TTK m. 493/2).

8. Nihayetinde anonim şirketin “işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi” anonim şirketin ifisahına yol açan sebeplerden birini oluşturmaktadır (bkz. TTK m. 529/1-b).

İşletme konusunun esas sözleşmenin zorunlu unsurları arasında yer almasının nedenlerine ilişkin ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 31, dn. 57; **Sevilay Uzunallı**, *Anonim Şirkette İşletme Konusu*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), s. 16-28; **Gizem Alper**, *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı)*, 1. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013), s. 152-175; **Fatma Görgülü**, “Türk Ticaret Şirketlerinde Ultra Vires İlkesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016), s. 52-65.

⁵⁵ **İmregün**, 1989, s. 24-25. Tek pay sahibi bulunan şirketlerde ise şirketin kuruluşunda ve işletilmesindeki amaç, kazanç sağlamaktır. bkz. **Fatih Aydoğan**, *Tek Kişi Ortaklığı*, 1. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012), s. 109 vd.. Çalışmamızın devamında hem tek pay sahibi bulunan hem de birden fazla pay sahibi tarafından kurulan şirketleri kapsayacak şekilde amaç unsuru, “kazanç elde etmek ve bu kazancı paylaşmak” olarak ifade edilecektir.

⁵⁶ **Uzunallı**, s. 5-6; **İsmail Kırca/Feyzan Hayal Şehirali Çelik/Çağlar Manavgat**, *Anonim Şirketler Hukuku, C. 1*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013), s. 58.

⁵⁷ bkz. TTK m. 529/1-b gerekçesinde yer alan açıklamalar.

⁵⁸ İşletme konusu ve amaç kavramlarına ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. **Uzunallı**, s. 8-9; **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, s. 58; **Veliye Yanlı**, “Anonim Ortaklıklarda Kârın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir mi?”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 55, S. 4, (2011): s. 209-210.

⁵⁹ Ayrıca bkz. TTK m. 529/1-b gerekçesi. Gerekçede ifade olunduğu üzere kanun koyucunun arzusu, amaca ulaşmak için yerine getirilen faaliyetlerin gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesini sona erme sebebi olarak düzenlemektir.

⁶⁰ Ayrıca bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2645, N. 22. Ortakların bir araya gelmelerindeki esas sebebin ortadan kalkması anlamına geldiği yönünde bkz. **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 631.

“imkânsızlaşması” ise, işletme konusunu gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerin hukuki veya fiili⁶¹ bir engel sebebiyle gerçekleştirilememesi olarak ifade edilebilir.

Anonim şirketlerin Kanun tarafından yasaklanmamış olmamak kaydıyla her türlü ekonomik amaç ve konu kapsamında kurulması mümkündür (bkz. TTK m. 331). Bir anonim şirketin tek bir işletme konusu çerçevesinde kurulması mümkün olduğu gibi, esas sözleşmesinde işletme konusu olarak birden çok işin gerçekleştirilmesinin öngörülmesi de söz konusu olabilmektedir. Ancak ikinci ihtimal söz konusu olduğunda işletme konularından bir ya da birkaçının gerçekleşmiş olması anonim şirketin infisahı için yeterli değildir. Esas sözleşmesinde yer alan işletme konularının tamamının gerçekleşmesi ile birlikte şirket kendiliğinden sona erecektir. Birden çok işletme konusunun yer aldığı bir anonim şirket esas sözleşmesinin varlığı halinde, tek bir işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi şirketin sona ermesine sebep olmadığı gibi⁶², işletme konularından yalnız birinin esas sözleşmeden çıkarılması da anonim şirketin sona ermesine yol açmamaktadır⁶³.

İnfisah gerçekleşmeden önce anonim şirketin esas sözleşmesinde değişiklik yaparak yeni bir işletme konusu belirlemesi halinde, sona ermekten kurtulması mümkündür⁶⁴. Ancak “esas sözleşmede öngörülen işletme konusunun gerçekleşmesi

Örneğin işletme konusu yalnızca Ankara şehrine metro şebekesi kurmak ise, bu faaliyetin tamamlanması ile anonim şirketin işletme konusu gerçekleşmiş olacak ve şirket kendiliğinden sona erecektir (bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2645, N. 22). Aynı şekilde işletme konusu yalnızca belirli bir yerde köprü inşa edilmesi ise, köprünün yapımının tamamlanması ile anonim şirket infisah edecektir (bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 835, N. 1548; **İmregün**, s. 352).

Esas sözleşmede yer alan işletme konularının tamamen elde edilmesi halinin kesin bir şekilde şirketin infisahı neticesini doğuracağı, esas sözleşmede yer alan konular elde edilmesine rağmen kâr elde etme amacıyla farklı işletme konuları çerçevesinde faaliyetlerine devam eden şirket açısından da sona ermenin gerçekleşmiş sayılacağı kanaatindeyiz. Bu konu hakkında ayrıca bkz. 4. Bölüm, “a) Tasfiyeden Açıkça Dönme Kavramı ve Tasfiyeden Açıkça Dönmenin Mümkün Olduğu Sona Erme Sebepleri” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁶¹ İşletme konusunun elde edilmesi hukuki veya fiili anlamda imkânsız hale gelmiş olabilir. bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2645, N. 23. 6762 sayılı Kanun döneminde aynı yönde bkz. **İmregün**, s. 353.

Örneğin işletme konusu belirli bir madeni işletmek ise, söz konusu madenin tükenmesi halinde işletme konusu fiilen imkânsızlaşmış olacak ve başka bir işletme konusunun var olmaması halinde şirket sona erecektir (bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2645, N. 23; **İmregün**, s. 353).

Yabancı ülkelere belirli bir madenin ihraç edilmesi işletme konusu olarak belirlendiyse, bu madenin üretiminin veya ihracının yasaklanması, şirketin başka bir işletme konusu bulunmaması halinde, hukuki imkânsızlık haline örnek olarak gösterilebilecektir (bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2645-2646, N. 23; **İmregün**, s. 353).

⁶² **Kervankıran**, s. 31. 6762 sayılı Kanun açısından bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 835, N. 1548; **Ansay**, *Şirketler*, s. 232; **Doğanay**, C. 2, s. 1274; **Memiş**, s. 50-51.

⁶³ **Kervankıran**, s. 31.

⁶⁴ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 835, N. 1548; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 194, N. 10-91; **Bahtiyar**, *Anasözleşme*, s. 120; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2646, N. 23; **Uçar**, s. 242.

veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi halinde şirketin sona ermeyeceğine” ilişkin sözleşme hükümleri geçersizdir⁶⁵. Zira işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi kanuni bir infisah sebebidir⁶⁶. Dolayısıyla esas sözleşmede böyle bir düzenlemeye yer verilerek kanunen öngörülen bir infisah sebebinin ortadan kaldırılması mümkün değildir.

İsviçre ve Alman hukukunda anonim şirketler açısından “işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi” Türk hukukunda olduğu gibi açıkça sona erme sebebi olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenle bu husus doktrinde tartışmalara yol açmıştır. Bu konuda İsviçre doktrininde yer alan görüşler, işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesinin, esas sözleşme uyarınca sona erme sebebi olarak kabul edilebileceği ve haklı sebeple fesih davasının konusunu oluşturabileceği yönündedir⁶⁷. Ayrıca Türk hukukunda olduğu gibi⁶⁸, İsviçre hukukunda da işletme konusunun gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesinin “objektif imkânsızlık⁶⁹” ve “sübjektif imkânsızlık⁷⁰” olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutularak incelendiği görülmektedir⁷¹.

(c) Esas Sermaye ile Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Zarar Sebebiyle Karşılıksız Kalması Durumunda Genel Kurulun Sermayenin Üçte Biri ile Yetinme veya Sermayenin Tamamlanması Yönünde Karar Almaması

“Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu” başlığı altında, TTK m. 376/2 hükmü ile ifade olunan “anonim şirketin esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler

⁶⁵ Memiş, s. 52-53, İlknur Kaya, *Limited Şirketin Sona Erme Sebepleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005), s. 30.

⁶⁶ Memiş, s. 53; Kaya, *Limited Şirket*, s. 30.

⁶⁷ Anonim şirketler açısından İsviçre öğretisinde yer alan tartışmalar için bkz. Özlem İlbasmış Hızlısoy, “Limited Şirketin İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkânsız Hale Gelmesi ve Sürenin Dolması Neticesinde Sona Ermesi Bağlamında İki Sorun”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 24, S. 2, (2020): s. 114-115.

⁶⁸ Doktrinde, işletme konusunun gerçekleşmesinin objektif olarak imkânsızlığını infisah sebebi, işletme konusunun sübjektif olarak imkânsız hale gelmesini ise TTK m. 531 hükmü gereği haklı sebep olarak kabul eden görüşler için bkz. Uzunallı, s. 157; Şahin, s. 237, 239 vd.; Erdem, *Haklı Sebep*, s. 142-143; İlbasmış Hızlısoy, s. 148 vd.. Aksi yönde anonim şirketin infisahına yol açan imkansızlığın objektif olması gerekliliği bulunmadığına ilişkin olarak bkz. Kaderoğlu, s. 99.

⁶⁹ İşletme konusunun yalnızca ilgili şirket bakımından değil, aynı statüde olan tüm şirketler için imkânsız hale gelmesinin objektif imkânsızlık olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde bkz. Kaderoğlu, s. 97.

⁷⁰ İşletme konusunun yalnızca ilgili şirket bakımından imkânsız hale geldiği, aynı statüde bulunan diğer şirketler açısından imkânsızlığın söz konusu olmadığı hallerde sübjektif imkânsızlıktan söz edilebileceği yönünde ve doktrinde yer alan diğer görüşler için bkz. Kaderoğlu, s. 98.

⁷¹ Anonim şirketler açısından İsviçre doktrininde yer alan görüşler için bkz. İlbasmış Hızlısoy, *Limited Şirket*, s. 115.

toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması”, kanunen öngörülen tedbirlerin alınmaması halinde şirketin infisahı anlamına gelmektedir. Anonim şirketlerin sona ermesine ilişkin TTK m. 529 hükmünde bu infisah sebebi açıkça düzenlenmemiş olup, TTK m. 529/1-f’de yer alan “kanunlarda öngörülen diğer hallerde” ibaresi bu sona erme sebebini de kapsamına almaktadır⁷².

TTK m. 376/2 hükmüne göre, esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması, tek başına şirketin infisahına yol açan bir sebep teşkil etmemektedir. Son yıllık bilanço esas alınarak şirketin içinde bulunduğu durumun anlaşılması, yönetim kurulunun⁷³ ivedi bir şekilde uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunmak üzere, genel kurulu toplantıya çağırmasını gerektirmektedir. Yapılan çağrı neticesinde, genel kurulun “sermayenin üçte biri ile yetinme” veya “sermayenin tamamlanması” yönünde karar almaması halinde ise şirket kendiliğinden sona erecektir. Bizim de katıldığımız görüşe göre, her iki toplantıda da toplantı nisabının sağlanamaması (bkz. TTK m. 418) nedeniyle genel kurul tarafından gerekli tedbirlere ilişkin karar alınamaması, şirketin devam etmeme yönünde bir karar aldığı şeklinde yorumlanmalıdır⁷⁴. Dolayısıyla şirketin kalan sermaye ile yetinme veya sermayenin tamamlanması kararlarından birini almadığı ve bu sebeple infisah ettiği kabul edilmelidir. Yönetim kurulunun çağrıya ilişkin yükümlülüğünü ihmal etmesi ise yönetim kurulunun sorumluluğuna yol açacaktır (bkz. TTK m. 553).

TTK m. 376/2 düzenlemesi esas itibarıyla anonim şirketler açısından sermayenin ve alacaklıların korunması amacına hizmet etmektedir. Zira anonim şirketin

⁷² **Al Kılıç**, s. 35.

⁷³ TTK m. 376/1 hükmünde genel kurulun yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılacağı açık bir şekilde ifade edilmesine rağmen, TTK m. 376/2’de “yönetim kurulunun” görevli olduğuna ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak, hüküm fıkralarının devamlılığı esas alınarak ilgili fıkra da genel kurulu toplantıya çağırma hususunda yönetim kurulunun görevli olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca bkz. TTK m. 376/2 gerekçesi. Gerekçeden de yönetim kurulunun görevli olduğu anlaşılmaktadır.

⁷⁴ **Ahmet Türk**, “Yeni Türk Ticaret Kanununun Getirdiği Değişiklik ve Yeniliklerle Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Hukuki Sonuçları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2, (2015): s. 94; **Al Kılıç**, s. 38, dn. 80. *Al Kılıç’a göre*, gerekli toplantı nisaplarının sağlanamaması, genel kurulun kanunen öngörülen tedbirlerin alınması yönünde bir niyetinin bulunmadığını göstermektedir. Dolayısıyla son toplantı çağrısı neticesinde “toplantının yapılamadığı an” şirketin infisah ettiği an anlamına gelmektedir. [6762 sayılı Kanun döneminde eTTK m. 324/2 açısından aynı yönde bkz. **Memiş**, s. 57; **İmregün**, 1989, s. 47; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 836, N. 1549. Aksi yönde bkz. **Ahmet Türk**, *Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları (TTK m. 324)*, (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1999), s. 204-205. **Türk**, sonradan görüş değiştirmekle birlikte, eski tarihli bu çalışmasında; genel kurulun toplanamaması nedeniyle şirketin kendiliğinden sona ermeyeceğini, bu durumun feshe konu olacağını (eTTK m. 435) ifade etmiştir (Aynı yönde bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s.173-174). *Arslanlı ve Türk’e göre*, mahkeme genel kurulun toplanabilmesi için şirkete süre vermeli, buna rağmen genel kurulun toplanamaması halinde mahkemece fesih kararı alınmalıdır.]

borçlanması halinde, yalnız malvarlığı dolayısıyla sınırlı bir sorumluluğunun bulunması, pay sahiplerinin de yalnızca taahhüt etmiş oldukları sermaye ile şirkete karşı sorumlu olmaları sermayenin özel olarak korunmasını gerektirmektedir (bkz. TTK m. 329). TTK m. 376/2’de yer alan sermaye kavramından anlaşılması gereken, esas sermaye; kayıtlı sermaye sisteminin öngörülmesi halinde ise, çıkarılmış sermayedir⁷⁵. Ancak yönetim kurulunun sermaye artırma yetkisine dahil olan kayıtlı sermaye⁷⁶, TTK m. 376/2’de ifade olunan sermaye kavramının kapsamında değildir⁷⁷. Sermaye kaybının belirlenmesinde ödenmiş sermaye değil, pay sahiplerinin taahhüt ettiği esas sözleşmede yer alan itibari değer esas alınacaktır⁷⁸. Kanuni yedek akçe⁷⁹ kavramı ise TTK m. 519 hükmü esas alınarak değerlendirilmelidir⁸⁰.

TTK m. 376/2 hükmüne göre esas sermayenin karşılıksız kalması, “son yıllık bilanço” esas alınarak tespit edilebilecektir⁸¹. Kanun koyucu TTK m. 376/1 hükmünde “sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kalması” haline ilişkin olarak bu durumun son yıllık bilançodan anlaşılacağını ifade etse de hükmün gerekçesinde söz konusu açığın bir ara bilançodan⁸² anlaşılması halinde son yıllık bilançonun beklenmemesi gerektiğini ifade etmektedir⁸³. Ancak TTK m. 376/2’ nin gerekçesinde aynı açıklamalara yer vermekten kaçınıldığı görülmektedir. Bu nedenle doktrinde bir görüş, kanun koyucunun bilinçli bir tercih ile son yıllık bilançonun esas alınması gerektiğini düzenlemeyi amaçladığını savunmaktadır⁸⁴. Bizim de katıldığımız görüşe göre, kanun koyucunun sermaye kaybının belirlenmesinde yalnızca son yıllık bilançoju kıstas olarak kabul etmesi yerinde bir düzenleme

⁷⁵ Ayrıca bkz. TTK m. 376/1 gerekçesi.

⁷⁶ bkz. 6362 sayılı SPK m. 18/2:“Anonim ortaklıkların, esas sözleşmesinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile Türk Ticaret Kanunu’nun sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın hisse senedi çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret siciline tescil edilmiş sermayeleridir.” (RG. T. 30.12.2012, S. 28513, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu).

⁷⁷ **Hasan Pulaşlı**, *Şirketler Hukuku Şerhi C. 2*, 4. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), s. 1703, N. 394, 396.

⁷⁸ **Pulaşlı**, C. 2, s. 1701-1702, N. 390; **Türk**, *Makale*, s. 69.

⁷⁹ eTTK m. 324 hükmünde yer almayan kanuni yedek akçeler de sermaye kaybının kapsamındadır.

⁸⁰ Ayrıca bkz. TTK m. 376/1 gerekçesi.

⁸¹ 6762 sayılı mülga Kanun’da söz konusu düzenlemeye karşılık gelen hükme göre (bkz. eTTK m. 324) “aktiflerin satış fiyatları esas olmak üzere bir ara bilanço tanzim edilmesi” gerekmekteydi.

⁸² Yıllık bilançodan farklı olarak ara bilanço çıkarılmasının zorunlu olmadığı, durum gerektirdiğinde düzenlenebileceği ve genel olarak bilançolar hakkında bkz. **Raziye Aksu Özkan**, *Finansal Tabloların Tutulması ve Hukuksal Sonuçları*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), s. 164 vd..

⁸³ TTK m. 376/1 gerekçesi.

⁸⁴ **Tolga Ayoğlu**, “TTK M. 376 F. 1 Ve 2 Hükümlerine İlişkin Düşünceler”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 15, S. 172, (2017): s. 1587, 1589-1590; **Kırca/ Şehirli Çelik/ Manavgat**, s. 575-576.

olmamıştır⁸⁵. Bu kapsamda doktrinde bir görüş, ara bilançonun şirketin mali durumunu daha net bir şekilde ortaya koyması gerekçesiyle, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden ara bilanço ile sermaye kaybının tespiti halinde de gerekli tedbirlerin evleviyetle alınması gerekliliğini savunmaktadır⁸⁶. Aynı yönde görüş belirten bir diğer yazar, son yıllık bilançonun şirketin gerçek malvarlığı durumunu yansıtmama amacı taşımadığını ifade etmektedir⁸⁷. Her ne kadar söz konusu Kanun maddelerinde “son yıllık bilanço” ibaresi kullanılmış olsa da olması gereken hukuk açısından hükmün bu halinin doğru olmadığı düşüncesini paylaşmaktayız. Zira sermaye kaybının “yıllık bilanço esaslarına göre hazırlanmış ara bilanço” ile de tespit edilmesinin mümkün olması, son yıllık bilançonun çıkarılmasını bekleme zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır⁸⁸. Bu nedenle böyle bir ihtimalde yönetim kurulunun yıllık bilançonun hazırlanmasını beklemeden genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırması gerekmektedir⁸⁹. Hükmün bu şekilde yorumlanması, genel kurulun derhal toplantıya çağırılması ve böylelikle gerekli tedbirlerin derhal alınması amacına daha uygun olacaktır.

Yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılan genel kurulun alabileceği kararlardan ilki “sermayenin üçte biri ile yetinme” olarak ifade edilmiştir. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, kanun koyucunun “kalan sermaye ile yetinme” şeklinde bir ifade kullanması daha isabetli olacaktır⁹⁰. Çünkü kalan sermayenin her ihtimalde sermayenin üçte birine denk gelmesi mümkün olmayıp, bu miktarın altında yer alması söz konusu olabilmektedir⁹¹. Aynı şekilde, hükümde yer alan “sermaye ile kanuni yedek akçelerin üçte ikisinin karşılıksız kalması” ifadesi de hatalıdır. Zira bu ifade lafzi bir yorum yapıldığında sermaye ile kanuni yedek akçelerin üçte ikisinden fazlasının

⁸⁵ **Pulaşlı**, C. 2, s. 1706, N. 400; **Türk**, *Makale*, s. 79; **İsmail Kayar**, “Yeni TTK’ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 18, S. 2, (2012): s. 647; **Al Kılıç**, s. 37, dn. 75; **Alihan Aydın**, Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığa İlişkin Düzenlemesine (TK. m. 376) Eleştirel Bir Bakış”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 70, S. 2, (2013): s. 103.

⁸⁶ **Kayar**, s. 647.

⁸⁷ **Alihan Aydın**, *Sermaye Kaybı*, s. 103.

⁸⁸ **Pulaşlı**, C. 2, s. 1706, N. 400; **Türk**, *Makale*, s. 79; **Kayar**, s. 647; **Al Kılıç**, s. 37, dn. 75; **Aydın**, *Sermaye Kaybı*, s. 103.

⁸⁹ **Al Kılıç**, s. 37, dn. 75.

⁹⁰ **Türk**, *Makale*, s. 97; **Türk**, *Sermaye Kaybı*, s. 157; **Kayar**, s. 651-652; **Al Kılıç**, s. 38-39, dn. 81.

⁹¹ **Türk**, *Makale*, s. 97; **Türk**, *Sermaye Kaybı*, s. 156; **Kayar**, s. 651-652; **Al Kılıç**, s. 38-39, dn. 81.

karşılıksız kalması ihtimaline çözüm getirememektedir⁹². Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, söz konusu hüküm, sermayenin tamamen karşılıksız kalması halini de kapsayacak şekilde amaca uygun olarak yorumlanmalıdır⁹³. Ancak hükümdeki eksikliğin sermaye ile kanuni yedek akçelerin “en az üçte ikisinin” karşılıksız kalması şeklinde bir düzenleme ile giderilmesi daha anlamlı olacaktır⁹⁴.

Genel kurulun “sermayenin üçte biri ile yetinme” kararı alması halinde esas sözleşmede yer alan sermaye miktarı ile uyumun sağlanabilmesi, esas sermayenin azaltılmasını gerektirmektedir⁹⁵. Aynı amaç doğrultusunda genel kurulun, kanunen öngörülen diğer tedbiri tercih ederek “esas sermayenin tamamlanması” yönünde karar alabilmesi de mümkündür.

Değinilmesi gereken bir diğer husus 6762 sayılı Kanun’da yer alan, alacaklıların fesih davası açabileceğine ilişkin düzenlemenin (bkz. eTTK m. 436) 6102 sayılı TTK’da yer almamasıdır⁹⁶. 6102 sayılı TTK alacaklılara doğrudan fesih imkanı tanımaya da yalnızca TTK m. 376/3’de ifade olunan borca batıklık⁹⁷ haline özgü olarak alacaklıların iflas ve konkordato talep edebilmesi mümkün hale getirilmiştir. TTK m. 377 hükmünde “yönetim kurulunun” veya “herhangi bir alacaklının”, TTK m. 376/3 gereği, iflas talebiyle birlikte veya yürütülen iflas yargılaması sırasında “konkordato⁹⁸” da talep edebileceği düzenlenmiştir.

Her ne kadar TTK m. 376/2 hükmü, TTK m. 376/3’e nazaran daha ağır bir yaptırım içermesi bakımından doktrinde eleştirilere maruz kalsa da⁹⁹, TTK m. 376/2

⁹² **Kayar**, s. 647, 651; **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 182.

⁹³ **Kayar**, s. 647, 651; **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 182.

⁹⁴ **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 182.

⁹⁵ **Türk**, *Sermaye Kaybı*, s. 157 vd..

⁹⁶ bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2668, N. 94; Ayrıca bkz. **Türk**, *Makale*, s. 96. Yazara göre, şirket borca batıklığı söz konusu olmadıkça alacaklıların menfaatinin ihlal edilmesi durumuyla karşılaşmaz. Bu nedenle alacaklılara böyle bir imkânın verilmesi gerekli değildir. **Aydın**, s. 107. Yazar, TTK m. 376 hükmünün alacaklıların korunması amacı taşımadığı düşüncesindedir.

⁹⁷ Borca batıklık kavramı hakkında bkz. dn. 106’da yer alan açıklamalar.

⁹⁸ bkz. İİK m. 285 vd. (RG. T. 19.06.1932, S. 2128, 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu)

⁹⁹ **İsmail Kırca/Murat Gürel**, “Sermaye Kaybı veya Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma”, *Prof. Dr. Hikmet Sami Türk’e Armağan*, 1. bs., (Ankara: Turhan Kitabevi, 2017), s. 468; **Mustafa Erdem Can**, “Anonim Şirkette Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkinin Kaybının Hukuki Sonuçları”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 1, (Mayıs 2018): s. 17-18 (Yazar, gerekli tedbirlerin alınmaması halinde, azınlık pay sahipleri tarafından fesih davası açılmasına ilişkin bir düzenleme önermektedir.); **Ayoğlu**, M. 376, s. 1602 (Yazar, TTK 376/2 hükmünün ağır bir yaptırım içerdiğini belirtmekle birlikte, böyle bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmadığını düşünmektedir.); **Ayşe Şebnem Tufan**, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık Kavramları İle Sermayesini Kaybetmiş Veya Borca Batık Batık Anonim Şirketlerin Birleşmeye

doğrudan doğruya bir kendiliğinden sona erme hali teşkil etmemektedir¹⁰⁰. Kanun koyucu şirket genel kurulunu gerekli tedbirleri alması yönünde karar vermeye yöneltmekte, buna rağmen Kanun’da öngörülen kararlardan birinin alınmamasını infisah sebebi olarak düzenlemektedir¹⁰¹. Dolayısıyla kanun koyucu şirketin sona ermesini bir koşula bağlayarak, tıpkı borca batıklık halinde iflastan kurtulma olanağının bulunması gibi, şirkete sona ermeden kurtulma imkânı sunmaktadır.

(d) Anonim Şirketin İflasına Karar Verilmesi

Anonim şirketlerin kendiliğinden sona ermesine yol açan sebeplerden bir diğeri, “iflas kararının verilmesi” olarak ifade edilmiştir (TTK 529/1-e). İflas, borcunu ödemeyen borçlunun iflas masasına dahil olan tüm malvarlığının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi ve bu suretle bilinen bütün alacaklıların tatminini amaçlayan bir takip yoludur¹⁰². Ticaret şirketlerinin tacir sayılması (TTK m. 16) ve bu nedenle iflasa tabi olması, anonim şirketlerin de iflas yoluyla takibini mümkün kılmaktadır (Ayrıca bkz. İİK m. 43/1, TTK m. 18/1). Bu kapsamda asliye ticaret mahkemesinin alacağı karar, doğrudan anonim şirketin sona ermesine yönelik bir karar değildir¹⁰³. Asliye ticaret mahkemesi, anonim şirketin iflasına ilişkin karar almaktadır. İflas kararının alınmasıyla birlikte şirket kendiliğinden sona erecektir.

Anonim şirketlerin iflasını, “takipli¹⁰⁴” ve “takipsiz (doğrudan)¹⁰⁵” iflas olmak üzere iki başlık altında incelemek mümkündür. Ancak konumuz açısından önem arz

Katılması”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), s. 41. TTK 376/2 düzenlemesinin eleştirisi için ayrıca bkz. **Aydın**, s. 106-109 (Yazar, düzenlemenin pay sahiplerini ve alacaklıları korumaya hizmet etmediğini düşünmekte, ilgili fıkranın kanun metninden çıkarılması gerektiğini savunmaktadır.); **Türk**, *Makale*, s. 103 (Yazar, TTK 376/2 düzenlemesinin gerekli olmadığını, TTK 376/1’in sermaye kaybına ilişkin yeterli bir düzenleme olduğunu düşünmektedir.)

¹⁰⁰ **Kervankıran**, s. 40; **Al Kılıç**, s. 40-41.

¹⁰¹ **Kervankıran**, s. 40; **Al Kılıç**, s. 41.

¹⁰² **Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz**, *İcra ve İflas Hukuku*, 3.bs., (Ankara: 2017 Yetkin Yayınları), s. 429; **Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammed Özkes**, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 7. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), s. 365; **Mahmut Bilgen**, *İflas Davaları*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2008), s. 1. Doktrinde yer alan önemli tanımlar için ayrıca bkz. **Yakup Oruç**, *İflas İdaresi*, 1. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2019), s. 32-34.

¹⁰³ **Memiş**, s. 63.

¹⁰⁴ Takipli iflas yolları: “adi iflas (TTK m. 155-166)” ve “kambyo senetlerine özgü iflas yoluyla takip (TTK m. 171 vd.)” şeklinde ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 385-402; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, s. 448-462.

¹⁰⁵ Doğrudan doğruya, takip usulü gerektirmeksizin gidilebilecek iflas yoludur. (TTK m. 177, 179) Ayrıntılı bilgi için bkz. **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 402-415; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, s. 462-473.

eden husus, sermaye şirketlerine ve kooperatiflere özgü olarak, sermayenin borca batık olması¹⁰⁶ halinde, doğrudan iflas yoluna başvurma imkânının bulunmasıdır (İİK m. 179, TTK m. 376/3). Buna göre, “yönetim kurulunun” ve “alacaklıların”, şirket tasfiye aşamasında ise “tasfiye memurlarının¹⁰⁷” şirketin iflasını istemeye yetkisi bulunmaktadır¹⁰⁸. Yönetim kurulu¹⁰⁹ tarafından “aktiflerin işletme devamlılığı esasına göre ve muhtemel satış fiyatları üzerinden” çıkarılacak ara bilançodan “aktiflerin şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması” üzerine şirketin iflası doğrudan doğruya mahkemeden talep edilebilecektir.

Bununla birlikte kanun koyucu, borca batık olmasına rağmen, şirketin ayakta tutulmasına üstünlük tanıyarak, şirketin sona ermesini engelleyecek bazı düzenlemeler getirmiştir. Bunlardan ilki, iflas kararının alınmasından önce borca batıklık durumunu ortadan kaldıracak miktarda borçlu olunan şirket alacaklılarının, İİK m. 206 ile düzenlenen alacaklı sırasından vazgeçerek, diğer tüm alacaklılara ödeme yapıldıktan sonra alacağını almayı yazılı olarak kabul etmesidir (bkz. TTK 376/3). Ancak bu durum alacaklının alacağından feragat etmesi anlamına gelmediğinden, düzenlemenin, söz konusu alacakların borca batıklığın hesabında dikkate alınmaması şeklinde anlaşılması gerekmektedir¹¹⁰. Şirketin iflasını önlemeye yönelik diğer bir düzenleme ise, yönetim kurulunun veya herhangi bir alacaklının “iflas talebiyle birlikte” veya “iflas yargılaması sırasında” konkordato¹¹¹ talep edebilmesine yönelik TTK 377¹¹² hükmüdür (Ayrıca bkz. TTK m. 285 vd.).

¹⁰⁶ Şirketin mali durumunun bozulması, her zaman borca batıklık halinin mevcut olması olarak anlaşılmamalıdır. Borca batıklık, şirket aktifinin şirketin borçlarını karşılamada yeterli olmaması anlamına gelmektedir. Ayrıca bkz. **Türk, Sermaye Kaybı**, s. 33-36.

¹⁰⁷ Tasfiye aşamasında da anonim şirketin iflası mümkündür (**Oğuz Atalay, Anonim Şirketlerin İflası**, 1. bs., (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1996), s. 9; **Tekil**, s. 503; **Doğanay, C. 2**, s. 1279).

¹⁰⁸ Şirketin borca batık durumda olması halinde yönetim kurulu ve şirket tasfiye sürecinde ise tasfiye memurları tarafından mahkemeden şirketin iflasının istenmesi zorunlu iken (bkz. TTK m. 376/3, m. 542/1-c), şirket alacaklılarının bildirimde bulunması ihtiyaridir (bkz. İİK m. 179). bkz. **İbrahim Ermenek, İflasın Ertelenmesi**, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2009), s. 9.

¹⁰⁹ Borca batıklık halinin mahkemeye bildirilmesi, yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri kapsamında yer almaktadır (bkz. TTK m. 375/1-g).

¹¹⁰ **Selçuk Öztekin**, “Borca Batık Anonim Şirketlerde İflası Önleyen Yeni Bir Araç Olarak Sırada Sona Yerleştirme (Sıradan Vazgeçme)”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, Özel Sayı, (2014): s. 2327.

¹¹¹ Konkordato kavramına ilişkin tanımlamalar, konkordatonun amacı ve hukuki niteliğine ilişkin bkz., **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz**, s. 541; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 477; **Murat Oruç/Özgür Çatıkkaş/Cafer Şuekinci**, *Hukuki ve Mali Yönleriyle Konkordato*, 2. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), s. 5-9; **Efrail Aydemir**, *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma*, 2. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2019), s. 15-19; **Sümer Altay/Ali Eskiocak**, *Konkordato ve Yeniden*

(e) Esas Sözleşmede Öngörülen Herhangi Bir İnfisah Sebebinin Gerçekleşmesi

“Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesi” anonim şirketlerin sona erme sebepleri arasında sayılmıştır (TTK m. 529/1-c). Bu düzenleme hem infisah hem de fesih sebepleri açısından geçerlidir¹¹³. Şirketin sona ermesine ilişkin sebeplere, şirketin kuruluşu sırasında esas sözleşmede yer verilebileceği gibi; bu sebeplerin esas sözleşme değişikliği ile sözleşmeye ilave edilmesi de söz konusu olabilir. Her hâlükârda esas sözleşmede öngörülen herhangi bir infisah sebebinin gerçekleşmesi, ayrıca bir karar alınmasına gerek olmaksızın şirketin kendiliğinden sona ermesine yol açacaktır.

Doktrinde, anonim şirketin beş yıl boyunca arka arkaya zarar etmesi¹¹⁴, şirketin beş yıl üst üste kâr elde edememesi¹¹⁵, esas sermayenin belirli bir oranda kaybı¹¹⁶, marka ve patent hukukuna ilişkin lisans sözleşmesi gibi çeşitli sözleşmelerin feshi¹¹⁷, kamu kurumları tarafından verilmiş bir imtiyazın geri alınması veya yenilenmemesi¹¹⁸, bir ruhsatın muhafaza edilmemesi¹¹⁹ pay sahiplerinden birinin ölümü¹²⁰, hakkında kısıtlılık kararı alınması, iflası¹²¹ veya şirketten ayrılması¹²² esas sözleşmesinde öngörülebilecek infisah sebeplerine örnek olarak gösterilmektedir.

Sürenin sona ermesi ve işletme konusuna ilişkin sona erme sebeplerinde de ifade olunduğu üzere, esas sözleşmede öngörülen sona erme sebebi gerçekleşmeden önce esas sözleşme değişikliği ile anonim şirketin sona ermesinin önüne geçilmesi mümkündür.

Yapılanma Hukuku, 5. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019), s. 10-24; **Selçuk Öztekin/Alı Cem Budak/Müjgan Tunç Yücel/Bilgehan Yeşilova/Serdar Kale**, *Yeni Konkordato Hukuku*, 2. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), s. 134-43.

¹¹² 28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı Kanun Değişikliğinden önce söz konusu hükmün başlığı “iflasın ertelenmesi” şeklindeydi.

¹¹³ 6762 sayılı TTK’ da esas sözleşmede yalnızca fesih sebeplerinin öngörülebileceği düzenlenmişti (bkz., eTTK m. 434/1-6). Hükmün yalnızca fesih sebeplerine ilişkin olması hakkında 6762 sayılı Kanun döneminde yapılan eleştiriler için bkz. **Bahtiyar**, *Anasözleşme*, s. 207.

¹¹⁴ **İmregün**, s. 354; **Doğanay**, C. 2, s. 1278.

¹¹⁵ **Kaderoğlu**, s. 118.

¹¹⁶ **Tekil**, s. 502; **Doğanay**, C. 2, s. 1278.

¹¹⁷ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 844, N. 1563.

¹¹⁸ **Fritz von Steiger**, *İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku*, çev. Tahir Çağa, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1968), s. 386; **Doğanay**, C. 2, s. 1278.

¹¹⁹ **Pınar**, s. 754.

¹²⁰ **Ansay**, *Şirketler*, s. 232; **Steiger**, s. 386; **Doğanay**, C. 2, s. 1278.

¹²¹ **Uçar**, s. 243.

¹²² **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 194, N. 10-92.

(f) Tasfiyesiz İnfisah Halleri

Anonim şirketlerin “tasfiyesiz infisah¹²³” başlığı altında inceleyeceğimiz kendiliğinden sona erme sebeplerini; birleşme (TTK m. 136) ve tam bölünme (TTK m. 159/1-a) yapısal değişiklikleri olarak ifade etmek mümkündür¹²⁴. Tasfiyesiz infisah sebeplerine TTK m. 529 hükmünde yer verilmese de TTK m. 529/1-f’de yer alan “kanunlarda öngörülen diğer hallerde” düzenlemesi, TTK’ da açıkça yer alan yapısal değişikliklerin bu kapsamda infisah sebebi olarak kabul edilmesi sonucunu doğurmaktadır (bkz. TTK m. 152/3, 179/3)¹²⁵.

Bir anonim şirketin tasfiyesiz bir şekilde infisah ettiğinden söz edebilmek için mutlaka “devrolunan şirket” olarak birleşmeye katılması gerekmektedir. Bu birleşmenin “devralma şeklinde” veya “yeni kuruluş şeklinde” gerçekleşmesi devrolunan şirketin tasfiyesiz bir şekilde sona ermesi açısından farklılık arz etmemektedir. Birleşme sonucunda devrolunan şirket tasfiyesiz bir şekilde sona ermekte ve külli halefiyet

¹²³ bkz. “Tasfiyesiz İnfisah Kavramı” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹²⁴ Çalışma konumuzun kapsamı gereği birleşme ve bölünme yapısal değişikliklerine ilişkin ayrıntılara yer verilemeyecektir. Bu kapsamda ayrıntılı bilgi için bkz. **Akbilek**, s. 25 vd.; **Hasan Pulaşlı**, *Şirketler Hukuku Şerhi, C. 1*, 4. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), s. 231-383; **Hakan Çebi**, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010), s. 23 vd.; **Hülya Coştan**, *Anonim Ortaklıklarda Bölünme*, Ankara 2004, s. 26 vd.; **Hülya Coştan**, *Anonim Ortaklıkların Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklıların Korunması*, 1. bs., (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009), s. 23 vd.; **İpek Kayalı**, s. 17 vd.; **Al Kılıç**, *Birleşme*, s. 41 vd.; **Yurdal Özatlan**, *Anonim Şirket Birleşmelerinde Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi Davası (Denkleştirme Davası)*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014), s. 10 vd.; **Öztürk Almaç**, s. 41 vd.; **Kürşat Göktürk**, “Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 1-2, (2013): s. 632 vd.; **Ünal Tekinalp**, “Birleşmede Ayrılma Akçesi”, *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 2, S. 1, (2012): s. 21 vd.; **Nihal Koşer**, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Birleşmede Ayrılma Akçesi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 34, (2018): s. 368 vd.; **Bilge Develi**, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 1-2, (2013): s. 444 vd.; **Aybüke Demir**, “Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Alacakların Teminat Altına Alınması”, *Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, (2014): s. 18 vd.; **Hülya Coştan**, “Bölünmeye Katılan Şirketlerin Müteselsil Sorumluluklarının Sınırlandırılması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 2, (2012): s. 232 vd.; **Şafak Narbay/Buğra Kesici**, “Ticaret Ortaklıklarında Yapısal Değişiklik Kararına Karşı Öngörülen İptal Davası Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C. 1, S. 2, (2015): s. 108 vd.; **H. Ercüment Erdem**, “Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 2, (2013): s. 114 vd.; **Ramazan Durgut**, 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Şirketlerin Bölünmesi ve Bölünmeye Hakim İlkeler”, *Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, S. 126, (2012): s. 1 vd.; **Sevgi Epçeli**, “Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Bölünmeye İlişkin 159, 160, 161. Maddeleri Üzerine Bir İnceleme”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 18, S. 1, (2010): s. 194 vd..

¹²⁵ 6762 sayılı eTTK ise 439. maddesinin 1. fıkrasında sona eren şirketin tasfiye sürecine gireceğini ifade ederek bu konudaki istisnaları “birleşme, limited şirkete dönüştürülme, bir kamu tüzel kişisi tarafından devralınma” şeklinde sayma yoluna gitmişti.

ilkesi¹²⁶ gereği malvarlığı bir bütün olarak devralınmaktadır. Aynı şekilde anonim şirketin tam bölünme yoluyla malvarlığını tamamen bölümlere ayırarak kısmi külli halefiyet ilkesi¹²⁷ gereği devretmesi sonucunda da anonim şirket tasfiyesiz bir şekilde infisah etmiş olmaktadır. Her iki yapısal değişiklikte de pay sahipliğinin devamlılığı¹²⁸ ilkesi gereğince “devrolunan şirket ortakları”, devralan şirkette ortaklık haklarına sahip olmaya devam edecektir.

Tür değiştirme yapısal değişikliğinde ise, türü değişen şirket tüzel kişiliğini kaybetmemektedir. TTK m. 180’de de açıkça ifade olunduğu üzere: “Bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir. Yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır.” Dolayısıyla tür değiştiren şirket yalnızca kabuk değiştirmektedir¹²⁹. Şirketlerin tür değiştirmesi sonucunda “hukuki anlamda sona eren bir şirketten” ve dolayısıyla “son bulmayan bir şirketin tasfiyesinden” söz edilemeyecektir. Bu nedenle bizim de katıldığımız görüş uyarınca, tür değiştirme tasfiyesiz infisah hallerinden biri olarak değerlendirilmemelidir¹³⁰.

¹²⁶ Külli halefiyet ilkesine ilişkin ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Al Kılıç**, *Birleşme*, s. 42-46; **Özatlan**, s. 11-13, **Öztürk Almaç**, s. 48-54; **Akbilek**, s. 33-40.

¹²⁷ Kısmi külli halefiyet ilkesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Çebi**, s. 23, 215-219; **Çoştan**, *Bölünme*, s. 113-116; **İpek Kayalı**, s. 20-21, 188-198; **Durgut**, s. 10-12, 17.

¹²⁸ Pay sahipliğinin devamlılığı ilkesinin istisnasını oluşturan ayrılma akçesine ilişkin düzenlemeler için bkz. TTK m. 141; Ticaret şirketlerinin birleşmesi açısından pay sahipliğinin devamlılığı ilkesi ve ayrılma akçesi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Al Kılıç**, *Birleşme*, s. 46-56; **Özatlan**, s. 13-15, 119-141; **Öztürk Almaç**, s. 63-71, 123-149; **Akbilek**, s. 182-186; **Göktürk**, s. 644-645; **Tekinalp**, *Ayrılma Akçesi*, s. 22 vd.; **Develi**, s. 444 vd.; **Koşer**, s. 368 vd. Ticaret şirketlerinde bölünme yapısal değişikliğine ilişkin pay sahipliğinin devamlılığı ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Çebi**, s. 25; **İpek Kayalı**, s. 18-20, 198-213; **Durgut**, s. 12-17; **Epçeli**, 202 vd..

¹²⁹ **Bozkurt**, s. 632; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 63.

¹³⁰ Doktrinde **Tekinalp**, **Bahtiyar** ve **Kaderoğlu** bu hususu TTK’ nın şekil değiştirici tür değiştirme ilkesini benimsemesinden hareketle açıklamaktadır. [bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 129-130, N. 169; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 63 (Bahtiyar, tür değiştirme yapısal değişikliğinin TTK’ da düzenlenmemesi halinde bir şirketi önce sona erdirmek ve yeni bir şirket kurmak zorunda kalınacağını ifade etmiştir. TTK’ da şekil değiştirici tür değiştirmenin benimsenmesiyle, şirket tüzel kişiliğinin ve malvarlığının devamlılığı sağlanmakta, yalnızca hukuki kılıfı değişen şirket eskisinin devamı olarak nitelendirilmektedir. Türü değişen şirketin tek bir tüzel kişilik teşkil etmesi ve bu tüzel kişiliğini tür değiştirme sonucunda da devam ettirmesi, mal varlığının külli halefiyet ilkesi gereği devrinin söz konusu olmaması nedenleriyle tasfiye ve sona erme bu yapısal değişiklik için geçerli değildir.); **Kaderoğlu**, s. 37 (Kaderoğlu, 6762 sayılı Kanun döneminde (bkz. eTTK m. 553) anonim şirketin limited şirkete dönüşmesi için yeni bir limited şirket kurulması, bu şirkete yapılacak devir işlemleri sona erinceye kadar anonim şirketin de tüzel kişiliğini devam ettirmesi ve dolayısıyla iki ayrı tüzel kişiliğin varlığını ve devir gerçekleştikten sonra anonim şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesini kapsayan “devredici tür değiştirme” benimsendiği için tasfiyesiz infisah halinden bahsedildiğini ifade etmiştir. Ancak 6102 Sayılı Kanun “şekil değiştirici tür değiştirme” usulünü benimsediğinden, tür değiştirme artık sona erme sebebi olarak kabul edilemeyecektir.)] Tür değiştirme yapısal değişikliğinin tasfiyesiz infisah hallerinden biri olmadığına ilişkin doktrinde yer alan diğer görüşler için bkz. **Al Kılıç**, s. 42; **Mehmet Emin Bilge**, “Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 3-4, (2012): s. 262; **Ayhan/Çağlar /Özdamar**, s. 580; **Bozkurt**, s. 632; **İmran Aydın**, *Ticaret Şirketlerinde Tür Değiştirme*,

b) Fesih Kavramı ve Fesih Sebepleri

(1) Fesih Kavramı

İnfisah şirketin kendiliğinden sona ermesi hali iken; fesih¹³¹ şirketin “dağıtılması” anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle anonim şirketin feshi, şirketi sona erdirmeye yetkisine sahip kişi veya makamlarca gerçekleşir. Fesih kararı verme yetkisi genel kurul veya mahkemeye ait olabileceği gibi, azınlık, çoğunluk veya ortaklardan biri de bu konuda yetkilendirilmiş olabilir. Şirketin feshi için Kanun’da veya esas sözleşmede yer alan sebeplerden birinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Anonim şirkete ilişkin fesih kararı da, şirketin infisahında olduğu gibi ileriye etkili hüküm ve sonuç doğurur.

(2) Fesih Sebepleri

(a) Genel Kurulun Fesih Yönünde Karar Alması

Genel kurulun anonim şirketin feshi yönünde karar alabilmesi (TTK m. 529/1-d) “sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahipleri veya temsilcilerinin olumlu oyu” ile mümkün olacaktır¹³². İlk toplantıda bu nisaplara ulaşılamaması halinde takip eden toplantılarda da aynı nisap aranır (bkz. TTK m. 421/3-4). Bu yetki, genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında yer almaktadır (bkz. TTK m. 408/2-e). Kanunda öngörülen karar nisabı gereğince, toplantı nisabının da asgari karar nisabı olarak “sermayenin en az yüzde beşini oluşturan pay sahipleri veya temsilcilerinin toplanması” şeklinde yorumlanması gerekmektedir¹³³. Bununla birlikte TTK m.

1. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2019), s. 55-56; **Emre Yalçın**, “Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Ticaret Şirketlerinde Tür Değiştirme”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008), s. 66; **İlyas Çeliktas**, *Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını İktisabı*, (İstanbul: Arıkan Yayınları, 2006), s. 36, dn. 140; Ayrıca bkz. **Çakı**, s. 49-51; **Özlem Karaman Coşgun**, *Anonim Şirketin Tasfiyesi*, 1. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), s. 18-20; **Çakı ve Karaman Coşgun**, tasfiyesiz infisah hallerini açıklarken, tür değiştirme başlığına yer vermemiştir. Tür değiştirme ile şirketin sona ermediği, ticari hayatına devam ettiği, bu nedenle tasfiyeden artakalan varlıklara ilişkin bir sorunun ortaya çıkmayacağı değerlendirmesi için bkz. **Mehmet Ali Aksoy**, *Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Ek Tasfiye*, 1. bs., (Ankara: Gazi Kitabevi, 2019), s. 255. Ayrıca bkz. **Halil Arslanlı**, “Anonim Şirketlerde İnfisahın Hukuki Neticeleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 1, S. 3, (Ocak 1962): s. 305-306. Aksi yönde, tür değiştirme yapısal değişikliğinin de tasfiyesiz infisah hallerinden olduğu görüşü için bkz., **Pulaşlı**, s. 601; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2641-2642, N. 11; **Bilgili/Demirkapı**, *ŞH. Dersleri*, s. 385, **Kervankıran**, s. 29.

¹³¹ Fesih kavramının tanımına ilişkin bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 839, N. 1554; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 192, N. 10-86; **Bilgili/Demirkapı**, *ŞH. Dersleri*, s. 381; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 319; **Çevik**, s. 577; **Aytulun/Toroslu**, s. 47.

¹³² 6762 sayılı Kanun’da öngörülen nisap artırılmıştır (bkz. eTTK m. 434/1-9, 388/2,4).

¹³³ **Al Kılıç**, s. 114.

421/3'te öngörülen nisabın düşürülmesi, hükümde yer alan “en az” ibaresinden de anlaşılacağı üzere mümkün değildir¹³⁴. Ancak, Kanun'da öngörülen nisaplara ilişkin düzenlemeler nispi emredici niteliktedir. Bu nedenle ilgili hükümde yer alan nisabın artırılması mümkündür¹³⁵.

Genel kurulun fesih kararı alması ile ilgili değerlendirilmesi gereken bir diğer husus, şirketin feshi yönündeki iradenin genel kurul kararında açık bir şekilde yer almasının gerekli olup olmadığıdır. Bir görüşe göre, sona erme ifadesinin kararda açık bir şekilde yer alması zorunlu olmayıp, örtülü de olsa genel kurul kararından bu sonucun anlaşılması yeterli olacaktır¹³⁶. Doktrinde yer alan bizim de katıldığımız görüş uyarınca genel kurulun alacağı fesih kararının içeriğinde şirketin sona erdirildiği beyanına açıkça yer verilmelidir¹³⁷. Genel kurul toplantısında alınacak kararın toplantı gündeminde yer alması gerekliliği neticesinde toplantıda hazır bulunmayan pay sahiplerinin de alınan kararın içeriğini açık ve net olarak bilmesi önemlidir¹³⁸. Aksi bir durum pay sahiplerinin zarara uğramasına yol açabilecektir. Bu kapsamda genel kurulun “işletmenin faaliyetlerinin durdurulması” yönünde karar alması da tek başına fesih kararı alındığı anlamına gelmemektedir¹³⁹. Zira işletmenin faaliyetlerini durdurması ibaresi yoruma açık bir ifade olup, şirketin faaliyetlerini sürekli veya geçici olarak durdurması gibi haller açısından farklı sonuçlar ortaya çıkabilecektir¹⁴⁰.

Genel kurulun gerekli nisaplar sağlanarak fesih yönünde karar alması sonucu şirket sona ermektedir¹⁴¹. Kararın yönetim kurulu tarafından ticaret siciline tescil ve ilan

¹³⁴ **Al Kılıç**, s. 114, dn. 280. Aynı yönde bkz. **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 845, N. 1564.

¹³⁵ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 845, N. 1564; **Al Kılıç**, s. 114.

¹³⁶ **Kervankıran**, s. 35.

¹³⁷ **Al Kılıç**, s. 116.

¹³⁸ **Al Kılıç**, s. 116.

¹³⁹ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 183-184, dn. 94; **Kervankıran**, s. 35; **Al Kılıç**, s. 116.

¹⁴⁰ Anonim şirketin faaliyetlerini sürekli olarak durdurma kararı almasının şirketin iktisadi gayesinden vazgeçmesi anlamını taşıdığı ve TTK Geçici 7. madde uyarınca münfesihi bir şirketten söz edilebileceği yönünde bkz. **Al Kılıç**, s. 117. Genel kurul kararından açık veya örtülü bir şekilde sona erdirmeye iradesinin anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 35.

¹⁴¹ Sona ermeye ilişkin genel kurul kararlarında da yokluk, butlan ve iptal hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilecektir. (Örneğin, asgari nisaplara uyulmadan alınan kararlar yok hükmündedir.) Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin ayrıca bkz. **Hasan Pulaşlı**, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 1-2, (Ocak 2013): s. 887 vd.; **Erdoğan Moroğlu**, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 7. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014), s. 24 vd.; **Pulaşlı**, C. 2, s. 1028 vd.; **Aysegül Sezgin Huysal**, (Editör: Sami Karahan), 2. bs., (Konya: Mimoza Yayınları, 2013), s. 554 vd.; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 167 vd.; **Bilgili/ Demirkapı**, s. 341 vd.; **Güzin Üçışık/ Aydın Çelik**, *Anonim Ortaklıklar Hukuku* C. 1, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), s. 335 vd.; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 429 vd.; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 393 vd..

edilmesi ise açıklayıcı niteliktedir. Şirketin esas sözleşmede yer alan belirli bir süre için kurulmuş olması, fesih kararı alınmasına engel değildir¹⁴².

(b) Şirket Organlarından Birinin Eksikliği veya Genel Kurulun Toplanamaması

TTK m. 530 hükmü “organların eksikliği” başlığı altında anonim şirketin feshine yol açan sebeplerden birini düzenlemiştir¹⁴³. Hükme göre fesih kararı verilebilmesi için “uzun süreden beri kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmaması” veya “genel kurulun toplanamaması” gereklidir. “Kanunen gerek organlardan birinin mevcut olmaması” ifadesinden anlaşılması gereken, yönetim kurulunun mevcut olmaması veya toplanamaması halidir¹⁴⁴. Her ne kadar TTK m. 530 hükmünün gerekçesinde denetçinin organ olup olmadığına ilişkin açıklık bulunmadığı, “kanunen zorunlu organlar¹⁴⁵” ifadesinin yorumlanmasının mahkeme kararları ve doktrine bırakıldığı belirtilse de 6102 sayılı TTK’ nın genel gerekçesinin 129 numaralı paragrafında “denetçinin organ olmaktan çıkarıldığı” ifade edilmiştir. Esasen 6102 sayılı TTK ile getirilen önemli

¹⁴² Esas sözleşmede sona erme tarihinin yer alması genel kurulun sona erme kararı almasına engel bir düzenleme değildir. Zira esas sözleşmede yer alan süre şirketin faaliyet göstereceği “en az (asgari)” süreyi değil, azami bir süreyi ifade etmektedir (bkz. **Kervankıran**, s. 34-35). Anonim şirketin esas sözleşmesinde yer alan şirketin belirli bir süre ile sınırlandırılarak kurulduğuna ilişkin düzenlemenin pay sahipleri açısından kural olarak müktesep hak teşkil etmediği yönündeki açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 110-111. Esas sözleşmede öngörülen süre sona ermeden alınan fesih kararının esas sözleşme değişikliği niteliğinde olduğu yönünde bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 183.

¹⁴³ Böyle bir sona erme sebebinin Kanun’da yer almasının gerekçesi, söz konusu durumdaki bir anonim şirketin kendi menfaatlerini koruyamayacak hale gelmesi ve üçüncü kişilere karşı yükümlülüklerini yerine getiremeyecek olmasıdır (bkz. **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 633).

¹⁴⁴ Ayrıca bkz. **İsmail Cem Soykan**, *Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012), s. 71. Yazar, “organ yokluğu” halinin geniş yorumlanması gerektiği görüşündedir. Bu nedenle organın şeklen mevcut olmamasının yanı sıra faaliyet gösterememesi de organ yokluğu olarak ifade edilmelidir. bkz. **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 840, N. 1556; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 633. Her iki yazar da, organ yokluğunun geniş yorumlanması gerektiğini ifade etmiştir.

¹⁴⁵ Denetçinin zorunlu organ olma niteliğini kaybettiği yönünde ayrıca bkz. **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 211-212; **Pulaşlı**, C. 2, s. 829-830, N. 3; **Bilgili/Demirkapı**, s. 568; **Şafak Narbay**, “TTK Tasarısı’nda Anonim Ortaklık Genel Kurulunu Toplantıya Davete Yetkili ve Görevli Olanlara İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S.7, (2006): s. 174-175; **Soykan**, s. 312-319; **Şaban Uzun/Saliha Büşra Bayat**, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Bağımsız Denetim Alanında Getirdiği Yenilikler ve Tartışmalı Konular”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 21, Muhasebe Denetimi Özel Sayısı, (2016): s. 1507-1508; **Korkut Özkorkut**, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerin Denetiminde Yeni Bir Dönem: Bağımsız Denetleme Kuruluşları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 23, S. 2, (2005): s. 31; **Aytaç Köksal**, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın 397 ila 406 Maddeleri Arasında Düzenlenen Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu”, *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan*, C. 1, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2010), s. 1388-1389 ve s. 1406 vd.. “Denetleme” konusunda getirilen yenilikler hakkında açıklamalar ve denetçinin yeni Kanun’a göre organ sıfatının bulunmadığına ilişkin bkz. **Hasan Pulaşlı**, *İsviçre ve Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı, Notlu ve İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Ticari Mevzuat*, (Ankara: Adalet Yayınevi: 2013), s. 211.

yenilikler biri de genel kurul tarafından seçilen denetçi ya da denetim kurulu (bkz. eTTK m. 347 vd.) yerine “bağımsız denetim” sisteminin benimsenmesidir (bkz. TTK m. 397 vd.). Ayrıca, denetçinin kanunen zorunlu organ olmasını gerektiren özellikler de 6102 sayılı Kanun’a alınmamıştır¹⁴⁶. Bu nedenle kanaatimizce denetçinin kanunen zorunlu organlar arasında sayılması doğru olmayacaktır. Yönetim kurulunun mevcut olmaması; yönetim kurulunun süresinin sona ermesi veya yönetim kurulu üyelerinin istifası sonucunda boşalan üyeliklerin tamamlanmaması anlamına gelmektedir¹⁴⁷. Yönetim kurulunun mevcut olmasına rağmen “hiç veya gereği gibi toplanamaması” da TTK m. 530 kapsamındadır¹⁴⁸.

“Genel kurulun toplanamaması” ise fesih davası açılabilmesi için Kanun’da öngörülen bir diğer koşuldur. Genel kurulun toplanamaması ifadesinin, “genel kurulun toplantıya çağrılmaması” şeklinde yorumlanması gerekmektedir¹⁴⁹. TTK m. 410/2 hükmüne göre: “Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir.” Dolayısıyla yönetim kurulunun çağrıda bulunmaması halinde, tek bir pay sahibinin dahi genel kurulu toplantıya çağırması ve azlığında oluşmaması sonucunda kanun koyucunun ifadesiyle genel kurulun toplanamaması fesih sebebi olarak ortaya çıkacaktır. Genel kurulun yapılan çağrıya rağmen toplanamama halinin uzun süreden beri devam etmesi durumunda, TTK Geçici 7. maddede öngörülen kolaylaştırılmış tasfiye ve terkin usulünün uygulanması ihtimalinin gündeme gelmesi söz konusu olacaktır (bkz. TTK Geçici m. 7/1-d)¹⁵⁰. Genel kurulun toplanmasına rağmen uzun süreden beri karar alamaması hali ise, TTK m. 531’de düzenlenen haklı sebeple fesih davasının konusunu oluşturacaktır¹⁵¹.

¹⁴⁶ Örneğin genel kurulun toplantıya çağırılması ve iptal davası açma hakkı gibi.

¹⁴⁷ bkz. TTK m. 530 gerekçesi.

¹⁴⁸ bkz. TTK m. 530 gerekçesi.

¹⁴⁹ **Al Kılıç**, s. 53.

¹⁵⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. 3. Bölüm, “N. Geçici 7. Maddeye Göre Yürütülmesi Gereken Tasfiye İşlemleri” başlığı altında yer alan açıklamalar.

¹⁵¹ **Ayşe Şahin**, *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, 1. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013), s. 223; **Nuri Erdem**, *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, 1. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012), s. 150; **Al Kılıç**, s. 53. Aksi yönde bkz. **Soykan**, s. 323; **Özlem İlbasmış Hızlısoy**, *Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), s. 167-168. *İlbasmış Hızlısoy*, haklı sebeple fesih davalarının diğer fesih davaları ile yarışan davalar olması nedeniyle söz konusu durumun hem organ eksikliği hem de haklı sebep olarak değerlendirilebileceği ve her iki sebeple fesih davası açılacağı görüşündedir.

Söz konusu durumların “uzun süreden beri¹⁵²” devam etmesi halinde, “pay sahipleri”, “şirket alacaklıları” ve “Ticaret Bakanlığı” “şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden” şirketin feshini talep edebilecektir. Davanın şirket tüzel kişiliğine karşı açılması gerekmektedir¹⁵³. Her ne kadar hükmün gerekçesinde “taflardan birinin talebi üzerine” ifadesinin kanun metninden çıkarıldığı söylene de bu ifade hükümde yerini korumaktadır. Böylece yalnız taflardan birinin talebi halinde mahkemenin gerekli tedbirleri alabileceği sonucu çıkmaktadır. Halbuki gerekçede de ifade edildiği üzere, şirkete kayyım atanması gibi tedbirlerin tafların talebi olmaksızın alınabilmesi gereklidir¹⁵⁴.

Mahkemenin doğrudan fesih kararı alması mümkün olmayıp, öncelikle yönetim kurulunu dinlemesi¹⁵⁵ ve şirkete durumunu Kanun’a uygun hale getirmesi için süre vermesi, şirketin devamlılığının sağlanması açısından bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁵⁶. Ancak mahkemece verilen süre sonunda şirketin durumunu düzeltmemesi halinde, şirketin feshine karar verilecektir. Bu konuda mahkemeye takdir yetkisi tanınmamıştır¹⁵⁷. Ayrıca fesih kararı alan mahkeme TTK m. 536/3 gereği tasfiye memurlarını da atamalıdır.

(c) Haklı Sebep Fesih

6762 sayılı Kanun anonim şirketler açısından “haklı sebep feshi” imkânını düzenlememiştir¹⁵⁸. Anonim şirketlerin haklı sebep feshi ilk kez, 6102 sayılı TTK m.

¹⁵² “Uzun süreden beri” ibaresi 6102 sayılı TTK ile getirilen yeniliklerden biri olup, kötüye kullanmaların önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Bu konuda hakime takdir yetkisi verilmiştir. Ayrıca bkz. TTK m. 530 gerekçesi.

¹⁵³ Davada şirketi temsil yetkisi yönetim kuruluna aittir. Ancak yönetim kurulunun mevcut olmamasından kaynaklanan fesih davasında şirketi temsil etmesi için kayyım atanması gereklidir.

¹⁵⁴ Ayrıca bkz. TTK m. 530/2 gerekçesi.

¹⁵⁵ **Soykan**, s. 304-305. Yazara göre, yönetim kurulunun mevcut olmamasından kaynaklanan fesih davasında ise, eski yönetim kurulu üyelerinin dinlenmesi gerekmektedir. Böylelikle görev süreleri dolan yönetim kurulu üyelerinin dinlenmesi sonucunda, TTK m. 410/1 uyarınca genel kurulun toplantıya davet edilmesi sağlanabilecektir.

¹⁵⁶ Kanun koyucunun şirketin feshini değil, şirketin Kanun’a uygun bir şekilde devam etmesini sağlamayı amaçladığı yönünde bkz. **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 634.

¹⁵⁷ **Kervankıran**, s. 45; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 636; Ayrıca bkz. Yarg. 11. HD. 21.01.1982 T., E. 5597, K. 151 S. Kararı; Yarg. 11. HD. 24.11.1981 T., E. 1981/4751, K. 1981/5019 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 10.12.2020).

¹⁵⁸ Bununla birlikte anonim şirketin haklı sebep feshinin istenip istenemeyeceği doktrinde tartışmalarla konu olmaktadır. Bu konuda hakim görüş, Kanun’da açıkça düzenlenmemiş olması gerekçesiyle anonim şirketlere özgü olarak haklı sebep feshi kurumunun uygulanamayacağı yönündeydi. bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 846, N. 1566; **Arslanlı**, s. 166; **Doğanay**, C. 2, s. 1275-1276; **Erdoğan Moroğlu**, “Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih”, *Makaleler*, 1. bs., İstanbul, (2010): s. 97 vd.; **Şahin**, s. 36-40, 42-44; **Ayşe Sümer**, “Anonim Ortaklıkların

531 hükmüyle hukukumuza girmiştir¹⁵⁹. Böylelikle azınlığın çoğunluğa karşı korunması yolunda önemli bir adım atılmıştır¹⁶⁰.

Anonim şirketin haklı sebeple feshini isteme, yalnızca azınlığa tanınmış bir haktır. Söz konusu hükme göre, “sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri”, “şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden”, anonim şirketin haklı sebeplerle feshini talep edebilecektir. Hükümde yer alan azınlık oranlarının esas sözleşme ile değiştirilmesinin mümkün olup olmadığı doktrinde tartışmalı olan bir husustur. Doktrinde bir görüş, kanunen haklı sebeple fesih davası açma hakkı verilen azınlık oranlarının azaltılabileceğini ileri sürmektedir¹⁶¹. Bu görüşün esasen azınlığa tanınan haklı sebeple fesih davası açma hakkının kullanılmasının kolaylaştırılması ve azınlığın etkinliğinin artırılması maksadıyla savunulduğu görülmektedir¹⁶². Bununla birlikte bu görüşü savunan yazarlar, TTK m. 531 hükmünün gerekçesinde, esas sözleşmede öngörülme suretiyle azınlık oranının düşürülebileceğinin ifade edilmesini de görüşlerine dayanak

Haklı Nedenle Feshi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi*, C. 18, S. 2, (2012): s. 841; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 17-18; **Aytekin Çelik**, *Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*, Güncellenmiş 4. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), s. 283; **Hamamcıoğlu**, s. 31-32; **Ayşe Sümer**, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi (Yargıtay Kararları İle Birlikte)*, (İstanbul: İsmail Akgün Vakfı, 1991), s. 98. Yazar, ana sözleşmede hüküm bulunduğu takdirde, anonim şirketin haklı sebeple feshinin mümkün olması gerektiği kanaatinde. (**Sümer**, s. 88 vd.) Aksi yönde bkz. **Erdem**, *Haklı Sebep*, 1. bs., İstanbul 2012, s. 53; **Hamdi Yasaman**, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, *İsviçre Borçlar Kanununun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri*, 1. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), s. 715 vd.. **Erdem** ve **Yasaman**’a göre Kanun’da açıkça öngörülmemiş olsa bile, dürüstlük kuralı gereğince, anonim şirketler açısından da haklı sebeple fesih imkanının kabul edilmelidir; **Ersin Çamoğlu**, *Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması*, 1. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2008), s. 67-68. Yazar, haklı sebeple fesih imkanının düzenlenmemesini, MK m. 1 gereği doldurulması gereken bir kanun boşluğu olarak nitelendirmektedir. Ayrıca bkz. **Yasaman**, *Birleşme*, s. 131 vd; **Uçar**, s. 34.

Yargıtay kararları da haklı sebeple feshin mümkün olmadığı görüşündedir. bkz. Yarg. TD. 26.03.1963 T., E. 63/3484, K. 63/4856 S. Kararı. (**BATİDER**, 1964, C. 2, S. 4, s. 711 vd.); Yarg. 11. HD. 07.06.1979 T., E. 2160/K. 3061 S. Kararı (**Eriş**, *Anonim Şirket*, s. 698-699).

¹⁵⁹ Anonim şirketlere haklı sebeple fesih imkânı tanıyan hükmün kaynağını İsviçre Borçlar Kanunu m. 736/4 (OR Art. 736/4) oluşturmaktadır.

¹⁶⁰ **Şahin**, s. 54-55; **Çelik**, *Haklı Sebep*, s. 561-562.

¹⁶¹ **Pulaşlı**, C. 4, s. 2674, N. 112; **Sümer**, *Fesih*, s. 843, 848-849; **Ayşe Şahin**, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi”, (Yayımlanmış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s. 480-481 (Ancak yazar doktora tezinin kitaplaşması aşamasında görüş değiştirmiştir. bkz. **Şahin**, s. 563-564); **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 168-171; **Altay**, *Ortak Girişimler*, s. 686, dn. 1602; **Özge Ayan**, “Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi Davası (531. Madde)”, *Legal Hukuk Dergisi*, S. 102, (Haziran 2011): s. 2241; **Şükrü Yıldız**, “TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi”, *Makalelerim*, 2. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), s. 641.

¹⁶² **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 169; **Sümer**, *Fesih*, s. 848; **Şahin**, *Haklı Sebep*, s. 480-481; **Altay**, *Ortak Girişimler*, s. 686, dn. 1602.

olarak ileri sürmektedirler¹⁶³. Ayrıca doktrinde, esas sözleşme ile kararlaştırıldığı takdirde tek bir ortağın dahi fesih davası açabileceği, paylarını kaybetme ihtimali bulunan düşük oranda pay sahiplerinin gereksiz yere fesih talep etmeyecekleri, bu nedenle azınlık payının düşürülmesinin menfaatler dengesine aykırı olmayacağı belirtilmektedir¹⁶⁴. Yine, azınlığın genel kurulu toplantıya çağrı hakkına ilişkin olarak “esas sözleşmeyle çağrı hakkının daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabileceği” yönündeki TTK m. 411/1 hükmünden hareketle, azınlık oranına ilişkin düzenlemelerin nispi emredici nitelikte olduğu gerekçesi ileri sürülerek, esas sözleşme ile azınlık oranının azaltılmasının mümkün olduğu ifade edilmektedir¹⁶⁵. TTK m. 411/1 hükmünün genel bir düzenleme olduğu, TTK m. 340’ın istisnasını oluşturduğu ve bu sebeple azınlık oranının düşürülebileceği, Kanun’da yer alan “en az” ibarelerinin kanun koyucunun, öngörülen oranın düşürülemeyeceği yönünde bilinçli tercihini oluşturmadığı savunulmaktadır¹⁶⁶.

Doktrinde yer alan bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, hükümde yer alan “en az” ifadesinden de anlaşılacağı üzere, Kanun’da öngörülen azınlık oranının altında bir oranın esas sözleşme ile belirlenmesi mümkün değildir¹⁶⁷. Zira azınlık oranın düşürülmesi, şirketin sürekli olarak fesih tehdidi altında bulunması sonucunu doğuracaktır¹⁶⁸. TTK m. 340’ta yer alan emredici hükümlere ilişkin düzenlemeye göre¹⁶⁹: “Esas sözleşme, bu kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak, kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilir.” Kanun’da azınlığa ilişkin bu oranın azaltılabileceğine ilişkin bir ibare yer almamakla birlikte, TTK m. 531’de “en az” ifadesinin kullanılması ve TTK m. 340’ta yer alan düzenleme birlikte

¹⁶³ **Sümer, Fesih**, s. 848; **Yıldız, Haklı Sebep**, s. 641.

¹⁶⁴ **Sümer, Fesih**, s. 843, 848-849.

¹⁶⁵ **Özge Ayan**, “Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi Davası (531. Madde)”, *Legal Hukuk Dergisi*, S. 102, (2011): s. 2241.

¹⁶⁶ **Erdem, Haklı Sebep**, s. 168-171.

¹⁶⁷ **Rauf Karasu**, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi*, C. 18, S. 2, (2012): s. 316-317; **Rauf Karasu**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2009), s. 48; **Al Kılıç**, s. 58, dn. 134; **Necla Akdağ Güney**, *Anonim Şirketlerde Kuruluş*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), s. 287; **Murat Oruç**, “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebep Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 27, S. 1, (2011): s. 218.; **Fusun Nomer Ertan**, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası - TTK m. 531 Üzerine Düşünceler-”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 73, S. 1, (2016): s. 423-424; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 49-52.

¹⁶⁸ **Al Kılıç**, s. 58, dn. 134.

¹⁶⁹ Emredici hükümler ilkesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Karasu, Makale**, s. 312 vd.; **Karasu**, s. 43 vd..

değerlendirildiğinde, söz konusu oranın esas sözleşme ile düşürülmesinin mümkün olmadığı sonucuna varılacağı görüşüne katılmaktayız. Buna karşın, TTK m. 531 hükmünün gerekçesinde bu oranın düşürülebileceğinin ifade edilmesi hükümle gerekçe arasında büyük bir çelişki oluşturmaktadır¹⁷⁰. Azınlığın etkinliğini artırmaya yönelik olarak daha düşük bir oran öngörülmesinin mümkün olduğu görüşü ise, sadece azınlığın menfaatinin esas alınmasından ziyade, azınlık-çoğunluk arasında menfaat dengesinin sağlanması gerektiğinden isabetli değildir¹⁷¹. Zira azınlığa haklı sebeple fesih davası açma hakkı tanınmasının amacı; azınlığın çoğunluğa tahakkümü değil, azınlığın çoğunluğa karşı korunmasıdır¹⁷². Bununla birlikte, TTK m. 411 hükmünün azınlığın genel kurulu toplantıya çağrı hakkına ilişkin olarak düzenlendiği ve tüm azınlık oranları bakımından uygulama alanı bulmayacağı aşîkârdır¹⁷³.

Kanunen söz konusu oranın artırılmasına bir engel bulunmasa da bu durum azınlığın menfaatlerini zedeleyecek ve haklı sebeple fesih imkânının kullanılmasını sınırlandıracaktır¹⁷⁴. Nasıl ki oranın düşürülmesi şirketi sürekli bir fesih tehdidi altında bırakacaksa, oranın artırılması da aksine, fesih imkânının önünü kapatacaktır. Bu nedenle bizim de katıldığımız görüşe göre, TTK m. 531’de yer alan azınlık oranının düşürülmesinin yanı sıra artırılmasının mümkün olduğunun kabulü de doğru olmayacaktır¹⁷⁵.

Birden fazla pay sahibinin Kanun’da öngörülen azınlık oranını oluşturması mümkün olduğu gibi, tek bir pay sahibinin azınlık oranına sahip olarak fesih davası açabilmesi de mümkündür¹⁷⁶. Ancak fesih davası açabilmek için gerekli oranın açılan dava sonuçlanıncaya kadar korunması gerekmektedir¹⁷⁷. Aynı şekilde fesih davası

¹⁷⁰ bkz. TTK m. 531 gerekçesi.

¹⁷¹ **Karasu**, s. 49; **Karasu**, *Makale*, s. 317.

¹⁷² **Oruç**, *Haklı Sebep*, s. 218.

¹⁷³ **Karasu**, s. 48-49; **Karasu**, *Makale*, s. 316-317.

¹⁷⁴ **Karasu**, s. 48 vd.; **Karasu**, *Makale*, s. 317; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 57-59; **Sümer**, *Fesih* s. 843.

¹⁷⁵ **Karasu**, s. 48 vd.; **Karasu**, *Makale*, s. 317; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 57-59 (*Karasu ve İlbasmış Hızlısoy*, hükümde “en az” ibaresinin kullanılmasının oranın artırılabilceği yönünde yorumlanmaması gerektiğini ifade etmektedir.); **Nomer Ertan**, s. 424 (*Nomer Ertan*, Kanun’da açıkça düzenlenmemiş olduğundan, azınlık oranının sözleşme ile hem artırılmasının hem de indirilmesinin mümkün olmadığı görüşündedir.).

¹⁷⁶ TTK m. 531 gerekçesi.

¹⁷⁷ **Şahin**, s. 346-347; **Nomer Ertan**, s. 424; **Al Kılıç**, s. 59, dn. 135; **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 172; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 196; **Emel Hanağası**, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 32, S. 1, (2016): s. 215; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2675, N. 116; Aksi yönde bkz. **Tolga Ayoğlu**, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshine İlişkin Davalarda Dava İkame Edildikten Sonra Şirket Bünyesinde Ortaya Çıkan Bazı Önemli Gelişmelerin Dava Sürecine Etkileri”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16,

açıldıktan sonra, pay devri suretiyle pay sahibi sıfatının alınması dava açılması için yeterli değildir¹⁷⁸. Zira sonradan pay devri ile pay sahipliği sıfatının kazanılması halinde, pay sahibi sıfatının taşınmadığı dönemde meydana gelen haklı sebep teşkil edecek olayların ileri sürülmesinde hukuki menfaat bulunmamaktadır¹⁷⁹.

TTK m. 531 uyarınca fesih davası¹⁸⁰ açılabilmesi için, pay sahipleri açısından şirketin devamlılığını çekilmez hale getiren haklı bir fesih sebebinin ortaya çıkması gerekmektedir¹⁸¹. Doktrinde, uzun süreden beri kâr dağıtımının yapılmaması, azınlık pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme gibi haklarının kullanılmasının engellenmesi, genel kurul veya yönetim kurulunun karar alamaz hale gelmesi, pay sahipleri arasında şirketin devamlılığını etkileyecek boyutta olumsuz yönde kutuplaşmaların söz konusu olması gibi durumlar şirketin haklı sebeple feshine örnek olarak gösterilmektedir¹⁸². Ancak anonim şirketin bir sermaye şirketi olması nedeniyle, kural olarak¹⁸³ pay sahipleri arasındaki kişisel anlaşmazlıklar haklı sebep teşkil etmeyecektir¹⁸⁴.

S. 1, (2017): s.135. Yazar, TTK 531 ile verilen azınlık hakkının davanın açılmasıyla kullanıldığı, davanın devamı sırasında öngörülen azınlık oranı düşse dahi, davanın devam etmesi gerektiği görüşündedir.

¹⁷⁸ Şahin, s. 348-349; Al Kılıç, s. 59, dn. 135; Erdem, *Haklı Sebep*, s.173; İlbasmış Hızlısoy, s. 198; Oruç, *Haklı Sebep*, 219.

¹⁷⁹ Şahin, s. 348-349.

¹⁸⁰ Söz konusu dava anonim şirkete karşı açılacak ve şirketi temsil yetkisi yönetim kuruluna ait olacaktır.

¹⁸¹ Haklı sebep kavramının tanımı yapılmamış, bu konuda örnekleme yoluna gidilmemiştir. Haklı sebep kavramına açıklık kazandırılması doktrine ve uygulamaya bırakılmıştır. bkz. TTK m. 531 gerekçesi. Haklı sebep kavramına ilişkin ayrıca bkz. Şahin, s. 105-111; Erdem, *Haklı Sebep*, s. 102-109; Aytekin Çelik, “Anonim Şirketleri Haklı Sebeple Feshi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 25, S. 4, (2009): s. 567 -575; İlbasmış Hızlısoy, s. 61-83. Haklı sebeple fesih davasında hakime tanınan takdir yetkisinin yalnızca uyuşmazlığı çözmeye yönelik olmadığı, haklı sebebin varlığını tespit etmeyi de içine alan iki yönlü bir yetki olduğuna ilişkin bkz. Hamdi Yasaman, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Hakimin Genişleyen Rolü”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 25, S. 4, (2009): s. 92-93; Ali Haydar Yıldırım, *6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*, 1. bs., (Bursa: Dora Yayınları, 2013), s. 126 vd..

¹⁸² Örnekler için ayrıca bkz. Şahin, s. 140 vd.; Erdem, *Haklı Sebep*, s. 114 vd.; İlbasmış Hızlısoy, s. 83 vd.; Çelik, *Haklı Sebep*, s. 571-572. İsviçre öğretisinde kabul gören sebepler için bkz. TTK m. 531 gerekçesi.

İsviçre BK m. 736/4 (OR Art. 736/4), TTK m. 534’de olduğu gibi haklı sebebe ilişkin tanımlama yapmaktan ve örnek vermekten kaçınmıştır. Bununla birlikte İsviçre öğretisinde ve Federal Mahkeme kararlarında genel kurul olağan toplantılarının sürekli olarak yapılamaması, azınlık pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme haklarının sürekli bir şekilde engellenmesi, azınlık menfaatlerinin ihlal edilmesi ve azınlık pay sahiplerinin finansal açıdan zarara uğratılması, kâr payı dağıtımının usulüne uygun gerçekleştirilmemesi gibi sebepler haklı sebep olarak kabul edilmektedir (bkz. Pulaşlı, C. 4, s. 2683-2684’de yapılan açıklamalar).

¹⁸³ Ancak şahsi sebeplerin şirketin işleyişini ve devamlılığını büyük ölçüde zorlaştırması halinde “haklı sebep” olarak kabul edilmesi gereklidir. Bu durum özellikle, aile şirketlerinde ve az sayıda ortağı bulunan anonim şirketlerde söz konusu olmaktadır (bkz. İlbasmış Hızlısoy, s. 174-178; Erdem, *Haklı Sebep*, s. 160; Şahin, s. 188- 190; Çelik, *Haklı Sebep*, s. 570; Oruç, *Haklı Sebep*, s. 231; Tolga Ayoğlu, “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, (2013): s. 227; Hayrettin Çağlar/Esra Kaşak, “Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshine İlişkin TTK m. 531

TTK m. 531'e göre açılan bir fesih davasında hakim, öncelikle öngörülen sebeplerin fesih ile sonuçlanmayı gerektirecek nitelikte olup olmadığını, bir diğer deyişle haklı bir sebebin mevcut olup olmadığını değerlendirmelidir. Bununla birlikte, şirketin feshine ilişkin karar verilmeden farklı tedbirlerle uyumsuzluğun çözülebilmesi söz konusu ise “feshin son çare olması (ultima ratio)” ilkesi gözetilerek, şirketin devamlılığı sağlanmalıdır¹⁸⁵. Kanun koyucu bu tedbirlerden birini; “davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmaları¹⁸⁶” olarak ifade etmiştir¹⁸⁷. Ancak hakim,

Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 65, S. 3, (2016): s. 664; **Ayan**, *Fesih*, 2244; **Halit Aker**, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sifatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 32, S. 1, (2016): s. 118; **Ersin Çamoğlu**, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 31, S. 1, (Mart 2015): s. 8. Aksi yönde bkz. **Nomer Ertan**, s. 426. (Yazar kişisel ilişkilerin anonim şirketlerde haklı sebep olarak değerlendirilmesi görüşünü hiçbir suretle kabul etmemektedir.). Şahsi sebeplerin haklı sebep olarak nitelendirilmesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Esra Kaşak**, “Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshinde Şahsi Sebeplerin Değerlendirmeye Alınıp Alınamayacağı Hususunun Hakimin Takdir Yetkisi Bakımından Değerlendirilmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 3, (2019): s. 163 vd.. Aile şirketleri açısından şahsi sebeplerin ortaklık ilişkilerini çekilmez hale getirmesinin haklı sebep olarak nitelendirilebileceği yönündeki İsviçre Federal Mahkemesi kararının çevirisi için bkz. **Necdet Uzel**, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Karlılık Durumu ve Sermaye Kaybının İşlevi- İstisnai Bir Vakanın Çözümü “Grumser” Kararı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 30, S. 4, (2014): s. 311 vd.. İsviçre hukukunda aile şirketlerinde şahsi sebeplerin dikkate alınabileceği yönünde ayrıca bkz. **Hans- Ueli Vogt/ Thomas Enderli**, “Die Auflösung einer Aktiengesellschaft aus wichtigen Gründen und die Anordnung einer «anderen sachgemässen Lösung» (Art. 736 Ziff. 4 OR) - Bemerkungen aus Anlass von BGE 136 III 278 ff.” recht (2010): s. 240. https://www.ius.uzh.ch/dam/jcr:00000000-4529-5db9-ffff-ffffc83f1916/Recht_6_Vogt.pdf (E. T. 22.06.2021).

¹⁸⁴ **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 337, N. 14-12.

Ayrıca bu yönde verilmiş bir karar için bkz. Yarg. 11. HD. 14.01.2020 T., E. 2019/2108, K. 2020/355 S. Kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 14.12.2020). Kararda, feshi istenen şirketin sermaye şirketi olduğu, aile bireyleri arasındaki manevi bağların kopması gerekçesinin haklı sebeple fesih için söz konusu olamayacağı ifade edilerek, davanın reddine karar verilmiştir.

¹⁸⁵ Türk ve İsviçre hukukunda feshin tali (subsidiarität) nitelikte olduğuna ilişkin bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2680; **Vogt/ Enderli**, s. 239-240; **Lukas Handschin**, “Auflösung der Aktiengesellschaft aus wichtigem Grund und andere sachgemässe .Lösungen”, SZW (1993): s. 44. <https://core.ac.uk/download/pdf/18237629.pdf> (E. T. 25.06. 2021);

Peter V. Kunz, *Auflösungsklage gemäss Art.736 Ziff. 4 OR- Garant für ein indirektes Austrittsrecht?* s. 242.

https://www.iwr.unibe.ch/ueber_uns/prof_dr_peter_v_kunz/e163474/e192613/e192616/files192863/1998_Aktienrecht_1992_1997_S_235_248.pdf (E. T. 22.06.2021).

¹⁸⁶ Anonim şirketlerde ortağın şirketten çıkması veya çıkarılmasına ilişkin istisnai düzenlemeler için ayrıca bkz. **Çelik**, *Çıkarılma*, s. 80 vd.; **Aytekin Çelik**, “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2, (2009): s. 173 vd.; **Yusuf Ziyaeddin Sönmez**, *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı*, 1. bs., (İstanbul: Beta Yayınları,2009), s. 171 vd.; **Al Kılıç**, *Birleşme*, s. 48 vd..

¹⁸⁷ İsviçre BK. m. 736/4 (OR Art. 736/4) hükmünde fesih yerine alınabilecek tedbirlere ilişkin örnekleme yoluna gidilmemiştir. Ancak öğretide; davacı pay sahibinin şirketten çıkarılması, kısmi tasfiye, şirket sürekli olarak kâr payı dağıtımını yapmıyorsa zorunlu kâr payı dağıtımının karara bağlanması, azınlık pay sahiplerinden birinin yönetim kuruluna alınması, şirketin bölünmesine karar verilmesi halleri, fesih yerine

“duruma uygun düşen¹⁸⁸ ve kabul edilebilir¹⁸⁹ diğer bir çözüme” de karar verebilir. Bu durum usul hukukunda geçerli olan “taleple bağıllık” ilkesinin istisnasını oluşturmaktadır¹⁹⁰.

Haklı sebeple fesih davasında özellikle önem arz eden husus, fesih sebeplerinin varlığı halinde azınlık pay sahibinin doğrudan şirketten çıkarılmayı talep etmesinin mümkün olup olmadığıdır. Doktrinde bir görüş, azınlık pay sahibinin doğrudan şirketten çıkarılmayı talep edemeyeceği yönündedir¹⁹¹. Bizim de katıldığımız görüşe göre, haklı sebeple fesih davasının doğrudan çıkarılma talebiyle veya mahkeme tarafından alınabilecek alternatif çözüm yöntemlerinden biri ileri sürülerek açılması mümkün olmalıdır¹⁹². Dolayısıyla, fesih kararı alınmasını gerektirecek kadar ağır olmayan haklı sebeplerin varlığı halinde, doğrudan alternatif çözüm yöntemleri talep edilerek dava açılmasının mümkün olduğu ve bu davanın yeni bir dava türü olmayıp haklı sebeple fesih davası kapsamında yer aldığı kabul edilmelidir¹⁹³. Bu şekilde şirketin feshinden söz edilmeyerek, alternatif çözüm yöntemlerini içeren bir talepte bulunulduğu takdirde; doktrinde yer alan, hakimın davayı reddetmeyip, fesih kararı alabileceği veya başka bir tedbire hükmedebileceği görüşüne katılmaktayız¹⁹⁴. Esasında

alınabilecek tedbirler olarak nitelendirilmektedir (**Vogt/ Enderli**, s. 243; **Handschin**, s. 44-45; **Pulaşlı**, C. 4, 2687-2690).

¹⁸⁸ Çözümün “duruma uygun” olması, haklı sebeple feshе yol açan ihtilafın somut olayın özellikleri de dikkate alınarak çözüme kavuşturulması anlamına gelmektedir (**Nomer Ertan**, s. 429; **Çelik**, *Haklı Sebep*, 578). Somut olayın özellikleri de dikkate alınarak menfaatler dengesini sağlayacak en uygun çözüme hükmedilmesine gerektiğine ilişkin bkz. **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 239.

¹⁸⁹ Çözümün “kabul edilebilir” nitelikte olmasının anlamı; azınlık pay sahiplerinin yanı sıra diğer pay sahiplerinin, alacaklıların, intifa ve tahvil senedi sahiplerinin ve işçilerin menfaatlerine de uygun olmasıdır (**Nomer Ertan**, s. 426, 429; **Çelik**, *Haklı Sebep*, s. 578-579; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, 641; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 74-77; **Şahin**, s. 341-342; **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 239-240; **Vogt/ Enderli**, s. 240; **Steiger**, s. 396). Bu koşulun hakime tanınan geniş takdir yetkisinin sınırını oluşturduğu yönünde bkz. **Sıtkı Anlam Altay**, *Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Sermayeye Katımlı Ortak Girişimler*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), s. 692.

¹⁹⁰ **Abuzer Kendigelen**, *Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, 2. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012), s. 434-435; **Şahin**, s. 492-493; **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 234; **Oruç**, *Haklı Sebep*, s. 222. Taleple bağıllık ilkesi için bkz. HMK m. 26 (RG. T. 04.02.2011, S. 27836, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu).

¹⁹¹ **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 641; **Çamoğlu**, *AŞ Fesih*, s. 13; **Çelik**, *Çıkarılma*, s. 295; **Şahin**, s. 428; **Oruç**, *Haklı Sebep*, s. 211; **Aker**, s. 130. Ayrıca bkz. **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 264-265. Yazar, mevcut kanuni düzenleme gereği pay sahiplerinin doğrudan şirketten çıkarılmayı talep etmesi mümkün olmasa da, pay sahiplerine fesih davasından bağımsız olarak şirketten çıkma talebini içeren dava açabilme imkânının verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Ancak, limited şirketlerde haklı sebeple fesih davasından bağımsız olarak şirketten çıkma ve çıkarılmaya ilişkin dava açılabilir (TTK m. 638/2, 640/3).

¹⁹² **İlbasmış Hızlısoy**, s. 225.

¹⁹³ **İlbasmış Hızlısoy**, s. 225.

¹⁹⁴ **İlbasmış Hızlısoy**, s. 226.

çıkarma kararının ancak fesih kararı verilmesinin korunması gereken menfaatlere uygun olmaması halinde mahkemece alınabilecek bir tedbir olduğu göz önüne alındığında¹⁹⁵, birinci görüş isabetli gözükmektedir. Ancak bu görüşün kabulü halinde alternatif çözüm talebi ile açılan davaların reddedilmesi sonucu ile karşılaşılması söz konusu olacaktır. Oysa hakimin söz konusu davayı reddetmeyip, hukuki nitelendirmeyi bizzat yaparak karara varması, davacının fesih talep etmekle zorunlu tutulmaması, hükmün amacına daha uygun bir yaklaşım olacaktır¹⁹⁶.

TTK m. 531’de fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenerek davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak payların gerçek değerinin hangi ana göre belirlenmesi gerektiği hususu doktrinde tartışma konusu yapılmıştır. Fesih yerine pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına karar verilmesi halinde, “karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerler” esas alınarak ödeme yapılması, çoğunluğun karar tarihine kadar şirket malvarlığını azaltmak suretiyle davacı pay sahiplerini zarara uğratmasına neden olabilecektir¹⁹⁷. Bu nedenle doktrinde bir görüş, “dava tarihindeki gerçek değerler” esas alınarak ödeme yapılması gerektiği savunmaktadır¹⁹⁸. Doktrinde yer alan diğer bir görüş ise, aktiflerin muvazaalı veya kötüniyetli olarak elden çıkarılması gibi sakıncalar nedeniyle dava tarihinde bir bilanço hazırlanması, bu bilançoya göre değer tespiti yapılmasının davanın sonuna bırakılması gerektiğini savunmaktadır¹⁹⁹. Bizim de katıldığımız görüşe göre, Kanun hükmüne uygun olarak, karar tarihine en yakın tarihte çıkarılacak bilanço üzerinden gerçek değerlerin tespit edilmesi daha isabetli olacaktır²⁰⁰. Böylelikle dava süresince meydana gelen değer artışları pay sahiplerinin lehine olarak gerçek değer hesaplanmasında dikkate alınacaktır²⁰¹. Bununla birlikte, aktiflerin muvazaalı olarak elden çıkarılmasına

¹⁹⁵ bkz. TTK m. 531 gerekçesinde yer alan açıklamalar.

¹⁹⁶ **İlbasmış Hızlısoy**, s. 225 vd..

¹⁹⁷ Bu yönde bkz. **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 435; **Nomer Ertan**, s. 430-431; **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 276-277; **Sümer**, *Fesih*, s. 846; **Ayoğlu**, *Fesih*, s. 144-148; **Aker**, s. 143. Gerçek değerlerin belirlenmesinde değer tespit tarihinin oldukça önemli olduğu, şirket malvarlıklarının kısa süreçlerde bile iç ve dış faktörlerden etkilenebileceği yönünde bkz. **Douglas K. Moll**, “Shareholder Oppression and “Fair Value”: of Discounts, Dates, and Dastardly Deeds in the Close Corporation”, *Duke Law Journal*, Vol. 54, No. 2, (2004): s. 367-368. <https://scholarship.law.duke.edu/dlj/vol54/iss2/1> (E. T. 20.12.2020).

¹⁹⁸ **Sümer**, *Fesih*, s. 846; **Ayoğlu**, *Fesih*, s. 148.

¹⁹⁹ **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 277.

²⁰⁰ **İlbasmış Hızlısoy**, s. 318; **Şahin**, *Haklı Sebep*, s. 404; **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 435.

²⁰¹ **Şahin**, *Haklı Sebep*, s. 404.

yönelik tehditlerin bertaraf edilmesi için mahkemece gerekli ihtiyati tedbirlerin alınması gerekmektedir²⁰².

Mahkemenin davacı pay sahiplerinin çıkarılmalarına karar vermesi halinde, davacı pay sahiplerine kimin ne şekilde ödeme yapacağına ilişkin hususların açıklığa kavuşması doktrin ve yargı kararlarına bırakılmıştır²⁰³. Bu aşamada öncelikle davalı taraf olan şirketin ödeme yapması gerektiği düşünülecektir. Şirketin ödeme yapabilmesi için TTK m. 379 hükmünde yer alan şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesine ilişkin koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir²⁰⁴. Buna göre, iktisap edilecek payların esas veya çıkarılmış sermayenin onda birini aşmaması, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi, payların bedellerinin tamamen ödenmiş olması gereklidir. Ayrıca, iktisap edilecek payların bedelleri düşüldüğünde kalan net aktifin “en az esas veya çıkarılmış sermaye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar” olması gerekmektedir.

Dolayısıyla TTK m. 379 hükmüne göre, şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi yüzde ona kadar öngörülen bu oranın aşılması halinde mümkün olacaktır. Bununla birlikte Kanun’da bu sınırı aşacak şekilde şirketin kendi paylarını iktisap etmesinin istisnaları da düzenlenmiştir (bkz. TTK m. 382). Doktrinde, hükümde yer alan “kanuni satın alma yükümlülüğü” ifadesinin (TTK m. 382/1-c), pay sahiplerine TTK m. 531 kapsamında şirketten çıkarılmaları maksadıyla gerekli ödemenin yapılabilmesi için şirketin kendi paylarını iktisabını içerdiğini kabul eden yazarlar bulunmaktadır²⁰⁵. Ancak doktrinde yer alan bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, TTK m. 531 uyarınca şirketin kendi paylarını iktisap etmesi, söz konusu istisna kapsamında yer almamaktadır²⁰⁶. Mahkemenin fesih yerine pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına ve pay sahiplerine şirket tarafından ödeme yapılması gerekliliğine

²⁰² **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 277; **Şahin**, s. 464-465; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 318.

²⁰³ Bu konuda bkz. TTK m. 531 gerekçesi.

²⁰⁴ Anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap edebilmelerine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Hasan Pulaşlı**, *Şirketler Hukuku Şerhi C. 3, 4. bs.*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), s. 1857 vd.; **Çeliksaş**, s. 159 vd.; **Alihan Aydın**, *Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi*, (İstanbul: Arıkan Yayıncılık, 2008), s. 179 vd.; **Ahmet Türk**, *Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi*, 1. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), s. 69 vd.; **Mehmet Özdamar**, *Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmesi*, 1. bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2005), s. 158 vd.; **Özge Ayan**, “Anonim Şirketin Genel Kurul Kararı İle Kendi Paylarını İktisap Etmesi veya Rehin Almasının Koşulları (TTK 379)”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2, (2013): s. 188 vd..

²⁰⁵ **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 268; **Oruç**, *Haklı Sebep*, s. 229; **Aker**, s. 137, dn., 264; **Ayoğlu**, s. 245.

²⁰⁶ **Çamoğlu**, *AŞ Fesih*, s. 12; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 304-305; **Şahin**, *Haklı Sebep*, s. 388; **Ayan**, *Fesih*, s. 2254.

hükmetmesi ve bunun sonucunda şirketin kendi paylarını iktisap etmesi kanuni bir yükümlülük değil, TTK m. 531 hükmü ile hakime geniş bir takdir yetkisinin tanınmış olmasının sonucudur²⁰⁷.

Kanunen öngörülen iktisap oranının aşılması halinde ise mahkeme şirketin kendi paylarını geçici olarak iktisabına karar verebilecektir (bkz. TTK m. 385)²⁰⁸. Bu suretle şirketin davanın tarafı olmayan pay sahiplerine veya üçüncü kişilere satış yapması mümkün olacaktır. TTK m. 385 gereği geçici olarak iktisap edilen payların iktisap tarihinden itibaren “en geç altı ay içerisinde” elden çıkarılmaması halinde bu payların sermayenin azaltılması yoluyla ödenmesi sağlanacaktır. TTK m. 379’da iktisap oranı dışında yer alan diğer koşulların bulunmaması halinde ise, şirketin geçici iktisap yoluyla pay edinmesi şeklinde hüküm kurulamayacak, ancak sermaye azaltılması yoluna gidilerek ödeme yapılması söz konusu olacaktır²⁰⁹.

Sonuç olarak; davacı pay sahiplerine paylarının gerçek değeri, davalı şirketin kendi paylarını iktisap etmesi veya söz konusu payların bedeli kadar sermayenin azaltılması usulü ile (Kanun’da öngörülen asgari sermaye miktarının altına düşülmemek kaydıyla) ödenecektir²¹⁰. Davanın tarafı olmayan pay sahiplerinin ödeme yapma borcu altına sokulması mümkün değildir²¹¹. Davacı pay sahiplerine paylarının gerçek değeri ödenerek bu pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına karar verilmesi, diğer alternatif çözüm yöntemleri karşısında tali nitelikte olduğundan, şirket tarafından yapılacak ödemenin şirketin veya diğer pay sahiplerinin menfaatlerini zedeleyecek olması halinde

²⁰⁷ İlbasmış Hızlısoy, s. 304.

²⁰⁸ İlbasmış Hızlısoy, s. 307; Şahin, *Haklı Sebep*, s. 365.

²⁰⁹ İlbasmış Hızlısoy, s. 308 vd.. Yazara göre, TTK m. 379’da öngörülen bu koşulların sağlanmaması halinde mahkemece çıkarılma kararı sermayenin azaltılması kararıyla birlikte verilmelidir. Zira şirketin payları doğrudan iktisap edebileceğine ilişkin hüküm kurulması, “payların bedellerinin tamamen ödenmemiş olması” halinde pay sahibinin şirkete sermaye getirme borcundan kurtulması sonucunu doğuracaktır. Şirketin serbest öz kaynakları bulunmadığı halde kendi payını iktisap etmesi ise, TTK m. 480/3 hükmüne aykırı olarak sermayenin iadesi edilmesi anlamına gelecektir.

²¹⁰ İlbasmış Hızlısoy, s. 306-311.

²¹¹ Çoğunluk veya diğer pay sahiplerinin davacı pay sahiplerine ödeme yapması, pay sahiplerinin yalnızca şirkete sermaye getirme borcuyla yükümlü olması kuralına (tek borç ilkesi) aykırılık oluşturacaktır (Şahin, s. 421; İlbasmış Hızlısoy, s. 294). Diğer yandan usul hukukunun ilkeleri göz önüne alındığında ancak davanın tarafları hakkında hüküm verilebileceği, davada taraf olmayan pay sahiplerinin mahkeme kararıyla yükümlü kılınmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır (Nomer Ertan, s. 431; Ayoğlu, 244-245; Şahin, s. 421; İlbasmış Hızlısoy, s. 294; Oruç, *Haklı Sebep*, 227-228; Ayan, *Fesih*, s. 2255-2256; Handschin, s. 45). Aksi yönde bkz. Aker, s.137-139. Yazar, çoğunluk pay sahiplerinin rıza göstermeleri ve mahkemece bu pay sahiplerine taraf sıfatının kazandırılması gerektiğini ifade etmektedir. Çoğunluk pay sahiplerinin davadan bağımsız bir şekilde taahhütte bulunması söz konusu ise, yükümlülük altına girebilecekleri yönünde bkz. Erdem, *Haklı Sebep*, s. 177.

hakim, somut olayın özelliklerini değerlendirerek diğer bir çözüm yoluna başvurmalıdır²¹².

TTK m. 531 hükmünde davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına karar verilmesi dışında fesih yerine hükmedilebilecek diğer çözüm yollarına yer verilmemiş, bu husus somut olayın özelliklerine göre karar verecek olan hakimin takdir yetkisine bırakılmıştır. Bu kapsamda uzun süreden beri kâr dağıtımının yapılmaması halinde; genel kurulun iradesinin yerine geçmeyecek şekilde, diğer bir deyişle genel kurula mahkeme kararına uygun bir şekilde karar alma yükümlülüğü yüklenmek suretiyle kâr dağıtımının kanunen öngörülen usulde yapılmasına karar verilebileceği gibi, diğer pay sahipliği haklarının kullanılmasının engellenmesi halinde de bu hakların genel kurul tarafından kullandırılmasına yönelik yükümlülük getiren kararlar alınabilecektir²¹³. Ancak hakimin şirket organlarının yetki alanına giren konularda şirket organlarının iradesini ortadan kaldıracak şekilde karar vermesi doğru olmayacaktır²¹⁴. Örneğin hakim esas sözleşmede doğrudan değişiklik yapmak yerine, esas sözleşmeye çözüme yönelik ilgili maddelerin eklenmesi doğrultusunda karar vermelidir²¹⁵. Aynı şekilde kâr payının dağıtılması için yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırması yönünde karar alınmalıdır. Aksi takdirde mahkemenin genel kurulun yerine geçerek karar alması söz konusu olacaktır²¹⁶. Bununla birlikte TTK 'da yer alan devredilemeyecek görev ve yetkilere ilişkin hüküm de ihlal edilmiş olacaktır (bkz. TTK m. 408)²¹⁷. Mahkemenin söz konusu alternatif çözüm yöntemlerine açıkladığımız şekilde hükmetmesinin yanı sıra verilen kararın gereğinin yerine getirilmesinin sağlanması amacıyla belirli bir süre öngörmesinin de yerinde olacağı düşüncesindeyiz²¹⁸. Böylelikle mahkemece şirket

²¹² Şahin, s. 380-381; Çelik, *Haklı Sebep*, s. 581, dn. 89; İlbasmış Hızlısoy, s. 273-274.

²¹³ İsviçre öğretisinde yer alan çözüm önerileri için bkz. TTK m. 531 gerekçesi. Ayrıca bkz. Vogt/ Enderli, s. 243; Handschin, s. 44-45; Pulaşlı, C. 3, 2688-2690, N. 158; Çamoğlu, *AŞ Fesih*, s. 14-18; Şahin, s. 446 vd.; İlbasmış Hızlısoy, s. 331 vd.; Ayan, *Fesih*, s. 2255-2261.

²¹⁴ Erdem, *Haklı Sebep*, s. 257. Aksi yönde bkz. İlbasmış Hızlısoy s. 332 vd. Doktrinde yer alan görüşler için ayrıca bkz. Şahin, *Haklı Sebep*, s. 450 vd..

²¹⁵ Erdem, *Haklı Sebep*, s. 252. Esas sözleşme değişikliği gerektiren kararların hakim tarafından alınamayacağı yönünde ayrıca bkz. Nomer Ertan, s. 433; Çamoğlu, *AŞ Fesih*, s. 15-16. Çamoğlu'na göre, hakim tarafından doğrudan esas sözleşme değişikliğine hükmedilemeyeceği gibi, bu anlama gelecek şekilde hüküm kurulması da mümkün olmayacaktır.

²¹⁶ Kâr payının dağıtımına ilişkin aynı yönde bkz. Ali İhsan Karacan/Esra Erişir Karacan, *Halka Açık Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı*, 1.bs., (İstanbul: Legal Kitabevi, 2016), s. 205.

²¹⁷ Erdem, *Haklı Sebep*, s. 250.

²¹⁸ Payın gerçek değerinin ödenerek pay sahibinin şirketten çıkarılması kararı verilmesine yönelik olarak aynı yönde bkz. Şükrü Yıldız, "TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi", *Makalelerim 1988-2007*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2008), s. 538. Aksi yönde şarta bağlı fesih kararı verilemeyeceğine ilişkin olarak bkz. İlbasmış Hızlısoy s. 297-298.

organlarının yerine geçerek karar alınma yoluna gidilmeyip söz konusu durumların düzeltilmesi için süre verilmiş olacak ve verilen süre sonunda karara uygun hareket edilmediğinin tespit edilmesi halinde şirketin haklı sebeple feshine karar verilecektir.

Davanın açılabilmesi için herhangi bir süre öngörülmemiştir. Bu nedenle doktrinde haklı sebeple fesih davası açma hakkının kısa bir zamanaşımı süresi ile sınırlandırılması gerektiği ileri sürülmektedir²¹⁹. Bizim de katıldığımız görüşe göre, Kanun'da herhangi bir süre koşulunun bulunmaması hakkın kötüye kullanılmasına neden olmamalıdır²²⁰. Hakim somut olaya göre değerlendirme yapmalı ve haklı sebebin gerçekleşmesinin üzerinden çok uzun bir süre geçmesi halinde dürüstlük kuralı esasına göre davayı reddetmelidir (bkz. Türk Medeni Kanunu²²¹ (TMK) m. 2)²²². Dava sonunda feshi hükmeden şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tasfiye memurunu da atamak zorundadır (bkz. TTK m. 536/3).

(d) Esas Sözleşmede Öngörülen Fesih Sebeplerinden Birinin Gerçekleşmesi

Anonim şirketlerin esas sözleşmelerinde infisah sebeplerine yer verilebileceği gibi, benzer sebeplerin²²³ fesih sebebi olarak öngörülmesi de kanunen mümkündür (TTK m. 529/1-c)²²⁴. Bu sebeplere şirketin kuruluşu sırasında esas sözleşmede yer verilebilir veya şirketin kuruluş aşamasından sonra esas sözleşme değişikliği ile sözleşmeye ilave edilmesi yolu tercih edilebilir. Böylelikle kanuni düzenlemeler ile tanınan sona erme sebepleri esas sözleşmeye konulacak hükümlerle genişletilmiş olacaktır²²⁵.

Öngörülen sebebin gerçekleşmesi halinde, şirketin feshi için mahkemeye başvurma yolunun yanı sıra, pay sahiplerine feshi ihbar yetkisinin verilmesi şeklinde bir düzenleme de şirket esas sözleşmesinde yer alabilir²²⁶. Pay sahipleri, esas sözleşmede

²¹⁹ **Sümer**, *Fesih*, s. 847; **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 330. Haklı sebeple fesih davasının tali niteliği gereği, haklı sebeple fesih davası açılmadan önce başvurulabilecek hukuki yolların tüketilebilmesi amacıyla sürenin gerekli olması ve bu sürenin tespitinin zor olması gerekçeleriyle, dava açma hakkının kullanılabilmesi için belirli bir süre öngörülmesinin doğru olmadığı yönündeki açıklamalar için bkz. **Şahin**, s. 359; **İlbasmış Hızlısoy**, s. 220-221.

²²⁰ **Çelik**, *Haklı Sebep*, s. 587; **Oruç**, *Haklı Sebep*, s. 220; **Ayan**, *Fesih*, s. 2262; **Al Kılıç**, s. 58, dn. 134.

²²¹ RG. T. 08. 12. 2001, S. 24607.

²²² **Çelik**, *Haklı Sebep*, s. 587; **Oruç**, *Haklı Sebep*, s. 220; **Ayan**, *Fesih*, s. 2262; **Al Kılıç**, s. 58, dn. 134.

²²³ bkz., “(e) Esas Sözleşmede Öngörüler Herhangi Bir İnfisah Sebebinin Gerçekleşmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

²²⁴ Hükmün 6762 sayılı Kanun dönemindeki karşılığı için bkz., eTTK m. 434/1-6.

²²⁵ **Kervankıran**, s. 33.

²²⁶ **Arslanlı**, C. 4-5, S. 184-185; **Tekil**, s. 502.

yer alan fesih sebebinin gerçekleşmesi ile birlikte, anonim şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde fesih davası açarak mahkemenin fesih kararı almasını sağlayabilecektir. Pay sahibine feshi ihbar yetkisi verilmesi halinde ise, şirketin feshi yönündeki irade beyanının yönetim kuruluna varması, sonuç doğurması bakımından yeterlidir²²⁷. Ancak şirket esas sözleşmesine fesih davası açmaya ve feshi talep etmeye yetkili pay sahipleri hakkında hüküm konulmamışsa, her pay sahibinin bu hususta yetkili olduğu kabul edilmektedir²²⁸. Esas sözleşmede öngörülen sona erme sebebi gerçekleşmeden önce esas sözleşme değişikliği ile anonim şirketin sona ermesinin önüne geçilebilecektir.

Esas sözleşmede öngörülen fesih sebeplerinden birinin gerçekleşmesi halinde, feshi talep etmeye yetkili pay sahiplerinin şirketin feshini dava etmemesi veya yönetim kuruluna bildirimde bulunmaması sonucunda şirketin sona ermesinden söz edilemeyecektir. Bu hususta pay sahiplerinin fesih haklarını kullanması için esas sözleşmede bir süre belirlenmiş olmasına rağmen, süresinde bu hakkın kullanılmaması, öngörülen sebebe ilişkin olarak fesih hakkının ortadan kalkması anlamına gelecektir²²⁹. Bununla birlikte, pay sahiplerine herhangi bir süre içerisinde kullanılması öngörülmeden de fesih imkânının verilmesi mümkündür. Ancak böyle bir ihtimalde fesih imkânının süresiz olarak tanınması ve fesih imkânının, sebebin gerçekleşmesinden çok uzun zaman sonra dahi kullanılabilmesi şirket açısından olumsuz sonuçlara yol açacak ve şirketin sürekli olarak fesih tehdidi ile karşı karşıya olması söz konusu olacaktır. Bu nedenle bizim de katıldığımız görüş uyarınca, fesih hakkının, hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek nitelikte makul bir süre içerisinde kullanılması gerekmektedir²³⁰.

²²⁷ **Al Kılıç**, s. 66.

²²⁸ **Pulaşlı**, C. 4, s. 2649, N. 30.

²²⁹ **Al Kılıç**, s. 67.

²³⁰ **Al Kılıç**, s. 67; Pay sahiplerine süresiz fesih imkânı tanınmasının yerinde olmadığı, esas sözleşmede süreye ilişkin belirleme yapılmaması halinde, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin üç aylık sürenin kıyas yoluyla uygulanması gerektiğine ilişkin bkz. **Pulaşlı**, C. 3, s. 2649, N. 32.

(e) Kanunlarda Öngörülen Diğer Hallerde Fesih

TTK m. 529/1-f’de yer alan “kanunlarda öngörülen diğer hallerde” ibaresi hem TTK hem de diğer kanunlarda düzenlenen sona erme sebeplerini kapsamına almaktadır²³¹. Aşağıda bu sebepler incelenecektir.

(i) Kamu Düzenine veya İşletme Konusuna Aykırı İşlem veya Hazırlık Faaliyetleri ya da Muvazaalı İş ve Faaliyetlerde Bulunduğunun Tespit Edilmesi

TTK m. 210/3 hükmü²³² ile, “kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda²³³ ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu tespit edilen” ticaret şirketleri hakkında, “Ticaret Bakanlığına” fesih davası açma yetkisi verilmiştir. Pay sahipleri ve alacaklıların doğrudan fesih davası açması mümkün olmamakla birlikte, bu hususta Bakanlığa bildirimde bulunarak, dava açılmasını sağlama imkânları bulunmaktadır²³⁴.

TTK m. 210/3 hükmünün gerekçesinde²³⁵, şahıs şirketlerinde kamu düzenine aykırılık ihtimalinin çok dar bir kapsamda olması nedeniyle, fesih davasının yalnızca “sermaye şirketlerine özgülendiği” ifade edilse de, hükmün kapsamı Alt Komisyon tarafından değiştirilmiş ve TTK m. 210/3 hükmünde fesih davasının “ticaret şirketleri” hakkında açılacağı ifade edilmiştir²³⁶.

Fesih davasının açılabilmesi için “kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlem ve faaliyetlerde bulunma” halinin “devamlılık” unsurunu içermesi, istikrar

²³¹ TTK m. 529/1-f gerekçesi.

²³² 6762 sayılı Kanun dönemindeki karşılığı için bkz. eTTK m. 274/2. Söz konusu hüküm, “Kanuna, esas sözleşme hükümlerine veya kamu düzenine aykırı işlemler ve faaliyetlerde bulunduğu anlaşılan şirketler” hakkında fesih davası açılabilmesi şeklinde düzenlenmiştir.

²³³ Hazırlık faaliyetlerinin tespitinde yaşanacak zorluk nedeniyle eleştirilebileceğine ilişkin bkz. **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 320; Feshin kapsamının çok fazla genişlediği yönündeki eleştiri için bkz. **Bilge**, s. 267; **Bilgili/Demirkapı**, s. 94; **Uzunallı**, s. 149. Esasen bu hususta denetleme faaliyeti sonucunda düzenlenecek olan raporlardan faydalanılacağını söylemek mümkündür. Denetim faaliyeti sonucunda düzenlenecek raporlar hakkında bkz. Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik m. 9 (RG. T. 28.08. 2012, S. 28395). TTK m. 210 kapsamında yürütülen denetim faaliyeti hakkında ayrıca bkz. **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 153 vd..

²³⁴ bkz. Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik m. 8/2.

²³⁵ bkz. TTK m. 210/3 gerekçesi.

²³⁶ eTTK m. 274/2 hükmünde de sermaye şirketi- şahıs şirketi ayırımına gidilmemişti. Hükmün yalnızca sermaye şirketlerine yönelik olmasının daha isabetli olacağı yönünde bkz. **Aşlı Elif Gürbüz Usluel**, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Bağlamında Anonim Ortaklıklarda Kamu Denetiminin Değerlendirilmesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 28, S. 1, (2012): s. 167.

kazanmış uzun süreli davranışlardan oluşması gerektiği kabul edilmektedir²³⁷. Ancak hükmün ilk halinde yer alan “devamlı sayılabilecek şekilde” ibaresi Alt Komisyon tarafından uygulamada sorun teşkil edeceği ve hükmün alanını daralttığı gerekçesiyle kaldırılmıştır. Kanaatimizce, tasarının ilk halinde yer alan devamlılık koşulunun aranmaya devam edilmesi ve şirketin feshi yoluna son çare olarak başvurulması daha isabetli bir tercih olacaktır. Zira, devamlılık arz etmeyen eylemler suç teşkil ettiği takdirde yöneticiler hakkında cezai yaptırımların veya vergi ya da diğer kanunlarda öngörülen yaptırımların uygulanması söz konusu olacaktır²³⁸.

Kamu düzenine aykırı işlem ve faaliyetlerde bulunulması, kanunen kamu yararının amaçlandığı kurallara aykırı davranışları ifade etmektedir²³⁹. Doktrinde işletme konusuna aykırı işlem ve faaliyetlerde bulunulması nedeniyle fesih davasının açılabilmesi²⁴⁰ halinin TTK m. 125 hükmü ile “ultra vires” ilkesinin kaldırılmış olması ve böylelikle ticaret şirketlerinin “işletme konusu dışında” yapmış oldukları işlemlerin 6762 sayılı Kanun döneminden farklı olarak “yok hükmünde²⁴¹” sayılmaması neticesiyle büyük ölçüde çeliştiği kabul edilmektedir²⁴². Nitekim, TTK m. 371/2

²³⁷ **Pulaşlı**, C. 4, s. 2664, N. 86; **Murat Alışkan**, *Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları*, (İstanbul: Legal Yayınevi, 2007), s. 207; **Uzunallı**, s. 149.

²³⁸ **Pulaşlı**, C. 4, 2664, N. 86.

²³⁹ **Pulaşlı**, C. 4, s. 2664, N. 86.

²⁴⁰ TTK m. 210/3 hükmünün gerekçesinde, işletme konusuna aykırı işlem ve faaliyetlerde fesih davasının açılması imkânının düzenlenmesinin sebebi, “önemli ve etkili aykırılıklarda boşluk yaratmamak” olarak açıklanmıştır.

²⁴¹ bkz. **Burçak Yıldız**, “TTK Tasarısında Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki Ultra Vires Sınırlamasının Yerindeliliğinin Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 55, S. 1, (2006): s. 322; **Murat Alışkan**, “İşletme Konusu ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 13, S. 2, (2012): s. 208.

²⁴² Şirketlerin ehliyetlerinin işletme konularıyla sınırlı olmasına ilişkin ilke Türk Ticaret Kanunu’ndan çıkarılmasına rağmen, bu konuda Bakanlığa fesih hakkı verilmesinin çelişki oluşturduğu, hükmün Kanun’dan çıkarılması veya uygulama alanını gösteren bir düzenleme yapılması gerektiği yönünde bkz. **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 122; İşletme konusuna aykırılık hallerinde, “ultra vires” ilkesinin kaldırılmış olması ve TTK m. 533 gereği yöneticilerin hukuki sorumluluğuna gidilebileceğinden, işletme konusuna aykırılık hallerinde fesih davası açılmasına ilişkin bir hükmün Kanun’da yer almaması gerektiğine ilişkin bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2663-2664, N. 85-86.; “Ultra vires” ilkesinin kaldırılması nedeniyle işletme konusuna aykırılık halinin fesih hakkı vermemesi gerektiğine ilişkin ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 39; **Metin Topçuoğlu**, “Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler ve Sonuçları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, (2012): s. 62. Ayrıca bkz. **Ömer Korkut**, “Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukuki Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuşturucu Etkisi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 18, S. 2, (2012): s. 424. Yazar, işletme konusuna aykırı işlemlerin önemli nitelikte olduğu durumlarda fesih davası açılması gerektiğini savunmaktadır. Madde gerekçesine uygun olarak hükümde, “önemli ve etkili aykırılıklar” ifadesinin kullanılması gerektiğine ilişkin bkz. **Bilge**, s. 267.; Hükmün işletme konusuna aykırılık “iyiniyet kuralları ile bağdaşmadığı takdirde”, fesih davasının açılacağı şeklinde anlaşılması

hükmünde, iyi niyetli üçüncü kişilerle “işletme konusu dışında” yapılan işlemlerin de şirketi bağlayacağı ifade edilmektedir. Kanaatimizce, kanun koyucu ultra vires ilkesine Kanun’da yer vermeyerek üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunmasını sağlamayı amaçlamıştır. TTK m. 210/3’e göre Bakanlığa fesih davası açma hakkının verilmesinin ise, şirketin kötüniyetli bir şekilde işletme konusunun dışına çıkmasını engellemeyi amaçladığı düşüncesindeyiz. Bu nedenle bizim de katıldığımız görüş uyarınca, işletme konusuna aykırı işlem ve faaliyetlerin iyiniyet kuralları ile bağdaşmaması halinde şirketin feshine yol açacağı kabul edilmelidir²⁴³.

Bakanlığın açacağı fesih davası, “bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren” “bir yıllık” süreye tabidir²⁴⁴. Hükmün lafzından bir yıllık sürenin “hak düşürücü süre²⁴⁵” niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır²⁴⁶. Bizim de

gerektiğine ilişkin bkz. **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 157-158. Hükme ilişkin eleştiriler hakkında ayrıca bkz. **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 132 vd.; **Alışkan**, *Fesih*, s. 206. İşletme konusuna aykırılık ifadesinden, anonim şirketin kuruluşundan sonra ekonomik olmayan amaçlar ile hareket etmesinin anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **Alışkan**, *Fesih*, s. 206-207. İşletme konusuna ilişkin aykırılıkların önemli-önemsiz şeklinde bir ayrıma tabi tutulmasının doğru olmadığı, işletme konusuna aykırı işlemlerin cezai yaptırımı olmasına rağmen, Bakanlığa böyle bir yetki tanınmasının ağır bir cezalandırma teşkil ettiği yönünde eleştiriler için bkz. **Kervankıran**, s. 39.

²⁴³ **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 157-158.

²⁴⁴ eTTK m. 274/2’de fesih davasının açılması bir süre koşuluna bağlanmamıştı.

²⁴⁵ Kamu düzeninin korunması amacının sağlanması açısından da aykırılık halini öğrenir öğrenmez fesih davasının açılması gerekecektir (**Al Kılıç**, s. 70, dn. 163; **Gürbüz Usluel**, s. 168). Ancak doktrinde bu bir yıllık sürenin niteliği konusunda çeşitli görüşler yer almaktadır.

Bir yıllık sürenin hak düşürücü süre olduğunu savunan yazarlar için bkz. **Kırca/ Şehirali Çelik/Manavgat**, s. 367, dn. 120; **Al Kılıç**, s. 69-70, dn. 163; **Gürbüz Usluel**, s. 168-169; **Ozan Can**, “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın Ticaret Şirketlerinin Feshini İsteme Davasında Bir Yıllık Süreye İlişkin Anayasaya Aykırılık Sorunu”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 31, S. 4, (2015): s. 117-118; **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 133.

Sürenin niteliğinin zamanaşımı olduğunu savunan yazarlara göre, ihlal (kamu düzenine aykırılık) devam ettiği sürece zamanaşımının kesilmesi söz konusu olmayacak, süre ihlal sona erdikten sonra işlemeye başlayacaktır. bkz. **Pulaşlı**, C. 3, s. 2664, N. 87; Söz konusu süreyi zamanaşımı olarak nitelendiren diğer yazarlar için bkz. **Pınar**, s. 755; **Bilge**, s. 266; (6762 Sayılı Kanun açısından bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 842, N. 1558; 6762 sayılı Kanun döneminde herhangi bir süre öngörülmemesinin eleştirisi için bkz. **Alışkan**, *Fesih*, s. 207-208; **Abuzer Kendigelen**, “Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığın Kuruluşu”, *Makalelerim C. 1*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), s. 305). Sürenin niteliğinin zamanaşımı olduğuna yönelik açık bir ifade kullanılmasa da, aykırılık devam ettiği müddetçe dava hakkının kullanılabilmesi gerektiğine ilişkin bkz. **Murat Yusuf Akın**, “İsviçre Hukuku Örneğinde Türk Medeni Kanunu M. 47/2 ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Madde 353 Üzerine Düşünceler”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 26, S. 1, (2010), s. 226. Ancak yazara göre, Bakanlığın dava hakkını uzun süre kullanmamış olması halinde hakkın kötüye kullanılması (TMK m. 2) ilkesinin gözetilmesi gerekliliği ortaya çıkacaktır.

Ayrıca bkz. **Akın**, M. 47/2, s. 226. Yazara göre, fesih davası açılması için öngörülen bir yıllık sürenin geçirilmesi halinde, kamu düzenine aykırı işlem ve faaliyetlerde bulunan bir şirketin bu tür işlem ve faaliyetlerinin sırf dava süresinin geçirilmesi nedeniyle hukuka uygun bir hale gelmesi gibi bir sakınca doğacaktır.

²⁴⁶ İlgili hükmün gerekçesinde bir yıllık sürenin niteliğine ilişkin belirlemenin öğreti ve yargı kararlarına bırakıldığı ifade edilmiştir.

katıldığımız görüşe göre, feshe sebep olacak nitelikteki aykırılıklara son verilmiş olsa bile, çok uzun zaman sonra şirketin feshinin talep edilebilmesinin yol açacağı sakıncaların giderilmesi için hükümde kamu düzenine aykırı işlem ve faaliyetlerin üzerinden belirli bir sürenin geçmesiyle fesih hakkının ortadan kalkacağına ilişkin düzenlemelerin yapılması yerinde olacaktır²⁴⁷.

(ii) Şirketin Kuruluşu Sırasında Gerçekleşen Kanuna Aykırılık Halleri

TTK m. 353’de anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyeceği²⁴⁸, şirketin kurulması sırasında gerçekleşen Kanun’a aykırılık hallerinde şirketin feshinin istenebileceği düzenlenmiştir. Hükümün gerekçesinde ifade olunduğu üzere, bu düzenlemenin temelini işlem güvenliğinin korunması ve tescilin düzeltici etkisi oluşturmaktadır²⁴⁹. Anonim şirketin kuruluşunda Kanun hükümlerine aykırı

²⁴⁷ **Can**, *Fesih*, s. 119-125. (Yazar, bir yıllık sürenin hak düşürücü süre olduğunu ifade etmekle birlikte, “hukuki güvenlik ilkesi” açısından fesih davası açma hakkının azami bir süreyle sınırlanması gerektiğini savunmaktadır.); **Pulaşlı**, C. 3, 2665, N. 87. (Pulaşlı, azami süre olarak TBK m. 146’da yer alan on yıllık sürenin uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.) 6762 sayılı Kanun döneminde eTTK 274/2 hükmünde herhangi bir süre sınırlaması bulunmadığından, azami süre olarak eBK m. 125’da (TBK m. 146) öngörülen on yıllık sürenin azami süre olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 842, N. 1558. Süre sınırının olmamasını eleştiren bir diğer görüş için bkz. **Korkut**, s. 425.

²⁴⁸ TTK m. 353 hükmü ile anonim şirketlerin butlanına ve yokluğuna karar verilemeyeceği hüküm altına alınmış, ancak işlem güvenliğinin korunması amacıyla kuruluş sırasında gerçekleşen Kanun’a aykırılık hallerinin fesih sebebi teşkil edeceği düzenlenmiştir. Böylelikle şirketin sona ermesi geleceğe etkili olarak hüküm ve sonuç doğuracaktır. TTK’ da özel bir düzenleme bulunmasına rağmen “amacı hukuka veya ahlâka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz.” hükmünün (bkz. TTK m. 47/2) anonim şirketler bakımından uygulama alanı bulacağını kabul etmek isabetli olmayacaktır. bkz. **Pulaşlı**, C. 1, s. 811-812, N. 116; **Akdağ Güney**, *Kuruluş*, s. 228-229; **Al Kılıç**, s. 72, dn. 173; **Uzunallı**, s. 155; **Gürbüz Usluel**, s. 172, dn. 42; **Ali Pash**, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (III) (Kuruluşun Hükümleri)”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 28, S. 3, Eylül 2012, s. 219, dn. 62. Aksi yönde bkz. **Alışkan**, *Fesih*, s. 156 (Yazar TMK m. 47/2 hükmünün temel bir düzenleme olduğunu ve anonim şirketler bakımından bu hükme üstünlük tanınması gerektiğini ifade etmiştir.); **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 832, N. 1545 (Tekinalp ise, TMK m. 47/2 düzenlemesinin anonim şirketler bakımından uygulama alanı bulacağını, hükümde yer alan tüzel kişilik kazanamama ifadesinin anonim şirketin tasfiyesini gerektiren “özel bir butlan hali” olduğunu ve geriye etkili sonuç doğurmayacağını ifade etmektedir.); **Korkut**, s. 424 (Yazar, TMK m. 47/2 hükmünün anonim şirketler bakımından uygulanabilir olduğunu, söz konusu aykırılık halinde “butlan” kararı verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Yazara göre, bu hususun mahkeme kararı ile tespit edilmesi sonucunda şirket, geleceğe etkili olarak fesih kararı verilmesinde olduğu gibi tasfiye edilecektir.); **Akın**, M. 47/2, s. 221 (Yazar, TMK m. 47/2 hükmünün anonim şirketler açısından uygulanmasının tartışmasız bir husus olduğunu ancak mahkemece bu konuda verilecek hükmün niteliğinin ileriye etkili olacağını ifade etmektedir. Bununla birlikte, TTK m. 353 hükmünde, anonim şirketin yokluğuna veya butlanına “ileriye etkili olarak” karar verilebileceği yönünde değişiklik yapılmasını önermektedir.). Aksi yönde ayrıca bkz. **Kırca/Şehirali Çelik/ Manavgat**, s. 370-371. Eserde TTK m. 353 hükmünün, TMK m. 47/2’nin uygulanmasına engel teşkil etmediği, ancak TTK m. 353 hükmünde yer alan tescilin düzeltici etkisi gereği geçersizliğin geleceğe etkili olacağı ifade edilmektedir.

²⁴⁹ TTK m. 353 gerekçesi. Ayrıca bkz. **Korkut**, s. 413-414. Kanun’un sistematigi açısından TTK 353 hükmüne, tescil ve ilana ilişkin TTK 354 ve şirketin tüzel kişilik kazanmasına ilişkin TTK 355 hükmünden sonra yer verilmesinin daha doğru olacağı yönünde bkz. **Moroğlu**, *Değerlendirme ve*

hareket edilmesi halinde²⁵⁰, esasen TTK m. 32 gereği ticaret sicil müdürünün tescil için varlığı zorunlu olan şartları inceleme yükümlülüğü bulunmasına rağmen, aykırılıkların fark edilmemesi neticesinde şirketin tescil ile tüzel kişilik kazanması mümkündür. Bu durum tescilin düzeltici etkisinin hukuki sonucudur²⁵¹. Bununla birlikte, “alacaklıların, pay sahiplerinin ve kamu menfaatinin” önemli ölçüde tehlikeye düşürülmesi halinde, fesih davasının açılması mümkün olacaktır.

TTK m. 353 hükmü, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan eTTK m. 299²⁵² hükmünün mülga edilmesi ile ortaya çıkan sorunların çözülmesine hizmet etmektedir. Nitekim eTTK 299 hükmü gereği hukuki varlık kazanmış olan şirketin “kurulmamış sayılmasına” hükmedilmesi, korunması gereken menfaatleri ihlal etmekteydi²⁵³. Ancak TTK 353 hükmü ile şirketin feshine karar verilmesi halinde, feshin ileriye dönük etkisi nedeniyle tüm hukuki ilişkiler geçerliliğini koruyacak ve şirketin tasfiyesi bu çerçevede gerçekleştirilecektir.

Öneriler, s. 163; **Alışkan**, *Fesih*, s. 130; **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 238; **Mustafa Yasan**, “Türk Ticaret Kanunu M. 353’e Göre Fesih Davasının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Açılabilmesinin Ticaret Hukuku Prensipleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 71, S. 2, (2013): s. 450-451.

²⁵⁰ Anonim şirketin kuruluş safhalarına ilişkin bkz. **Kırca/ Şehirli Çelik/ Manavgat**, s. 281 vd.; **Üçşık/ Çelik**, s. 125 vd..

²⁵¹ İsviçre hukukunda da (OR. Art. 643) kuruluş sırasında gerçekleşen Kanun’a aykırılıklara rağmen sicile tescil edilen anonim şirketin, “tescilin düzeltici etkisi” nedeniyle tüzel kişilik kazandığı kabul edilmektedir. (**Steiger**, s. 151.)

Alman hukukunda ise (AktG § 275, 277) kuruluş sırasında gerçekleşen Kanun’a aykırılıklar, anonim şirketin butlanının talep edilebilmesine yol açacaktır. Ancak yapılan hukuki işlemlerin butlandan etkilenmemesi ve şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlerin uygulanacak olması yönüyle davanın fesih davası niteliğinde olduğuna işaret edilmektedir (**Kendigelen**, *Genel Hükümler ve Kuruluş*, s. 326, Ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 73, dn. 174).

Tescil kuruluştaki eksiklikleri kendiliğinden düzeltici etkisinin bulunmadığı, söz konusu eksikliklerin bir an önce giderilmesi gerektiği yönünde bkz. **Akdağ Güney**, *Kuruluş*, s. 228-229. Yazar, tescilin düzeltici etkisinin mutlak olmadığını, fesih davasının açılmasıyla bu etkinin ortadan kalkacağını ifade etmektedir. Bu nedenle yazar, tescilin düzeltici etkisinden değil, “geçersizliği atlatıcı” etkisinden söz etmektedir. Aynı yönde **Pulaşlı**, tescilin hukuki eksiklikleri tam bir şekilde düzeltici etkisi bulunmadığından anonim şirketin feshinin dava edilmesinin mümkün olduğunu, tescilin düzeltici etkisi ile işlem güvenliğinin korunmasının amaçlandığını ifade etmektedir. bkz. **Pulaşlı**, C. 1, s. 811, N. 116.

²⁵² 1995/559 S. KHK m. 13 ile mülga edilen eTTK m. 299 hükmünün içeriği şu şekildeydi: *Tasdik edilen bir şirketin sonradan butlanı iddia edilemez, şu kadar ki; şirketin kurulmasında kanun veya esas mukavele hükümlerine riayet olunmamak suretiyle alacaklıların veya pay sahiplerinin menfaatleri önemli tarzda tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa ilgili alacaklı veya pay sahiplerinin talebi üzerine mahkemece şirketin kurulmamış sayılmasına karar verilir. Dava açıldıktan sonra mahkeme bir tarafın talebi üzerine lüzumlu tedbirleri alabilir.*

²⁵³ **İmregün**, 1989, s. 83. Ayrıca bkz. **Yasan**, s. 455-456. Fesih davası açılmasına imkân tanınması ve dava süresinin üç ay ile sınırlandırılmasının, “şirketin kurulmamış sayılması” yerine, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının menfaatlerinin korunmasına daha uygun olacağı yönünde 6762 sayılı Kanun açısından yapılan eleştiri için ayrıca bkz. **Kendigelen**, *Genel Hükümler ve Kuruluş*, s. 325.

Kanun tarafından korunan menfaatlerin ihlali halinde “yönetim kurulunun, Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklının veya pay sahibinin” istemi üzerine “şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi” şirketin feshine karar verecektir. Şirket tüzel kişiliğine²⁵⁴ karşı açılacak olan bu dava “şirketin tescil ve ilanından itibaren” “üç aylık hak” düşürücü süreye tabidir. Fesih davasının açılmasıyla birlikte mahkemenin gerekli önlemleri “kendiliğinden” alması gerekir²⁵⁵. Ayrıca eksikliklerin giderilmesi için mahkemece şirkete süre verilebilir. Ancak TTK m. 530’da olduğu gibi mahkeme tarafından süre verilmesi konusunda bir zorunluluk bulunmamaktadır²⁵⁶. Bununla birlikte, söz konusu eksikliklerin düzeltilebilecek nitelikte olması halinde mahkemece doğrudan fesih kararı vermek yerine eksikliklerin düzeltilmesi için süre verme yoluna gidilmesi yerinde bir tercih olacaktır²⁵⁷. Süre verilmesi halinde eksikliklerin bu süre içerisinde giderilmemesi şirketin feshine karar verilmesine neden olacaktır. Davanın açıldığı ve kesinleşmiş olan mahkeme kararı, mahkemenin bildirimi üzerine “derhal ve re’sen” ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde (TTSG) ilan olunur. Ayrıca yönetim kurulu tarafından internet sitesine konulur.

(iii) Şirket Amacının Kanuna veya Ahlaka Aykırı Hale Gelmesi

Bir anonim şirketin amacının, tüzel kişilik kazanmasından sonra Kanun’a veya ahlaka aykırı hale gelmesi halinde, TMK m. 89 hükmü uyarınca mahkemeden feshi istenebilecektir²⁵⁸. Fesih kararı “cumhuriyet savcısının” veya “bir ilgilinin²⁵⁹” istemi üzerine verilecektir. Bu hükmün uygulama alanı TTK m. 210/3 hükmüne nazaran daha sınırlıdır. Zira ahlaka ve Kanun’a aykırı olan her durum kamu düzenine de aykırılık teşkil etmeyebilir. Ancak ahlaka ve Kanun’a aykırılık halinin aynı zamanda kamu

²⁵⁴ Şirketi davada yönetim kurulu temsil eder. Ancak davanın yönetim kurulu tarafından açılması halinde şirketi temsil etmesi için kayyım atanması gerekir.

²⁵⁵ 6762 sayılı TTK m. 299/5’ de “mahkeme bir tarafın talebi üzerine lüzumlu tedbirleri alabilir” ifadesi yer almaktaydı.

²⁵⁶ Al Kılıç, s. 75, dn. 179.

²⁵⁷ Kırca/ Şehirali Çelik/ Manavgat, s. 362.

²⁵⁸ Arslanlı, C. 4-5, s. 193; Pulaşlı, C. 3, s. 2668-2669, N. 97; Bilgili/Demirkapı, s. 572; Al Kılıç, s. 76. Aksi yönde bkz. Kervankıran, s. 42. Yazar, TTK m. 210/3 ile aynı sonuca ulaşılabilirliğini, TMK m. 89 hükmünün uygulanmasına gerek olmadığını ifade etmiştir.

²⁵⁹ TTK m. 353 hükmünde sayılanların bu hükümde yer alan “ilgili” kavramının kapsamını oluşturacağı yönünde bkz. Al Kılıç, s. 76.

düzenine de aykırılık teşkil ettiği hallerde, TTK m. 210/3 hükmü kapsamında Bakanlığın da dava açması söz konusu olabilecektir²⁶⁰.

Bu konuda tartışılması gereken önemli bir husus, malvarlığının bir kamu kuruluşuna devrine ilişkin hükmün (bkz. TMK m. 54/3) anonim şirketler bakımından uygulanmasının mümkün olup olmadığıdır²⁶¹. TTK m. 126 hükmünde “her şirket türüne özgü hükümler saklı kalmak şartıyla”, Türk Medeni Kanunu’nun tüzel kişilere ilişkin genel hükümlerinin “her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda” ticaret şirketleri hakkında uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu anlamda, TTK m. 54/3 hükmünün anonim şirketlerin niteliğine uygun olup olmadığı sorgulanmalıdır. Anonim şirketin şirket borçlarından yalnızca malvarlığı ile sorumlu olması, alacaklıların alacaklarını tahsil etme imkânının da sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Anonim şirketlerin bu yapısı esas alındığında, tasfiyeye ilişkin hükümler alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması hizmet etmektedir. Bu nedenle, bu korunmayı sağlamayacak olan TMK m. 54/3 hükmünün anonim şirket pay sahipleri bakımından mutlak bir şekilde uygulanması söz konusu olmamalıdır²⁶². Bu kapsamda, TTK’ da öngörülen tasfiye prosedürü, amacı sonradan Kanun’a veya ahlaka aykırı hale gelen anonim şirketlerde de geçerli olacak, alacaklıların alacaklarını şirketten tahsil etmesi üzerine tasfiye bakiyesinin tasfiye payı hükümlerine göre pay sahipleri arasında dağıtımı gerçekleşecektir. Ancak amacın Kanun’a veya ahlaka aykırı hale gelmesinde etkili olan kötüniyetli pay sahiplerinin tespitinin mümkün olduğu hallerde bu durum gözetilerek bir değerlendirme yapılmalıdır. Zira TMK m. 54/3 hükmünün yalnızca kötüniyetli olduğu bilinen pay sahiplerinin tasfiye paylarının ilgili kamu kuruluşuna devredileceği yönünde yorumlanması daha hakkaniyetli olacaktır²⁶³.

3. Sona Erme Sonrası Sicil İşlemleri

Tasfiyesiz infisah halleri dışında anonim şirketin sona erdiği ticaret siciline tescil²⁶⁴ ve TTSG’ de ilan edilmelidir²⁶⁵. TTK m. 532 hükmü uyarınca, ticaret siciline

²⁶⁰ Al Kılıç, s. 76.

²⁶¹ Arslanlı, C. 4-5, s. 193. Yazar, amacı sonradan Kanun’a veya ahlaka aykırı hale gelen anonim şirkette fesih sonrası malların pay sahiplerine dağıtılacağını ifade etmiştir. Aksi yönde bkz. Kırca/ Şehirali Çelik/ Manavgat, s. 371. Yazar, anonim şirketlere özgü tasfiye rejiminin TMK m. 47/2 hükmü dışında kalan hallerde uygulama alanı bulacağını ifade etmektedir.

²⁶² Aynı yönde bkz. Uzunallı, s. 160; Akın, M. 47/2, s. 213-214.

²⁶³ Uzunallı, s. 160; Akın, M. 47/2, s. 214.

²⁶⁴ TSY m. 87 hükmüne göre, sona eren anonim şirkete ilişkin şu hususların tescili gerekecektir:

tescil ve ilan yönetim kurulu tarafından yerine getirilir. Ancak, anonim şirketin “iflas” nedeniyle veya “mahkeme kararı” ile sona ermesi hallerinde söz konusu kararları alan mahkeme tescil ve ilanı “re’sen” gerçekleştirecektir. TTK m. 532 hükmünün gerekçesinde tescilin re’sen sağlanmasıyla işlemin sürüncemede kalmasının önüne geçilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir²⁶⁶. 6762 sayılı Kanun döneminde eTTK m. 438’de yer almayan “mahkeme kararı” ifadesi, 6102 sayılı TTK ile hüküm altına alınmıştır. Ancak söz konusu düzenleme, iflas kararının alınmasının da mahkeme kararıyla sona erme hallerinden birini oluşturduğu (bkz. İİK. m. 154/3), TTK m. 532 hükmünde yalnızca “mahkeme kararı ile sona erme” ifadesinin kullanılması yeterli olacakken, iflas kararı ile sona erme haline de hükümde yer verilmesiyle tekrara düştüğü gerekçesiyle eleştirilmektedir.²⁶⁷

Sona ermenin tescil ve ilanının yönetim kurulu tarafından gerçekleştirileceği hallerde, yönetim kurulunun mevcut olmaması veya toplanamaması durumunda sicil işlemlerinin nasıl yerine getirileceği sorunu ile karşılaşılacaktır. Ticaret Sicil Yönetmeliğinde, sona ermenin “yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeler” tarafından tescil ettirileceği ifade edilmiştir (bkz. TSY m. 22/2-d-6). Bu nedenle yönetim kurulunun kurul olarak başvurusu şart değildir²⁶⁸. Ancak yetkili üye ya da üyelerin de sicil işlemlerini yerine getirememesi ihtimalinin değerlendirilmesi faydalı olacaktır. Bu konuda 6762 sayılı Kanun döneminde doktrinde yar alan bir görüş, genel kurulun sicil müdürlüğüne beyanda bulunarak yönetim kurulu üyelerinden birini veya başka bir kimseyi görevlendirmesi gerektiği, genel kurulun toplanamaması halinde ise tasfiye memurlarının tescili taleple yükümlü olacağı yönündedir²⁶⁹. Yine mülga Kanun döneminde savunulan bir diğer görüş, yönetim kurulunun mevcut olmadığı ve genel kurulun da toplanmadığı hallerde fesih davası için atanacak kayyımın aynı zamanda

a) Şirketin sona erdiği ve tasfiyeye girdiği. b) Sona erme sebebi. c) Sona erme genel kurul kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi. ç) Sona erme mahkeme kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi. d) Ticaret unvanına “tasfiye halinde” ibaresinin eklendiği. e) Tasfiye memurlarının adı ve soyadı, kimlik numarası ve yerleşim yeri. f) Tasfiye işlemlerinin şirket merkezi dışında başka bir adreste yürütülmesi durumunda bu adres. Tescil başvurusunda müdürlüğe verilecek belgeler için ayrıca bkz. TSY m. 86/1 (RG. T. 27. 01. 2013, S. 28541, Ticaret Sicil Yönetmeliği).

²⁶⁵ Ayrıca bkz. eTTK m. 438.

²⁶⁶ TTK m. 532 gerekçesi.

²⁶⁷ **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 436, **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 331.

²⁶⁸ Aksi yönde bkz. **Kervankıran**, s. 52.

²⁶⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 12.

tescil ile de yükümlü olacaktır²⁷⁰. Ancak 6102 sayılı TTK ile yönetim kurulunun sicil işlemlerini yerine getirme görevi, anonim şirketin yalnızca mahkeme kararı dışında sona ermesi haline özgülenmiş olduğundan bu son görüşün geçerliliğini yitirdiği ortadadır. Sona ermenin genel kurul kararıyla gerçekleşmesi durumunda, genel kurulun bu karar ile birlikte sicil işlemlerinde görevlendirme yapabilmesi de mümkün olacaktır²⁷¹. Bizim de katıldığımız görüşe göre, genel kurulun bu konuda görevlendirme yapmaması veya sona ermenin genel kurul kararıyla gerçekleşmemesi ihtimalinde, genel kurulun tekrar toplanmasını beklemek yerine, tasfiye memurlarının sicil işlemlerini gerçekleştirebileceği kabul edilmelidir²⁷².

Sona ermenin tescili bildirici niteliktedir²⁷³. Kanun'da öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi ile şirket tasfiye sürecine girer. Tasfiyenin başlaması için sona ermenin tescili şart değildir (bkz. TTK m. 533/1). Söz konusu tescil ve ilanın amacı, şirketin sona erdiğinin ve tasfiye amacı ile sınırlı işlemler yapabilen bir şirket olduğunun üçüncü kişilere bildirilmesidir. Bu nedenle yapılacak ilan, organların yetkilerinin tasfiye amacı ile sınırlı olduğunu ve şirketle işlem yapan veya yapacak olan kişilerin bu durumu bilmesini sağlamaya yöneliktir²⁷⁴. İlan, TTSG' de yapılır. Ancak şirketin esas sözleşmesinde başka bir ilan usulünün öngörülmüş olması durumunda, ayrıca öngörülen bu usule uyularak da ilan yapılacaktır²⁷⁵.

C. Tasfiyenin Amacı

Şirketler hukuku bağlamında tasfiye, esas olarak iki temel amaca göre değerlendirilmektedir. Amaçlardan ilki alacaklıların menfaatinin korunması ve onların ortaklıktan olan alacaklarının ödenmesi olup kamusal nitelik taşır iken; diğer amaç pay sahiplerinin tasfiye sonucuna katılmalarını sağlamaktır ve bu yönüyle de özel amaçlı bir prosedürden bahsetmek mümkündür²⁷⁶. Alacaklıların korunması özellikle, “alacaklıların çağırılması ve korunması” başlıklı TTK m. 541 hükmü, tasfiye sonucunda alacaklıların alacaklarını elde edememesi halinde, TTK m. 547 hükmü gereği ek tasfiye yoluna

²⁷⁰ Arslanlı, C. 4-5, s. 203.

²⁷¹ Karaman Coşgun, s. 15.

²⁷² Karaman Coşgun, s. 16; Hayri Bozgeyik, “Anonim Şirketlerin Tasfiyesinde Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu”, *Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Türkiye Cumhuriyetinin 75. Kuruluş Yıldönümüne Armağan, C. 15, S. 1, (1999): s. 158.

²⁷³ Arslanlı, C. 4-5, s. 148, 203-204; Arslanlı, *İnfisah*, s. 304-305; Karahan, *Tasfiye*, s. 13.

²⁷⁴ TTK m. 532 gerekçesi.

²⁷⁵ TTK m. 532 gerekçesi.

²⁷⁶ Şener, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 646; Karahan, *Tasfiye*, s. 15; Kervankıran, s. 24.

gidilmesinin mümkün olması ve alacaklıların sorumluluk davası açma hakkının bulunmasına ilişkin Kanun'da yer alan düzenlemeler ile sağlanmaktadır (bkz. TTK m. 553 vd.).

Anonim şirketin tasfiyesi, şirket mal varlığının paraya çevrilmesi, alacakların tahsil edilmesi, borçların ödenmesi ve bunun sonucunda tasfiye bakiyesinin tasfiye payı hükümleri doğrultusunda pay sahiplerine dağıtılması gibi birçok işlemi içermektedir. Sona erme ile ticari hayattan çekilmeyi amaçlayan şirketin tasfiye sürecine girmesi bu gibi işlemlerin yarıda kalmasını önleyerek, uygulamada ortaya çıkacak problemlerin önüne geçilmesini sağlamaktadır²⁷⁷. Böylelikle hem alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaati korunmakta hem de bu durumun sonucu olarak ticari hayatın korunması söz konusu olmaktadır.

D. Tasfiyenin Hukuki Niteliği

Tasfiye, tasfiyesiz sona erme halleri dışında sona ermenin kanuni ve zorunlu bir sonucudur. Şirketin tasfiye sürecinin başlaması için sona ermenin tescil ve ilanı gerekli değildir²⁷⁸. Bu nedenle herhangi bir genel kurul kararına veya esas sözleşmede belirtilen bir hükme gerek olmaksızın sona erme nedenlerinden birinin gerçekleşmesi, şirketin tasfiye sürecine girmesi için yeterlidir²⁷⁹. Şirketin aktif ve pasifinin bulunmaması hali, tasfiye sürecinin yerine getirilmesine engel teşkil etmemektedir²⁸⁰.

6762 sayılı Kanun döneminde anonim şirketin tasfiyesine ilişkin Kanun'da özel düzenlemelere yer verilmemiş, kolektif şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümlerin anonim şirketler açısından da uygulama alanı bulacağı düzenlenmişti²⁸¹. Buna karşın 6102 sayılı TTK, anonim şirketlerin tasfiyesini ayrıca ve ayrıntılı bir şekilde düzenleme yolunu tercih etmiştir. Bu kapsamda anonim şirketlerde ve kolektif şirketlerde tasfiyenin hukuki niteliği açısından bir ayrım yapmak, tasfiyeye ilişkin hukuki düzenlemelerin aksinin kararlaştırılıp kararlaştırılmayacağı hususunu incelemek faydalı olacaktır.

²⁷⁷ Kervankıran, s. 23.

²⁷⁸ Karahan, *Tasfiye*, s. 14.

²⁷⁹ Al Kılıç, s. 81.

²⁸⁰ Arslanlı, C. 4-5, s. 150.

²⁸¹ bkz. eTTK m. 450.

TTK m. 340 c. 1'de belirtildiği üzere, esas sözleşmede TTK' da öngörülenden farklı bir düzenleme yapılabilmesi için Kanun'un bu duruma açık bir şekilde izin vermesi gerekmektedir²⁸². TTK m. 340 “emredici hükümler²⁸³” başlığı altında²⁸⁴ düzenlenmiştir. Her ne kadar söz konusu düzenleme sözleşme özgürlüğü ilkesini kısıtladığı yönünde eleştirilse de²⁸⁵, bu hükümle hukuki güvenlik açısından öngörülebilirliğin sağlanması ve özellikle pay sahipleri ve alacaklıların korunması amaçlanmaktadır²⁸⁶. Nitekim madde gerekçesinde de hükmün amacının pay sahiplerinin ve alacaklıların geçersiz sözleşme hükümlerine karşı korunması olduğu ifade edilmiştir²⁸⁷. Diğer bir ifadeyle zayıf konumda bulunan menfaat sahiplerinin çıkarları gözetilmiştir²⁸⁸. Bu çerçevede bizim de katıldığımız görüşe göre, “kanunda açıkça izin verilmişse sapabilir” ifadesinin kapsamı belirlenirken yalnızca lafzi bir yorumla hareket etmek, hükmün konuluş amacını yerine getirmesi bakımından doğru sonuçlar doğurmayacaktır²⁸⁹. Hükmün gerekçesinde de ifade edildiği üzere, Kanun hükmünden, esas sözleşme ile aksi yönde düzenlemenin yapılabileceğine ilişkin açıkça izin verildiğinin anlaşılamaması durumunda menfaatler dengesinin gözetilmesi gerekmektedir²⁹⁰. Bu nedenle ilgili hükümlerin “özünün” doğru anlaşılması, aksi yönde bir düzenlemeye izin verilip verilmediği yönünde yapılacak tespit için önemli bir unsur oluşturmaktadır²⁹¹.

TTK m. 340 hükmü anonim şirketlerin faaliyetleri açısından geçerli olduğu gibi, şirketin tasfiye sürecine girmesi halinde de geçerli olacaktır²⁹². Ancak TTK' da böyle bir hüküm yer almamış olsaydı bile, tasfiye hükümlerinin hukuki ilişkisinin zayıf tarafı olan

²⁸² TTK m. 340: “Esas sözleşme, bu kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak, kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilir. Diğer kanunların, öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar.”

²⁸³ Bu hüküm ilk defa 6102 sayılı TTK' da düzenlenmiştir.

²⁸⁴ Hükmün başlığının “emredici hükümler ilkesi” olması gerektiği yönünde bkz. **Karasu, Makale**, s. 312.

²⁸⁵ **Kırca/ Şehirli Çelik/ Manavgat**, s. 177; **Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler**, s. 150-151. Bu hüküm doktrinde sözleşme özgürlüğünü kısıtlaması ve tek tipleşmeye yol açması açısından eleştirilmektedir. Emredici hükümlerin yerindeliği açısından ayrıca bkz. **Karasu**, s. 87-115.

²⁸⁶ **Karasu, Makale**, s. 313.

²⁸⁷ Bu hüküm olmasaydı dahi TBK. m. 27/1 ve TTK m. 445 ve m. 447 hükümlerinin bu amaca hizmet eden düzenlemeler olduğu yönünde bkz. **Al Kılıç**, s. 84.

²⁸⁸ **Karasu, Makale**, s. 313.

²⁸⁹ **Karasu, Makale**, s. 315-316; **Karasu**, s. 46; **Pulaşlı, C. 1**, s. 747-748, N. 28; **Şener, Ortaklıklar Hukuku**, s. 308-309; **Al Kılıç**, s. 82-83; **Karaman Coşgun**, s. 60-61. Aksi yönde bkz. **Mehmet Bahtiyar**, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 18, S. 61, (2005): s. 70-72; **Kırca/ Şehirli Çelik/ Manavgat**, s. 162-163.

²⁹⁰ Ayrıca bkz. TTK m. 340 hükmü gerekçesi.

²⁹¹ **Karasu, Makale**, s. 316.

²⁹² **Çakı**, s. 80.

alacaklıların menfaatini korumaya yönelik olması emredici nitelik taşımasını gerektirmektedir²⁹³. Böylelikle korunması gereken menfaatler güvence altına alınmaktadır. Zira anonim şirketlerde şirketin malvarlığı ile sınırlı sorumlu olması ve alacaklıların yalnızca şirket malvarlığına başvurma imkânının bulunması, alacaklıların korunmasına yönelik hükümlerin emredici nitelikte olması gerekliliğini ortaya koymaktadır²⁹⁴. Bununla birlikte bütün tasfiye hükümleri bu nitelikte olmayıp tasfiyeye ilişkin bazı hükümler yedek hukuk kuralı niteliği taşımaktadır. Kanun'da açıkça esas sözleşme ile aksinin düzenlenebileceği belirtilen bu hükümler, tasfiye memurlarının atanması ve tasfiye memurlarına ödenecek ücrete ilişkin TTK. m. 536/1, tasfiye memurunun görevden alınmasını düzenleyen TTK m. 537/1, şirket aktiflerinin pazarlık yoluyla satılabilmesine ilişkin TTK m. 538/1, TTK m. 539/3'de yer alan çift imza kuralı, alacaklıların çağrı usulü hakkında TTK m. 541/1, tasfiye bakiyesinde imtiyaza ilişkin TTK m. 543/1 ve tasfiye bakiyesinin dağıtılma şeklini düzenleyen TTK m. 543/3 olarak sıralanabilir.

Bizim de katıldığımız doktrinde yer alan görüşe göre, anonim şirket malvarlığının nakde çevrilerek alacakların tahsil edilmesi ve borçların ödenmesi suretiyle dış ilişkilerin sonlandırılması anlamına gelen dış tasfiye aşaması, tasfiyenin amacı olan alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatinin korunması ilkesi gereği emredici niteliktedir²⁹⁵. Kanun'da açıkça öngörülmediyse, aksi bir düzenleme yapılamaz. Ancak kalan malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtılması anlamına gelen iç tasfiye aşamasında artık dış tasfiye sonlandığından böyle bir menfaat zedelenmesinden söz edilemeyecektir. Bu sebeple Kanun'da öngörülmemiş olsa dahi, aksi yönde düzenlemelerin esas sözleşme değişikliğine ilişkin nisaplara uyularak yapılabileceği kabul edilmektedir²⁹⁶. Bu kapsamda malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımına ilişkin her türlü karar pay sahipleri tarafından alınabilecektir²⁹⁷. Ancak bu düzenlemelerin Kanun'un emredici hükümlerine ve dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil

²⁹³ Kervankıran, s. 110.

²⁹⁴ Uçar, s. 254; Arslanlı, *İnfisah*, s. 307.

²⁹⁵ Arslanlı, C. 4-5, s. 201; Karahan, *Tasfiye*, s. 69; Al Kılıç, s. 85

²⁹⁶ Karahan, *Tasfiye*, s. 69; Al Kılıç, s. 85.

²⁹⁷ Karahan, *Tasfiye*, s. 69.

etmesi halinde ihlalin niteliğine göre, yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik yaptırımları ile karşı karşıya kalınacaktır²⁹⁸.

Kollektif şirketler açısından ise Kanun'da açık bir düzenleme öngörülmüştür. TTK m. 267'ye göre: “Şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme bulunmayan durumlarda tasfiye, bu bölümdeki hükümlere göre yapılır.”. Kollektif şirketlerde anonim şirketlerden farklı olarak, alacaklarını şirketten tahsil edemeyen alacaklıların “müteselsilen” ve “bütün malvarlıkları ile” sorumlu şirket ortaklarına başvurma imkânı bulunmaktadır (bkz. TTK m. 236-237)²⁹⁹. Ortakların kişisel sorumluluğunun söz konusu olması, alacaklıları yeterli derecede teminat altına alan bir düzenlemedir³⁰⁰. Bu nedenle tasfiyeye ilişkin hükümlerin emredici nitelik taşımadığı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla kollektif şirketlerde ortaklar esas sözleşme ile farklı bir tasfiye usulünü kabul edebileceklerdir.

II. Tasfiye Halinde Anonim Şirketin Hukuki Durumu

A. Şirket Tüzel Kişiliğinin Devam Etmesi

TTK m. 533/2 c.1'de ifade edildiği üzere ister fesih ister infisah nedeniyle olsun tasfiyesiz sona erme halleri dışında sona eren şirket tasfiye sonuçlanıp ticaret sicilinden terkin edilmesi gerçekleşinceye kadar tüzel kişiliğini devam ettirir. Başka bir deyişle şirket sona ermekle tüzel kişiliğini kaybetmez, tüzel kişiliğin sona ermesi için tasfiyenin sonuçlanması ve şirketin sicilden terkin edilmesi gerekmektedir (bkz. TTK m. 545). Buna karşın, Yargıtay'ın bazı kararlarında terkinin tüzel kişiliği tamamen ortadan kaldırdığına dair ifadeler yer verilmişken³⁰¹, bazı kararlarda terkine rağmen tüzel kişiliğin devam ettiğinin savunulduğu görülmektedir. Buna ilişkin olarak: “Ancak tasfiye işlemleri gerektiği gibi tamamlanmamış ve tasfiyesi gereken hususlar eksik bırakılmış ise, tüzel kişilik ticaret sicilinden silinse bile A.Ş.'nin tüzel kişiliğinin sona

²⁹⁸ Anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin tüm hükümlerin emredici nitelikte düzenlemeler olduğu kabul edildiğinde, en ufak bir aykırılık halinde yokluk veya butlan gibi ağır bir yaptırımın söz konusu olması ve yapılan işlemin baştan itibaren geçersiz olmasının kötüye kullanımlara neden olabileceği yönünde bkz. **Al Kılıç**, s. 85-86, dn. 213.

²⁹⁹ Ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Sıtkı Akyazan**, “Kollektif Şirket Ortaklarının Şirket Alacaklılarına Karşı Sorumlulukları”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 6, S. 1, (1971): s. 41 vd; **İsmail Doğanay**, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, C. 1, 4. bs., (İstanbul: Beta Yayınları, 2004), s. 712-720.

³⁰⁰ **İrfan Baştuğ**, “Kollektif Şirketin Tasfiyesi, Tasfiye Memurlarının Seçimi ve Görevlerinin Son Bulması”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 3, S. 3, (1966): s. 507; **Doğanay**, C. 1, s. 771; **İmregün**, s. 363; **Uçar**, s. 254; **Arslanlı**, *İnfisah*, s. 307.

³⁰¹ bkz. Yarg. 11. HD., 19.09.1994 T. ve E. 2537/ K. 6512 S. Karar (**Eriş**, *Anonim Şirket*, s.705) ve Yarg. 12. HD. 26.04.1994, E. 5412/ K. 5343 S. Karar (**Eriş**, *Anonim Şirket*, s. 704).

erdiğinin kabulü olanaksızdır³⁰².” şeklinde bir karar verilmiştir. Her ne kadar Yargıtay son zamanlarda bu tarz kararlar vererek böyle bir görüş benimsemiş olsa da bu durum eleştiriye açıktır. Zira tüzel kişilik devam ediyorsa neden ek tasfiye (TTK m. 547) yoluyla şirketin yeniden ihya edilmesi gerektiği sorusuna yanıt verilememektedir³⁰³. Esasında TTK m. 545 hükmüne göre şirketin unvanının ticaret sicilinden silinmesine rağmen tüzel kişiliğin devam ettiğinin kabul edilmesi, ek tasfiye kavramının amacıyla büyük ölçüde çelişmektedir³⁰⁴. Çünkü şirketin ihyası tüzel kişiliğin tekrar canlanması anlamına gelmekte ve asıl dava için bekletici mesele niteliği taşımaktadır³⁰⁵. Bu durumun kabulü ise terkiye rağmen şirket tüzel kişiliğinin devam edeceği görüşünü geçersiz kılmaktadır³⁰⁶.

Anonim şirketin tüzel kişiliği kapsamında değinilmesi gereken diğer bir husus, 6762 sayılı Kanun döneminde tasfiyenin hak ehliyetini mi yoksa fiil ehliyetini mi sınırladığına ilişkin mevcut tartışmalardır (bkz. eTTK m. 439/2). Bu dönemde doktrinde fikir ayrılıkları mevcut olsa da hakim görüş tasfiyenin hak ehliyetini sınırladığı şeklindeydi³⁰⁷. Ancak bu tartışmalar 6102 sayılı TTK m. 533/2 düzenlemesi ile son bulmuştur. Bu hükümden anlaşılmaktadır ki tasfiye süreci ile sınırlanan şirketin ehliyeti değil, organların yetkileridir³⁰⁸. Organların yetkileri yalnızca tasfiye amacı ile sınırlıdır. Bu nedenle tasfiye halindeki bir anonim şirket TTK m. 125/2 çerçevesinde kanuni istisnalar saklı olmak üzere bütün haklardan yararlanabilecek ve borç altına

³⁰² bkz. Yarg. 22. HD., 03.07.2019 T. ve E. 2016/17897, K. 2019/14886 S. Karar. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 03.07.2021). Ayrıca bkz. Yarg. 22. HD., 17.02.2020 T. ve E. 2017/27716, K. 2020/2640 S. Karar., Yarg. HGK., 06.06.2007 T. ve E. 2007/10-358, K. 2007/337 S. Karar. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 03.07.2021).

³⁰³ **Al Kılıç**, s. 398-399.

³⁰⁴ Yargıtay’ın “ticaret sicilinden terkin edilen bir ticaret şirketinin tüzel kişiliğini yeniden kazanması istemli davanın” ibaresinin kullanıldığı bir kararında ek tasfiyeye karar verilmesi dava edilmiştir. bkz. Yarg. 11. HD. 22.10.2014 T, E. 2014/9346, K. 2014/16201 S. Kararı (Kararın tamamı için bkz. **Soner Altaş**, *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler*, 7. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), s. 932). Ayrıca TSY m. 89/2’de de ek tasfiyenin tescili üzerine tüzel kişiliğin yeniden kazanılacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla bizim de katıldığımız görüşe göre, tüzel kişiliğin terkin ile kaybedilmediği kabul edildiğinde, tüzel kişiliğin yeniden kazanılmasına hizmet eden ek tasfiye kurumu anlamsız kalacaktır (bkz. **Al Kılıç**, s. 398-399). Ticaret sicilinden silinmenin anonim şirketin tüzel kişiliğini etkilemediği ve TSY m. 89/2’nin isabetsiz bir düzenleme olduğuna ilişkin bkz. **Oruç Hami Şener**, *Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye*, 1.bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), s. 161.

³⁰⁵ **Barış Demirsatan**, “Hukuka Aykırı Tasfiyenin Tüzel Kişiliğe Etkisi” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 74, S. 2, (2016): s. 699, 702. Ancak yazar tüzel kişiliğin ihya ile yeniden kazanıldığı görüşünü kabul etmemektedir.

³⁰⁶ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm, “B. Anonim Şirketin Ticaret Unvanının Ticaret Sicilinden Terkin Edilmesinin Hukuki Niteliği/2. Terkin İşleminin Kurucu Nitelikte Olduğu Görüşü”.

³⁰⁷ TTK m. 533/2 gerekçesi. Ayrıca bkz. **Karahana**, *Tasfiye*, s. 23-30.

³⁰⁸ Kollektif şirketlere ilişkin TTK m. 269’da ise, TTK m. 533/2 düzenlemesinin aksine şirket ehliyetinin tasfiye amacı ile sınırlı olduğu ifade edilmiştir.

girebilecektir³⁰⁹. TTK m. 125/2 hükmüne göre, ticaret şirketleri MK. m. 48 çerçevesinde gerçek kişilere özgü olanlar dışında³¹⁰ tüm haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler. Bu hükümle birlikte “ultra vires ilkesi” kaldırılarak işletme konusu dışında yapılan işlemlerin de şirketi bağlayacağı kabul edilmiştir. Diğer bir deyişle şirketin ehliyeti işletme konusu ile sınırlanamayacaktır. Aynı şekilde tasfiye sürecindeki bir şirketin ehliyetinin tasfiye amacıyla sınırlandırıldığını söylemek de TTK m. 533/2 düzenlemesi gereği mümkün değildir. Zira 6762 sayılı Kanun döneminde var olan tartışmaları sona erdiren bu düzenleme ile tasfiyenin hak ehliyetini değil, yalnızca şirket organlarının yetkilerini tasfiye amacıyla sınırladığı açıkça ortaya konulmuştur. Bu nedenle tasfiye halinin, hükümde yer alan kanuni istisnaların saklı olduğuna dair ifadenin kapsamına girdiğinin kabulü doğru olmayacaktır. Bununla birlikte şirketin hak ehliyetinin tasfiye amacıyla sınırlı olduğunun kabul edilmesi halinde tasfiye amacı dışında yapılan bir işlemin hak ehliyeti kapsamında yer almaması ve bu durumun neticesinde yok hükmünde bir işlemle karşılaşılması da söz konusu olacaktır. Hâlbuki TTK m. 539/2 hükmü istisnalarını belirtmekle birlikte tasfiye amacı dışında yapılan işlemlerin de şirketi bağlayacağını düzenlemiştir. Dolayısıyla tasfiye halindeki bir anonim şirketin TTK m. 125/2 çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilmesi ve borçları üstlenebilmesi mümkündür³¹¹. Bununla birlikte organların görev ve yetkilerinin “tasfiyenin yapılması için zorunlu olan ancak tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgü olduğu” de göz ardı edilmemelidir (bkz. TTK m. 535).

Tasfiye sürecine giren bir anonim şirket tasfiye yapılmadan önceki şirket ile aynı tüzel kişiliğe³¹² sahip olduğundan, tüzel kişiliğe bağlanan hukuki sonuçlar geçerliliğini koruyacaktır³¹³. Dolayısıyla şirket tasfiye öncesinde olduğu gibi aktif ve pasif dava ehliyetine sahiptir³¹⁴. Bununla birlikte tüzel kişiliğin devam etmesi sebebiyle tasfiye

³⁰⁹ **Kervankıran**, s. 66; **Al Kılıç**, s. 79; Ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 90. Yazara göre TTK m. 539/2 hükmünde yer alan “üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacı dışında olduğunu bilmesi veya bilmemesinin mümkün olmaması”, TTK m. 125/2 hükmüne göre saklı tutulan istisnanın kapsamındadır.

³¹⁰ **Yıldız**, *Ehliyet*, s. 337. Ayrıca bkz. **Yıldız**, *Ehliyet*, s. 344. Yazar, TTK m. 125/2 hükmü ile MK. m. 48 çerçevesinde gerçek kişilere özgü olan haklar dışında şirketlerin ehliyetine bir sınırlama getirilmediğini ifade etmiştir.

³¹¹ **Alışkan**, *Ehliyet ve Temsil*, s. 212.

³¹² Eski öğretilerde yeni bir hukuk süjesinin ortaya çıktığı savunuluyordu. Ancak şirket aynı tüzel kişilik çatısı altında varlığını devam ettirir (Bu konuda bkz. **Al Kılıç**, s. 87, dn. 215).

³¹³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 17; **Kervankıran**, s. 66; **Al Kılıç**, s. 87.

³¹⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 18; **Arsılanlı**, C. 4-5, s. 149; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 646; **Tekil**, s. 505; **Doğanay**, C. 2, s. 1289; **Steiger**, s. 400.

halindeki şirketin tacir sıfatı korunmaktadır³¹⁵. Tacir sıfatına haiz olduğundan iflas ettirilmesi ve aynı zaman da icra takibi yapılabilmesi de mümkündür³¹⁶. Ancak sona erme, vadesi gelmemiş borçların muacceliyetine sebebiyet vermez³¹⁷.

Anonim şirketin tasfiye aşamasında iken, TTK m. 548 hükmü çerçevesinde tasfiyeden dönme kararı alması halinde ise, ticari hayatına devam etme kararı alan ve tüzel kişiliğe sahip olan şirket, aynı tüzel kişiliğini devam ettirecektir³¹⁸.

B. Ticaret Unvanına “Tasfiye Halinde” İbaresinin Eklenmesi

TTK m. 533/2 hükmüne göre; “Tasfiye halindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dahil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını “tasfiye halinde” ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu halde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır”. Bu hüküm nedeniyle tasfiye sürecine giren şirket tasfiyeden önce kullandığı ticaret unvanını kullanmaya devam edecektir. Ancak ticaret unvanına “tasfiye halinde” ibaresini eklemekle yükümlüdür³¹⁹. Ticaret unvanında yapılan değişikliklerin ticaret siciline tescil edilmesi hükmü gereği “tasfiye halinde” ibaresinin eklenmesinin ardından, ticaret unvanının ticaret siciline tescili gerekmektedir (bkz. TTK m. 31, TSY m. 29). Aynı zamanda bu ibarenin unvana eklenmesi ve tesciliyle birlikte ticaret unvanının kullanılmasının gerekli olduğu hukuki işlemlere ilişkin tüm belgeler bu unvan adı altında imzalanmak zorundadır (bkz. TTK m. 39).

Böyle bir ekin kullanılma maksadı üçüncü kişilerin menfaatlerinin ihlal edilmemesi, kamuyu aydınlatma ilkesinin gözetilmesidir³²⁰. Böylelikle şirketle hukuki işlem yapmak isteyen üçüncü kişilere karşı bu ibare şirketin tasfiye halinde olduğu ve dolayısıyla hukuki durumunda birtakım değişiklikler meydana geldiği hususunda bir nevi ikaz niteliği taşımaktadır³²¹. Ancak TTK m. 539/2 hükmü gereği bu ibare belirtilmemiş olsa da yapılan hukuki işlemler hukuken geçersiz sayılmayıp şirketi

³¹⁵ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 18; **Arslanlı**, *C. 4-5*, s. 149; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 646; **Uçar**, s. 230.

³¹⁶ TTK m. 18/1 gereği, tacirler her türlü borçlarından dolayı iflasa tabidirler. Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 18; **Arslanlı**, *C. 4-5*, s. 149; **Tekil**, s. 505.

³¹⁷ **Ansay**, *Şirketler*, s. 233; **Arslanlı**, *İnfisah*, s. 306.

³¹⁸ **Al Kılıç**, s. 88-89.

³¹⁹ Ancak tamamlanması gereken işlemler bakımından ek tasfiyeye gidildiğinde “ek tasfiye halinde” ibaresinin kullanılması üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması bakımından daha isabetli olacaktır. Bu yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 389, dn. 920.

³²⁰ **Kervankıran**, s. 72.

³²¹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 30-31; **Al Kılıç**, s. 92; **Kervankıran**, s. 72; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 647; **Karaman Coşgun**, s. 22; **Doğanay**, *C. 2*, s. 1290.

bağlamaya devam edecektir³²². Bununla birlikte bu durum tasfiye memurunun şirketin ticaret unvanına “tasfiye halinde” ibaresini eklememesi ve unvanı bu şekilde kullanması tasfiye memurunun sorumluluğuna yol açar³²³. Üçüncü kişileri şirketin durumu hakkında bilgilendirme amacı güden “tasfiye halinde” ekinin, üçüncü kişilerin yanılmasına ve menfaatlerinin zedelenmesine sebebiyet vermemek adına kısaltılarak kullanılması da söz konusu olmamalıdır³²⁴.

Bir anonim şirket ticari hayatına devam etme kararı alarak tasfiyeden dönerse, ticaret unvanında yer alan “tasfiye hâlinde” ibaresinin de bu duruma uygun olarak çıkarılması gerekmektedir³²⁵. Eğer anonim şirket işletmesini ticaret unvanı ile birlikte devredecek olursa; devralan şirket “tasfiye halinde” ibaresini ticaret unvanından çıkarmak suretiyle kullanmak durumda iken; devreden şirketin yeni bir unvan tescil etmesi gerekecektir³²⁶.

Tasfiye halindeki şirketin markalar, modeller, tasarımlar, patentler, know-how, çeşitli lisanslar ve ticaret unvanı üzerindeki hakları devam etmektedir³²⁷. Bu nedenle ticaret unvanı ve sözü edilen diğer unsurları tecavüzlere karşı koruma imkânına da sahiptir³²⁸.

C. Şirketin Amacının Değişmesi

Anonim şirketler, kazanç elde etmek ve bu kazancı pay sahipleri arasında paylaşmak amacı ile kurulurlar³²⁹. Tasfiye ile birlikte bu amacın yerini tasfiye amacı almaktadır³³⁰. Tasfiye amacı, alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatlerini korumak suretiyle alacakların ödenmesini sağlamak ve kalan tasfiye tutarını pay sahipleri

³²² “Tasfiye halinde” ekinin kullanılmamasının hukuki işlemi geçersiz kılmayacağına ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 164, dn. 7; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 31; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 193, N. 10-88.

³²³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 31; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 193, N. 10-88; **Kervankıran**, s. 72.

³²⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, 31; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 163; **Al Kılıç**, s. 91, dn. 229; **Çakı**, s. 58.

Alman hukukunda “tasfiye halinde” (in Liquidation/ in Abwicklung) ibaresinin “i. L, in Liqu, i. A, in. Abw” gibi şekillerde kısaltmalarının kullanılabileceği yönünde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 30.

Karahan, tasfiye halinde ekinin kısaltılarak kullanılmasının ancak bu hususta kamunun aydınlatılmasından sonra mümkün olabileceğini savunmaktadır (**Karahan**, *Tasfiye*, 31).

³²⁵ **Al Kılıç**, s. 92.

³²⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 31; **Kervankıran**, s. 73.

³²⁷ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 31; **Steiger**, s. 400; **Doğanay**, C. 2, s. 1289; **Arslanlı**, C. 4-5, s. 149; **Arslanlı**, *İnfisah*, s. 306; **Uçar**, s. 229.

³²⁸ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 32.

³²⁹ **Arslanlı**, *İnfisah*, s. 304; **Uzunallı**, s. 7; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2735, N. 6.

³³⁰ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 22. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2735, N. 6.

arasında dağıtmaktır³³¹. Şirket malvarlığının paraya çevrilmesi, borçların ödenmesi, alacakların tahsil edilmesi ve tasfiye bakiyesinin dağıtımını işlemlerinin bütünü tasfiye amacının kapsamında yer alan işlemlerdir³³². Böylece şirketin tüm hukuki ilişkileri bu çerçevede sonuçlandırılır. Tasfiye aşamasında “yeni işlemler” yapılabilmesi ise, bu işlemlerin tasfiye amacının gerçekleştirilmesine hizmet etmesi, diğer bir deyişle tasfiyeye yardımcı nitelikte ve malvarlığının iyi bir şekilde değerlendirilmesine yönelik olması halinde mümkündür³³³.

Ancak “ultra vires³³⁴” ilkesinin kaldırılması ve TTK m. 125/2 hükmü gereği, tasfiye amacı dışında yapılan işlemler de şirketi bağlamaktadır³³⁵. TTK m. 539/2'ye göre: “Tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler şirketi bağlar. Meğerki üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya halin gereğinden bilmemesinin mümkün olamayacağı ispat edilsin.” Ayrıca hükümde tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesinin bu hususun ispatı için yeterli delil olmadığı ifade edilmektedir. Burada ispat yükü şirkete aittir³³⁶. Şirketin “tasfiye halinde” ticaret unvanının kullanılarak (TTK m. 533/2) ilgili işlemin yapıldığını ispat etmesi halinde, şirket yapılan işlemle bağlı olmayacaktır³³⁷.

³³¹ Arslanlı, *İnfisah*, s. 304; Karaman Coşgun, s.25; Pulaşlı, C. 4, s. 2735, N. 7; Al Kılıç, s. 90; Çakı, s. 57. Ayrıca bkz. Kervankıran, s. 57 vd.; Tasfiyenin amacının tasfiye sonunda pay sahiplerine dağıtılacak tasfiye bakiyesinin olabildiğince artırılması olduğu yönünde bkz. Rainer Riek, “Gewinnoptimierung und Liquidation bei der AG, Zulässige Massnahmen während der Liquidation”, ST 10/04, *Der Schweizer Treuhänder*, s. 856. <http://docplayer.org/49275267-Gewinnoptimierung-und-liquidation-bei-der-ag.html> (E. T. 04. 07. 2021).

³³² Aynı yönde açıklamalar için bkz. Manz/ Mayer/ Schröder/ Lammel/ Thies, s. 632, N. 1378.

³³³ Pulaşlı, s. 630; Pulaşlı, C. 4, s. 2735, N. 7; Kervankıran, s. 60; Al Kılıç, s. 90; Çakı, s. 57. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm, “2. Tasfiyenin Gereklilerinden Olan Yeni İşlemler Yapılması”.

³³⁴ Ultra vires ilkesi şirket faaliyetlerinin esas sözleşmede yer alan işletme konuları ile sınırlı olması anlamına gelmektedir. Bu ilke 6762 sayılı Kanun’da açık bir şekilde yer almaktaydı. Ayrıca bkz. Araz İsmayilov, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Ultra Vires İlkesinin Yeri”, *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 3, S. 2, (2014): s. 209-226. ; Burçak Yıldız, “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerin Hukuki Niteliği”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 27, S. 3, (2011): s. 111-134.

³³⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. “II. Tasfiye Halinde Anonim Şirketin Hukuki Durumu/A. Şirket Tüzel Kişiliğinin Devam Etmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

³³⁶ TTK m. 539 gerekçesi.

³³⁷ Karaman Coşgun, s. 127; Al Kılıç, s. 93-94, dn. 235.

İfade edildiği üzere, tasfiye aşamasına girilmesiyle birlikte yapılan hukuki işlemler tasfiye amacı ile sınırlandırıldığı gibi, organların yetkileri de tasfiye amacıyla sınırlı bir şekilde devam etmektedir (bkz. TTK m. 533/2)³³⁸.

Tasfiyeden dönme halinde ise tam tersi bir durum söz konusu olmaktadır. Başlangıçta tasfiye amacıyla olan şirket, tasfiyeden dönme ve dolayısıyla ticari faaliyetlerine kaldığı yerden devam etme kararı aldığı anda kazanç sağlama ve bu kazancı paylaşma şeklindeki iktisadi amacına geri dönmektedir³³⁹.

D. Hukuki İlişkilerin Devam Etmesi

Anonim şirketin üçüncü kişilerle yaptığı sözleşmeler ve bu nedenle üstlendiği yükümlülükler şirketin tasfiye aşamasına girmesiyle geçerliliğini yitirmez. Şirketin tasfiye aşamasından önce üçüncü kişilerle yapmış olduğu sözleşmeler geçerliliğini korumakla birlikte, şirket tasfiye öncesi yapılan bu sözleşmelerden doğan hak ve borçlarla yükümlü olmaya da devam etmektedir³⁴⁰. Hizmet, kira, vekâlet, kefalet, acentelik sözleşmeleri gibi sürekli nitelikteki hukuki ilişkilerin yanı sıra, süreklilik arz etmeyen hukuki ilişkiler de tasfiye aşamasında muhafaza edilmektedir³⁴¹. Ancak tasfiye hali bazı durumlarda sürekli nitelikteki hukuki ilişkilerin sona erdirilmesi için haklı bir sebep olarak ileri sürülebilir³⁴². Böyle bir durumda yalnızca tasfiye haline girilmiş olması tek başına haklı sebep oluşturmayacaktır³⁴³. Hukuki ilişkilerin sona ermesi açısından tasfiye halinin haklı sebep oluşturması istisnai niteliktedir³⁴⁴. Bu anlamda tasfiye aşamasının geçici bir süreci ifade etmesi ve tasfiyenin tamamlanması ile işçinin işsiz kalacak olması, iş akdinin feshi için haklı sebep olarak kabul edilmelidir³⁴⁵.

Tasfiye aşamasında devam eden hukuki ilişkiler dışında, yeni işlemlere başlanması da söz konusu olabilir. Bu durumun mümkün olabilmesi için işlemin tasfiyenin amacına uygun, tasfiyeye yardımcı nitelikte olması ve malvarlığının iyi

³³⁸ 6762 sayılı Kanun döneminde tasfiyenin şirketin ehliyetini sınırladığı yönündeki tartışmalar TTK 533/2 hükmü ile son bulmuştur. bkz. “A. Şirket Tüzel Kişiliğinin Devam Etmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar. 6762 sayılı Kanun dönemindeki tartışmalar için ayrıca bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 23-30.

³³⁹ **Al Kılıç**, s. 90-91.

³⁴⁰ **Arslanlı, İnfisah**, s. 306; **Arslanlı, C. 4-5**, s. 149; **Karahan, Tasfiye**, s. 19; **Steiger**, s. 400-401; **Doğanay, C. 2**, s. 1290; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 849, N. 1568.

³⁴¹ **Karahan, Tasfiye**, s. 19-20; **Arslanlı, İnfisah**, s. 306; **Arslanlı, C. 4-5**, s. 149; **Doğanay, C. 2**, s. 1290.

³⁴² **Karahan, Tasfiye**, s. 20; **Steiger**, s. 401.

³⁴³ **Karahan, Tasfiye**, s. 20.

³⁴⁴ **Kervankıran, Tasfiye**, s. 71.

³⁴⁵ **Karahan, Tasfiye**, s. 20; **Doğanay, C. 2**, s. 1290.

değerlendirilmesi göz önünde bulundurularak hem alacaklının hem de pay sahiplerinin haklarının korunması esas alınmalıdır³⁴⁶. Yeni işin tasfiyenin amacına uygun olup olmadığına ilişkin kararı tasfiye memuru verecektir³⁴⁷.

E. Şirket Organlarının Varlığını Devam Ettirmesi

1. Genel Olarak

Tasfiye aşamasında gerçekleştirilecek tasfiye işlemlerinden kural olarak tasfiye memurları sorumludur. Tasfiye memurları tasfiye aşamasında şirketin bir organı olarak kabul edilmektedir³⁴⁸. Ancak bu durum şirketin diğer organları olan genel kurul ve yönetim kurulunun varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Bu organlar tasfiyeden önceki yetkilerini devam ettirse de tasfiyeden doğan birtakım sınırlamalarla karşı karşıya kalacaklardır. Bu durumda organların yetkileri TTK m. 533/2 hükmünde belirtildiği üzere tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam etmektedir.

Şirket organlarının durumuna ilişkin bir diğer husus da TTK m. 535/1'de şu şekilde düzenlenmiştir: “Şirket tasfiye haline girince organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir.” Dolayısıyla artık esas yetkili tasfiye memurları olduğundan diğer şirket organların yetkileri tasfiye memurunun görevlerine dahil olmayan hususlarla sınırlı olmaktadır³⁴⁹. Ancak bu durum tasfiyeye ilişkin işlemlere ilişkindir. Anonim şirket organlarının tasfiye halindeyken de devam eden tasfiye dışı başka görev ve yetkilerinin olduğu unutulmamalıdır³⁵⁰.

³⁴⁶ **Pulaşlı**, s. 630; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2735, N. 7; **Kervankıran**, s. 60; **Al Kılıç**, s. 90. Ayrıca bkz. **Ertan Demirkapı**, “Anonim Şirket Tasfiyesinde Süregelen İş ve Yeni İş Kavramları ve Buna Bağlı Hukuki Sonuçlar”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, (2014): s. 137-143 “Yeni İşler ve Tasfiye Amacına Uygunluk Ölçüsü” başlığı altında yer alan açıklamalar. Yazar, kısaca tasfiye aşamasındaki yeni işlerin tasfiyenin amacına uygun, alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatlerini koruyucu, şirket bakımından risk içermeyen, zorunlu ve iktisadi bakımından anlamlı olması gerektiğini ifade etmektedir.

³⁴⁷ **Demirkapı**, *Tasfiye*, s. 142.

³⁴⁸ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 112; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 647; **Al Kılıç**, s. 92 ve s. 131 dn. 324’de yer alan açıklamalar; **Kervankıran**, s. 162; **Karaman Coşgun**, s. 107; **Uzunallı**, s. 111.

³⁴⁹ Anonim şirketin zorunlu organları genel kurul ve yönetim kuruludur. Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda “denetçiler” anonim şirketin zorunlu organları arasından çıkarılmıştır. Ayrıca bkz. “(b) Şirket Organlarından Birinin Eksikliği veya Genel Kurulun Toplanamaması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

³⁵⁰ **Kervankıran**, s. 74. Şirket organlarının tasfiye halindeyken de devam eden tasfiye dışı görev ve yetkileri hakkında bkz. aşağıda “2. Genel Kurulun Varlığının Devamı” ve “3. Yönetim Kurulunun Varlığının Devamı” başlıkları altında yapılan açıklamalar.

Bu iki paralel düzenlemeden de anlaşıldığı üzere tasfiye sürecine girilmesi nedeniyle organların görev ve yetkileri devredilmemiş, yalnızca TTK m. 535/1 ve TTK m. 533/2 hükümleri gereği sınırlandırılmıştır.

2. Genel Kurulun Varlığının Devamı

Anonim şirketlerde zorunlu organlardan biri olan genel kurul, tasfiye aşamasında da tasfiye amacına aykırı olmayan, tasfiyeye yardımcı nitelikte faaliyetlerde ve tasfiye memurlarının görev alanına girmeyen konularda varlığını devam ettirecektir. Genel kurulun TTK m. 408'de ve Kanun'un diğer hükümlerinde yer alan devredilemez yetkileri ile esas sözleşmeden kaynaklanan yetkileri tasfiye amacı ile sınırlı olarak devam etmektedir. Anonim şirket genel kurulu yetkilerini bu çerçevede "tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olup nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan" ve tasfiye amacına ters düşmeyen işlemlerde kullanabilmektedir. Bu sebeple genel kurulun tasfiyenin gerçekleştirilmesini zorlaştıran ve tasfiye amacı ile bağdaşmayan kararlar verebilmesi söz konusu olamaz³⁵¹.

Bununla birlikte anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümlerde genel kurulun bizzat görevli ve yetkili olduğu hususlar şu şekilde ifade edilmiştir:

- Tasfiye memurlarının atanması (TTK m. 536/3) ve azli (TTK m. 537/1)
- Önemli miktarda aktiflerin toptan satışı ve pazarlıksız satış kararlarının alınması (TTK m. 538)
- Tasfiye memurlarının birden fazla olması halinde çift imza kuralının aksinin kararlaştırılması (TTK m. 539/3)
- İlk envanter ve bilançonun onaylanması (TTK m. 540)
- Tasfiyenin uzun sürmesi halinde her yılsonu için hazırlanan finansal tabloların ve tasfiye sonunda da kesin bilançonun onaylanması (TTK m. 542/1-d)
- Tasfiye sonucunun para dışında başka bir şekilde dağıtımına karar verilmesi (TTK m. 543/3)

³⁵¹ Kervankıran, s.76; Doğanay, C. 2, s. 1291.

Genel kurulun tasfiye aşamasındaki görev ve yetkileri Kanun'da belirtilenlerle sınırlı değildir. Kanun'da açıkça ifade edilmemiş olsa da ticari işletmenin unvanla birlikte devri, bir alacağın tahsil edilmesi amacıyla borçluya ait işletmenin veya taşınmazın iktisabı veya tasfiye memurları ve yönetim kurulu aleyhine sorumluluk davasının açılması kararları tasfiye aşamasında genel kurulun alabileceği kararlardandır³⁵².

Genel kurulun devredilmez görev ve yetkileri arasında yer alan “esas sözleşmenin değiştirilmesi³⁵³”, tasfiye aşamasında da tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam eder (TTK m. 408/2-a)³⁵⁴. Yapılacak esas sözleşme değişikliğinin tasfiye amacına aykırılık oluşturmaması açısından özellik gösteren bazı durumları incelemek faydalı olacaktır:

a) Anonim şirket tasfiye aşamasında iken genel kurulun işletme konusunu değiştirmesi tasfiyenin amacı ile bağdaşmamaktadır³⁵⁵. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, işletme konusunun değiştirilmesi tasfiyeden dönme kararı alınması kapsamında mümkün olmalıdır³⁵⁶.

b) Anonim şirketin ticaret unvanını değiştirmesi de üçüncü kişileri yanıltabilecek nitelikte olduğundan tasfiyenin amacı ile bağdaşmayan bir durumdur³⁵⁷. Ancak tasfiye devam ederken ticari işletmenin unvanı ile birlikte devri mümkün olduğundan; devralan şirket “tasfiye halinde” ibaresi olmadan unvanı kullanabilecek, devreden şirketin ise yeni bir unvan tescil ettirmesi gerekecektir³⁵⁸. Devreden şirketin tescil ettireceği yeni unvanın “tasfiye halinde” ekini içermesi zorunludur. Alman hukukunda da kural olarak tasfiye halindeki şirketin unvan değişikliği yoluna gidemeyeceği, ancak ticari işletmenin

³⁵² Arslanlı, C. 4-5, s. 151; Arslanlı, *İnfisah*, s. 308; Karahan, *Tasfiye*, s. 37.

³⁵³ TTK m. 546/3 uyarınca genel kurul esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin kararı TTK m. 418'e göre alacaktır. TTK m. 546/3 hükmünün gerekçesinde tasfiyeye ilişkin genel kurul kararlarının ağırlaştırılmış nisaplara tabi olmadığı ifade edilmiştir.

Tasfiye aşamasında TTK m. 418' deki nisapların geçerli olması tasfiyeyi kolaylaştırarak, tasfiyenin gecikmeden tamamlanmasını sağlamaktadır. Ancak tasfiye payının dağıtılmasına ilişkin Kanunla belirlenen oranın değiştirilebilmesi ve bazı paylara imtiyaz tanınabilmesinin adi nisaplarla yapılan esas sözleşme değişikliği ile mümkün kılınmaması gerekir. Tasfiye aşamasında esas sözleşme değişiklikleri açısından ağırlaştırılmış nisapların geçerli olması gerekir (Karaman Coşgun, s. 33-34). Ağırlaştırılmış nisaplar için bkz. TTK m. 421.

³⁵⁴ Arslanlı, C. 4-5, s. 152; Karahan, *Tasfiye*, s. 39; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 193, N. 10-88.

³⁵⁵ Karahan, *Tasfiye*, s. 40; Kervankıran, s. 82-83.

³⁵⁶ Kervankıran, s. 83. İşletme konusunu değiştirmek suretiyle tasfiyeden dönmenin mümkün olması yönünde ayrıntılı açıklamalar için bkz. Al Kılıç, s. 353-360.

³⁵⁷ Karahan, *Tasfiye*, s. s. 40; Steiger, s. 401; Kervankıran, s. 72-73, 82.

³⁵⁸ Karahan, *Tasfiye*, s. 40-41; Kervankıran, s. 73.

ticaret unvanı ile birlikte devri söz konusu olduğunda, zaruri olarak yeni bir unvan alınması gerektiği kabul edilmektedir³⁵⁹. Kanaatimizce, tasfiye aşamasında ticari işletmenin ticaret unvanı ile birlikte devredilmesinin önünde hukuki bir engel bulunmayıp, bu durum ticari dürüstlüğe aykırılık oluşturmayacaktır.

c) Genel kurulun çağrı usulüne ilişkin esas sözleşmede değişiklik yapılması üçüncü kişilerin yanılmasına sebebiyet vereceğinden tasfiye amacıyla bağdaşmadığı kabul edilmektedir³⁶⁰.

d) Hazırlık dönemi faizi³⁶¹, hisse senetlerinin türünün değiştirilmesi, işletme süresinin sınırlandırılması, bağlam öngörülmesi, imtiyazlı hisse senetleri, intifa senetleri ve kurucu pay tesis edilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri tasfiye aşamasında yapılamayacak işlemlerdendir³⁶².

d) TTK m. 138/1 hükmü gereği tasfiye aşamasındaki şirket “devrolunan” şirket olmak ve “malvarlığının dağıtımına başlanmamış olması” koşuluyla birleşmeye katılabilecektir³⁶³.

e) Genel kurul tarafından yapılabilecek esas sözleşme değişikliklerinden biri de şirket merkezinin naklidir. Şirket merkezinin naklinin yurt içinde gerçekleşmesi halinde TTK m. 421/1’de yer alan nisaplar yeterli olacak iken, şirket merkezinin yurtdışına taşınması TTK m. 421/2 hükmüne göre sermayenin tamamını oluşturan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliği aranmaktadır. Şirket merkezinin naklinin tasfiye aşamasında şirketin menfaatine olup olmadığı tartışmalıdır. Bu anlamda sanayi bölgeleri, serbest bölgeler ve kalkınmada öncelikli yörelerin tasfiye açısından fayda sağlayacağı kabul edilmektedir³⁶⁴. Vergi açısından avantaj sağlaması nedeniyle şirket merkezinin yurtdışına taşınmasının tasfiyeyi kolaylaştıracağı yönünde görüşler de bulunmaktadır³⁶⁵. Bununla birlikte, şirket merkezinin taşınması yetkili mahkemenin değişmesine ve alacaklıların ve pay sahiplerinin dava takibinin zorlaşmasına yol

³⁵⁹ Karahan, *Tasfiye*, s. 41, dn. 157; Kervankıran, s. 82.

³⁶⁰ Karahan, *Tasfiye*, s. 41; Kervankıran, s. 83.

³⁶¹ Hazırlık devresi faizine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Aydın Alber Yüce, “Anonim Şirketlerde Hazırlık Dönemi (Devresi) Faizi”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 15, S. 80, (2017): s. 5837 vd..

³⁶² Karahan, *Tasfiye*, s. 41; Kervankıran, s. 83.

³⁶³ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Al Kılıç, *Birleşme*, s. 91-95.

³⁶⁴ Karahan, *Tasfiye*, s. 43.

³⁶⁵ Karahan, *Tasfiye*, s. 44; Kervankıran, 78.

açacaktır³⁶⁶. Bu nedenle doktrinde şirket merkezinin yurtdışına nakline ilişkin kararlarda bütün alacaklıların rızasının aranması gerektiği kabul edilmektedir³⁶⁷. Bu görüş açıklanan sebeplerle isabetli görülse de, uygulama açısından güçlük oluşturacağı düşüncesindeyiz.

f) Tasfiye halindeki şirketin sermaye artırımı yapıp yapamayacağı doktrinde tartışmalı olan bir diğer konudur. Bu konuda bir görüş tasfiye amacı doğrultusunda yapılan sermaye artırımının mümkün olduğu yönündedir³⁶⁸. Diğer bir görüşe göre; sermaye artırımının dış kaynaklardan yapılması, alacaklıların tatmininin sağlanması suretiyle tasfiye sürecine yardımcı olacağından, tasfiye aşamasında bu yönde esas sözleşmesi yapılması mümkündür³⁶⁹. Bununla birlikte şirketin kâr elde etme ve yatırım yapma amacının tasfiye aşamasında devam etmediği, esas sermaye artırımı yönünde sözleşme değişikliklerinin tasfiye açısından fayda sağlamayacağı yönünde görüşler de bulunmaktadır³⁷⁰. Bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiye halinde sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımının yapılması, alacakların ödenmesini sağlayarak tasfiyeyi kolaylaştırması açısından mümkün olmalıdır³⁷¹. Tasfiyenin en önemli amacının alacaklıların korunmasını sağlamak olduğu gözetildiğinde bu sonuca varılabilecektir. Borçların karşılanmaması halinde; tazminat, faiz ve ceza koşulu ödenecek olması ve pay sahiplerine dağıtılacak tasfiye paylarının azalması sonuçları ile karşılaşmak yerine, sermaye artırımı yoluna gidilmesi tasfiyenin amacına hizmet eden bir tercih olacaktır³⁷².

g) Esas sermayenin azaltılması ise, alacakların karşılanması açısından şirketin tasfiyesini zorlaştırıcı nitelikte olabilir. Bu nedenle, esas sermayenin azaltılması ancak

³⁶⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 43; **Kervankıran**, 78.

³⁶⁷ **Steiger**, s. 401; **Kervankıran**, s. 77-78. Tasfiyeyi kolaylaştırıcı etkisinin bulunmadığı hallerde alacaklıların rızasının aranması gerektiği yönünde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 44; **Ünal Tekinalp/ Reha Poroy/ Ersin Çamoğlu**, *Ortaklıklar Hukuku C. 2*, 2. bs., (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1976), s. 150.

³⁶⁸ **Arslanlı**, *C. 4-5*, s. 152; **Doğanay**, *C. 2*, s. 1291; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 170; **Erdoğan Moroğlu**, *Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı*, Güncelleştirilmiş 4. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), s. 4; **Çakı**, s. 66. Anonim şirketin tasfiye halinde iken sermayesini artırmaya bir engel olmadığı yönünde bkz. **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 193, N. 1088. Aksi yönde sermayenin artırılması kararının tasfiye amacı ile bağdaşmadığına ilişkin bkz. **Steiger**, s. 401. Aksi yönde diğer görüşler için bkz. **Tekil**, s. 345; **İzmirli**, s. 21.

³⁶⁹ Bu görüş ve bu görüşe ilişkin eleştiriler için bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 44 ve **Kervankıran**, s. 79.

³⁷⁰ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 45; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, *C. 2*, s. 151; **Kervankıran**, s. 78-79.

³⁷¹ Bu görüş hakkında gerekçeli açıklamalar ve tartışmalar için bkz. **İsmail Cem Soykan**, *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019) s. 40 vd.. Ayrıca bkz. **Moroğlu**, *Sermaye Artırımı*, s. 4, dn. 2.

³⁷² **Moroğlu**, *Sermaye Artırımı*, s. 4, dn. 2.

alacaklılara usulüne uygun çağrı yapılması (TTK m. 543), alacakların ödenmiş veya güvence altına alınmış olması koşuluyla mümkün olmalıdır³⁷³.

Genel kurulun tasfiye aşamasındaki görev ve yetkilerine ilişkin önem arz eden bir diğer husus, tasfiye öncesinde kârın kullanılmasına ilişkin tasarruflarda bulunan genel kurulun (bkz. TTK m. 408/2-d), tasfiye aşamasında “kazanç elde etme ve bu kazancı paylaşma” amacı sona erdiğinden kâr ve kazanç paylarının dağıtımına karar veremeyecek olmasıdır³⁷⁴. Pay sahiplerinin de kâr dağıtımını talep etmesi mümkün değildir³⁷⁵. Ancak şirketin sona ermesinden önce kâr dağıtımı kararının alınmış olması pay sahipleri açısından bir alacak hakkı doğurduğundan, bu durumda pay sahipleri kâr payının ödenmesini talep edebilecektir³⁷⁶.

3. Yönetim Kurulunun Varlığının Devamı

TTK m. 533/2 ve m. 535/1 gereği, yönetim kurulu tasfiye aşamasında organ olarak yer almakta ve yönetim kurulunun görevleri, niteliği açısından tasfiye memurları tarafından yerine getirilemeyen ve tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan tasfiye işlemleriyle sınırlandırılmaktadır. Bununla birlikte, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde tasfiye, yönetim kurulu tarafından yerine getirilecektir (TTK m. 536/1). Bu durumda yönetim kurulu, hem tasfiye amacıyla sınırlı olarak var olan görevlerini devam ettirecek, hem de kanunen kazandığı tasfiye memurluğu sıfatıyla tasfiye işlerini yürütecektir³⁷⁷.

Anonim şirkette yönetim ve temsil yetkisi yönetim kuruluna aittir (bkz. TTK m. 365). Yönetim kurulunun anonim şirketin kanuni temsilcisi konumunda olduğunu da söylenebilir. Ancak tasfiye memurlarının yönetim kurulu tarafından tescil ettirilmesi sonucu yönetim kurulunun yönetim ve temsile ilişkin yetkileri de sınırlandırılmış olur³⁷⁸. Bununla birlikte tasfiye dışı işlemlerde şirketi temsil edecek organ yine yönetim kuruludur. Bu kapsamda tasfiye amacı dışında kalan genel kurul kararlarının iptali davasında şirketi yönetim kurulu temsil edecektir³⁷⁹. Ayrıca şirket ile tasfiye memurları

³⁷³ Kervankıran, s. 81. Tasfiye aşamasında sermaye azaltımı yapılabileceğine ilişkin ayrıca bkz. İzmirli, s. 21-22; Steiger, s. 401.

³⁷⁴ Karahan, *Tasfiye*, s. 19.

³⁷⁵ Karahan, *Tasfiye*, s. 19.

³⁷⁶ Kervankıran, s. 101.

³⁷⁷ Karahan, *Tasfiye*, s. 35.

³⁷⁸ Kervankıran, s. 90.

³⁷⁹ Arslanlı, C. 4-5, s. 163.

arasındaki ihtilaflar nedeniyle açılan davalarda da temsil yetkisi yönetim kuruluna ait olacaktır³⁸⁰. Zira şirket ile tasfiye memurları arasındaki ihtilaflarda tasfiye memurlarının şirketi temsil edeceğini kabul etmek, korunması gereken menfaatlerin zedelenmesi anlamına gelmektedir.

TTK m. 540/2 hükmü uyarınca, ilk envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra tasfiye memurları bütün şirket defter ve belgelerine el koyacaktır. Bu aşamada yönetim kurulunun devredilmez görev yetkilerinden sayılan; şirketin üst düzeyde yönetimi³⁸¹, yönetim teşkilatının belirlenmesi, atama ve görevden alınmaların gerçekleştirilmesi, muhasebe işlemlerinin yürütülmesi³⁸², tasfiye aşamasından önce tutulması gereken defterlerin tutulmasına³⁸³ ilişkin görevler kural olarak sona ermektedir (bkz. TTK m. 375)³⁸⁴. Yine, tasfiye memurlarınca hazırlanan ilk envanter ve bilanço sonucu şirketin borca batık olduğunun anlaşılması halinde, mahkemeye bildirim yükümlülüğü artık yönetim kuruluna değil, tasfiye memurlarına ait olacaktır (bkz. TTK m. 375/1-g, TTK m. 542/1-c)³⁸⁵.

Anonim şirketlerde yönetimle görevli olanların kanunlara, esas sözleşmede yer alan hükümlere, iç yönergeler ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediğinin üst gözetimi, yönetim kurulunun devredilmez görev ve yetkilerinden bir diğerini oluşturmaktadır (bkz. TTK m. 375/1-e)³⁸⁶. Ancak yönetim kurulunun üst gözetim yükümlülüğünün tasfiye aşamasında da sınırsız bir şekilde devam edeceğinden söz edilemez. Tasfiye aşamasında yönetim kurulunun tasfiye memurlarına emir ve talimat verme yetkisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, yönetim kurulu üyelerinin;

³⁸⁰ **Karahan, Tasfiye**, s. 49.

³⁸¹ Yönetim kurulunun “bağımsız bir yönetim faaliyetinde” bulunamayacağı, ancak tasfiye memurlarının izin vermesi halinde “tasfiyeyi kolaylaştıracak” ticari işlemlere devam edebileceği yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 92. Tasfiye amacının kapsamının dışında işletme politikasının değiştirilmesi, işçi sayısının artırılması, üretim kapasitesini artırıcı tedbirler alınması gibi yönetim faaliyetlerinin yerine getirilemeyeceğine ilişkin bkz. **Karaman Coşgun**, s. 38.

³⁸² Yılsonu hesaplarının, finansal tabloların hazırlanması ve şirket malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi artık tasfiye memurlarına aittir. Ancak yönetim kurulu finans planlamasını tasfiye memurları ile birlikte gerçekleştirebilir (**Pulaşlı**, C. 4, s. 2737, N. 10).

³⁸³ Şirket defterlerinin tutulması konusunda artık tasfiye memurları görevlidir. Ancak, pay defterine kayıt yetkisinin tasfiye aşamasında da yönetim kuruluna ait olacağına ilişkin bkz. **Kervankıran**, s. 93; **Karahan, Tasfiye**, s. 48; **Şafak Narbay, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri**, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2003), s. 85.

³⁸⁴ **Karaman Coşgun**, s. 36-37.

³⁸⁵ **Karahan, Tasfiye**, s. 48; **Kervankıran**, s. 92.

³⁸⁶ Üst gözetim yetkisi hakkında açıklamalar için ayrıca bkz. **Mustafa İsmail Kaya**, “Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Denetim ve Gözetim Görevi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, Özel Sayı, (2014): s. 3274 vd..

tasfiye sürecine ilişkin bilgi alma ve inceleme hakkının bulunması (TTK m. 392) ve genel kurula yıllık rapor sunma görevinin devam etmesi (TTK m. 516), yönetim kurulunun uyarma fonksiyonunun varlığının göstergesidir³⁸⁷.

Tasfiye dışı işlemlerden kaynaklanan konularda; genel kurulun toplantıya çağırılması, toplantı hazırlıklarının yapılması ve alınan kararların yerine getirilmesi yönetim kurulunun görevleri kapsamındadır³⁸⁸. Tasfiye memurları ise ancak tasfiye işleri kapsamında genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin işlemleri yürütebilecektir (TTK m. 535/2, TTK m. 410/1).

Yönetim kurulu, tasfiye dışı işlemlerden kaynaklanan ve Kanun tarafından kendisine tanınan sicil işlemlerini yerine getirmekle yükümlüdür. Anonim şirketin sona ermesinin (TTK m. 532), tasfiye memurlarının (TTK m. 536/2) ve esas sözleşme değişikliklerinin (TTK m. 455) tescil ve ilanı yönetim kurulu tarafından yerine getirilecek sicil işlemleridir.

Tasfiye aşamasında yönetim kurulu; esas sözleşme, genel kurul veya tasfiye memurları tarafından kendisine verilen görevleri de yerine getirecektir. Bu anlamda yönetim kurulu, bazı tasfiye işlerinin yapılması veya tasfiye işlemleri hakkında genel kurula rapor sunulması hakkında yetkilendirilmiş olabilir³⁸⁹. Ancak bu durum, yönetim kurulunun yetkisini aşarak tasfiye işlerine müdahalede bulunması anlamına gelmemektedir³⁹⁰.

Yönetim kurulunun tasfiyeden önceki dönemde sahip olduğu mali hakları TTK m. 394 hükmünde yer almaktadır. Şirketin tasfiye sürecine girmesi, yönetim kurulunun mali haklarının da kısıtlanmasına yol açacaktır. Yönetim kurulu tasfiye aşamasında kazanç payı talebinde bulunamayacaktır. Ancak tasfiyeden önceki dönemde kazanç payı dağıtımına karar verilmiş olması halinde, yönetim kurulu üyeleri talepte bulunma hakkına sahiptir³⁹¹. Yönetim kurulu üyeleri tasfiye memurlarının görev alanına girmeyen konular hakkında katıldıkları toplantılar nedeniyle huzur hakkı adı verilen

³⁸⁷ **Karaman Coşgun**, s. 40-41. Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 48. Yönetim kurulunun üst gözetim yetkisinin ancak istisnai hallerde söz konusu olabileceğine ilişkin bkz. **Kervankıran**, s. 94.

³⁸⁸ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 163; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 48; **Kervankıran**, s. 92; **Karaman Coşgun**, s. 39.

³⁸⁹ **Kervankıran**, s. 95.

³⁹⁰ **Kervankıran**, s. 95.

³⁹¹ **Kervankıran**, s. 95-96. Yönetim kurulu üyelerinin tasfiye aşamasında kazanç payı talep edebileceğine ilişkin bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 163, dn. 42. Tasfiye aşamasında yönetim kurulu üyelerinin kazanç payı talep hakkı bulunmadığına ilişkin bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 50; **Karaman Coşgun**, s. 42.

ücrete de hak kazanırlar³⁹². Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, tasfiye sürecinde görevlerinin devam etmesi nedeniyle yapılan işlerin karşılığını ifade eden ücreti talep etmeleri de mümkün olmalıdır³⁹³. İkramiye ve prim verilmesi ise özellikle alacaklıların korunması açısından tasfiyenin amacı ile bağdaşmayacaktır³⁹⁴. Ancak kazanç payında olduğu gibi, şirketin tasfiye sürecine girmesinden önce ikramiye ve prim ödenmesi yönünde karar alınmış olması halinde, tasfiye aşamasında yönetim kurulu üyelerinin bu hususta talepte bulunma haklarının mevcut olduğu düşüncesindeyiz.

Bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK m. 392), yönetim kurulunun temel haklarından birini oluşturmaktadır. Yönetim kurulunun “tüm iş ve işlemler hakkında bilgi alma, inceleme yapma ve soru sorma” hakkı kısıtlanamaz³⁹⁵. Yönetim kurulunun şirketin iş ve işlemlerine yönelik bilgileri zamanında edinmesi, alınacak kararları ve dolayısıyla şirketin başarısını etkileyecek en önemli etmenlerden biridir³⁹⁶. Tasfiye aşamasında da bu hak varlığını korumaktadır³⁹⁷. Dolayısıyla yönetim kurulu üyeleri tasfiye işlemlerinin gidişatına yönelik tasfiye memurlarından bilgi alma ve gerektiğinde inceleme yapma imkânına sahiptir. Ancak bu hakkın kullanılması yönetim kurulunun tasfiye memurlarına talimat verebileceği anlamına gelmemektedir³⁹⁸.

4. Genel Kurulun Toplanamaması ve Yönetim Kurulunun Eksikliği

Anonim şirket genel kurulunun toplanamaması ve yönetim kurulunun eksikliği halleri tasfiye süreci açısından önem arz eden hususlardır. Zira anonim şirketlerin sona

³⁹² Arslanlı, C. 4-5, s. 163; Karahan, *Tasfiye*, s. 50.

³⁹³ Karaman Coşgun, s. 43. Ancak yazar tasfiye ile birlikte yetkilerde daralma meydana geleceğinden söz konusu ücrete indirim yapılması gerektiğini ifade etmektedir.

³⁹⁴ Benzer açıklamalar için bkz. Karaman Coşgun, s. 43.

³⁹⁵ Karaman Coşgun, s. 44.

³⁹⁶ Şafak Narbay/ Melih Sönmez, “Kurumsal Yönetimde “Şeffaflık” ve Türk Ticaret Hukukundaki Uygulamaları”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, C. 18, Özel Sayı-1, (2016): s. 376-377; Melih Sönmez, “The Role of Better Transparency Law in Corporate Governance and Financial Markets and Its Practicability in Legal Systems: A Comparative Study Between the EU and Turkey”, (Unpublished Doctoral Thesis, School of Law Durham University, 2014), s. 2. <http://etheses.dur.ac.uk/10800/1/final.pdf?DDD19+> (E. T. 10.07.2021).

³⁹⁷ Bilgi alma ve inceleme hakkının varlığı ve bu suretle şirket sırlarının da bilinmesi nedeniyle rekabet yasağına ilişkin TTK m. 396 hükmünün tasfiye aşamasında da uygulama alanı bulacağına ilişkin bkz. Karaman Coşgun, s. 44-45.

Tasfiye aşamasında yönetim kurulunun şirketle işlem yapma ve şirkete borçlanma yasağı da varlığını devam ettirmektedir (bkz. TTK m. 395). TTK m. 395 hükmünün gerekçesinde hükmün konuluş amacının “malvarlığının korunması” olduğu ifade edilmektedir. Malvarlığının korunması ilkesi, tasfiye aşamasında alacaklıların menfaatinin korunması açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle TTK m. 395 hükmü tasfiye aşamasında da geçerli olacaktır (Ayrıca bkz. Karaman Coşgun, s. 46).

³⁹⁸ Karaman Coşgun, s. 44.

ermesine bu hallerin sebep olması mümkündür (TTK m. 530)³⁹⁹. Anonim şirketin zorunlu organları olan genel kurul ve yönetim kurulu varlığını tasfiye aşamasında da sürdürmesine rağmen, TTK m. 530 gereği sona ermiş bir şirkette bu organların varlığını nasıl devam ettireceği sorunuyla karşılaşılacaktır.

Doktrinde kabul gördüğü üzere, genel kurulun toplanamaması hali gereği fesih kararı alan mahkeme, aynı zamanda kayyım atama yoluna gitmelidir⁴⁰⁰. Bu husus TTK m. 530/2’de yer alan mahkemenin gerekli tedbirleri alması gerekliliğinin kapsamında yer almaktadır. Buna karşın fesih kararı ile birlikte kayyım atanmaması ya da sona ermenin başka bir sebeple gerçekleşmesi halinde tasfiye sürecinde genel kurulun toplanamaması ihtimalinde şirkete kayyım atanması için mahkemeden talepte bulunulması gerekecektir⁴⁰¹.

Yönetim kurulunun eksikliğinin sona ermeye sebep olması halinde de genel kurul açısından ifade ettiğimiz TTK m. 530/2’ de yer alan mahkemece gerekli tedbirlerin alınması hususu uygulama alanı bulacaktır. Mahkeme fesih kararı ile birlikte yönetim kuruluna ilişkin bir karar almadıysa bu konuda mahkemeye başvurularak talepte bulunulması gerekecektir. Mahkemece kayyım tayin edilebileceği gibi, başka bir tedbir de öngörülebilecektir. Bu konuda doktrinde mahkemenin tasfiye memurlarını yetkilendirebileceğinden söz edilmektedir⁴⁰².

Şirketin tasfiye sürecine girmesinden sonraki dönemde tasfiye halindeki şirketin yönetim kurulunun eksikliğinin söz konusu olduğu durumlarda yönetim kurulunun varlığının nasıl sürdürüleceği noktasında ise doktrinde çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu konuda bir görüş, tasfiye memurlarının yönetim kuruluna ait yetkileri kullanabileceği, yeniden bir yönetim kurulu seçimi yapılmasının gerekli olmadığı yönündedir⁴⁰³. Bununla birlikte, doktrinde gerektiği hallerde kayyım atanabileceğinden de söz edilmektedir⁴⁰⁴. Bir diğer görüş ise somut olayın özelliklerine göre tasfiye memurlarının yönetim kurulunca yapılacak işleri yapmasında sakınca

³⁹⁹ bkz. 1. Bölüm, “(2) Anonim Şirketlerde Fesih Sebepleri/ (b) Şirket Organlarından Birinin Eksikliği veya Genel Kurulun Toplanamaması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁴⁰⁰ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 33; **İzmirli**, s. 20; **Karaman Coşgun**, s. 27.

⁴⁰¹ **Karaman Coşgun**, s. 27.

⁴⁰² **Karaman Coşgun**, s. 27.

⁴⁰³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 34.

⁴⁰⁴ **İzmirli**, s. 20.

görülmeyişi durumlarda tasfiye memurlarının söz konusu yetkileri kullanabileceği, aksi bir durumda ise mahkemece gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini savunmaktadır⁴⁰⁵.

Kanaatimizce, mümkün olduğu takdirde anonim şirket genel kurulu tarafından yeni bir yönetim kurulu seçilmesi⁴⁰⁶, yönetim kurulunun seçilememesi halinde ise mahkemece gerekli tedbirlerin alınmasının sağlanması daha doğru olacaktır. Zira tasfiye amacının kapsamında yer almayan işlemlerin yerine getirilmesi yönetim kurulunun varlığını gerekli kılmaktadır⁴⁰⁷.

5. Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü

Anonim şirketlerin tasfiye aşamasında genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin ayrı bir düzenleme öngörülmediğinden, bu konuda Kanun'da yer alan genel düzenlemeler esas alınacaktır⁴⁰⁸. Kanun koyucu genel kurul kararlarının iptalini⁴⁰⁹ ve butlanını⁴¹⁰ açıkça hüküm altına almıştır (bkz. TTK m. 445, 446, 447). Her ne kadar Kanun'da açıkça ifade olunmasa da genel kurul kararlarının yokluğu⁴¹¹ da genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü hallerinden birini oluşturmaktadır. Hukukumuzda kabul gören bir diğerk hükümsüzlük hali ise askıda hükümsüzlük, diğerk bir deyişle genel kurul kararlarının eksikliği halidir⁴¹².

Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü açısından önem arz eden husus, doktrinde kabul gören şirket alacaklılarını ve üçüncü kişileri korumaya yönelik

⁴⁰⁵ Karaman Coşgun, s. 28.

⁴⁰⁶ Anonim şirket genel kurulunun yönetim kurulunu seçmesi gerektiği yönünde ayrıca bkz. Çakı, s. 76.

⁴⁰⁷ Kervankıran, s. 88. Kervankıran, tasfiye memurlarının görev ve yetkilerinin Kanun'da emredici bir şekilde düzenlendiği ve genişletilmesinin ya da daraltılmasının mümkün olmadığını ifade etmektedir.

⁴⁰⁸ Tasfiyeden açıkça dönme kararı da Kanun'da öngörülen genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin düzenlemelere tabidir (bkz. Al Kılıç, s. 427 vd.).

⁴⁰⁹ Ayrıca bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 189 vd.; Pulaşlı, C. 2, s. 1074 vd.; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 393-398; Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 435 vd.; Pulaşlı, GK Kararlarının Sakatlığı, s. 887-891.; Sezgin Huysal, s. 557 vd.; Üçışık/ Çelik, s. 350 vd.; Bahtiyar, Ortaklıklar, s. 172 vd.; Mehmet Cemil Türk, Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali, 1. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), s. 79 vd.; İsmail Kırca/ Feyzan Hayal Şehirali Çelik/ Çağlar Manavgat, Anonim Şirketler Hukuku C. 2/2 Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 2. bs., (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017), s. 55 vd..

⁴¹⁰ Ayrıca bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 148 vd.; Pulaşlı, C. 2, s. 1032 vd.; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 398-403; Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 433-435; Pulaşlı, GK Kararlarının Sakatlığı, s. 894 vd.; Sezgin Huysal, s. 556-557.; Üçışık/ Çelik, s. 338-350; Bahtiyar, Ortaklıklar, s. 169-172; M. C. Türk, s. 58 vd.; Kırca/ Şehirali Çelik/ Manavgat, Hükümsüzlük, s. 11-55.

⁴¹¹ Ayrıca bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 71 vd.; Pulaşlı, C. 2, s. 1028-1032.; Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 433. Pulaşlı, GK Kararlarının Sakatlığı, s. 892-894.; Sezgin Huysal, s. 554-555; Üçışık/ Çelik, s. 336-338; Bahtiyar, Ortaklıklar, s. 167-169; M. C. Türk, s. 51-58; Kırca/ Şehirali Çelik/ Manavgat, Hükümsüzlük, s. 4-11.

⁴¹² Ayrıca bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 33 vd.; M. C. Türk, s. 71-75; Betül Aktaş, İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), s. 243-246.

hükümlerin ihlali halinde yaptırımın butlan, buna karşın bunların dışında kalan ve özellikle pay sahiplerinin menfaatine olan hükümlere aykırılık hallerinin yaptırımının ise iptal edilebilirlik olduğu görüşüdür⁴¹³. Bu çerçevede tasfiye aşamasında alacaklıların korunmasına hizmet eden düzenlemeler butlan yaptırımı kapsamındadır (bkz. TTK m. 541, m. 543/2, m. 553).

Tasfiye aşamasında genel kurul kararlarının iptali açısından Kanun'da açıkça ifade edilmese de (bkz. TTK m. 446) tasfiye memurlarının da dava hakkı bulunduğu kabul edilmelidir⁴¹⁴. Zira tasfiye memurları anonim şirketin organı olup tasfiye sürecinde önemli bir fonksiyona sahiptir. Bu durum tasfiye memurlarının da iptal davası açma olanağına sahip olmalarını gerektirmektedir.

F. Tasfiye Aşamasında Ticari Temsilci ve Ticari Vekillerin Yetkisi

Tasfiye aşamasında ticari temsilci ve ticari vekillerin görev ve yetkilerinin devam edip etmeyeceği konusunda doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu konuda bir görüş, tasfiye aşamasında şirketi temsille tasfiye memurlarının yetkili olduğu gerekçesiyle şirketin tasfiye sürecine girmesi ile ticari temsilci ve ticari vekillerin yetkilerinin sona ereceği yönündedir⁴¹⁵.

Bizim de katıldığımız görüşe göre şirketin tasfiye sürecine girmesi, ticari temsilcinin ve ticari vekilin yetkilerinin sona ermesine sebep olmamaktadır⁴¹⁶. Nitekim TBK⁴¹⁷ m. 554/2 hükmü uyarınca, işletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi veya ölümü, ticari temsilcilerin, ticari vekillerin ve diğer tacir yardımcılarının yetkisini sona

⁴¹³ Bu yönde görüş bildiren yazarlar için bkz. **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 173-174 ve ayrıca bkz. dn. 346. Ayrıca bkz. **Moroğlu**, *Hükümsüzlük*, s. 159 vd..

⁴¹⁴ Aynı yönde bkz. **Kervankıran**, s. 350; **Karaman Coşgun**, s. 35 ve 378; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 117; **Moroğlu**, *Hükümsüzlük*, s. 283.

⁴¹⁵ **Selahattin Tekinay/ Sermet Akman/ Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop**, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993), s. 195; **Sabih Arkan**, *Ticari İşletme Hukuku*, 28. bs., (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2022), s. 198; **Oruç Hami Şener**, *Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), s. 442; **İsmail Kırca**, *Ticari Mümessillik*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 1996), s. 190; **Arslanlı**, C. 4-5, s. 163; **İzmirli**, s. 25. Ticari temsilcinin yetkilerinin sona ereceği, ticari vekillerinin yetkilerinin ise tasfiye aşamasında da devam edeceğine ilişkin bkz. **Doğanay**, C. 2, s. 1290; **Nurgül Yıldız**, “Bağlı Tacir Yardımcılarının Temsil Yetkisi”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), s. 86, dn. 302. Limited şirketler açısından temsil yetkisinin tasfiye aşamasında devam edemeyeceği, şirketin bu yönde bir iradesi söz konusu ise ticari temsilciyi tasfiye memuru olarak ataması gerektiği yönünde bkz. **İsmail Özgün Karaahmetoğlu**, *Limited Şirketin Temsili*, 2. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2018), s. 339 vd..

⁴¹⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 21; **Kervankıran**, s. 96-97; **Karaman Coşgun**, s. 56-57.

⁴¹⁷ 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu, RG. T. 04.02.2011, S. 27836.

erdmeyecektir. İşletme sahibinin fiil ehliyetini kaybetmesi ve ölümü halinde bile ticari temsilci ve ticari vekillerin yetkilerinin sona ermeyeceği düzenlemesi karşısında, anonim şirketin tasfiye halinde olmasının da yetkilerin sona ermesine sebep olmayacağı kabul edilmelidir⁴¹⁸. Bu durum özellikle karmaşık ilişkilerin mevcut olduğu büyük şirketler açısından tasfiyenin kolaylaştırılmasına hizmet edecektir⁴¹⁹. Ancak söz konusu tacir yardımcılarının yetkilerinin tasfiye amacı ile sınırlı olacağı göz ardı edilmemelidir⁴²⁰. Bununla birlikte bizim de katıldığımız görüşe göre, şirket tüzel kişiliğini temsil yetkisi bulunan tasfiye memurlarının bu tacir yardımcılarını her zaman görevden alabilmeleri mümkündür (bkz. TBK m. 554/1)⁴²¹. Yönetim kurulunun atama ve görevden almaya ilişkin yetkilerinin tasfiye aşamasında sınırlandığı hususu göz önüne alındığında, tasfiye aşamasında yetkileri tasfiye amacı ile sınırlı olan tacir yardımcılarını görevden alma yetkisinin tasfiye memurlarına ait olduğu düşüncesindeyiz.

G. Tasfiye Aşamasında Şirketin Denetimi

Anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin TTK m. 397 vd. hükümlerinin tasfiye aşamasında bulunan şirketler hakkında uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin Kanun'da bir açıklık yoktur. Ancak söz konusu düzenlemelerin temelini oluşturan alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatinin korunması amacı⁴²², tasfiyenin amacıyla da örtüşmektedir. Bu nedenle, tasfiye aşamasında olan bir şirkette de menfaat sahiplerinin çıkarlarının gözetilmesi gerekeceğinden, denetim kurumu varlığını devam ettirmelidir⁴²³. Denetimin kapsamını⁴²⁴ ise tasfiye amacı doğrultusunda düzenlenen finansal tablolar ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu oluşturacaktır.

⁴¹⁸ Karahan, *Tasfiye*, s. 21-22; Kervankıran, s. 97; Karaman Coşgun, s. 56.

⁴¹⁹ Kervankıran, s. 97.

⁴²⁰ Kervankıran, s. 97.

⁴²¹ Karaman Coşgun, s. 57.

⁴²² Şener, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 448. Yazar bu amaçlara ek olarak “yönetim kurulunun kanuna uygun şekilde davranmasını sağlamak” amacının da bulunduğunu ifade etmektedir.

⁴²³ Şirketin hukuken varlığını koruduğu süreçte denetim öngörüldüğü halde, daha sıkıntılı bir süreç olan tasfiye aşamasında denetimin kabul edilmemesinin doğru olmayacağı yönünde ayrıca bkz. Akar Öcal, “Kollektif Şirketlerin Tasfiyesinin Denetlenmesi”, *Prof. Dr. Mahmut Tevfik Bırsel’e Armağan*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2001), s. 303. Tasfiye aşamasında denetimin sona ermeyeceğine ilişkin ayrıca bkz. Karaman Coşgun, s. 48 vd.; Arslanlı, C. 4-5, s. 164; İzmirli, s. 24.

⁴²⁴ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Tekin Memiş, “Şirketler Hukukunda Denetim”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 3-4, (2012): s. 176-178; Zekeriyya Arı, *Şirketler Hukuku*, 2. bs., ed., Sami Karahan, (Konya: Mimoza Yayınları, 2013), s. 449-452.

H. Tasfiye Aşamasında Pay Sahiplerinin Hakları ve Yükümlülükleri

Sermaye şirketi olan anonim şirketlerde ortakların sınırlı sorumluluğuna karşı alacaklıların korunması için pay sahiplerinin sermaye getirme borcu bulunmaktadır. Çünkü pay sahipleri sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payı ile ve şirkete karşı sorumludurlar (bkz. TTK m. 329/2). Kanun'da yer alan istisnalar dışında pay sahiplerinin tek borcu: "Sahip olunan paylara karşılık taahhüt ettiği payın bedelini ve varsa itibari değerini aşan primi ifa borcudur." (bkz. TTK m. 480/1). Bu husus doktrinde "tek borç ilkesi"⁴²⁵ olarak adlandırılmaktadır. Tasfiye aşamasına gelindiğinde ise, TTK m. 542/1-a 'da belirtildiği üzere tasfiye memurları gerektiğinde pay bedellerinin ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmekle yükümlüdür. Söz konusu hükümde "gereğinde" ifadesi ile kast edilen, şirketin tasfiye sürecine girmesinden sonra şirket borçlarının mevcut malvarlığı ile karşılanamadığı durumlardır⁴²⁶. Bu suretle pay sahiplerinden kısmen ya da tamamen talepte bulunulabilir.

Tasfiyenin pay sahiplerinin hakları bakımından en önemli etkisi, kâr payı hakkına ilişkindir. TTK m. 507/1 c.1 hükmüne göre: "Her pay sahibi kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir." Ancak anonim şirketin sona ermesi sonucu kazanç sağlama ve paylaşma amacı ortadan kalkmaktadır. Artık bu amaç yerini tasfiye amacına bıraktığından şirketin kâr elde etmesi mümkün olsa dahi kazançtan pay dağıtılması söz konusu olmamaktadır. Artık pay sahiplerinin kâr dağıtılmasını talep etmeleri mümkün olmadığı gibi genel kurul da tasfiye amacıyla çelişen böyle bir kararı alamaz⁴²⁷. Kâr payı dağıtımına karar verilmesi genel kurulun görevidir. Dolayısıyla şirket sona ermeden önce de genel kurul tarafından böyle bir karar alınabilmesi

⁴²⁵ bkz. **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 244; **Bozkurt**, s. 429; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 384; **Hayri Bozgeyik**, "Pay Sahibinin Hakları ve Borçları", içinde *Şirketler Hukuku*, 2. bs., ed., Sami Karahan, (Konya: Mimoza Yayınları, 2013), s. 687; **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 395.

⁴²⁶ **Kervankıran**, s. 68, 99; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 173; **Alexandra Gabriela Rolea**, "The Company Liquidation- A path to Avert The Accrual of New Liabilities", *Eurasian Journal of Business and Management*, 2(3), (2014): s. 14. https://www.researchgate.net/publication/276315474_The_Company_Liquidation_-_A_Path_to_Avert_the_Accrual_of_New_Liabilities (E. T. 29.06.2021).

⁴²⁷ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 19; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 193, N. 10-88; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2780-2781, N. 130.

mümkündür. Böyle bir durumda ise bir alacak hakkı söz konusu olduğundan pay sahipleri kâr payının kendilerine ödenmesini isteyebilmektedir⁴²⁸.

Tasfiye sürecine girilmiş olsa bile pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme (TTK m. 437), özel denetim isteme (TTK m. 438), genel kurula katılma, öneride bulunma, toplantıya çağırma hakları (TTK m. 425) korunduğu gibi, pay sahipleri sorumluluk (TTK m. 553, 555), iptal (TTK m. 446) ve butlan (TTK m. 447) davalarını da açabilirler ve bunun yanı sıra oy haklarını (TTK m.434) kullanabilirler⁴²⁹. Bununla birlikte tasfiye halinin pay sahiplerine tanıdığı yeni haklar da bulunmaktadır. Tasfiye memurlarının görevden alınması haklı sebeplerin varlığı ve pay sahiplerinden birinin talebiyle mümkün olabilecektir (bkz. TTK m. 537/2). Ayrıca pay sahiplerinin tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi alma ve imzalı belge talep edebilme hakkı da bulunmaktadır (TTK m. 542/1-i). Pay sahipleri Kanun'da öngörülen şartlar sağladığında ve esas sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça “ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında” tasfiye payı alma hakkına da sahiptir (bkz. TTK m. 543/1, TTK m. 507/1-508/1).

Anonim şirketlerde “pay devrinin serbestliği ilkesi⁴³⁰” geçerli olduğu halde, “bağlam” kuralları ile pay devrinin sınırlandırılması mümkündür. Buna göre, esas sözleşme ile nama yazılı payların “ancak şirketin onayı ile devredilebileceği” öngörülebilir (TTK m. 492/1). Şirketin tasfiye haline girmesi halinde ise, payın devredilebilirliğine ilişkin esas sözleşme ile getirilen sınırlamalar düşer (TTK m. 492/3). Kanuni bağlam kuralları ise, tasfiye halinde de geçerliliğini korur. Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, “miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla devir” dışında “ancak şirketin onayı ile” devrolunabilir (TTK m. 491/1). Şirketin onay vermeyi reddetmesi sadece devralanın ödeme yeterliliğinin şüpheli olması ve şirketçe istenen teminatın verilmemesi halinde özgüdür (TTK m. 491/2). Devralanın ödeme gücünün yeterli olmasının veya teminat gösterilmesinin aranması alacaklıların korunması düşüncesine dayanmaktadır⁴³¹.

⁴²⁸ **Kervankıran**, s. 101; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2781, N. 130.

⁴²⁹ **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 193, N. 10-88; **Arslanlı**, C. 4-5, s. 161; **Kervankıran**, s. 99-100; **Çakı**, s. 61; **Karaman Coşgun**, s. 54-55.

⁴³⁰ Ayrıca bkz. **Tamer Bozkurt**, *Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam) –Die Vinkulierung-*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), s. 4 vd..

⁴³¹ **Bozkurt**, *Bağlam*, s. 17-18.

İKİNCİ BÖLÜM

TASFİYE MEMURLARI

Çalışmamızın bu bölümünde tasfiye memurlarının atanması, şirket ile tasfiye memurları arasındaki ilişkinin hukuki niteliği, tasfiye memurlarının sayısı ve görev süresi, temsil yetkisi ve görevlerinin sona ermesi konularında açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca tasfiye memurlarının sorumluluğuna ilişkin TTK'da yer alan hükümler incelenmiştir. Bu kapsamda sorumluluk davası açma hakkına sahip olanlar “doğrudan zarar” ve “dolaylı zarar” ayrımı yapılarak açıklanmıştır. Son olarak ibra ve zamanaşımı nedeniyle sorumluluğun sona ermesi ele alınmıştır.

I. Genel Olarak Tasfiye Sürecinde Tasfiye Memurlarının Rolü

Tasfiye süreci; anonim şirket iflas dışındaki sona erme nedenlerinden biriyle sona ermişse tasfiye memurları tarafından, iflas ile sona erme söz konusu olduğunda ise İİK hükümlerine (İİK. m. 208 vd.) dayanılarak iflas idaresince yürütülmektedir⁴³². İflas idaresi, iflas halinde tasfiye işlemlerini yürüten özel bir iflas organıdır⁴³³. İflas dışındaki sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi sonucunda tasfiye sürecine giren bir şirkette tasfiye sürecinin gereklerini Kanun'a ve esas sözleşmeye dayanarak yerine getirmekle kanunen yükümlü olan kişiler ise tasfiye memuru olarak adlandırılmaktadır⁴³⁴. Tasfiye memurları şirketi idare ve temsil etmek suretiyle tüm tasfiye işlemlerini yerine getirmekle görevlidir.

⁴³² Ayrıca bkz. TTK m. 534 “İflas halinde tasfiye”.

⁴³³ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, *İcra ve İflas Hukuku*, 3.bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2017), s. 502. “İflas idaresi, iflas masasının yasal temsilcisidir ve masanın yararlarını gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla yükümlüdür.” (E. Yılmaz, s. 334).

⁴³⁴ Benzer bir tanım için bkz. Bozgeyik, *Tasfiye*, s. 153.

Tasfiye memurları tasfiye aşamasında anonim şirketin organlarından biri olarak kabul edilmektedir⁴³⁵. Zira tasfiye aşamasında şirketin esas organlarının görev ve yetkileri tasfiye amacı ile sınırlı olarak devam ederken, tasfiye işlemleri tasfiye memurları tarafından yürütülmektedir. Tasfiye memurlarının temsil yetkisinin bulunması (TTK m. 539/3) ve şirkete, şirket alacaklılarına veya pay sahiplerine verdikleri zarardan dolayı sorumluluklarının doğması (TTK m. 553 vd.) da bu hususu açıkça ortaya koymaktadır⁴³⁶.

II. Tasfiye Memurlarının Atanması

A. Esas Sözleşme ile Atanması

Tasfiye memurlarının esas sözleşme ile belirlenmesi (TTK m. 536/1) Kanun'da sayılan tasfiye memurlarının atanma biçimlerinden biridir. Tasfiye memurlarının şirket esas sözleşmesi ile kuruluş sırasında ya da sonradan esas sözleşme değişikliği ile belirlenmesi mümkündür⁴³⁷. Pay sahipleri veya bir üçüncü kişi esas sözleşme ile tasfiye memuru olarak atanabilir⁴³⁸. Ayrıca yönetim kurulu veya yönetim kurulu üyelerinin bir veya birkaçı da tasfiye memuru olarak belirlenebilir⁴³⁹.

Doktrinde tasfiye memurlarının atanma şekli ile ilgili birtakım tartışmalar mevcuttur. Bir kısım yazar tarafından esas sözleşme ile atanacak tasfiye memurlarının “belirlenebilir” olmasının yeterli olduğu, tasfiye memurlarının ismen belirtilmesinin gerekli olmadığı kabul edilmektedir⁴⁴⁰. Bu görüşe göre, “baro başkanı” veya “şirketin hukuk müşaviri” şeklinde sıfatların belirtilmesi ile atama yapılabilecektir⁴⁴¹. Ancak bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, tasfiye memuru olarak atanacak kişilerin belirlenebilir olması yeterli olmayıp, esas sözleşmede açık ve net bir şekilde

⁴³⁵ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 112; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 859, N. 1575; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 216, N. 11-10; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 647; **Al Kılıç**, s. 92 ve s. 131 dn. 324'te yer alan açıklamalar; **Kervankıran**, s. 162; **Karaman Coşgun**, s. 107; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 131-132; **Pınar**, s. 758; **İzmirli**, s. 26; **Uzunallı**, s. 111; **Oruç Hami Şener**, “Anonim Ortaklıklarda Tasfiye Memurunun Mahkemece Azli ve Atanması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1, (2002): s. 174.

⁴³⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 112-113; **Al Kılıç**, s. 131 dn. 324; **Kervankıran**, s. 162 ve 328; **Karaman Coşgun**, s. 107.

⁴³⁷ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 74.

⁴³⁸ Hükmün birinci fıkrasının ikinci cümlesinin “Anasözleşme veya genel kurul kararıyla belirlenen tasfiye memurları pay sahibi veya bir üçüncü kişi olabilir.” şeklinde düzeltilmesi gerektiği yönünde bkz. **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 332.

⁴³⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 74; **Kervankıran**, s. 114.

⁴⁴⁰ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 853, N. 1572b; **Doğanay**, C. 2, s. 1293; **İzmirli**, s. 29; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2740, N. 22.

⁴⁴¹ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 853, N. 1572b; **Doğanay**, C. 2, s. 1293; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2740, N. 22.

gösterilmesi gerekmektedir⁴⁴². Çünkü ismen belirleme yapılmaması, tasfiye memurunun tescili anında belirlenen makamda kim bulunuyorsa ya da belirlenen sığata kim sahipse onun tasfiye memuru olarak kabul edilmesi anlamına gelecektir⁴⁴³.

Doktrinde tartışma konusu olan bir diğery husus, tasfiye memurlarını belirleme yetkisinin üçüncü kişilere bırakılıp bırakılamayacağıdır. Tasfiye memurlarını belirleme yetkisinin üçüncü kişilere bırakılabileceğini kabul eden yazarlar bulunmakla birlikte⁴⁴⁴, bizim de katıldığımız görüşe göre, kanunen tasfiye memurlarının atanması usulü ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş ve esas sözleşme ile atama yapılmadığı takdirde bu yetkinin genel kurula ait olacağı ifade edilmişken, tasfiye memurlarını belirleme yetkisinin üçüncü kişilere bırakılabilmesi görüşünün kabulü mümkün olmayacaktır⁴⁴⁵. Örneğin, esas sözleşme ile tasfiye memurlarını belirleme hakkının bir ilin ticaret odası başkanına, ticaret sicil müdürlüğüne veya denetçilere bırakılmasından söz edilemez⁴⁴⁶.

B. Genel Kurul Kararı ile Atanması

1. Genel Olarak

Tasfiye memurlarının esas sözleşme ile belirlenmediğı hallerde, genel kurul tarafından da atamaları yapılabilir (TTK m. 536/1). Genel kurul kararıyla belirlenen tasfiye memurları pay sahibi veya bir üçüncü kişi olabilir. Aynı zamanda genel kurul yönetim kurulu üyelerini de tasfiye memuru olarak atayabilir⁴⁴⁷.

TTK m. 546/3 hükmü uyarınca, tasfiye memurlarının genel kurul kararıyla atanması için TTK m. 418 hükmünde yer alan toplantı karar ve nisaplarının sağlanması gerekmektedir⁴⁴⁸.

⁴⁴² **Karahan**, *Tasfiye*, s. 75; **Gönen Eriş**, *Ticari İşletme ve Şirketler C. 3*, 2. bs., Ankara 2014, s. 3501-3502; **Kervankıran**, s. 114; **Çakı**, s. 85. Aksi yönde bkz. **Rolf Sethe**, “Die Satzungsautonomie in Bezug auf die Liquidation einer AG”, *ZIP* (1998): s. 771. https://www.zora.uzh.ch/id/eprint/34703/1/Sethe_ZIP_18_1998.pdf (E. T. 18.04.2022).

⁴⁴³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 75; **Kervankıran**, s. 114.

Esas sözleşmede yer verilen “şirkette daha önce yönetim kurulu üyeliğı yapmış olmak, en az beş yıl şirkette çalışmış olmak” gibi niteliklerin esas sözleşme ile belirlenmesi tasfiye memurunun esas sözleşme ile atanması anlamına gelmemektedir. Genel kurul tasfiye memurunu belirlerken esas sözleşme hükümlerine uymak zorundadır (bkz. **Karaman Coşgun**, s. 118).

⁴⁴⁴ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 853, N. 1572b; **Doğanay**, C. 2, s. 1293; **İzmirli**, s. 30; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2740, N. 22.

⁴⁴⁵ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 75; **Kervankıran**, s. 114; **Karaman Coşgun**, s. 68; **Çakı**, s. 85; **Sethe**, s. 771.

⁴⁴⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 75; **Kervankıran**, s. 114.

⁴⁴⁷ **Kervankıran**, s. 119.

⁴⁴⁸ TTK m. 418’e göre, genel kurul sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanmakta, bu toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile karar almaktadır.

Esas sözleşme ile tasfiye memuru atanmış olmasına rağmen, anonim şirketin tasfiyeyi gerektirecek şekilde sona ermesinden önce, genel kurul kararı ile tasfiye memuru atanmasının esas sözleşme değişikliği gerektirip gerektirmeyeceği doktrinde tartışma konusu olmuştur. Bu konuda bir görüşe göre, genel kurulun her zaman esas sözleşme ile atanmış tasfiye memurlarını azlederek yerine yenisini seçme yetkisi bulunmaktadır (bkz. TTK m. 537/1)⁴⁴⁹. Bu görüşü savunanlar, esas sözleşme değişikliğine gerek olmadığını, esas sözleşme ile tasfiye memurlarının seçimi daha ağır bir nisaba bağlanmadıkça, TTK m. 418’ de öngörülen nisaplarla alınan genel kurul kararı ile atama yapılabileceğini ifade etmektedir⁴⁵⁰.

Bizim de katıldığımız görüşe göre, esas sözleşme ile belirlenmiş tasfiye memurları bulunmasına rağmen, sona erme gerçekleşmeden önce genel kurul tarafından tasfiye memuru atanması ancak yapılacak esas sözleşme değişikliği ile mümkün olmalıdır⁴⁵¹. Zira henüz sona ermenin gerçekleşip tasfiye memurlarının görevinin başlamadığı dönemde yapılacak esas sözleşme değişikliği “tasfiye memurlarının azli” anlamına gelmeyecektir⁴⁵². TTK m. 537 hükmünde yer alan “genel kurulun esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurlarını her zaman görevden alabilmesi”, ancak tasfiye memurlarının göreve başlaması ile söz konusu olabilecektir. Tasfiye memurlarının göreve başlamadığı dönemde genel kurul kararı ile atama için esas sözleşme değişikliği gereklidir.

2. Esas Sözleşme ile Atanan Tasfiye Memurlarının Görevi Kabul Etmemesi Halinde Tasfiye Memurlarının Atanması

Tasfiye halindeki şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesine kadar olan süreci yürütecek olan yetkililer tasfiye memurlarıdır. Bununla birlikte esas sözleşme ile atanan tasfiye memuru kendisine verilen görevi kabul etmek zorunda değildir. Kabul etmesi halinde ise tasfiye memurluğunun yükümlülüklerini de kabul etmiş olur. Bu konuda herhangi bir kanun hükmü bulunmaması nedeniyle tasfiye memurunun görevi kabul etmemesi neticesinde yapılacaklara ilişkin boşluğun doldurulması uygulamaya

İlk toplantıda söz konusu nisaba ulaşılamaması halinde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmamaktadır.

⁴⁴⁹ Arslanlı, C. 4-5, s. 206; Karahan, *Tasfiye*, s. 81; Kervankıran, s. 120; İzmirli, s. 34-35.

⁴⁵⁰ Arslanlı, C. 4-5, s. 206-207; Karahan, *Tasfiye*, s. 81; Kervankıran, s. 120.

⁴⁵¹ Karaman Coşgun, s. 69; Al Kılıç, s. 132, dn. 326.

⁴⁵² Karaman Coşgun, s. 69; Al Kılıç, s. 132, dn. 326; Pulaşlı, C. 3, s. 2741, N. 23.

bırakılmıştır⁴⁵³. Yargıtay bu konuya ilişkin bir kararında⁴⁵⁴ şirket esas sözleşmesine tasfiyenin yönetim kurulunca yürütüleceğine ilişkin hüküm konulmasına rağmen, yönetim kurulu üyelerinin bu görevi kabul etmediklerini açıklaması karşısında ortaklardan birinin talebi üzerine mahkemenin tasfiye memuru atamasında Kanun'a aykırılık olmadığını ifade etmiştir. Ancak, tasfiye memurlarının mahkeme tarafından atanabileceği haller Kanun'da istisnai olarak düzenlenmişken böyle bir karar alınması isabetli olmamıştır (bkz. TTK m. 536/3, TTK m. 537/2). Doktrinde de haklı olarak ifade edildiği üzere, böyle bir durumda genel kurul kararı ile atama yapılması daha doğru olacaktır⁴⁵⁵. Aynı şekilde tasfiye memurlarının yönetim kurulu dışındaki kişilerden oluşacak şekilde belirlenmesi halinde de esas sözleşme ile belirlenmiş tasfiye memurlarının görevi kabul etmemesi, tasfiye memurlarının genel kurul kararı ile

⁴⁵³ Esas sözleşme ile atanan tasfiye memurlarının tamamının görevi kabul etmemesi halinde pay sahiplerinin iradesi esas alınarak genel kurul tarafından atama yapılması gerektiğine ilişkin olarak bkz. **Kervankıran**, s. 116; **Karaman Coşgun** s. 98-99; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 76-77. Esas sözleşme ile atanan tasfiye memurlarından hiçbirinin görevi kabul etmemesi halinde, yönetim kurulu üyelerinin tasfiye memuru sıfatı kazandığı söylenemez. Zira esas sözleşme ile tasfiye memuru atanması, tasfiyenin yürütülmesinin kanuni görevlendirmeye tabi olmasının istenmediğinin göstergesidir. Bu nedenle tasfiye memurunu belirleme yetkisi genel kurula aittir (**Karaman Coşgun**, s. 97-98). Tasfiye memurlarının bir kısmının görevi kabul etmemesi halinde eksik kalan üyelerin yerinin doldurulmasının şart olmadığı (eksik kalan kişilerle tasfiyenin yürütülemeyeceğinin anlaşılması dışında), pay sahiplerinin iradesini yansıtan esas sözleşmenin tamamlanmasının yine genel kurulda alınacak bir kararla olması gerektiğine ilişkin bkz. **Kervankıran**, s. 118-119. Aynı yönde bkz. **Doğanay**, C. 2, s. 1293; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 854, N. 1572b. Aynı yönde görüş bildiren **Karaman Coşgun**, genel kurulun toplanamaması veya seçim yapamaması halinde ise, şirket içi dengeler olumsuz yönde etkilenmiyorsa görevi kabul eden tasfiye memurlarının çekilmesinin gerekli olmadığını ifade etmektedir. Ancak tasfiye memurlarından bir kısmının görevi kabul etmesi menfaatler dengesini zedeleyecek nitelikte ise, bu durumun haklı sebep kabul edilmesi ve pay sahiplerinden birinin talebi ile mahkemenin görevli tasfiye memurlarını azlederek yeniden atama yapması söz konusu olacaktır (**Karaman Coşgun**, s. 99-100). **Tekinalp**, genel kurulun yokluğu veya toplanamaması halinde, esas sözleşmede yer alan iradeye aykırı olarak tasfiyenin görevi kabul edenler tarafından yürütülmesini doğru bulmamaktadır. Bu nedenle görevi kabul edenlerin görevden ayrılmalrı ve yerlerinin yönetim kurulunca doldurulması, görevden ayrılmama halinde ise, eTTK m. 442/2 (TTK m. 537/2) uyarınca mahkeme kararı ile azil ve yeniden tasfiye memuru atanması yoluna gidilmesi gerektiğini ifade etmektedir (**Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 855, N. 1572b).

Tasfiye memurlarının bir kısmının görevi kabul etmemesi halinde, esas sözleşmedeki iradenin kısmen gerçekleşmiş olacağı ve bu nedenle mahkeme tarafından yapılacak atama ile kısmi boşluğun doldurulması gerektiği yönünde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 79-81. **Karahan**, tasfiye memurlarının tamamının görevi kabul etmemesi halinde, genel kurulun toplanarak seçim yapamaması ihtimalinde ise, boşluğun yönetim kurulu tarafından doldurulacağı görüşündedir (bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 77). Aksi yönde tasfiye işlerinin yönetim kurulu tarafından yerine getirileceğine ilişkin bkz. **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 854, N. 1572b.

Doktrinde **Pulaşlı** ise, esas sözleşme ile yapılan atamada tasfiye memurluğu görevinin kabul edilmemesi halinde, tasfiye memurluğu görevini yönetim kurulunun üstlenmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Yazara göre, TTK m. 536/1'de yer alan tasfiye memuru atanmadığı takdirde tasfiyenin yönetim kurulu tarafından yürütüleceği ifadesi, bu sonucu ortaya çıkarmaktadır (**Pulaşlı**, C. 4, s. 2741, N. 22).

⁴⁵⁴ bkz. Yarg. 11. HD. 16.12.1989 T, E. 1986/6199, K. 1986/6881 S. Kararı (**Doğanay**, C. 2, s. 1293, dn. 30).

⁴⁵⁵ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 76-77; **Kervankıran**, s. 116; **Karaman Coşgun** s. 98-99.

atanmasını gerektirmektedir. Esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memuru “atanmadığı takdirde” tasfiyenin yönetim kurulu tarafından yürütüleceği hüküm altına alınmışken, esas sözleşme ile atanan tasfiye memurları görevi kabul etmediği takdirde boşluğun doğrudan yönetim kurulu tarafından doldurulacağından da söz edilemez. Tasfiye memurlarından bir kısmının ya da tamamının görevi kabul etmemesi ihtimalleri bu sonucu değiştirmeyecektir.

C. Kanun Gereği Yönetim Kurulunun Tasfiye İşlerinde Görevli Olması

Tasfiye memurlarının atanması başlıklı TTK m. 536/1 hükmüne göre: “Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır.” Dolayısıyla esas sözleşme veya genel kurul kararıyla tasfiye memurunun atanması gerçekleşmediğinde, yönetim kurulu tasfiye işlemlerini yürütmekle yükümlüdür. Burada önem teşkil eden husus yönetim kurulunun tasfiye memurluğu sıfatını kanunen kazanmış olmasıdır. Bu nedenle genel kurulun yönetim kurulunu ayrıca görevlendirmesine gerek bulunmamaktadır⁴⁵⁶.

Tasfiye aşamasında tasfiye amacı ile sınırlı olarak varlığını devam ettiren ve tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemler kapsamında görev ve yetkileri bulunan yönetim kurulu (bkz. TTK m. 533/2, m. 535/1), tasfiye işlemlerinin yürütülmesinde de görevli olabilmektedir. Bu durum yönetim kurulu üyelerinin esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memuru olarak atanması halinde söz konusu olabileceği gibi, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memuru atanmaması halinde de ortaya çıkacaktır.

Yönetim kurulu; aynı zamanda tasfiye işlemlerini de yerine getirmekle görevli olduğu durumlarda, çift fonksiyonlu bir organ niteliği kazanmaktadır⁴⁵⁷. Bununla birlikte, yönetim kurulunun şirketin işleyişine ve hukuki ilişkilerine hakim olması, tasfiye sürecinin yürütülmesi açısından oldukça faydalı olacaktır⁴⁵⁸.

⁴⁵⁶ Kervankıran, s. 121.

⁴⁵⁷ Kervankıran, s. 121. Ayrıca bkz. Al Kılıç, s. 133, dn. 330.

⁴⁵⁸ Karahan, *Tasfiye*, s. 83; Kervankıran, s. 121.

Tasfiye işlemlerini yürütmekle “kanun gereği” yükümlü olan yönetim kurulunun, kanunen verilen bu görevi kabul etmemesi ise söz konusu değildir⁴⁵⁹. Ancak, istifa yolu ile bu görevden kaçınması mümkün olabilecektir⁴⁶⁰.

Bu başlık altında genel kurul kararı ile atanan tasfiye memurlarının görevi kabul etmemesi halinde atamanın nasıl gerçekleştirileceği hususu da açıklanmalıdır. Doktrinde tasfiye memurlarının genel kurul kararı ile atanmasının tasfiye memurluğu görevinin kanuni görevlendirmeye tabi olmasının istenmediğinin göstergesi olduğu, bu nedenle bu iradeye aykırı olarak, görevin kabul edilmemesi halinde, yönetim kurulu tarafından tasfiye işlemlerinin yürütüleceği sonucuna varılmaması gerektiği ifade edilmektedir⁴⁶¹. Yönetim kurulunun tasfiye memuru sıfatını kazanabilmesi, “atama yapılmaması” koşuluna bağlanmışken, söz konusu durumun atamanın yapılması ancak görevin kabul edilmemesine ilişkin olduğu savunulmaktadır. Dolayısıyla doktrinde yer alan bu görüşe göre, genel kurul kararı ile seçilen tasfiye memurlarının tamamının ya da bir kısmının görevi kabul etmemesi halinde oluşan boşluğun yine genel kurul kararı ile doldurulması gerektiği kabul edilmelidir⁴⁶². Kanaatimizce, bu hususta TTK m. 536/1 hükmünün öngörülme amacı dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması daha doğru olacaktır. Esasen kanun gereği yönetim kurulunun tasfiye işlerinde görevli olması ile amaçlanan esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atama yapılmadığı takdirde oluşan boşluğun doldurulmasıdır. Kanun koyucunun bu arzusu doğrultusunda, genel kurul kararı ile atanan tasfiye memurlarının görevi kabul etmemesi halinin de bu kapsamda kabul edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Böylelikle görevin kabul edilmemesi halinde de yönetim kurulu kanunen tasfiye memurluğu görevini yürütecek, yönetim kurulunun

⁴⁵⁹ İzmirli, s. 36; Al Kılıç, s. 138, dn. 342; Kervankıran, s. 141. Yönetim kurulu üyelerinin bu görevi kabul etmek zorunda olmadığına ilişkin bkz. Karahan, *Tasfiye*, s. 83. Yönetim kurulunun anonim şirket ile arasında hizmet sözleşmesi akdedilmesi hali dışında bu görevi kabul etme zorunluluğu bulunmadığına ilişkin bkz. Arslanlı, C. 4-5, s. 205.

⁴⁶⁰ Al Kılıç, s. 138, dn. 342; Kervankıran, s. 141; Çakı, s. 84.

⁴⁶¹ Karaman Coşgun, s. 97.

⁴⁶² Karaman Coşgun, s. 98, 99. Yazara göre, tasfiye memurlarından hiçbirinin görevi kabul etmemesi ihtimalinde, genel kurulun toplanamaması ya da karar alamaması durumu ortaya çıkarsa TTK m. 537/3 uyarınca mahkemece atama yapılmalıdır (Karaman Coşgun, s. 98). Atanan tasfiye memurlarından bir kısmının görevi kabul etmesi ihtimalinde ise, genel kurulun toplanamaması veya seçim yapamaması durumunda, şirket içi dengeler olumsuz yönde etkilenmiyorsa görevi kabul eden tasfiye memurlarının çekilmesi gerekli değildir. Ancak tasfiye memurlarından bir kısmının görevi kabul etmesi menfaatler dengesini zedeleyecek nitelikte ise, bu durumun haklı sebep kabul edilmesi ve pay sahiplerinden birinin talebi ile mahkemenin görevli tasfiye memurlarını azlederek yeniden atama yapması söz konusu olacaktır (Karaman Coşgun, s. 100).

tasfiye memurluğu sıfatına haiz olması istenmediği takdirde genel kurul tarafından azil yoluna gidilerek yerlerine yeni tasfiye memurlarının atanması mümkün olacaktır.

D. Mahkeme Kararı ile Atanması

1. Şirketin Mahkemenin Fesih Kararı ile Sona Erdiği Hallerde Atama

TTK m. 536/1 hükmünden anlaşılacağı üzere tasfiye memurları, şirketin feshine mahkemece karar verilen haller (kuruluş sırasında menfaatlerin ihlali, organ yokluğu haklı nedenle fesih ve kamu düzenine ve işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunma nedeniyle fesih halleri) hariç esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmaktadır⁴⁶³. Şirketin feshine mahkemece karar verildiği hallerde ise, mahkeme tarafından atama yapılmaktadır⁴⁶⁴. Mahkeme tasfiye memurlarını re'sen atayacaktır. Atamanın yapılması için mahkemeden talepte bulunulması gerekli değildir⁴⁶⁵.

Mahkemece şirketin fesih sebebi de dikkate alınarak, pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile belirlenen kişiler ya da üçüncü kişiler tasfiye memuru olarak atanabilir⁴⁶⁶. Bu konuda şirketin menfaatlerini gözetmesi gereken mahkemeye geniş bir takdir yetkisi verilmiştir.

2. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Azil ve Yeniden Atama

Haklı sebeplerin varlığı halinde ve pay sahiplerinden birinin istemi üzerine tasfiye memurlarının azli ve azledilen tasfiye memurlarının yerlerine yenilerinin atanması mümkündür (TTK m. 537/2). Mahkemenin tasfiye memurlarını atayabilmesi için öncelikle var olan tasfiye memurlarını görevden alması gerekmektedir.

Bu hususta ayrıntılı açıklamalar haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme tarafından tasfiye memurlarının azline ilişkin konu başlığı altında yapılacaktır⁴⁶⁷.

⁴⁶³ TTK m. 536 gerekçesi. Gerekçede TTK m. 210/3 sayılmasa da hükmün kapsamındadır.

⁴⁶⁴ Tasfiye memurunun mahkeme tarafından atanabilmesine ilişkin düzenleme 6102 sayılı TTK ile getirilen bir yeniliktir. 6762 sayılı eTTK yalnızca “pay sahiplerinden birinin talebiyle ve haklı sebeplerin varlığı halinde” mahkemeye azil ile birlikte atama yetkisi tanımaktaydı (bkz. eTTK m. 442/2). Bu yeniliğin sebebi, “artık pay sahiplerinin anlaşarak tasfiye memuru tayin etmelerini beklemenin gereksiz sayılması gerektiği, söz konusu yetkinin mahkemeye bırakılmasının şart olduğu” şeklinde açıklanmaktadır (bkz. TTK m. 536/3 gerekçesi).

⁴⁶⁵ Bu yönde verilmiş bir karar için bkz. Yarg. 11. HD. 20.12.2004 T. ve E. 2004/3213, K. 2004/12559 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 18.07.2021).

⁴⁶⁶ Karaman Coşgun, s. 74.

⁴⁶⁷ bkz. “VIII. Tasfiye Memurlarının Görevinin Sona Ermesi/2. Mahkeme Kararı ile Azil”.

3. Temsile Yetkili Tasfiye Memurlarından Hiçbirinin Kanunda Aranılan Niteliklere Sahip Olmaması Nedeniyle Atama

TTK m. 536/4'e göre, "temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması" gerekmektedir. Bu şartların tamamı aynı kişide sağlanmalıdır⁴⁶⁸. Tasfiyenin Türkiye dışından yürütülmesinin yol açacağı güçlükler nedeniyle kanun koyucu böyle bir nitelik belirlemiştir⁴⁶⁹. TTK m. 537/3'e göre ise: "Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye'de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme pay sahiplerinden veya alacaklılardan birinin veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemiyle, söz konusu şarta uygun birini tasfiye memuru olarak atar." TTK m. 536/1 hükmünden farklı olarak, mahkemenin tasfiye memuru atayabilmesi için, Kanun'da öngörülenlerin talebi gereklidir⁴⁷⁰.

TTK m. 536/4 hükmünün gerekçesinde yeni bir atama yapılabilmesi için mevcut tasfiye memurlarından birinin azledilmesi gerektiği, bu hususun mahkemenin takdirinde olmadığı ifade edilmiş olsa da⁴⁷¹, bizim de katıldığımız görüş uyarınca, kanun koyucunun tasfiye memuru sayısına ilişkin bir sınır belirlememesi nedeniyle, tasfiye memurlarından birinin azli gerekmeden de yeni bir tasfiye memuru atanabilmelidir⁴⁷². Ayrıca tasfiye memurlarından birinin azledilmesi gerektiği görüşü kabul edildiğinde, birden çok tasfiye memuru bulunması halinde hangi nitelikteki tasfiye memurunun azledileceği sorusu da bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁷³.

4. Mahkeme Tarafından Atanan Tasfiye Memurunun Görevi Kabul Etmemesi Halinde Atama

Tasfiye memurunun mahkeme tarafından atanması gereken hallerde, atanan tasfiye memurunun görevi kabul etmemesi, atamanın mahkeme tarafından yapılması

⁴⁶⁸ TTK m. 536/4 gerekçesi.

⁴⁶⁹ Şener, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 649; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 129; Karaman Coşgun, s. 84.

⁴⁷⁰ Şirket tüzel kişiliğine ve pay sahiplerinin bu sıfatlarını dava sonuna kadar koruması gerektiği ve davanın şirket tüzel kişiliğine karşı açılacağı yönünde bkz. Karaman Coşgun, s. 86-87.

⁴⁷¹ TTK m. 536/4 gerekçesi.

⁴⁷² Kendigelen, *İlk Tespitler*, s. 439; Kervankıran, s. 124. Hükmün tasfiye memurlarının görevden alınmasını değil, mahkeme tarafından Kanun'da öngörülen nitelikteki tasfiye memurlarının atanmasını düzenlemiş olması nedeniyle, TTK m. 536'da yer alması gerektiğine ilişkin bkz. Bilge, s. 284, dn. 88. Tasfiye memurlarından birinin azli gerekmeden atama yapılabilmesi gerektiğine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Karaman Coşgun, s. 85-86.

⁴⁷³ Karaman Coşgun, s. 85-86.

gerekliliğini ortadan kaldırmaz⁴⁷⁴. Dolayısıyla görevi kabul etmeyen tasfiye memurlarının yerine yeni tasfiye memurlarının atanması da mahkeme tarafından gerçekleştirilecektir⁴⁷⁵

E. Anonim Şirketin Tek Bir Pay Sahibinden Oluştuğu Hallerde Tasfiye Memurunun Belirlenmesi

Tasfiye memurlarının atanmasına ilişkin diğer bir önemli husus da tek kişilik bir anonim şirkette tasfiye memurlarının nasıl belirleneceğidir. Bu sorunun çözümüne ilişkin olarak öncelikle tek kişilik bir anonim şirketin yapısı incelenmelidir. TTK m. 408/3 gereği, tek kişilik bir anonim şirkette var olan tek pay sahibi aynı zamanda şirketin genel kurulunu oluşturmaktadır⁴⁷⁶. TTK m. 359’da anonim şirketlerde yönetim kurulunun esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya birden fazla kişiden oluşabileceği ifade edilmektedir. Dolayısıyla tek kişilik anonim şirkette söz konusu pay sahibinin yönetim kurulu sıfatına sahip olabilmesi mümkündür⁴⁷⁷. Ayrıca 6102 sayılı TTK m. 359 ile birlikte, eTTK m. 312/2’de yer alan yönetim kurulu üyelerinin aynı zamanda pay sahibi sıfatına sahip olmaları gerektiğine ilişkin kural kaldırılarak az ortaklı anonim şirketlerde çok üyeli yönetim kurulu oluşturulmasına imkân verildiği gibi, yönetim kurulunun uzman ve profesyonellerden oluşması da mümkün hale getirilmiştir⁴⁷⁸. Tüzel kişilerin yönetim kurulunda yer alması halinde ise, tüzel kişi ile birlikte tüzel kişi tarafından belirlenen bir gerçek kişinin de tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir (TTK m. 359/2). Tek ortaklı anonim şirketlerde tasfiye memurunun atanmasına ilişkin olarak da uygulama alanı bulacak TTK m. 536 hükmüne göre, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla farklı yönde bir atama yapılmadığı takdirde kanun gereği yönetim kurulunun tasfiye memurluğu sıfatını taşıdığı söylenebilecektir (TTK m. 536/1). Bununla birlikte, şirketin mahkemenin fesih

⁴⁷⁴ **Karaman Coşgun**, s. 97.

⁴⁷⁵ **Karaman Coşgun**, s. 98-99. Mahkemece atanan tasfiye memurunun görevi kabul etmediğine ilişkin bildirimin atamayı gerçekleştiren mahkemeye yapılacağı yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 98. Atamayı gerçekleştiren mahkemenin, görevin kabul edilmemesi olasılığını göz önünde bulundurarak, dosyadan el çekmeden önce makul bir süre beklemesi gerektiğine ilişkin bkz. **Karaman Coşgun**, s. 98.

⁴⁷⁶ Tek bir pay sahibinden oluşan anonim şirketlerde genel kurul açısından uygulama alanı bulacak TTK hükümleri hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Cafer Eminoğlu**, “Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 1, (2015): s. 135 vd..

⁴⁷⁷ **Gökmen Gündoğdu**, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Tek Kişilik Anonim Ortaklık ve Tek Kişilik Limited Ortaklık”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 65, S. 1, (2007): s. 242, 245.

⁴⁷⁸ TTK m. 359/1 gerekçesi. Tek pay sahipli anonim şirketlerde yönetim ve temsil hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Aydoğan**, s. 264 vd..

kararı ile sona erdiği hallerde tasfiye memuru mahkeme tarafından atanacak ve tasfiye memurunun belirlenmesinde takdir yetkisi mahkemeye ait olacaktır (TTK m. 536/3). Bu kapsamda çeşitli ihtimaller dahilinde söz konusu pay sahibinin aynı zamanda tasfiye memuru sıfatını taşıması da olanaklıdır.

F. Tasfiye Memurlarının Tescil ve İlan Edilmesi

Esas sözleşme veya genel kurul kararı ile ya da mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının bu görevi kabul etmesi halinde, atama işlemi hüküm ve sonuç doğuracaktır⁴⁷⁹. Kabul iradesinin açık bir şekilde ortaya konulması şart değildir⁴⁸⁰. Atanan tasfiye memurunun tasfiye işlemlerine başlaması da zımni bir kabul beyanı olarak geçerlidir⁴⁸¹.

Görevi kabul eden tasfiye memurları ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Buradaki tescil açıklayıcı⁴⁸² nitelikte olup tasfiye memurluğu sıfatı tescilden önce doğmaktadır⁴⁸³. Bunun için tasfiye memurunun görevi kabul etmesi yeterlidir. Ancak tasfiye memuru tescil ve ilan edilmedikçe, seçim iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez (bkz. TTK m. 36/3 ve m. 36/4).

Tasfiye memurlarının tescil ve ilanına ilişkin Kanun'da yer alan düzenlemelerden ilki TTK m. 536/2 hükmüdür. TTK m. 536 hükmü bir bütün olarak değerlendirildiğinde, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memurunun atanması halinde bu tasfiye memurlarının, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile atama yapılamamışsa tasfiye işlerini yürütecek olan yönetim kurulunun tescil ve ilanı, yönetim kurulu tarafından yerine getirilecektir (TTK m. 536/1-2). Bununla birlikte şirketin feshine mahkemece karar verilen hallerde tasfiye memuru da mahkeme tarafından atanacaktır (TTK m. 536/3). Dolayısıyla sona ermenin tescili ile birlikte tasfiye memurunun tecili de re'sen gerçekleşmektedir (TTK m. 532, m. 536/3).

Esas sözleşme veya genel kurul tarafından atanan tasfiye memurlarının görevden alınması ve yerlerine yenilerinin atanması (TTK m. 537/1) durumunda tescil ve ilan

⁴⁷⁹ Karahan, *Tasfiye*, s. 98; Kervankıran, s.140; Al Kılıç, s. 138, dn. 342.

⁴⁸⁰ Karahan, *Tasfiye*, s. 98; Al Kılıç, s. 138, dn. 342.

⁴⁸¹ Karahan, *Tasfiye*, s. 98; Karaman Coşgun, s. 94.

⁴⁸² Ticaret hukukunda esas olan tescilin açıklayıcı nitelikte olmasıdır. Kurucu nitelikte olabilmesi için bu durumun Kanun lafzından açıkça anlaşılması gerekmektedir.

⁴⁸³ Arslanlı, C. 4-5, s. 208; Karahan, *Tasfiye*, s. 98; Bilgili/Demirkapı, s. 576; Pulaşlı, C. 4, s. 2740, s. N. 19; Uçar, s. 259; Pınar, s. 765; Steiger, s. 400; Şener, *Azil ve Atanma*, s. 185; Kervankıran, s. 142; Çakı, s. 91; Karaman Coşgun, s. 100.

yükümlülüğünün kime ait olduğuna ilişkin Kanun'da bir açıklık yoktur. Anonim şirketlerin sona ermesi halinde yapılacak tescil ve ilan hakkındaki hükümler göz önüne alındığında (TTK m. 532, 536/2, TSY m. 22/2-d-6), iflas ve mahkeme kararı dışındaki sona erme sebeplerinde tescil başvurusu yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeler tarafından yapılacaktır⁴⁸⁴. Ayrıca Ticaret Sicil Yönetmeliğinde tasfiye memurlarının atanmasına ilişkin genel kurul kararlarının tescilinde yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyelerin yetkili olduğu ifade edilmiştir (TSY m. 22/2-d-7). TTK m. 537/1 uyarınca esas sözleşme veya genel kurul kararı ile atanan tasfiye memurlarının görevden alınması ve yeniden atama yapılması, “tescil edilen olgularda meydana gelen değişiklik” (TTK m. 31, TSY m. 29) kapsamında olduğundan, sona ermenin tescil ve ilan için başvuruda bulunanların bu değişikliği sicile bildirmesi gerekmektedir⁴⁸⁵.

Haklı sebeplerin varlığı halinde pay sahiplerinden birinin istemi üzerine verilecek görevden alma kararı neticesinde atanacak tasfiye memurlarının ise, “mahkeme kararına dayanılarak” tescil ve ilan olunacağı düzenlenmiştir (TTK m. 537/2). Hükmün gerekçesinde, mahkemece atanan tasfiye memurlarının tescil ve ilan için mahkeme kararının ibrazının yeterli olduğu ifade edilmiştir⁴⁸⁶. Böylece tescil ve ilan için başvuruda bulunabileceklerin sayısı artırılmıştır⁴⁸⁷. eTTK m. 442/2’de tasfiye memurları kendilerini tescil ve ilan ile yükümlü kılınmışken, yeni düzenleme ile birlikte tasfiye memurlarının yanı sıra mahkeme kararını ibraz eden yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeler tarafından da tescil ve ilan gerçekleştirilebilecektir.

TTK m. 537/3 hükmü gereği, tasfiye memurlarının kanunen öngörülen nitelikleri taşınamaması durumunda pay sahiplerinden veya alacaklılardan birinin veya Ticaret Bakanlığının istemiyle, mahkeme tarafından söz konusu niteliklere uygun biri tasfiye memuru olarak atanacaktır. Ancak tasfiye memurlarının tescil ve ilan yükümlülüğünün kime ait olduğu konusunda Kanun'da herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Kanaatimizce, burada TTK m. 537/2 hükmünü incelerken vardığımız sonuçtan ayrılmamak gerekir. Haklı sebeplerin varlığı halinde yeni tasfiye memuru atanmasında olduğu gibi, atanan tasfiye memurları mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan

⁴⁸⁴ Karaman Coşgun, s. 102.

⁴⁸⁵ Karaman Coşgun, s. 102.

⁴⁸⁶ TTK m. 537/2 gerekçesi.

⁴⁸⁷ TTK m. 537/2 gerekçesi.

edilmelidir. Dolayısıyla atanan tasfiye memuru ya da mahkeme kararını ibraz eden yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeler tarafından tescil ve ilanın gerçekleştirilebilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

III. Tasfiye Memurları ile Şirket Arasındaki Hukuki İlişkinin Niteliği

Tasfiye memurları ile şirket arasındaki hukuki ilişkinin niteliği doktrinde tartışmalıdır. Tasfiye memurları ile şirket arasında sözleşme ilişkisi mevcut olduğu noktasında görüş birliği bulunmakla birlikte, bu konudaki görüşler, genel olarak sözleşme ilişkisinin niteliği açısından birbirinden ayrılmaktadır. Atanma şekli ne olursa olsun⁴⁸⁸, tasfiye memurunun kabul iradesi ile birlikte, şirket ile tasfiye memuru arasında sözleşme ilişkisi kurulmuş olacaktır⁴⁸⁹. Sözleşmenin niteliğinin tespit edilmesi taraflar arasında uygulanacak hükümlerin belirlenmesinde önem kazanmaktadır⁴⁹⁰.

A. Vekâlet Sözleşmesi Görüşü

Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK m. 502) vekâlet sözleşmesi, “vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemi yapmayı üstlendiği sözleşme” olarak tanımlanmaktadır⁴⁹¹. Vekâlet sözleşmesi iş görme borcu doğuran sözleşmelerden biridir⁴⁹². Vekâlet sözleşmelerinde; iş görmenin belirli bir süreye bağlı olmaması, sonucun elde edilememesi rizikosunun bulunmaması, vekâlet verenin menfaatlerinin ve iradesinin gözetilmesi gerekliliği, sözleşmenin herhangi bir şekle bağlı olmaması ve ücretin sözleşmede unsur olarak yer almasının zorunlu olmaması tasfiye memurları ile şirket arasındaki ilişkiyi vekâlet sözleşmelerine yaklaştıran özelliklerdir⁴⁹³. Doktrinde hâkim olan görüş de tasfiye memurları ile şirket arasındaki sözleşme ilişkisinin vekâlet sözleşmesine dayandığı yönündedir⁴⁹⁴.

Ancak TBK m. 504/3'e göre: “Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı

⁴⁸⁸ Kervankıran, s. 156-157.

⁴⁸⁹ Kervankıran, s. 159; Karaman Coşgun, s. 107.

⁴⁹⁰ Kervankıran, s. 157.

⁴⁹¹ Ayrıca bkz. Fahrettin Aral/ Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Genişletilmiş 14. bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), s. 447 vd..

⁴⁹² Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 9. bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), s. 720.

⁴⁹³ Karahan, *Tasfiye*, s. 110-111.

⁴⁹⁴ Karahan, *Tasfiye*, s. 109 vd.; Kervankıran, s. 158 vd.; Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 859, N. 1575; Bozgeyik, *Tasfiye*, s. 154-155; Al Kılıç, s. 130, dn. 322; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 130; İzmirli, s. 145.

devredemez ve bir hak ile sınırlandıramaz.” Kanun’da sayılan vekilin ancak özel olarak yetki verilmesi ile yapabileceği işlemlerin birçoğu, tasfiye memurları tarafından ayrıca yetkilendirilmelerine gerek olmaksızın yerine getirilebilmektedir⁴⁹⁵. Bu nedenle sözleşme ilişkisinin vekâlet sözleşmesi olduğu görüşü tartışmaya açıktır.

B. Hizmet Sözleşmesi Görüşü

Doktrinde yer alan ikinci bir görüş, şirket ile tasfiye memurları arasındaki ilişkiyi hizmet sözleşmesi olarak nitelendirmektedir⁴⁹⁶. Kanuni ifadesiyle hizmet sözleşmesi, “işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.” (TBK m. 393/1). Bu tanımdan anlaşılabacağı üzere hizmet sözleşmesi, bağımlılık ilişkisinin esas olduğu bir sözleşme türüdür. Kanaatimizce hizmet sözleşmenin bu niteliği; tasfiye memurları ile şirketin tasfiye aşamasında da varlığını devam ettiren organları arasında hiyerarşik bir ilişkinin bulunmaması ve tasfiye memurlarının işverenin talimatları ile bağlı olmaması nedeniyle, tasfiye memurları ile şirket arasındaki ilişkiyi doğru ifade etmemektedir. Ayrıca hizmet sözleşmesinde ücretin zorunlu ve asli bir unsur olması da, tasfiye memurlarına ücret ödenmesi zorunlu olmadığından, tasfiye memurları ile şirket arasındaki hukuki ilişkinin niteliğiyle bağdaşmamaktadır.

C. Sui Generis Bir İş Görme Sözleşmesi Olduğu Görüşü

Bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiye memurları ile şirket arasındaki ilişki sui generis⁴⁹⁷ bir iş görme sözleşmesidir⁴⁹⁸. Vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerin “niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan iş görme sözleşmelerine de uygulanacağı” hükmü gereğince (TBK m. 502/2), hakkında özel hüküm bulunmayan hallerde ise, vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanmalıdır⁴⁹⁹.

⁴⁹⁵ Karaman Coşgun, s. 109.

⁴⁹⁶ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 198, N. 10-104. Aksi yönde tasfiye memurları ile şirket arasındaki ilişkinin hizmet sözleşmesine dayanamayacağına ilişkin açıklamalar için bkz. Karahan, *Tasfiye*, s. 111-112; Karaman Coşgun, s. 108; Kervankıran, s. 161; Bozgeyik, *Tasfiye*, s. 155.

⁴⁹⁷ Kendine özgü yapısı olan (sui generis) sözleşmeler hakkında ayrıca bkz. Aral/ Ayrancı, s. 62-63.

⁴⁹⁸ Karaman Coşgun, s. 109; Çakı, s. 90.

⁴⁹⁹ Karaman Coşgun, s. 109.

IV. Tasfiye Memurlarının Nitelikleri

A. Temsile Yetkili Tasfiye Memurlarından En Az Birinin Türk Vatandaşı Olması ve Yerleşim Yerinin Türkiye’de Bulunması

Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından “en az birinin” Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması gerekmektedir (TTK m. 536/4). 6762 sayılı Kanun’da yer almayan bu zorunluluk, tasfiye işlerinin sağlıklı yürütülebilmesi gerekçesiyle getirilmiştir⁵⁰⁰. Bir diğer ifadeyle, bu düzenleme ile tasfiyenin Türkiye dışından yürütülmesinin yol açacağı güçlüklerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır⁵⁰¹. Söz konusu şartlar aynı kişide sağlanmalıdır⁵⁰².

Tasfiye memurları ticaret siciline tescil edilirken “tasfiye memurlarının ad, soyad ve kimlik numaraları il yerleşim yerleri” de tescil edileceğinden (TSY m. 87/1-e), ticaret sicil müdürü tasfiye memurlarının tescili sırasında temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Kanun’da öngörülen nitelikleri taşıyıp taşımadığını inceleyecektir⁵⁰³. Tasfiye memurlarından hiçbirinin Kanun’da öngörülen nitelikleri taşıması veya sonradan kaybı halinde ise, TTK m. 537/3’de sayılanlar tarafından talep edilmesi üzerine bu nitelikleri taşıyan bir tasfiye memuru atanacaktır. Yönetim kurulunun kanunen tasfiye memurluğu sıfatını kazandığı hallerde de Kanun’da öngörülen niteliklerin varlığı aranmalı, bu şartların sağlanmaması halinde, mahkemeden tasfiye memuru atanmasına ilişkin talepte bulunulmalıdır⁵⁰⁴.

TTK m. 539/3 hükmü gereği, “aksi genel kurul kararında veya esas sözleşmede öngörülmediyse” yapılan işlemle şirketin bağlı olabilmesi, imzaya yetkili iki tasfiye memurunun şirket unvanı altında imza atmasına bağlıdır. Genel kurul kararında veya esas sözleşmede bu durumun aksinin öngörülmesi, tasfiye memurlarının tamamının imzasının veya ikiden fazla tasfiye memurunun imzasının bulunması zorunluluğunun getirilmesi ya da tek başına imza ilkesinin benimsenmesi şeklinde ortaya çıkabilir⁵⁰⁵. Bu

⁵⁰⁰ TTK m. 536/4 gerekçesi.

⁵⁰¹ Şener, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 649; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 129; Karaman Coşgun, s. 84 ve 111.

⁵⁰² TTK m. 536/4 gerekçesi.

⁵⁰³ Karaman Coşgun, s. 112.

⁵⁰⁴ Karaman Coşgun, s. 112; Al Kılıç, s. 136, dn. 337. Aksi yönde bir görüşe göre, yönetim kurulunun tek üyeden oluşması halinde bu üye yabancı uyruklu olsa dahi TTK 536/4’ de yer alan koşulların varlığı gerekmez. Çünkü tasfiye memurluğu sıfatını seçimle değil, kanunen kazanmaktadır (Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 198, N. 10-102).

⁵⁰⁵ Ayrıca bkz. aşağıda “4. Temsil Yetkisinin Kullanılmasında Çift İmza Kuralı” başlığı altında yer alan açıklamalar.

kapsamda, Kanun'da öngörülen nitelikleri taşıyan tasfiye memurunun, bu niteliklere haiz olmayan (Türk vatandaşı olmayan ve yerleşim yeri Türkiye'de bulunmayan) bir tasfiye memuru ile birlikte hareket etme gerekliliğinin bulunması halinde, bu durum tasfiye aşamasını zorlaştıracaktır⁵⁰⁶. Bu nedenle bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiye memurlarından “en az biri” için öngörülen kanuni şartların, birlikte temsil söz konusu olduğunda birlikte hareket edecek tüm tasfiye memurları açısından geçerli olması gerektiğine ilişkin bir kanuni düzenleme yapılmalıdır⁵⁰⁷. Aksi halde, Türk vatandaşı olmayan ve yerleşim yeri Türkiye'de bulunmayan diğer tasfiye memuru olmadan işlem yapılamayacağından, Kanun'daki nitelikleri taşımayan tasfiye memurunun beklenmesi, tasfiye sürecinde gecikmelere neden olabilecektir.

B. Tasfiye Memurlarının Tam Ehliyetli ve İflas Etmemiş Olması

Kanun'da tasfiye memurlarının tam ehliyetli olması gerektiği hakkında bir ifade bulunmasa da, tasfiye memurluğu görevinin niteliği bunu gerektirmektedir. TTK m. 359/3 hükmünde “yönetim kurulu üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin” tam ehliyetli olmalarının şart olduğu ifade edilmişken, aynı şekilde özen yükümlülüğü gerektiren ve sorumluluğa yol açan görevlerle donatılmış tasfiye memurlarının tam ehliyetli olmaması düşünülemez⁵⁰⁸. Zira tasfiye memurluğu olağan bir temsilciliğin ötesinde dikkat ve özen gerektirmektedir⁵⁰⁹.

Her ne kadar tasfiye memurlarının iflas etmemiş olması kanunen aranan bir nitelik değilse de, doktrinde yönetim kurulu için aranan şartların tasfiye memurları açısından kıyasen uygulanması gerektiği kabul edilmektedir⁵¹⁰. TTK m. 363/2'de yönetim kurulu üyelerinin iflasına karar verilmesinin üyeliği sona erdireceği, TTK m. 359/4'de ise üyeliği sona erdiren sebeplerin seçilmeye de engel olacağı ifade edilmiştir.

⁵⁰⁶ Bu yönde açıklamalar için ayrıca bkz. **Karaman Coşgun**, s. 111.

⁵⁰⁷ **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 332. Yazar, “Tasfiye memurlarının münferiden temsile yetkili olmaları halinde en az birinin, birlikte temsil söz konusu ise şirketi birlikte temsile yetkili bulunanlar kadarının Türk vatandaşı olmaları ve yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması şarttır.” şeklinde bir düzenleme önermektedir. Kanun'da öngörülen nitelikleri taşıyan tasfiye memurunun temsil yetkisinin sınırlandırılmaması gerektiği yönünde ayrıca bkz. **Karaman Coşgun**, s. 111.

⁵⁰⁸ **Karaman Coşgun**, s. 113-144.

⁵⁰⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 105.

⁵¹⁰ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 106; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 859, N. 1574; **Kervankıran**, s. 145; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 126, **İzmirli**, s. 28.

Bu hükümler göz önüne alındığında, tasfiye memurlarının iflas etmemiş olanlar arasından seçilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır⁵¹¹.

C. Tasfiye Memurlarının Kişisel Özellikleri

Kanun koyucu tasfiye memurlarının kişisel özelliklerine ilişkin şartlar belirlememiştir. Tasfiye memurluğu görevini yerine getirmek için ihtisas koşulu aranmamaktadır. Bizim de katıldığımız görüşe göre, kanunen böyle bir zorunluluk olmamakla birlikte, özellikle muhasebe ve şirketler hukuku alanında uzmanlık gerektiren tasfiye sürecinin bu konularda bilgili kişiler tarafından yürütülmesi daha faydalı olacaktır⁵¹².

6762 sayılı Kanun'da çeşitli suçlardan mahkûm olanların yönetim kurulu üyesi olarak seçilemeyeceği düzenlenmişti (bkz. eTTK m. 315/2)⁵¹³. Bu husus 6102 sayılı TTK' da yer almamaktadır. Ancak TCK m. 53/1-d hükmünde kasten işlenen suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin neticesinde bir şirket veya kooperatifin yöneticisi veya denetçisi olmaktan yoksun bırakılma hususu düzenlenmiştir. Bu düzenleme “hükmün infazı tamamlanana kadar” yönetim kurulu üyesi seçilmenin mümkün olmadığını ifade etmektedir⁵¹⁴. Söz konusu hüküm, tasfiye memurları açısından da geçerli kabul edilmelidir⁵¹⁵.

D. Tasfiye Memuru Olabilecek Kişiler ve Tüzel Kişilerin Tasfiye Memuru Olarak Atanması

Tasfiye memurları pay sahiplerinden veya üçüncü kişilerden oluşabileceği gibi, yönetim kurulu üyeleri de tasfiye memuru olarak atanabilir⁵¹⁶. Yönetim kurulu üyeleri doğrudan tasfiye memuru olarak atanabilmenin yanı sıra, esas sözleşme veya genel

⁵¹¹ Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 859, N. 1574; Kervankıran, s. 145. Ek tasfiye memurları açısından aynı yönde bkz. Şener, *Ek Tasfiye*, s. 126. Temsilcinin iflas etmesinin yetkilerini sona erdireceğine ilişkin TBK m. 43 hükmüne dayanan görüş için bkz. Karaman Coşgun, s. 114.

⁵¹² Karahan, *Tasfiye*, s. 106. Limited şirketler açısından aynı yönde bkz. Oruç Hami Şener, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*, 1. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2017), s. 1041.

Tasfiye memurlarının bu gibi niteliklerinin esas sözleşmede belirlenebileceği yönünde bkz. Al Kılıç, s. 136, dn. 337. Esas sözleşmede yer verilen “şirkette daha önce yönetim kurulu üyeliği yapmış olmak, en az beş yıl şirkette çalışmış olmak” gibi niteliklerin esas sözleşme ile belirlenmesi, tasfiye memurunun esas sözleşme ile atanması anlamına gelmemektedir. Genel kurul tasfiye memurunu belirlerken esas sözleşme hükümlerine uymak zorundadır (bkz. Karaman Coşgun, s. 118).

⁵¹³ 6762 sayılı Kanun döneminde eTTK m. 315/2'nin tasfiye memurları için de aranacak bir şart olduğu yönünde bkz. Karahan, *Tasfiye*, s. 106; Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 859, N. 1574.

⁵¹⁴ Kervankıran, s. 145; Karaman Coşgun, s. 116.

⁵¹⁵ Kervankıran, s. 145; Karaman Coşgun, s. 116-117.

⁵¹⁶ bkz. “II. Tasfiye Memurlarının Atanması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

kurul kararı ile tasfiye memuru atanmadığı takdirde, kanunen bu görevi yerine getirmekle yükümlü olacaktır. (TTK m. 536/1)

Alman hukukunda tüzel kişilerin tasfiye memuru olabilecekleri hüküm altına alınmışken (bkz. AktG § 265/2)⁵¹⁷, 6102 sayılı TTK’ da tüzel kişilerin tasfiye memuru olabileceğine ilişkin açık bir ifadeye yer verilmemiştir⁵¹⁸. Ancak yönetim kurulu üyeliğine seçilebilmek için TTK m. 359’da aranan şartların tasfiye memurları açısından kıyasen uygulanması gerektiği kabul edildiğinde, tüzel kişilerin de tasfiye memuru olarak atanabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır⁵¹⁹. Tasfiye memurluğu görevinin yönetim kurulu tarafından yerine getirilmesi de mümkün olduğundan, yönetim kurulunun tüzel kişilerden oluşması da bu imkânı sağlamaktadır. Tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olarak seçilmesi halinde, “tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen sadece bir gerçek kişinin de tescil ve ilan olunacağı” hükmü (TTK m. 539/2⁵²⁰), tüzel kişi tasfiye memurlarının atanması durumunda da geçerli olacaktır⁵²¹. Zira bu hükmün sadece tasfiye işlemlerinin yönetim kurulu tarafından yerine getirileceği hallerde geçerli olması, diğer tüzel kişi tasfiye memurları açısından uygulama alanı bulmaması uygulamada çelişki oluşturacaktır⁵²².

V. Tasfiye Memurlarının Sayısı ve Görev Süresi

Kanun’da atanacak tasfiye memurlarının sayısına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Azami bir sınırlama söz konusu olmadığından, tasfiye işlerinin

⁵¹⁷ Alman hukukunda tüzel kişilerin tasfiye memuru olabileceği yönünde açıklamalar için ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 143-144. Alman hukukunda tüzel kişilerin yanı sıra, kollektif ve komandit şirketlerin de tasfiye memuru olarak atanabileceğine ilişkin var olan görüşler hakkında ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 144.

⁵¹⁸ Tasfiye memurlarının gerçek veya tüzel kişi olarak atanabileceği, tüzel kişilerin bu görevi yerine getirmesinin alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaati açısından daha güven verici nitelikte olduğu yönünde bkz. **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 858, N. 1574; **Şener, Azil ve Atanma**, s. 183.

Karahan da, kanun koyucunun tasfiye memurlarının gerçek veya tüzel kişi olması konusunda özel bir irade açıklamasında bulunmadığını, bu nedenle tüzel kişilerin de tasfiye memuru olarak atanabileceğini ifade etmektedir (bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 103).

Tasfiye işlemlerinin “tüzel kişinin yetkili organı aracılığıyla” yapılması gerektiği yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 116.

Her ne kadar tüzel kişi tasfiye memuru olarak atanmış olsa da, tasfiye işleri tüzel kişinin belirlediği kişi ya da kişilerce yerine getirilecektir. Tasfiye memurunun şirket ya da mahkeme tarafından atandığı hallerde bu kişiler hakkında bilgi sahibi olunarak seçim yapılabilecekken, TTK 359/2 hükmünün uygulandığı durumlarda bu kişilerin güvenilirliği ve uzmanlığı konusunda özenli bir seçim yapılıp yapılmadığı bilinemeyecektir (bkz. **Kervankıran**, s. 143).

⁵¹⁹ Ayrıca bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 106; **Al Kılıç**, s. 136, dn. 337.

⁵²⁰ Bu düzenleme ile “tüzel kişinin kurula her toplantıda farklı kişileri yollayarak kurulun çalışmasını ve istikrarını bozmasına engel olmak” amaçlanmıştır (bkz. TTK m. 359/2 gerekçesi).

⁵²¹ **Şener, Ek Tasfiye**, s. 127; **Çakı**, s. 98.

⁵²² **Çakı**, s. 98.

yürütülmesi tek bir tasfiye memuru tarafından gerçekleştirilebileceği gibi, tasfiye işlerinin yoğunluğuna göre daha fazla sayıda tasfiye memuru atanması da mümkündür⁵²³.

Aynı şekilde tasfiye memurlarının görev süresi de Kanun'da yer almamaktadır. Ancak bu durum kanun boşluğu olarak nitelendirilemez⁵²⁴. Kanun koyucunun amacı tasfiye memurlarının tasfiye sürecinin sonuna kadar görev yapmasıdır⁵²⁵. Kural bu olmakla birlikte, tasfiye memurlarının belirli bir süre ile atanması ve özellikle tasfiyenin belirli dönemlerinde uzman kişilerin görev yapması amacıyla dönemsel atamaların yapılması da kararlaştırılabilir⁵²⁶. Tasfiye memurlarının atanması belirli bir süreye tabi olmadığı takdirde, tasfiye sürecinin sona ermesi ya da azil, istifa gibi tasfiye memurluğunu sona erdiren hallerin gerçekleşmesiyle tasfiye memurlarının görevi sona erecektir.

Tasfiyenin yönetim kurulu tarafından yürütülmesi ihtimalinde ise, yönetim kurulu üyelerinin “en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere seçildiği” (TTK m. 362/1) göz önüne alındığında, bu sürenin dolması halinde tasfiye memurluğu görevinin de sona ereceği sonucuna varılmaktadır. Görev süresi sona eren yönetim kurulu üyeleri de genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkilidir (bkz. TTK m. 410/1). Bu amaçla toplanan genel kurul, yönetim kurulu üyelerini ve tasfiye memurlarını atayacaktır⁵²⁷.

Görev süresi sona ermemekle birlikte herhangi bir sebeple üyeliklerde boşalma olması halinde ise, TTK m. 363/1 gereği boşalan üyelikler yönetim kurulu tarafından yapılacak seçim ile doldurulur⁵²⁸. Bu şekilde atanan üyeler genel kurulun onayına sunuldukları ilk toplantıya kadar görev yaparlar (bkz. TTK m. 363/1). Bu görev aynı zamanda tasfiye memurluğunu da içerir. Genel kurul bu amaçla yapılacak toplantıda

⁵²³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 106; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 859, N. 1575; **İzmirli**, s. 28 vd; **Al Kılıç**, s. 136, dn. 337; **Kervankıran**, s. 146; **Karaman Coşgun**, s. 113. Esas sözleşme ile tasfiye memurlarının sayısına ilişkin bir sınırlama getirilmiş ise genel kurulun buna uyması gerektiği yönünde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 106-107.

⁵²⁴ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 859, N. 1575.

⁵²⁵ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 859, N. 1575.

⁵²⁶ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 859, N. 1575. *Tekinalp*, yarar ve zorunluluk bulunduğu takdirde bu şekilde atama yapılabileceğini ifade etmektedir. Tasfiye dönemlerine göre uzman seçimi yapılması halinde süreli atama mümkün olmalıdır. Tasfiye memurlarının dönemsel ya da belirli bir süre ile atanmalarının mümkün olduğu yönünde ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 107; **Domaniç**, C. 2, s. 1477.

⁵²⁷ Aynı yönde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 72. Genel kurulun toplanamaması veya karar alamaması halinde, TTK m. 537/3 uygulama alanı bulacaktır (**Karaman Coşgun**, s. 72).

⁵²⁸ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Kaan Muharrem Yağcıoğlu**, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi*, 1. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), s. 38-38.

onay verdiği takdirde bu üyelerin görevi devam edecektir. Genel kurul bu seçime onay vermeyerek yönetim kurulu üyeliği ve dolaylı olarak tasfiye memurluğu için yeni bir seçim de gerçekleştirebilir⁵²⁹.

VI. Tasfiye Memurlarının Ücret Hakkı

Tasfiye memurları, “esas sözleşmede veya atama kararında aksi öngörülmedikçe” olağan bir ücrete hak kazanırlar (TTK m. 536)⁵³⁰. Yargıtay olağan ücretin, “tasfiyesi gereken şirketin iş hacmi ve yapılacak işlerin mahiyeti ve tasfiye memur veya memurlarının tasfiye işini yürütebilmeleri için sarf edecekleri mesai ve zaman nazarı itibara alınmak suretiyle” toptan veya aylık olarak belirleneceğini ifade etmiştir⁵³¹. Olağan bir ücrete hak kazanabilmek için atanma şeklinin bir önemi olmadığı gibi, tasfiye memurunun pay sahibi, yönetim kurulu üyeleri ya da üçüncü bir kişi olması arasında da bir fark bulunmamaktadır.

Daha önce ifade olunduğu üzere⁵³², yönetim kurulu üyelerinin kanunen tasfiye memurluğu sıfatını kazanması halinde, bu görevi yerine getirmekten kaçınmasından söz edilemez. Yalnızca istifa imkânını kullanarak bu görevine son vermesi mümkün olabilir. Aynı şekilde doktrinde, Kanun gereği tasfiye işlerinde görevli olan yönetim kurulunun esas sözleşme veya atama kararında tasfiye memurlarına ücret ödenmeyeceğinin kararlaştırılması halinde, tasfiye memurluğu görevini bu sebeple reddetmesinin mümkün olmadığı ileri sürülmektedir⁵³³. Bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiye memurlarına ücret ödenmeyeceğinin kararlaştırılması halinde görevin kabul edilmemesinin mümkün olması hakkaniyete daha uygun olacaktır⁵³⁴.

⁵²⁹ Genel kurulun toplanamaması halinde ise, haklı sebeplerin varlığı halinde TTK m. 537/2 devreye girecek ve pay sahiplerinden birinin istemiyle seçilen üyelerin azli ve yeni tasfiye memurlarının atanması mahkeme tarafından gerçekleştirilecektir (**Karaman Coşgun**, s. 73; 6762 sayılı Kanun açısından aynı yönde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 84).

⁵³⁰ Ayrıca bkz. eTTK m. 441/1.

⁵³¹ bkz. Yarg. 11. HD. 12.12.1986 T. ve E. 6317, K. 6758 (**Doğanay**, C. 2, s. 1293-1294, dn. 31). Aynı yönde bkz. Yarg. HGK. 08.06.1988 T. ve E. 1988/11-203, K. 1988/458 (**Doğanay**, C. 2, s. 1294, dn. 31). Tasfiye işlerinin karşılığını oluşturmayacak kadar düşük veya olması gerekenden çok daha yüksek bir miktarın ücret olarak tayin edilemeyeceği yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 155.

⁵³² bkz. “C. Kanun Gereği Yönetim Kurulunun Tasfiye İşlerinde Görevli Olması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁵³³ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 860, N. 1577; **Çakı**, s. 93.

⁵³⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 120; **Arslanlı**, C. 4-5, S. 210; **Kervankıran**, s. 154.

Tasfiye memurluğu görevinin gereklerinin yerine getirilmemesi halinde ise, ücrete hak kazanılamayacaktır⁵³⁵. Nitekim Yargıtay’ da, görevini yapmayan, şirketin mal ve haklarının muhafazası için “basiretli bir iş adamı gibi” gerekli tedbirleri almayan, “tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirmeyen” tasfiye memurlarına ücret ödenmeyeceğini kabul etmektedir⁵³⁶.

VII. Tasfiye Memurlarının Görev ve Yetkileri

A. Tasfiye İşlemlerinin Yerine Getirilmesi

Tasfiye aşamasında tasfiye memurları, şirketin ticari hayattan tam anlamıyla çekilmesini sağlayacak tüm tasfiye işlemlerini yapmak ve mevcut hukuki ilişkileri sonlandırmakla görevlidir (bkz. TTK m. 542). Buna karşılık diğer organların yetkilerinin ise, tasfiyenin yapılması için zorunlu olmakla birlikte niteliği gereği tasfiye memurları tarafından yapılamayan işlemlerle sınırlı olduğu da unutulmamalıdır (bkz. TTK m. 535/1). Tasfiye memurunun tasfiyeye ilişkin işlemleri yürütürken tedbirli bir yönetici gibi hareket etmesi ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa süre içerisinde sonuçlandırması gerekmektedir (bkz. TTK m. 542/1-e).

Bu kapsamda tasfiye süresince tasfiye memurlarınca yapılması gereken işlemlere aşağıda ayrı bir başlık altında yer verilecektir⁵³⁷. Bununla birlikte, tasfiyenin yürütülmesine ilişkin hususlarda karar vermek amacıyla genel kurulun toplantıya çağırılması da tasfiye memurlarının görevidir (bkz. TTK m. 535/2, m. 410/1).

B. Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisi

1. Genel Olarak

Tasfiye memurlarının dış ilişkide şirketi temsil yetkisi bulunmaktadır. Bu yetki tasfiye memurunun atanması ile başlamaktadır⁵³⁸. Ticaret siciline yapılan tescil ise açıklayıcı niteliktedir⁵³⁹. Bu konuda TTK m. 539/3’de “tasfiye halindeki şirketi tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurlarının temsil edeceği”

⁵³⁵ Kervankıran, s. 153; Karahan, *Tasfiye*, s. 119.

⁵³⁶ bkz. Yarg. TD. 16.03.1964 T. ve E. 5560, K. 877 (Eriş, C. 3, s. 3163).

⁵³⁷ bkz. 3. Bölüm, “I. Tasfiye İşlemleri”.

⁵³⁸ Kervankıran, s. 175.

⁵³⁹ bkz. 3. “F. Tasfiye Memurlarının Tescil ve İlan Edilmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

düzenlenmiştir⁵⁴⁰. Ancak tasfiyeye ilişkin olmayan konularda yönetim kurulunun temsil yetkisi devam etmektedir⁵⁴¹.

Tasfiye memurlarının temsil yetkisi “tasfiye ile ilgili konular” ile sınırlıdır. Örneğin, tasfiye işlemlerine ilişkin genel kurul kararlarının iptali davasında şirketi temsil yetkisi tasfiye memurlarına aittir. Bu çerçevede tasfiye memurlarının “sulh, tahkim, feragat ve kabul” açısından da yetkili olduğu kabul edilmektedir⁵⁴². Ayrıca, tasfiye memurlarının şirket adına yönetim kuruluna karşı sorumluluk davası açmaları da mümkündür (bkz. TTK m. 553)⁵⁴³.

2. Temsil Yetkisinin Devri

TTK m. 539/1’e göre: “Tasfiye memurlarına kanunla tanınmış yetkiler devredilemez; ancak, belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından biri diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilir.” Dolayısıyla kural olarak tasfiye memurlarına Kanun tarafından verilen yetkiler devredilemez. Böyle bir düzenlemeye gidilmesinin sebebi, tasfiye memurlarının “özenli bir seçimle atanan güvenilir kişiler” olduğunun varsayılması ve bu suretle verilen yetki ve görevlerin onların “kişiliğine bağlı” olduğunun kabulüdür⁵⁴⁴. Tasfiye memurunun bir diğer tasfiye memuruna veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi vermesi ise, genel bir vekâlet niteliğinde olmayıp, münferit olaylar için özel bir vekâlet verilmesi anlamına gelmektedir⁵⁴⁵. Bu kapsamda tasfiye memurlarının dava veya icra takibi için avukata

⁵⁴⁰ Tasfiye memurlarının yetki sınırlarının belirlenmesine ilişkin açıklamalar, “Yetkilerin Sınırlandırılması ve Genişletilmesi” başlıklı TTK m. 539 hükmünde yer almaktadır. eTTK ise, tasfiye memurlarının yetkileri açısından kollektif şirketlere gönderme yapma yolunu tercih etmişti (bkz. eTTK m. 450).

⁵⁴¹ bkz. 1. Bölüm, “3. Yönetim Kurulunun Varlığının Devamı” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁵⁴² **Pulaşlı**, C. 4, s. 2744, N. 33; **Steiger**, s. 402; **İmregün**, s. 365; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 199, N. 10-107; **Tekil**, s. 506; **Uçar**, s. 262; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 651.

⁵⁴³ **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 651; **Karaman Coşgun**, s. 126. Yönetim kurulunun Kanun gereği tasfiye memurluğu sıfatını kazandığı hallerde sorumluluk davasında şirketi temsil etmek üzere kayyım atanması gerektiği yönünde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 134; **Karaman Coşgun**, s. 126.

⁵⁴⁴ TTK m. 539/1 gerekçesi.

⁵⁴⁵ TTK m. 539/1 gerekçesi. Temsil yetkisinin sınırlarının açıkça ortaya konulması gerektiği yönünde bkz. **Ali Haydar Yıldırım**, “Anonim Ortaklık Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisini Kullanmaları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 9, Özel Sayı, (2007): s. 937.

Yetki devrinin yalnızca münferit işlemler için özel vekâlet verilmesi şeklinde gerçekleşebilmesi nedeniyle, tasfiye memurlarının ticari temsili atayamayacağı yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 97-98; **Karaman Coşgun**, s. 133-134; **Uçar**, s. 263; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 126; **İzmirli**, s. 71; **Yıldırım**, *Tasfiye Memurları*, s. 937. Tasfiye memurlarının ticari temsilci atanması halinde yetki aşımının söz konusu olacağı ve tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğacağı yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 177. Aksi yönde tasfiye amacı kapsamında işlemler yapmak üzere ticari temsilci atanabileceği yönünde ve doktrinde yer

vekâlet verebilmesi mümkündür⁵⁴⁶. Aynı şekilde, ticaret sicili, tapu sicili, marka sicili gibi sicillerde işlem yapılması ve resmi kurumlardaki işlerin takibinin sağlanması da bu düzenlemenin uygulama alanına örnek olarak gösterilebilir⁵⁴⁷.

3. Tasfiye Amacı Dışında Yapılan İşlemlerin Akıbeti

Bu konuda yönetim kurulunun temsil yetkisine ilişkin TTK m. 371/2 hükmüne benzer bir düzenleme öngörülmüştür. TTK m. 539/2’ de, “tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemlerin şirketi bağlayacağı” ifade edilmiştir⁵⁴⁸. Ancak “üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacı dışında olduğunu bildiği veya halin gereğinde bilmemesinin mümkün olmayacağı” ispat edildiği takdirde, anonim şirket yapılan işlemle bağlı olmayacaktır. Dolayısıyla yalnızca iyiniyetli üçüncü kişiler ile yapılan işlemlerle şirketin bağlı olması söz konusu olacaktır. Hükmün konuluş amacı da iyiniyetli üçüncü kişilerin korunmasını sağlamaktır⁵⁴⁹.

Kanun’da öngörülen ispat yükü ise şirkete aittir⁵⁵⁰. Hükümde, tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesinin ispat için yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Bu durumda “tasfiye halinde” ibaresinin ticaret unvanına eklendiğinin ve ilgili işlemin bu unvan adı altında yapıldığının ispatı, şirketi söz konusu işlemle bağlı olmaktan kurtaracaktır⁵⁵¹.

4. Temsil Yetkisinin Kullanılmasında Çift İmza Kuralı

TTK m. 539/3 hükmüne göre, “tasfiye memurlarının birden fazla olması halinde yapılan işlem ile şirketin bağlı olabilmesi için imzaya yetkili iki tasfiye memurunun şirket unvanı altında imza atmaları” gerekmektedir. Bu düzenleme 6102 sayılı TTK ile getirilen bir yeniliktir. 6762 sayılı Kanun döneminde temsile ilişkin hükümler ayrıca düzenlenmemiş ve kollektif şirketlere atıf yapılmakla yetinilmişti (bkz. eTTK m. 250). Bu nedenle eTTK m. 217’de yer alan birlikte temsil kuralı uygulanmaktaydı. Söz konusu hükme göre, tasfiye işlerini tek başına yürüteceği kararlaştırılmayan tasfiye

alan görüşler hakkında bkz. **Şener**, *Ticari Temsilci*, s. 43 vd. Aksi yönde görüşler için ayrıca bkz. **Steiger**, s. 402; **Kırca**, *Ticari Müessil*, s. 67.

⁵⁴⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 125; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 652.

⁵⁴⁷ Örnek için bkz. **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 199, N. 10-107.

⁵⁴⁸ Tasfiye amacı dışında yapılan işlemle şirketin bağlı olması halinde, şirketin tasfiye memurlarına rücu hakkının bulunduğu yönünde bkz. **Al Kılıç**, s. 140-141.

⁵⁴⁹ TTK m. 539/2 gerekçesi.

⁵⁵⁰ TTK m. 539/2 gerekçesi.

⁵⁵¹ **Karaman Coşgun**, s. 127; **Al Kılıç**, s. 93-94, dn. 235; **Çakı**, s. 110; **Rıza Ayhan/ Hayrettin Çağlar/ Mehmet Özdamar**, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 1. bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), s. 465.

memurlarının birlikte hareket etmesi gerekmektedir⁵⁵². 6102 sayılı TTK ile getirilen çift imza kuralı ise, birden fazla tasfiye memuru bulunması halinde, imzaya yetkili iki tasfiye memurunun şirket unvanı altında imza atmasını yeterli görmektedir⁵⁵³.

Ancak genel kurul kararında veya esas sözleşmede bu durumun aksi öngörülebilir (TTK m. 539/3)⁵⁵⁴. Dolayısıyla tasfiye memurlarının tamamının imzasının bulunması zorunluluğu getirilebileceği gibi, ikiden fazla tasfiye memurunun imza zorunluluğu ya da tek başına imza ilkesi benimsenebilir⁵⁵⁵. Bununla birlikte çift imza veya birlikte temsil kuralının öngörüldüğü hallerde dahi, gecikmesinde sakınca bulunan, şirketin menfaatlerinin tehlikeye düşmesinin söz konusu olduğu durumlarda, her bir tasfiye memurunun şirketi tek başına temsil yetkisi bulunmaktadır⁵⁵⁶.

Çift imza kuralı yalnızca aktif temsil açısından geçerlidir. Zira pasif temsilde her bir tasfiye memuru tek başına yetki sahibidir⁵⁵⁷. Bu kapsamda, ihtar, ihbar ve tebligatların tasfiye memurlarından sadece birine yapılması yeterlidir⁵⁵⁸.

5. Tasfiye Memurlarının Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğu

TTK m. 539/4'de⁵⁵⁹ “tasfiye memurunun görevini yerine getirdiği sırada işlediği haksız fiillerden şirketin de sorumlu olacağı” düzenlenmiştir⁵⁶⁰. Böyle bir düzenleme ile

⁵⁵² Ayrıca bkz. **Yıldırım**, *Tasfiye Memurları*, s. 932 vd..

⁵⁵³ **Al Kılıç**, s. 139, dn. 347'den naklen: “Genel kurul kararında veya esas sözleşmede temsile yetkili tasfiye memurlarının isimlerinin açıkça zikredilmesi söz konusu değilse, tüm tasfiye memurları, sona eren anonim şirkette temsil yetkisine haiz kabul edilir. (Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, § 56, s. 855, N. 52).”

TSY m. 86/1-c'de, tasfiye memurlarının TTK m. 40 gereği düzenlenmiş imza beyannamelerinin, şirketin sona ermesinin tesciline ilişkin başvuruda yönetim kurulu tarafından sicil müdürlüğüne sunulması gereken belgeler arasında yer aldığı ifade edilmektedir.

⁵⁵⁴ Mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının temsil yetkilerinin mahkeme tarafından sınırlandırılabilmesi yönünde açıklamalar için bkz. **Karaman Coşgun**, s. 130; **Kervankıran**, s. 187; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 129; **Arslanlı**, C. 4-5, s. 224.

⁵⁵⁵ TTK m. 539/3 gerekçesi. **Pınar**, s. 767; **Bilgili/Demirkapı**, s. 578; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 326. Ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 185.

⁵⁵⁶ **İmregün**, s. 365; **Bilgili/Demirkapı**, s. 578; **Kervankıran**, s. 186; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2745, N. 36; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 326; **Tekil**, s. 506; **Uçar**, s. 262; **Yıldırım**, *Tasfiye Memurları*, s. 942.

⁵⁵⁷ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 129; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2745, N. 37; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 326; **Kervankıran**, s. 184; **Yıldırım**, *Tasfiye Memurları*, s. 943; **Karaman Coşgun**, s. 129.

⁵⁵⁸ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 129; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2745, N. 37; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 326; **Kervankıran**, s. 184; **Yıldırım**, *Tasfiye Memurları*, s. 943; **Karaman Coşgun**, s. 129; **Tekil**, s. 507; **Uçar**, s. 262-263; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 652.

⁵⁵⁹ Bu hükmün tasfiye memurlarının sorumluluğunun düzenlendiği TTK m. 553'e ilave edilmesi ve şirketin sorumlu olmasının müteselsil sorumluluk niteliğinde olduğunun ifade edilmesi gerektiği yönünde bkz. **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 333-334.

⁵⁶⁰ Ayrıca bkz. eTTK m. 219/4. Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin olarak bkz. TBK m. 49; **M. Kemal Oğuzman/ M. Turgut Öz**, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2*, Gözden Geçirilmiş 16. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), s. 1 vd.; **Günhan Gönül Koşar**, *Haksız Fiil Sorumluluğunda Kusur ve Etkisi*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), s. 95 vd..

üçüncü kişilerin korunması amaçlanmıştır⁵⁶¹. Haksız fiilin görevin yerine getirilmesi dışında işlenmesi halinde ise, sorumluluk yalnızca tasfiye memurlarına ait olacaktır⁵⁶². Tasfiye memurlarının yetkilerini açıkça kötüye kullandığı hallerde de şirketin değil, yalnızca tasfiye memurlarının sorumluluğuna gidilmelidir⁵⁶³. Örneğin, tasfiye memurları tarafından şirket adına spekülatif alımlar yapılması halinde şirketin sorumlu tutulmasından söz edilemeyecektir⁵⁶⁴.

VIII. Tasfiye Memurlarının Görevinin Sona Ermesi

A. Sona Erme Sebepleri

1. Genel Kurul Kararı İle Azil

eTTK m. 442/1 hükmünün tekrarı niteliğinde olan TTK m. 537/1 hükmünde, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memuru olarak atanan kişiler ile tasfiye işlemlerini Kanun gereği yerine getiren yönetim kurulu üyelerinin, “genel kurul tarafından, her zaman görevden alınabileceği ve yerlerine yenilerinin atanabileceği” ifade edilmiştir. Bunun için haklı bir sebep bulunması gerekmemektedir⁵⁶⁵. Herhangi bir gerekçe sunulmasına gerek olmadığı gibi, hükümde ifade olunduğu üzere belirli bir zaman sınırlaması da söz konusu olmayıp, azil kararı “her zaman” alınabilmektedir⁵⁶⁶. Ancak, uygun olmayan bir zamanda hukuki ilişkinin tek taraflı olarak sonlandırılmasından doğan hakların talep edilmesi mümkündür⁵⁶⁷.

Doktrinde genel kurulun azil yetkisini “her zaman” kullanabilmesinin TTK m. 413/2’de öngörülen gündeme bağlılık ilkesinin bir istinasını oluşturduğu, genel kurul kararı ile azlin gerçekleşebilmesi için gündemde madde bulunmasının gerekli olmadığı ifade edilmektedir⁵⁶⁸. Bu görüşteki yazarlara göre, özellikle birçok haklı sebebin mevcut olduğu hallerde, gündemde madde bulunmadığı gerekçesiyle tasfiye memurunun azlinin ertelenerek, bir dahaki genel kurul toplantısına kadar mevcut tasfiye memurlarının göreve devam etmesi, alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatlerini zarara uğratacak

⁵⁶¹ TTK m. 539 gerekçesi.

⁵⁶² **Karahan, Tasfiye**, s. 308; **Kervankıran**, s. 340.

⁵⁶³ **Steiger**, s. 402; **Karahan, Tasfiye**, s. 308; **Tekil**, s. 507; **Kervankıran**, s. 340.

⁵⁶⁴ **Steiger**, s. 402.

⁵⁶⁵ **Karahan, Tasfiye**, s. 143; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 858, N. 1573; **Doğanay, C. 2**, s. 1295.

⁵⁶⁶ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 858, N. 1573. Genel kurulun azil yetkisini tasfiye sürecinin başında kullanabileceği gibi, bu sürecin sonuna yaklaşıldığında da azil kararı alabileceği yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 149.

⁵⁶⁷ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 858, N. 1573; **Steiger**, s. 403.

⁵⁶⁸ **Arslanlı, C. 4-5**, s. 210; **Karahan, Tasfiye**, s. 142; **Doğanay, C. 2**, s. 1295; **İzmirli**, s. 49.

niteliktedir⁵⁶⁹. Diğer yandan anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından azline ilişkin TTK m. 364/1’de yönetim kurulu üyelerinin “gündemde ilgili bir madde bulunması” veya “gündemde madde bulunmasa bile haklı bir sebebin varlığı halinde”, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla söz konusu hükümde “haklı sebeplerin varlığı halinde yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından azli” gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olarak düzenlenmiştir. Ancak haklı sebep bulunmayan hallerde genel kurul tarafından azlin gerçekleşebilmesi, gündemde ilgili bir maddenin bulunması şartına bağlı kılınmıştır⁵⁷⁰. Söz konusu iki hükmün lafız olarak farklı düzenlenmesinin sebeplerine ilgili madde gerekçelerinde yer verilmemiştir. Kanaatimizce tasfiyeden önceki dönemde yönetim kurulu, tasfiye sürecinde ise tasfiye memurları şirketi temsile yetkiliyken ilgili hükümlerde böyle bir ayrıma gidilmesi yerinde olmamıştır. Bu nedenle genel kurulun tasfiye memurlarını azil yetkisini, haklı bir sebep varsa her zaman, haklı bir sebep bulunmadığı takdirde gündemde ilgili bir madde bulunması şartıyla kullanabileceği düşüncesindeyiz. Bu bağlamda TTK m. 537/1 hükmünün, yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından azline ilişkin TTK m. 364/1 hükmü ile uyumlu olarak yeniden kaleme alınması faydalı olacaktır. Böylelikle, keyfi olarak gerçekleştirilen aziller nedeniyle uygulamada ortaya çıkabilecek sorunların da önüne geçilmiş olacaktır.

Genel kurul azil kararını TTK m. 418’de öngörülen nisaplar ile alacaktır (bkz. TTK m. 546/3). Bununla birlikte esas sözleşme ile atanmış tasfiye memurlarının tasfiye aşamasında genel kurul tarafından azli esas sözleşme değişikliğini gerektirmemektedir⁵⁷¹. Ancak daha önce ifade edildiği üzere⁵⁷², esas sözleşme ile belirlenmiş tasfiye memurları bulunmasına rağmen, anonim şirketin sona ermesinden önceki dönemde genel kurul tarafından yapılacak tasfiye memuru atamaları esas sözleşmede değişiklik yapılmasını gerektirmektedir. Sona ermenin henüz

⁵⁶⁹ Arslanlı, C. 4-5, s. 210; Karahan, *Tasfiye*, s. 143; Kervankıran, s. 189; İzmirli, s. 49 vd.

⁵⁷⁰ Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için bkz. Özge Karaege, “Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m. 364)”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1, (2014): s. 76 vd..

⁵⁷¹ Karaman Coşgun, s. 149; Karahan, *Tasfiye*, s. 141; Kervankıran, s. 190.

⁵⁷² bkz. “ II. Tasfiye Memurlarının Atanması/ B. Genel Kurul Kararı ile Atanması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

gerçekleşmediği ve tasfiye memurlarının göreve başlamadığı bu dönemde yapılan esas sözleşme değişikliği “tasfiye memurlarının azli” anlamına gelmemektedir⁵⁷³.

TTK m. 537/1 hükmünde açıkça, “esas sözleşme veya genel kurul kararı ile atanmış tasfiye memurlarının” genel kurul kararı ile görevden alınabileceği belirtildiğinden, mahkeme kararı ile atanmış tasfiye memurları hükmün kapsamında yer almamaktadır. Mahkeme tarafından atanmış olan tasfiye memurlarının azli ancak mahkeme kararı ile mümkün olacaktır⁵⁷⁴.

2. Mahkeme Kararı ile Azil

TTK m. 537/2’de⁵⁷⁵ atanma şekli ne olursa olsun mahkemenin görevden alabileceği tasfiye memurlarına ilişkin bir düzenleme yapılmıştır⁵⁷⁶. Buna göre: “Pay sahiplerinden birinin talebiyle ve haklı sebeplerin varlığında mahkeme de tasfiye memurlarından her birini görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir.” (TTK m. 537/2). Dolayısıyla haklı sebeplerin varlığı halinde tasfiye memurlarının azli için her bir pay sahibinin⁵⁷⁷ talepte bulunması mümkündür.

TTK m. 537/2’ye göre tasfiye memurlarının azlini talep etme hakkı, genel kurula hakim olan çoğunluk karşısında pay sahiplerinin menfaatlerini korumaya yönelik bir haktır⁵⁷⁸. Zira bu hak, asgari bir sermaye şartı aranmaksızın tüm pay sahiplerine verilmiştir. Bu yönüyle bir azınlık hakkı olarak nitelendirilemez⁵⁷⁹. Bu hakkın

⁵⁷³ **Karaman Coşgun**, s. 69; **Al Kılıç**, s. 132, dn. 326; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2741, N. 23. Aksi yönde bkz. **Kervankıran**, s. 190.

⁵⁷⁴ Mahkeme tarafından atanan tasfiye memurunun genel kurul tarafından azledilmesinin “oy birliği ile” karar alınmış olsa dahi mümkün olmaması gerektiğine ilişkin bkz. **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 188. Genel kurulun oy birliği ile bu kararı alabileceği görüşünde aksi yönde bkz. **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 858, N. 1573; **Erdem**, *Haklı Sebep*, s. 232. Mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının genel kurul kararı ile görevden alınamayacağına ilişkin ayrıca bkz. **İmregün**, s. 365; **Steiger**, s. 402; **Arsılanlı**, C. 4-5, s. 211; **Doğanay**, s. 1295; **Uçar**, s. 261; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2742, N. 27; **Domaniç**, C. 2, 1478; **İzmirli**, s. 50; **Yıldırım**, s. 388; **Karaman Coşgun**, s. 148; **Kervankıran**, s. 192-193.

⁵⁷⁵ Ayrıca bkz. eTTK m. 442/2.

⁵⁷⁶ **Karaman Coşgun**, s. 151; **Kervankıran**, s. 191; **Bilge**, s. 283; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 162.

⁵⁷⁷ İntifa hakkı sahibinin de tasfiye aşamasında hukuki menfaati bulunduğundan, haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeden tasfiye memurlarının azlini talep edebilir (**Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 171-172; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 92; **Kervankıran**, s. 130). Tasfiye payının doğru belirlenmesinde rehin hakkı sahibinin de hukuki menfaati bulunmaktadır. TMK m. 961/1 hükmünün geniş yorumlanması ve rehinli pay sahibinin “özenli bir yönetim” kapsamında azil hakkını kullanabilmesi gerekir. Rehin hakkı sahibinin pay sahibini bu davayı açmak için zorlaması ancak haksız bir şekilde bu hakkın kullanılmasından kaçınılması halinde ise; rehin hakkı sahibi, mahkemeden azil davası açmak için yetki verilmesini talep edebilir (**Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 172-173; **Kervankıran**, s. 131). Aksi yönde rehin hakkı sahibinin dava hakkı olmadığına ilişkin bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 92.

⁵⁷⁸ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 88; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 162; **Kervankıran**, s. 126.

⁵⁷⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 88.

kullanılabilmesi için mahkemeden talepte bulunmadan önce, genel kurula başvurulması da şart değildir⁵⁸⁰. Aksi yönde bir kabul, Kanun'da yer almayan bir şartın varlığını kabul etmek ve pay sahiplerine tanınan hakkın kullanılmasını zorlaştırmak anlamına gelecektir⁵⁸¹.

Söz konusu hakkın kullanılması imkânı yalnızca pay sahiplerine tanınmıştır. Alacaklıların veya yönetim kurulu üyelerinin mahkemeye başvuru hakkı bulunmamaktadır⁵⁸². Haklı sebeplerin varlığı halinde açılan bu davada öncelikle pay sahipliği sıfatının ispatlanması gerekmektedir⁵⁸³. Nitekim Yargıtay da, ilk olarak dava açan tarafın aktif dava husumetinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁵⁸⁴. Bununla birlikte dava süresince pay sahipliği sıfatının korunması gerekmektedir⁵⁸⁵. Pay sahipliği sıfatının kaybı halinde davayı takip etmekte hukuki bir yarar da bulunmamaktadır⁵⁸⁶. Doktrinde payın devri halinde yeni malikin davayı devam ettiremeyeceği kabul edilmektedir⁵⁸⁷. Ancak bizim de katıldığımız azınlıkta kalan görüşe göre, payın devri halinde yeni bir azil davasının açılmasını beklemek yerine payı devralanın açılmış olan davaya devam etmesi, usul ekonomisi ve korunması gereken menfaatler açısından daha isabetli olacaktır⁵⁸⁸. Bir payın birden fazla maliki varsa

⁵⁸⁰ **Kervankıran**, s. 129, 191; **Doğanay**, C. 2, s. 1296; **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 856, N. 1572d; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 165; **Karaman Coşgun**, s. 78; **Arslanlı**, C. 4-5, s. 212; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 90; **İzmirli**, s. 39, 51. Yargıtay'ın bu yönde bir kararı için bkz. Yarg. 11. HD. T. 17.03.1987, E. 283/K. 1516. *Davacı ortaklar, ortaklığın tasfiyesine karar verilerek kesinleştiğini ve bazı yöneticilerin ortaklığın tüm işlerini elinde tuttuğunu ileri sürerek, tasfiye memuru tayinini istemişlerdir. Davalılar ise, genel kurul çağırısı yapıldığını ve sonucun beklenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Ortaklığın tasfiyesine karar verilip, bu karar kesinleştiğine göre, genel kurul toplantısına ve bu toplantıda karar alınmasına gerek olmaksızın tasfiye memuru tayinine karar vermek gerekir. (Eriş, Anonim Şirket, s. 720).*

⁵⁸¹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 90; **Kervankıran**, s. 129; **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 856, N. 1572d; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 165.

⁵⁸² Her ne kadar doğrudan mahkemeden talepte bulunma imkanı olmasa da, yönetim kurulu üyelerinin haklı sebeplerin varlığından haberdar olması halinde, yıllık raporda ve genel kurul toplantılarında bu hususa dikkat çekerek genel kurulun azil kararı almasını sağlayabileceği yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 80.

⁵⁸³ **Kervankıran**, s. 129; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 168.

Hamiline yazılı pay senedi çıkarılmışsa dava hakkının kullanılabilmesi için zilyetliğin bulunması gerekmektedir. Pay sahibi sahip olduğu en az bir pay senedini mahkemeye tevdi etmelidir. Payların nama yazılı pay senedine veya ilmühabere bağlanması söz konusu ise, ispat için pay defterindeki kayıtlar kullanılabilir (Karahan, *Tasfiye*, s. 91-92; Arslanlı, C. 4-5, s. 212, dn. 29; Şener, *Azil ve Atanma*, s. 168-169; Kervankıran, s. 129).

⁵⁸⁴ bkz. Yarg. 11. HD. T. 02.04.2009, E. 14688/ K. 3986 (Eriş, C. 3, s. 3509).

⁵⁸⁵ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 212, dn. 29; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 92; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 856, N. 1572d.; **Doğanay**, C. 2, s. 1296; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 169; **Kervankıran**, s. 129-130; **Karaman Coşgun**, s. 79; **İzmirli**, s. 40.

⁵⁸⁶ **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 169.

⁵⁸⁷ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 92; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 856, N. 1572d; **Doğanay**, C. 2, s. 1296.

⁵⁸⁸ Bu yönde bkz. **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 170; **Çakı**, s.101.

davayı birlikte açmaları gerekir⁵⁸⁹. Maddi anlamda mecburi dava arkadaşlığı söz konusu olduğundan maliklerin bağımsız olarak hareket etmesi mümkün değildir⁵⁹⁰.

Azil davasında davalı sıfatının kime ait olduğu hakkında doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüş, davalı tarafın anonim şirket tüzel kişiliği olduğu yönündedir⁵⁹¹. Bu görüşe göre, tasfiye memurlarının davalı olarak gösterilmesine gerek bulunmamaktadır. Diğer görüş ise, davada husumetin azli istenen tasfiye memurlarına yöneltilmesi gerektiğidir⁵⁹². Bu görüş Yargıtay tarafından da benimsenmektedir⁵⁹³. Ayrıca, davalı taraf olarak anonim şirket ile birlikte azli istenen tasfiye memurlarının da gösterilmesi gerektiğine ilişkin bir görüş de bulunmaktadır⁵⁹⁴. Kanaatimizce, tasfiye aşamasında da tüzel kişiliği devam eden anonim şirketin davalı olarak gösterilmesi yerinde olacaktır. Zira tasfiye memurları tasfiye aşamasında anonim şirketin organı olarak kabul edilmektedir. Davada şirketi yönetim kurulu temsil edecektir (bkz. TTK m. 535/1). Ancak yönetim kurulunun tasfiye memurluğu sıfatını taşıması halinde mahkemece şirketi temsil için kayyım atanmalıdır. Bununla birlikte, tasfiye memurlarının davaya fer'i müdahil olarak katılması mümkündür⁵⁹⁵. Davada ilgili pay sahibinin yanı sıra azli istenen tasfiye memurları da dinlenmelidir⁵⁹⁶.

Azil talebinde bulunan pay sahibi Kanun'da öngörülen "haklı sebeplerin varlığı" hususunda ispatla yükümlüdür. Anonim şirketlere ilişkin hükümlerde bir tanımı yer almamakla birlikte haklı sebep kavramı; "hukuki ilişkinin sürdürülmesini, objektif

⁵⁸⁹ Şener, *Azil ve Atanma*, s. 170-171.

TTK m. 432'de yer alan bir paya birden fazla kişinin malik olması halinde bunların içlerinden birini veya üçüncü bir kişiyi "genel kurulda paydan doğan hakların" kullanılması için temsilci olarak atayabileceklerine ilişkin hüküm, burada uygulanmayacaktır. Çünkü burada genel kurulda kullanılacak haklardan söz edilmekten, TTK m. 537/2'ye dayanan tasfiye memurlarının azli mahkemede ileri sürülecek bir hak olup, müştereken dava açılmasını gerektirmektedir (Şener, *Azil ve Atanma*, s. 171; Kervankıran, s. 130, dn. 93).

⁵⁹⁰ Bu yönde açıklamalar için bkz. Şener, *Azil ve Atanma*, s. 170-171.

⁵⁹¹ Arslanlı, C. 4-5, s. 212, dn. 30; Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 856, dn. 1572d; Doğanay, C. 2, s. 1297; Şener, *Azil ve Atanma*, s. 174; İzmirli, s. 51; Kervankıran, s. 131; Çakı, s. 102. Azil davasının kural olarak şirket tüzel kişiliğine karşı açılacağı ancak tasfiye memuru aleyhine tazminat istendiği takdirde, onun da hasım olarak gösterilmesi gerektiği yönünde bkz. Uçar, s. 261.

⁵⁹² Karahan, *Tasfiye*, s. 144; Doğanay, C. 2, s. 1296; Pulaşlı, C. 4, s. 2743, N. 31; Eriş, C. 3, s. 3508.

⁵⁹³ bkz. Yarg. 11. HD. T. 15.06.1978, E. 3182/ K. 3229. (Eriş, C. 3, s. 3512); Yarg. 11. HD. T. 03.07.2006, E. 2005/7850, K. 2006/7885. <https://legalbank.net/> (E. T. 31.07.2021); Yarg. 11. HD. T. 17.06.2014, E. 2015/1681, K. 2015/6458. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E. T. 31.07.2021); Yarg. 11. HD. T. 23.03.2004, E. 2003/8560, K. 2004/2966. <https://legalbank.net/> (E. T. 01.08.2021).

⁵⁹⁴ Karaman Coşgun, s. 151.

⁵⁹⁵ Şener, *Azil ve Atanma*, s. 174.

⁵⁹⁶ Uçar, s. 261. Tasfiye memurlarının ve diğer pay sahiplerinin de dinlenmesi gerektiğine ilişkin ayrıca bkz. Arslanlı, C. 4-5, s. 212; Karahan, *Tasfiye*, s. 96.

iyiniyet kuralları gereğince çekilmez hale getiren⁵⁹⁷ sebepleri kapsamaktadır. Bu anlamda tasfiye memurlarının tasfiye sürecini iyi yönetememesine yol açan sebepler haklı sebep olarak nitelendirilmelidir. Bu durumu takdir yetkisi mahkemeye aittir. Doktrinde haklı sebeplere; bilgisizlik, ehliyetsizlik, tasfiye işlerinin ihmal edilmesi, uzun süre görevin başında bulunmama nedeniyle tasfiyenin sürüncemede bırakılması, yetkilerin kötüye kullanılması, pay sahiplerinin genel çıkarının gözetilmemesi, bazı pay sahibi gruplarının çıkarına hareket etme, sürekli hastalık hali örnek olarak gösterilmektedir⁵⁹⁸. Haklı sebeplerin oluşmasında tasfiye memurlarının kusurunun bulunması şart değildir⁵⁹⁹. Örneğin uzun süren bir hastalık hali tasfiye memurunun kusuru bulunmasa bile azlini gerektirebilir.

Yargıtay bir kararında, tasfiye memurunun “tasfiyenin gereklerine uygun bir şekilde görevini zamanında yapmamış ve basiretli bir iş adamı gibi hareket etmemiş” olmasını haklı sebep olarak kabul etmiştir⁶⁰⁰. Benzer yönde başka bir kararda, tasfiye memurunun “görevlerini yerine getirmediğini ve çekilen ihtarla rağmen tasfiye işlemlerine ilişkin bilgi vermediğini” ve bu sebeple tasfiye memurunun azlinin gerektiğini ifade etmiştir⁶⁰¹. Bölge Adliye Mahkemesinin bir kararında ise, “tasfiye işlemlerinde tarafsız davranmayacağı yönünde davacı açısından objektif ve makul şüpheye yol açacak güven sarsıcı davranışların” tasfiye memurunun azli konusunda haklı sebep oluşturduğu gerekçesiyle azil kararı verilmiştir⁶⁰².

Tasfiye memurlarından bir veya birkaçının azline karar verilmesi halinde ve esas sözleşmede de tasfiye memurlarının sayısına ilişkin bir sınırlama getirilmediği takdirde, azil kararı veren mahkeme, azledilen tasfiye memurlarının yerine yeni atamalar

⁵⁹⁷ Şener, *Azil ve Atanma*, s. 175.

⁵⁹⁸ Örnekler için bkz. Arslanlı, C. 4-5, s. 212; Pulaşlı, C. 4, s. 2743, N. 31; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 199, N. 10-106; Karahan, *Tasfiye*, s. 94; Kervankıran, s. 132-133; Şener, *Azil ve Atanma*, s. 177; Çakı, s. 102; Karaman Coşgun, s. 77, 153.

⁵⁹⁹ Karahan, *Tasfiye*, s. 94; Arslanlı, C. 4-5, s. 212; Şener, *Azil ve Atanma*, s. 176; Doğanay, C. 2, s. 1297; Uçar, s. 261.

⁶⁰⁰ bkz. Yarg. 11. HD. T. 16.03.1984, E. 1984/735, K. 1984/1505 (Doğanay, C. 2, s. 1297).

⁶⁰¹ bkz. Yarg. 11. HD. T. 02.12.1993, E. 1993/1889, K. 1993/7954. <https://legalbank.net/> (E. T. 01.08.2021). Ayrıca bkz. Yarg. 11. HD. T. 03.07.2006, E. 2005/7850, K. 2006/7885. <https://legalbank.net/> (E. T. 31.07.2021). Yine başka bir kararda, “basiretli bir iş adamı gibi davranmadığı, özen ve sadakat borcunu yerine getirmediği, paydaşların tasfiye payından eşit bir şekilde faydalanmasını sağlayacak şekilde hareket etmediği, böylelikle tasfiye memurluğu görevinde güven ilişkisini sarstığı” tasfiye memurunun haklı sebeple azli için gerekçe olarak kabul edilmiştir. Bu karar için bkz. Yarg. 11. HD. T. 03.03.2015, E. 2015/730, K. 2015/2852 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 01.08.2021).

⁶⁰² bkz. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. HD. T. 26.12.2019, E. 2019/1523, K. 2019/1633. <https://legalbank.net/> (E. T. 01.08.2021).

yapabileceği gibi, somut olayın özelliğine göre kalan tasfiye memurları ile tasfiyeye devam edilmesine de karar verebilir⁶⁰³. Ancak azil kararı veren mahkeme yeni tasfiye memurlarının atanması kararını genel kurula bırakamaz⁶⁰⁴. Zira genel kurulun çoğunluk menfaatlerini gözeterek karar alması halinde yeniden mahkemeye başvuru söz konusu olacak ve bu durum sürecin uzamasına neden olacaktır. Mahkemenin atama işlemini genel kurula bırakması neticesinde TTK m. 537/2 hükmünün konuluş amacının tam anlamıyla sağlanamayacağı ortadadır.

Haklı sebeplerin varlığı halinde azil kararı verilmesi için mahkemeye başvurunun, şirketin tasfiye aşamasına girmesinden önce ve tasfiye halindeki bir şirkette tasfiye memurlarının fiilen göreve başlamamış olduğu dönemde de mümkün olduğu doktrinde kabul görmektedir⁶⁰⁵. Görevden alma kurumunun işleyebilmesi için göreve başlanmış olması gerekliliğine rağmen, haklı sebeplerin varlığı halinde azil davası açılabilmesi için tasfiye memurunun göreve başlamasının beklenilmemesi gerektiği ileri sürülmektedir⁶⁰⁶. Dolayısıyla doktrinde yer alan bu görüşe göre, tasfiye memurunun tasfiyenin gereklerini yerine getirmeyeceği ve azınlık pay sahiplerini zarara uğratacağı ciddi bir şekilde görülmekteyse, tasfiye memurunun azlinin istenebilmesi için, tasfiye memurlarının fiilen göreve başlaması şartı aranmamalı, tasfiye sürecinden önceki dönemde de azil mümkün olmalıdır. Ancak kanaatimizce, tasfiye memurlarının göreve başlamadığı dönemde tasfiye memurlarının azledilmesinden söz etmek mümkün olmayacaktır. Bununla birlikte azil davası açılabilmesi için tasfiye aşamasının tamamlanmamış olması gerekir⁶⁰⁷. Zira tasfiyenin tamamlanarak şirketin ticaret sicilinden terkinin ile birlikte tasfiye memurlarının görevi de sona ermektedir.

⁶⁰³ **Karaman Coşgun**, s. 83-84; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 182-183; **Kervankıran**, s. 137.

⁶⁰⁴ Aynı yönde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 83; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 182; **Al Kılıç**, s. 135, dn. 335; **Kervankıran**, s. 135. Aksi yönde bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 207; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 857, N. 1572d; **Uçar**, s. 258-259; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 86; **Pulaşlı**, C. 3, s. 2742, N. 25.

Tasfiye memurunun azline ilişkin olarak mahkemece karar verilinceye kadar azli istenen tasfiye memuru görevine devam edecektir. Bu nedenle geri dönüşü olmayan sorunların oluşmaması için azli istenen tasfiye memurunun işlem yapmasının engellenmesi amacıyla ihtiyati tedbir kararı alınmalıdır (**Karaman Coşgun**, s. 81; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 857, N. 1572d; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 98).

⁶⁰⁵ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 205; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 857, N. 1572d; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 95; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 162 vd.; **İzmirli**, s. 51; **Karaman Coşgun**, s. 76; **Kervankıran**, s. 135-136.

⁶⁰⁶ **Karaman Coşgun**, s. 76.

⁶⁰⁷ Bu yönde verilen bir karar için bkz. Yarg. 11. HD. T. 05.03.2018, E. 2016/8342, K. 2018/1676; *Dava, tasfiye memurunun azli istemine ilişkin olup, mahkemece haklı nedenlerle davalı tasfiye memurunun azli ile yerine başka bir tasfiye memurunun atanmasına karar verilmiştir. Ancak, yargılama sırasında tasfiye işlemlerinin tamamlanıp dava dışı şirket terkin edildiğine göre tasfiye memurunun azli talebi konusuz kaldığından, bu nedenle tasfiye memurunun azline ilişkin karar verilmesine yer olmadığına karar*

Daha önce ifade edildiği üzere⁶⁰⁸, kanaatimizce, temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbirinin Kanun’da aranan niteliklere sahip olmaması nedeniyle mahkemeden atama yapılmasının istenmesi halinde (bkz. TTK m. 537/3), tasfiye memurlarından birinin azli gerekmeden de yeni bir tasfiye memuru atanabilmelidir.

Tasfiye memurlarının mahkeme kararıyla atanması ve azlinde görevli ve yetkili mahkemeye ilişkin TTK’ da özel bir hükme yer verilmemiş olup, genel hükümler uygulama alanı bulacaktır. Buna göre görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir (TTK m. 4/1). Asliye ticaret mahkemesinin bulunmadığı yargı çevrelerinde asliye hukuk mahkemesi görevlidir (TTK m. 5/4). Yetkili mahkeme ise, şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir⁶⁰⁹. Davada basit yargılama usulü uygulanacaktır (TTK m. 1521).

3. Görev Süresinin Sona Ermesi

Tasfiye memurlarının görev süresine ilişkin Kanun’da bir düzenleme bulunmamaktadır. Tasfiye memurları kural olarak tasfiye sürecinin sonuna kadar görevlidir. Bununla birlikte, atama kararında belirli bir görev süresinin yer alması halinde, bu sürenin sona ermesi ile tasfiye memurunun görevi sona erecektir⁶¹⁰.

Tasfiye işlemlerinin yönetim kurulu tarafından yerine getirilmesi halinde, yönetim kurulu üyelerinin “en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere” seçilmesi nedeniyle (TTK m. 362/1), görev süresinin sona ermesi neticesinde tasfiye memurluğu görevi de sona erecektir⁶¹¹.

4. İstifa

Ataması hangi yolla gerçekleşirse gerçekleşsin, tasfiye memurlarının her zaman, herhangi bir sebep göstermeksizin istifa etmesi mümkündür⁶¹². Ancak istifanın uygun

verilmesi gerekirken terkin edilen şirkete yeniden tasfiye memurunun atanması doğru görülmemiş, kararın davalı yararına bozulmasını gerektirmiştir. <https://legalbank.net/> (E. T. 01.08.2021).

⁶⁰⁸ bkz. “II. Tasfiye Memurlarının Atanması/3. Temsile Yetkili Tasfiye Memurlarından Hiçbirinin Kanunda Aranan Niteliklere Sahip Olmaması Nedeniyle Atama”.

⁶⁰⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 96; **Şener**, *Azil ve Atanma*, s. 189.

⁶¹⁰ Ayrıca bkz. “V. Tasfiye Memurlarının Sayısı ve Görev Süresi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁶¹¹ Görev süresinin sona ermesi neticesinde atamanın nasıl yapılacağına ilişkin olarak ayrıca bkz. “ V. Tasfiye Memurlarının Sayısı ve Görev Süresi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁶¹² **Karahan**, *Tasfiye*, s. 145-146; **Arsılanlı**, C. 4-5, s. 213. Ek tasfiye memurları bakımından aynı yönde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 133.

olmayan bir zamanda gerçekleşmesi halinde, vekâlet sözleşmelerine ilişkin TBK m. 512 hükmüne göre şirketin zararının karşılanması gerekmektedir⁶¹³.

İstifa beyanının şirket adına beyanı kabul etmeye yetkili organlara yöneltilmesi gerekir⁶¹⁴. Birden fazla tasfiye memurunun bulunması halinde, yalnızca bir tasfiye memurunun istifası söz konusu ise, istifa beyanının diğer tasfiye memurlarından birine yöneltilmesi yeterli olacaktır⁶¹⁵. Ancak tasfiye memurlarının tamamının istifa etmesi durumunda istifa beyanının, TTK m. 535 uyarınca yönetim kuruluna yöneltilmesi gerekir⁶¹⁶. İlgili beyanın şirkete ulaşması ile beyanda bulunan tasfiye memurlarının görevi sona erecektir⁶¹⁷.

5. Diğer Sona Erme Sebepleri

Yönetim kurulu üyeliğini sona erdiren; “iflas kararı verilmesi, ehliyetin kısıtlanması, üyelik için gerekli kanuni şartların ya da esas sözleşmede öngörülen niteliklerin kaybedilmesi” halleri yalnızca yönetim kurulu üyeliğini değil, aynı zamanda tasfiye memurluğu sıfatının bulunması halinde bu sıfatı da sonlandıracaktır (TTK m. 363/2)⁶¹⁸. Ancak tasfiye memurluğu sıfatının yönetim kuruluna ait olmadığı durumlarda da, TTK m. 363/2 hükmü tasfiye memurları açısından kıyasen uygulanmalıdır⁶¹⁹. Nasıl ki tasfiye memurunun ölümü⁶²⁰ ile (kıyasen bkz. TBK m. 43, 513) tasfiye memurluğu sıfatı son bulacaksa, tasfiye memuru sıfatına haiz tüzel kişinin sona ererek tasfiye sürecine girmesi⁶²¹ de tasfiye memurluğu görevini sona erdirir. Zira tasfiye sürecine

⁶¹³ **Karaman Coşgun**, s. 158; **Arslanlı, C.** 4-5, s. 213; **Steiger**, s. 403; **Karahan, Tasfiye**, s. 146. Ek tasfiye memurları bakımından aynı yönde bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s. 133.

⁶¹⁴ **Şener, Ek Tasfiye**, s. 134. Aynı görüşte olan bir diğer yazar için bkz. **Çakı**, s. 106. Alman doktrininde yer alan mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının istifa beyanının mahkemeye yöneltilmesi gerektiği görüşü için bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s. 134, dn. 40.

⁶¹⁵ **Şener, Ek Tasfiye**, s. 134. Limited şirketler açısından aynı yönde bkz. **Şener, Limited**, s. 1068.

⁶¹⁶ **Şener, Ek Tasfiye**, s. 134. Bu durumda limited şirketler açısından istifa beyanının müdüre ulaşmasının yeterli olacağı yönünde bkz. **Şener, Limited**, s. 1068.

⁶¹⁷ **Şener, Ek Tasfiye**, s. 134.

⁶¹⁸ Aynı yönde bkz. **Çakı**, s. 106. İflas açısından aynı yönde açıklamalar için bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 146-147; **Kervankıran**, s. 188.

⁶¹⁹ İflas açısından aynı yönde açıklamalar için bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 146; **Kervankıran**, s. 188.

Aynı sonuca TBK m. 43 ve vekâlet sözleşmesine ilişkin TBK m. 513 hükümlerinin kıyasen tasfiye memurlarına uygulanması ile varan görüş için bkz. **Karaman Coşgun**, s. 158. Şirket ile tasfiye memurları arasındaki ilişkinin niteliğine göre vekâlet ve hizmet sözleşmesine ilişkin sona erme sebeplerinin geçerli olacağı yönünde ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 188.

⁶²⁰ Tasfiye memurunun ölümü ile tasfiye memurluğu sıfatının sona ereceğine ilişkin TBK m. 43 ve TBK m. 513 hükümlerine dayanan görüş için ayrıca bkz. **Karaman Coşgun**, s. 158.

⁶²¹ Aynı yönde bkz. **Kervankıran**, s. 188. Limited şirketler açısından aynı yönde bkz. **Şener, Limited**, s. 1069. Aksi yönde bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 147.

girilmesiyle birlikte tüzel kişiliğin amacı tasfiye ile sınırlı hale geldiğinden tasfiye memurluğu görevi bu amaç ile bağdaşmamaktadır⁶²².

Tasfiye aşamasında TTK m. 540 gereği çıkarılan tasfiye bilançosu ve TTK m. 541'e göre alacaklılara yapılan çağrı neticesinde, şirket borçlarının şirket varlığından fazla olduğunun anlaşılması halinde tasfiye memurlarının durumu derhal asliye ticaret mahkemesine bildirmesi gereklidir (bkz. TTK m. 542/1-c). Mahkeme tarafından şirketin iflasına yönelik karar alındığında, İİK hükümlerine göre iflas idaresi tarafından tasfiye yürütüleceğinden, tasfiye memurlarının görevi de sona ermiş olacaktır⁶²³.

Atama kararında görev süresi hakkında ayrıca bir belirleme yapılmadığı takdirde, tasfiyenin sonuna kadar görevli olan tasfiye memurlarının; tasfiyeden dönmeye ilişkin şartların oluşması ile birlikte şirketin ticari hayatına devam etmesi halinde de görevi son bulacaktır (bkz. TTK m. 548)⁶²⁴. Genel kurulun usulüne uygun olarak tasfiyeden dönme kararı alması ile ayrıca başka bir karara gerek olmaksızın tasfiye memurlarının görevi sona erecektir⁶²⁵. Ancak bu durum “tasfiyeden açıkça dönme halinde” söz konusu olacaktır (bkz. TTK m. 548/1). Zira “tasfiyeden örtülü olarak dönme” (bkz. TTK m. 548/2-3), hakkında iflas kararı alınan anonim şirketin, “iflas tasfiyesi” devam ederken iflasın kaldırılmasına hükmedilmesi halinde ticari faaliyetlerine geri dönmesi anlamına gelmektedir⁶²⁶. Dolayısıyla iflas tasfiyesinde İİK hükümlerinin uygulanması ve bu aşamada tasfiye memurlarının değil, iflas idaresinin görevli olması neticesinde var olmayan bir tasfiye memurluğu kurumunun sona ermesinden de söz edilemeyecektir. Nitekim doktrinde, tasfiyeden örtülü olarak dönme hali, “iflas tasfiyesinden dönme” olarak da ifade edilmektedir⁶²⁷.

B. Sona Ermenin Hüküm ve Sonuçları

Tasfiye memurluğu görevinin sona ermesi ile birlikte, tasfiye memurunun temsil yetkisi de sona erecek ve tasfiye işlemleri artık yapılamayacaktır. Ancak bu durumun

⁶²² **Kervankıran**, s. 188. Aksi yönde görüş bildiren **Karahan** ise, tasfiye memurluğu işinin eTTK m. 446/1'de ifade edilen “cari muameleler” kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve tasfiye sürecine girmenin süregelen tasfiye memurluğu sıfatının sona ermesine yol açmayacağı düşüncesindedir. bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 147.

⁶²³ Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 177; **Karaman Coşgun**, s. 158-159.

⁶²⁴ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 141-142.

⁶²⁵ **Al Kılıç**, s. 142.

⁶²⁶ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 243-333.

⁶²⁷ Tasfiyeden örtülü olarak dönmeyen esasen “iflas tasfiyesinden dönme” anlamına geldiği yönünde isabetli açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 243-244, dn. 571.

üçüncü kişiler açısından hüküm ifade etmesi için ticaret siciline tescil ve ilan gereklidir (bkz. TTK m. 36).

Tasfiye memurluğu sıfatının herhangi bir şekilde sona ermesi halinde sona ermenin ve yeni bir atama yapıldıysa bu hususun tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir (bkz. TTK m. 31/2)⁶²⁸. Esas sözleşme veya genel kurul tarafından atanan tasfiye memurlarının genel kurul tarafından görevden alınması ve yeniden atama yapılması halinde, Kanun'da tescil ve ilan yükümlüsüne ilişkin açıklık bulunmamaktadır. Ancak bizim de katıldığımız görüş uyarınca TTK m. 536/2 hükmü, genel kurul kararı ile gerçekleşecek azillerde de kıyasen uygulanmalıdır⁶²⁹. Buna göre tescil ve ilan yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilecektir.

Aynı şekilde, haklı sebeplerin varlığı halinde tasfiye memurlarının mahkeme kararı ile görevden alınmasında da kanun koyucu tescil ve ilan yükümlüsünü ayrı bir hükümle belirtme yoluna gitmemiştir. Bizim de katıldığımız görüşe göre burada da atamaya ilişkin TTK m. 537/2 hükmü kıyasen uygulanmalı ve hem tasfiye memurlarının hem de yönetim kurulunun tescil ve ilanı gerçekleştirilmesi mümkün olmalıdır⁶³⁰.

IX. Tasfiye Memurlarının TTK'dan Kaynaklanan Sorumluluğu

A. Genel Olarak

6102 sayılı TTK ile tasfiye memurlarının; şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına verdiği zararlardan doğan kişisel sorumluluğu hüküm altına alınmıştır (bkz. TTK m. 553 vd.). Bu düzenleme tasfiye memurlarının anonim şirketin organı sıfatını taşımasının da bir sonucunu oluşturmaktadır⁶³¹. Dolayısıyla tasfiye memurlarının sorumluluğu bir organ sorumluluğudur⁶³².

TTK m. 546/2 hükmü gereği, tasfiye memurlarının sorumluluğu hakkında “kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu” başlıklı TTK m. 553 hükmü uygulama alanı bulacaktır. Bu genel sorumluluk hali dışında, belgelerin ve beyanların Kanun'a aykırı olması ve ödenmemiş

⁶²⁸ Ayrıca bkz. “F. Tasfiye Memurlarının Tescil ve İlan Edilmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁶²⁹ **Karaman Coşgun**, s. 159; **Kervankıran**, s. 194; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 147; **İzmirli**, s. 53; **Al Kılıç**, s. 138.

⁶³⁰ **Kervankıran**, s. 194; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 147; **Al Kılıç**, s. 138.

⁶³¹ Bu konuda açıklamalar için bkz. “I. Genel Olarak Tasfiye Sürecinde Tasfiye Memurlarının Rolü”.

⁶³² **Kervankıran**, s. 328.

sermaye borcunun ödenmiş gibi gösterilmesi de tasfiye memurlarının sorumluluğuna neden olacaktır (bkz. TTK m. 549, m. 550/1).

B. TTK 553'te Öngörülen Sorumluluk Hali

1. Kanunda Öngörülen Koşullar

a) Kanundan ve Esas Sözleşmeden Doğan Yükümlülüklerin İhlali

TTK m. 553 hükmünde tasfiye memurlarının sorumlu tutulabilmesi, Kanun'dan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerin⁶³³ “kusurlu olarak” ihlal edilmesi koşuluna bağlanmıştır. Her ne kadar tekil bir biçimde “kanun” ifadesi kullanılmış olsa da TTK dışında diğer kanunlardan doğan yükümlülüklerin ihlali de bu kapsamdadır⁶³⁴.

Tasfiye memurlarınca yerine getirilmesi gereken ve ihlali halinde tasfiye memurlarının sorumluluğuna yol açabilecek tasfiye işlemleri ilgili kısımlarda ayrıntılarıyla açıklanmış olmakla birlikte, bu başlık altında da sıralanması faydalı olacaktır. Buna göre⁶³⁵:

- Şirketin ticaret unvanına “tasfiye halinde” ibaresinin eklenmemesi (TTK m. 533/2);
- Tescil ve ilan yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi (TTK m. 532, m. 537/2);
- Tasfiye işlerinin gerektirdiği durumlarda karar vermek üzere genel kurulun toplantıya çağrılmaması (TTK m. 535/2);
- Genel kurul tarafından aksi kararlaştırılmış olmasına rağmen, şirket aktiflerinin pazarlık yoluyla satılması (TTK m. 538/1);
- Genel kurul kararı bulunmamasına rağmen, önemli miktarda şirket aktiflerinin toptan satılması (TTK m. 538/2);
- İlk envanter ve bilançoyla ilişkin işlemlerin yapılmaması (TTK m. 540/1);

⁶³³ 6762 sayılı eTTK'da benzer şekilde “Gerek kanunun gerek esas mukavelelerinin kendilerine yüklediği sair vazifelerin kasten veya ihmal neticesi olarak yapılmaması.” ifadesi kullanılmıştır.

⁶³⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 286. Kanunlara dayanılarak çıkarılan tüzük ve yönetmeliklerin de bu kapsamda yer aldığı yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 329; **Bilgili/ Demirkapı**, s. 593.

⁶³⁵ Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 287 vd.; **Kervankıran**, s. 330 vd.; **Çakı**, s. 236-237; **İzmirli**, s. 160; **Bozgeyik**, *Tasfiye*, s. 158 vd..

- Alacaklılara yapılması gereken çağrının yapılmaması ya da Kanun'da öngörülen çağrı usulüne uyulmaması (TTK m. 541/1);
- Alacaklı oldukları şirket defter ve belgelerinden anlaşılacakla birlikte yerleşim yerleri bilinmeyen alacaklıların esas sözleşmede öngörülen çağrı usulüne uyularak çağrılmaması (TTK m. 541/1);
- Bildirimde bulunmayan alacaklıların alacaklarının Bakanlığın belirlediği bankaya depo edilmemesi (TTK m. 541/2);
- Henüz “muaccel olmayan” veya “hakkında uyuşmazlık bulunan” borçları karşılayacak tutarda para notere depo edilmemesi (TTK m. 541/3);
- Şirketin süregelen işlemlerinin tamamlanmaması (TTK m. 542/1-a);
- Gerektiğinde pay bedellerinin ödenmemiş olan kısımlarının tahsil edilmemesi (TTK m. 542/1-a);
- Şirket borçlarının zamanında ödenmemesi (TTK m. 542/1-a);
- “Tasfiyenin gerektirmediği” yeni işlemlerin yapılması (TTK m. 542/1-b);
- Şirket borçlarının şirket varlığından fazla olduğunun belirlenmesi halinde bu durumun mahkemeye bildirilmemesi (TTK m. 542/1-c);
- Tasfiyenin uzun sürmesi halinde her yılsonu için düzenlenmesi gereken finansal tabloların düzenlenmemesi (TTK m. 542/1-d);
- Tasfiye işlemleri tamamlandığı takdirde, kesin bilançonun hazırlanarak genel kurula sunulmaması (TTK m. 542/1-d);
- Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için gereken önlemleri almayarak tasfiye sürecinin uzamasına neden olunması, özen yükümlülüğünün ihlal edilmesi (TTK m. 542/1-e);
- Tasfiyenin düzenli bir biçimde yürütülmesi için tutulması gereken defterlerin tutulmaması (TTK m. 542/1-f);
- Vadesi gelmemiş borçların Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto edilerek ödenmemesi (TTK m. 542/1-h);

- Pay sahiplerin tasfiye işleri hakkında bilgi alma hakkının ihlal edilmesi (TTK m. 542/1-i);
- Şirket borçları tamamen ödenmemesine rağmen, tasfiye bakiyesinin pay sahipleri arasında dağıtılması (TTK m. 543/1);
- Tasfiye bakiyesinin dağıtımı için esas sözleşmede kararlaştırılan dağıtım usulüne uyulmaması (TTK m. 543/1);
- Esas sözleşmede öngörülen tasfiye payında imtiyazların varlığı halinde dağıtımın esas sözleşmeye göre yapılmaması (TTK m. 543/1);
- Mahkeme tarafından izin verilmemesine rağmen, alacaklılara yapılan üçüncü çağrıdan itibaren üç aylık sürenin geçmesi beklenilmeden tasfiye bakiyesinin pay sahiplerine dağıtılması (TTK m. 543/2);
- Esas sözleşme veya genel kurul kararında aksi yönde hüküm bulunmamasına rağmen, dağıtımın para dışında başka bir usulle yapılması (TTK m. 543/3);
- Esas sözleşme veya genel kurul kararında aksi yönde hüküm bulunmasına rağmen, dağıtımın para olarak yapılması (TTK m. 543/3);
- Tasfiye sonunda tasfiyeye ilişkin defter ve belgelerin saklanması gerekliliğine uyulmaması (TTK m. 544);
- Tasfiyenin tamamlanması neticesinde şirketin ticaret sicilinden terkininin istenmemesi (TTK m. 545);
- Eşit işlem ilkesinin ihlal edilmesi (TTK m. 357)⁶³⁶

halleri tasfiye memurlarının sorumluluğuna ilişkin TTK m. 553 hükmünün uygulanması sonucunu doğuracaktır.

b) Yükümlülüklerin Kusurlu Olarak İhlal Edilmesi

Kanun'dan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerin ihlal edilmesinden dolayı tasfiye memurlarının TTK m. 553 uyarınca sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için, bu yükümlülüklerin “kusurlu olarak” ihlal edilmesi gerekmektedir.

⁶³⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 304 vd.; **Kervankıran**, s. 332; **Bozgeyik**, *Tasfiye*, s. 170.

Kusur, hukuka aykırı bir sonucun istenmesi (kast) veya bu sonucun istenmemesi ancak hukuka aykırı davranıştan kaçınma iradesinin yeterince ortaya konulmaması (ihmal) anlamına gelmektedir⁶³⁷. Dolayısıyla kusur, irade sahibinin hukuka aykırı fiili nedeniyle kınanabilirliğini ifade etmektedir⁶³⁸. Bu anlamda kişinin hukuka uygun davranma imkânı varken hukuka aykırı davranması şeklinde tezahür eder⁶³⁹. TTK m. 553 hükmü açısından kusurun ağırlık derecesinin bir önemi olmayıp, hafif ihmal dahi sorumluluk için yeterli kabul edilmektedir⁶⁴⁰. Ayrıca kusurlu ve hukuka aykırı bir şekilde başkasına zarar verenin bu zararı gidermekle yükümlü olduğuna ilişkin TBK m. 49 hükmü de bu görüşü desteklemektedir.

Kusurun tespit edilebilmesi için özen yükümlülüğünün varlığının incelenmesi gerekmektedir⁶⁴¹. Kanun koyucu tasfiye memurlarının özen yükümlülüğünü “düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici” gibi hareket edilmesi gerekliliğinden yola çıkarak, tasfiye işlemleri yerine getirilirken uyulması gereken bir husus olarak ifade etmektedir (bkz. TTK m. 542/1-e). Bu durum, TTK m. 369’da yer alan “görevlerin tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirilmesi” ile benzerlik taşımaktadır⁶⁴². TTK m. 369, yönetim kurulu üyelerinin özen ve bağlılık yükümlülüğünü düzenleyen bir hükümdür. Ancak bu hüküm, tasfiye aşamasında şirketin organı sıfatını taşıyan tasfiye memurları açısından da kıyasen uygulanabilecektir⁶⁴³. TTK m. 369 ayrıca “şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek” yükümlülüğü getirmektedir.

Tedbirli bir yöneticinin göstermesi gereken özen, nesnel bir nitelik taşımaktadır⁶⁴⁴. Buna göre, konuya ilişkin uzmanlık bilgisi aranmamakta, nesnellik kavramı; “yetkin olma, ilgili bilgileri değerlendirebilme, uygulamayı ve gelişmeleri izleyebilme ve denetleyebilmek için gereken yetenek ve öğrenime sahip olma” anlamlarını içermektedir⁶⁴⁵. Bu kapsamda sorumluluğun doğmaması için, söz konusu

⁶³⁷ Oğuzman/ Öz, C. 2, s. 58.

⁶³⁸ Oğuzman/ Öz, C. 2, s. 59.

⁶³⁹ Selim Kaneti, Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru, (İstanbul: Kazancı Kitap, 2007), s. 34.

⁶⁴⁰ Karaman Coşgun, s. 354; Bilgili/ Demirkapı, s. 594; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 422; Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 431; Hasan Pulaşlı, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Muteselsil Sorumluluğu”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 25, S. 1, (2009): s. 34.

⁶⁴¹ Kervankıran, s. 333.

⁶⁴² Kervankıran, s. 333; Karaman Coşgun, s. 340; Çakı, s. 240.

⁶⁴³ Kervankıran, s. 333; Karaman Coşgun, s. 340. Ek tasfiye memurları açısından aynı yönde bkz.

Şener, *Ek Tasfiye*, s. 140.

⁶⁴⁴ TTK 369 gerekçesi.

⁶⁴⁵ TTK 369 gerekçesi.

işlemin yapılması veya kararın verilmesinde yeterince bilgi sahibi olunması ve veri toplanması önem taşımaktadır⁶⁴⁶. Nesnel olarak kontrol dışında kalan ve nesnel beklentilerin ötesindeki tedbirler ise bu kapsamda yer almamaktadır (TTK m. 553/3)⁶⁴⁷. Gerekli özenin gösterilmiş olması, sorumluluğun oluşmaması için yeterli kabul edilmelidir⁶⁴⁸. Ancak buna rağmen olumsuz sonuçların ortaya çıkması halinde, bu durum sorumluluğa yol açmamalıdır.

Her ne kadar tedbirli bir yöneticinin göstermesi gereken özen uzmanlık bilgisi gerektirmese de, söz konusu alanda uzmanlığının bulunması, eğitim durumu ve tecrübe açısından objektif özen yükümlülüğünün artması anlamına gelmekte ve daha fazla özen ve dikkatin varlığını gerektirmektedir⁶⁴⁹.

6762 sayılı mülga Kanun döneminde, tasfiye memurları “kusursuz olduklarını ispat etmedikçe” sorumlu tutulmaktaydı (bkz. eTTK m. 450, m. 224). 6102 sayılı Kanun tasarısının ilk metninde ise “kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde” ifadesi yer almaktaydı. Ancak Adalet Komisyonu tarafından “kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça” şeklinde hüküm değiştirilerek bu şekliyle kanunlaşmıştır. 6335 sayılı Kanun⁶⁵⁰ değişikliği ile hükme “kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde” ibaresi yeniden eklenmiş, “kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça” ibaresi ise metinden çıkarılmıştır⁶⁵¹. Böylelikle kusur karinesi mevcut düzenlemeden kaldırılmıştır⁶⁵². İspat yükü de tersine çevrilmiştir. Hükümün bu haliyle ispat yükü davacı tarafa aittir⁶⁵³.

⁶⁴⁶ **İsmail Kırca**, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi- Özen Borcu”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 22, S. 3, (2004): s. 93.

⁶⁴⁷ TTK 369 gerekçesi.

⁶⁴⁸ Gerekli özenin gösterilip gösterilmediği incelemesi dışında alınan kararlar açısından yerindelik denetimi yapılmaması gerektiği yönünde bkz. **Kırca**, *Özen Borcu*, s. 88 vd..

⁶⁴⁹ **Sibel Hacımahmutoğlu**, “Anonim Ortaklığın Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü: Fonksiyonel Bir Yaklaşım”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 31, S. 3, (2015): s. 35 vd.; **Hanife Doğrusöz Koşut**, “Şirketler Hukuku”, 2. bs., ed., Sami Karahan, (Konya: Mimoza Yayınları, 2013), s. 798.

⁶⁵⁰ RG. 30.06.2012, S. 28339.

⁶⁵¹ Ayrıca bkz. **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 441, N. 16-76, 77; **Hacımahmutoğlu**, s. 51-53.

⁶⁵² **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 431; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 329.

⁶⁵³ **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 441, N. 16-77; **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 432; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 330; **Kervankıran**, s. 340.

c) Zararın Meydana Gelmesi

Konumuz bakımından zarar kavramı dar anlamda⁶⁵⁴ ele alınacak olup, bu anlamıyla zarar, malvarlığında rıza dışında meydana gelen azalmaları ifade etmektedir⁶⁵⁵. Bu bakımdan tasfiye memurlarının kusuru sebebiyle sorumlulukların doğması için zararın meydana gelmesi şarttır. Sorumluluğa sebep olabilecek zararlar, doğrudan zarar ve dolaylı zarar olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır⁶⁵⁶.

d) İlliyet Bağının Bulunması

TTK m. 553 kapsamında sorumluluğun doğabilmesi için, tasfiye memurlarının kusurlu davranışı ile meydana gelen zarar arasında illiyet bağı bulunması gereklidir. Diğer bir deyişle, gerçekleşen ihlal ile zararlı sonuç arasında sebep sonuç ilişkisi bulunmalıdır⁶⁵⁷.

2. Sorumluluğun Müteselsil Olması

a) Genel Olarak

6102 sayılı TTK, eTTK'dan farklı olarak “mutlak müteselsil sorumluluk⁶⁵⁸” yerine “farklılaştırılmış teselsül” ilkesini benimsemiştir (bkz. TTK m. 557)⁶⁵⁹. Buna göre: “Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları halinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği

⁶⁵⁴ Dar anlamda zarar kavramı maddi zarara karşılık gelmektedir. Geniş anlamda zarar ise hem maddi hem de manevi zararları ifade etmek için kullanılır. Ayrıca bkz. **Fikret Eren**, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 25. bs. (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), s. 589 vd..

⁶⁵⁵ **Oğuzman/ Öz**, C. 2, s. 42.

⁶⁵⁶ bkz. aşağıda “4. Sorumluluk Davasının Açılması/ a) Doğrudan Zarar ve a) Dolaylı Zarar” başlıkları altında yapılan açıklamalar. Açıklamalar için ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 343 vd.; **Çakı**, s. 254 vd.; **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 425-427; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 444 vd., s. 452 vd..

⁶⁵⁷ **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 431.

⁶⁵⁸ Mutlak müteselsil sorumluluk söz konusu olduğunda (bkz. eTTK m. 336 vd.) sorumluların kusurlarının derecesine bakılmaksızın zarardan birlikte sorumlu olmaları neticesinde, talepte bulunulan kişi zararın tamamını tazminle yükümlü olup, ödeme yapan kişinin kusurları oranında diğer kişilere rücu hakkı bulunmaktaydı (bkz. **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 435; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 332). eTTK’ da öngörülen sistem hakkında ayrıca bkz. **Yılmaz Yördem**, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi*, 1. bs., (Ankara: Seçkin Yayınları, 2018), s. 57 vd.. Müteselsil borçluluğa ilişkin ayrıca bkz. **Ayşenur Şahin Caner**, *Türk Borçlar Kanununda Müteselsil Borçluluk*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), s. 9-12. Müteselsil borçluluğun özelliklerine ilişkin bkz. **Şahin Caner**, s. 43-49.

⁶⁵⁹ Madde gerekçesinde ifade olunduğu üzere, mutlak müteselsil sorumluluk ilkesi; tazminat hukukunun temel esasını oluşturan uygun nedensellik (illiyet) bağının varlığının geri plana atıldığı, uygun nedensellik bağının dışında kalanların dahi bütün zararlardan sorumlu tutulduğu bir sistemdir. Ayrıca gerekçede, alacaklıların korunması maksadıyla nedensellik bağının dışında kalanların zarardan sorumlu tutulmasının hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu hususları göz önünde bulunduran kanun koyucunun 6102 sayılı TTK’da “farklılaştırılmış teselsül” ilkesini benimsediği anlaşılmaktadır (bkz. TTK m. 557 gerekçesinde yer alan açıklamalar).

ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur.” (TTK m. 557/1). Bu kapsamda farklılaştırılmış teselsül, aynı zarardan sorumlu olanların dış ilişkide bireysel indirim sebeplerini öne sürerek zararın yalnızca kendilerine yüklenebilecek miktarıyla sorumlu tutulmaları anlamına gelmektedir⁶⁶⁰.

Farklılaştırılmış teselsülde zararı tazmin ile yükümlü olanlar, “kusurları oranında” diğer yükümlüler ile birlikte müteselsilen sorumlu olmaktadır. Dolayısıyla mutlak müteselsil borçlulukta olduğu gibi zararın tamamını tazmin yükümlülüğü söz konusu değildir. Hâkim, bütün sorumluları ayrı bir değerlendirmeye tabi tutarak, aynı zararın⁶⁶¹ meydana gelmesindeki kusurlarına göre dış ilişkideki sorumluluk miktarını değerlendirmektedir⁶⁶². Bu değerlendirme, tasfiye memurunun söz konusu ihlali tek başına gerçekleştirmiş olduğu varsayılarak yapılacaktır⁶⁶³. Böylece kusurun derecesi ve durumun gerekleri esas alınarak dış ilişkide tazmin ile yükümlü olunan miktar hesaplanacaktır⁶⁶⁴. Buna karşın kişisel bir davranışın meydana getirdiği zarardan doğrudandan ve tek başına zarara neden olan kişi sorumlu olmaktadır⁶⁶⁵. Zira hükmün kapsamını yalnızca birlikte verilen zararlar oluşturmaktadır⁶⁶⁶.

b) Birden Çok Sorumlu Hakkında Birlikte Dava Açma Hakkı

Dava hakkı bulunan taraf, birden çok sorumlu kişiyi “zararın tamamı” için birlikte dava edebilme imkânına sahiptir (TTK m. 557/2). Bu durum davacıyı her bir sorumlu için ayrı ayrı dava açmak ve teselsül hesabı yapmak yükümlülüğünden kurtarmaktadır⁶⁶⁷. Bununla birlikte bir kısım davalı tarafın sorumluluğu bulunmasa bile

⁶⁶⁰ **Necla Akdağ Güney**, *Türk Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, 2. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), s. 227; **Pulaşlı**, *Sorumluluk*, s. 45; **Kürşat Göktürk/ Mehmet Çelebi Can**, “Farklılaştırılmış Teselsülün -Özellikle- Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, (2011): s. 253; **Kervankıran**, s. 341-342; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 332; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 464, N. 16-130. Ayrıca bkz. **Yördem**, s. 55-57, s. 61 vd., s. 79 vd..

⁶⁶¹ “Aynı zarar” kavramının “birlikte verilen zarar” olarak anlaşılması gerektiği yönünde bkz. TTK m. 557/1 gerekçesi.

⁶⁶² **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 436; **Göktürk/ Can**, s. 249.

⁶⁶³ **Göktürk/ Can**, s. 260.

⁶⁶⁴ **Göktürk/ Can**, s. 260; **Doğrusöz Koşut**, s. 807.

⁶⁶⁵ **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 436; **Göktürk/ Can**, s. 255. Ayrıca bkz. **Yördem**, s. 140 vd.

⁶⁶⁶ **Göktürk/ Can**, s. 255. Bu konuda ayrıca bkz. **Yördem**, s. 140 vd.; **Mehmet Helvacı**, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 2, (2013): s. 91.

⁶⁶⁷ **Ayhan/ Çağlar/ Özdamar**, s. 436. Usul açısından bir kolaylık sağlandığı, tek başına veya birlikte zarar ayırımının hakim tarafından yapılacağı yönünde bkz. **Helvacı**, s. 91.

dava kabul edildiği takdirde, davacı dava giderlerine mahkum edilmeyecektir⁶⁶⁸. Davacının sorumlulardan tamamına birlikte dava açması mümkün olmakla birlikte, bir kısmının kusursuz olduğu düşüncesi ile yalnızca bazılarına dava açması da söz konusu olabilir⁶⁶⁹.

c) Tazminat Miktarın Hesaplanması ve İç İlişkide Rücu Hakkı

Hâkim tarafından sorumlu olunan miktarın sorumlulardan her biri için ayrı ayrı hesaplanmasıyla alacaklıya karşı sorumlu olunan azami miktar tespit edilmektedir⁶⁷⁰. Ancak dış ilişki için belirlenen bu miktar, iç ilişkide diğer sorumlular da dikkate alınarak yapılan hesaplama sonucunda değişiklik gösterebilmektedir⁶⁷¹. Dış ilişki açısından yapılan hesaplama borçluların sorumluluğunun kesin olarak belirlendiği anlamı taşımamaktadır⁶⁷². Zira iç ilişkide hakim, dış ilişkide yapılan belirleme ile bağlı olmayıp; sorumluluk koşullarının, kusur derecelerinin ve durumun gereklerinin borçlular arasında karşılaştırılmasıyla farklı bir sonuca varabilmektedir⁶⁷³.

Rücu davasında “durumun gerekleri” esas alınarak karara varılacaktır (bkz. TTK m. 557/3). Bu yönüyle hâkime geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır⁶⁷⁴. Yapılacak değerlendirmede en başta zarardan sorumlu olanın kusuru dikkate alınmakla birlikte, sorumlunun şirketin işleyişinde aldığı rol ve şirket hiyerarşisi içerisindeki yeri gibi faktörler de etkili olabilmektedir⁶⁷⁵. Hükmün gerekçesinde tazminatın belirlenmesi ve indirilmesine ilişkin olan TBK m. 51 ve m. 52’ de yer alan ilkelerin de dikkate alınacağı ifade edilmektedir⁶⁷⁶.

3. Görev ve Yetki Devri Halinde Sorumluluk

TTK m. 539/1’e göre yetki devrinin gerçekleşmesi halinde tasfiye memurlarının sorumlu olup olmayacağı sorusunun cevabı için TTK m. 553/2 hükmü incelenmelidir. Hükümde Kanun veya esas sözleşmeden doğan bir görev ya da yetkinin Kanun’a dayanılarak, başkasına devri ve bu devrin sebep olduğu sorumluluk hali ifade

⁶⁶⁸ Pulaşlı, *Sorumluluk*, s. 48; Helvacı, s. 91.

⁶⁶⁹ Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 437.

⁶⁷⁰ Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 437.

⁶⁷¹ Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 437; Helvacı, s. 92; Göktürk/ Can, s. 272.

⁶⁷² Helvacı, s. 92; Göktürk/ Can, s. 271.

⁶⁷³ Helvacı, s. 92.

⁶⁷⁴ Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 438; Helvacı, s. 92.

⁶⁷⁵ Doğrusöz Koşut, s. 808. Aynı yönde ayrıca bkz. Helvacı, s. 92.

⁶⁷⁶ TTK m. 557/3 gerekçesi.

edilmektedir. Bu düzenleme ile devredene devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen gösterme yükümlülüğü getirilmiştir. Bu husus devreden organ veya kişilerin sorumluluğunun doğmaması için gereklidir. Zira makul derecede özen gösterilmediğinin ispatı halinde seçilen kişilerin fiil ve kararları seçimi yapan organ veya kişilerin sorumluluğuna yol açmaktadır.

Ancak bu hüküm tasfiye memurları açısından uygulama alanı bulmamaktadır. Söz konusu hüküm, hükmün gerekçesinde de ifade olunduğu üzere organsal işlevlerin devri anlamını taşımaktadır⁶⁷⁷. TTK m. 539/1’ de yer alan belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için tasfiye memurlarından birinin diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebilmesi ise bu kapsamda yer almamaktadır. Tasfiye memurlarına kanunen verilmiş yetkiler devredilemez olup, yalnızca uygulama işlemlerinin yardımcı kişiler tarafından yerine getirilmesi mümkün olabilmektedir (bkz. TTK m. 539/1). Bu kişilerin sorumluluğu için de TTK m. 553/2 değil, yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğa ilişkin TBK m. 116⁶⁷⁸ hükmü uygulanmalıdır⁶⁷⁹. Tasfiye memurlarının yardımcı kişilerin şahsından kaynaklanan sorumluluğu bir kusur sorumluluğu değildir. Bu nedenle, tasfiye memurlarının kusurlu olmadıklarını ispat ederek sorumluluktan kurtulması mümkün olmamaktadır⁶⁸⁰. Diğer bir deyişle, yardımcı kişilerin seçiminde gerekli bütün dikkat ve özeni gösterdiklerini ispatlayarak bu sorumluluktan kurtulmayacaklardır. Ancak tasfiye memurunun, zarara sebep olan işlem bizzat kendisi tarafından gerçekleştirilseydi dahi kendisine kusur atfedilemeyeceğini ve sorumlu olmayacağını ispat etmesi halinde, sorumlu tutulması söz konusu olmayacaktır. Zira bu durumda sorumluluk kapsamında değerlendirilecek olan fiil harici ve objektif bir sebepten kaynaklanmaktadır⁶⁸¹.

⁶⁷⁷ TTK m. 553/2 gerekçesi.

⁶⁷⁸ Yardımcı kişilerin fiillerinden borçlunun sorumluluğuna ilişkin ayrıca bkz. **Oğuzman/ Öz**, C. 1, s. 445 vd..

⁶⁷⁹ **Pulaşlı**, C. 4, s. 2758, N. 75; **Bozgeyik**, *Tasfiye*, s. 175; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 311. Yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğa ilişkin TBK m. 116/2’de önceden yapılan bir anlaşma ile sorumluluğun kısmen veya tamamen ortadan kaldırılabilmesi ifade edilmiştir. Ancak tasfiye memurlarının pay sahiplerine ve alacaklılara karşı sorumluluğu açısından bu durum geçerli olmayacaktır. Böyle bir anlaşma yalnızca iç ilişkide şirket ile tasfiye memurları arasında söz konusu olabilecektir (**Kervankıran**, s. 341, **Karaman Coşgun**, s. 355).

⁶⁸⁰ **Bozgeyik**, *Tasfiye*, s. 176; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 311.

⁶⁸¹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 311.

4. Kontrol Dışında Kalan Durumlardan Dolayı Sorumlu Olunmaması

TTK m. 553/3 hükmüne göre tasfiye memurları, “kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz”. Ayrıca hükmünde bu durumun “gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek” geçersiz kılınmasının da mümkün olmadığı ifadesine yer verilmiştir. TTK m. 553/3 hükmü, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu açısından eleştiriye açık bir düzenleme olsa da⁶⁸², hükmün tasfiye memurları hakkında uygulama alanı bulması mümkündür.

Hükme göre tasfiye memurlarının gözetim ve özen yükümlülüğü bulunmasına rağmen, bu yükümlülük kontrol dışında kalan olgu ve konular açısından geçerli değildir⁶⁸³. Hükmün gerekçesinde de ifade olunduğu üzere söz konusu hüküm ile, uygun illiyet bağının ya da kusurların yokluğu halinde soyut bir gözetim görevinin var olduğu düşüncesiyle yönetimle görevli olanların sorumlu tutulmalarının engellenmesi amaçlanmaktadır⁶⁸⁴.

C. Özel Sorumluluk Sebepleri

1. Belgelerin ve Beyanların Kanuna Aykırı Olması

TTK m. 549 hükmü kapsamında, tasfiye sürecine ilişkin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı veya gerçeği saklayarak ve diğer kanunlara aykırı olarak belge düzenleyenler, beyanları yapanlar ile “kusurlarının varlığı” halinde bunlara katılanlar sorumlu tutulmaktadır. Her ne kadar ilgili hükümde açık bir şekilde tasfiye

⁶⁸² TTK m. 553/3 hükmünün yönetim kurulu üyeleri hakkında “Kanun uygulanmayacaktır” anlamına geldiği, hiçbir ülke kanununda bu şekilde bir sorumsuzluk hükmünün yer almadığı yönündeki eleştiriler için bkz. **İbrahim Kaplan**, “6102 Sayılı YTTK Hükümlerine Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri ve Diğer Üst Yöneticilerin, Şirkete, Ortaklara ve Şirket Alacaklılarına Karşı Hukuki Sorumluluğu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 65, S. 4, (2016): s. 3500. Yönetim kurulunun ve yönetim kurulu üyelerinin üst gözetim görevinin devredilmesinin mümkün olmadığı, TTK m. 553/3 hükmünden anlaşılması gereken hususun belirsiz olduğu yönündeki eleştiriler için bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2941-2942, N. 20.

⁶⁸³ TTK m. 553/3 gerekçesi. Örnek bir karar için bkz. Yarg. 10. HD. 02.04.2018 T. ve E. 2015/17423, K. 2018/2846 S. Kararı: *Tasfiye memurlarına ve tasfiyeyi yürütenlere getirilen sorumluluk, öncelikle, tasfiye sonucu yapılan dağıtım veya tasarruf tarihine kadar tahakkuk eden kamu alacakları ile ilgilidir. Ancak, madde, “...tahakkuk etmiş ve edecek...” ibaresi ile, o tarihe kadar tahakkuk etmemiş, daha sonraki bir tarihte tahakkuk edecek olan kamu alacaklarından dolayı da, tasfiye memurunu ve tasfiyeyi yürütenleri sorumlu tutmaktadır. Bununla birlikte, ileride tahakkuk edecek kamu alacaklarından tasfiye memurlarını ve tasfiyeyi yürütenleri sorumlu tutabilmek için, kamu alacağının onlara, dağıtım veya tasarrufun yapıldığı tarihten önce bildirilmiş olması koşulunu aramak gerekir. Önceki, döneme ait olup da, ileride yapılacak inceleme ve araştırma ile tespit edilebilecek olan ve, bu nedenle de tasfiye memurunun bilgisinde bulunmayan, doğumundan onun kusuru olmayan bir kamu alacağından dolayı, salt dağıtım yapmış olmasından bahisle tasfiye memurunun sorumlu tutulmasının hukuksal dayanağı yoktur.*

⁶⁸⁴ TTK m. 553/3 gerekçesi.

memurlarınca yerine getirilecek tasfiye işlemlerine yer verilme de, “...gibi işlemler” ifadesi kullanılarak sınırlayıcı bir sayım yapılmaması, tasfiye sürecinde de bu hükmün uygulama alanı bulacağını ortaya koymaktadır⁶⁸⁵.

Ancak hükümde belgeleri düzenleyenler ve beyanları yapanlar ile bunlara katılanlar arasında bir ayrıma gidilmiş, bu işlemlere katılanların kusurlarının varlığı halinde sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla belgeleri düzenleyenler ve beyanları yapanlar açısından kusursuz sorumluluk ilkesi kabul edilmiştir. TTK m. 539/1 uyarınca münferit belirli işlemler için temsil yetkisi verilmiş olan kimseler hakkında da kusursuz sorumluluk esası geçerli olacaktır⁶⁸⁶. Bu işlemlere katılımı söz konusu olduğunda tasfiye memurunun da sorumluluğu doğacaktır⁶⁸⁷. Ancak tasfiye memurunun işleme doğrudan katılımı söz konusu olmasa bile, yardımcı kişilerin sorumluluğuna ilişkin TBK m. 116 hükmüne göre sorumluluk hali burada da geçerli olmalıdır⁶⁸⁸.

2. Sermaye Hakkında Yanlış Beyanlarda Bulunulması

TTK m. 550 hükmü, taahhüt edilen sermayenin ödenmemiş olmasına rağmen ödenmiş gibi gösterilmesi halinde kusursuz sorumluluğun söz konusu olduğunu düzenlemektedir. Tasfiye sürecinde gerekli olduğu takdirde tasfiye memurlarının pay bedellerinin ödenmemiş olan kısımlarını TTK m. 542/1-a hükmü gereği tahsil edebilmesi karşısında⁶⁸⁹, TTK m. 550 hükmü uygulama alanı bulabilecek ve sermaye hakkında yanlış beyanda bulunulması halinde tasfiye memurları kusursuz sorumluluk esasına göre sorumlu tutulacaktır.

D. Sorumluluk Davasının Açılması

1. Genel Olarak

TTK’ da yer alan hukuki sorumluluğa ilişkin hükümler çerçevesinde (bkz. TTK m. 549 vd.) uğranılan zararların tazmin edilmesi için tasfiye memurlarına sorumluluk davası açılması mümkündür. Sorumluluk davası açabilecekler ise anonim şirket, pay sahipleri ve şirket alacaklıları olarak belirlenmiştir. Sorumluluk davası açma hakkı bulunanlar “doğrudan zarar” ve “dolaylı zarar” ayrımı bağlamında incelenecektir.

⁶⁸⁵ Karaman Coşgun, s. 356, dn. 807. TTK m. 549 gerekçesinde de sayımın sınırlı olmadığı ifade edilmiştir. bkz. TTK m. 549 gerekçesi.

⁶⁸⁶ Karaman Coşgun, s. 357.

⁶⁸⁷ Karaman Coşgun, s. 357.

⁶⁸⁸ Karaman Coşgun, s. 357.

⁶⁸⁹ Ayrıca bkz. 1. Bölüm, “H. Tasfiye Aşamasında Pay Sahiplerinin Hakları ve Yükümlülükleri” başlığı.

2. Doğrudan Zarar Halinde Dava Açma Hakkı Bulunanlar

a) Doğrudan Zarar

Doğrudan zarar kavramı, anonim şirketin, pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının malvarlıklarında meydana gelen eksilmeyi ya da beklenen bir değer artışının oluşmamasını ifade etmek için kullanılır⁶⁹⁰. Pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının malvarlığında meydana gelen doğrudan zarar anonim şirketten bağımsız olarak ortaya çıkmaktadır⁶⁹¹.

b) “Şirketin Uğradığı Zararlar” Nedeniyle Dava Açma Hakkı

(1) Genel Olarak

TTK m. 553 hükmünden anonim şirketin zarara uğraması halinde tüzel kişilik olarak şirketin dava açma hakkına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Anonim şirketin meydana gelen zarardan doğrudan etkilenmesi halinde bizzat dava açma hakkının yanı sıra, TTK m. 555/1’e göre pay sahiplerinin de dava açma hakkı bulunmaktadır. Pay sahiplerine dava açma imkanı verilmesi, şirketin ihmali ve sorumluların şirkete hakim olmaları nedeniyle dava açmamaları hallerinde önem kazanmaktadır⁶⁹². Pay sahipleri tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilir (TTK m. 555/1). eTTK m. 309 hükmünden farklı olarak 6102 sayılı TTK’ da, şirketin uğradığı zararlar hakkında şirket alacaklılarına dava açma hakkı verilmemiştir. Hükmün gerekçesinde bu durum, şirketin borçlarını ödediği sürece alacaklıların zarara uğramadığı varsayımına dayandırılmaktadır⁶⁹³. Şirket alacaklılarının ancak şirketin iflası halinde TTK m. 556 hükmü uyarınca tazminatın şirkete ödenmesini talep hakkı bulunmaktadır.

(2) Anonim Şirketin Dava Hakkı

6762 sayılı mülga Kanun’da tasfiye memurları açısından bir düzenleme bulunmamasına karşın, şirketin yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açabilmesi için şirket genel kurulunun bu yönde bir karar alması gerektiği açıkça hüküm altına alınmıştı (bkz. eTTK m. 341). Ancak 6102 sayılı TTK’ da bu yönde bir hükme yer verilmemiştir. Tasfiye memurlarına karşı açılacak sorumluluk davası, yönetim

⁶⁹⁰ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 444, N. 16-87.

⁶⁹¹ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 444, N. 16-87.

⁶⁹² TTK m. 555/1 gerekçesi.

⁶⁹³ TTK m. 555/1 gerekçesi.

kuruluna yöneltilecek sorumluluk davası ile aynı hükümlere tabi olduğundan (bkz. TTK 553 vd.), sorumluluk davası açılabilmesi için genel kurul kararı alınmasının gerekli olup olmadığı hususu doktrinde iki organ açısından birlikte değerlendirilmektedir⁶⁹⁴. Bu konuda Kanun'da açık bir hükmün yer almaması doktrinde tartışmalara neden olmuştur.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre, sorumluluğa ilişkin hükümlerde genel kurulun karar alması gerekliliğine ilişkin bir ibare yer almamış olsa da, TTK m. 479/3-c' de ibra ve sorumluluk davası açılması halinde genel kurulda oyda imtiyazın kullanılamayacağıının yer alması sorumluluk davasının açılmasında genel kurul kararının aranması anlamına gelmektedir⁶⁹⁵. Aksi yönde görüşler ise, TTK m. 374'ü esas alarak genel kurulun Kanun veya esas sözleşme ile yetkili kılınmadığı hallerde yönetim kurulunun yetkili olacağını ve böylelikle yönetim kurulunun sorumluluk davası açılmasına ilişkin karar verebileceğini ifade etmektedir⁶⁹⁶. Bu yönde görüş bildirenler, Kanun'da açıkça genel kurulun karar alması gerekliliği düzenlenmediğinden, sorumluluk davası açılması kararının kural olarak yönetim kuruluna ait olduğunu savunmaktadır⁶⁹⁷.

Doktrinde yer alan bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre, esas olarak tasfiye memurlarına karşı sorumluluk davası açılmasına karar verme yetkisine yönetim kurulu haiz olmakla birlikte, TTK m. 479/3-c uyarınca genel kurul da bu yönde karar alabilecektir⁶⁹⁸. Mülga Kanun'da öngörüldüğü gibi genel kurul açısından açık bir

⁶⁹⁴ Çakı, s. 256 vd..

⁶⁹⁵ Kendigelen, *İlk Tespitler*, s. 308, dn. 164; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, s. 338, dn. 755; Mehmet Bahtiyar, "Anonim Şirket Adına Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu", *Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı*, Ankara (2016): s. 405 vd.; Şener, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 425; Karaman Coşgun, s. 368-369; Kervankıran, s. 180; İbrahim Arslan/ Ebru Tüzemen Atik, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Aleyhine Sorumluluk Davası Açılması Kararı ve Açılacak Davada Şirketin Temsili", *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, (2016): s. 21-25; Çakı, s. 257.

⁶⁹⁶ Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 439; Yördem, s. 201 vd..

⁶⁹⁷ Pulaşlı, C. 4, s. 2973, N. 76; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 447, N. 16-92; Doğrusöz Koşut, s. 799.

⁶⁹⁸ Mehmet Helvacı, "Anonim Ortaklık Tarafından Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu -Düşünceler ve Değerlendirmeler-", *Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), s. 149; Sevgi Bozkurt Yaşar, *Anonim Şirketlerde İşadamı Kararı İlkesinin (Business Judgement Rule) Uygulanması*, 1. bs., (İstanbul: Beta Yayınları, 2015), s. 200; Sevgi Bozkurt Yaşar, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Şirket Adına Sorumluluk Davası Açılmasına Karar Vermeye Yetkili Organ", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 34, S. 1, (2018): s. 160-161. Sevdâ Bora Çınar, "Anonim Şirketlerde Sorumluluk Davası Açılmasında Genel Kurul Kararı Alınmasının Gerekli Olup Olmadığı Üzerine Bir Değerlendirme", *Turkish Academic Research Review*, C. 4, S. 2, (2019): s. 249; Bilgili/Demirkapı, s. 596.

yetkilendirme yapılmadığı göz önüne alındığında genel kurul kararının dava şartı olarak aranması gerektiğinden söz edilemez⁶⁹⁹. Yönetim kurulunun TTK m. 374 uyarınca geniş yetkilerle donatılmış olması, sorumluluk davası açısından da yetkili olduğunun kabulünü gerektirir. Ancak her durumda yönetim kurulunun yetkili olarak kabul edilmesi şirketin korunması gereken menfaatleri açısından isabetli sonuçlar doğurmayacak ve yönetim kurulunda karar alınamaması halinde genel kurulun karar verme yetkisi gündeme gelebilecektir. Zira yönetim kurulu üyelerinin tamamının veya çoğunluğunun sorumluluğuna gidilmesi gerekliliği halinde üyelerin kendi aleyhlerine olan bir kararı almasının mümkün görülmemekle birlikte, beraber çalışılmış olunan üyeler hakkında böyle bir kararın alınmasının istenmemesi nedeniyle hareketsiz kalınması durumları ile karşılaşılabilir⁷⁰⁰.

Anonim şirketin dava açma hakkı kapsamında şirket adına tasfiye memurlarına karşı açılacak sorumluluk davasında şirketi temsil yetkisi yönetim kuruluna aittir. Ancak yönetim kurulunun bulunmaması ya da tasfiye memurluğu görevini yönetim kurulunun yerine getirmesi halinde şirketi temsil etmesi için kayyım atanması gereklidir⁷⁰¹.

⁶⁹⁹ **Necla Akdağ Güney**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012), s. 218. Genel kurul kararının davanın dinlenebilme şartı olmadığı yönünde bkz. **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 447, N. 16-92. Aksi yönde verilmiş bir Yargıtay kararı için bkz. Yarg. 11. HD., 09.02.2016 T. ve E. 2015/3371, K. 2016/1194 S. Kararı: ...dava tarihi 06.11.2012 tarihi olup 6103 sayılı Kanunun 3. maddesi uyarınca somut olaya uygulanması mümkün 6102 sayılı TTK hükümleri arasında mülga TTK'nın 341. maddesi gibi açık bir düzenleme olmamakla birlikte 6102 sayılı TTK'nın 408/1 ve 479/3-a maddelerindeki düzenleme karşısında anonim şirket yöneticileri hakkında sorumluluk davası açılabilmesi için, şirket genel kurulunda karar alınması gereklidir. Somut olayda, davalı yönetici aleyhine tazminat davası açılması yönünde alınmış bir kararın olup olmadığı dosya kapsamından anlaşılamamaktadır. Böyle bir kararın varlığı dava şartı olup, mahkemece kendiliğinden gözetilmesi gerekir. Bu durum karşısında mahkemece, genel kurulda davalı hakkında dava açılması yönünde alınmış bir karar var ise ibrazının sağlanması, yoksa anılan eksikliğin giderilmesi için davacı tarafa HMK'nın 54. maddesi uyarınca uygun süre verilmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde doğrudan işin esasına girilerek hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir. Aynı yönde verilmiş kararlar için ayrıca bkz. Yarg. 11. HD., 17.12.2015 T. ve E. 2015/560, K. 2015/13614 S. Kararı; Yarg. 11. HD., 07.05.2018 T. ve 2016/15047, K. 2018/3281 S. Kararı. Limited şirketler açısından aynı yönde bkz. Yarg. 11. HD., 14.09.2017 T. ve E. 2016/10657, K. 2017/4388 S. Kararı. Söz konusu kararlar için bkz. <https://legalbank.net/> (E. T. 15.09.2022).

⁷⁰⁰ **Bozkurt Yaşar**, *İşadamı Kararı İlkesi*, s. 199-200. Aynı yönde açıklamalar için ayrıca bkz. **Yördem**, s. 205 vd..

⁷⁰¹ **Karaman Coşgun**, s. 369.

c) Pay Sahiplerinin ve Şirket Alacaklılarının Dava Hakkı

Pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının anonim şirketin zararından bağımsız olarak uğradıkları zararlar nedeniyle tasfiye memurlarına karşı sorumluluk davası açma hakkı bulunmaktadır (TTK m. 553/1). Bu bağımsızlık neticesinde zararın meydana geldiği sırada pay sahibi veya alacaklı sıfatına sahip olmak yeterli görülmekte ve davanın görülmesi sırasında bu sıfatların devamlılığı aranmamaktadır⁷⁰². Tazminat anonim şirkete değil doğrudan zarar görene ait olacaktır.

Alacaklıların doğrudan zararlarına tasfiye memurlarının hileli işlemleri nedeniyle alacaklıların alacağını elde edememesi örnek olarak gösterilebilir. Buna ilişkin olarak Yargıtay, şirketin içini boşaltarak hiçbir malvarlığının olmadığına dair bilanço düzenleyen tasfiye memurunun sorumluluğunun doğduğuna karar vermiştir. Söz konusu olayda davalı tarafın şirketin borcu ödeyemez duruma gelmek maksadıyla davalı şirketin paralarını kendi hesabına havale etmesi ve şirketin alacağı ve borcunun olmadığına dair tasfiye bilançosu düzenleyip şirketi ticaret sicilinden terkin ettirmesi nedeniyle icra takiplerinden sonuç alamayan davacı tarafın doğrudan zarar kapsamında zararlarını talep edebileceği yönünde karar verilmiştir⁷⁰³. Ayrıca şirket tarafından bilinen çekişmesiz alacaklar ödenmeden ve teminat altına alınmadan tasfiye sürecinin sona erdirilmesi ve şirketin ticaret sicilinden terkin ettirilmesi de alacaklıların doğrudan zarara uğradığı sorumluluk sebeplerindendir⁷⁰⁴.

Pay sahiplerinin ise, tasfiye paylarının Kanun’da veya esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde dağıtılmaması ya da kasıtlı bir şekilde tasfiye payından mahrum bırakılmaları şeklinde doğrudan zarara uğratılmaları söz konusu olabilecektir. Bu durum Kanun’a aykırı bir şekilde pay sahibinin ıskat edilmesi şeklinde de ortaya çıkabilecektir. İskat pay sahiplerinin pay sahipliği haklarından yoksun bırakılması neticesini doğuracaktır (bkz. TTK m. 483/1). Bu kapsamda tasfiye payı da yer aldığından ilgili pay sahibine tasfiye payına ilişkin ödeme yapılamayacaktır⁷⁰⁵.

⁷⁰² Akdağ Güney, *Yönetim Kurulu*, s. 224.

⁷⁰³ bkz. Yarg. 11. HD. 13.02.2018 T. ve E. 2016/12779, K. 2018/1118. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E. T. 24.08.2021).

⁷⁰⁴ bkz. Yarg. 11. HD. 13.09.1993 T. ve E. 5603/ K. 5479 (Eriş, *Anonim Şirket*, s. 734).

⁷⁰⁵ Bu hususta ayrıca bkz. Şengül Al Kılıç, “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 4, (2019): s. 57.

3. Dolaylı Zarar Halinde Dava Açma Hakkı Bulunanlar

a) Dolaylı Zarar

Dolaylı zarar, bir kişinin malvarlığında meydana gelen zararın bir başka kişinin malvarlığına yansması sonucu oluşan zarardır⁷⁰⁶. Dolaylı zararın talep edilebilmesi ancak açık bir hükümle düzenlenmesi halinde mümkündür⁷⁰⁷. Bu kapsamda şirketin uğradığı zararlardan dolaylı olarak etkilenen pay sahiplerine ve alacaklılara dava hakkı tanınmıştır (bkz. TTK m. 555/1, m. 556/1). Alacaklılara tanınmış olan dava hakkı şirketin iflası hali ile sınırlıdır. Dava açan pay sahiplerinin ve alacaklıların dava sonunda ödenmesi gereken tazminatın şirkete ödenmesini talep etmeleri gerektiği düzenlenmiştir. Zira şirketin uğradığı zararların giderilmesi pay sahiplerinin ve alacaklıların uğradığı zararların dolaylı olarak ortadan kalkması anlamına gelmektedir⁷⁰⁸. Tasfiye memurlarının şirketin malvarlığını azaltmaya yönelik işlemleri hem alacaklılar bakımından hem de tasfiye payının azalması nedeniyle pay sahipleri bakımından dolaylı zarar niteliğindedir⁷⁰⁹.

b) Pay Sahiplerinin Dava Hakkı

Pay sahiplerine de şirket adına dava açma hakkı verilmekle, şirketin ihmali veya sorumlu kişilerin anonim şirkette hâkim olmaları nedeniyle sorumluluk davasının açılmaması ihtimalinde yaşanacak olumsuzluklar giderilmek istenmiştir⁷¹⁰. Dolaylı olarak zarar gören pay sahiplerinin pay sahipliği sıfatının dava süresince devam etmesi gerekir⁷¹¹. Her bir pay sahibi bireysel bir şekilde dava hakkını kullanarak, tazminatın şirkete ödenmesini talep edebilir.

c) İflas Halinde Şirket Alacaklılarının Dava Hakkı

Anonim şirketin iflası halinde şirketin uğradığı zararın tazmin edilmesi için şirket ve pay sahiplerinin yanı sıra şirket alacaklılarına da dava hakkı tanınmıştır (TTK m. 556/1). Alacaklıların sorumluluk davası açması ve tazminatın şirkete ödenmesini talep etme hakkı ancak şirketin iflası halinde mümkündür. Bu durum kanun koyucunun

⁷⁰⁶ **Tekinlalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 452, N. 16-107.

⁷⁰⁷ **Tekinlalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 453, N. 16-107.

⁷⁰⁸ **Kervankıran**, s. 345.

⁷⁰⁹ **Kervankıran**, s. 345-346.

⁷¹⁰ TTK m. 555/1 gerekçesi.

⁷¹¹ **Akdağ Güney**, *Sorumluluk*, s. 132; **Akdağ Güney**, *Yönetim Kurulu*, s. 226.

“şirketin borçlarını ödediği sürece alacaklının zarara uğramadığı” varsayımına dayanmaktadır⁷¹².

Şirketin uğradığı zarar doğrudan zarar kapsamında iken, pay sahipleri ve alacaklılar dolaylı zarar nedeniyle dava açma hakkını elinde bulundurmaktadır. Esasen şirketin zararı nedeniyle pay sahiplerinin her koşulda dava açma hakkı bulunmakla birlikte, şirketin iflasının söz konusu olması halinde, pay sahipleri ve alacaklıların dava açma hakkını kullanabilmeleri için iflas idaresinin söz konusu davayı açmaktan kaçınması gereklidir (TTK m. 556/1). Kanaatimizce, her iki talep sonucunda giderilecek zarar ve taleplerin konusu farklı olduğundan pay sahipleri ve alacaklıların dava açma hakkı birbirinden bağımsız olup, birinin söz konusu davayı açması diğerinin dava hakkını düşürmemektedir.

TTK m. 556/2 uyarınca dava sonunda ödenen tazminattan, İİK gereği öncelikle dava açarak tazmin talebinde bulunmuş olan alacaklıların alacaklarının karşılanması sağlanır. Kalan tutar ise sermaye payları oranında davacı pay sahiplerine tahsis olunur. Artan bir miktar kalması halinde bu miktar iflas masasına verilecektir.

Dolaylı zararın söz konusu olduğu hallerde geçerli olan pay sahipliği sıfatının dava süresince muhafaza edilmesi gerekliliği alacaklı sıfatının korunması açısından da geçerlidir⁷¹³.

4. Görevli ve Yetkili Mahkemenin Belirlenmesi ve Yargılama Usulü

Sorumluluk davası açısından görevli ve yetkili mahkeme TTK m. 561’de, “şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi” olarak hüküm altına alınmıştır. Hükümde “açılabilir” ifadesinin yer almasından söz konusu yetkinin kesin yetki kuralı olmadığı ve genel yetki kurallarına göre yetkili mahkemelerde de bu davanın görülebileceği anlaşılmaktadır (bkz. HMK m. 6, m. 7). Aynı husus hükmün gerekçesinde de yer almış, hükmün inhisari yetkiyi haiz bir mahkemeyi belirtmediği vurgulanmıştır⁷¹⁴. Tasfiye memurlarına karşı açılacak sorumluluk davaları basit yargılama usulüne tabidir (TTK m. 1521).

⁷¹² TTK m. 555/1 gerekçesi.

⁷¹³ Akdağ Güney, *Sorumluluk*, s. 134.

⁷¹⁴ TTK m. 561 gerekçesi.

7155 Sayılı Kanun'un⁷¹⁵ 20. maddesi ile birlikte TTK'ya alınan m. 5/A ile ticari davalarda zorunlu arabuluculuk müessesesi hukukumuzda girmiştir. Buna göre konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat taleplerinde dava yoluna gidilmeden önce arabulucuya başvuru şartı bulunmaktadır. Dolayısıyla sorumluluk davaları da bu hükmün kapsamında yer almaktadır. Şirketin, pay sahiplerinin ya da alacaklıların doğrudan zararı söz konusu olduğunda oluşan zararın tazmininin arabuluculuğa elverişli olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır⁷¹⁶. Zira hükmolunacak tazminat doğrudan zarar görene ait olacaktır⁷¹⁷. Dolaylı zarar kapsamında ise zarar gören pay sahipleri ve alacaklılar dava sonunda hükmedilen tazminatın şirkete ödenmesini talep edebilecektir. Bu nedenle dolaylı zarar söz konusu olduğunda pay sahiplerinin şirket adına arabuluculuk anlaşması yapabilmesinin mümkün olup olmadığı hususunun tartışılması gerekmektedir. Doktrinde, şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların çok taraflı olması ve bu uyuşmazlıklarda birçok menfaat grubunun bulunması nedeniyle arabuluculuğa uygunluğunun tereddütlü olduğu ifade edilmektedir⁷¹⁸. Ayrıca şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişliliğinin belirlenmesinde uyuşmazlığın tarafların üzerinde serbestçe tasarruf etmesine olanak sağlayan türden olması gerekliliği de dikkate alınmalıdır⁷¹⁹. Hükmolunacak tazminatın şirkete ödenmesini talep edecek pay sahiplerinin şirket adına tasarrufta bulunmayı gerektiren işlemler yapabilmesinin mümkün olmadığı aşîkârdır. Bu bağlamda kanaatimizce, dolaylı zararın söz konusu olduğu bir ihtimalde pay sahiplerinin şirket adına arabuluculuk anlaşması yapabilmesi de mümkün olmayacaktır.

⁷¹⁵ RG. T. 19.12.2018, S. 30630 (Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun).

⁷¹⁶ **Cafer Eminoğlu/Ersin Erdoğan**, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk*, 1. bs., (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), s. 319.

⁷¹⁷ **Eminoğlu/Erdoğan**, s. 319.

⁷¹⁸ **Muhammed Sulu**, "Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğun Uygulamasına İlişkin Güncel Sorunlar ve Tespitler", *Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu (İbn Haldun Üniversitesi Arabuluculuk Daire Başkanlığı)*, (2020): s. 224-225 (<https://openaccess.ihu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12154/1541/Sulu%2C%20M.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, E. T. 16.11.2022). Usul yönünden taraf olmamasına rağmen uyuşmazlık konusu üzerinde menfaati bulunanların kamu düzeni gereği korunması gerektiği yönünde bkz. **Cafer Eminoğlu**, "Anonim Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Arabuluculuğa Elverişliliği ve Elverişliliğin Tespitinde Ölçüt Önerileri", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C. 7, S. 2, (2021): s. 279.

⁷¹⁹ Bu konu hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Eminoğlu**, s. 274-278.

E. Sorumluluğun Sona Ermesi

1. İbra İle Sona Erme

a) Genel Olarak

Şirketler hukuku açısından ibra, “şirketin yönetimi ve denetimi ile görevli kişilerin ilgili dönem itibariyle şirkete karşı sorumlu olmadıklarının genel kurul kararı ile tespit edilmesi⁷²⁰” anlamına gelmektedir⁷²¹. TTK’ da tasfiye memurlarının ibrasına ilişkin bir hüküm yer almamasına karşın, ibranın ve hukuki sonuçlarının tasfiye memurlarının sorumluluğunun da yer aldığı “Hukuki Sorumluluk” başlığı altında düzenlenmesi tasfiye memurları hakkında da ibra kararı alınabileceğinin göstergesidir⁷²².

İbra kararının “açık ibra” olarak nitelendirilen usulle, genel kurulun toplantı gündeminde ibraya yer verilmesi ve TTK m. 418’de öngörülen basit nisaplarla alınması mümkündür. TTK m. 424’de ise “örtülü ibra” düzenlenmiştir. Buna göre kural olarak, “bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur.”

Tasfiye memurlarının da genel kurul gündeminde açıkça belirtilmesi şartıyla ibrası mümkündür⁷²³. Bununla birlikte TTK m. 540/1 hükmüne göre tasfiye memurları tarafından hazırlanan ilk envanter ve bilançonun genel kurul tarafından onaylanması da şirket malvarlığının gerçeğe uygun olduğunun kabulü ve bu kapsamda tasfiye memurlarının ibrası anlamına gelmektedir⁷²⁴. Tasfiyenin uzun sürmesi halinde tasfiye memurları tarafından hazırlanan ve aynı şekilde genel kurulun onayına sunulan finansal tabloların onaylanması ise o hesap dönemine ilişkin olarak tasfiye memurlarının ibra

⁷²⁰ Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 447.

⁷²¹ İbra kavramının şirketler hukukunda borçlar hukuku kapsamındaki ibradan farklı bir anlam içerdiği, borçlar hukukunda ibranın taraflar arasında (alacaklı ile borçlu) yapılan bir sözleşme ile gerçekleştiği ancak şirketler hukukunda “tek taraflı yenilik doğurucu bir hukuki işlem” olarak ortaya çıktığı yönünde bkz. Pulaşlı, C. 4, s. 2999, N. 103.

⁷²² Karaman Coşgun, s. 374. Hukuki sorumluluğu bulunan tasfiye memurlarının ibrasının da mümkün olduğu yönünde bkz. Salih Canöz, *Anonim Şirketlerde İbra*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), s. 83. Tasfiye memurlarının tasfiye aşamasında yönetim kurulu gibi hareket etmesi nedeniyle yönetim kurulunun ibrasına ilişkin hükümlerin tasfiye memurları açısından da uygulanacağına ilişkin bkz. Kervankıran, s. 348-349.

⁷²³ Bu yönde bkz. Çakı, s. 265.

⁷²⁴ Arslanlı, C. 4-5, s. 229; Tekil, s. 509; İzmirli, s. 131; Kervankıran, s. 349.

edildiğini gösterir (bkz. TTK m. 542/1-d)⁷²⁵. Örtülü ibranın bir diğer şeklini ise, tasfiye işlemlerinin tamamlanması sonucunda hazırlanan kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması ile tüm tasfiye dönemini kapsayacak şekilde tasfiye memurlarının ibrası oluşturur (bkz. TTK m. 542/1-d)⁷²⁶.

Tasfiye memurlarının örtülü olarak ibrasının mümkün olması için TTK m. 424’de yer alan koşulların sağlanması gereklidir⁷²⁷. Buna göre, genel kurulun onaylama kararı aksine bir açıklık bulunmadıkça ibra anlamına geleceğinden, bilançonun onaylanmasının ibra anlamı taşımadığına ilişkin bir ifadenin kararda yer alması halinde örtülü ibradan söz edilemeyecektir. Ayrıca bilançoda bazı hususlara hiç veya gereği gibi yer verilmemesi veya bilançonun şirketin gerçek durumunun görülmesine engel teşkil edecek bazı hususları içermesi ve gerçek duruma aykırılık hakkında bilinçli hareket edilmesi halinde genel kurulun onayı ibra anlamına gelmeyecektir⁷²⁸.

TTK m. 558/1’de genel kurulun verdiği ibra kararının genel kurul tarafından ortadan kaldırılmasının mümkün olmayacağı hüküm altına alınmıştır. Zira ibra kararının sorumluluktan kurtarma fonksiyonu ile yenilik doğurucu işlemler kapsamında yer alması geçmişe etkili sonuç doğuracak şekilde geri alınamayacağı anlamına gelmektedir⁷²⁹. Ancak hükümde TTK m. 445 hükmünün saklı tutulduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle genel kurul kararlarının iptaline karar verilebilecektir. Tasfiye memurları genel kurul kararına karşı dava açabilecek kimseler arasında sayılmamakla birlikte (TTK m. 446), tasfiye sürecinde tasfiye memurları ile şirket arasında bir sözleşme ilişkisi bulunması ve tasfiye memurlarının yönetim kurulunun sahip olduğu işlevi yüklenmesi nedenleriyle tasfiye memurlarına da genel kurul kararlarının iptali davası

⁷²⁵ **Kervankıran**, s. 349-350.

⁷²⁶ **Kervankıran**, s. 349. Tasfiye aşamasında tasfiye memurları tarafından hazırlanan tüm bilançoların ibra anlamına geldiği yönünde ayrıca bkz. **Karaman Coşgun**, s. 375.

⁷²⁷ Aynı yönde bkz. **Canözü**, s. 83 vd.; **Karaman Coşgun**, s. 376.

⁷²⁸ bkz. Yarg. 11. HD. 28.11.2016 T. ve E. 2015/11856, K. 2016/9175: *Ancak, ibranın borçtan kurtarıcı sonucu doğurabilmesi ibraya konu işlemlerin açıkça ortaya konulması, bilinmesi ve tartışılmasına bağlıdır. Somut olaya gelindiğinde mahkemece hükme dayanak yapılan genel kurulda alınan ibra kararı davaya konu finansal tablolardaki işlemler açıkça görüşülerek, tartışılarak, şirketin bu nedenle uğradığı veya uğrayabileceği zarar ortaya konulup, genel kurul bu konuda bilgilendirilerek alınmış bir ibra kararı olmayıp, hiçbir konu üzerinde tartışılmadan alınmış, soyut nitelikteki ibra karardır. Bu nedenle davacıların soyut ibra kararına dayalı olarak sorumluluk davası ikame etme hakkının olduğu değerlendirilerek taraf delilleri toplanıp sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile karar verilmesi doğru olmamış, kararın davacı yararına bozulması gerekmiştir.* <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E. T. 24. 08. 2021).

⁷²⁹ **İsmail Kırca**, “İbra Kararının Geri Alınması ve Bankacılık Kanunu’nun 133. Maddesi Uyarınca Açılacak Sorumluluk Davalarında İbranın İptali ve Zamanaşımı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 23, S. 3, (2006): s. 34. Aynı yönde görüş bildirenler için ayrıca bkz. **Canözü**, s. 159-161.

açma hakkı tanınmalıdır⁷³⁰. Aynı şekilde, tasfiye memurlarının ibra edilmelerini talep edebilme hakkına da sahip olduğu kabul edilmelidir⁷³¹.

b) Sorumluluk Davalarına Etkisi

Genel kurulun ibra kararı vermesi üzerine veya örtülü olarak ibra anlamına gelen hallerde, geçerli bir ibranın varlığı anonim şirketin tasfiye memurlarının hukuki sorumluluğuna ilişkin dava hakkını kaldırmaktadır⁷³². Ancak dava hakkının ortadan kalkması yalnızca ibranın kapsamına dâhil olan işlemler hakkında geçerlidir⁷³³. Bu anlamda genel kurula ulaşmamış ve genel kurulun haberdar olmadığı hususlar ibra kapsamında yer almadığından, sorumluluk davasının açılmasına yönelik bir etkisi de söz konusu olmayacaktır⁷³⁴.

Şirketin zararından bağımsız olarak pay sahiplerinin doğrudan zarara uğraması söz konusu olduğunda açılacak davada pay sahipleri hükmolunan tazminatın kendilerine ödenmesi talebinde bulunabileceklerdir. Tazminat alacağının bizzat pay sahibine ödenecek olması, şirketin bu alacağa ilişkin feragat etme hakkının veya müdahale yetkisinin bulunmaması nedeniyle, pay sahiplerinin doğrudan zarara uğraması halinde ibra kararı, pay sahibi ibra lehine oy kullanmış olsa bile pay sahiplerinin dava hakkını ortadan kaldırmayacaktır⁷³⁵. Pay sahiplerinin dolaylı zararları nedeniyle sorumluluk davası açma hakkının ibra kararına rağmen varlığını devam ettirmesi ise TTK m. 558/2’ de yer alan koşullara bağlıdır⁷³⁶. Buna göre, ibra kararının alındığı genel kurul toplantısına katılmayan veya katılmasına rağmen olumsuz oy kullanmış olan pay sahiplerinin sorumluluk davası açabileceği kabul edilmektedir. Ancak bu hakkın kullanılması ilgili hüküm çerçevesinde ibra tarihinden itibaren “altı aylık hak düşürücü süreye” bağlanmıştır.

Pay sahiplerinin doğrudan zararlarında söz konusu olduğu gibi, alacaklıların doğrudan zarara uğraması halinde de tazminat bizzat zarara uğrayan konumunda olan

⁷³⁰ Kervankıran, s. 350. Ayrıca bkz. Karaman Coşgun, s. 35 ve 378; Karahan, Tasfiye, s. 117; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 283.

⁷³¹ Kervankıran, s. 350; Karaman Coşgun, s. 378-379. Ek tasfiye memurları açısından aynı yönde bkz. Şener, Ek Tasfiye, s. 212.

⁷³² Kervankıran, s. 349; Karaman Coşgun, s. 376-377.

⁷³³ Kervankıran, s. 349; Karaman Coşgun, s. 377.

⁷³⁴ Fatih Aydemir, “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Hukuki Sonuçları”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 69, S. 1-2, (2011): s. 1089.

⁷³⁵ Canöz, s. 208-210. Ayrıca bkz. Aydemir, s. 1094.

⁷³⁶ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Canöz, s. 210-220.

alacaklılara ödenecektir. Şirketin bu alacak üzerinde herhangi bir hakkı bulunmamaktadır. Bu nedenle ibra kararı alınması alacaklıların doğrudan zarara uğraması halinde dava açma haklarını etkilemeyecektir⁷³⁷. Bununla birlikte, alacaklıların dolayısıyla zarara uğradıkları hallerde de sorumluluk davası açma hakları ibra kararına rağmen varlığını devam ettirecektir. Pay sahipleri için varılan bu sonucun alacaklılar açısından da evleviyetle geçerli olması gerekir⁷³⁸. Zira ibra kararının alınmasında alacaklıların herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

2. Zamanaşımı Nedeniyle Sona Erme

Doğrudan ve dolaylı zararlar nedeniyle açılacak sorumluluk davaları kanunen öngörülen iki yıllık ve beş yıllık zamanaşımı sürelerine tabidir. TTK m. 560 hükmüne göre, tazminat talep etme hakkı davacının “zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki yıl” ve herhalde “zararı doğuran fiilin meydana geldiği tarihten itibaren beş yıl” geçmekle zamanaşımına uğrar. Sorumluluğa yol açan fiilin cezayı gerektirmesi halinde Türk Ceza Kanunu’nda daha uzun bir zamanaşımı öngörülmüşse tazminat davaları açısından da bu zamanaşımı süresi uygulanacaktır (TTK m. 560).

⁷³⁷ Ayrıca bkz. **Aydemir**, s. 1094; **Canözü**, s. 220-222.

⁷³⁸ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Canözü**, s. 222 vd.; **Aydemir**, s. 1092-1093.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TASFİYE İŞLEMLERİ VE ANONİM ŞİRKETİN TİCARET SİCİLİNDEN TERKİN EDİLMESİ

Çalışmamızın bu bölümünde, tasfiye memurlarınca yürütülmesi gereken tasfiye işlemleri ayrıntılı bir biçimde ele alınmış, TTK Geçici 7. madde kapsamına giren anonim şirketler hakkında uygulanacak tasfiye usulü, Geçici 7. maddenin getirilme amacı kapsamında açıklanmıştır. Anonim şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden terkin edilmesinin hukuki niteliği, doktrinde yer alan görüşler ile birlikte değerlendirilmiştir.

I. Tasfiye İşlemleri

A. Genel Olarak Tasfiye İşlemleri

Anonim şirketlerin tasfiyesinin esas itibarıyla dış tasfiye ve iç tasfiye olmak üzere iki başlık altında toplanması mümkündür. Dış tasfiye, şirket malvarlığının nakde çevrilerek alacakların tahsil edilmesi ve borçların ödenmesi suretiyle dış ilişkilerin sonlandırıldığı süreci ifade etmektedir⁷³⁹. Daha önce ifade edildiği üzere tasfiyenin bu aşaması, alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatleri açısından taşıdığı önem gereği emredici nitelikte olup, aksi bir düzenleme yapılması söz konusu değildir⁷⁴⁰.

Dış tasfiye aşamasının tamamlanmasının ardından, kalan malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtılması anlamına gelen ve şirketin ticaret sicilinden terkinine kadar olan süreci ifade eden iç tasfiye aşamasına geçilmektedir⁷⁴¹. Dış tasfiyenin sonlanması nedeniyle korunması gereken menfaatlerin zedelenmesi sonucu ortaya

⁷³⁹ Karahan, *Tasfiye*, s. 151.

⁷⁴⁰ bkz. 1. Bölüm, “I. Tasfiye Kavramı, Tasfiyenin Sona Erme İle İlişkisi, Tasfiyenin Amacı Ve Hukuki Niteliği / D. Tasfiyenin Hukuki Niteliği” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁷⁴¹ Karahan, *Tasfiye*, s. 215.

çıkmayacağından, tasfiyenin bu aşaması emredici nitelikte değildir⁷⁴². Dış tasfiye işlemleri tamamlandıktan sonra iç tasfiye aşamasına geçilebilmesi için pay sahiplerine dağıtımı yapılacak bir tasfiye bakiyesinin mevcut olması gereklidir⁷⁴³.

Tüm bu açıklamalar çerçevesinde çalışmamızın bu kısmında tasfiye memurları tarafından yerine getirilmesi gereken işlemler ayrıntılı bir şekilde açıklanacaktır.

B. İlk Envanter ve Bilançonun Hazırlanması

1. Genel Olarak

İlk envanter ve bilançonun hazırlanması tasfiye memurunun göreve başlamasıyla birlikte yapacağı ilk tasfiye işlemi olarak karşımıza çıkmaktadır (TTK m. 540/1)⁷⁴⁴. Bu düzenlemenin amacı, tasfiye aşamasında hileli işlemlerle şirket malvarlığının içinin boşaltılması ihtimalinin önlenmesidir⁷⁴⁵. TTK m. 540/1’de bu husus: “Tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz, şirketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu incelerler; gerekirse şirket mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurarak, şirketin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenler” şeklinde ifade edilmiştir. Tasfiye memurları tarafından ilk envanter ve bilançonun gerçeğe uygun bir şekilde hazırlanabilmesi için şirket defter ve belgelerinin incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca zorunluluk oluşturmamakla birlikte, gerekli olduğu takdirde şirket mallarına değer biçme konusunda uzman kişilerden⁷⁴⁶ yardım alınması da mümkündür⁷⁴⁷.

⁷⁴² bkz. 1. Bölüm, I. Tasfiye Kavramı, Tasfiyenin Sona Erme İle İlişkisi, Tasfiyenin Amacı Ve Hukuki Niteliği / D. Tasfiyenin Hukuki Niteliği” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁷⁴³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 215.

⁷⁴⁴ Aynı doğrultuda bkz. eTTK m. 444.

⁷⁴⁵ **Al Kılıç**, s. 143, dn. 352. Kısa bir süre önce yıllık bilanço düzenlenip genel kurulun onayından geçmiş olsa bile, tasfiye hükümlerinin emredici nitelikte olması nedeniyle tasfiye başlangıcındaki mali durumu gösteren ilk envanter ve bilançonun düzenlenmesi gerekmektedir (**Karahan**, *Tasfiye*, s. 156; **Steiger**, s. 404; **Tekil**, s. 507).

⁷⁴⁶ eTTK m. 444 düzenlemesinde ise, gerekli olduğu takdirde uzman kişilere başvuru yapılabileceğine ilişkin bir ifade yer almamaktadır.

⁷⁴⁷ Mahkeme tarafından ya da esas sözleşme veya genel kurul kararı ile atanan tasfiye memurlarının tasfiye konusunda uzman kişilerden oluşması halinde ayrıca malvarlığına değer biçilmesi için uzman kişilere başvurulması gerekli olmayacaktır. Ancak aksi bir durumda tasfiye memurlarının uzman kişilere başvurusu, alacaklıların ve pay sahiplerinin zarara uğramaması ve tasfiye memurlarının TTK m. 553 hükmü gereği sorumlu tutulmaması için gereklidir (bkz. **Al Kılıç**, s. 143-144, dn. 357’ de yer alan açıklamalar).

TTK m. 540/1’de ifade edilen ilk envanter⁷⁴⁸ ve bilanço⁷⁴⁹ sona eren şirketin “açılış envanteri ve açılış bilançosu” anlamına gelmektedir⁷⁵⁰. Tasfiye bilançosunun hazırlanabilmesi için şirketin aktif ve pasif değerlerini içeren bir envanterin varlığı gereklidir⁷⁵¹. Bu envantere göre tasfiye memurları tarafından hazırlanan bilanço (tasfiye bilançosu); bir malvarlığı bilançosu olup yıllık bilanço esaslarına göre değil, tasfiye başlangıcındaki malvarlığının olası satış değerlerine göre çıkarılmaktadır⁷⁵². Böylece tasfiye başlangıcında şirketin malvarlığı ve finansal durumunun tespiti sağlanmaktadır. Bu tespit aynı zamanda tasfiye memurlarının göreve devam edip etmeyeceklerinin tespitidir⁷⁵³. Zira şirketin borca batık olması halinde tasfiye memuru durumu mahkemeye bildirerek şirketin iflasını talep edebilecektir (bkz. TTK m. 376/3). Bu durumda iflas tasfiyesinin yürütülmesinde iflas idaresi görevli olacaktır. Bu kapsamda kanun koyucu tasfiyenin niteliği ve tasfiye memurlarının göreve devam edip

⁷⁴⁸ TTK m. 66 gerekçesi: “Envanter kısaca işletmenin aktif ve pasifini değerleriyle gösteren liste demektir.” Ayrıca bkz. **Ahmet Hayri Durmuş**, “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Tasfiye Başlangıcı Bilançosu”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Y. 15, S. 30, (2016): s. 25-26; **Uçar**, s. 264.

⁷⁴⁹ TTK m. 68’ de bilanço “varlık ve borç tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tablo” olarak tanımlanmaktadır. TTK m. 73’ de ise: “Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse bilançoda, duran ve dönen varlıklar, öz kaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilir ve yeterli ayrıntıya inilerek şemalandırılır.” şeklinde bilançonun kapsamı ifade edilmektedir. Bilanço kavramına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Ünal Tekinalp**, *Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri*, 2. bs., (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1979), s. 57 vd.; **Aksu Özkan**, s. 164 vd.; **Tekil**, s. 481 vd. Ayrıca bkz. **Uçar**, s. 264.

⁷⁵⁰ **Doğanay**, C. 2, s. 1301; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 861, N. 1578. Ayrıca bkz. **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 653. Yazar düzenlenen bilançoğu “ilk tasfiye bilançosu” olarak adlandırmaktadır. Söz konusu bilançonun “tasfiye bilançosu” olarak adlandırılması gerektiği yönünde bkz. **Tekil**, s. 508. Bu bilançoğa “ilk bilanço”, “açılış bilançosu”, “tahmini bilanço” isimlerinin de verilebileceği yönünde bkz. **Uçar**, s. 264. Bu bilançonun açılış bilançosu olduğu yönünde ayrıca bkz. **Eriş**, *Anonim Şirket*, s. 732.

⁷⁵¹ Bu sonuca; yalnızca TTK m. 540/1 hükmünden değil, şirketler hukukuna hakim olan muhasebe ilkelerinde de yola çıkılarak varılabileceği yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 197. İsviçre OR Art. 742/1’den farklı olarak TTK’ da bilançonun yanı sıra envanter de çıkarılması gerekmektedir. Bu düzenlemenin nedeni, tasfiyeye devam etme veya mahkemeye başvurarak şirketin iflasını talep etmeye yönelik kararın envanter sayımını da kapsamı ve böylece değerlemenin sağlam esaslara dayandırılmak istenmesidir (**Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 201).

⁷⁵² TTK m. 540 gerekçesi. Bilançoların düzenleniş biçimi düzenlenme amaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Tasfiye bilançosu yıllık bilançolardan farklı olarak dinamik değil, statik bilançoğa örnek oluşturmaktadır. Zira tasfiye bilançosu yalnızca işletmenin belirli bir andaki paraya çevrilebilir değerini ifade eder (**Tekil**, s. 481). Tasfiye bilançosu ve envanteri yıllık bilançodan iki temel noktada farklılık göstermektedir: 1) Malvarlığının tam olarak belirlenmesi 2) Malvarlığının muhtemel satış fiyatlarına göre değerlendirilmesi. Yıllık bilanço ve ara bilançolardan farklı olarak tasfiye bilançosu bir sonuç açıklamaktan ziyade malvarlığının durumunu belirleyen bir resim olarak nitelendirilmelidir. Bu yönüyle tasfiye bilançosu statiktir (**Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 862, N. 1579a).

⁷⁵³ **Al Kılıç**, s. 146.

etmeyecekleri belli olmadan şirket mallarına ve defterlerine el koymanın doğru olmayacağı görüşündedir⁷⁵⁴.

Sona ermenin tescil ve ilanının “açıklayıcı” nitelikte olması göz önüne alındığında, tasfiye bilançosu hazırlanırken bilanço günü olarak esas alınacak tarihin “şirketin sona erdiği tarih” olduğu kabul edilmelidir⁷⁵⁵. Zira TTK m. 540/1’de şirketin tasfiye başlangıcındaki durumunun inceleneceği açıkça ifade edilmiştir. Dolayısıyla kanun koyucunun arzusu, ilk envanter ve bilançonun tasfiyenin başlangıcındaki duruma göre çıkarılması olduğundan, şirketin feshedildiği ya da infisah ettiği günün bilanço günü olarak kabul edilmesi gerekmektedir⁷⁵⁶. Şirketin sona erme ile tasfiye sürecine girmesi (TTK m. 533) ve yapılacak tescil ve ilan kurucu bir etkiye sahip olmaması (TTK m. 532), bilanço günü olarak sona erme tarihinin dikkate alınmasını gerektirmektedir. Bununla birlikte doktrinde azınlıkta kalan bir diğer görüş, şirketin tescil ve ilan edildiği tarihi bilanço günü olarak değerlendirmektedir⁷⁵⁷. Bu görüşün benimsenmesinin sebebi olarak, sona ermenin tescil ve ilanının kurucu etkiye sahip olması gösterilmektedir⁷⁵⁸.

2. Tasfiye Bilançosunun Hazırlanmasında Değerleme İlkeleri

Tasfiye memurlarının şirketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu inceleyerek hazırlayacağı tasfiye bilançosu, malvarlığının olası satış değerleri esas alınarak çıkarılmaktadır⁷⁵⁹. Dolayısıyla olası satış değerleri gözetilerek hazırlanacak bilançoda yıllık bilanço hazırlanmasına ilişkin ilkelerin tam anlamıyla uygulanacağından söz edilemez. Örneğin, işletmenin sürekliliği finansal tabloların düzenlenmesinde önemli yer tutan ilkelerden biridir (TTK m. 78/1-b). Bu ilke, finansal tabloların söz konusu işletmenin faaliyetlerini devam ettireceği varsayımına dayanılarak hazırlanmasını ifade eder⁷⁶⁰. Ancak TTK m. 78 hükmünün gerekçesinde de ifade olunduğu üzere, tasfiye hali

⁷⁵⁴ TTK m. 540/2 gerekçesi.

⁷⁵⁵ Bu yönde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 155; **Steiger**, s. 404; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 861, N. 1578; **Arslanlı**, C. 4-5, s. 214; **Doğanay**, C. 2, s. 1301; **Uçar**, s. 264; **Eriş**, *Anonim Şirket*, s. 732; **Kervankıran**, s. 197; **Karaman Coşgun**, s. 168; **Çakı**, s. 115.

⁷⁵⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 155.

⁷⁵⁷ Bu görüş için bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 155, dn. 11’de zikredilen yazarlar.

⁷⁵⁸ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 155, dn. 14’ten naklen: “Yazar istisnai olmakla birlikte sona erme kararının bir sözleşme değişikliğini de ihtiva etmesi halinde ancak sicile tescil ile hüküm ifade edeceğini, bu takdirde bilanço günü olarak sicile tescil gününün esas alınması gerektiğini ifade etmektedir. (Baumbach/Hueck, AktG § 270 Rn. 3).”

⁷⁵⁹ TTK m. 540 gerekçesi.

⁷⁶⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Aksu Özkan**, s. 87 vd..

bu ilkenin uygulanması açısından bir istisna oluşturmaktadır⁷⁶¹. Zira bu esasa göre, işletme hakkında tasfiye amacı bulunmadığına dair olumlu bir görüntü oluşturulmaktadır⁷⁶². Nitekim işletmenin sürekliliği ilkesinin esas alındığı bilançolarda varlıkların değeri yalnızca amortisman payları düşülerek hesaplanırken, tasfiye aşamasında düzenlenen ilk bilançoda varlıkların satış değerleri ayrı ayrı değerlendirilecektir⁷⁶³.

Finansal tabloların düzenlenmesinde uygulanacak genel değerleme ilkelerinden biri olan “bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olması” gerektiğine ilişkin ilke de (TTK m. 78/1-a) tasfiye aşamasında uygulama alanı bulamayacaktır (TTK m. 78/2). Tasfiye bilançosu, önceki finansal tablolardan bağımsız olarak şirketin tasfiye başlangıcındaki durumuna göre çıkarılacaktır⁷⁶⁴.

Bununla birlikte tasfiye bilançosu düzenlenirken de dürüst resim ilkesi geçerli olacaktır⁷⁶⁵. Bu ilkeye göre, anonim şirketlerin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılmalıdır. (TTK m. 515). Tasfiye bilançosunun gerçeğe uygun şekilde hazırlanması, malvarlığının durumunu doğru bir şekilde yansıtmayı gerekliliği bu ilkenin uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.

Tasfiye bilançosunda, tasfiyenin amacı ile bağdaşmayan unsurlar olan amortisman ve gizli yedek akçenin ayrılması mümkün değildir⁷⁶⁶. Bu kapsamda tasfiye memurlarınca değerlendirilen malvarlığı unsurları, gizli yedek akçe oluşumuna imkân sağlamak amacıyla düşük fiyattan gösterilemeyecektir⁷⁶⁷. Aynı şekilde gerçeğe uygun olmayan yüksek fiyatların seçilmesi ve şüpheli alacaklara bilançoda yer verilmesi de

⁷⁶¹ TTK m. 78 gerekçesi.

⁷⁶² Aksu Özkan, s. 87 vd..

⁷⁶³ Salih Canöz, *Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması*, 1. bs., (İstanbul: Seçkin Yayınları, 2015), s. 46.

⁷⁶⁴ Karaman Coşgun, s. 168.

⁷⁶⁵ Karaman Coşgun, s. 169. Finansal tabloların düzenlenmesinde dürüst resim ilkesinin uygulanması açısından ayrıca bkz. Gönenç Demir, “Anonim Şirketler Hukukunda Dürüst Resim İlkesi”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018), s. 100 vd.; Aksu Özkan, s. 79 vd..

⁷⁶⁶ Domaniç, C. 2, s. 1483; Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 862, N. 1578b; Karahan, *Tasfiye*, s. 158.

⁷⁶⁷ Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 862, N. 1578b; Karahan, *Tasfiye*, s. 158.

söz konusu olmayacaktır⁷⁶⁸. Tüm bu hususların değer tespitinde basiret ile hareket etmesi gereken tasfiye memurları tarafından dikkate alınması gerekmektedir⁷⁶⁹.

3. İlk Envanter ve Bilançonun Genel Kurul Tarafından Onaylanması

Tasfiye memurları tarafından hazırlanan ilk envanter ve bilançonun genel kurulun onayına sunulması gereklidir (TTK 540/1). İlk envanter ve bilançonun genel kurulun onayına sunulması için olağan toplantı zamanı beklenmeyip, genel kurul derhal toplantıya çağırılmalıdır⁷⁷⁰. Genel kurul toplantıya tasfiye memurları tarafından çağırılacaktır⁷⁷¹.

Toplantıya çağrı sebebi esas olarak “ilk envanter ve bilançonun onaya sunulması” olmakla birlikte, toplantı gündemine başka hususların ilave edilmesinde bir engel bulunmamaktadır⁷⁷². Kanun’da ayrıca ağırlaştırılmış bir nisap öngörülmediğinden, esas sözleşmede de farklı bir nisabın kararlaştırılmadığı hallerde, genel kurulun onay kararı almasında TTK m. 418’de yer alan olağan toplantı ve karar yeter sayısı uygulanacaktır⁷⁷³.

Anonim şirketin genel kurulun toplanamaması nedeniyle sona ermesi ihtimalinde, ilk envanter ve bilançonun onaylanması işleminin nasıl gerçekleştirileceği sorusu ile karşılaşilmektedir. Bu durumda şirketin feshine karar veren mahkemenin şirkete kayyım ataması mümkündür. Bu hususta doktrinde, atanan kayyım tarafından ilk envanter ve bilançonun onaylanmasının mümkün olduğu ileri sürülmektedir⁷⁷⁴. Kanaatimizce, kayyımın ilk envanter ve bilançonun onaylanması işlemini yerine getirmeye yönelik bir yetkisi bulunmamaktadır. Atanan kayyım yalnızca ilk envanter ve bilançonun onaylanması amacıyla genel kurulu toplantıya çağırabilir. Şirketin başka bir

⁷⁶⁸ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 862, N. 1578b; **Karaman Coşgun**, s. 168. İhtilaflı borçlar ile şarta bağlı borçların bilançonun pasifinde yer alacağı yönünde bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 159; **Kervankıran**, s. 199.

⁷⁶⁹ **Karaman Coşgun**, s. 167-168.

⁷⁷⁰ **Doğanay**, C. 2, s. 1301; **Karahan, Tasfiye**, s. 163; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 862, N. 1579b.

⁷⁷¹ Birden fazla tasfiye memuru bulunması halinde toplantıya çağrının kurul olarak gerçekleştirileceği veya tek bir tasfiye memurunun da genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili olduğu konusunda Kanun’da açıklık bulunmamaktadır. Bu durumda TTK m. 126 hükmü gereği adi şirket hükümlerinin uygulanması gereklidir. Bu nedenle TBK m. 644’e göre tasfiye memurlarının genel kurulu kurul olarak toplantıya çağırması gerektiği sonucuna varılacaktır (**Çakı**, s. 117, dn. 544).

⁷⁷² **Doğanay**, C. 2, s. 1301.

⁷⁷³ TTK m. 418’e göre, sermayenin en az dörtte birini oluşturan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığı ile genel kurul toplanacak ve kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile alınacaktır. İlk toplantıda söz konusu nisaba ulaşılammaması halinde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmayacak, diğer bir deyişle tek bir pay sahibinin katılımı ile genel kurul toplanabilecektir.

⁷⁷⁴ **Karaman Coşgun**, s. 174.

nedenle sona ermesi halinde de aynı sorunla karşılaşılabilmesi mümkündür. Böyle bir ihtimalde de mahkemeye başvuru yoluyla kayyım atanması sağlanabilecektir⁷⁷⁵. Bununla birlikte doktrinde yer alan bir diğer görüş, ilk envanter ve bilançonun genel kurulda onaylanamamasının tasfiye sürecine etki etmeyeceği, genel kurulun onayı olmadan da tasfiye işlemlerine devam edilebileceği yönündedir⁷⁷⁶. Kanaatimizce, TSY m. 86/2’de ticaret sicil müdürlüğüne sunulması gereken belgelerin sınırlı sayıda belirtilmesi nedeniyle sicil müdürlüğü ancak bu kapsamda inceleme yapabileceğinden, ilk envanter ve bilanço onaylanmadan da şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi mümkündür⁷⁷⁷. Ancak bu durumun tasfiye memurlarının sorumluluğuna ve ek tasfiye yoluna gidilmesine yol açabileceği de aşîkârdır.

Tasfiye bilançosunun onaylanmasının yönetim kurulunun ibrası niteliğinde olup olmadığı doktrinde tartışmalı bir husustur. Bu konuda bir görüş, bilançonun genel kurul tarafından onaylanmasının aynı zamanda yönetim kurulunun ibrası anlamına geldiğini savunmaktadır⁷⁷⁸. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca; tasfiye bilançosunun amacı, şirketin tasfiye başlangıcındaki malvarlığı durumunu ortaya koymak olduğundan, bilançonun onayı yönetim kurulunun ibrası anlamını taşımamaktadır⁷⁷⁹.

Tasfiye memurları tarafından şirketin mallarına, defter ve belgelerine el konulması ancak ilk envanter ve bilançonun onaylanması ile, diğer bir deyişle tasfiye memurlarının göreve devam edip etmeyeceklerinin belli olduğu aşamada mümkün olabilecektir (TTK m. 540/2)⁷⁸⁰. Zira şirketin borca batık durumda olduğunun

⁷⁷⁵ **Karaman Coşgun**, s. 175. Yazar ayrıca mahkeme tarafından da ilk envanter ve bilançoya onay verilebileceği kanaatindedir. İlk envanter ve bilançonun denetlenmesi ve onaylanması konusunda tasfiye memurunun mahkeme tarafından atandığı durumlarda dahi mahkemenin yetkisi olmadığı yönünde isabetli olarak bkz. **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 863, N. 1579b.

⁷⁷⁶ **Eriş**, *Anonim Şirket*, s. 732; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 164; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 863, N. 1579b; **Kervankıran**, s. 201.

⁷⁷⁷ Ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. 3. Bölüm, “II. Anonim Şirketin Ticaret Sicilinden Terkin Edilmesi/ A. Genel Olarak” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁷⁷⁸ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 216, dn. 42; **Steiger**, s. 404.

⁷⁷⁹ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 863, N. 1579b; **Kervankıran**, s. 202; **Al Kılıç**, s. 145; **Çakı**, s. 118.

⁷⁸⁰ TTK m. 540/2 gerekçesi. eTTK m. 450’nin gönderme yaptığı eTTK m. 226/2 hükmünde ise, şirketin mallarına, defter ve belgelerine el konulması için ilk envanter ve bilançonun onaylanmasına gerek bulunmayıp imzalanması yeterli görülmekteydi. Doktrinde *Kendigelen*, kolektif şirketlere ilişkin olarak söz konusu eTTK düzenlenmesinin varlığını korumasına rağmen (bkz. TTK m. 287/2), anonim şirketlerde farklı bir esasın benimsenmesini eleştirmektedir. Yazar, şirketin malları, defter ve belgelerine el koyma açısından envanter ve bilançonun onaylanmasının beklenmesinin gerekmediğini, anonim şirketlerde de kolektif şirketlere paralel bir düzenlenme getirilmesi gerektiğini savunmaktadır (bkz. **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 443. Aynı yönde ayrıca bkz. **Kaderoğlu**, s. 319; **Bilge**, s. 285). Doktrinde ayrıca TTK m. 540/2 hükmünün hatalı olduğu, hükmün tasfiye memurlarının tescil ve ilan edilmelerinden

anlaşılması halinde tasfiyeye iflas tasfiyesi olarak ve iflas idaresi tarafından devam olunacaktır (bkz. TTK m. 376/3). Tasfiye işlemlerinin yönetim kurulu tarafından yerine getirildiği hallerde ise, defter ve belgeler zaten yönetim kurulunun elinde bulunduğundan defter ve belgelere el konulması işlemi söz konusu olmayacaktır⁷⁸¹.

C. Alacaklıların Çağrılması ve Alacakların Ödenmesi

1. Alacaklıların Çağrılması

a) Genel Olarak

Anonim şirketin alacaklılara karşı sorumluluğunun yalnızca malvarlığıyla sınırlı olması (TTK m. 329), alacaklıların özel olarak korunmasını gerektirmektedir. Bu amaçla, tasfiye aşamasında alacaklılara yapılacak çağrı ile alacaklıların şirketin sona erdiğinden haberdar edilmesi sağlanmaktadır (TTK m. 541). Alacaklılara yapılacak çağrı neticesinde, pay sahipleri arasında malvarlığının dağıtımı gerçekleşmeden önce alacaklıların menfaatleri koruma altına alınmış olmaktadır. Alacaklılara çağrı yapılmadan (dış tasfiye yapılmadan), iç tasfiye aşamasına geçilerek malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımına başlanması, aynı zamanda tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğmasına da neden olacaktır (bkz. TTK 553 vd.).

Alacaklılara yapılacak çağrının Kanun'da öngörülen şekilde yapılmaması ve içerik olarak bulunması zorunlu unsurları içermemesi halinde, malvarlığının dağıtılması için geçmesi gereken üç aylık süre (bkz. TTK m. 543/2) işlemeye başlamayacaktır⁷⁸².

b) Çağrı Yapılacak Alacaklılar

TTK m. 541 uyarınca yapılacak çağrı, bilinen ve bilinmeyen tüm alacaklıları kapsamaktadır. Şarta bağlı ve ihtilafli alacaklar da hükmün kapsamındadır⁷⁸³. Alacağın

itibaren şirketin malvarlığına, defter ve belgelerine el koymuş olacakları şeklinde yeniden kaleme alınması gerektiği ifade edilmektedir. bkz. **Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler**, s. 334.

⁷⁸¹ **Karahan, Tasfiye**, s. 161. Şirket defter ve belgelerine el konulmasının anlamı, defter ve belgeler üzerinde hakimiyetin sağlanması ve bunların istenildiği zaman ulaşılabilir konumda bulunmasıdır. Defter ve belgelere el konulma işleminden sonra bunların bir muhasebeci de bırakılması halinde de aynı sonuç doğacaktır. Defter ve belgelere el konulması işlemi, sorumluluğun yöneticilerden tasfiye memurlarına geçmesi açısından önem kazanmaktadır (**Karaman Coşgun**, s. 176).

⁷⁸² **Karahan, Tasfiye**, s. 169. Ayrıca bkz. “c) Çağrının Şekli/ e) Çağrının İçeriği” başlıkları altında yapılan açıklamalar.

⁷⁸³ **Arslanlı, C. 4-5**, s. 217 dn. 46; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 865, N. 1581b; **Karahan, Tasfiye**, s. 172-173; **Şener, Ortaklıklar Hukuku**, s. 654. Alacak hakkında dava açılmasının veya icra takibine başlanmış olmasının bir önemi olmadığı yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 179.

muaccel olup olmamasının yapılacak çağrı açısından bir önemi bulunmamaktadır⁷⁸⁴. Aynı şekilde alacağın kaynaklandığı hukuki sebep de çağrının yapılması açısından herhangi bir fark oluşturmayacaktır⁷⁸⁵. Yalnızca sona ermenin gerçekleşmesinden önceki alacaklar için değil, sona ermenin gerçekleşip tasfiye sürecinin başlamasından sonra doğan alacaklar için de aynı çağrı usulünün uygulanması gerekmektedir⁷⁸⁶.

Alacaklılara çağrı yapılması, söz konusu alacakların kabul edildiği anlamına gelmez. Bu nedenle şirket tarafından bilinmesine rağmen kısmen veya tamamen kabul edilmeyen alacaklar için de çağrı yapılmalıdır⁷⁸⁷.

c) Çağrının Şekli

TTK m. 541’de yer alan çağrı usulünde alacaklılar bakımından ikili bir ayırım yapılmaktadır. Hükme göre,

- Alacaklı oldukları şirket defter veya belgelerinden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler, “taahhütlü mektupla”,
- Diğer alacaklılar ise, “Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla” şirketin sona ermiş olduğundan haberdar edilerek, alacaklarını tasfiye memurlarına bildirilmek üzere çağrılırlar⁷⁸⁸.

Hükümde “diğer alacaklılar” olarak ifade edilen husus, anonim şirketten alacaklı oldukları şirketin defter ve belgelerinden anlaşıldığı halde yerleşim yeri bilinmeyen alacaklılar ile defter ve belgelerinden anlaşılamasa bile alacaklı oldukları bilinen alacaklılardır⁷⁸⁹. Diğer alacaklılar açısından yapılacak ilanın “birer hafta arayla yapılacak üç defa” yapılacağına ilişkin şart, yalnızca TTSG’ de yapılacak ilan açısından

⁷⁸⁴ Arslanlı, C. 4-5, s. 217 dn. 46; Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 865, N. 1581b; Karahan, Tasfiye, s. 172-173; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 654; Karaman Coşgun, s. 179.

⁷⁸⁵ Karaman Coşgun, s. 179; Çakı, s. 154.

⁷⁸⁶ Karaman Coşgun, s. 180.

⁷⁸⁷ Karaman Coşgun, s. 180.

⁷⁸⁸ 6762 sayılı Kanun’da da benzer bir düzenleme yer almakla birlikte (bkz. eTTK m. 445/1, m. 447/2), yapılacak üç ilanın arasında ne kadarlık bir zaman dilimi olacağı konusunda Kanun’da açıklık bulunmamaktaydı.

⁷⁸⁹ Al Kılıç, s. 149-150; Karaman Coşgun, s. 183.

geçerlidir⁷⁹⁰. Buna karşın, şirketin internet sitesinde veya esas sözleşmede öngörülen şekilde yapılacak ilanlarda söz konusu şartların uygulanması zorunlu değildir.

Doktrinde yer alan bizim de katıldığımız görüş uyarınca, TTK m. 541/1’de yer alan ilan usullerinin uygulanması tüm alacaklıların ve yerleşim yerlerinin bilindiği bir ihtimalde dahi söz konusu olmalıdır⁷⁹¹. Zira tüm alacaklıların ve yerleşim yerlerinin bilinildiği düşünülse de, yönetim kurulu tarafından şirket defter ve belgelerinin düzenli tutulmaması nedeniyle, alacaklılara ilişkin kayıtlarda eksiklik bulunması söz konusu olabilecektir⁷⁹². Ayrıca TTK m. 543/2’de, “alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren üç ay geçmedikçe” kalan varlığın dağıtılamayacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla, TTSG’ de, şirketin internet sitesinde ve esas sözleşmede öngörülen usulle ilanların yapılması alacaklılara ilişkin tüm ihtimallerde bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

d) Çağrının Zamanı

Kanun’da tasfiye memurları tarafından alacaklılara yapılacak çağrının zamanı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır⁷⁹³. Doktrinde de bu husus tartışmalıdır. Bizim de katıldığımız görüşe göre, ilk envanter ve bilançonun genel kurul tarafından onaylanması beklenilmeden alacaklılara çağrıda bulunulması gerekmektedir⁷⁹⁴. Şirketin sona ererek tasfiye sürecine girmesinden etkilenecek olan alacaklıların korunması gereken menfaatleri açısından tasfiye memurlarının göreve başlar başlamaz alacaklılara çağrıda bulunmaları ve şirketin durumundan haberdar etmeleri daha doğru olacaktır⁷⁹⁵. Dolayısıyla bu çağrının yapılabilmesi için tasfiye memurlarının atandıklarının tescil ve ilan edilmesine gerek bulunmamaktadır⁷⁹⁶. Zira tasfiye memurlarının tescil ve ilanı

⁷⁹⁰ TTK m. 541/1 gerekçesi.

⁷⁹¹ **Al Kılıç**, s. 150, dn. 376. 6762 sayılı Kanun açısından aynı görüş için bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 169.

⁷⁹² **Al Kılıç**, s. 150, dn. 376 ve s. 149, dn. 375.

⁷⁹³ İnternet sitesinde yapılacak ilanın zamanı hakkında Kanun’da bir düzenleme bulunmaktadır. TTK m. 1524’e göre, Kanun’da özel bir süre öngörülmediği ve işlemin veya olgunun tescil veya ilana bağlandığı durumlarda tescil veya ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde şirketin internet sitesine konulacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla ilanın yapıldığı tarihten itibaren beş gün içerisinde internet sitesine de konulması gerekmektedir.

⁷⁹⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 171; **Doğanay**, C. 2, s. 1302; **İzmirli**, s. 117; **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 865, N. 1581c; **Kervankıran**, s. 208-209; **Al Kılıç**, s. 149, dn. 374.

⁷⁹⁵ **Kervankıran**, s. 208.

⁷⁹⁶ Tasfiye sürecinin bir an önce tamamlanması açısından çağrının derhal yapılması gerektiğini savunan **Doğanay**, tescil ve ilanı takiben alacaklılara çağrıda bulunulması gerektiğini ancak tescil ve ilan beklenilmeden yapılan çağrının da geçerli olduğunu ifade etmektedir (bkz. **Doğanay**, C. 2, s. 1302).

kurucu değil, açıklayıcı niteliktedir⁷⁹⁷. TTK m. 543/2’de, alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde, alacaklılara “üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren üç ay geçmedikçe” kalan varlıkların dağıtımının yapılamayacağını düzenlenmiş olması, tasfiye sürecinin mümkün olan en kısa sürede tamamlanabilmesi için çağrı yükümlülüğünün derhal yerine getirilmesini gerektirmektedir. Bununla birlikte, tasfiye sürecinin bir an önce tamamlanmasına ilişkin kanuni yükümlülük de dikkate alındığında (TTK m. 542/1-e), şirket defter ve belgeleri üzerinde gerekli incelemeler yapıldıktan sonra, tasfiye memurlarının bir an önce alacaklılara çağrıda bulunmak için harekete geçmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır⁷⁹⁸. Çağrının gecikmeksizin yapılması; çağrı yükümlülüğünü belirtilen esaslara uygun bir şekilde yerine getiren tasfiye memurlarının sorumluluğuna gidilememesi açısından da önem taşır⁷⁹⁹.

Bu hususta doktrinde yer alan diğer görüşe göre, çağrının “ilk envanter ve bilançonun genel kurul tarafından onaylanmasından sonra” yapılması gerekmektedir⁸⁰⁰. Söz konusu düşüncede olan yazarlar, envanterde yazılı olan ortaklık mallarına, defter ve belgelerine genel kurulun onay aşamasından sonra tasfiye memurları tarafından el konulacağına ilişkin TTK m. 540/2 düzenlemesinden hareketle, alacaklıların tam olarak tespitinin de bu aşamadan sonra mümkün olacağını ileri sürmektedir⁸⁰¹. Ancak TTK m. 540 hükmünde açıkça, görevli tasfiye memurlarının şirket defter ve belgelerinden şirketin tasfiye başlangıcındaki durumunun inceleyeceği ve gerekirse şirket mallarına değer biçilmesi için uzman yardımı alarak ilk envanter ve bilançoyu düzenleyeceği ifade edilmişken, alacaklıların tam olarak tespit edilmesi gerekçesiyle ilk envanter ve bilançonun onaylanmasının beklenmesi gerektiği görüşünün yerinde olmadığı düşüncesindeyiz.

⁷⁹⁷ Ayrıca bkz. 2. Bölüm, “II. Tasfiye Memurlarının Atanması/ F. Tasfiye Memurlarının Tescil ve İlan Edilmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁷⁹⁸ Ayrıca bkz. 3. Bölüm, “I. Tasfiye İşlemleri/H. Tasfiye Memurları Tarafından Özen Yükümlülüğü Çerçevesinde Gereken Önlemlerin Alınması ve Defter Tutulması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁷⁹⁹ **Kervankıran**, s. 204; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 171. Doktrinde *Kervankıran* tarafından tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğmaması gerekçesine ek olarak, ilk envanter ve bilançonun gerçeğe daha uygun bir şekilde hazırlanabilmesi ve tasfiyenin eksiksiz bir şekilde yapılabilmesi için çağrı yükümlülüğünün tasfiye memurları tarafından göreve başlanır başlanmaz yerine getirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. bkz. **Kervankıran**, s. 204 ve 209.

⁸⁰⁰ **Domaniç**, C. 2, s. 1484; **Karaman Coşgun**, s. 185; **Çakı**, s. 157. Doktrinde *Domaniç*, ilk envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra alacaklılara çağrı yapılmasını kabul etmekle birlikte, genel kurulun onay vermemesi halinde bilançonun yeniden hazırlanması sırasında da zamandan tasarruf edilmesi amacıyla çağrı yapılabileceğini ifade etmektedir (bkz. **Domaniç**, C. 2, s. 1484).

⁸⁰¹ **Karaman Coşgun**, s. 185; **Çakı**, s. 157.

Çağrının en geç ne zamana kadar yapılabileceği ise tasfiye memurlarının takdirine bırakılmış olup, çağrının geciktirilmesi, malvarlığının pay sahipleri arasında geç dağıtılmasına sebep olacak ve bu durum tasfiye memurunun sorumluluğunun doğmasına neden olacaktır⁸⁰².

e) Çağrının İçeriği

TTK m. 541 uyarınca alacaklılara gerek taahhütlü mektupla gerek ilan yoluyla yapılacak çağrılarının amacı, alacaklıların şirketin sona erdiğinden haberdar edilmesi ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmek üzere çağrılmalarıdır⁸⁰³. Dolayısıyla alacaklılara şirketin sona erme sebebinin bildirilmesi zorunlu olmayıp, sona erme sebebinin gösterilmemesi yapılan çağrıyı geçersiz hale getirmeyecektir. Buna karşın şirketin ne zaman ve hangi sebeple sona erdiği bilgisine ve sona ermenin mahkeme kararı veya genel kurul kararına dayanılarak gerçekleşmesi halinde bu kararların içeriğine yapılacak çağrıda yer verilmesi alacaklıların yararına olacaktır⁸⁰⁴.

TTK m. 541' de öngörülen çağrı, esas sermayenin azaltılması halinde yapılacak ilan usulünden farklıdır. Sermayenin azaltılmasına ilişkin genel kurul kararının ilanında alacaklıların alacaklarını bildirmesinin yanı sıra bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebilmeleri mümkün kılınmıştır (bkz. TTK m. 474). Oysa TTK m. 541 gereği alacaklılara yapılacak çağrıda; henüz tasfiye bilançosu hazırlanarak şirketin tasfiye başlangıcındaki mali durumu tespit edilmediğinden, alacaklılara ödeme yapılacağından veya teminat verileceğinden söz edilmesi mümkün olmayacaktır⁸⁰⁵.

Alacaklılara yapılacak çağrıda, bildirimin yapılacağı yer ve kişinin de açıklanması gerekmektedir⁸⁰⁶. Alacaklılar tarafından yapılacak bildirimin kabul edilmesi açısından tasfiye memurları içlerinden birini yetkilendirebileceği gibi, bir üçüncü kişiye yetki vermeleri de mümkündür. TTK m. 539 hükmünde, tasfiye memurlarına kanunla verilen yetkilerin devredilemeyeceği ancak belirli uygulama işlemlerinin yapılabilmesi için, tasfiye memurlarından birinin diğerine veya üçüncü bir kişiye temsil yetkisi verebileceği düzenlenmiştir.

⁸⁰² Kervankıran, s. 209.

⁸⁰³ Yapılan çağrı üzerine alacaklılar, alacaklarını ayrıntılı bir şekilde bildirmeli, alacağın varlığına ilişkin belgeleri tasfiye memurlarına ibraz etmelidir. Faiz taleplerinde, faizin işlemeye başladığı tarih ve talep edilen oran hakkında tasfiye memurlarına bilgi verilmelidir (Karaman Coşgun, s. 181).

⁸⁰⁴ Karaman Coşgun, s. 180; Çakı, s. 159.

⁸⁰⁵ Kervankıran, s. 206.

⁸⁰⁶ Karaman Coşgun, s. 181.

Çağrıda alacaklılara alacaklarını bildirmeleri için belirli bir süre verilmesi söz konusu olabilir. Ancak alacaklılara süre verilmiş olsa dahi alacaklıların alacaklarını bu süreden sonra bildirmeleri halinde de bu bildirim geçerli olacaktır⁸⁰⁷. Tasfiye memurları tarafından belirlenen süre düzenleyici nitelikte olacağından, bu sürenin geçirilmiş olması alacaklıların alacaklarını bildirme haklarını sona erdirmez.

f) Çağrıdan İtibaren Üç Ay Geçmedikçe Malvarlığının Dağıtımına Başlanamaması

TTK m. 543/2 hükmünde, alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren üç ay geçmedikçe malvarlığının dağıtımına başlanamayacağı ifade edilmektedir. Ancak söz konusu sürenin geçmesi alacaklıların alacak hakkını ortadan kaldırma amacı taşımamaktadır. Bu süre yalnızca malvarlığının dağıtımına başlanabilmesi için beklenilmesi gereken bir süre niteliğindedir⁸⁰⁸. Bu kuralın tek istisnası hükümde açıkça düzenlenmiştir. Buna göre, alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadıkça, mahkemenin üç aylık süre geçmeden de malvarlığının dağıtılabilmesine ilişkin izin vermesi mümkündür.

Yapılan çağrıya rağmen alacaklının söz konusu alacağını bildirmemesi halinde alacak hakkı sona ermez. Alacaklı alacağa ilişkin zamanaşımı süresince alacağını talep edebilecektir⁸⁰⁹. Ancak alacağın bildirilmemesi sonucunda alacakların dikkate alınmadan tasfiyenin tamamlanması ihtimalinde, TTK m. 547'ye göre ek tasfiye yoluna gidilmesi zorunluluğuyla karşılaşılabilir⁸¹⁰.

2. Alacakların Ödenmesi

a) Şirket Borçlarının Malvarlığından Fazla Olması Durumu

Tasfiye memurlarının şirketin mevcut borçlarını ödeyebilmesi, ilk tasfiye bilançosunun hazırlanması ve alacaklılara yapılan çağrı sonucunda alacakların

⁸⁰⁷ Kervankıran, s. 207; Karaman Coşgun, s. 181.

⁸⁰⁸ TTK m. 543/2'de öngörülen sürenin hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi niteliğinde olmadığı yönünde ayrıca bkz. Kervankıran, s. 222; Pulaşlı, C. 4, s. 2746, N. 42; Karaman Coşgun, s. 181, dn. 445; Al Kılıç, Tasfiye Payı, s. 74. 6762 Sayılı Kanun döneminde aynı yönde bkz. Arslanlı, C. 4-5, s. 226; Doğanay, C. 2, s. 1307; Karahan, Tasfiye, s. 175 vd. Aksi yönde bkz. Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu, s. 866, N. 1583.

⁸⁰⁹ Yargıtay'a göre de, ilana rağmen alacaklıların alacaklarını bildirmemesi alacağın düşmesine neden olmaz. Bu alacak zamanaşımı süresi geçmedikçe her zaman istenebilecektir. bkz. Yarg. 11. HD. 27.05.1988 T. ve E. 88/3991, K. 88/3457 S. Kararı (bkz. Eriş, Anonim Şirket, s. 734).

⁸¹⁰ Aynı yönde açıklamalar için bkz. Pulaşlı, C. 4, s. 2746, N. 42; Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 654; Karaman Coşgun, s. 219.

bildirilmesi ile birlikte borçların şirket malvarlığından fazla olmadığına tespit edilmesi halinde mümkün olacaktır (TTK m. 542/1-a). Aksi halde yani borçların şirket varlığından fazla olması halinde tasfiye memurlarının durumu derhal şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirmesi gerekir⁸¹¹. Tasfiye memurları bu durumu tespit etmelerinden itibaren, şirketin borçlarını ödeyemeyecek, aktiflerin satışını da gerçekleştiremeyecektir⁸¹². Ancak gecikmeye sebebiyet vermemek açısından iflas idaresi duruma el koyuncaya kadar şirket alacakları ve ödenmemiş pay bedellerinin talep edilmesi gibi gerekli olan işlemleri yapılabilmesi mümkündür⁸¹³.

Mahkeme şirketin durumu hakkında gerekli incelemeleri yaparak, tasfiye memurlarınca yapılan tespitin doğru olduğu kanaatine varırsa iflasın açılmasına karar verir (TTK m. 542/1-c)⁸¹⁴. İflas kararı ile birlikte tasfiye memurlarının görevi sona ermektedir. Tasfiye işlemlerinin yürütülmesi artık iflas idaresi tarafından gerçekleştirilecektir (bkz. TTK m. 534).

b) Muaccel Olan Alacakların Ödenmesi

TTK m. 542/1-a düzenlemesinde, alacakların muaccel olup olmamasına göre bir ayırım yapılmamış, tasfiye memurlarının her halükarda şirketin borçlarını ödemesi gerekliliği hüküm altına alınmıştır. Kanun'da muaccel alacakların ödenmesine ilişkin özel bir düzenleme öngörülmemesinin nedeni, alacakların muaccel olur olmaz ödenmesi gerekliliğini düzenleyen borçlar hukukunun temel ilkesidir (bkz. TBK m. 90)⁸¹⁵. Muaccel alacakların şirket tarafından bilinmesi halinde, ödemenin yapılması için

⁸¹¹ Şirket aktifinin şirket borçlarını karşılamada yeterli olmaması borca batıklık halidir. Ayrıca bkz. **Türk, Sermaye Kaybı**, s. 33 vd.. Tasfiye memurlarının bildirim yükümlülüğüne ilişkin düzenlemenin benzeri, tasfiyeden önceki dönemde yönetim kurulu üyeleri için söz konusudur (bkz. TTK m. 376). Bununla birlikte şirketin iflastan kurtulması için kanun koyucu çeşitli düzenlemeler öngörmüştür (bkz. TTK m. 376/3, m. 377). Borca batıklık durumunu ortadan kaldıracak tutarda alacaklı olanların, alacaklarının sırasının diğer alacaklılardan sonraya konulmasına yazılı muvafakat vermelerine ilişkin düzenleme tasfiye aşamasında da uygulama alanı bulacaktır. Bu yola yalnızca şirketin ticari hayatına devam edebilmesi amacıyla değil, aynı zamanda iflas tasfiyesi yoluyla şirket malvarlığının paraya çevrilmesi halinde alacağını alamayanlar tarafından normal usulde tasfiyenin yapılması için başvurulması da mümkündür (**Karaman Coşgun**, s. 145-146). Tasfiye aşamasında tasfiyeden dönme hali haricinde şirkete yönelik iyileşme tedbirlerinin alınamayacağı, bu nedenle konkordato hükümlerinin işletilmesinin mümkün olmadığı yönünde bkz. **Çakı**, s. 130. İflasın ertelenmesi kurumunun var olduğu döneme ilişkin tasfiye aşamasında iflasın ertelenmesinin söz konusu olamayacağına ilişkin ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 211, **Karaman Coşgun**, s. 146-147.

⁸¹² **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 868, N. 1590; **Kervankıran**, s. 211.

⁸¹³ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 868, N. 1590.

⁸¹⁴ Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin doğrudan iflasını düzenleyen İİK m. 179 gereği, tasfiye memurları tarafından yapılan değerlendirmenin hatalı olabileceği göz önüne alınarak, mahkeme tarafından da inceleme yapılması gereklidir (**Karaman Coşgun**, s. 145).

⁸¹⁵ **Karaman Coşgun**, s. 209.

çağrının yapılmasını beklemeye de gerek bulunmamaktadır⁸¹⁶. Eğer alacak ve alacaklı şirket tarafından biliniyorsa çağrı yapılmadan alacaklıların başvuruda bulunması halinde de ödeme yapılmalıdır⁸¹⁷.

Tasfiye memurlarının düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi hareket etmekle yükümlü olmaları (TTK m. 542/1-e), muaccel olan alacaklar açısından vakit geçirmeksizin ödeme yapmalarını gerektirir⁸¹⁸. Ödemenin geciktirilmesi şirketin temerrüt faizi ödemesine yol açarak şirketi zarara uğratacak ve bu durum tasfiye memurlarının sorumlu tutulmasına yol açabilecektir⁸¹⁹.

c) Bildirilmeyen Alacakların Ödenmesi

TTK m. 541/2’de alacaklı oldukları bilinenlerin bildirimde bulunmaması halinde alacaklılarının “Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edileceği” düzenlenmiştir⁸²⁰. Alacaklı olduğu bilinenlerin yapılan çağrıya ve vadenin gelmiş olmasına rağmen alacaklılarını bildirmemiş olması alacağın sona ermesine yol açmasa da⁸²¹, tasfiye memurlarının ödeme yükümlülüğünün bulunması nedeniyle, alacaklıların temerrüde düşmesi söz konusu olacaktır⁸²². Borcun bankaya depo edilmesi

⁸¹⁶ Kervankıran, s. 212.

⁸¹⁷ Kervankıran, s. 212.

⁸¹⁸ Karaman Coşgun, s. 209.

⁸¹⁹ Domanıç, C. 2, s. 1487; Karaman Coşgun, s. 209.

⁸²⁰ 6762 sayılı Kanun’da ise alacaklıların alacaklarının notere tevdi edileceği düzenlenmekteydi (bkz. eTTK m. 445/2). Ancak 6102 sayılı TTK m. 541/2’ nin gerekçesinde, tevdi yeri olarak noter yerine, niteliği ve görevleri itibarıyla daha uygun görülen, Bakanlık tarafından belirlenen bir bankaya depo edilmesi şeklinde hükmün değiştirildiği ifade olunmaktadır. Buna karşın 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda alacakların depo edilmesinde henüz muaccel olmayan ve üzerinde uyuşmazlık bulunan borçları karşılayacak miktarın notere depo edileceği ifade edilmiş, ancak ilgili hükmün gerekçesinde bu farklılığın nedeni açıklanmamıştır (Bu konuda eleştiriler için bkz. Al Kılıç, s. 150, dn. 378, Kendigelen, İlk Tespitler, s. 444, Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 335). Tüm tasfiye işlemlerini yürütmeye yetkili kılınmış tasfiye memurlarının alacakları hangi bankaya depo edeceklerini seçme konusunda yetkilendirilmemiş olmasının anlamsız olduğu yönünde bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 335.

⁸²¹ Ayrıca bkz. “3. Bölüm/ f) Çağrıdan İtibaren Üç Ay Geçmedikçe Malvarlığının Dağıtımına Başlanamaması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁸²² Kervankıran, s. 214. TTK m. 541 hükmünün 2. ve 3. fıkralarında yer alan tevdi ile TBK. m. 107 vd. da düzenlenen tevdi birbirinden farklıdır. TBK. m. 107’ye göre alacaklının temerrüde düşmesi için muaccel ve ifası mümkün olan bir borcun ödenmesi alacaklıya teklif edilmiş olmasına rağmen, alacaklının haklı bir sebep olmaksızın ifayı reddetmesi gerekmektedir. Buna karşın TTK m. 541/2’ye göre varlığı bilinen alacaklıların alacağını bildirmemiş olması gereklidir. TTK m. 541/3’in uygulanması ise vadesi gelmemiş ve ihtilaflı alacaklar açısından söz konusu olacaktır. Ayrıca TBK 107’de borçtan kurtulma imkânı borçlunun kendi tercihinin bırakılmışken, TTK m. 541/2 ve m. 541/3’de tasfiye memurlarına seçim yapma hakkı tanınmayıp yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük yüklenmiştir (Kervankıran, s. 215).

işlemi, tasfiye memurlarını borçtan kurtarma amacı taşıdığı gibi⁸²³, bankaya depo edilen miktar üzerinde tasfiye memurlarının tasarrufta bulunmasını da engelleyerek alacaklıların korunmasına hizmet etmektedir⁸²⁴.

Hükümde yer alan “alacaklı oldukları bilinenler” ifadesi, alacaklı olanların kimler tarafından bilinmesi gerektiğine ilişkin doktrinde tartışma konusu olmuştur. Bir görüşe göre, alacaklılar tasfiye memurları tarafından bilinmelidir⁸²⁵. Bizim de katıldığımız bir diğer görüş ise, alacaklının tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri ya da şirket çalışanlarından birisi tarafından bilinmesinin yeterli kabul edilmesi gerektiği yönündedir⁸²⁶. Kanaatimizce, alacaklı oldukları bilinenler ifadesinin “şirketçe alacaklı oldukları bilinenler” şeklinde geniş yorumlanması, alacaklıların bilinmesinin tasfiye memurlarıyla sınırlı tutulmaması alacaklıların menfaati açısından daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Alacakların depo edileceği banka ve depo edilen tutarın ödenmesine ilişkin hususlar, “Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ” de düzenlenmektedir⁸²⁷. Bu Tebliğe göre, söz konusu alacaklar şirket merkezinin kayıtlı bulunduğu ticaret sicil müdürlüğüne en yakın Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi şubesine, şirket merkezinin bulunduğu yerde anılan banka şubesinin bulunmaması halinde ise, en yakın yerdeki şubede açılacak hesaba yatırılacaktır (m. 6/1).

Varlığı bilinen alacaklıların alacaklarını bildirmemeleri durumunda incelenmesi gereken bir diğer husus, alacağın bankaya depo edilmeden alacaklıya ödenmesinin mümkün olup olmadığıdır. TBK m. 89 hükmünde yer alan ifa yerine ilişkin düzenlemeler göz önüne alındığında alacaklının yerleşim yerinde ödenecek bir borç söz konusu ise⁸²⁸, alacaklı temerrüdü veya başka bir ifa engelinin de bulunmaması halinde alacaklının yerleşim yerinde ödeme yapılması gerekecektir⁸²⁹. Dolayısıyla bu koşullar

⁸²³ Kervankıran, s. 216.

⁸²⁴ Al Kılıç, s. 151.

⁸²⁵ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 204.

⁸²⁶ Çakı, s. 165; Karaman Coşgun, s. 182.

⁸²⁷ RG. 20.03.2015, S. 29301.

⁸²⁸ TBK m. 89’ a göre, ifanın yapılacağı yer tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenecektir. Ancak aksine bir anlaşma bulunmadığı takdirde para borçları, “alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde” ödenecektir.

⁸²⁹ Karaman Coşgun, s. 215-216.

oluştduğunda yerleşim yeri bilinen alacaklıya doğrudan ödeme yapılması mümkün olacaktır.

Kanun’da alacaklı oldukları bilinenlerin bildirimde bulunması halinde “alacakların tutarının” bankaya depo edileceği ifade edilmektedir. Bankaya depo edilecek borcun para borcu olması halinde bir sorun oluşmayacaktır. Ancak borcun konusunun taşınır veya taşınmaz olması halinde bankaya depo işleminin nasıl gerçekleştirileceği sorusuyla karşılaşılacaktır. Bizim de katıldığımız görüşe göre, borcun konusu para dışında başka bir edimden oluşuyorsa, bankaya depo işleminin Kanun hükmünde de yer aldığı üzere, alacak tutarı üzerinden yapılması gerekmektedir⁸³⁰. Doktrinde yer alan bir diğer görüş ise, para dışındaki borçların bankaya depo edilemeyeceği, tasfiye memurlarının borç konusunu alacaklılara teslim edememesi halinde hasar ve gideri alacaklıya ait olmak üzere, bir ardiyeye depo edilerek ya da mahkemeden satışa izin verilmesi talep edilerek borcun ifa edilebileceği yönündedir⁸³¹. Dolayısıyla bu görüş sahiplerince alacaklının temerrüdüne ilişkin TBK m. 107 ve m. 108 ve TTK m. 23/1-b’nin kıyasen uygulanması gerektiği savunulmaktadır. Ancak söz konusu hükümler TTK m. 541/2’den önemli noktalarda ayrılmaktadır⁸³². Öncelikle bu görüşü savunanlar tarafından esas alınan hükümlere göre, alacaklının temerrüdünün söz konusu olabilmesi için muaccel ve ifa edilebilir olan borcun alacaklıya teklif edilmiş olması ve alacaklının haklı bir neden olmaksızın ifayı reddetmiş olması gerekmektedir. Buna karşın TTK m. 541/2’nin uygulama alanı bulması alacaklının alacağını bildirmemesine bağlıdır. Bir diğer farklılık ise, alacaklının temerrüdüne ilişkin düzenlemelerde borçluya çeşitli yetkiler verilmekle birlikte esasen bu yetkilerin kullanımının borçlunun inisiyatifine bırakılmasıdır. Oysa TTK m. 541/2’de tasfiye memurlarına seçim hakkı verilmemekte, bilinen alacaklının bildirimde bulunmaması halinde karşılığının bankaya depo edilmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenlerle kanaatimizce TTK m. 541/2’de alacak tutarının bankaya depo edileceğine ilişkin açık hüküm karşısında, diğer düzenlemelerin kıyasen uygulanması yoluna gidilemeyecektir. Ancak söz konusu hüküm bu haliyle açık değildir. Kanaatimizce hükme, satış işlemlerinin hâkimin izniyle gerçekleşeceğine dair bir ifadenin eklenmesinde yarar bulunmaktadır.

⁸³⁰ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 180; **Çakı**, s. 167; **Kervankıran**, s. 215.

⁸³¹ **Karaman Coşgun**, s. 216.

⁸³² Bu konuda yapılan açıklamalar için bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 184; **Kervankıran**, s. 215.

İfade edildiği üzere buraya kadar yapılan açıklamalar, şirket tarafından varlığı bilinen alacaklılara ilişkindir. Muaccel olan fakat alacağın varlığı bilinmesine rağmen, alacaklının bilinmediği durumlarda ödemenin nasıl gerçekleştirileceği ise, Kanun'da açıkça ifade olunmamıştır. Doktrinde bir kısım yazar, bu alacaklar bakımından alacaklının temerrüdü hükümlerinin uygulanması gerektiği düşüncesindedir⁸³³. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, alacaklıların şirket tarafından bilinmemesi bu kişilere ait alacakların depo edilmesine engel oluşturmayacaktır⁸³⁴. Nitekim kanun koyucu bilinen ve bilinmeyen alacaklılar ayrımını yalnızca çağrı usulünün yerine getirilmesinde benimsemektedir⁸³⁵. Alacaklıların temerrüde düştüğü kabul edilse bile, alacak tutarının bankaya depo edilmesine ilişkin özel bir düzenleme mevcutken, alacaklının temerrüdü hükümlerinin uygulanmasına gerek bulunmamaktadır⁸³⁶.

d) İhtilafli Alacakların Durumu

Üzerinde ihtilaf bulunan alacakların durumu TTK m. 541/3'de düzenlenmektedir. Hükme göre, şirketin hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilmelidir⁸³⁷. Notere depo işlemi para borçlarının yanı sıra aynı edimler için de geçerli olacaktır⁸³⁸. Bununla birlikte, söz konusu alacakların “yeterli derecede teminat altına alınmış olması veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımının bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olması” halinde, alacağın notere depo edilmesi gerekmeyecektir. Zira bu şartların gerçekleşmesi halinde de alacaklıların korunması amacı sağlandığından notere depo etme zorunluluğu ortadan kalkmış olacaktır.

⁸³³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 180 vd..

⁸³⁴ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 291; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 180; **Kervankıran**, s. 214; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 204; **Çakı**, s. 168-169; **Al Kılıç**, s. 158. *Karaman Coşgun' a göre*, tasfiye memurlarının şirketin borcunu biliyor olması ancak alacaklının kimliğinin bilinmemesi halinde bankaya depo yükümlülüğü doğmayacaktır. Ancak alacaklı dışında üçüncü bir kişi tarafından alacağın bildirilmesi ve alacağın varlığının yeterli delillerle ispat edilebilmesi sonucunda, tasfiye memurlarının, alacağın alacaklı tarafından bildirilmediğini ileri sürerek ödemedi kaçınması mümkün olmamalıdır. Alacaklıya ifa mümkün olmadığı takdirde, alacaklı olduğu bilinmesine rağmen bildirimde bulunmayan alacaklılara ilişkin hükümler uygulanmalı, borcun bankaya depo edilmesi işlemi gerçekleştirilmelidir (**Karaman Coşgun**, s. 218).

⁸³⁵ **Kervankıran**, s. 214.

⁸³⁶ **Çakı**, s. 169.

⁸³⁷ 6762 sayılı Kanun'da yer alan benzer düzenleme için bkz. eTTK m. 445/3. Alacakların notere depo edilmesi açısından, emanetlerin saklanması, emanetin para olması, emanetlerin zamanında alınmaması veya giderlerinin ödenmemesi halinde yapılacak işlemler ve emanetin hazineye intikali hakkında ayrıca bkz. Noterlik Kanunu m. 62-67 (RG. 05.02.1972, S. 14090).

⁸³⁸ **Çakı**, s. 170; **Karaman Coşgun**, s. 213.

Alacaklarını bildiren alacaklıların delil olarak sunduğu belgeler tasfiye memurları tarafından incelenecek, alacağın varlığı hakkında şüphe bulunmadığı takdirde ödeme yapılacaktır⁸³⁹. Buna karşın şirket defter ve belgelerinin ve alacaklılar tarafından sunulan belgelerin incelenmesi sonucunda alacağın varlığına ilişkin yeterli kanaate ulaşılamadığı hallerde, doğrudan alacaklılara ödeme yapmak yerine, TTK m. 541/3 gereği alacak tutarının notere depo edilmesi gerekecektir⁸⁴⁰. Tasfiye sürecinin başlangıcından önce şirket ile alacaklı arasında var olan uyuşmazlıklar da bu kapsamdadır⁸⁴¹. Kefalet ve garanti sözleşmesi nedeniyle oluşan alacaklarda ve şarta bağlı alacaklarda da TTK m. 541/3 hükmünün uygulama alanı bulacağı kabul edilmektedir⁸⁴².

TTK m. 541/2 hükmünün gerekçesinde, tevdi yeri olarak noter yerine, niteliği ve görevleri itibarıyla daha uygun görülen, Bakanlık tarafından belirlenen bir bankaya depo edilmesi şeklinde hükmün değiştirildiği ifade olunmaktadır. Buna karşın TTK m. 541/3 hükmünde henüz muaccel olmayan ve üzerinde uyuşmazlık bulunan borçları karşılayacak miktarın notere depo edileceği ifade edilmiş, ancak ilgili hükmün gerekçesinde bu farklılığın nedeni açıklanmamıştır. TTK m. 541 hükmün var olan bu çelişki doktrinde eleştiri konusu olmuştur⁸⁴³. Bu hususta bir görüş, depo işlemi açısından yetkili birim olarak noterleri kabul etmektedir⁸⁴⁴. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, üzerinde ihtilaf söz konusu olan alacağın, şirket tarafından kabul edildiği anlamına gelmeyecek şekilde uyuşmazlık çözümlenene kadar açılacak bir hesapta bloke

⁸³⁹ Yapılan çağrı üzerine alacaklılar, alacaklarını ayrıntılı bir şekilde bildirmeli, alacağın varlığına ilişkin belgeleri tasfiye memurlarına ibraz etmelidir. Faiz taleplerinde, faizin işlemeye başladığı tarih ve talep edilen oran hakkında tasfiye memurlarına bilgi verilmelidir (**Karaman Coşgun**, s. 181).

⁸⁴⁰ Alacağın tamamı üzerinde ihtilaf söz konusu olduğu takdirde alacağın tamamının notere depo edilmesi gerekmektedir. Ancak alacağın bir kısmı ihtilafli ise, kısmi ifanın mümkün olup olmamasına göre bir değerlendirme yapmak gerekir. Kısmi ifa mümkün olmadığı takdirde alacağın tamamı notere depo edilmelidir. Kısmi ifanın mümkün olması halinde ihtilafli olan kısım notere depo edilmeli, üzerinde ihtilaf olmayan tutar alacaklıya ödenmelidir (**Karaman Coşgun**, s. 213).

⁸⁴¹ **Çakı**, s. 169.

⁸⁴² **Kervankıran**, s. 218. 6762 sayılı Kanun açısından aynı yönde bkz. **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 868, N. 1588. Bozucu şartın söz konusu olması halinde, borç muaccel olduğu takdirde ödeme yapılabilecektir. bkz. **Karaman Coşgun**, s. 210. *Karaman Coşgun*, geciktirici koşula bağlı sözleşmelerde geciktirici koşulun tasfiye süreci içerisinde gerçekleşmemesi ihtimalinde TTK m. 541 uyarınca alacak tutarının depo edileceğini ifade etmekte, ancak hükmün hangi fıkrasının uygulanması gerektiği hakkında açıklama yapmamaktadır. bkz. **Karaman Coşgun**, s. 208-209.

⁸⁴³ **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 444; **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 335; **Al Kılıç**, s. 150, dn. 378; **Çakı**, s. 171; **Karaman Coşgun**, s. 211.

⁸⁴⁴ **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 444.

edilmesi sağlanarak, fıkralar arasında uyum sağlanabilirdi⁸⁴⁵. Böylelikle kanun koyucunun TTK m. 541/2 hükmünün gerekçesinde ifade ettiği “nitelikleri ve görevleri itibariyle” bankaların bu tür işlemler için daha uygun olduğuna ilişkin ifadeleri de Kanun’da karşılığını bulmuş olacaktı. Bununla birlikte, esasen noterlerin kendilerine tevdi edilen paraları bankaya yatırmakla yükümlü olması da bizi aynı sonuca götürmektedir (bkz. Noterlik Kanunu m. 64/1)⁸⁴⁶.

İhtilaflı alacaklara ilişkin notere depo edilmenin haricinde Kanun’da öngörülen diğer tedbirler, alacağın teminat altına alınması ve şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımının bu borçların ödenmesi şartına bağlanmasıdır. Kanunda öngörülen bu üç tedbirden hangisinin uygulanacağı tasfiye memurlarının takdirine bırakılmıştır⁸⁴⁷. Tasfiye memurları seçim hakkını kullanırken düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi hareket etmelidir (bkz. TTK m. 542/1-e). Tasfiye memurlarının Kanun’da öngörülen seçeneklerden yalnızca birini uygulaması zorunlu olmayıp, alacakların bir kısmı için notere depo diğer kısmı için ise teminat altına alma yönünde karar alması mümkündür⁸⁴⁸. Uygulanacak tedbirler somut olayın özelliğine göre farklılık gösterebilecektir.

Tasfiye memurlarının teminatın belirlenmesinde tabi olacağı bir kural Kanun’da yer almamaktadır. Bu nedenle somut olaya göre en uygun olan teminat türünün belirlenmesi gerekir. Taşınır ve taşınmaz rehni, kefalet sözleşmesi, garanti sözleşmesi, borcu üstlenme ve borca katılma teminat kapsamında kabul edilmektedir⁸⁴⁹. Tasfiye memurlarının, özen yükümlülüğüne aykırı davranması neticesinde (bkz. TTK m. 542/1-e), teminatın olması gerekenden az verilmiş olması halinde alacaklıya, olması gereken

⁸⁴⁵ **Karaman Coşgun**, s. 211. Her iki fıkra açısından da alacak tutarının cari faiz de alınmak suretiyle bir mevduat bankasına yatırılması ve bu durumun usulüne uygun bir şekilde ilgililere bildirilmesi gerektiği yönünde ayrıca bkz. **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 335. **Karaman Coşgun**, ihtilaflı alacakların noter yerine bir bankaya veya dava sürecinde mahkemeye depo edilmesi halinde de tasfiye memurlarının yükümlülüklerini yerine getirmiş sayılacağı görüşündedir. Yazara göre, madde metninde yer alan teminat şartına ilişkin düzenleme amaca uygun yorumlanmalı, alacağın bir bankaya ya da mahkemeye depo edilmesi durumunda da teminat şartının yerine getirildiği kabul edilmelidir. bkz. **Karaman Coşgun**, s. 211.

⁸⁴⁶ Noterler kendilerine tevdi edilen meblağı bankaya yatırmakla yükümlü olmasına rağmen aynı hükümde birbiriyle uyumsuz düzenlemeler öngörülmesinin yerinde olmadığı yönünde ayrıca bkz. **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 444, 569.

⁸⁴⁷ **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 867, N. 1586. Tevdi veya teminat gösterme tedbirlerinden birinin tercih edilmesinin amacı bir an önce şirket malvarlığının dağıtım aşamasına geçilmesinin sağlanmasıdır (**Karahan**, *Tasfiye*, s. 186; **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 867, N. 1587).

⁸⁴⁸ **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 868, N. 1587.

⁸⁴⁹ **Kervankıran**, s. 218.

miktardan fazla verilmesi halinde ise pay sahiplerine karşı sorumluluğu doğacaktır (TTK m. 553 vd.)⁸⁵⁰. Yeterli teminat sağlanmaması durumunda, alacaklılar tarafından teminata itiraz edilerek mahkeme aracılığıyla şirketin malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımının önüne geçilebilecektir⁸⁵¹. Aynı zamanda alacak tutarının notere depo edilmemesi veya Kanun’da öngörülen alacaklıları koruyan diğer tedbirlerden birinin alınmaması halinde tasfiye memurlarının sorumluluğu hükümleri (bkz. TTK m. 553 vd.) uygulanacaktır⁸⁵².

e) Vadesi Gelmemiş Alacakların Durumu

(1) Genel Olarak

Kanun’da yer alan TTK m. 541/3 ve TTK m. 542/1-h düzenlemeleri, vadesi gelmemiş alacakların ödenmesi bakımından iki farklı uygulamanın ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir⁸⁵³. İhtilaflı alacakların ve vadesi gelmemiş alacakların ödenmesine ilişkin TTK m. 541/3 hükmüne göre, söz konusu alacakların nakdi olarak notere depo edilmesi gereklidir. Ancak alacakların yeterli bir şekilde teminat altına alınmış olması veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımının bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olması halinde alacakların notere depo edilmesi gerekliliği ortadan kalkmış olacaktır⁸⁵⁴. Konuya ilişkin bir diğer düzenleme olan TTK m. 542/1-h hükmünde ise, vadesi gelmemiş alacakların “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’na kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto⁸⁵⁵ edilerek” derhal⁸⁵⁶ ödeneceği ve alacaklıların da yapılan bu ödemeyi kabul etmek zorunda olduğu düzenlenmektedir. Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacakların bu hükmün istisnasını oluşturduğu da ifade edilmektedir⁸⁵⁷.

⁸⁵⁰ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 185.

⁸⁵¹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 185; **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 867, N. 1586.

⁸⁵² Ayrıca bkz. Yarg. 11. HD. 13.09.1993 T. ve E. 93/5603, K. 93/5479. (Eriş, C. 3, s. 3527); Yarg. 11. HD. 04.11.2008 T. ve E. 4136/K. 12309 (Eriş, C. 3, s. 3525).

⁸⁵³ Eleştiriler için ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 219- 220; **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 446; **Karaman Coşgun**, s. 208; **Al Kılıç**, s. 162 vd.; **Çakı**, s. 175-176.

⁸⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. “d) İhtilaflı Alacakların Durumu” başlığı altında yapılan açıklamalar. Alacağın teminat altına alınması ile anonim şirketin borcundan kurtulmuş sayılmayacağına ilişkin açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 160, dn. 398.

⁸⁵⁵ “Borçlu borcunu vadeden evvel ödemediği takdirde, alacaklıdan elde ettiği tenzilat” iskonto olarak adlandırılmaktadır. bkz. **Türk Hukuk Kurumu**, s. 167.

⁸⁵⁶ Hükümde yer alan “derhal” ifadesinin “mümkün olan en kısa zamanda” şeklinde yorumlanması gerektiği yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 207.

⁸⁵⁷ İskonto edilmesi mümkün olmayan alacakların ödenmesi açısından tasfiye memurlarının vadeden önce veya vadede ödeme arasında bir tercih yapacağı yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 207. İskonto

6762 sayılı Kanun'daki vadesi gelmemiş alacaklara ilişkin hükümler incelendiğinde, eTTK m. 445/3 hükmünün vadesi gelmemiş alacakların notere depo edilmesi gerektiğini ifade ettiği, eTTK m. 236'da ise alacakların iskonto suretiyle derhal ödeme usulünün öngörüldüğü görülmektedir. Her ne kadar 6102 sayılı Kanun'un ilgili madde gerekçesinde 6762 sayılı Kanun döneminde var olan çelişkilerin ortadan kaldırıldığı ve vadesi gelmemiş borçlar bakımından iskonto etme yolunun tercih edildiği ifade edilse de, TTK m. 541/3 hükmünün varlığını devam ettirmesi bu konunun çözüme kavuşturulamadığını göstermektedir⁸⁵⁸. Zira 6102 sayılı TTK ile getirilen bu hükümler, 6762 sayılı Kanun döneminde tartışmalara yol açan eTTK m. 445/3 ve m. 236'nın yinelenmesinden ibarettir⁸⁵⁹. Dolayısıyla vadesi henüz gelmemiş alacaklar bakımından hangi hükmün uygulanması gerektiği bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

(2) Çelişkili Hükümlerden Hangisinin Uygulanacağı Meselesi

TTK m. 542/1-h gerekçesinde, 6762 sayılı Kanun'da yer alan vadesi gelmemiş alacaklara ilişkin iki hükmün açık bir çelişki oluşturduğu, iskonto ile ödeme yolunun tercih edilmesiyle birlikte tasfiye sürecinin TTK m. 541/3'de yer alan tevdi ve teminat gibi yükümlülüklerden arındırılarak basitleştirildiği ifade edilmektedir. Kanun koyucunun özellikle iki düzenlemenin birbiriyle çeliştiğini, vadeyi beklemenin anlamsız olduğunu ve tevdi ve teminat yükümlülüklerinin kaldırıldığını ifade etmesi aslında TTK m. 541/3 hükmünü tamamen kaldırmayı amaçladığını ortaya koymaktadır. Ancak tüm bu açıklamalara rağmen TTK m. 541/3 hükmünün varlığını koruduğu görülmektedir. Kanun koyucu ilgili hükmün gerekçesinde, bu konuda var olan tartışmaları sona erdirdiğini ve vadesi henüz gelmemiş borçların iskonto edilerek ödenmesi gerektiğini ifade etse de, halen var olan çelişkili hükümler karşısında yalnızca madde gerekçesine üstünlük tanınarak böyle bir sonuca varılmaması gerektiği kanaatindeyiz.

uygulanması mümkün olmayan alacakların notere depo edileceği veya teminat altına alınacağı yönünde bkz. **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 204.

⁸⁵⁸ TTK m. 542/1-h gerekçesi.

⁸⁵⁹ 6762 sayılı Kanun dönemindeki hakim görüş, eTTK 450/1 hükmü ile kolektif şirketlere ilişkin eTTK m. 236'ya yapılan gönderme neticesinde alacakların iskonto edilerek ödenmesi gerektiği yönündeydi. (bkz. **Domanıç**, C. 2, s. 1487; **İmregün**, 1989, s. 489-490; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 186-187.

Vadesi gelmemiş alacakların ödenmesine ilişkin doktrinde bir görüş, alacakların öncelikle iskonto edilerek ödenmesi gerektiği yönündedir⁸⁶⁰. Bu görüşe sahip olan yazarlardan bir kısmı, vadesi gelmemiş alacaklardan iskonto edilemeyenlerin TTK m. 541/3 gereği notere depo edileceğinin kabulü ile Kanun'da yer alan çelişkinin giderileceğini ileri sürmektedir⁸⁶¹. Bizim de katıldığımız bir diğer görüş ise, TTK m. 541/3 hükmüne öncelik tanınması gerektiğini savunmaktadır⁸⁶².

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, vadeye bağlı borçlarda borçlunun borcunu vadesinden önce ödemesi mümkündür. Ancak tarafların aksini kararlaştırmaları halinde borcun erken ifası söz konusu olamayacaktır (bkz. TBK m. 96). Durumun gereğinden veya sözleşmenin niteliğinden vadenin beklenmesinin alacaklının da yararına olduğu anlaşıyorsa böyle bir durumda borçlu borcunu vadeden önce ödeyerek bu durumu kabule alacaklıyı zorlayamaz⁸⁶³. Buna karşın TTK m. 542/1-h hükmünde TBK' nın tam tersi bir düzenleme öngörülmüş olup, alacaklının menfaati olup olmadığına ilişkin bir ayrıma gidilmeksizin, borcun iskonto uygulanarak derhal ödenmesi ve ödemenin kabul edilmesi zorunluluğu hüküm altına alınmıştır. Ancak vadenin beklenmesinin alacaklının lehine olduğu durumlarda dahi alacaklıyı kabule zorlamak doğru değildir⁸⁶⁴. Kanun koyucunun maksadı tasfiye sürecinin bir an önce sonlandırılması olsa da (TTK m. 542/1-e), kanaatimizce, bu uğurda üçüncü kişilerin zarara uğratılması menfaatler dengesine aykırılık oluşturmaktadır.

Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, TTK m. 541/3 hükmü alacaklıların daha lehine olan bir düzenleme olmakla birlikte, borcun iskonto edilerek derhal ödenmesi veya vadenin beklenmesi konusunda alacaklılara seçenek sunulmalı ve bu suretle alacaklının menfaatleri korunmalıdır⁸⁶⁵. Borcun iskonto edilerek ödenmesinin kabul edilmesi borcun yenilenmesi anlamına gelmektedir⁸⁶⁶. Bu durum alacaklının menfaatine

⁸⁶⁰ **Karaman Coşgun**, s. 208; **Çakı**, s. 176; **Kervankıran**, s. 220. *Kervankıran*, TTK m. 542/1-h hükmünün gerekçesine dayanarak, kanun koyucunun bilinçli bir tercih yaptığını düşünmekte ve TTK m. 542/1-h düzenlemesine öncelik tanınması gerektiğini ifade etmektedir.

⁸⁶¹ **Karaman Coşgun**, s. 208; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 204; **Çakı**, s. 176.

⁸⁶² **Al Kılıç**, s. 163 vd.. TTK m. 541/3 hükmünün “Şirketin henüz muaccel olmayan veya ihtilaflı bulunan borçlarını karşılayacak para tasfiye memuru tarafından bir bankaya depo edilir. 542. Maddenin (h) bendi saklıdır.” şeklinde olması gerektiği yönünde bkz. **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 335.

⁸⁶³ **M. Kemal Oğuzman/ M. Turgut Öz**, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1*, Genişletilmiş 19. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021), s. 337.

⁸⁶⁴ Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 165 ve s. 418 vd..

⁸⁶⁵ **Al Kılıç**, s. 165-166.

⁸⁶⁶ **Al Kılıç**, s. 165.

olduğu takdirde bu şekilde bir ödemeyi kabul edecektir. Ancak alacaklının beklentisinin haklı olduğu noktalarda tasfiyeyi kısa sürede tamamlayabilmek gerekçesiyle alacaklıyı kabule zorlamak doğru olmayacaktır.

TTK m. 542/1-h düzenlemesi, anonim şirketler bakımından tasfiyeden dönmenin kanunen mümkün olması nedeniyle de birtakım sorunlara yol açmaktadır (bkz. TTK m. 548). Tasfiye aşamasında vadesi henüz gelmemiş bir borcun iskonto edilerek ödendiği ve akabinde genel kurul tarafından tasfiyeden dönme kararı alındığı varsayımında; tasfiyeden dönme kararı alınincaya kadar yapılan işlemlerin geçerli olması ve tasfiyeden dönme kararına karşı alacaklıların itiraz hakkının bulunmaması hükmün uygulamada kötüye kullanılmaya müsait olduğunu göstermektedir⁸⁶⁷. Bu bakımdan yukarıda ifade edilen alacaklılara kendi menfaatleri doğrultusunda seçimlik bir hak verilmesinin önemi, burada da ortaya çıkmaktadır.

f) Malvarlığının Dağıtımı Sırasında ve Dağıtımdan Sonra Bildirilen Alacakların Durumu

(1) Genel Olarak

Alacaklılara yapılan çağrı neticesinde alacaklıların bildirimde bulunmaları için Kanun'da öngörülmüş bir süre mevcut değildir. Ancak TTK m. 543/2 hükmüne göre, alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren üç ay geçmedikçe malvarlığının dağıtımına başlanamayacaktır⁸⁶⁸. Yapılan çağrıya rağmen alacakların bildirilmemesi alacak hakkını sona erdirmeyecek, alacaklı alacağa ilişkin zamanaşımı süresince talep hakkına sahip olacaktır. Dolayısıyla Kanun'da öngörülen üç aylık süre alacak hakkının kullanılmasına ilişkin olmayıp, malvarlığının dağıtımına başlanabilmesi için geçmesi gereken bir süre olarak karşımıza çıkmaktadır⁸⁶⁹.

(2) Dağıtım Sırasında Bildirilen Alacakların Durumu

Alacaklıların, TTK m. 543/2 uyarınca dağıtıma başlanabilmesi için geçmesi beklenen üç aylık sürede alacaklarını bildirmeyip, tasfiye bakiyesinin dağıtımı sırasında alacaklarını bildirmiş olması mümkün bir olasılıktır. Bu halde dağıtıma başlanmış

⁸⁶⁷ **Al Kılıç**, s. 165-166 ve s. 419 vd..

⁸⁶⁸ Alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadıkça, mahkemenin üç ay geçmeden de malvarlığının dağıtımına izin vermesi mümkündür. bkz. TTK m. 543/2, 2. cümle.

⁸⁶⁹ TTK m. 543/2'de öngörülen sürenin hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi niteliğinde olmadığı yönünde ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 222; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2746, N. 42; **Karaman Coşgun**, s. 181, dn. 445; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 74.

olması bildirilen alacakların ödenmesine engel oluşturmamaktadır. Zira şirket halen ödemelerin yapılabilmesi için dağıtılmamış malvarlığına sahiptir.

Alacaklarını geç bildirilmelerine rağmen alacaklılara ödeme yapılabilecek olması, dağıtım sırasında bildirilen alacakların mı yoksa pay sahiplerinin tasfiye payı alacaklarının mı öncelikli olarak ödenmesi gerektiği sorusunun cevaplanmasını gerektirmektedir. Bu hususta doktrinde yer alan bir görüşe göre, pay sahipleri açısından “müktesep hak” niteliğinde olan tasfiye bakiyesine katılma hakkı⁸⁷⁰, dağıtım başlanmasıyla birlikte alacak hakkına dönüştüğünden, alacağını geç bildiren alacaklılar ile pay sahipleri eşit işleme tabi tutulmalıdır. Bu nedenle pay sahiplerinin ve söz konusu alacaklıların alacaklarının birlikte ödenmesi gereklidir⁸⁷¹. Bizim de katıldığımız görüş ise, dağıtım sırasında bildirilen alacakların öncelikle ödenmesi gerektiği ve ödeninceye kadar dağıtımın durdurulmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararı alınabileceği yönündedir⁸⁷². Zira dış tasfiye tamamlanmadan iç tasfiye aşamasına geçilemeyecektir.

(3) Dağıtımından Sonra Bildirilen Alacakların Durumu

Tasfiye bakiyesinin dağıtımından sonra bildirilen alacakların ödenebilmesi, geride bir malvarlığı değeri kalmadığından zorlaşmaktadır. Buna karşın, dağıtım gerçekleştikten sonra ortaya çıkan malvarlığı değerlerinin bulunması halinde alacağını geç bildiren alacaklılara da ödeme yapılması mümkün hale gelecektir.

Tasfiye bakiyesinin dağıtımı yapılırken daha önce haberdar olunmayan malvarlığı değerlerinin varlığının anlaşılması veya ihtilaflı olan ve bu nedenle depo edilen veya teminat altına alınan bir alacağın şirket lehine çözülmesi durumunda alacağını sonradan bildiren alacaklılara ödeme yapılabilecektir⁸⁷³. Bu kapsamda alacaklıların alacağını karşılayan bu gibi malvarlığı unsurlarının bulunmaması ihtimalinde, alacağının varlığını ispat eden ve alacakları zamanaşımına uğramamış alacaklıların tatmin edilebilmesi için dağıtımı gerçekleştirilmiş tasfiye paylarının iadesi gerekecektir⁸⁷⁴. Zira dış tasfiye tamamlanmadan iç tasfiye aşamasına geçilemeyecektir.

⁸⁷⁰ Tasfiye bakiyesine katılma hakkının hukuki niteliği hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 51-56.

⁸⁷¹ **Kervankıran**, s. 223; **Çakı**, s. 178.

⁸⁷² **Karahan, Tasfiye**, s. 187, **Steiger** (Çev. Çağa), s. 409.

⁸⁷³ **Karahan, Tasfiye**, s. 188; **Kervankıran**, s. 224; **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 866, N. 1583.

⁸⁷⁴ Aksi yönde tasfiye sürecinin usulüne uygun bir şekilde yürütülmüş olması ve dağıtım gerçekleştirildikten sonra alacaklıların alacaklarını karşılayan malvarlığı değerlerinin bulunmaması

Bununla birlikte, alacaklıların çağrılmasında Kanun'da öngörülen usule uyulmaması, çağrının hiç yapılmaması veya üç aylık süreye uyulmadan dağıtım yapılması gibi hukuka aykırılıklar neticesinde haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesi yoluyla da alacaklılara ödeme yapılması söz konusu olabilecektir⁸⁷⁵. Tasfiye aşamasında Kanun'a ve esas sözleşme hükümlerine aykırı hareket edilmesi halinde tasfiye memurlarının sorumluluğu hükümlerinin uygulanması ile de alacaklıların uğradığı zararlar giderilebilecektir⁸⁷⁶.

Şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi halinde dahi alacaklılar (söz konusu alacağın zamanaşımı süresi içerisinde) ek tasfiye yoluna başvuru ile alacaklarını elde edebilecektir (bkz. TTK m. 547).

D. Aktiflerin Paraya Çevrilmesi

1. Genel Olarak

Tasfiye memurları, tasfiyenin amacına uygun olarak, şirketin aktif malvarlığı değerlerini paraya çevirmek ve şirketin mevcut borçlarını ödemekle yükümlüdür (bkz. TTK m. 542/1-a)⁸⁷⁷. Şirketin nakit varlığı borçlarını karşılamaya yetecek miktarda olsa bile, aktiflerin paraya çevrilmesi zorunludur⁸⁷⁸.

Şirketin borçları ödenerek, pay bedelleri pay sahiplerine iade edildikten sonra kalan tutarın diğer bir deyişle tasfiye bakiyesinin pay sahiplerine dağıtımı

halinde, alacaklıların alacaklarını elde etme imkânının ortadan kalktığına ilişkin olarak bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 188; **Çakı**, s. 178; **Kervankıran**, s. 223-224.

⁸⁷⁵ **Kervankıran**, s. 225-226.

⁸⁷⁶ **Çakı**, s. 178-179. Tasfiye memurlarının sorumluluğu hakkında ayrıca bkz. 2. Bölüm, "IX. Tasfiye Memurlarının TTK'dan Kaynaklanan Sorumluluğu" başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁸⁷⁷ Hükümde yer alan aktif kavramının anlamına ilişkin olarak doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, "bilançonun aktifinde yer alan malvarlığı" kast edilmektedir. Vadeli ya da ihtilafli veya borçlusuz mütemerrit ya da aciz halde olan alacaklar gibi hemen tahsil edilemeyen alacaklar, paraya çevrilebilen ve konusu yabancı veya yerli para olmayan bütün mal ve haklar, taşınır ve taşınmazlar, şirket adına tahvil ve intifa senetleri ile fikri ve sınai haklar aktif kavramının kapsamına girmektedir (Bu görüş için bkz. **Domaniç**, C. 2, s. 1480; **Kervankıran**, s. 237; **Levent Biçer/ Esra Hamamcıoğlu**, "Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı ve Uygulama Alanı (TTK m. 408/2-f)", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 1, (2013): s. 40). Diğer görüşe göre, aktif kavramı şirketin aktif ve pasiflerinden oluşan tüm malvarlığını kapsamaktadır (bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 200). Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde aktiflerle birlikte pasiflerin de işlemin konusuna dahil edilmesi zorunluluğu bulunmadığı, anonim şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin, şirketin bir işletmesinin devri şeklinde gerçekleşmesi halinde TBK m. 202 gereği aktif ve pasif unsurlarının birlikte devredilmesi gerektiği yönündeki açıklamalar ve malvarlığı/aktif kavramları arasındaki ayrım için bkz. **Damla Songur**, *Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), s. 99-107.

⁸⁷⁸ **Arslanlı**, s. 219; **Doğanay**, C. 2, s. 1298; **Kervankıran**, s. 234; **Karaman Coşgun**, s. 200.

gerçekleştirilecektir (TTK m. 543/1). Bu dağıtım esas sözleşme veya genel kurul kararı ile aksi kararlaştırılmadıkça nakit olarak yapılacaktır (TTK m. 543/3). Bu nedenle kanun koyucu şirket aktiflerinin paraya çevrilmesi gerekliliğini düzenlemiştir⁸⁷⁹.

2. Satış Usulü

a) Genel Olarak

Aktiflerin paraya çevrilmesi, TTK m. 538 gereği “toptan satış” şeklinde gerçekleşebileceği gibi, malvarlığı değerlerinin teker teker ya da birkaç parçadan oluşan gruplar halinde satışı da mümkündür⁸⁸⁰. Bu konuda tasfiye memurlarının takdir hakkı bulunmaktadır. Tasfiye memurlarının aktiflerin paraya çevrilmesinde şirketin menfaatlerini gözetmesi ve en uygun satış usulünü uygulaması gereklidir. Özellikle, paraya çevrilecek değerlerin bağlantılı olması halinde birlikte satılmaları, elde edilecek miktarın daha yüksek olmasını sağlayacaktır⁸⁸¹.

Şirketin aktiflerinin satışında uygulanacak bir diğer usul, satışın açık artırma veya pazarlık yoluyla gerçekleştirilmesidir. TTK m. 538/1’de “genel kurul aksini kararlaştırmadıkça tasfiye memurlarının şirketin aktiflerini pazarlık yoluyla da satabileceği” düzenlenmiştir. Dolayısıyla şirket aktiflerinin açık artırma yoluyla satışı da mümkündür⁸⁸². Hüküm de yer alan “pazarlık yoluyla da” ifadesi ile diğer usullerin yanı sıra pazarlık yoluyla satış usulünün de uygulanabileceği hatırlatılmaktadır⁸⁸³. Pazarlık yoluyla satış usulünün suiistimallere açık bir yöntem olması nedeniyle hükümde pazarlık yoluyla satış usulünün ancak genel kurul tarafından aksi kararlaştırılmadıkça uygulanabileceği vurgulanmaktadır⁸⁸⁴. Tasfiye memurları, satış usulünü belirlerken somut olayın özelliklerini ve şirketin menfaatlerini dikkate alarak karar vermelidir⁸⁸⁵.

⁸⁷⁹ Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Kervankıran**, s. 234-235; **Karaman Coşgun**, s. 200.

⁸⁸⁰ “Sözgelimi, şirkete ait hammaddeler benzer imalat yapan bir firmaya, motorlu nakil araçlarının bir kısmı bir nakliye şirketine ve makinelerden birkaçı başka bir kişiye pazarlık suretiyle satılabilir.” (**Kervankıran**, s. 236).

⁸⁸¹ **Karaman Coşgun**, s. 200.

⁸⁸² Açık artırma yoluyla satış usulü için bkz. TBK m. 274-281.

⁸⁸³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 201. 6762 sayılı Kanun döneminde pazarlık suretiyle satışın kural olduğu yönündeki görüş için ayrıca bkz. **Tekinalp/ Poroy/Çamoğlu**, s. 871, N. 1596. Ayrıca bkz. eTTK m. 443/1.

⁸⁸⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 201. TTK m. 538/1’de özel bir nisap kararlaştırılmadığından genel kurul kararının alınmasında TTK m. 418’de yer alan adi toplantı ve karar nisaplarına uyulması gerekir. bkz. **Kervankıran**, s. 240. 6762 sayılı Kanun açısından aynı yönde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 200.

⁸⁸⁵ Pazarlık yoluyla satış usulünün uygulanmasına karar verildiği takdirde, tasfiye memurları, şirketin ve alacaklıların menfaatlerini gözeterek istedikleri koşullarla satış yapabilecektir. Peşin para ile satın alacak

Şeffaf olması ve en yüksek satış bedeline ulaşmanın mümkün olması açık artırma yoluyla satışı tercih edilmesine neden olabilmektedir⁸⁸⁶. Aktiflerin satışından daha yüksek gelir elde edilebilmesi için piyasanın durumuna göre uygun zamanın belirlenmesinde de fayda bulunmaktadır⁸⁸⁷.

Satış usulünün tasfiye memurlarınca belirlenmesi, esas sözleşmede bir hüküm bulunmaması ve genel kurul tarafından satış hakkında bir karar alınmamış olmasına bağlıdır. Örneğin, genel kurul tarafından açık artırma ya da kapalı artırma usulünün uygulanacağı karara bağlanmışsa, tasfiye memurlarının bu karara uyması zorunlu olup, aksi bir uygulamanın gerçekleşmesi tasfiye memurlarının sorumluluğuna yol açacaktır⁸⁸⁸. Aynı şekilde, satış usulünün belirlenmesinde tasfiye memurlarının gereken özeni göstermeyerek şirket ve alacaklıların menfaatlerine zarar verici kararlar alması da tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğmasına neden olacaktır (TTK m. 553 vd.).

Şirket esas sözleşmesinde şirketin aktifinde yer alan bazı değerlerin pay sahiplerine aynen iadesi öngörülmüş ise, bu değerlerin paraya çevrilmesi; “paraya çevrilen aktiflerin borçları karşılamaya yetmemesi halinde yararlanılmak üzere” en sona bırakılmalıdır⁸⁸⁹. Aktiflerin satış anına kadar değerlendirilmesi için kiraya verilmesi de söz konusu olabilir⁸⁹⁰.

Önemli miktardaki aktiflerin toptan satılması hali haricinde (TTK m. 538/2), tasfiye memurlarının aktiflerin satışına ilişkin yetkisi, herhangi bir organ veya kişinin iznine ya da onayına bağlı değildir⁸⁹¹. Tasfiye sürecinin işlemesine engel olacağından, bu yetkinin başka bir organ ya da kişiye devrinden de söz edilemez⁸⁹².

b) Önemli Miktardaki Aktiflerin Toptan Satışı

TTK m. 538/2’de tasfiye aşamasında “önemli miktarda aktiflerin⁸⁹³” toptan satılabilmesi⁸⁹⁴ için genel kurul kararının gerekli olduğu ifade edilmektedir⁸⁹⁵.

müşterinin bulunmaması veya şartlara uygun olarak yapılacak satışın çok düşük fiyatlardan olması halinde, kredili satış yapılması da mümkündür (**Domanic, C.2, s. 1480**).

⁸⁸⁶ **Karaman Coşgun, s. 203.**

⁸⁸⁷ **Kervankıran, s. 240; Karahan, Tasfiye, s. 202.**

⁸⁸⁸ **Doğanay, C. 2, s. 1299.**

⁸⁸⁹ **İmregün, 368.**

⁸⁹⁰ **Karahan, Tasfiye, s. 198.**

⁸⁹¹ **Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 203, N. 10-112.**

⁸⁹² **Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 203, N. 10-112.**

⁸⁹³ eTTK m. 443/2’de ise, “aktiflerin toptan satılabilmesi” şeklinde ifade edilmekteydi. 6102 sayılı TTK ile birlikte “önemli miktarda” ibaresi hükme eklenmiştir. Buna karşın ilgili hükmün gerekçesinde,

Böylelikle aktiflerin yalnızca tamamı değil, önemli bir miktarının satışında da genel kurul kararı aranmıştır. Önemli miktarda aktiflerin tamamının veya önemli bir miktarının satışında genel kurul kararının aranması, tasfiye memurlarının sorumluluğunun ortadan kalkması açısından önem arz etmektedir⁸⁹⁶. Ayrıca genel kurulda oylama öncesinde yapılacak görüşmelerde bu satışın yararlı olup olmayacağı hususu tartışılarak, tasfiye memurlarının aldığı kararın denetimi sağlanmış olacaktır⁸⁹⁷. Ancak kanunda önemli miktarın nasıl tespit edileceği konusunda bir ifade bulunmamaktadır. Bu nedenle doktrinde önemli miktarın tespiti açısından Kanun’da açıkça bir oran veya tutarın belirlenmesi gerektiği veya bu konuda ölçütler getirilebileceği kabul edilmektedir⁸⁹⁸. Kanaatimizce önemli miktarın tespiti açısından belirli bir tutar öngörülmesinden ziyade, kanun koyucunun açıkça bir oran belirlemesi ya da önemli miktarda aktif olarak kabul edilmeye ilişkin genel şartları ortaya koyması daha yerinde olacaktır.

Kanun koyucunun bu konuya netlik kazandırması gerekse de, TTK’ da yer alan önemli miktar kavramından ekonomik anlamda şirketin işleyişinin devamı açısından önemi olan varlıkların anlaşılması gerektiği düşünülebilir⁸⁹⁹. Diğer bir deyişle yapılan

hükmün, 6762 sayılı Kanun 443. maddesinin dil itibarıyla sadeleştirilmiş bir tekrarından ibaret olduğu belirtilmiştir. Söz konusu değişiklik ile tasfiye memurlarının yetkisi daralırken, genel kurulun yetkilerinin genişlediği yönünde bkz. **Biçer/ Hamamcıoğlu**, s. 48.

İsviçre Borçlar Kanunu ve Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nda ise şirketin önemli miktardaki aktiflerinin toptan satışına ilişkin kanuni bir düzenleme yer almamaktadır.

⁸⁹⁴ Toptan satış kavramının aktiflerin tek seferde satılması anlamına geldiği yönünde bkz. **Biçer/ Hamamcıoğlu**, s. 41. Şirket aktiflerinden bir kısmının aynı anda ve bir arada satılması olduğu yönünde bkz. **Soner Altaş**, “Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Aktifin Toptan Satışı Sorunu”, *Mali Çözüm Dergisi*, S. 23, (2014); s. 98. Toptan satış ifadesi muhtelif cins eşyanın tek bir fiyatla toptan satılması anlamına gelmektedir. bkz. Yarg. 11. HD. 01.11.2007 T. ve E. 7128/ K. 13660 (**Eriş**, C. 3, s. 3516). Ayrıca bkz. **Songur**, s. 130 vd..

⁸⁹⁵ “Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı” TTK m. 408/2-f’de genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenlenmiştir. Şirketin tasfiye sürecine girmesinden önce de önemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurul kararı gereklidir.

⁸⁹⁶ **Kervankıran**, s. 236.

⁸⁹⁷ **Kervankıran**, s. 236.

⁸⁹⁸ Bu konudaki eleştiriler ve öneriler için bkz. **Eriş**, C. 3, s. 3513-3514; **Çakı**, s. 122; **Kervankıran**, s. 237; **Altaş**, *Önemli Miktar*, s. 96 vd.; **Songur**, s. 108 vd.; **Biçer/ Hamamcıoğlu**, s. 40-41; **Halil Ali Dural**, “Anonim Şirketin Önemli Miktarda Varlığının Satışına İlişkin Genel Kurul Kararının İçeriği ve Kapsamı”, *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), s. 225 vd.; **Harun Keskin**, “Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Şirket Varlığını Konu Alan İşlemlerde Organsal Yetkiye İlişkin Sorunlar”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar*, C. 33, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2019), s. 170 vd..

⁸⁹⁹ **Songur**, s. 108 vd.. Kural olarak şirketi temsile yetkili müdürün şirkete ait malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunabileceği ancak bu malvarlığının şirketin sahip olduğu tek malvarlığı olması ve şirketin varlığını sürdürebilmesi için hayati önem taşıdığından belirlenmesi halinde şirketin fiilen tasfiyesine yol açacak ölçüde aktiflerinin toptan satılmasında şirket genel kurulunun yetkili olduğu yönünde bkz. Yarg.

satış neticesinde şirketin faaliyetlerine sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi, yapılan satışın önemli miktarda olmadığı; aksi durumda ise, önemli miktarda aktifin satışının yapıldığı sonucuna varılacaktır⁹⁰⁰. Şirketin tasfiye aşamasında olması halinde somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılması gerekir. Kanuni düzenleme dikkate alındığında, tasfiye memurlarının aktiflerin önemli miktarda olup olmadığının belirlenmesinde takdir yetkisi olduğu anlaşılmaktadır. Bu tespitin yapılmasında tasfiye memurları aktiflerin şirket için önemini gözeterek karar vermelidir⁹⁰¹.

TTK m. 538/2 hükmüne göre, önemli miktarda şirket aktifinin satılabilmesi için “sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oyu” gerekmektedir (TTK m. 421/3). İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamaması halinde takip eden toplantılarda da aynı nisap aranır (TTK m. 421/4). Genel kurul önemli miktarda aktifin toptan satışına ilişkin karar almamasına rağmen tasfiye memurları tarafından satışın gerçekleşmesi halinde ise, satışın geçerli olup olmadığı konusunda aşağıda ifade edildiği üzere doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Bir görüşe göre, genel kurul kararı olmadan satışın gerçekleştirilmesi halinde iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından satış işlemi geçersiz hale gelmemektedir⁹⁰². TTK

11. HD. 28.01.2021 T. ve E. 2019/2449, K. 2021/552 S. Kararı. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 24.02.2022). Şirketin tek malvarlığı olan otel işletme hakkı ve içindeki taşınırın devri şirketin tasfiyesine yol açacak nitelikte olduğundan TTK m. 538/2 uyarınca genel kurul kararının gerekli olduğu yönünde bkz. Yarg. 11. HD. 19.06.2017 T. ve E. 2015/15468, K. 2017/3850 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 24.02.2022).

⁹⁰⁰ **Biçer/ Hamamcıoğlu**, s. 41.

⁹⁰¹ **Karaman Coşgun**, s. 202. Önemli miktar kavramının aktiflerin küçük bir kısmına denk gelecek şekilde yorumlanması, önemli miktar olarak kabul edilen her işlemde genel kurul onayının alınmasına yol açacak ve bu durum tasfiye sürecinin uzamasına neden olacaktır (**Biçer/ Hamamcıoğlu**, s. 48). Şirketin ticari faaliyetlerini yürüttüğü tek alan olan tek bir ticari işletmesinin bulunması halinde bu işletmenin bir bütün olarak satışı önemli miktarda aktifin satışı anlamına gelip, genel kurul kararına tabi olacaktır. Ancak şirkete ait birden çok ticari işletmeden birinin satışı, ekonomik faaliyetlerin önemli bir kısmı bu işletmenin faaliyetleri ile gerçekleşmiyorsa genel kurul kararını gerektirmeyecektir (**Karaman Coşgun**, s. 202). Doktrinde *Tekinalp*, TTK 538/2 hükmünden bütünlük arz eden büyük tesislerin satışının anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir. Örneğin, şirkete ait üç fabrikanın bulunması halinde, bunlardan her birinin satışı önemli miktarda aktifin satılması anlamına gelmektedir. Bununla birlikte bütünlük arz etmese bile, bir defa satışa çıkarılan, büyüklük ve fiyat olarak şirket malvarlığının en az beşte birini/altıda birini oluşturan aktifler de bu kapsamda değerlendirilecektir (**Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 203, N. 10-112). Şirkete ait ticari işletmenin devri veya ticari işletmenin önemli parçalarının, değerli gayrimenkullerin ve yine değerli marka ve patent gibi sınai mülkiyet haklarının devrinin önemli miktarda aktifin toptan satışı anlamına geldiği yönünde ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 237. Ticari işletmenin tüm aktif ve pasifleriyle birlikte devrinin aktiflerin toptan satışından daha fazlası olup, tasfiye memurlarının böyle bir yetkisinin bulunmadığı, dolayısıyla genel kurul kararının gerekli olduğu yönünde bkz. Yarg. 11. HD. 01.11.2007 T. ve E. 7128/ K. 13660 (**Eriş**, C. 3, s. 3516).

⁹⁰² **Tolga Ayoğlu**, “Önemli Miktarda Şirket Varlığının Satışında Genel Kurul Kararının Hukuki Niteliği”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1, (2017): s. 100 vd.; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 192-193; **Alihan Aydın**, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırları ve Temsil

m. 408 hükmü organlar arasındaki yetki paylaşımını düzenleyen bir hükümdür. Dolayısıyla genel kurulun alacağı karar iç ilişkiye yöneliktir. Dış ilişkide işlemin tarafı olan üçüncü kişilere işlemi yapan organın yetkili olup olmadığının incelenmesi dışında bir yükümlülük yüklenemez. Üçüncü kişilerin genel kurul kararının varlığını ve satışı yapılan değerlerin şirket aktifinin önemli miktarını oluşturup oluşturmadığını araştırma zorunluluğu bulunmamaktadır. Kanun koyucunun amacı da genel kurul kararını geçerlilik şartı haline getirmek değildir. Bu nedenle böyle bir durumda anonim şirketlerde temsile ilişkin TTK m. 371/4 hükmünün uygulama alanı bulması ve iyiniyetli üçüncü kişiler açısından satışın geçerli olduğunun kabulü gerekmektedir. Bu durumda pay sahiplerinin menfaatinin korunması, tasfiye memurlarının sorumluluğuna ilişkin hükümlerin işletilmesiyle sağlanacaktır⁹⁰³.

Bir diğer görüşe göre, genel kurul kararının bulunmaması yapılan satış işlemini geçersiz hale getirecektir⁹⁰⁴. Bizim de katıldığımız bu görüşü savunan yazarların çoğunluğu tarafından geçersizliğin niteliği askıda hükümsüzlük olarak kabul edilmektedir⁹⁰⁵. Buna göre, iyiniyetli üçüncü kişilerin hak elde etmesi söz konusu olmayacak ancak yapılan işlem kanuni şartlardaki eksiklik nedeniyle askıda hükümsüz olup, daha sonra genel kurul tarafından verilecek onayla geçerli hale gelecektir⁹⁰⁶. Kanaatimizce henüz eksik olan ve tamamlanması gereken bir işlem söz konusu olduğundan, TTK m. 371/4 hükmünün uygulanması söz konusu olmayacaktır. Önemli miktarda aktifin satışı hakkında karar alınmasının genel kurulun devredilemez görev ve

Yetkisinin/Gücünün Kötüye Kullanılması Sorunu”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 30, S. 1, (2014): s. 163-167. 6762 sayılı Kanun açısından bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 871, N. 1594; **Ersin Çamoğlu**, “Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satış”, *Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), s. 338.

⁹⁰³ Bu görüş için bkz. **Ayoğlu**, *Önemli Miktar*, s. 100 vd.; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 192-193; **Aydın**, *Temsil Yetkisi*, s. 163-167; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 871, N. 1594.

⁹⁰⁴ **Biçer/ Hamamcıoğlu**, s. 46-47; **Kırca/Şehirli/Manavgat**, C. 1, s. 644-645; **Songur**, s. 232-241; **Dural**, s. 237-238; **Kervankıran**, s. 239; **Çakı**, s. 123. 6762 sayılı Kanun açısından bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 199. Bu yönde verilen kararlar için bkz. Yarg. 11. HD. 19.06.2017 T. ve E. 2015/15468, K. 2017/3850 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 24.02.2022); Yarg. 11. HD. 10.03.2011 T. ve E. 2009/4025 K. 2011/2497 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 26.02.2022); Yarg. 11. HD. 13.03.2009 T., E. 2007/13482, K. 2009/2957 S. Kararı (**Aydın**, *Temsil Yetkisi*, s. 144, dn. 36).

⁹⁰⁵ **Biçer/ Hamamcıoğlu**, s. 46-47; **Kırca/Şehirli/Manavgat**, C. 1, s. 644-645; **Songur**, s. 232-241; **Dural**, s. 237-238. Kervankıran, üçüncü kişilerin iyi niyet iddiasında bulunamayacağını belirtmekle beraber geçersizliğin niteliğine ilişkin herhangi bir ifade kullanmamıştır. bkz. **Kervankıran**, s. 239. Genel kurul kararı olmadan yapılan önemli miktarda aktifin satışının batıl olacağı yönünde bkz. **Çakı**, s. 123.

⁹⁰⁶ Genel kurul karar almadan önce şirket ile üçüncü kişi arasında sözleşme kurulduğu, ancak bu sözleşmenin genel kurul kararı ile hüküm ve sonuç doğuracağı yönünde bkz. **Kırca/Şehirli/Manavgat**, C. 1, s. 645.

yetkileri arasında düzenlenmesi ile pay sahiplerinin iradesine üstünlük tanındığı görülmektedir. Bu nedenle genel kurul kararı olmamasına rağmen yapılan işlemin geçerli olarak kabul edilmesinin doğru olmadığı düşüncesindeyiz.

E. Süregelen İşlemlerin Tamamlanması ve Yeni İşlemler Yapılması

1. Süregelen İşlemlerin Tamamlanması

TTK m. 542/1-a gereği tasfiye memurları, şirketin “süregelen işlemlerini” tamamlamakla yükümlüdür. Süregelen işlem kavramının tanımına yönelik Kanun’da ve ilgili hükmün gerekçesinde herhangi bir açıklama bulunmamaktadır⁹⁰⁷. Buna karşın, kollektif şirketlere ilişkin TTK m. 291 hükmünde tasfiye memurlarının “şirketin faaliyette bulunduğu dönemde başlanmış olup da henüz sonuçlandırılmamış olan iş ve işlemleri tamamlamaya” yetkili ve zorunlu olduğu ifadesiyle süregelen iş/işlem hakkında bir tanım yapıldığı görülmektedir. Kollektif şirketler açısından düzenlenen hükme uygun olarak doktrinde de kabul gördüğü üzere, süregelen işlem ifadesi, şirketin sona ermesinden önce başlanmış ve henüz sonuçlandırılmamış işlemleri kapsamaktadır⁹⁰⁸.

İnşaatına başlanmış fakat yarıda kalmış bir binanın tamamlanması, bir tesisin montaj işlemlerinin bitirilmesi, ham veya yarı mamul halindeki ürünlerin mamul hale getirilmesi, sözleşme gereği taahhüt edilen edimlerin ifa edilmesi, satılan malların teslim edilmesi, gibi durumlar süregelen işlemlerin tamamlanmasına örnek olarak gösterilmektedir⁹⁰⁹.

Tasfiye memurlarının süregelen işlemlerin tamamlanmasında “şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alması ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirmeyi amaçlaması” gerekmektedir (TTK m. 542/1-e). Bu aşamada tasfiyenin en kısa sürede tamamlanması yükümlülüğü ile süregelen işin tamamlanması arasında menfaat

⁹⁰⁷ 6762 sayılı Kanun’da ise “cari iş” kavramı kullanılmaktaydı (bkz. eTTK m. 446/1).

⁹⁰⁸ **Doğanay**, C. 2, s. 1305; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 191; **Arslanlı**, C. 4-5, s. 218; **Kervankıran**, s. 226; **Demirkapı**, *Tasfiye*, s. 117; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 869, N. 1591; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 203, N. 10-113.

⁹⁰⁹ Örnekler için bkz. **Doğanay**, C. 2, s. 1305; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 191-192. Devam eden davaların, patent ve marka başvurularının takip edilmesinin de süregelen işlemlerin kapsamında yer aldığı yönünde bkz. **Demirkapı**, *Tasfiye*, s. 119. Şirket alacaklarının tahsil edilmesinin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği, Alman doktrinde de süregelen iş ile alacakların tahsili arasındaki bağlantının vurgulandığı yönünde bkz. **Demirkapı**, *Tasfiye*, s. 120-121.

değerlendirmesi yapılmalı ve tasfiyenin gereksiz olarak sürüncemede bırakılmasına neden olacak bir işlemin tamamlanmaması yönünde karar alınmalıdır⁹¹⁰. Örneğin, tasfiye sürecinin iki yıldan önce tamamlanabilmesinin mümkün olduğu bir ihtimalde, tasfiye halindeki şirketin iki yıl boyunca başka bir şirketin çalışanlarının işe gidip gelmelerine ilişkin servis hizmetini yerine getirmeyi taahhüt etmiş olması halinde, tasfiye memurlarının sözleşmeyi devam ettirerek edimleri yerine getirmek yerine, fesih yoluyla ya da karşı tarafla anlaşma sağlayarak sözleşmeyi süresinden önce sona erdirmesi daha uygun olacaktır⁹¹¹. Hiç şüphesiz bu gibi durumlarda alınacak kararlar, görevinin bilincinde bir yönetici gibi hareket etmesi gereken tasfiye memurlarının her somut olayın özelliğine göre ayrıca yapacağı bir değerlendirmeyi gerektirir.

2. Tasfiyenin Gereklerinden Olan Yeni İşlemler Yapılması

Şirketin “süre gelen işlemlerini” tamamlamakla yükümlü olan tasfiye memurlarının (TTK m. 542/1-a), tasfiye amacına uygun olduğu ölçüde, “yeni işlemler” yapabilmesi de mümkündür (TTK m. 542/1-b)⁹¹². Kollektif şirketlerde de aynı şekilde tasfiye memurlarının tasfiyenin gereklerinden olmayan yeni bir işlemi gerçekleştiremeyeceği düzenlenmiştir (TTK m. 292). Bununla birlikte, kollektif şirketlere ilişkin düzenlemede anonim şirketlerden farklı olarak, tasfiye memurlarının, şirketin işletme konusu kapsamındaki işlemlere, ancak, ortakların oybirliğiyle; feshe mahkemece karar verilmiş olan durumlarda, ortaklar oybirliğini sağlayamazlarsa, mahkemenin onay kararıyla devam edebilecekleri (TTK m. 293) hüküm altına alınmıştır. 6762 sayılı Kanun’da eTTK m. 450’nin yaptığı atıf neticesinde TTK m. 231 ve m. 232’nin anonim şirketler hakkında da uygulama alanı bulması nedeniyle, kollektif şirketlere ilişkin TTK m. 292’de (eTTK m. 232) öngörülen düzenleme anonim şirketler bakımından da geçerliydi. Ancak 6102 sayılı TTK, anonim şirketlerde tasfiye memurlarının yeni işlemler yapabilmesi hakkında kollektif şirketler ayrılan yeni bir

⁹¹⁰ Demirkapı, *Tasfiye*, s. 125; Karaman Coşgun, s. 191; Kaderoğlu, s. 326.

⁹¹¹ Karaman Coşgun, s. 191.

⁹¹² Tasfiye aşamasında yapılacak işlemler, şirket ile tasfiye memurları arasında rekabet oluşturacak nitelikte olmadığından, kural olarak, rekabet yasağına ilişkin TTK m. 396 hükmü tasfiye memurları açısından uygulama alanı bulmayacaktır. Ancak tasfiye aşamasında yeni işlemler yapılması halinde, istisnai olarak, tasfiye memurlarının da yönetim kurulu üyeleri gibi rekabet yasağına tabi olduğu söylenebilir. bkz. Kervankıran, s. 151; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 140. Karş. Karaman Coşgun, s. 140-141. Alman hukukunda ise, tasfiye memurlarının rekabet yasağına tabi olmadığı açıkça hüküm altına alınmıştır. bkz. AktG § 268/3. Yönetim kurulu üyelerinin şirkete karşı borçlanma ve şirketle işlem yapma yasağını düzenleyen TTK m. 395 hükmünün tasfiye aşamasında tasfiye memurları açısından da söz konusu olacağı yönünde bkz. Kervankıran, s. 152-153; Karaman Coşgun, s. 141.

sistem benimsemiştir. Böylelikle sermaye şirketleri ile şahıs şirketleri arasında tasfiyenin emrediciliği açısından var olan farklılık nedeniyle tasfiye usullerinin de farklılaştığı görülmektedir⁹¹³.

Doktrinde, tasfiye memurları tarafından yapılabilecek yeni işlemler, süregelen iş kapsamına girmeyen her türlü faaliyet olarak tanımlanmaktadır⁹¹⁴. Kanun koyucu tasfiye memurları tarafından tasfiyenin gereklerinden olmayan yeni bir işin yapılamayacağını ortaya koymuştur. Dolayısıyla yeni işlem adı altında bir işlemin gerçekleştirilebilmesi için, tasfiyenin amacına uygun ve tasfiyeye yardımcı nitelikte olması, bunun neticesinde de malvarlığının iyi bir şekilde değerlendirilmesine hizmet etmesi gerekmektedir⁹¹⁵. Zira tasfiye sürecine girilmesi ile birlikte kanunen şirket organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlı hale gelmektedir. Böylelikle şirketin organı niteliğinde olan tasfiye memuru da tasfiyenin gereklerine uygun bir şekilde işlem yapmakla yükümlü olmaktadır. Aksi halde şirketin zarara uğraması ve tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğması söz konusu olacaktır⁹¹⁶.

Örneğin, kot giysi üreten bir anonim şirketin yeni sipariş kabul etmesi ve bu nedenle kot kumaşı, astar gibi malzemeleri temin etmesi, tasfiye aşamasında olan bir şirket için tasfiyenin amacı ile bağdaşmamaktadır. Ancak anonim şirketin deposunda bol miktarda kot kumaşı ve diğer malzemeler bulunmaktaysa ve bunların işlenmiş ürün olarak satılması, ham madde olarak elden çıkarılmasından daha kârlı olacaksa, tasfiye memurlarının, bu malzemelerin daha iyi değerlendirilmesi amacıyla yeni iş kabul edebilmesi gerekir⁹¹⁷.

Tasfiye aşamasında yapılabilecek yeni işlemlere, şirket yerlerinin satışı gerçekleştirilinceye kadar kiraya verilmesi, mevcut kira sözleşmelerinin süresinin uzatılması, şirkete ait yapılar, makineler ve diğer üretim araçlarında gerekli tamirlerin gerçekleştirilmesi, şirket mallarına ilişkin olarak zilyetliğin korunması ve ihtiyati tedbir

⁹¹³ Ayrıca bkz. 1. Bölüm, “D. Tasfiyenin Hukuki Niteliği” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁹¹⁴ **Demirkapı**, *Tasfiye*, s. 128’de yer alan açıklamalar.

⁹¹⁵ **Pulaşlı**, s. 630; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2735, N. 7; **Kervankıran**, s. 60; **Al Kılıç**, s. 90. Ayrıca bkz. **Demirkapı**, *Tasfiye*, s. 137-143, “Yeni İşler ve Tasfiye Amacına Uygunluk Ölçüsü” başlığı altında yer alan açıklamalar. Yazar, kısaca tasfiye aşamasındaki yeni işlerin tasfiyenin amacına uygun, alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatlerini koruyucu, şirket bakımından risk içermeyen, zorunlu ve iktisadi bakımından anlamlı olması gerektiğini ifade etmektedir.

⁹¹⁶ Ek tasfiye memurları açısından aynı yönde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 186.

⁹¹⁷ **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 204, N. 10-113.

talebinde bulunulması örnek olarak gösterilebilir⁹¹⁸. Buna karşın süregelen veya tamamlanmış bir işten kaynaklanan alacakların tahsil edilmesi için bir avukata vekâlet verilmesi yeni işlem olarak nitelendirilemeyecektir. Zira alacağın tahsili tasfiye aşamasının temel işlemlerinden birini oluşturmaktadır. Ancak alacağın tahsili tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilen yeni bir işlemde kaynaklanıyorsa, yapılan vekâlet sözleşmesi de yeni işlem kapsamında değerlendirilebilecektir⁹¹⁹.

Tasfiye memurlarının ne zamana kadar yeni işlemler yapabileceği konusunda, malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımına başlanıncaya kadar yeni işlemler yapılabileceğinin kabul edilmesi isabetli olacaktır⁹²⁰.

F. Alacakların ve Pay Bedellerinin Ödenmemiş Kısımlarının Tahsil Edilmesi

1. Alacakların Tahsili

TTK m. 542/1-a hükmünde; tasfiye memurlarının yalnızca, ödenmemiş pay bedellerini tahsil edebileceğinden söz edilse de, şirket alacaklarının tahsil edilmesinin tasfiye sürecinin tamamlanabilmesi için zorunlu aşamalardan biri olduğuna kuşku yoktur⁹²¹. Tasfiye memurları tarafından vadesi gelmiş alacakların talep edilmesinde alacağın doğumuna yol açan sebebin bir önemi bulunmamaktadır⁹²². Şirkete ait alacaklar, borçlar hukuku anlamında bir sözleşmeden kaynaklanabileceği gibi, bir tazminat ve temlik alacağından, haksız rekabetten, fikri ve sınai haklardan da kaynaklanabilir⁹²³. Vadesi gelmiş alacakların yanı sıra, anapara faizi, temerrüt faizi, cezai şart ve tazminat tutarları da tahsil edilebilecektir⁹²⁴. Alacakların tahsil edilebilmesi için gerekli olduğu halde, dava ve icra takibi gibi kanuni yollara başvurulması da mümkündür⁹²⁵.

⁹¹⁸ Verilen örnekler için bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 194; **Demirkapı**, *Tasfiye*, s. 129, 132.

⁹¹⁹ **Demirkapı**, *Tasfiye*, s. 130.

⁹²⁰ **Kervankıran**, s. 229.

⁹²¹ Alacakların tahsilinin şirketin süregelen işlemlerinin tamamlanması kapsamında değerlendirilebileceği yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 197; **Kervankıran**, s. 230; **Çakı**, s. 124.

⁹²² **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 193; **Kervankıran**, s. 230.

⁹²³ **Kervankıran**, s. 230.

⁹²⁴ **Karaman Coşgun**, s. 198.

⁹²⁵ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 193; **Karaman Coşgun**, s. 198.

Tasfiye memurları, alacakların tahsilini gerçekleştirirken, şirketin menfaatlerini gözетerek en uygun yolu tespit etme konusunda takdir yetkisine sahiptir⁹²⁶. Alacakların doğrudan tahsil edilmesinin yanı sıra, alacağın temlik hükümlerine göre devredilmesi (TBK m. 183 vd.), uzlaşma veya takas yoluna gidilmesi gibi yöntemler de izlenebilir⁹²⁷. Bununla birlikte, gerektiğinde tahsili gereken alaktan feragat edilmesi⁹²⁸ veya faktoring anlaşması ile alacakların satılması⁹²⁹ da mümkündür.

Vadesi henüz gelmemiş alacakların tahsilinde, vadenin gelmesinin beklenilmesi tasfiye sürecinin uzamasına sebebiyet verebilecektir. Tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirmekle görevli olan tasfiye memurları (TTK m. 542/1-e), şirketin zarara uğramasına yol açamayacaksa, borçlu ile anlaşarak vadeden önce alacağı tahsil edebilmelidir. Aksi halde vadenin gelmesinin beklenilmesinde bir engel bulunmamaktadır⁹³⁰.

Alacakların tahsil edilmesi ve borçların ödenmesi, şirketin tasfiye aşamasına girmesinin esasını oluşturmaktadır. Ancak bazı durumlarda alacakların tahsil edilmesinde güçlük yaşanabilir. Borçlunun iflas etmiş olması veya malvarlığına haciz konulması gibi nedenlerle alacakların tahsil edilememesi halinde, tasfiye memurlarının genel kurulu toplantıya çağırması ve ne yapılması gerektiğine ilişkin talimat alması mümkündür⁹³¹. Söz konusu durumlarda tasfiye memurlarının tasfiyenin sürüncemede kalmasını önlemek amacıyla tasfiyeyi sonlandırması gerekebilir⁹³². Böyle bir ihtimalde, şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra alacakların tahsil edilmesi imkânı doğduğu takdirde, TTK m. 547 hükmü gereği ek tasfiye yoluna başvurulacaktır.

2. Pay Bedellerinin Ödenmemiş Kısımlarının Tahsili

TTK m. 542/1-a'da "gereğinde pay bedellerinin ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek" tasfiye memurlarının görevleri arasında düzenlenmiştir⁹³³. Şirketin tasfiye sürecine girmesi ödenmemiş pay bedellerini talep etme hakkını ortadan

⁹²⁶ Kervankıran, s. 230.

⁹²⁷ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 194; Karahan, *Tasfiye*, s. 195; Kervankıran, s. 230.

⁹²⁸ Karahan, *Tasfiye*, s. 195; Kervankıran, s. 230.

⁹²⁹ Karahan, *Tasfiye*, s. 195; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 194.

⁹³⁰ Karaman Coşgun, s. 198.

⁹³¹ Kervankıran, s. 231.

⁹³² Aynı yönde fakat tasfiye süreci sonlandırılırken tahsil edilemeyen alacaklar nedeniyle şirketin vergi borcunun doğmamasına dikkat edilmesi gerektiğine ilişkin bkz. Karaman Coşgun, s. 198.

⁹³³ Tasfiye öncesinde ödenmemiş pay bedellerinin tahsili yönetim kurulunun görevidir (bkz. TTK m. 481).

kaldırmamaktadır. Pay bedellerinin ödenmemiş olan kısımlarının tahsil edilebilmesi için Kanun'da gereklilik şartı öngörülmüş ve “gereğinde” ifadesi kullanılmıştır. Bu ifade ile kast edilen “mevcut malvarlığının şirket borçlarını karşılamaya yetmediği” durumlarıdır⁹³⁴. Dolayısıyla tasfiye halinde bulunan bir şirkette pay bedellerinin ödenmemiş kısımlarının tahsili bir zorunluluk olmayıp, malvarlığının şirket borçlarını karşılamaya yetmediğinin tespiti durumuna özgülenmiştir. Bununla birlikte, mevcut malvarlığı şirket borçlarını karşılamaya yetecek düzeyde olsa bile, şirketin nakit sıkıntısı içinde olması, aktiflerin daha uygun bir zaman beklenmeden kısa süre içerisinde satılmasının şirketin zararına olması gibi durumlarda da pay bedellerinin ödenmemiş kısımları kısmen ya da tamamen talep edilebilir⁹³⁵.

Doktrinde, alacaklıların tatmin edilebilmesi için kısmi ödemelerin yeterli olması halinde, pay bedellerinin ödenmeyen kısımlarının tamamının talep edilmesine gerek bulunmadığı kabul edilmektedir⁹³⁶. Ödenmemiş pay bedelleri talep edilirken pay sahipleri arasında eşit işlem ilkesi dikkate alınmalı (bkz. TTK m. 357), daha önce ödenen miktar göz önünde bulundurularak her pay sahibinden orantılı olarak ödeme talep edilmelidir⁹³⁷. Pay bedellerinin ödenmesi için tasfiye öncesinde olduğu gibi, TTK m. 481 hükmünde yer alan usule göre ilan yapılması gerekmektedir.

Pay sahiplerinin ödenmemiş pay bedellerinden doğan borçlarını, şirketten olan alacakları ile takas etme yoluna gitmeleri, şirket mevcudunun borçları karşılamaya yetmemesi halinde, şirketten alacaklı olan pay sahibini diğer alacaklılara karşı imtiyazlı hale getireceğinden, mümkün olmamalıdır⁹³⁸.

Sermaye koyma borcu süresi içinde yerine getirilmediği takdirde, pay sahibi ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşmekte ve temerrüt faizi ödemekle yükümlü olmaktadır. Ayrıca esas sözleşmede öngörülmüşse cezai şart ve şirketin zarara uğraması

⁹³⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 196; **Kervankıran**, s. 231; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 870, N. 1593; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 173; **Karaman Coşgun**, s. 194; **Alexandra Gabriela Rolea**, “The Company Liquidation-A path to Avert The Accrual of New Liabilities”, *Eurasian Journal of Business and Management*, 2(3), (2014): s. 14. <https://eurasianpublications.com/wp-content/uploads/2021/02/EJBM-2.3.2..pdf> (E. T. 03.03.2022).

⁹³⁵ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 870, N. 1593; **Kervankıran**, s. 232; **Karaman Coşgun**, s. 194.

⁹³⁶ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 870, N. 1593; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 196; **Kervankıran**, s. 232; **Karaman Coşgun**, s. 194; **Çakı**, s. 125; **Kaderoğlu**, s. 332.

⁹³⁷ **Kervankıran**, s. 232; **Karaman Coşgun**, s. 194-195; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 196-197. Anonim şirketlerde eşit işlem ilkesi hakkında ayrıca bkz. **Setenay Yağmur**, *Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi*, 1. bs. (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), s. 14-22; **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, s. 131-152.

⁹³⁸ **Steiger**, s. 405; **Kervankıran**, s. 233; **Çakı**, s. 126. Doktrinde aynı yönde ve karşı görüşte olan yazarlar için ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 197; **Kervankıran**, s. 233 ve ayrıca dn. 166, 167.

halinde tazminat talep edilmesi söz konusu olabilmektedir (TTK m. 482). Tasfiye sürecinde, temerrüt faizi, cezai şart ve tazminat istemleri, şirketin pay sahibine karşı ileri sürebileceği alacak hakkının kapsamında olduğundan, şirketin malvarlığı borçlarını karşılamaya yetecek miktarda olsa bile, talep edilmesi gereklidir⁹³⁹.

Pay sahibinin temerrüde düşmesinin yaptırımlarından bir diğeri de pay sahibinin ıskat edilmesidir (bkz. TTK m. 482/2). ıskat yaptırımının tasfiye aşamasında uygulanabilirliği konusunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüş, şirketin tasfiye halinde olmasının pay sahiplerinin ıskatına engel olmadığı yönündedir⁹⁴⁰. Buna göre, ıskat yaptırımının uygulanması tasfiye bakiyesinin dağıtımı üzerinde önemli sonuçlar doğuracaktır⁹⁴¹. Doktrindeki diğer görüş uyarınca, sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen pay sahibinin payının satılarak, tasfiye halindeki bir şirkete yeni pay sahibi bulunması mümkün bir olasılık olarak görülmediğinden, ıskat usulünün tasfiye aşamasında uygulanması yerinde değildir⁹⁴². Bu nedenle bu görüşe göre, ödeme talebini yerine getirmeyen pay sahibine karşı cebri icra yoluna gidilmesi daha uygun olacaktır⁹⁴³. Yargıtay da, kooperatiflere yönelik olmakla birlikte anonim şirketler bakımından da sonuç doğuran bir kararında, ıskat hükümlerinin uygulanmasının tasfiyenin amacı ile bağdaşmadığını ifade etmektedir⁹⁴⁴. Bu konuda doktrinde yer alan görüşlerden ilk olarak ifade ettiğimiz tasfiye aşamasında ıskat usulünün uygulanabileceği görüşüne katılmaktayız. Zira tasfiye payı alma hakkına sahip

⁹³⁹ **Karaman Coşgun**, s. 195.

⁹⁴⁰ **Karaman Coşgun**, s. 195; **Çelik**, *Çıkarılma*, s. 111. 6762 sayılı Kanun açısından aynı yönde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 196; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 870, N. 1593.

⁹⁴¹ **Karaman Coşgun**, s. 195. Yazara göre, tasfiye aşamasında ıskat yaptırımının uygulanması tasfiye işleri ile ilgili olmadığından, tasfiye memurları yetkili değildir. Tasfiye öncesinde olduğu gibi yönetim kurulu yetkili olmaya devam eder.

⁹⁴² **Kervankıran**, s. 233; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 173; **Çakı**, 127; **Cenker Değirmenci**, *Anonim Ortaklıkta ıskat*, 1. bs., (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006), s. 36. ıskat yaptırımı hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Çelik**, *Çıkarılma*, s. 89 vd.; **Değirmenci**, s. 21 vd.; **Kemal Şenocak**, “Anonim Ortaklıkta ıskat Kararının Sonuçları”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 1-2, (2007): s. 280 vd..

⁹⁴³ **Kervankıran**, s. 233; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 173; **Değirmenci**, s. 36.

⁹⁴⁴ (bkz. Yarg. 11 HD. 11.02.2002 T. ve E. 8778/K. 1086 S. Kararı) Kararda, *...ortakların taahhütlerinin yerine getirilmesi, 1163 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin yollaması ile anonim şirketlerdeki esas sermayenin artırılması ve sermaye koyma borcunu düzenleyen hükümlerini uygulanmasını gerektirir ise de, davalı kooperatif ekonomik sıkıntıya düşmesi nedeniyle genel kurulca oybirliği ile tasfiye kararı almış olduğundan ve borçlarının ödenmesi gerektiğinden, artık burada TTK.’nın 405, 407 ve 408 inci maddelerinin uygulanması kooperatifin içerisinde bulunduğu tasfiyenin amacı ile bağdaşmayacağından...* şeklinde tasfiye aşamasında ıskat yaptırımına ilişkin hükmün uygulanamayacağı ifade edilmektedir (Karar için bkz. **Değirmenci**, s. 36, dn. 48).

olunacağı hususu gözetildiğinde, tasfiye halindeki bir şirkete yeni pay sahibi bulunmasının da mümkün olacağı sonucuna varılmaktadır.

TTK m. 480/4'e göre öngörülen ikincil yükümlülükler ise, kural olarak şirketin sona ermesi ile ortadan kalkar⁹⁴⁵. Bunun sebebi sona eren şirketin işletme konusunu oluşturan faaliyetleri devam ettirme amacı bulunmamasıdır⁹⁴⁶. Ancak tasfiye amacı doğrultusunda işletme konusunu oluşturan faaliyetlerin devam ettirilmesine karar verilmesi halinde tasfiye memurlarının ikincil yükümlülüklerin yerine getirilmesini talep etmesi gündeme gelebilecektir⁹⁴⁷. Bu kapsamda tasfiye sürecine girilmeden önce muaccel olan ikincil yükümlülüklerin yerine getirilmesi, tasfiye memurları tarafından talep edilebileceği gibi, yükümlülüklerin ifası amacıyla gerekli hukuki yollara başvurulması da mümkündür⁹⁴⁸.

G. Yıl Sonu Finansal Tablolarının Düzenlenmesi

6762 sayılı eTTK m. 446/3'de tasfiyenin uzun sürmesi halinde tasfiye memurlarının her yıl sonu için "ara bilanço" düzenlemesi gerektiği ifade edilmekteydi. 6102 sayılı TTK' da ise, tasfiyenin uzun sürmesi halinde tasfiye memurları, her yıl sonu için "tasfiyeye ilişkin finansal tabloları" düzenleyerek genel kurula sunmakla yükümlü tutulmuştur (TTK m. 542/1-d). Hükümde yer alan finansal tablo ibaresinin bilançoğu da içine alacak şekilde geniş yorumlanması gerekmektedir⁹⁴⁹. TTK m. 68/3 hükmünde, bilanço ile gelir tablosunun yıllık finansal tabloların kapsamına alınması ve TTK m. 514 hükmünün gerekçesinde yer alan "Hüküm aynı zamanda yılsonu finansal tablolarının; bilânço ile gelir, nakit akım ve öz sermaye tabloları ile ekleri olduğunu açıklığa kavuşturmuştur." şeklindeki ifade de kanun koyucunun TTK m. 542/1-d'de yer alan

⁹⁴⁵ Arslanlı, C. 4-5, s. 221; Uçar, s. 269; Karahan, *Tasfiye*, s. 197; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 871, N. 1593; Kervankıran, s. 234; Karaman Coşgun, s. 197.

⁹⁴⁶ Anonim şirketlerde ikincil yükümlülük, pay devrinin şirket onayına bağlı olduğu hallerde, esas sözleşme ile pay sahiplerine sermaye koyma borcunu ifa yükümlülüğü dışında yüklenilen konusu para olmayan dönemsel nitelikteki edimlerdir. Ayrıca bkz. Mahmut Tefik Bırsel, "Anonim Şirketlerde Tali Yüküm", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 8, S. 3, (1976): s. 41 vd.; Bozgeyik, s. 195-196; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, s. 246-247.

⁹⁴⁷ Karahan, *Tasfiye*, s. 198. İkincil yükümlülüklerin yerine getirilmesinin tasfiye sürecinin yürütülmesi için zorunlu olmaması koşuluyla tasfiye ile birlikte duracağı yönünde bkz. Arslanlı, C. 4-5, s. 161.

⁹⁴⁸ Arslanlı, C. 4-5, s. 221; Uçar, s. 269. Tasfiyeden önce ikincil yükümlülüğün yerine getirilmesinde temerrüde düşülmesi halinde, sözleşmede öngörülmüşse cezai şart ve şirket zarara uğradıysa tazminat yükümlülüğünün doğduğu ve tasfiye memurlarının pay sahibinden talepte bulunması gerektiği yönünde bkz. Karaman Coşgun, s. 197.

⁹⁴⁹ Aynı yönde açıklamalar için ayrıca bkz. Kervankıran, s. 241; Karaman Coşgun, s. 188.

“finansal tablolar” ibaresini bilinçli olarak tercih ettiğini göstermektedir. Bu bakımdan kanaatimizce 6102 sayılı Kanun düzenlemesi oldukça isabetli olmuştur.

Tasfiye aşamasında finansal tabloların düzenlenmesi görevi, şirketin faaliyette bulunduğu dönemden farklı olarak yönetim kuruluna değil, tasfiye memurlarına aittir⁹⁵⁰. Tasfiyenin uzun sürmesi halinde, her yıl sonu için finansal tabloların düzenlenerek genel kurula sunulması gerekliliğinin amacı, tasfiye sürecindeki ilerlemenin izlenebilmesinin sağlanmasıdır⁹⁵¹. Dolayısıyla tasfiyeye ilişkin bu finansal tabloların, tasfiyenin başlangıcında çıkarılacak ve şirketin o anki durumunu gösteren ilk envanter ve bilançodan farklı olduğu görülmektedir. Buna karşın, ilk tasfiye bilançosunun hazırlanmasında geçerli olan değerlendirme ilkeleri, söz konusu finansal tablolar açısından da uygulama alanı bulacak, aynı şekilde amortisman ve gizli yedek akçe ayrılması mümkün olmayacaktır⁹⁵².

Finansal tabloların her yıl çıkarılması ifadesinin şirketin hesap dönemi olarak anlaşılması gerekir⁹⁵³. Bu kapsamda yıl sonu finansal tabloları, olağan genel kurul toplantısını düzenleyen TTK m. 409/1 gereği, hesap dönemi bitiminden itibaren üç ay içinde genel kurula sunulmalıdır⁹⁵⁴. Bununla birlikte, bizim de katıldığımız görüş uyarınca, tasfiye memurları tarafından ilgili hesap döneminde yapılan işlemlere ilişkin hazırlanacak bir raporun da genel kurula sunulmasında fayda bulunmaktadır⁹⁵⁵. Yıl sonu finansal tablolarının genel kurul tarafından onaylanması, tasfiye memurlarının ibra edilmesi anlamına gelmektedir⁹⁵⁶.

H. Tasfiye Memurları Tarafından Özen Yükümlülüğü Çerçevesinde Gereken Önlemlerin Alınması ve Defter Tutulması

TTK m. 542/1-e’ye göre, tasfiye memurları, şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri

⁹⁵⁰ Tasfiye öncesinde bu görevin yönetim kuruluna verildiğine ilişkin bkz. TTK m. 514.

⁹⁵¹ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 864, N. 1580; **Kervankıran**, s. 242; **Çakı**, s. 131.

⁹⁵² **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 864, N. 1580; **Çakı**, s. 131. Ayrıca bkz. 3. Bölüm, “I. Tasfiye İşlemleri/B. İlk Envanter ve Bilançonun Hazırlanması, 2. Tasfiye Bilançosunun Hazırlanmasında Değerleme İlkeleri” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁹⁵³ **Karaman Coşgun**, s. 189.

⁹⁵⁴ 6762 sayılı Kanun m. 364 açısından aynı yönde bkz. **Arslanlı, C. 4-5**, s. 221-222; **Karahan, Tasfiye**, s. 203; **Uçar**, s. 269.

⁹⁵⁵ **Karahan, Tasfiye**, s. 203; **Uçar**, s. 270; **Karaman Coşgun**, s. 190.

⁹⁵⁶ **Arslanlı, C. 4-5**, s. 222; **Karahan, Tasfiye**, s. 204; **Uçar**, s. 270; **Steiger**, s. 401-402; **Karaman Coşgun**, s. 190; **Kervankıran**, s. 242.

almalı ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirmelidir⁹⁵⁷. Bu hüküm tasfiye memurlarının özen yükümlülüğünün bir gereğidir⁹⁵⁸. Dolayısıyla şirkete ait defter ve belgeler ile malvarlığı üzerinde hâkimiyet kazanan tasfiye memurlarının, tasfiye sürecinin tamamlanması için gerekli olan işlemleri yerine getirirken, düzenli ve görevinin bilincinde bir yöneticiden beklenen özeni göstermesi gereklidir⁹⁵⁹. Bu kapsamda tasfiye memurları, şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uygun olarak gözetmekle yükümlüdür⁹⁶⁰.

Örneğin, tasfiye memurlarının düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi hareket etmekle yükümlü olmaları, muaccel olan alacaklar açısından vakit geçirmeksizin ödeme yapmalarını, ihtilaflı alacaklar açısından uygulanacak TTK m. 541/3'de yer alan tedbirlerden en uygun olanını tercih etmelerini gerektirir. Aynı şekilde, şirket mallarının korunması amacıyla sigorta ettirilmesi, bozulma ihtimali bulunan malların muhafazası ve bunların kısa sürede satılabilmesi için gerekli önlemlerin alınması, şirket mallarının iyi bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla kiraya verilmesi de tasfiye memurlarının özenli bir yönetici olarak alabileceği kararlardandır⁹⁶¹. Tasfiye işlemlerinin özen yükümlülüğüne uygun olarak yerine getirilmesi tasfiye memurlarının TTK m. 553 vd. hükümlerine göre sorumluluğunun doğmaması açısından da önemlidir.

Tasfiye memurları, tasfiye sürecini mümkün olan en kısa sürede tamamlamakla yükümlüdür⁹⁶². Bu kapsamda tasfiyenin gereksiz olarak sürüncemede bırakılmasına neden olacak işlemlerin yapılmaması gerekir⁹⁶³.

TTK m. 542/1-f uyarınca, tasfiye memurları, tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterleri tutmalıdır. TTK m. 64 hükmünde belirtilen yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ve genel kurul toplantı ve

⁹⁵⁷ Şirketin mal ve haklarının korunması için gerekli önlemlerin alınmasının kapsamına şirket malvarlığını oluşturan taşınır- taşınmaz eşyalar, alacaklar, fikri haklar, şirket defterleri, belgeleri, sırları, şirketin üçüncü kişilere karşı dava ve takip hakları gibi hususlar girmektedir (**Karaman Coşgun**, s. 177).

⁹⁵⁸ Tasfiye memurlarının özen yükümlülüğüne ilişkin ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 148-149.

⁹⁵⁹ Ayrıca bkz. 2. Bölüm, "IX. Tasfiye Memurlarının TTK'dan Kaynaklanan Sorumluluğu/b) Yükümlülüklerin Kusurlu Olarak İhlal Edilmesi" başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁹⁶⁰ **Kervankıran**, s. 148.

⁹⁶¹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 151, 198.

⁹⁶² Geçici 7. maddeye göre gerçekleştirilecek tasfiyenin ise, tasfiye memurlarının ilanı tarihinden itibaren altı ay içinde tamamlanması gereklidir. Ancak gerekli olduğu takdirde Ticaret Bakanlığı tarafından bir defaya mahsus olmak üzere ek süre verilmesi mümkündür. bkz. TTK Geçici m. 7/6.

⁹⁶³ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm, "I. Tasfiye İşlemleri/1. Süregelen İşlemlerin Tamamlanması".

müzakere defteri tasfiye aşamasında tasfiye memurları tarafından tutulması gereken ticari defterlerdir. Tasfiye aşamasında anonim şirketin tüzel kişiliği ve dolayısıyla tacir sıfatı devam ettiğinden defter tutma yükümlülüğü de sona ermemektedir. Her ne kadar TTK m. 540/2 hükmünde, ilk envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra şirketin bütün defter ve belgelerine el koyacağı ifade edilse de, bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiye işlemleri ile bağlantılı olmadığından pay defterine kayıt yetkisi tasfiye aşamasında da yönetim kuruluna ait olacaktır⁹⁶⁴. Aynı şekilde yönetim kurulu karar defterinin de yönetim kurulu tarafından tutulması daha doğru olacaktır⁹⁶⁵. Bununla birlikte bizim de katıldığımız görüş uyarınca, tasfiye aşamasında tutulması gereken defterler bunlarla sınırlı olmayıp, tasfiye işlemleri defteri, taşınır ve taşınmaz mallar satış defteri, tasfiye borçluları ve alacaklıları defteri gibi tasfiyeye yardımcı nitelikte defterlerin tutulması da mümkündür⁹⁶⁶. Şirket defter ve belgelerinde yer alan kayıtların doğruluğu, tasfiye memurlarının yapılan işlemlerden dolayı sorumlu tutulmaması bakımından önem taşımaktadır.

I. Tasfiye Aşamasında Elde Edilen Paraların Şirket Adına Bankaya Yatırılması

6762 sayılı Kanun'da tasfiye sırasında elde edilen paraların bin liradan fazlasının Merkez Bankasına ve Merkez Bankası bulunmayan yerlerde muteber bir bankaya yatırılması gerektiği düzenlenmişti (bkz. eTTK m. 235)⁹⁶⁷. Ancak 6102 sayılı Kanun'a göre tasfiye memurları, tasfiye sırasında elde edilen paralardan şirketin süregelen harcamaları için gerekli olan para dışında kalan paraları, bir bankaya şirket adına yatırmakla yükümlüdür (TTK m. 542/1-g). Diğer bir deyişle, yeni düzenleme ile şirketin elektrik, su, telefon gibi cari harcamaları için gerekli olan belirli bir paranın şirket kasasında bulundurulması, bunların dışında kalan tasfiye sırasında elde edilen

⁹⁶⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 48; **Narbay**, *Pay Defteri*, s. 85. Tasfiye aşamasında pay defterine yapılacak kayıtlarda yönetim kurulu yetkili olmasına rağmen, nama yazılı payların devrinin tasfiye işlemleri ile bağlantılı olmadığı söylenemeyeceğinden, devir işleminin gerçekleşmesinde tasfiye memurlarından da izin alınması gerektiği yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 93.

⁹⁶⁵ **Karaman Coşgun**, s. 187; **Çakı**, s. 133.

⁹⁶⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 152; **Karaman Coşgun**, s. 186. *Tekinalp*, bu defterlere ek olarak tasfiyeye ilişkin kararların kaydedildiği veya yapıştırıldığı bir karar defterinden söz etmektedir. bkz. **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 206, N. 10-114.

⁹⁶⁷ 6102 sayılı Kanun'da kolektif şirketlerin tasfiyesine ilişkin TTK m. 296'da benzer şekilde bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre: "Tasfiye memurları, tasfiye sırasında elde edilen paraların bin Türk lirasından fazlasını, mahkemece belirlenecek bir bankaya, şirket adına yatırır."

paraların ise bir bankaya şirket adına yatırılması gerekliliği hüküm altına alınmıştır⁹⁶⁸. Söz konusu miktarın mevduat toplama yetkisini haiz herhangi bir bankaya yatırılması yeterli görülmüş, satın alma gücünün azalması ve yatırılması zorunlu para miktarı ile ilgili kesin bir rakam koymanın doğru olmayacağı anlaşıldığından, bin liradan fazla olan meblağın bankaya yatırılmasına ilişkin düzenleme Kanun metninden çıkarılmıştır⁹⁶⁹.

Tasfiye sırasında elde edilen paralar, şirket alacaklarının tahsili ve aktiflerin satış bedelinden oluşmaktadır. Şirketin süregelen harcamalarının nelerden oluştuğu ve miktarının belirlenmesi ise, şirketin büyüklüğü, iştigal konusu gibi özelliklere göre farklılık gösterebileceğinden, tasfiye memurlarının takdirine bırakılmıştır⁹⁷⁰.

Süregelen harcamalar dışında kalan paraların yatırılması için şirket adına hesap açılacak bankanın niteliği hakkında Kanun'da bir açıklama bulunmamaktadır. Burada ilgili hükmün gerekçesinde belirtildiği üzere, paranın mevduat toplama yetkisini haiz herhangi bir bankaya yatırılmasının yeterli olacağı hususu uygulama alanı bulmalıdır. Ayrıca Bankacılık Kanunu'na⁹⁷¹ uygun olarak kurulmuş bir banka olması gerektiği de aşikârdır⁹⁷². Tasfiye memurları bankalar arasından seçim yaparken düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi hareket etme yükümlülüğü çerçevesinde (TTK m. 542/1-e), şirketin menfaatlerini dikkate almalıdır⁹⁷³. Tasfiye aşamasında şirketin tüzel kişiliği sona ermediğinden hesabın şirket adına açılması gereklidir.

Bununla birlikte, ilgili hükümde elde edilen meblağın ne kadar süre içerisinde bankaya yatırılması gerektiğine ilişkin bir ifadeye de yer verilmemiştir. Ancak düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi hareket etmesi gereken tasfiye memurlarının

⁹⁶⁸ TTK m. 542/1-g gerekçesi.

⁹⁶⁹ TTK m. 542/1-g gerekçesi. 6762 sayılı Kanun döneminde 1957 yılına nazaran bu paranın satın alma gücünün kalmadığı yönündeki eleştiri için bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 202. 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 1. maddesinde yer alan tanım ile 4. maddede düzenlenen Merkez Bankasının temel görev ve yetkilerinin eTTK m. 235 ile bağdaşmadığı, Merkez Bankasının bu şekilde devamlı çalışan bir hesabı açıp işletme yetkisinin de bulunmadığı yönündeki eleştiriler için bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 872, N. 1597. Hukukumuzda muteber olan olmayan banka ayrımının bulunmadığı, Bankalar Kanunu'na göre faaliyette bulunan tüm bankaların muteber olduğu, bu Kanun'a uygun faaliyet göstermeyen bankaların devam etmelerine zaten izin verilmeyeceği yönünde bkz. **İmregün**, 1989, s. 489, dn. 32.

⁹⁷⁰ **Karaman Coşgun**, s. 205.

⁹⁷¹ 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu (RG. T. 01.11.2005, S. 25983)

⁹⁷² **Karaman Coşgun**, s. 205.

⁹⁷³ **Karaman Coşgun**, s. 205.

(TTK m. 542/1-e), tahsil ettikleri meblağı makul bir süre içerisinde şirket adına açılan banka hesabına yatırmaları doğru olacaktır⁹⁷⁴.

TTK m. 542/1-g düzenlemesi ile tasfiye sırasında tahsil edilen paraların güvenliğinin sağlanması amaçlanmaktadır⁹⁷⁵. Bu nedenle tasfiye memurlarının, süregelen harcamalar için ayrılanlar dışında elde ettiği paraları bankaya yatırma yükümlülüğüne aykırı davranması halinde, uğranılan zarardan dolayı sorumlu tutulmaları söz konusu olacaktır.

J. Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi

Anonim şirketin sona ermesinden önceki dönemde pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkı TTK m. 437'de hüküm altına alınmıştır⁹⁷⁶. Bu hüküm tasfiye sürecinde de uygulama alanı bulacaktır⁹⁷⁷. Pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme haklarını daha önce kullanmaları halinde ise, belirli hususların özel denetim ile açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için mahkemeden özel denetçi atanmasını isteme hakları bulunmaktadır (TTK m. 438 vd.). Özel denetçi atandığı takdirde tasfiye memurlarının da özel denetçiye önemli olgular hakkında bilgi verme yükümlülüğü bulunmaktadır (TTK m. 441/3).

Bununla birlikte Kanun'da tasfiyeye ilişkin özel bir düzenleme yapılmış ve tasfiye memurları bilgi alma ve inceleme hakkını sağlamakla yükümlü kılınmıştır. Hükme göre, tasfiye memurlarının pay sahiplerine tasfiye işlerinin durumu hakkında gereken bilgileri vermesi gerekmektedir. Ayrıca pay sahipleri tarafından istemde bulunulduğu takdirde tasfiye memurlarının bu hususta imzalı belge verme yükümlülüğü de bulunmaktadır (TTK m. 542/1-i). Tasfiye aşamasında pay sahiplerinin bilgi alma ihtiyacının artması, bilgi alma hakkının kapsamında pay sahipleri lehine bir genişleme olmasını gerektirir⁹⁷⁸. Bu nedenle şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken

⁹⁷⁴ Şener, Limited, s. 1097.

⁹⁷⁵ 6762 sayılı Kanun açısından aynı yönde bkz. Karahan, Tasfiye, s. 202; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 872, N. 1597.

⁹⁷⁶ Anonim şirketlerde pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Arslan Kaya, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001), s. 37 vd.; Pulaşlı, C. 3, s. 2016 vd.; Necla Akdağ Güney, "Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Aktif ve Pasif Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Üzerine Bazı Düşünceler", Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. 4, S. 1, (2019): s. 38 vd..

⁹⁷⁷ Çakı, s.134; Karaman Coşgun, s. 137-138.

⁹⁷⁸ Kaya, Bilgi Alma Hakkı, s. 187; Karaman Coşgun, s. 138. Aksi yönde bkz. Kervankıran, s. 150.

diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile bilgi verme talebinin reddedilmesi mümkün olmayacaktır⁹⁷⁹.

Bilgi alma hakkının kullanılmasının engellenmesi veya imzalı belge vermekten kaçınılması halinde, TTK m. 437/5 hükmünün kıyasen uygulanarak, pay sahiplerinin şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilmesi gerekmektedir⁹⁸⁰.

K. Pay Bedellerinin İade Edilmesi

TTK m. 543/1 hükmüne göre, şirketin borçları ödendikten sonra pay bedellerinin pay sahiplerine iade edilmesi gerekmektedir⁹⁸¹. Anonim şirketlerin kuruluşlarında, asgari olarak belirli bir sermayenin pay sahipleri tarafından esas sözleşmede taahhüt edilmesi gereklidir (TTK m. 332, 335). Sermayenin nakdi veya ayni olarak taahhüt edilmesi mümkündür. Bununla birlikte, ayni olarak getirilen sermayeye mahkeme tarafından atanacak bilirkişilerce değer biçilmesi gerekmektedir. Değer biçme usulü TTK m. 343 hükmünde açıkça düzenlenmiştir. Bilirkişi tarafından yapılan değer biçme işlemi sonucunda kabul edilen değer de esas sözleşmede gösterilmesi gerekmektedir (TTK m. 339/1-e).

Sermayenin nakdi veya ayni olarak taahhüt edilmesinin bir önemi bulunmayıp, pay sahiplerine iade olunacak değer, esas sözleşmede yazılı olan değerdir⁹⁸². Bu kapsamda sermaye olarak bir taşınmaz mülkiyetinin getirilmesi halinde de, pay bedelinin iadesi esas sözleşmede kayıtlı olan tutarın ödenmesi ile olacaktır⁹⁸³. Ancak esas sözleşmede yer alan kayıtların dikkate alınabilmesi için aynı zamanda taahhüt

⁹⁷⁹ **Kaya**, *Bilgi Alma Hakkı*, s. 187; **Karaman Coşgun**, s. 138. Aksi yönde bkz. **Kervankıran**, s. 150.

⁹⁸⁰ **Kervankıran**, s. 151. İmzalı belge vermekten kaçınılması halinde mahkemeye başvuru hakkının olacağı yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 138.

⁹⁸¹ eTTK m. 447'de ise, şirkete ait borçların ödenmesinden sonra pay bedellerinin iade edileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktaydı. 6762 sayılı Kanun döneminde ilgili hükmün eleştirisi için bkz. bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 553, N. 925; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 229; **Doğanay**, C. 2, s. 1307-1308; **Uçar**, s. 274. Pay bedelleri iade edilmeden yapılacak dağıtımın Kanun'a aykırı imtiyazlar oluşturacağı eleştirisi dikkate alınmıştır. bkz. TTK m. 543/1 gerekçesi.

⁹⁸² **Karaman Coşgun**, s. 228. Pay bedellerinin faizsiz olarak iade edileceğine ilişkin bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 206.

Yabancı para birimi üzerinden sermaye taahhüdünde bulunulması halinde, sermaye payının toplam sermaye içinde TL olarak karşılığının belirlenmiş olması gerekmektedir. bkz. Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği m. 5/a-1 (RG. T. 20.08.2003, S. 25205). Pay bedellerinin iadesinde de TL olarak ifade belirtilen karşılığın iadesi söz konusu olacaktır. Kısmi ödeme yapılması halinde ise, ödenen kısmın ödendiği tarihteki kur üzerinden TL olarak hesaplanan karşılığı esas alınacaktır. bkz. **Karaman Coşgun**, s. 229.

⁹⁸³ **Karaman Coşgun**, s. 228.

edilen sermayenin ödenmiş olması gereklidir⁹⁸⁴. Nakdi sermaye taahhütlerinde, “taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce, kalan kısmın ise şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde” ödenmesi gerekli olduğundan (TTK m. 344), pay bedellerinin iadesi için taahhüt edilen sermayenin ödenmesi hususu önem taşımaktadır⁹⁸⁵. Pay sahipleri tarafından sermaye koyma borcunun ne zaman yerine getirildiğinin bir önemi bulunmayıp, Kanun’da öngörülen süre dolmadan önce veya dolduktan sonra ödenen tutarların iadesi söz konusu olacaktır⁹⁸⁶. Taahhüt edilen sermayenin tamamı ödenmeden şirketin tasfiye aşamasına girmesi halinde, yalnızca ödenmiş olan tutar iade edilecektir⁹⁸⁷.

Pay bedellerinin pay sahiplerine aynen iade olunacağının esas sözleşme veya genel kurul kararıyla kararlaştırılması mümkündür⁹⁸⁸. Zira iç tasfiye işlemleri yalnızca pay sahipleri arasında hüküm ve sonuç doğurduğundan bu kapsamda her türlü kararın alınabilmesi mümkündür⁹⁸⁹. Aynı şekilde, pay bedellerinin pay sahiplerine iade edilemeyeceğine dair bir düzenlemenin yapılması da söz konusu olabilecektir⁹⁹⁰. Şirketin borçları ödendikten sonra geride bir malvarlığı kalması halinde, tasfiye bakiyesinin dağıtımına başlanabilmesi için ödenmiş olan pay bedellerinin pay sahiplerine iade edilmesi zorunlu olmayıp, pay bedellerinin tamamı ödenmemiş olsa

⁹⁸⁴ Çakı, s. 136; Karaman Coşgun, s. 230; Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 76. Taahhüt edilmesine rağmen tamamen ödenmemiş olan paylar bulunduğu takdirde, pay bedelleri iade edildikten sonra değil, pay bedellerinin ödenmiş olan kısımları iade edildikten sonra dağıtımına başlanabilecektir. Aksi halde, ödenen kısımlardan daha fazla bir iade yapılması gibi bir durumla karşılaşılacaktır. Bu nedenle TTK m. 543/1 hükmünün nakdi olarak sermaye taahhüdünde, pay bedellerinin ödenen kısımlarının iade edileceği şeklinde anlaşılması gerekmektedir (Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 75-76).

⁹⁸⁵ Çakı, s. 136; Karaman Coşgun, s. 230.

⁹⁸⁶ Karaman Coşgun, s. 230.

⁹⁸⁷ Karaman Coşgun, s. 230. Pay bedellerinin iadesi, şirket malvarlığının dağıtılmaya başlandığı ve malvarlığının dağıtımına başlanmasıyla birlikte artık tasfiyeden dönmenin mümkün olamayacağı anı ifade etmektedir. bkz. Al Kılıç, s. 182-192, “Malvarlığının Dağıtılmaya Başlandığı An” başlığı altında yer alan açıklamalar. Ancak malvarlığının dağıtımına başlanmasının tasfiye bakiyesinin dağıtımı olarak anlaşılması gerektiği yönünde bkz. Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 76.

⁹⁸⁸ Karaman Coşgun, TTK m. 543/1 hükmünde, tasfiye bakiyesinin esas sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça Kanun’da öngörülen şekilde dağıtılacağı belirtilmesine karşın, pay bedellerinin iadesine ilişkin olarak esas sözleşme ile aksi yönde bir belirlemenin yapılabileceğinden söz edilmediğini, bu nedenle, pay bedellerinin pay sahiplerine aynen iade olunacağının esas sözleşme veya genel kurul kararıyla kararlaştırılamayacağını ileri sürmektedir (bkz. Karaman Coşgun, s. 230-231).

⁹⁸⁹ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. 1. Bölüm, “I. Tasfiye Kavramı, Tasfiyenin Sona Erme İle İlişkisi, Tasfiyenin Amacı Ve Hukuki Niteliği/D. Tasfiyenin Hukuki Niteliği” başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁹⁹⁰ Aksi yönde pay bedellerinin pay sahiplerine iade edilemeyeceğine dair bir düzenleme yapılmasının mümkün olmadığına ilişkin bkz. Çakı, s. 137, Karaman Coşgun, s. 230.

bile tasfiye bakiyesinin dağıtımının gerçekleştirilebileceğine ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulabilecektir⁹⁹¹.

Pay bedellerinin iadesi için pay sahiplerine çeşitli sebeplerle ulaşılamaması halinde ise, ifanın gerçekleşebilmesi amacıyla, TTK m. 541/2 hükmünün kıyasen uygulanarak pay bedellerinin bankaya depo edilmesi uygun bir çözüm tarzı olarak kabul edilmektedir⁹⁹². Aynı husus Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ'in m. 6/2 hükmünde de ifade edilmektedir⁹⁹³. Kanun'da tasfiye paylarının dağıtımı için öngörülen sıralamaya uyulmaması, öncelikle alacaklılara çağrı yapılarak şirketin borçları ödenmeden pay bedellerinin iade edilmesi halinde, emredici hükümlere aykırılık nedeniyle, yapılan dağıtım batıl olacak ve pay sahipleri haksız olarak elde ettikleri pay bedellerini iade etmekle yükümlü olacaktır⁹⁹⁴.

L. Tasfiye Sonunda Kalan Tutarın Pay Sahiplerine Dağıtılması

1. Genel Olarak

Tasfiye sonucu yapılacak olan dağıtıma ilişkin TTK m. 543 hükmüne göre, pay sahiplerine tasfiye bakiyesinin dağıtılabilmesi için öncelikle şirket borçlarının ödenmesi ve pay sahiplerine pay bedellerinin iade edilmesi sonucunda geride dağıtıma esas alınacak bir malvarlığının kalması gerekmektedir. Borçların ödenmesi ve pay bedellerinin iadesi sonucu geriye kalan miktar “tasfiye bakiyesi (tasfiye artığı)” olarak adlandırılmaktadır⁹⁹⁵. Tasfiye bakiyesinin dağıtımının gerçekleştirilebilmesi için dış tasfiye kapsamında; alacaklılara çağrı yapılması ve borçların ödenmesi, alacakların bankaya veya notere tevdi edilmesi ya da teminat altına alınması (TTK m. 541/2-3), TTK m. 543/2'ye göre “alacaklılara yapılan çağrıdan itibaren üç aylık sürenin geçmesi”

⁹⁹¹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 233.

⁹⁹² **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 206-207; **Şener**, *Limited*, s. 1109.

⁹⁹³ Söz konusu düzenleme şu şekildedir: “Tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra, ulaşılamayan şirket ortaklarının pay bedelleri ile pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlıktan üzerine düşen pay da yine birinci fıkra hükümlerine tabidir.” (Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ m. 6/2).

⁹⁹⁴ **Karaman Coşgun**, s. 238.

⁹⁹⁵ **Pulaşlı**, C. 3, s. 1942, N. 85; **Kervankıran**, s. 242; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 66; **Karaman Coşgun**, s. 239. 6762 sayılı Kanun döneminde tasfiye bakiyesinin, “tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra kalan artık” olduğu yönünde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 215.

ve ödenen pay bedellerinin iade edilmesi⁹⁹⁶ gerekmektedir⁹⁹⁷. Dolayısıyla iç tasfiyeye ancak dış tasfiye işlemlerinin tamamlanmasından sonra geçilebilecektir. Kalan malvarlığının tespiti kesin bilançonun düzenlenmesi ile mümkün olacağından (TTK m. 542/1-d), dağıtılacak malvarlığının bulunup bulunmadığı bu bilançoya göre belirlenecektir.

2. Tasfiye Payı Alma Hakkı

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkına sahip olabilmesi için öncelikle, şirketin “tasfiye hükümlerinin uygulanması gerektirecek bir şekilde” sona ermiş olması gerekmektedir⁹⁹⁸. Bununla birlikte, dış tasfiye işlemlerinin tamamlanması ve pay sahipleri tarafından ödenmiş olan pay bedellerinin iade edilmesinin ardından, dağıtımın gerçekleştirilebilmesi için şirket bünyesinde geride kalan bir malvarlığının (tasfiye bakiyesinin) bulunması da zorunludur. Esas sözleşmede aksi yönde bir düzenlemenin bulunmaması halinde, tasfiye bakiyesinin dağıtımı, Kanun’da ve esas sözleşmede öngörülen oranlara göre gerçekleşecektir (bkz. TTK m. 507/1, TTK m. 543/1).

Tasfiye payı alma hakkı, her pay sahibinin net dönem kârına payı oranında katılması anlamına gelen kâr payı alma hakkında olduğu gibi (TTK m. 507), paya bağlı olarak ortaya çıkan, diğer bir deyişle “pay sahipliği hakları” kapsamında yer alan bir haktır. Her iki hak da pay sahiplerine tanınan “malvarlığı hakları” grubunda yer almaktadır⁹⁹⁹. Doktrinde, faaliyet halindeki anonim şirketlerde pay sahiplerinin kâr payı alma hakkının, sona eren bir şirkette tasfiye payı alma hakkı olarak ortaya çıktığı, kâr payı alma hakkının tasfiye halindeki şirkette tasfiye payı alma hakkına denk geldiği ifade edilmektedir¹⁰⁰⁰. Ancak her iki hakkın da başlangıçta rakamsal olarak tespit edilmesi mümkün değildir. Pay sahiplerine düşecek olan kâr payının tespiti, yıl sonunda elde edilmiş olan net dönem kârının belirlenmesine; pay sahiplerine dağıtımı yapılacak

⁹⁹⁶ Pay bedellerinin iadesi, şirket malvarlığının dağıtılmaya başlandığı ve malvarlığının dağıtımına başlanmasıyla birlikte artık tasfiyeden dönmenin mümkün olamayacağı anı ifade etmektedir. bkz. **Al Kılıç**, s. 182-192, “Malvarlığının Dağıtılmaya Başlandığı An” başlığı altında yer alan açıklamalar.

⁹⁹⁷ Bu işlemlere aykırı olarak tasfiye bakiyesinin dağıtımının gerçekleştirilmesi TTK m. 553 vd. hükümlerine göre tasfiye memurlarının sorumluluğuna neden olacaktır.

⁹⁹⁸ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 49.

⁹⁹⁹ Anonim şirketlerde pay sahiplerine tanınan malvarlığı hakları hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Pulaşlı**, C. 3, s. 1911 vd..

¹⁰⁰⁰ *Budliger* tarafından ileri sürülen bu görüşe yapılan atıflar için bkz. **Kervankıran**, s. 243; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 50.

tasfiye paylarının tespiti ise, tasfiye sonunda elde edilen gelirin tespit edilmesine bağlıdır.¹⁰⁰¹. Bununla birlikte pay sahipleri tarafından taahhüt edilen sermayenin ödenmiş olan kısımları da bu tespitlerin yapılmasında dikkate alınmaktadır (bkz. TTK m. 508, m. 543/1)¹⁰⁰².

Sonuç olarak, şirketin kurulması anından başlayarak sona ermesiyle birlikte tasfiye işlemlerinin sonuçlandığı ana kadar elde edilen gelirlerden şirkete ait borçlar ödendikten ve pay sahiplerine iade edilmesi gereken pay bedelleri iade edildikten sonra, her pay sahibine düşecek pay, “tasfiye payı” olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla pay sahiplerinin kendilerine düşen tasfiye payını talep etme haklarının doğması için şirketin tasfiye yapılmasını gerektirecek bir şekilde sona ermesi şarttır. Tasfiye payı alma hakkının paya bağlı bir hak olması, anonim şirketlerde payların devredilebilmesine ilişkin koşullar sağlandığında tasfiye payı alma hakkının da el değiştireceği anlamına gelmektedir¹⁰⁰³.

3. Tasfiye Payı Alma Hakkının Hukuki Niteliği, Sınırlandırılması ve Tamamen Kaldırılması

Tasfiye payı alma hakkının hukuki niteliği konusunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Bu durum 6762 sayılı Kanun’da yer alan müktesep haklara ilişkin eTTK m. 385 hükmünde, müktesep hak kavramının hem tanımına yer verilmiş olması hem de tasfiye payı alma hakkının müktesep hak niteliğinde olduğunun açıkça belirtilmiş olmasına karşın, 6102 sayılı TTK’ da bu konuda açık bir düzenleme yapılmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

eTTK m. 385’in yeni Kanun’da karşılığını oluşturan TTK m. 452’de, müktesep ve vazgeçilmez haklar saklı kalmak kaydıyla, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, Kanun’da öngörülen şartlara uyularak genel kurulun esas sözleşme hükümlerini değiştirebileceği düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemede, 6762 sayılı Kanun döneminde olduğu gibi, müktesep haklara ilişkin herhangi bir tanıma yer verilmediği ve müktesep hakları örnekleyici biçimde sayma yoluna gidilmediği

¹⁰⁰¹ Kervankıran, s. 243; Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 50.

¹⁰⁰² Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 50.

¹⁰⁰³ Ayrıca bkz. “4. Dağıtımın Yapılacağı Hak Sahipleri” başlığı altında yapılan açıklamalar.

görülmektedir¹⁰⁰⁴. Oysa eTTK m. 385/2’de müktesep hak kavramı, “münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz.” şeklinde ifade edilmekteydi. Hükümde “genel kurula katılma, oy kullanma, iptal davası açma, kâr payı alma, tasfiye sonucuna katılma” hakları müktesep haklara örnek olarak verilmekteydi¹⁰⁰⁵. Ancak genel kurula katılma, oy kullanma ve iptal davası açma hakları “vazgeçilmez haklar”, diğer bir deyişle “pay sahiplerinin rızası olsa dahi üzerinde değişiklik yapılması mümkün olmayan haklar” kapsamında yer aldığından bu düzenleme, doktrinde eleştirilere maruz kalmaktaydı¹⁰⁰⁶.

6762 sayılı Kanun’un aksine, 6102 sayılı TTK’ da tasfiye payı alma hakkının hukuki niteliğinin belirlenmemesi, bu hususun aydınlatılmasını gerektirmektedir. TTK m. 507/1 hükmünde, anonim şirketin sona ermesi halinde her pay sahibinin “esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılacağı” düzenlenmiştir. Hükme göre, esas sözleşmede tasfiye payı alma hakkına ilişkin farklı bir düzenleme öngörülmesi mümkündür. Dolayısıyla tasfiye payı alma hakkı, vazgeçilmez haklar kategorisinde yer almamaktadır¹⁰⁰⁷. Zira bir hakkın vazgeçilmez hak olarak nitelendirilebilmesi için, pay sahiplerinin rızasının bulunması halinde bile üzerinde değişiklik yapılamaması gerekmektedir¹⁰⁰⁸.

Müktesep haklar ise doktrinde, pay sahiplerinin rızası olmaksızın üzerinde tasarruf imkânı bulunmayan haklar olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁰⁹. Bununla birlikte

¹⁰⁰⁴ Ayrıca bkz. TTK m. 452 gerekçesi. Söz konusu hükmün gerekçesinde, müktesep hak kavramının yeni Kanun’da da muhafaza edildiği, müktesep hakları yetersiz bir şekilde tanımlayan eTTK m. 385/2’nin Kanun’a alınmadığı ifade edilmektedir.

İsviçre hukukunda eTTK m. 385 hükmünün mehzını oluşturan ve müktesep haklara yer veren OR. Art. 646, 1991 yılında yapılan değişiklik neticesinde hüküm yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak söz konusu hüküm Kanun’dan çıkarılmış olsa da, tasfiye payı alma hakkının hüküm yürürlükten kaldırılmadan önce olduğu gibi pay sahibinin müktesep hakları arasında yer aldığı kabul edilmektedir (bkz. **Kervankıran**, s. 246). Ayrıca bkz. **Pulaşlı**, C. 3, s. 1942 vd.; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 216.

¹⁰⁰⁵ Bu haklardan bir kısmı “Butlan” başlıklı TTK m. 447/1-a hükmünde vazgeçilmez haklar kapsamında değerlendirilmektedir.

¹⁰⁰⁶ **Domaniç**, C. 2, s. 932; **İmregün**, 1989, s. 329. Ayrıca bkz. **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 264; **Nuri Erdem**, “6102 sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep” (Kazanılmış) Hakları” *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 2, S. 1, (2012): s. 36; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 51. Vazgeçilmez hak kavramı için ayrıca bkz. **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 348 vd.; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 265-266; **Erdem**, *Müktesep Hak*, s. 30-31.

¹⁰⁰⁷ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 52-53.

¹⁰⁰⁸ **Domaniç**, C. 2, s. 928-929; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 348, N. 14-28; **Pulaşlı**, C. 3, s. 2158, N. 13; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 266.

¹⁰⁰⁹ **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 348, N. 14-27; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 217; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 264. Ayrıca bkz. **Erdem**, *Müktesep Hak*, s. 31.

mutlak ve nispi müktesep hak olarak ikili bir ayrıma gidildiği görülmektedir. Pay sahiplerinin rızası olmadan üzerinde tasarrufta bulunulamayan haklar mutlak müktesep hak; şirket ve alacaklıların menfaatine olan durumlarda hakkın özünü etkilememek kaydıyla sınırlandırılması mümkün olan haklar ise, nispi müktesep hakların kapsamında kabul edilmektedir¹⁰¹⁰. Bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiye payı alma hakkı, nispi müktesep hak olarak kabul edilmelidir¹⁰¹¹. Zira anonim şirketin esas sözleşmesinde, sona eren şirketin malvarlığının dağıtımına ilişkin başka bir hüküm öngörülebileceği gibi, tasfiye payı üzerinde imtiyaz oluşturan paylar çıkarılması (bkz. TTK m. 478) veya tasfiye payına katılma hakkı veren intifa senetlerinin çıkarılması (bkz. TTK m. 503) ile tasfiye payı alma hakkı sınırlandırılabilir¹⁰¹².

Tasfiye bakiyesinin dağıtımına ilişkin esas sözleşmeye hüküm konulması, şirketin kuruluş aşamasında veya sonradan esas sözleşmeye ilave edilmek suretiyle söz konusu olabilmektedir. Bu iki durumun birbirinden ayırt edilmesi gerekir. Kurulusta esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkından yoksun bırakılmaları, örneğin, tasfiye paylarının kamu yararına faaliyet gösteren kurumlara veya diğer üçüncü kişilere verileceğinin kararlaştırılması mümkündür¹⁰¹³. Ancak kuruluş aşamasından sonra esas sözleşmeye bu yönde bir hüküm konulması oybirliği ile alınacak bir kararın varlığını gerektirir¹⁰¹⁴. Pay sahiplerinin tamamının değil

¹⁰¹⁰ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Erdem, Müktesep Hak**, s. 32 vd..

¹⁰¹¹ **Pulaşlı, C. 3**, s. 1944, N. 89; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 552-553; **Bilgili/Demirkapı**, s. 524; **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 53; **Şener, Ek Tasfiye**, s. 216; **Ayhan/Çağlar/Özdamar, 2019**, s. 431; **Ayhan/Çağlar/Özdamar**, s. 388. Tasfiye payı alma hakkının müktesep hak olarak kabul edilmesinin, pay sahiplerinin korunması açısından önemli olduğu yönünde bkz. **Çakı**, s. 139. Aksi yönde görüş bildiren **Karahan**, kâr payı ve tasfiye payı üzerindeki hakların bütününe sınırlandırmaz nitelikte müktesep hak teşkil etmediğini, doktrinde yapılan müktesep haklara ilişkin ayrımları kabul etmediğini, bir hak müktesep hak ise artık o hak üzerinde pay sahiplerinin rızası dışında hiçbir değişiklik yapılamayacağını ifade etmektedir. Yazara göre, eTTK m. 385 hükmünün anlam kazanması amacıyla, hakların bütününe değil, yalnızca özlerinin pay sahipleri lehine müktesep hak teşkil ettiğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Hakkın özünün tespit edilmesi ise, somut olayın şartları göz önüne alınarak objektif iyi niyet kuralları yorumlanması ile mümkün olacaktır (**Karahan, Tasfiye**, s. 220-221). **Karaman Coşgun** ise, tasfiye payı alma hakkının esas sözleşme ile tamamen kaldırılabilmesi mümkün olduğundan bu hakkın müktesep hak niteliğinde olmadığını belirtmektedir (**Karaman Coşgun**, s. 241). **Kervankıran**, tasfiye payı alma hakkının mutlak müktesep hak niteliğinde olduğu, ilgili pay sahibinin rızası bulunmadan genel kurul kararıyla sınırlandırılmayacağı görüşündedir (**Kervankıran**, s. 246).

¹⁰¹² Ayrıca bkz. **Pulaşlı, C. 3**, s. 1944 vd.; **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 53 vd.; **Karaman Coşgun**, s. 242 vd.; **Kervankıran**, s. 246 vd..

¹⁰¹³ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 553; **Pulaşlı, C. 3**, s. 1945, N. 93; **Şener, Ek Tasfiye**, s. 216; **Kervankıran**, s. 248-249; **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 54. Aksi yönde bkz. **Arslanlı, C. 4-5**, s. 233; **Domanıç, C. 2**, s. 935; **Karahan, Tasfiye**, s. 227-228.

¹⁰¹⁴ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 553; **Pulaşlı, C. 3**, s. 1945, N. 93; **Şener, Ek Tasfiye**, s. 216; **Kervankıran**, s. 249; **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 54.

de bir kısmının tasfiye payı alma hakkının kaldırılmasında ise, esas sözleşmenin değiştirilebilmesi için yalnızca ilgili pay sahiplerinin onay vermesi yeterli olacaktır¹⁰¹⁵.

Doktrinde bir kısım yazar, tasfiye payı alma hakkının sınırlandırılmasının mümkün olduğunu kabul etmekle birlikte, anonim şirketlerin yalnızca iktisadi amaçlarla kurulabileceğinden bahisle, tamamen ortadan kaldırılamayacağını savunmaktadır¹⁰¹⁶. Kanaatimizce, anonim şirketlerin kâr elde etme ve bu kârı pay sahipleri arasında paylaşma amacı, tasfiye payı alma hakkını kapsamamaktadır. Diğer bir deyişle anonim şirketler tasfiye payı dağıtmak amacıyla kurulmamaktadır¹⁰¹⁷. Aynı şekilde pay sahiplerinin şirkete katılmak istemelerinde de kâr payı alma hakkına nazaran tasfiye payı önemli bir etken oluşturmamaktadır¹⁰¹⁸. Hatta köklü ve kurumsallaşmış şirketlerde tasfiyenin gerçekleşmesi uzak bir ihtimal olarak görülmektedir¹⁰¹⁹. Bu nedenlerle pay sahiplerinin tasfiye paylarından tamamen mahrum bırakılmasına hukuki bir engel bulunmadığı düşüncesindeyiz.

TTK m. 478/1 uyarınca, ilk esas sözleşme ile veya esas sözleşmede sonradan yapılacak bir değişiklik ile tasfiye payı üzerinde imtiyaz oluşturan paylar çıkarılması mümkündür. Esas sözleşme değişikliği için sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oy vermesi gereklidir (TTK m. 421/3). Nisabın ilk toplantıda sağlanamaması halinde, takip eden toplantılarda da aynı nisap aranacaktır (TTK m. 421/4). Şirketin kuruluşunda tasfiye payları üzerinde imtiyazlı pay oluşturulmadıysa, esas sözleşme değişikliği ile imtiyazlı pay oluşturulması halinde TTK m. 454 hükmü gereği, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun bu sözleşme değişikliğine onay vermesi gerekli değildir¹⁰²⁰. Zira tasfiye payında imtiyaz oluşturulması açısından imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun toplanmasından söz edilebilmesi için, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edecek nitelikte bir esas sözleşme değişikliğinin

¹⁰¹⁵ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 54 vd..

¹⁰¹⁶ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 233; **Domaniç**, C. 2, s. 935. *Karahan* ise, pay sahiplerinin şirkete katılımlarında tasfiye payı elde etme amaçlarının bulunmadığını belirterek aksi görüşte olan diğer yazarlardan ayrılmaktadır. Ancak bu durumun tasfiyenin gerçekleşmesi halinde tasfiye payının istenmeyeceği anlamına gelmeyeceğini, tasfiye payının pay sahiplerinin elinden tamamen alınmasının mümkün olmadığını ifade etmektedir (bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 227-228).

¹⁰¹⁷ Aynı yönde bkz. **Kervankıran**, s. 248; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 53-54. Anonim şirketlerin iktisadi amaçlarla kurulmasının tasfiye payının ortadan kaldırılmasına engel olmadığı yönünde bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 553; **Pulaşlı**, C. 3, s. 1945, N. 93a. Tasfiye payı alma hakkının tamamen kaldırılabilmesine ilişkin ayrıca bkz. **Karaman Coşgun**, s. 243, 246; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 216.

¹⁰¹⁸ Aynı yönde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 227.

¹⁰¹⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 227; **Kervankıran**, s. 248; **Pulaşlı**, C. 2, s. 1944, N. 90.

¹⁰²⁰ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 55.

yapılması gereklidir¹⁰²¹. Bu nedenle henüz imtiyazlı pay bulunmuyorken yapılan esas sözleşme değişikliği ile imtiyazlı pay oluşturulması herhangi bir hak ihlali oluşturmayacaktır¹⁰²². Ancak ilk esas sözleşmede ya da daha sonraki bir aşamada tasfiye payı üzerinde imtiyazlı paylar oluşturulmuşsa, sonradan bunların haricinde başka imtiyazlı paylar da oluşturulmak istendiğinde, esas sözleşme değişikliği ayrıca imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu tarafından TTK m. 454'de öngörülen nisaplar ile onaylanmalıdır¹⁰²³.

4. Dağıtımın Yapılacağı Hak Sahipleri

Pay sahipliği hakları kapsamında yer alan tasfiye payı alma hakkı, esas sözleşmede tasfiye bakiyesinin dağıtımına ilişkin farklı bir düzenleme yapılmadığı sürece, dağıtım esnasında pay sahipliği sıfatı bulunanlara aittir¹⁰²⁴. Kurulda taahhüt edilen sermaye bedelinin ödenmemesi nedeniyle pay sahibinin ıskat yaptırımıyla karşı karşıya kalması, yani pay sahipliği haklarından yoksun bırakılması halinde (TTK m. 483/1), tasfiye payı alma hakkı da söz konusu olmayacaktır. Ancak sermaye artırımında pay taahhüdünde bulunulması ve bu paylar hakkında ıskat yaptırımının uygulanması durumunda, pay sahibinin sadece bu paylara denk gelen tasfiye payı alma hakkı sona ermektedir¹⁰²⁵. Anonim şirketlerde sermaye azaltımında pay sayısının indirilmesi, şirket paylarından bir kısmının yok edilerek, bu paylardan doğan pay sahipliği haklarının bir daha canlanmamak üzere sona ermesi şeklinde de gerçekleşebilmektedir¹⁰²⁶. Payların bu şekilde itfa edilmesi tasfiye payı alma hakkını da sona erdirir¹⁰²⁷.

Anonim şirketlerde pay üzerinde intifa hakkı tesis edilmesi halinde, genel kurulda oy kullanma hakkı haricinde pay sahipliği haklarının kimler tarafından kullanılabilceği hakkında Kanun'da açıklık bulunmamaktadır. Oy hakkına ilişkin TTK m. 432/2 hükmünde ise, bir pay üzerinde intifa hakkı bulunması halinde, aksi

¹⁰²¹ İmtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmesi ve ihlal kavramının anlamına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Aktaş**, s. 111 vd..

¹⁰²² **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 55.

¹⁰²³ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 55; **Karaman Coşgun**, s. 244.

¹⁰²⁴ Pay sahipliği sıfatının tespitinde pay defterinde yer alan kayıtlar önem taşımaktadır (TTK m. 499/4). Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından kayden takibi yapılan nama yazılı paylarda bu kayıtlara da bakılması gerekmektedir (bkz. TTK m. 499/5). Pay defterinde kayıtlı olmayan bir kişi pay sahibi olduğunu iddia ediyorsa, bu kişiye pay defterinin aksini ispat imkânı verilmesi gerektiği yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 248.

¹⁰²⁵ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 57.

¹⁰²⁶ **Ayhan/Çağlar/Özdamar**, s. 364.

¹⁰²⁷ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 57.

kararlaştırılmamışsa, oy hakkının intifa hakkı sahibi tarafından kullanılacağı düzenlenmiştir.

İntifa hakkı, aksi yönde bir düzenleme olmadıkça sahibine, “tam yararlanma yetkisi” vermektedir (TMK m. 794/2). Bu bağlamda, intifa hakkı sahibinin intifa hakkına konu olan malı zilyetliğinde bulundurma, yönetme, kullanma ve ondan yararlanma yetkileri bulunmaktadır (TMK m. 803/1). İntifa hakkının sona ermesi ise konusunun tamamen yok olması, sürenin sona ermesi, hak sahibinin vazgeçmesi veya ölümü ile gerçekleşmektedir (TMK m. 796). Bu durumlardan birinin gerçekleşmemesi halinde, şirketin tasfiye sürecine girmesi payları ortadan kaldırmayacağından pay üzerindeki intifa hakkı da varlığını devam ettirecektir. Tasfiye payı, intifa hakkı sahibine verilen yetkilerin kapsamına giren bir semere (getiri) niteliğinde deđildir¹⁰²⁸. Tasfiye payı, üzerinde intifa hakkı bulunan payın ikame değeri olarak kabul edilmektedir¹⁰²⁹. Bu nedenle tasfiye payına ilişkin ödemenin pay sahibine yapılması söz konusu olacak, tasfiye payı üzerindeki intifa hakkı ise intifa hakkını sona erdiren sebeplerden biri gerçekleşmedikçe devam edecektir¹⁰³⁰.

Anonim şirketin kendi paylarını iktisap etmesi halinde, şirket tarafından iktisap edilen paylar hesaba katılmadan tasfiye bakiyesinin pay sahipleri arasında dağıtımı gerçekleştirilecektir. şirket iktisap ettiği paylara ilişkin tasfiye payından yararlanamayacaktır. Bu durum şirketin iktisap ettiği kendi paylarının, bedelsiz payların iktisabı dışında şirkete pay sahipliği hakkı vermemesinden kaynaklanmaktadır (TTK m 389)¹⁰³¹.

Yavru şirketin ana şirketin paylarını iktisabında ise, TTK m. 389 hükmünde, bu paylara ait oy hakkı ile buna bağlı hakların donacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla tasfiye payı alma hakkının malvarlığı hakları kapsamında yer alması nedeniyle, yavru şirkete sahip olduğu paylar karşılığında tasfiye bakiyesinden ödeme yapılabilir¹⁰³².

¹⁰²⁸ **Tekil**, s. 445-446; **Abuzer Kendigelen**, *Anonim Ortaklık Payı  zerinde İntifa Hakkı*, (İstanbul: Beta Yayınları, 1994), s. 192.

¹⁰²⁹ **Kendigelen**, *İntifa*, s. 192.

¹⁰³⁰ **Arslanlı, C. 4-5**, s. 232; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 238; **Tekil**, s. 446; **Tekinalp/Poroy/ amoğlu**, s. 875, N. 1602b; **Kendigelen**, *İntifa*, s. 192; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 58; **Karaman Coşgun**, s. 251.

¹⁰³¹ Ayrıca bkz. ** eliktaş**, s. 211; **Türk**, *Kendi Paylarını Edinme*, s. 299.

¹⁰³² **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 59; **Karaman Coşgun**, s. 232, 249.

Anonim şirketlerde pay devrinin serbestliği ilkesinin istisnasını oluşturan bağlam kuralları açısından da bir değerlendirme yapılması gerekmektedir¹⁰³³. Kanuni bağlam olarak ifade edilen kurallar, şirketin tasfiye sürecine girmesi halinde de geçerliliğini korumaktadır. TTK m. 491/1 hükmüne göre, bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar¹⁰³⁴, “miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri, cebri icra yoluyla devir” haricinde ancak şirketin onayı ile devrolunabilir. Devralan tarafın pay sahipliği sıfatını kazanabilmesi şirketin vereceği onaya bağlıdır. Şirketin onay vermeyi reddetmesi ise yalnızca devralanın ödeme yeterliliğinin şüpheli olması ve şirket tarafından istenen teminatın verilmemesi halinde mümkündür (TTK m. 491/2). Söz konusu düzenlemeler sermaye şirketi olan anonim şirketlerde sermayenin korunması amacıyla getirilmiştir¹⁰³⁵. Şirkete pay sahibi olarak ödeme yeterliliği bulunan bir kimsenin girmesi şirketin zarara uğramaması açısından önem taşımaktadır. Devralanın ödeme yeterliliğinin bulunması veya teminat göstermesinin gerekli olması aynı zamanda alacaklıların korunması düşüncesine dayanmaktadır¹⁰³⁶. Ancak dış tasfiye işlemlerinin tamamlandığı ve dolayısıyla şirketin tüm borçlarının ödenmiş olduğu, pay bedellerinin iade edildiği ve tasfiye bakiyesinin dağıtımına gelindiği aşamada şirketin ve alacaklıların zarara uğramasından söz edilemeyeceğinden kanuni bağlam hükümlerinin uygulanması ve şirketin devre onay vermesi gerekli değildir¹⁰³⁷. Dolayısıyla tasfiye bakiyesinin dağıtımında ödeme payı devralana yapılacaktır. Bahsi geçen aşamadan önce ise, ödeme yeterliliğinin bulunmaması ve şirketçe istenen teminatın gösterilmemesi üzerine şirketin onay vermeyi reddetmesi halinde devralan pay sahipliği sıfatını kazanamayacağından, tasfiye payı, payını devredemeyen pay sahibine ödenecektir¹⁰³⁸.

¹⁰³³ Pay devrinin serbestliği ilkesi hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Bozkurt**, *Bağlam*, s. 4 vd..

¹⁰³⁴ Her ne kadar kanuni ifade olarak nama yazılı paylar ibaresi kullanılmış olsa da, esasen bu kavram ile bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı pay senetleri veya çıplak (senede bağlanmamış) nama yazılı payların devri kastedilmektedir.

¹⁰³⁵ **Bozkurt**, *Bağlam*, s. 21. Bağlaman amaçları hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Bozkurt**, *Bağlam*, s. 20 vd..

¹⁰³⁶ **Bozkurt**, *Bağlam*, s. 17-18.

¹⁰³⁷ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 61; **Karaman Coşgun**, s. 249.

¹⁰³⁸ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 61; **Karaman Coşgun**, s. 249.

TTK m. 492/1 hükmü gereği, nama yazılı payların ancak şirket onayı ile devredilebileceğinin¹⁰³⁹ esas sözleşme ile öngörülmesi de mümkündür¹⁰⁴⁰. Ancak kanuni bağlamın aksine, şirketin tasfiye sürecine girmesi halinde esas sözleşme ile pay devrine getirilen sınırlamalar, diğer bir deyişle “esas sözleşmesel bağlam” kuralları düşmektedir (TTK m. 492/3)¹⁰⁴¹. Bu nedenle de payların serbestçe devredilmesi mümkün olacaktır. Dolayısıyla şirketin tasfiye sürecine girmesinden sonra yapılan pay devrinde, bağlam hükümleri etkisini kaybettiğinden devralan bakımından sonuç doğurmayacak ve pay defterine kaydı yapılan devralan tasfiye payı alma hakkına da sahip olacaktır¹⁰⁴².

Ancak şirketin tasfiye sürecine girmesinden önce pay devrinin esas sözleşmesel bağlam nedeniyle reddedilmesi ve reddin tamamlanması halinde, payların borsaya kote edilmiş veya edilmemiş olmaları açısından ayrı bir değerlendirme yapılmalıdır¹⁰⁴³. TTK m. 494/1 hükmü uyarınca, borsaya kote edilmemiş¹⁰⁴⁴ nama yazılı payların tasfiyeden önce devrine onay verilmediği takdirde, payın mülkiyeti ve paya bağlı tüm haklar devredende kalır. Bu durumda tasfiye payına ilişkin ödeme de pay defterinde kayıtlı bulunan payını devretmek isteyen kişiye yapılacaktır¹⁰⁴⁵. Şirket tarafından pay devrine onay verilinceye kadar işlem askıda kalacaktır¹⁰⁴⁶. Şirketin onay talebini almasından itibaren “en geç üç ay içinde” reddetmemesi veya onay talebini reddetmede haksız olması halinde, şirket tarafından pay devrine onay vermiş sayılacaktır (TTK m. 494/3).

Payların “miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla” devrinde ise, “mülkiyet ve malvarlığına ilişkin haklar derhal, genel kurula katılma haklarıyla oy hakları ise ancak şirketin onayı ile birlikte” devralana

¹⁰³⁹ 6102 sayılı TTK’ da, Alman hukukundan farklı olarak, devrin pay defterine kayıt edilmesinden kaçınılması yerine şirketin onay vermesi gerektiği şeklinde düzenleme yapılmıştır. Ayrıca pay devrinin yasaklanabileceği değil, sadece sınırlanabileceği öngörülmektedir. bkz. **Bozkurt, Bağlam**, s. 14 vd..

¹⁰⁴⁰ Anonim şirketlerde esas sözleşmenin asgari içeriğini düzenleyen TTK m. 339 hükmünde, getirilecekse payın devrine ilişkin sınırlamaların da esas sözleşmede yer alması gerektiği ifade edilmektedir. bkz. TTK m. 339/2-d.

¹⁰⁴¹ Şirketin tasfiyeye girmesi halinde bağlam hükümlerinin etkisizleşmesine ilişkin ayrıca bkz. **Bozkurt, Bağlam**, s. 44; **Necdet Uzel, Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam**, 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013), s. 143-145. TTK m. 492/3 hükmünün gerekçesinde, tasfiye halindeki bir şirkette bağlam hükümlerinin konulmasını haklı gösteren sebepler ortadan kalkacağı için ilgili hükmün düzenlendiği ifade edilmektedir.

¹⁰⁴² **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 62; **Karaman Coşgun**, s. 249.

¹⁰⁴³ **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 62; **Karaman Coşgun**, s. 249.

¹⁰⁴⁴ Borsaya kote edilme kavramı hakkında ayrıca bkz. **Bozkurt, Bağlam**, s. 62 vd..

¹⁰⁴⁵ **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 63; **Karaman Coşgun**, s. 249-250.

¹⁰⁴⁶ **Bozkurt, Bağlam**, s. 204.

gececektir (TTK m. 494/2)¹⁰⁴⁷. Bu durumda şirketin devre onay vermeyi reddetmesi, ancak TTK m. 494/3 hükmünde öngörülen üç aylık süre içerisinde payları devralana gerçek değeri ile devralmayı önermesi suretiyle mümkün olacaktır (TTK m. 493/4). Şirketin devre onay vermemesi halinde, tasfiye bakiyesinin payları gerçek değeri ile alan ya da devir öncesinde pay sahibi olan kişilere değil, şirketin tasfiye sürecine girmesi ile birlikte, diğer pay sahiplerine dağıtılması söz konusu olacaktır¹⁰⁴⁸. Çünkü bu dönemde payların mülkiyeti önceki pay sahibine değil, şirkete aittir¹⁰⁴⁹.

Borsaya kote edilmemiş payların tasfiyeden önce devrinde, şirket tarafından onay talebinin alınmasından itibaren “en geç üç ay içinde” reddedilmemesi veya onay talebini reddetmede haksız olunması halinde pay devrine onay verildiği anlamına gelmektedir (TTK m. 494/3). Dolayısıyla tasfiye halinde tasfiye payına ilişkin ödeme devralana yapılacaktır¹⁰⁵⁰.

Kanun’da öngörülen üç aylık süre henüz dolmadan şirketin tasfiye sürecine girmesi ise, esas sözleşme ile payın devrine getirilen sınırlamaları ortadan kaldıracak ve üç aylık sürenin bitimi beklenilmeden devralana tasfiye payına ilişkin ödeme yapılabilecektir¹⁰⁵¹.

Borsaya kote edilmiş¹⁰⁵² nama yazılı payların borsada iktisap edilmesi halinde, “borsada gerçekleştirilen işlemler neticesinde satın alınan payların pay defterine kaydedilmesinden imtina edilememesi¹⁰⁵³” (SPK m.137/3) ve paylardan kaynaklanan hakların payların devri ile birlikte devralana geçmesi söz konusu olacaktır (TTK m.

¹⁰⁴⁷ Payın mülkiyeti kazanılmış olmasına rağmen, tanınma talebinde bulunulmaması, diğer bir deyişle, şirket tarafından payları devralan kişinin bilinmemesi nedeniyle, paydan kaynaklanan hakların kullanılması mümkün değildir. Bu durumda devir öncesinde pay sahibi olanın da mülkiyet hakkı bulunmadığından hakları kullanması söz konusu olmayacaktır (**Uzel, Bağlam**, s. 157 vd.).

¹⁰⁴⁸ **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 64.

¹⁰⁴⁹ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Bozkurt, Bağlam**, s. 230 vd. ve s. 241 vd.; **Uzel, Bağlam**, s. 157-160.

¹⁰⁵⁰ **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 64; **Karaman Coşgun**, s. 250.

¹⁰⁵¹ **Karaman Coşgun**, s. 250; **Al Kılıç, Tasfiye Payı**, s. 64.

¹⁰⁵² Borsaya kote edilmiş pay kavramının anlamı hakkında ayrıca bkz. **Özlem Ata**, “Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Payların Devri”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 2, (2019): s. 4-6; **Bozkurt, Bağlam**, s. 63 vd..

¹⁰⁵³ Söz konusu düzenlemenin nama yazılı payların borsadan iktisabı halinde, bunların pay devrine ilişkin sınırlamalara tabi olmayacağı ve borsadan iradi bir şekilde iktisap edilen nama yazılı paylarda bağlam hükümlerinin ortadan kaldırılmasının amaçlandığı şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **Bozkurt, Bağlam**, s. 295 vd..

497/1). Bu nedenle tasfiye halinde tasfiye bakiyesinden pay alma hakkı payı borsada iktisap eden tarafa ait olacaktır¹⁰⁵⁴.

Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsa dışında iktisap edilmelerinde hakların geçişi, TTK m. 497/1 uyarınca “pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için devralanın şirkete başvuruda bulunması ile” gerçekleşecektir. Bu durumda pay sahipliği sıfatı şirket tarafından tanınmaya kadar devralan, “paylardan doğan, genel kurula katılma ve oy hakkı ile oy hakkına bağlı diğer hakları” kullanamayacaktır. Ancak bu haklar dışında kalan pay sahipliği haklarının ve dolayısıyla tasfiye payı alma hakkının kullanılmasında devralan bir sınırlamaya tabi değildir (TTK m. 497/2)¹⁰⁵⁵. Payların “miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla iktisap edilmeleri” halinde ise, şirket tarafından onay verilmeyerek devralanın pay sahipliği sıfatını kazanması engellenemeyecek ve tasfiye payına ilişkin ödeme devralana yapılacaktır (TTK m. 495/3)¹⁰⁵⁶.

5. Tasfiye Payının Hesaplanması

a) Genel Olarak

Tasfiye payının hesaplanmasına ilişkin esaslar, 6102 sayılı TTK’ da çeşitli düzenlemelerle hüküm altına alınmıştır. TTK m. 507/1’de şirketin sona ermesi halinde her pay sahibinin, sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin esas sözleşmede başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılacağı düzenlenmektedir. TTK m. 508/1’de ise, tasfiye payının pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edileceği ifade edilmektedir. Son olarak TTK m. 543/1’e göre, şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri iade edildikten sonra kalan varlığı (tasfiye bakiyesi), esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılacaktır.

TTK m. 543 hükmünün 6762 sayılı Kanun’daki karşılığı olan eTTK m. 447’de, tasfiye sonunda pay sahiplerine dağıtılacak olan tutarın belirlenmesine ilişkin olarak,

¹⁰⁵⁴ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 65.

¹⁰⁵⁵ Ayrıca bkz. **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 65; **Karaman Coşgun**, s. 250.

¹⁰⁵⁶ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 65, dn. 75. TTK m. 495/3’de öngörülen özel iktisap halleri haricinde payların borsa dışında iktisap edilmelerinde TTK’ da izin verilen bağlam hükümlerine dayanılabileceği, SPK m. 137/3 düzenlemesinin yalnızca borsa içi iktisap halinde uygulanacağı yönünde bkz. **Bozkurt**, *Bağlam*, s. 308.

şirkete ait borçların ödenmesinden sonra kalan miktarın esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve paylara bağlı olan imtiyaz hakları oranında dağıtılacağı ifade edilmekteydi. Şirketin borçlarının ödenmesinden sonra, pay bedellerinin iade olunması gerektiğine dair Kanun'da bir ibarenin yer almaması ise, pay bedelleri iade edilmeden yapılacak olan dağıtımın bazı pay sahipleri lehine Kanun'a aykırı imtiyazlar oluşturulmasına yol açması nedeniyle eleştirilmekteydi¹⁰⁵⁷. Bu nedenle ilgili hüküm isabetli bir şekilde, tasfiye bakiyesinin dağıtımının ancak şirket borçlarının ödenmesini takiben pay bedelleri de iade edildikten sonra gerçekleştirilebileceğine ilişkin kısım eklenmek suretiyle yeniden düzenlenmiştir¹⁰⁵⁸.

Tasfiye payının hesaplanmasına ilişkin düzenlemelerin “esas sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça” uygulanacağı görülmektedir. Bu nedenle çalışmamızda esas sözleşmede hüküm bulunması ve bulunmaması ihtimalleri çerçevesinde bir değerlendirme yapılacaktır.

b) Esas Sözleşmede Tasfiye Bakiyesinin Dağıtımına İlişkin Hüküm Bulunması Halinde

TTK m. 543/1 hükmü, tasfiye bakiyesinin dağıtımında esas sözleşme ile farklı bir usul belirlenmediği takdirde uygulama alanı bulacağından, TTK m. 543/1 emredici nitelikte bir düzenleme değildir¹⁰⁵⁹. Dolayısıyla esas sözleşmede tasfiye bakiyesinin pay sahiplerine dağıtımını yerine, tasfiye paylarının kamu yararına faaliyet gösteren kurumlara veya diğer üçüncü kişilere verileceğinin kararlaştırılması gibi başka bir usulün belirlenmesi mümkündür¹⁰⁶⁰. Bununla birlikte, ödenmiş sermaye paylarının tasfiye

¹⁰⁵⁷ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 553, N. 925; Karahan, *Tasfiye*, s. 229; Doğanay, C. 2, s. 1307-1308; Uçar, s. 274.

¹⁰⁵⁸ Ayrıca bkz. TTK m. 543/1 gerekçesi.

¹⁰⁵⁹ Aynı yönde bkz. Kervankıran, s. 253; Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 67. Ayrıca bkz. 1. Bölüm, “D. Tasfiyenin Hukuki Niteliği” başlığı altında yapılan açıklamalar.

Dış tasfiye işlemleri tamamlanmadan iç tasfiye aşamasına geçilemeyeceğinden, Kanun'da öngörülen usulden farklı bir belirleme yapıldığında alacaklıların haklarının ihlal edilmesi söz konusu olmayacaktır (bkz. Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 67).

¹⁰⁶⁰ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 553; Pulaşlı, C. 3, s. 1945, N. 93a; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 216; Kervankıran, s. 248-249; Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 54; Karaman Coşgun, s. 246. Ayrıntılı bilgi için bkz. “3. Tasfiye Payı Alma Hakkının Hukuki Niteliği, Sınırlandırılması ve Tamamen Kaldırılması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

Ancak tasfiye bakiyesinin belirli bir amaca özgülenerek işletilmesi tasfiyenin amacı ve tasfiye memurlarının görevi ile bağdaşan bir durum değildir. Ayrıca tasfiye sürecinin bir an önce bitirilmesi gerekliliğine de aykırılık oluşturmaktadır. Bununla birlikte bir vakıf kurularak, tasfiye bakiyesinin vakfın malvarlığını oluşturacağı hususunun esas sözleşmede öngörülmesi mümkündür. Tasfiye memurlarının

bakiyesine dâhil olacağı, pay bedellerinin tamamı ödenmemiş olsa bile itibari değere göre dağıtım yapılacağı, tasfiye bakiyesinin esas sözleşmede belirlenen imtiyazlar oranında dağıtılacağı gibi hükümler de esas sözleşmeye konulabilir¹⁰⁶¹. Esas sözleşmede tasfiye bakiyesinin tamamı hakkında düzenleme yapılabileceği gibi, tasfiye bakiyesinin bir kısmını içeren bir hüküm de öngörülebilir¹⁰⁶².

Anonim şirket esas sözleşmesinde düzenleme yapılarak, tasfiye bakiyesinde imtiyaz oluşturan paylar¹⁰⁶³ (TTK m. 478) veya tasfiye payına katılma hakkı veren intifa senetleri çıkarılması (TTK m. 502-503) yoluyla tasfiye payı alma hakkının sınırlandırılması da mümkündür¹⁰⁶⁴. Tasfiye payında imtiyaz öngörülmesi halinde, dağıtımın imtiyazlı paylar göz önünde bulundurularak yapılması gerekmektedir. Kanun'un emredici hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla, çeşitli imtiyazlar oluşturulabilmesi mümkündür¹⁰⁶⁵. Örneğin, tasfiye bakiyesinden bazı pay sahiplerine diğer pay sahiplerine kıyasen daha yüksek oranda ödeme yapılması, tasfiye bakiyesinden öncelikle imtiyazlı pay sahiplerinin yararlandırılması ve geride kalan bir tutar varsa adi paylar açısından dağıtımın yapılması, pay bedellerinin iadesinden sonra kalan mevcudun belirli bir oranda imtiyazlı pay sahiplerine tahsis edilmesi ve sonrasında kalan miktarın pay sahipleri arasında dağıtımının gerçekleştirilmesi gibi düzenlemelerle tasfiye bakiyesinde imtiyaz oluşturulabilmektedir¹⁰⁶⁶.

TTK m. 503 düzenlemesinde, intifa senedi sahiplerine pay sahipliği haklarının verilmeyeceği öngörülmekle birlikte, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma hakkının tanınabileceği hüküm altına alınmıştır. İntifa senedi sahiplerine esas sözleşme ile tasfiye bakiyesine katılma hakkı verilmesi (tasfiye payına katılma hakkı veren intifa senetleri

tasfiye bakiyesinin hesaplanması ve dağıtımına ilişkin görevi, vakfın kuruluş işlemlerinin tamamlanması ve tasfiye sonunda kalan tutarın bu vakfa devredilmesi ile sona erecektir (**Karaman Coşgun**, s. 246).

¹⁰⁶¹ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 231-232; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 233.

¹⁰⁶² **Karaman Coşgun**, s. 246.

¹⁰⁶³ Anonim şirketlerin tasfiye sürecine girmesi, kurucular ve pay sahipleri tarafından arzulanan bir durum olmadığından, tasfiye bakiyesinde imtiyaz oluşturan paylar çıkarılması kâr payında imtiyazda olduğu gibi yaygın bir uygulama değildir. Anonim şirketler kâr elde etmek amacıyla kurulduğundan, kâr payında imtiyaz oluşturulmasına tasfiye bakiyesinde imtiyazlara nazaran daha çok rastlanmaktadır. Ayrıca kuruluşta bazı pay sahiplerine lehine tasfiye bakiyesinde imtiyaz tanınmasının, şirkete sonradan katılacak olan potansiyel yatırımcılar tarafından olumsuz karşılanması da söz konusu olabilecektir. (**Hakan Bilgeç**, *Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2017), s. 18)

¹⁰⁶⁴ Ayrıca bkz. **Pulaşlı**, C. 3, s. 1944 vd.; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 53 vd.; **Karaman Coşgun**, s. 242 vd.; **Kervankıran**, s. 246 vd. Ayrıca bkz. “3. Tasfiye Payı Alma Hakkının Hukuki Niteliği, Sınırlandırılması ve Tamamen Kaldırılması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁰⁶⁵ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 233.

¹⁰⁶⁶ Örnekler için bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 233-234.

çıkarılması) halinde, tasfiye payları tespit edilirken bunların da hesaba katılması gerekecektir¹⁰⁶⁷. TTK m. 478 uyarınca tasfiye bakiyesinde imtiyaz oluşturan payların çıkarılması halinde, bunlar saklı kalmak kaydıyla şirketin kalan mevcudu, katılma intifa senedi ihracı için şirkete vermiş oldukları miktarın ödenmesi amacıyla, öncelikle katılma intifa senedi sahibi olan bu kişilere ödenecektir (Pay Tebliği m. 37/4)¹⁰⁶⁸.

c) Esas Sözleşmede Tasfiye Bakiyesinin Dağıtımına İlişkin Hüküm Bulunmaması Halinde

Esas sözleşmede tasfiye bakiyesinin dağıtımına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmaması halinde, TTK m. 543/1 uyarınca pay sahipleri arasında tasfiye bakiyesinin dağıtımı, ödenen sermayeler ve imtiyaz hakları oranında yapılacaktır¹⁰⁶⁹. TTK m. 507/1 hükmünde ise kâr payı alma hakkı ile birlikte tasfiye payı alma hakkına ilişkin de düzenleme yapılmış ancak esas sözleşmede sona eren şirketin malvarlığının kullanımı hakkında başka bir düzenleme bulunmadığı takdirde, pay sahibinin tasfiye sonucuna “payı oranında” katılacağı hüküm altına alınmıştır.

TTK m. 507/1 hükmü ile aynı doğrultuda bir düzenleme 6762 sayılı Kanun döneminde de mevcuttu (bkz. eTTK m. 445/1). Bu düzenleme doktrinde taahhüt edilmesine rağmen ödeme yapmamış olan pay sahiplerine ya da eksik ödeme yapmış olan pay sahiplerine imtiyaz tanınması anlamına geleceği ve bu durumun eşit işlem ilkesine aykırılık oluşturacağı sebebiyle eleştirilmekteydi¹⁰⁷⁰. eTTK m. 445/1 hükmünün 6102 sayılı Kanun’daki karşılığı olan TTK m. 507/1 hükmü, salt lafzi yorum yapıldığında tasfiye payının, sermaye olarak getirilmesi taahhüt edilen miktarın toplam sermaye içindeki oranına göre hesaplanacağı şeklinde anlaşılmaktadır¹⁰⁷¹. Ancak bu düzenleme tek başına değerlendirildiğinde, tasfiye payının belirlenmesi açısından yanlış

¹⁰⁶⁷ Katılma intifa senetleri, VII-128.1 sayılı Pay Tebliği m. 4/k’ da, pay benzeri menkul kıymetler olarak ifade edilmektedir (RG T. 22.06.2013, S. 28685). Katılma intifa senetlerinin, “net kârdan pay alma, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni payları alma” haklarından birini ya da birden fazlasını kapsayacak şekilde çıkarılması mümkündür. bkz. Pay Tebliği, m. 4/k, m. 36/1

¹⁰⁶⁸ Pay Tebliği m. 37’de, katılma intifa senedi sahiplerinin hakları açısından, pay sahiplerinin kâr payı ve tasfiye bakiyesine katılma haklarına kıyasen daha güçlü kılan düzenlenmeler yapıldığı yönünde bkz. **Işık Özer**, “Katılma İntifa Senedi Sahipleri Özel Kurulu”, *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 1, (2015): s. 376, dn. 11.

¹⁰⁶⁹ TTK m. 543/1 hükmünün birinci cümlesinde tasfiye paylarının imtiyaz hakları oranında dağıtılacağı ifade edilmişken, takip eden cümlede tasfiye payında imtiyazın varlığı halinde esas sözleşmedeki düzenleme uygulanacağını belirtilmesi ile gereksiz bir şekilde tekrara düşüldüğü yönünde bkz. **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 446-447.

¹⁰⁷⁰ **İmregün**, 1989, s. 491; **Pulaşlı**, C. 3, s. 1946 vd.; **Kervankıran**, s. 253.

¹⁰⁷¹ **Karaman Coşgun**, s. 247.

yorum yapılmasına yol açabilecek niteliktedir. Bu nedenle söz konusu hükmün doktrinde kabul gördüğü üzere TTK m. 508/1 ve TTK m. 543/1 hükümleri ile birlikte ele alınması gerekmektedir¹⁰⁷². Nitekim Kanun sistematigi de incelendiğinde, TTK m. 507/1’de yer alan “payı oranında katılır” ifadesinin kâr payı ve tasfiye payına ilişkin genel bir düzenleme olduğu anlaşılmaktadır. “Hesaplanma Biçimi” başlıklı TTK m. 508/1 hükmü ise, kâr payı ve tasfiye payının hesaplanma biçimini “pay sahibinin şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir” şeklinde açıklamaktadır. Bu sebeple ilgili hükümler bir arada değerlendirildiğinde tasfiye bakiyesinin dağıtımının, “esas sözleşmede aksi yönde bir hüküm bulunmadığı takdirde sermaye payı için şirkete yapılan ödemelerle orantılı olarak” gerçekleştirilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

TTK m. 508/1 hükmünde tasfiye payının pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edileceği ifade edilmektedir. Aynı şekilde TTK m. 543/1 hükmünde de dağıtımın ödenen sermayeler oranında yapılacağı düzenlenmiştir¹⁰⁷³. Kanun’da yer alan açık hükümler karşısında, payların itibari değerlerinin esas alındığı bir ödemeden söz edilemeyecektir¹⁰⁷⁴. Bunun yerine, ödenmiş pay bedellerinin iadesinden sonra kalan tutarın, pay sahiplerinin şirkete yaptığı sermaye ödemeleri oranında dağıtılması gerekmektedir¹⁰⁷⁵. Ancak, pay sahibinin taahhüt ettiği sermaye bedelini şirkete getirdiği zamanın bir önemi bulunmamaktadır¹⁰⁷⁶. TTK m. 542/1-a kapsamında tasfiye memurları tarafından pay bedellerinin ödenmemiş kısımlarının tasfiye aşamasında tahsil edilmesi halinde de yapılacak hesaplamada bir değişiklik olmayacaktır¹⁰⁷⁷.

¹⁰⁷² Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 70; **Karaman Coşgun**, s. 247; **Kervankıran**, s. 253.

¹⁰⁷³ Anonim şirketlerde oransallık ilkesi ile ilgili olarak bkz. **Pulaşlı**, C. 1, s. 737; **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, C. 1, s. 118-121.

¹⁰⁷⁴ İtibari değere göre dağıtım yapılmasını savunan görüşler için bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 555, N. 925c; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 229-230; **Kervankıran**, s. 250-251.

¹⁰⁷⁵ Aynı yönde bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 229; **Domaniç**, C. 2, s. 1492; **İmregün**, s. 371; **Uçar**, s. 274; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 230 vd.; **Pulaşlı**, C. 3, s. 1948-1949, N. 97a; **Karaman Coşgun**, s. 247; **Kervankıran**, s. 251-253; **Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat**, C. 1, s. 119.

¹⁰⁷⁶ **Karaman Coşgun**, s. 247-248; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 71.

¹⁰⁷⁷ **Karaman Coşgun**, s. 248; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 71.

6. Dağıtım Yapılmasının Koşulları

a) Şirket Borçlarının Ödenmesi

TTK m. 543/1 gereği, tasfiye bakiyesinin dağıtımına başlanabilmesi için öncelikle şirketin borçlarının ödenmesi gereklidir¹⁰⁷⁸. Dış tasfiye aşaması tamamlanmadan iç tasfiye aşamasına geçilemeyeceğinden, pay sahiplerinin tasfiye payı almaları sağlanmadan önce şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamak için gerekli tasfiye işlemlerinin yapılması gerekmektedir¹⁰⁷⁹. Ancak hükümde yer alan ödeme kavramı geniş yorumlanmalıdır. Bu bağlamda doktrinde, alacakların bankaya (TTK m. 541/2) veya notere tevdi edilmesi ya da teminat altına alınması (TTK m. 541/3) hallerinin de ödemenin yapıldığı anlamına geldiği kabul edilmektedir¹⁰⁸⁰. Bu görüşe göre, sayılan hallerde de tasfiye bakiyesinin dağıtımına başlanabilmesi için gerekli olan koşul sağlanmış olacaktır. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, TTK m. 541/3 gereği alacakların teminat altına alınmış olması anonim şirketin borcundan kurtulmuş olduğu anlamına gelmemektedir¹⁰⁸¹. Zira alacakların teminat altına alınmış olması, söz konusu alacağın vadesi geldiğinde veya alacak üzerindeki ihtilaf ortadan kalktığında alacaklının alacağına kavuşmasını garanti etmemektedir¹⁰⁸². Dolayısıyla alacakların teminat altına alınması halinde, alacaklıya ödeme yapılmadığı takdirde malvarlığının dağıtımı aşamasına geçilmemesi ve tasfiye sürecinin sonlandırılmaması gerekmektedir¹⁰⁸³. Henüz muaccel olmayan veya üzerinde ihtilaf bulunan borçlar notere tevdi edilmeyerek (TTK m. 541/3), tasfiye bakiyesinin dağıtımı söz konusu ödemelerin yapılması geciktirici koşuluna bağlanmış ise, dağıtımın yapılabilmesi için alacakların doğrudan ödenmesi gerekmektedir¹⁰⁸⁴.

¹⁰⁷⁸ Tasfiye memurlarının borçları öderken keyfi hareket etmemesi ve adil olması gereklidir. Bu nedenle makul ve hakkaniyetli bir ödeme planı yapılmalıdır (**Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 204, N. 10-113).

¹⁰⁷⁹ Pay sahiplerinin tasfiye bakiyesine katılma hakkının alacaklıların alacaklarını elde etmesi karşısında ikincil nitelikte olduğu yönünde açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 193. Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 240; **Arslanlı**, C. 4-5, s. 224.

¹⁰⁸⁰ bkz. **Doğanay**, C. 2, s. 1306; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 872, N. 1600; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 240; **Kervankıran**, s. 255; **Karaman Coşgun**, s. 239.

¹⁰⁸¹ **Al Kılıç**, s. 160, dn. 398.

¹⁰⁸² **Al Kılıç**, s. 160, dn. 398.

¹⁰⁸³ **Al Kılıç**, s. 160-161, dn. 398. Her ne kadar alacakların teminat altına alınması ihtimalinde, ödeme yapılması beklenilmeden dağıtım yapılarak şirketin sicilden terkin edilmesi, ek tasfiye yoluna gidilmesine yol açacak olsa da, bu yolun zahmetli olması nedeniyle, ancak teminat altına alınan alacağa ilişkin ödeme yapılması halinde şirketin terkin edilmesi daha isabetli bir tercih olacaktır (**Al Kılıç**, s. 161, dn. 398).

¹⁰⁸⁴ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 872, N. 1600; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 240; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 73.

Şirket tarafından ödenmesi gereken borçlar, şirketin vergi borçları, çalışanların sosyal sigorta primleri, tasfiye memurlarına ödenmesi gereken ücretler ve diğer tasfiye masraflarını da içermektedir¹⁰⁸⁵. Bununla birlikte, şirket sona ermeden önce genel kurul tarafından dağıtımına karar verilmiş ve bu nedenle alacak hakkına dönüşmüş olan kâr payının ödenmesi de bu kapsamdadır¹⁰⁸⁶.

b) Kanunda Öngörülen Bekleme Süresinin Geçirilmesi

Tasfiye bakiyesinin dağıtımının gerçekleşmesi için gerekli olan koşullardan bir diğeri de, alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren TTK m. 543/2’de öngörülen üç aylık sürenin geçmesidir¹⁰⁸⁷. Kanun koyucu tarafından böyle bir düzenleme yapılmasındaki temel amaç alacaklıların korunmasının sağlanmasıdır¹⁰⁸⁸. Pay sahipleri arasında tasfiye bakiyesinin dağıtımına başlanmadan önce, alacaklıların alacaklarını bu süre içerisinde bildirmeleri beklenmektedir. Söz konusu sürenin geçmesi beklenmeden dağıtımına başlandığı takdirde, alacağı ödenmemiş veya teminat altına alınmamış olan alacaklılar ve pay sahipleri, mahkemeye başvurarak ihtiyati tedbir kararı almak suretiyle tasfiye bakiyesinin dağıtımını önleme hakkına sahiptir¹⁰⁸⁹.

6102 sayılı TTK’ da, “6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹⁰⁹⁰” ile birlikte (bkz. m. 68/1-c) TTK m. 543/2’de yer alan bir yıllık süre, tasfiye sürecinin kolaylaştırılması gerekçesiyle altı aya indirilmiştir¹⁰⁹¹. Daha sonra ise “7341 Sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi İle İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹⁰⁹²” ile (bkz. m. 17) tasfiye süreçlerinin basitleştirilmesi ve hızlandırılması amacıyla üç aya düşürülmüştür¹⁰⁹³. Kanaatimizce,

¹⁰⁸⁵ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 240; **Kervankıran**, s. 255.

¹⁰⁸⁶ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 240; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 73; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 198. Tasfiye aşamasında kâr payı alma hakkına ilişkin olarak ayrıca bkz. 1. Bölüm, “H. Tasfiye Aşamasında Pay Sahiplerinin Hakları ve Yükümlülükleri”, başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁰⁸⁷ Doktrinde bu süre “blokaj yılı”, benzer anlamlara gelecek şekilde Alman hukukunda “das Sperrjahr”, (bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 173 ve dn. 93) Avusturya hukukunda ise “Sperrfrist” (bkz. **Pirringer**, s. 22) olarak ifade edilmektedir.

¹⁰⁸⁸ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 873, N. 1601; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 241; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 653; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 74; **Kervankıran**, s. 256. Ek Tasfiye açısından aynı yönde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 198.

¹⁰⁸⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 242. Ek Tasfiye açısından aynı yönde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 198.

¹⁰⁹⁰ RG. T. 09.08.2016, S. 29796.

¹⁰⁹¹ bkz. m. 68/1-c gerekçesi.

¹⁰⁹² RG. T. 06.11.2021, S. 31651.

¹⁰⁹³ bkz. m. 17 gerekçesi.

tasfiye sürecinin kolaylaştırılması ve hızlandırılması amacıyla sürenin bu kadar fazla kısaltılması tasfiye sürecinin olması gerektiği gibi ve özenli bir şekilde yürütülmesine engel olacağından isabetli olmamıştır. Bu kapsamda söz konusu sürenin en azından altı ay olarak yeniden düzenlenmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Tasfiye sonucunda kalan tutarın pay sahipleri arasında dağıtımına başlanabilmesi için Kanun'da öngörülen üç aylık sürenin geçmesinin beklenmesi, alacaklıların alacaklarını talep etme hakkını ortadan kaldırmamaktadır. Bu nedenle Kanun'da öngörülen bu süre hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi olarak nitelendirilemez¹⁰⁹⁴. Yalnızca alacaklıların korunmasına ilişkin prosedürün işletilmesine hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla alacaklının alacağına ilişkin zamanaşımı süresi içerisinde alacağını talep etmesi mümkündür. Ancak alacakların bildirilmemesi nedeniyle dikkate alınmadan tasfiyenin sonlandırılması halinde, TTK m. 547 hükmüne göre ek tasfiye yoluna gidilmesi gerekecektir¹⁰⁹⁵.

TTK m. 543/2 hükmünde ayrıca, beklenilmesi zorunlu olan üç aylık süreye ilişkin istisna oluşturan bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, alacaklılar için bir tehlike söz konusu olmadığı takdirde, mahkeme tarafından üç aylık sürenin geçmesi beklenilmeden de dağıtım yapılabilmesine izin verilmesi mümkündür. Bu durum bekleme süresinin bitiminden önce tasfiye paylarının dağıtımını sağlamanın yanı sıra, bilinmeyen alacaklılara karşı tasfiye memurlarının sorumluluğunu da ortadan kaldırmaktadır¹⁰⁹⁶. Burada önem arz eden husus, alacaklıların zarara uğramayacağını tespit edilmesidir¹⁰⁹⁷. Bu nedenle, mahkemenin şirket defter ve belgeleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırmasından söz edilebilecektir¹⁰⁹⁸. Ayrıca pay sahipleri ile şirketin iş çevresinin dinlenmesi de faydalı olacaktır¹⁰⁹⁹.

Doktrinde şirket aktiflerinin borçlarından fazla olduğu hallerde aktiflerin bir kısmının Kanun'da öngörülen süre sona ermeden önce dağıtılabileceği, bu durumda

¹⁰⁹⁴ TTK m. 543/2'de öngörülen sürenin hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi niteliğinde olmadığı yönünde ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 222; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2746, N. 42; **Karaman Coşgun**, s. 181, dn. 445; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 74. 6762 sayılı Kanun döneminde aynı yönde bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 226; **Doğanay**, C. 2, s. 1307; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 175 vd. Aksi yönde bkz. **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 866, N. 1583.

¹⁰⁹⁵ Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2746, N. 42; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 654; **Karaman Coşgun**, s. 219; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 198; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 202, N. 10-111.

¹⁰⁹⁶ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 873, N. 1601.

¹⁰⁹⁷ **Kervankıran**, s. 256.

¹⁰⁹⁸ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 873, N. 1601; **Kervankıran**, s. 256-257.

¹⁰⁹⁹ **Tekinalp/ Poroy/ Çamoğlu**, s. 873, N. 1601.

alacaklıların zarara uğramasının söz konusu olmadığı savunulsa da, tasfiye sürecinin sonraki aşamalarında yeni alacaklıların ortaya çıkması oldukça mümkün bir olasılıktır¹¹⁰⁰. Bu nedenle, bu sebebe binaen üç aylık süre sona ermeden dağıtım yapılamayacak, üç aylık sürenin tamamlanması beklenilmeden dağıtım yapılabilmesi ancak TTK m. 543/2 uyarınca alacaklılar için tehlike oluşturan bir durum tespit edilmediği takdirde, mahkeme tarafından alınacak bir kararla mümkün olacaktır¹¹⁰¹.

c) Tasfiye Sonu Kesin Bilançosunun Düzenlenmesi ve Onaylanması

Tasfiye bakiyesinin belirlenmesi ve dağıtılması amacıyla tasfiye memurları, TTK m. 542/1-d uyarınca tasfiye sonunda kesin bilanço düzenleyerek, genel kurulun onayına sunmakla yükümlüdür¹¹⁰². Bu bilanço, tasfiye sürecinin uzun sürmesi halinde her yıl sonunda çıkarılması gerekli olan finansal tablolardan (TTK m. 542/1-d) farklı olarak, tüm tasfiye işlemlerinin tamamlanması ile birlikte tasfiye sonunda düzenlenmektedir¹¹⁰³. Tasfiye sonunda şirketin mevcut malvarlığı, tasfiyenin başlangıcında tespit edilen malvarlığı ile aynı olmayacaktır¹¹⁰⁴. Bu nedenle tasfiye sonunda düzenlenen kesin bilanço, tasfiye sürecinin başlangıcında düzenlenen ilk envanter ve bilanço ile de (TTK m. 540), özellikle düzenlenme amaçları bakımından farklılık göstermektedir¹¹⁰⁵.

Tasfiye sonunda düzenlenen kesin bilanço, şirkete ait borçların ödenmesi ve pay bedellerinin iadesinin gerçekleştirilmesi neticesinde, geride dağıtılabılır bir malvarlığının mevcut olup olmadığına ilişkin belirlemenin yapılması açısından

¹¹⁰⁰ Kervankıran, s. 255.

¹¹⁰¹ Kervankıran, s. 255.

¹¹⁰² Alman hukukunda kesin bilanço, pay sahipleri arasında malvarlığının dağıtımı gerçekleştikten sonra düzenlenmektedir. Bu anlamda yapılacak son tasfiye işlemi kesin bilançonun düzenlenmesidir. Ancak hukukumuzda tasfiye payının dağıtımı kesin bilançonun esas alınarak gerçekleştirildiğinden, tasfiye payları dağıtılmadan önce kesin bilançonun hazırlanması ve genel kurulun onayına sunulması gerekmektedir. Aynı husus ek tasfiye açısından da geçerlidir (Şener, *Ek Tasfiye*, s. 214).

TTK Geçici m. 7'de ise kesin bilanço kavramı yerine "son ve kati bilanço" ifadesi kullanılmıştır. bkz. TTK Geçici m. 7/1-e, m. 7/8, m. 7/10. Aynı şekilde 6762 sayılı eTTK m. 446'da da "son ve kati bilanço" ifadesi tercih edilmişti.

¹¹⁰³ Karaman Coşgun, s. 263.

¹¹⁰⁴ Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 77.

¹¹⁰⁵ Kesin bilançoların da tasfiye başlangıcında düzenlenen bilanço gibi hazırlanacağı, kâr ve zarar hesabının bulunacağı yönünde Karahan, *Tasfiye*, s. 255. Bilançonun aktif kısmında kasa veya bankadaki paralar ile alacakların, pasif tarafta ise sermayenin yer alacağına ilişkin bkz. Kervankıran, s. 257-258. Kesin bilanço örneği için bkz. Aytulun/Toroslu, s. 297.

önemlidir¹¹⁰⁶. Bu amaçla hazırlanan kesin bilançonun genel kurulun onayına sunulması gerekmektedir. Kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması, pay sahiplerine tasfiye paylarına ilişkin olarak yapılacak dağıtımın şeffaf bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır¹¹⁰⁷. Sona eren şirketin ticaret sicilinden terkinde, ticaret sicil müdürlüğüne sunulması gereken belgeler arasında “genel kurul tarafından onaylanmış son ve kesin bilanço” da yer almaktadır (bkz. TSY m. 86/2-a). Bu belgenin ticaret sicil müdürlüğüne sunulmaması halinde ticaret sicilinden terkin işlemi gerçekleşmeyecektir¹¹⁰⁸.

Tasfiye paylarının dağıtımının gerçekleştirilebilmesi için genel kurulun ayrıca dağıtıma ilişkin bir karar almasının gerekli olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalıdır. Esasen kâr payı alma hakkının aksine (TTK m. 507, 408/2-d) TTK’ da, tasfiye payının dağıtımı için genel kurul kararını gerekli gören bir hüküm yer almamaktadır. TTK m. 543/3’de yer alan “esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtım para olarak yapılır” düzenlemesi de, dağıtımın yapılabilmesi için genel kurulun karar alması gerektiği anlamını taşımamaktadır. İlgili hüküm, dağıtımın para ile yapılmasının kural olduğunu ancak esas sözleşmede öngörülmesi veya esas sözleşmede hüküm bulunmaması halinde alınacak genel kurul kararı ile dağıtımın başka bir şekilde yapılabileceğini ifade etmektedir¹¹⁰⁹.

Tasfiye payının ne zaman alacak hakkına dönüşeceği konumuz bakımından önem arz etmektedir. Doktrinde azınlıkta kalan görüşlerden biri, şirketin sona ermesi üzerine tasfiye sürecine girmesi ile birlikte tasfiye payı alma hakkının alacak hakkına

¹¹⁰⁶ Ayrıca bkz. **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 77; **Karaman Coşgun**, s. 263; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 207; **Kervankıran**, s. 259.

¹¹⁰⁷ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 207-208.

¹¹⁰⁸ Genel kurul tarafından onay işleminin gerçekleştirilmemesi halinde veya genel kurulun bu amaçla toplanamaması ihtimalinde, tasfiye memuru tarafından mahkemeye başvurularak bilançonun onaylanmasının talep edilebileceği yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 264; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 208. Aynı yönde verilmiş Yargıtay kararları için bkz. Yarg. 11. HD., T. 08.03.2002, E. 2001/9142, K. 2002/2072 (Kararda mahkemenin bilirkişi atamak suretiyle bilançonun usulüne uygun olarak düzenlenip düzenlenmediğini inceleyebileceği ve buna göre karar verebileceği ifade edilmektedir.); Yarg. 11. HD. T. 07.05.1990, E. 3377/ K. 3622 (bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 208-211). Bahsi geçen ikinci kararda bizce de isabetsiz bir şekilde, bilançonun mahkemece onaylanmasının yanı sıra mahkemenin şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi yönünde de karar verebileceği belirtilmiştir. Ancak böyle bir ihtimalde mahkemelerin re’sen terkin kararı alma yetkisi bulunmamaktadır. Söz konusu karara ilişkin olarak terkin açısından yapılan eleştiriler için ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 211-212.

¹¹⁰⁹ Aynı yönde bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 557-558, N. 926; **Kervankıran**, s. 258; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 78.

dönüşeceği yönündedir¹¹¹⁰. Bir diğer görüş ise, dağıtımın gerçekleştirilebilmesi için genel kurul kararının gerekli olduğunu savunmaktadır¹¹¹¹. Doktrinde bizim de katıldığımız hâkim görüşe göre, kâr payı alma hakkının kullanılmasından farklı olarak, kesin bilanço ile belirlenen tasfiye paylarının dağıtımı için kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması yeterli olacak ve hakkın alacak hakkına dönüşmesi söz konusu olacaktır¹¹¹². Dolayısıyla genel kurulun ayrıca bu yönde bir karar alması gerekmemektedir. Tasfiye memurları tarafından tasfiye işlemleri hakkında hazırlanacak bir raporun da kesin bilançonun görüşülmesi amacıyla yapılacak genel kurul toplantısında sunulmasında fayda bulunmaktadır¹¹¹³.

TTK m. 546/3 hükmü gereği, kesin bilançonun onaylanmasında TTK m. 418 hükmünde yer alan adi toplantı ve karar nisapları uygulanacaktır. Kesin bilançonun onaylanması, aynı zamanda tasfiye memurlarının ibrası anlamına gelmektedir¹¹¹⁴.

Tasfiye paylarının dağıtımı için gerekli koşullar gerçekleşmesine rağmen dağıtım ile ilişkin görevlerin yerine getirilmemesi, tasfiye memurlarının sorumluluklarının doğmasına neden olacağı gibi, tasfiye payı alma hakkı bulunan pay sahiplerinin şirkete karşı dava açması da mümkündür¹¹¹⁵.

Dağıtımın gerçekleştirilebilmesi için yerine getirilmesi gereken tüm koşullar sağlandığı takdirde, tasfiye paylarının dağıtımına geçilmesi mümkün olacaktır. Bu durumda şirkete ait borçlar ödenmiş ve alacaklılara teminat yoluyla alacaklarına kavuşma imkânı verilmiş olduğundan (alacağı teminat altına alınan alacaklı alacağına kavuştuğu takdirde), tasfiye paylarının ödenmesi halinde alacaklıların zarara uğraması söz konusu olmayacaktır. Bu nedenle TTK m. 480/3’de de açıkça öngörüldüğü üzere,

¹¹¹⁰ Kervankıran, s. 261.

¹¹¹¹ Arslanlı, C. 4-5, s. 229; Karaman Coşgun, s. 254. Karaman Coşgun, tasfiyeden dönme imkanını ortadan kaldıracak olan pay bedellerinin iadesi ve tasfiye payı dağıtımına genel kurulun karar vermesi gerektiğini ifade ederek bu görüşünün gerekçesini belirtmektedir.

¹¹¹² Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 557-558, N. 926; Pulaşlı, C. 3, s. s. 1949-1950, N. 99; Ansay, Şirketler, s. 236; İmregün, 1989, s. 491; Şener, Ortaklıklar, s. 655; Şener, Ek Tasfiye, s. 219; İzmirli, s. 132; Karahan, Tasfiye, s. 238-239; Domaniç, C. 2, s. 1492; Uçar, s. 274; Al Kılıç, Tasfiye Payı, s. 78-79; Al Kılıç, s. 195; Çakı, s. 140. Alman hukuku açısından dağıtım için genel kurul kararının gerekli olmadığı yönünde bkz. Kervankıran, s. 259, dn. 282.

¹¹¹³ Karahan, Tasfiye, s. 254.

¹¹¹⁴ Arslanlı, C. 4-5, s. 229; Karahan, Tasfiye, s. 255; Kervankıran, s. 258; Al Kılıç, s. 195, dn. 479.

¹¹¹⁵ Al Kılıç, Tasfiye Payı, s. 79; Al Kılıç, s. 195, dn. 482.

tasfiye payı alma hakkı sermayenin iadesine ilişkin yasağın istisnasını oluşturmaktadır¹¹¹⁶.

7. Dağıtımın Şekli ve Hak Sahiplerinin Davet Edilmesi

Tasfiye bakiyesinin pay sahipleri arasında dağıtımında, ilk olarak esas sözleşmede öngörülen hükümlerin dikkate alınması gerekmektedir (TTK m. 543/1)¹¹¹⁷. Tasfiye bakiyesinde imtiyazın varlığı halinde (TTK m. 478) esas sözleşmede yer alan düzenleme uygulanacaktır. Bununla birlikte, tasfiye bakiyesine katılma hakkı veren intifa senetlerinin çıkarılması yoluyla (TTK m. 502-503) tasfiye payı alma hakkının sınırlandırılması da mümkündür.

Kural olarak dağıtım para olarak yapılacak ancak esas sözleşme ve genel kurul kararıyla aksi bir uygulamanın kararlaştırılması söz konusu olabilecektir (bkz. TTK m. 543/3)¹¹¹⁸. Dağıtımın para olarak yapılması hem nakdi hem de ayni sermaye getiren pay sahipleri için geçerlidir¹¹¹⁹. Dağıtımın nasıl yapılacağına ilişkin esas sözleşmede düzenleme bulunması halinde, genel kurulda bu hususta bir karar alınmasına gerek olmayacaktır¹¹²⁰. Aksi yönde bir düşünce kabul edildiği takdirde, pay sahiplerinin tasfiye paylarını elde edebilmesi genel kurul kararına bağlanmış olacak, bu durum ayrıca kesin bilançonun fonksiyonunu da ortadan kaldıracaktır¹¹²¹.

TTK m. 543/3 uyarınca, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile ayni dağıtım usulü belirlenebilir¹¹²². Bununla birlikte, dağıtımın kısmen nakit kısmen ayni olarak yapılması da olanaklıdır¹¹²³. Dağıtımın para olarak değil de başka bir usulle

¹¹¹⁶ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Çakı**, s. 139-140.

¹¹¹⁷ Ayrıca bkz. “5. Tasfiye Payının Hesaplanması/ b) Esas Sözleşmede Tasfiye Bakiyesinin Dağıtımına İlişkin Hüküm Bulunması Halinde” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹¹¹⁸ TTK 543/3 hükmünde yer alan dağıtım ifadesi, yalnızca pay sahiplerine yapılacak olan dağıtımı değil, esas sözleşmede tasfiye bakiyesinin başka şekillerde dağıtılacağı öngörülmüşse bu halleri de kapsamaktadır (**Karaman Coşgun**, s. 257).

¹¹¹⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 242; **Kervankıran**, s. 261.

¹¹²⁰ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 558, N. 926.

¹¹²¹ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 558, N. 926.

¹¹²² Alman hukukunda TTK m. 543/3 hükmüne benzer bir düzenleme bulunmamakla birlikte, ayni dağıtım bakımından doktrinde iki görüş benimsenmektedir. Hâkim görüşe göre, paylaşırma esas sözleşmede öngörülmesi veya genel kurul tarafından adi çoğunluk ile bu yönde karar alınmalıdır. Diğer görüş ise, paylaşırmanın esas sözleşmede bu hususta düzenleme bulunmaması halinde, ancak bütün pay sahiplerinin onay vermesi ile mümkün olacağını ileri sürmektedir (bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 223, dn. 83). Aynı şekilde İsviçre hukukunda da TTK m. 543/3 hükmüne benzer bir düzenleme öngörülmemiştir. Buna karşın doktrinde, tasfiye payının dağıtımında nakdi dağıtımın kural olduğu, genel kurulun onay vermesi veya pay sahibinin kabulü halinde ayni olarak da dağıtım yapılabileceği kabul edilmektedir (bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 222-223, dn. 83).

¹¹²³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 243.

yapılacağı belirlenmesi halinde, şirket borçlarının ödenmesi amacıyla malvarlığı değerleri paraya çevrilirken, ilgili malvarlığı unsurlarının en sona bırakılması gerekmektedir¹¹²⁴. Ancak söz konusu malvarlığı değerleri paraya çevrilmeden tasfiye sürecinin tamamlanması mümkün olmayacaksa, diğer bir deyişle şirket borçlarının ödenebilmesi için bu malvarlığı değerlerinin paraya çevrilmesi zorunlu ise, bunların da paraya çevrilmesi söz konusu olacaktır¹¹²⁵. Bu durumda pay sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen düzenlemeyi veya genel kurul kararını gerekçe göstererek bu malvarlığı değerlerinin paraya çevrilmesini önlemesi mümkün olmayacaktır¹¹²⁶.

Belirli hallerde dağıtımın para dışında bir usulle yapılması pay sahiplerinin menfaatine bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, patent, lisans veya marka gibi sınai hakların tasfiye payı olarak kendilerine geri dönmesi şartıyla şirkete sermaye olarak getirilmesinde, söz konusu hakların bu pay sahiplerine aynen verilmesi, buna karşın diğer pay sahiplerine nakdi olarak dağıtım yapılması söz konusu olabilecektir¹¹²⁷. Ayrıca tek pay sahibinden oluşan anonim şirketlerde, aynı dağıtım usulünün uygulanmasının daha kolay olması nedeniyle, yaygın hale gelmeye başladığı da görülmektedir¹¹²⁸. Zira esas sözleşmede veya genel kurul kararı ile aksi kararlaştırılmamışsa, pay sahipleri tarafından kabul edilmesi halinde de dağıtım aynı olarak yapılabilecektir¹¹²⁹.

Eğer esas sözleşme ile bazı pay sahiplerine belirli malvarlığı unsurlarının tahsis edileceği kararlaştırılmışsa (kısmi ayni dağıtım), bu malvarlığı unsurları açısından değerlendirme işlemi yapılmasına gerek olmaksızın, esas sözleşmede öngörülen şekilde dağıtım gerçekleştirilebilmelidir¹¹³⁰. Ancak bazı pay sahipleri açısından aynı dağıtım yapılmasına ilişkin karar genel kurul tarafından alınmış ise, söz konusu malvarlığı unsurlarına değer biçilmesi suretiyle dağıtım yapılması gerekmektedir¹¹³¹. Adil bir paylaşım açısından tasfiye paylarının ayın olarak dağıtımında, değer biçmeye ilişkin

¹¹²⁴ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 243; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 80.

¹¹²⁵ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, C. 2, s. 197; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 874, N. 1602a; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 243; **İmregün**, 1989, s. 304.

¹¹²⁶ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 80.

¹¹²⁷ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 243; **Kervankıran**, s. 262.

¹¹²⁸ **Kervankıran**, s. 262; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 81.

¹¹²⁹ **Kervankıran**, s. 262; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 81.

¹¹³⁰ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 874, N. 1602a; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 244; **Kervankıran**, s. 262.

¹¹³¹ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 874, N. 1602a; **Kervankıran**, s. 262. Bazı pay sahipleri açısından aynı dağıtım yapılabileceğine ilişkin genel kurul tarafından karar alınamayacağı, bu durumun imtiyaz oluşturduğu ve genel kurul kararı ile imtiyaz oluşturulamayacağı yönünde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 244.

TTK m. 343 hükmünün kıyasen uygulanacağı kabul edilmektedir¹¹³². Bilirkişilerce tespit edilen değerin pay sahibinin tasfiye payından fazla olması halinde, tasfiye payı ile tespit edilen değer arasındaki farkın ilgili pay sahibi tarafından iade edilmesi yoluna gidilecektir¹¹³³. Tasfiye payını aşan kısmın iade edilmesi, söz konusu durumun ilgili pay sahipleri açısından imtiyaz oluşturmaları ve genel kurul kararı ile imtiyaz tanınmasının mümkün olmamasından kaynaklanmaktadır¹¹³⁴.

Dağıtımın şekli açısından değinilmesi gereken bir diğer husus, dağıtımın defaten (tek seferde) veya taksitler halinde gerçekleştirilmesi seçenekleridir. Kanun'da bu hususta bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak somut olayın özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, örneğin tüm malvarlığının birden satışı ihtimalinde şirketin zarara uğraması söz konusu olacaksa, satış yapıldıkça taksitler halinde dağıtım yapılması daha uygun olacaktır¹¹³⁵. Bu durumda dağıtıma başlanabilmesi için tasfiye bakiyesinin dağıtımı için gerekli koşulların sağlanması önem arz etmektedir¹¹³⁶.

Tasfiye paylarının dağıtımının gerçekleştirilebilmesi için hak sahiplerinin de belirlenmesi gerekmektedir. Her şeyden önce tasfiye bakiyesinin dağıtımı esnasında pay sahipliği sıfatı bulunanlar, tasfiye payı alma hakkını haizdir¹¹³⁷. Pay sahipliği sıfatının tespiti, pay defterindeki kayıtlar esas alınarak yapılabilecektir¹¹³⁸. Bununla birlikte, pay senedi, ilmühaber veya makbuz ibraz etmek suretiyle pay sahibi olduğunu ispat edenler de tasfiye payı alma hakkına sahip olacaktır¹¹³⁹. Pay üzerinde intifa hakkı tesis edilmiş olması halinde de tasfiye payına ilişkin ödeme pay sahibine yapılacaktır¹¹⁴⁰. Buna karşın, paylar üzerindeki haciz hakkı şirketin tasfiye sürecine girmesi ile artık tasfiye payı üzerinde söz konusu olacağından, alacağını elde etmek amacıyla pay sahibinin paylarına haciz koyduran kişi, tasfiye payının kendisine ödenmesini talep etme hakkına

¹¹³² Şener, *Ek Tasfiye*, s. 223.

¹¹³³ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 874, N. 1602a; Kervankıran, s. 262; Karaman Coşgun, s. 258.

¹¹³⁴ Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 81; Karaman Coşgun, s. 258.

¹¹³⁵ Karaman Coşgun, s. 258-259. Ayrıca bkz. Karahan, *Tasfiye*, s. 244.

¹¹³⁶ Karaman Coşgun, s. 259. eTTK m. 447/2'deki koşullar açısından aynı yönde bkz. Karahan, *Tasfiye*, s. 244.

¹¹³⁷ Ayrıca bkz. "4. Dağıtımın Yapılacağı Pay Sahipleri" başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹¹³⁸ Pay defterinde yer alan kayıtların kurucu nitelikte olmadığı bu nedenle aksinin ispatının mümkün olduğuna ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. Narbay, *Pay Defteri*, s. 146 vd..

¹¹³⁹ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, C. 2, s. 198; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 874, N. 1602b. Pay defterinde kayıtlı olmayan bir kimsenin pay sahibi olduğu yönündeki iddiasını ispat etmesine imkân verilmesi gerektiği yönünde bkz. Karaman Coşgun, s. 248; Karahan, *Tasfiye*, s. 235.

¹¹⁴⁰ Arslanlı, C. 4-5, s. 232; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, 875, N. 1602b; Karahan, *Tasfiye*, s. 238.

sahiptir¹¹⁴¹. Tasfiye paylarının dağıtımında, nama yazılı pay senetleri ve senede bağlanmamış nama yazılı paylar açısından bağlam kurallarının varlığı halinde bunların da dikkate alınması gerekmektedir¹¹⁴².

Senede bağlanmamış nama yazılı paylar açısından pay defterindeki kayıtların dikkate alınması gerekmektedir. Senede bağlanmış nama yazılı paylarda ispat için ayrıca pay senetlerinin kullanılması mümkündür¹¹⁴³. Aynı şekilde 7262 sayılı Kanun değişikliğinden önce, senede bağlanmış hamiline yazılı paylarda da yalnızca pay senedi ile pay sahipliği sıfatı ispatlanabilecekti¹¹⁴⁴. Ancak 7262 sayılı Kanun değişikliği¹¹⁴⁵ ile birlikte TTK m. 486'nın 2. fıkrasına hamiline yazılı pay sahipleri ile sahip oldukları paya ilişkin bilgilerin, senetler pay sahiplerine dağıtılmadan önce Merkezi Kayıt Kuruluşu'na (MKK) bildirileceği ifadesi eklenmiştir. Buna göre, pay senedi bulunsa dahi pay sahipliği sıfatının ispatında MKK kayıtları esas alınacaktır. Dolayısıyla bildirim yapılmaması halinde paya bağlı hakların hem şirkete hem de üçüncü kişilere karşı kullanılması söz konusu olmayacaktır¹¹⁴⁶. Bu nedenle MKK'na bildirim yapılmaması tasfiye payı alma hakkının da kullanılamamasına neden olacaktır.

Kanun'da açıkça hüküm altına alınmamış olmakla birlikte, bizim de katıldığımız görüş uyarınca, pay sahiplerine tasfiye paylarının dağıtımı için çağrı yapılması yerinde olacaktır¹¹⁴⁷. Bu bağlamda, senede bağlanmamış paylar ile nama yazılı pay senetleri açısından iadeli taahhütlü mektupla ve şirketin internet sitesinde yayımlanması yoluyla bilinen pay sahiplerine bildirim yapılacağının kabulü, TTK m. 414/1 ve TTK m. 483/2 hükümleri ile de uyum sağlayacaktır¹¹⁴⁸. Esasında 7262 sayılı Kanun değişikliği öncesinde, senede bağlanmış hamiline yazılı pay sahiplerinin tespiti zor olacağından, bu pay sahipleri için çağrının TTSG'de ve esas sözleşmede öngörülen şekilde ilan yoluyla yapılması, ayrıca ilanın şirketin internet sitesinde yayımlanmasının gerekli olduğu ifade

¹¹⁴¹ Kervankıran, s. 264.

¹¹⁴² Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 82; Kervankıran, s. 263-264. Ayrıntılı bilgi için bkz. "4. Dağıtımın Yapılacağı Pay Sahipleri" başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹¹⁴³ Karahan, *Tasfiye*, s. 238, dn. 86; Kervankıran, s. 263.

¹¹⁴⁴ Uçar, s. 276; Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 82.

¹¹⁴⁵ bkz. 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun m. 31 (RG. T. 31.12.2020, S. 31351).

¹¹⁴⁶ Fazlı Enes Dönmez/ Ahmet Fethi Durmuş, "Anonim Ortaklıklarda Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirim Yükümlülüğü", *Toplum Bilimleri Dergisi*, Y. 16, S. 32, (2022): s. 56.

¹¹⁴⁷ Karahan, *Tasfiye*, s. 236 vd.; Kervankıran, s. 264; Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 83.

¹¹⁴⁸ Karahan, *Tasfiye*, s. 236; Kervankıran, s. 264; Al Kılıç, *Tasfiye Payı*, s. 83.

edilmekteydi¹¹⁴⁹. Kanun değişikliği ile birlikte, TTK m. 486/2 gereği hamiline yazılı pay sahipleri ile sahip oldukları paya ilişkin bilgilerin MKK'na bildiriminin zorunlu olması nedeniyle, iadeli taahhütlü mektupla ve şirketin internet sitesinde yayımlanması yoluyla pay sahiplerine bildirim yapılması gerektiği düşüncesindeyiz (bkz. TTK m. 414/1, m. 483/2, m. 417/5)¹¹⁵⁰.

Hak sahibi olduklarını ispatlayan pay sahiplerine ödeme yapan tasfiye memuru, yapılan ödemeyi senet üzerinde yazılı olarak göstermeli ve yapılan ödemeye ilişkin makbuz verilmesini pay sahiplerinden talep edebilmelidir¹¹⁵¹. Tasfiye memurlarının yapılan ödemeler karşılığında pay senetlerinin iadesini istemesi ise, tasfiye sonrasında pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispat etmeleri gerektiğinde ihtiyaç duyulacağı gerekçesiyle doktrinde çoğunluk tarafından kabul edilmemektedir¹¹⁵². Senet üzerine tasfiye paylarının ödendiğine ilişkin ibarenin yazılması, kötüye kullanımları ortadan kaldıracak nitelikte olduğundan biz de bu görüşe katılmaktayız.

Tasfiye payına ilişkin ödemenin yapılabilmesi için pay sahiplerine yapılan çağrıya rağmen başvuruda bulunulamaması halinde, TTK m. 541/2 hükmünde olduğu gibi, tasfiye paylarının bankaya depo edilmesi yoluna gidilecektir. Bu husus Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ m. 6/2'de de ifade edilmektedir. Tebliğe göre, yapılan çağrıya rağmen herhangi bir bildirimde bulunulmadığı takdirde, tasfiye halindeki şirketin merkezinin kayıtlı bulunduğu Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne en yakın Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası şubesinde, şirket merkezinin bulunduğu yerde anılan Banka şubesinin bulunmaması durumunda en yakın yerdeki şubede açılacak vadeli Türk Lirası mevduat hesabına yatırılacaktır (bkz. m. 6/1, m. 7).

¹¹⁴⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 236-237; **Kervankıran**, s. 264; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 83.

¹¹⁵⁰ Hamiline yazılı pay senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketine bildirilmesi ve kaydedilmesine ilişkin usul ve esaslar ve pay sahipleri çizelgesinin Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketinden sağlanmasının usul ve esasları hakkında bkz. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirilmesi ve Kayıt Altına Alınması Hakkında Tebliğ (RG. T. 06.04.2021, S. 31446).

¹¹⁵¹ **Arslanlı**, C. 4-5, s. 232; **Uçar**, s. 276; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 237; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 75; **Kervankıran**, s. 264; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 83; **Karaman Coşgun**, s. 259.

¹¹⁵² **Arslanlı**, C. 4-5, s. 232; **Uçar**, s. 276; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 237; **Kervankıran**, s. 264-265; **Karaman Coşgun**, s. 259. Aksi yönde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 75. **Şener**, hamiline yazılı senetler açısından tasfiye payı ödemesi neticesinde senedin iade edilmemesinin mükerrer tasfiye payı ödemesi ve uyuşmazlıkların doğmasına neden olabileceğini ileri sürmektedir.

8. Zamanaşımı

Tasfiye payı alma hakkının ne zaman zamanaşımına uğrayacağı ve zamanaşımı süresinin ne zaman işlemeye başlayacağı hakkında Kanun'da ayrıca bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu hususta doktrinde de görüş birliği söz konusu değildir. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, TBK m. 147/4 hükmünün uygulanması gerekmektedir¹¹⁵³. Hükme göre, ortaklık ilişkisinden doğan alacaklar beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir. TBK m. 149 hükmü uyarınca, zamanaşımı alacağın muaccel olmasıyla başlayacaktır. Tasfiye payı alma hakkının alacak hakkına dönüşmesi, kesin bilançonun düzenlenmesinden sonra genel kurul tarafından onaylanması ile gerçekleşeceğinden, beş yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak kesin bilançonun onaylandığı tarih esas alınmalıdır¹¹⁵⁴.

Doktrinde yer alan bir diğer görüş ise, tasfiye payı alma hakkının on yıllık zamanaşımına tabi olduğu yönündedir¹¹⁵⁵. Bu görüş, Kanun'da aksine bir hüküm bulunmadıkça, her türlü alacak hakkında on yıllık zamanaşımı süresinin uygulama alanı bulacağını ifade eden TBK m. 146 (eTBK m. 125) hükmüne dayanmaktadır. Ancak on yıllık genel zamanaşımı süresine nazaran özel bir düzenleme olarak Kanun'da yer alan TBK m. 147/4 (eTBK m. 126/b-4) hükmü karşısında, tasfiye payı alma hakkı açısından on yıllık zamanaşımı süresinin geçerli olduğunun kabulünün doğru olmayacağı düşüncesindeyiz. Nitekim beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı halleri hüküm altına alan TBK m. 147 düzenlemesinin ortaklık veya birtakım iş görme sözleşmelerinden doğan alacaklara yönelik on yıllık zamanaşımı süresinin düşürülmesi, bu alacakların vaktinde talep edilmesi ve davaların bir an önce görülmesini sağlamayı amaçladığı doktrinde kabul edilmektedir¹¹⁵⁶.

¹¹⁵³ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 245; **Karaman Coşgun**, s. 259; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 79, dn. 119; **Kervankıran**, s. 265; **Pulaşlı**, C. 3, s. 1950, N. 101; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 220; **Çakı**, s. 141.

¹¹⁵⁴ Aynı yönde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 259; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 79, dn. 119. Aksi yönde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 245; **Pulaşlı**, C. 3, s. 1950, N. 101; (Karahan ve Pulaşlı, söz konusu sürenin alacaklılara yapılan üçüncü ilandan sonra belirlenen sürenin geçmesiyle başlayacağını ifade etmektedir.) **Kervankıran**, s. 265; (Yazar, dağıtım tasfiye memurları tarafından karar verileceği gerekçesiyle, onların belirleyeceği dağıtım tarihinden itibaren sürenin işlemeye başlayacağını ifade etmektedir.) **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 875, N. 1602c. (Yazar, tasfiye payı alma hakkının on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu belirtmekte ve bu sürenin başlangıcının bir genel kurul kararı varsa bu kararın tarihi eğer yoksa tasfiye memurları tarafından belirlenen dağıtım tarihi olduğu görüşündedir.)

¹¹⁵⁵ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 875, N. 1602c.

¹¹⁵⁶ bkz. **Ergin Akçay**, *Türk Borçlar Kanununa Göre Zamanaşımı*, 1. bs., (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010), s. 54.

9. Haksız Olarak Alınan Tasfiye Paylarının İadesi

TTK m. 512 hükmünde, haksız olarak ve kötünîyetle alınan kâr payı ve hazırlık dönemi faizinin pay sahipleri tarafından geri verileceği, bu hükmün yönetim kurulu üyelerinin kazanç payları hakkında da uygulanacağı ifade edilmesine rağmen, tasfiye paylarına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Bu husus özellikle, Kanun sistematığı incelendiğinde, TTK m. 512 hükmünün “Kâr, Kazanç ve Tasfiye Payı” başlıklı Sekizinci Bölüm ’de yer alması, buna karşın kâr payı, hazırlık dönemi faizi ve kazanç payında olduğu gibi tasfiye payına ilgili hükmün kapsamında yer verilmemesi nedeniyle doktrinde haklı olarak eleştiri konusu yapılmıştır¹¹⁵⁷.

Ek tasfiyeyi düzenleyen TTK m. 547 hükmünün gerekçesinde, pay sahipleri tarafından haksız olarak alınan tasfiye payları için geri verme davasının açılması, ek tasfiye yoluna başvurulması gereken hallerden biri olarak sayılmaktadır¹¹⁵⁸. Bu bağlamda, yalnızca şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra değil, terkin işleminden önce de haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesinin gerektiği kabul edilmelidir¹¹⁵⁹. Ancak haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesi hakkında Kanun’da açık bir düzenleme bulunmadığından iade yükümlülüğünün hangi Kanun hükmünden kaynaklandığı konusunda aşağıda ifade edildiği üzere doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır.

Bu hususta doktrinde kabul edilen bir görüş, şirket borçlarının ödenmesi ve pay bedellerinin iadesinden sonra geriye kalan şirket varlığının, tasfiyeden önceki dönemde elde edilen kazançlardan oluştuğunu, bu kapsamda TTK m. 512 hükmünün tasfiye payları açısından kıyasen uygulanabileceğini ileri sürmektedir¹¹⁶⁰. Hükmün mehzasını oluşturan OR Art. 678’i esas alan İsviçre öğretisinde de haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesi kabul edilmektedir¹¹⁶¹. Ancak OR Art. 678, TTK m. 512 hükmünden daha geniş kapsamlı olarak düzenlenmiş ve şirketin ekonomik durumu ile açıkça orantısız olması halinde, pay sahiplerine yapılan diğer ödemelerin de iade edilmesi gerekliliği hüküm altına alınmıştır (OR Art. 678/2)¹¹⁶². Bu nedenle bizim de katılmış

¹¹⁵⁷ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 86-87.

¹¹⁵⁸ TTK m. 547/1 gerekçesi.

¹¹⁵⁹ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 87; **Karaman Coşgun**, s. 260.

¹¹⁶⁰ **Karaman Coşgun**, s. 260.

¹¹⁶¹ **Kervankıran**, s. 266.

¹¹⁶² “30.03.1911 Tarihli İsviçre Borçlar Kanunu (Obligationenrecht/OR)”, (E. T. 06.04.2022), <https://zgbor.ch/>

olduğumuz görüş uyarınca, OR Art. 678/2 hükmü İsviçre hukukunda tasfiye paylarının iadesi açısından uygulanabilir olmakla birlikte, TTK m. 512 hükmünün kapsamının mehzaz düzenlemeden daha dar olması, tasfiye paylarının iadesi açısından uygulanmasını engellemektedir¹¹⁶³.

Esasında İsviçre Borçlar Kanunu'nda yer alan düzenlemenin (OR Art. 678/2) eTTK m. 473'den aktarılan TTK m. 512 hükmüne alınması daha yerinde olacaktı¹¹⁶⁴. Ancak TTK'da bu konuda düzenleme bulunmaması, olan hukuk bakımından haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesinin hukuki bir temele kavuşturulmasını gerektirmektedir. Bu nedenle aşağıda öncelikle olan hukuka göre değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Haksız olarak alınan tasfiye paylarının iade edilmesinin kanuni dayanağı hakkında bizim de katıldığımız bir diğer görüş ise, iadenin TBK'nın sebepsiz zenginleşmeyi düzenleyen hükümlerine göre (TBK m. 77-82) gerçekleştirilmesi gerektiği yönündedir¹¹⁶⁵. Bu kapsamda, Kanun'da yer alan esaslara uyulmadan, diğer bir deyişle dış tasfiye işlemleri tamamlanmadan gerçekleştirilen tasfiye paylarının dağıtımı, haksız olarak nitelendirilecek¹¹⁶⁶, pay sahipleri arasında iyiniyetli kötüniyetli ayrımı yapılmasına gerek olmaksızın TBK m. 77-82 hükümleri gereği iade edilecektir¹¹⁶⁷. TTK m. 541/4 hükmünde de açıkça ifade edildiği üzere, tasfiye memurları haksız olarak yapılan ödemelerden dolayı TTK m. 553 uyarınca sorumlu olacaktır.

Pay sahipleri arasında iyiniyet kötüniyet ayrımının yapılması ise, ancak istisnai hallerde mümkün olacaktır. Kanun'da yer alan esaslara uygun bir dağıtım

¹¹⁶³ **Kervankıran**, s. 266; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 87; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 55. Tasfiye paylarının iade edilmesinin kanuni dayanağına ilişkin doktrinde yer alan görüşler için ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 245 vd.; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 54 vd. TTK m. 512 hükmünün OR Art. 678/2 esas alınarak yeniden düzenlenmesinin yerinde olacağına ilişkin bkz. (**Kervankıran**, s. 266; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 87, dn. 159)

¹¹⁶⁴ Aynı yönde bkz. **Kervankıran**, s. 266; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 87, dn. 159.

¹¹⁶⁵ **Domanıç**, C. 2, s. 1485; **Kervankıran**, s. 266-267; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 88; **Al Kılıç**, s. 178, dn. 432.

¹¹⁶⁶ Kanun'da öngörülen bekleme süresine uyulmaması ve alacaklılara ilişkin çağrı usulüne uyularak şirket borçlarının ödenmemesi halinde yapılan dağıtımın batıl olacağı yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 262; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 89.

¹¹⁶⁷ **Domanıç**, C. 2, s. 1486; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 246; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 88; **Kervankıran**, s. 267. Aksi yönde bkz. **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 875, N. 1603. (Yazar, haksız olarak alınan tasfiye paylarının iade edilmesi için pay sahibinin kötüniyetli olması gerektiğini ifade etmektedir.) Aksi yönde ayrıca bkz. **Doğanay**, C. 2, s. 1307.

gerçekleştirildiği takdirde, şirketin defter ve belgelerinden alacaklı olduğu anlaşılamayan ve yapılan çağrıya rağmen alacağını bildirmemiş bir alacaklının dağıtım yapıldıktan sonra ortaya çıkması durumunda, alacaklının varlığından haberdar olmayan pay sahiplerinin kendilerine ödenen tasfiye paylarını iade borcu bulunmamaktadır¹¹⁶⁸. Bu ihtimalde, pay sahiplerinin aldıklarını iade etme yükümlülüğünün doğması, ancak tasfiye memurlarınca bilinmeyen alacaklıların bazı pay sahipleri tarafından bilindiğinin ispatlanması halinde mümkündür¹¹⁶⁹.

Doktrinde savunulan üçüncü bir görüş ise, bu konuda Kanun'da boşluk olduğunu ve bu boşluğun hâkim tarafından tasfiye sürecinin temel ilkeleri esas alınarak doldurulması gerektiğini ifade etmektedir¹¹⁷⁰. Bu görüş sahiplerince, tasfiye sürecinde alacaklıların korunmasının amaçlanması nedeniyle, iyiniyetli kötüniyetli pay sahibi ayrımı yapılmaksızın Kanun'da öngörüle usule uygun dağıtılmayan ve bu nedenle haksız olarak alınan tasfiye paylarının iade edilmesi gerektiği kabul edilmektedir¹¹⁷¹.

Şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi ve dolayısıyla tüzel kişiliğinin ortadan kalkması halinde, haksız olarak alınan tasfiye paylarının tahsili amacıyla, TTK m. 547 hükmüne göre ek tasfiye yoluna gidilebilecek ve bunun için mahkemeye başvuruda bulunulabilecektir¹¹⁷². Bu durumda iade davasında şirket ek tasfiye memurları tarafından temsil edilecektir¹¹⁷³. Aynı şekilde sorumluluk davasının da ek tasfiye yoluyla açılması mümkündür¹¹⁷⁴.

¹¹⁶⁸ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 246; **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 88. Bu ihtimalde, şirket defter ve belgelerinin usulüne uygun tutulmamış olması halinde, alacağın zamanasımı süresi içerisinde alacaklının yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk ve ayrıca alacağına kavuşamaması nedeniyle tazminat davası açma hakları bulunmaktadır (**Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 88). Ancak Kanun'a uygun davranan tasfiye memurlarına karşı sorumluluk davasına dayalı tazminat davaları ileri sürülemeyecektir (**Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 57).

¹¹⁶⁹ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 88, dn. 161. Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 246. (*Karahan*, bu durumda eTTK m. 473 (TTK m. 512) hükmünün kıyasen uygulanacağı ve yapılan ödemenin haksız olduğunu bilmesine rağmen kabul eden kötüniyetli pay sahiplerinin bu hüküm kapsamında iade ile yükümlü olduğu düşüncesindedir.)

¹¹⁷⁰ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 55.

¹¹⁷¹ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 55-56.

¹¹⁷² TTK m. 547/1 gerekçesi. Tasfiye paylarının iadesine ilişkin talepte bulunma yetkisi, tasfiye aşamasında da ek tasfiye yoluna gidilmesi halinde de, şirkete aittir. Alacaklıların veya diğer pay sahiplerinin haksız olarak tasfiye payı elde eden pay sahiplerine başvurma hakkı bulunmamaktadır. bkz. **Karaman Coşgun**, s. 261. (Yazar ayrıca, TTK m. 547 hükmünün gerekçesinde ek tasfiye yoluna başvurulması gereken haller arasında iade davasının sayılmasının sebebinin de bu husus olduğunu vurgulamaktadır.) Ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 56.

¹¹⁷³ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 56; **Karaman Coşgun**, s. 261.

¹¹⁷⁴ TTK m. 547/1 gerekçesi.

Alman hukukunda ise Türk hukukundan farklı olarak, pay sahiplerine yapılan tüm haksız ödemelerin iade edilmesine yönelik genel bir düzenleme yapıldığı görülmektedir. Hükme göre, pay sahipleri, Kanun hükümlerine aykırı olarak şirketten sağladıkları menfaatleri şirkete iade etmek zorundadırlar (AktG § 62/1)¹¹⁷⁵. Bununla birlikte Alman hukukunda, şirket dışında alacağını şirketten tahsil edememiş olan alacaklılar da yapılan haksız ödemeyi pay sahiplerinden tahsil etme hakkına sahiptir (AktG § 62/2)¹¹⁷⁶.

Olan hukuk açısından haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesinin TBK'nın sebepsiz zenginleşmeyi düzenleyen hükümlerine göre (TBK m. 77-82) gerçekleştirilmesi gerektiği görüşünü benimsemekle birlikte, olması gereken hukuk açısından da bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Kanaatimizce, Alman hukukunda Kanun hükümlerine aykırı olarak şirketten sağlanan menfaatlerin pay sahiplerince şirkete iadesini öngören düzenlemenin (AktG § 62) Türk hukuk sistemine kazandırılması faydalı olacaktır. Aynı şekilde AktG § 62/2'de ifade edildiği üzere, şirketin yanı sıra haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesinde menfaati bulunan alacaklıların da haksız olarak yapılan ödemenin tahsili için kanuni yollara başvurmasının mümkün olması gerektiği düşüncesindeyiz.

M. Defter ve Belgelerin Saklanması

TTK m. 544 hükmü uyarınca, tasfiye sonunda tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere tüm defter ve belgelerin saklanması gerekmektedir. Hükümün düzenleniş amacı, tasfiye sürecinin tamamlanarak şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra yaşanması muhtemel uyuşmazlıklarda, söz konusu defter ve belgelerin ispat açısından önem taşımasıdır¹¹⁷⁷. Hükümün lafzından anlaşıldığı üzere, yalnızca tasfiye sürecinde TTK m. 542/1-d hüküm gereği tutulması gerekenler değil, tasfiye ile ilgili olmayan şirketin tutmakla yükümlü olduğu tüm defterler ve belgeler de bu kapsamdadır¹¹⁷⁸.

Hükümde ayrıca saklamanın hangi Kanun maddesine göre yapılacağına da işaret edilmektedir. Bu hususta tacirlerin defter ve belgelerini on yıl süreyle saklamakla

¹¹⁷⁵ “Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (AktG)”.

¹¹⁷⁶ “Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (AktG)”.

¹¹⁷⁷ Ayrıca bkz. **Kervankıran**, s. 267; **Karaman Coşgun**, s. 270.

¹¹⁷⁸ Aynı yönde bkz. **Kervankıran**, s. 268; **Karaman Coşgun**, s. 270; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 247-248.

yükümlü olduğunu düzenleyen TTK m. 82 hükmüne atıf yapılmaktadır¹¹⁷⁹. Buna göre, şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi halinde, defter ve belgeleri saklamakla yükümlü olan makam sulh hukuk mahkemesidir (TTK m. 82/8)¹¹⁸⁰. Kanun'da açıkça ifade edilmese de yetkili mahkeme şirket merkezinin bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesi olarak kabul edilmelidir¹¹⁸¹.

Alman hukuku ve İsviçre hukukunda ise, Türk hukukundan farklı olarak, defter ve belgelerin mahkeme tarafından saklanması esası benimsenmemiştir¹¹⁸². Alman hukukunda AktG § 273/2 düzenlemesine göre, şirketin defter ve belgeleri, on yıl süreyle saklanmak üzere mahkemece belirlenen güvenli bir yere tevdi edilir¹¹⁸³. İsviçre hukukunda ise, OR Art. 747 hükmünde şirket defter ve belgelerinin on yıl süreyle saklanması için tasfiye memurları tarafından güvenli bir yer belirlenmesi gerektiği, tasfiye memurları yer konusunda aralarında anlaşamazlarsa bu yerin Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından belirleneceği ifade edilmektedir¹¹⁸⁴.

Türk hukukunda ise defter ve belgelerin saklanması görevinin neden asliye ticaret mahkemesi yerine sulh hukuk mahkemesine verildiği hususuna ilişkin ilgili madde gerekçesinde herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak defter ve belgelerin yetkili olan asliye ticaret mahkemelerinde saklanması da ortaya çıkabilecek

¹¹⁷⁹ 6762 sayılı Kanun ise, 448. maddede 68. maddeye yaptığı atıfla anonim şirketler açısından şirket defter ve belgelerinin notere tevdi olunacağı, noter harç ve ücretinin şirket mevcudundan ödeneceği düzenlenmişti. Ayrıca bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 247 vd.

¹¹⁸⁰ Defter ve belgelerin saklanması konusunda yükümlülüğün asliye ticaret mahkemesi yerine sulh hukuk mahkemesine verilmesi doktrinde **Şener** tarafından eleştirilmektedir. Yazar, defter ve belgelerin saklanması şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin görevi olması halinde ek tasfiye ve tasfiye işlemleri için şirket defterlerine daha kolay ulaşılabileceğini ifade etmektedir (**Şener, Ek Tasfiye**, s. 70).

¹¹⁸¹ Ayrıca bkz. TTK m. 82/7.

¹¹⁸² Türk hukukunda saklama yeri olarak mahkemelerin görevlendirilmesi, defter ve belgelerin saklanması işinin külfetli olması ve saklama yerinin hırsızlık gibi olaylara ve doğal afetlere dayanıklı olması gerektiği nedeniyle doktrinde **Şener** tarafından eleştirilmektedir. Yazara göre, mahkemeler bu konuda yeterli donanımına sahip değildir (**Şener, Ek Tasfiye**, s. 70). **Pulaşlı** ise, Türk hukukunda Alman ve İsviçre hukukunda olduğu gibi, güvenli bir saklama yerinin bulunmadığını ifade etmektedir. Bu nedenle yazarın sulh hukuk mahkemeleri yerine asliye ticaret mahkemelerinin görevli olması gerektiğini savunan görüşe de katılmamakta, söz konusu görevin sulh hukuk mahkemelerinden alınarak asliye ticaret mahkemelerine verilmesinin uygulamaya bir katkı sağlamayacağını ifade etmektedir (**Pulaşlı, C. 4**, s. 2756, N. 71).

¹¹⁸³ “Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (AktG)”. Güvenli nitelikteki yerlerin genellikle, bankalar, bu hususta görevlendirilmiş sertifika sahibi şirketler veya avukatlık büroları olduğu yönünde bkz. **Kervankıran**, s. 269, dn. 323; **Şener, Ek Tasfiye**, s. 70, dn. 58. Sertifika sahibi şirketler (yediemin şirketleri/ Treuhandgesellschaft) hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Pulaşlı, C. 4**, s. 2756-2757, dn. 270. Saklama masraflarının anonim şirket tarafından karşılandığı bu nedenle tasfiye payının dağıtımından önce, masrafların ayrılması gerektiği yönünde bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s. 70, dn. 58.

¹¹⁸⁴ “İsviçre Borçlar Kanunu (Obligationenrecht/OR)”.

sorunları çözmeye yeterli olmayacaktır¹¹⁸⁵. Zira mahkeme teşkilatlanmaları bu hususta yeterli donanımına sahip değildir¹¹⁸⁶. Bizim de katıldığımız görüşe göre, hukukumuzda da İsviçre ve Alman hukuk sistemlerinde olduğu gibi defter ve belgelerin güvenli bir yerde saklanması esasının benimsenmesi daha yerinde olacaktır¹¹⁸⁷. Bu nedenle Türk adli teşkilatına güvenli saklama kurumlarının (Treuhand) kazandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda Kanunumuzda da söz konusu defter ve belgelerin mahkeme tarafından belirlenecek saklama hizmeti veren yediemin şirketleri (Treuhandgesellschaft) veya bankalarda saklanmasına ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır. Bununla birlikte saklama hizmeti verecek kurumların bu konuda sertifika sahibi olması ve bu kurumlarda mesleki yeterliliği bulunan personellerin bulunması gerekmektedir¹¹⁸⁸.

Tasfiye sonunda TTK m. 82 hükmüne göre defter ve belgelerin saklanması için gerekli işlemlerin yapılması, tasfiye memurlarının görevidir¹¹⁸⁹. Bu bağlamda sulh hukuk mahkemesine defter ve belgelerin saklanması amacıyla yapılacak başvuru, tasfiye memurları tarafından gerçekleştirilecektir. TTK m. 544’de yer alan “tasfiye sonu” ifadesinin de şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi için yapılacak başvurudan hemen öncesi olarak anlaşılması gereklidir¹¹⁹⁰. Diğer bir deyişle, tasfiye süreci tamamlandığında sicile başvurulmadan önce sulh hukuk mahkemesine defter ve belgelerin teslimi gerçekleştirilmeli sonrasında sicilden terkin için gerekli başvurular yapılmalıdır¹¹⁹¹. Tasfiye memurlarının defter ve belgelerin saklanması amacıyla tevdi görevini yerine getirmemesi halinde, sorumlulukları gündeme gelebilecektir. Ayrıca doktrinde mahkemeye başvuru veya icra yoluyla defter ve belgelerin alınarak sulh hukuk mahkemesine tevdi edilebileceği kabul edilmektedir¹¹⁹².

TTK m. 82/6 hükmünde saklama süresinin başlangıcının, “ticari defterlere son kaydın yapıldığı, envanterin çıkarıldığı, ara bilançonun düzenlendiği, yılsonu finansal tablolarının hazırlandığı ve konsolide finansal tabloların hazırlandığı, ticari yazışmaların yapıldığı veya muhasebe belgelerinin olduğu takvim yılının bitişiyle başladığı” ifade

¹¹⁸⁵ Pulaşlı, C. 4, s. 2756, N. 71.

¹¹⁸⁶ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 70.

¹¹⁸⁷ Pulaşlı, C. 4, s. 2751, N. 61.

¹¹⁸⁸ bkz. Pulaşlı, C. 4, s. s. 2751, N. 61 ve s. 2756-2757, N. 71’de yer alan açıklamalar.

¹¹⁸⁹ Karahan, *Tasfiye*, s. 249; Doğanay, C. 2, s. 1308; Kervankıran, s. 269; Karaman Coşgun, s. 270.

¹¹⁹⁰ Karaman Coşgun, s. 270.

¹¹⁹¹ Karaman Coşgun, s. 270-271. Karahan ise, tevдинin ve tevdi masraflarının ödenmesinin ticaret sicilinden terkin edilme işleminden sonra yapılacağı görüşündedir. bkz. Karahan, *Tasfiye*, s. 250.

¹¹⁹² Karahan, *Tasfiye*, s. 249; Kervankıran, s. 269. Ek tasfiye memurları açısından aynı yönde bkz. Şener, *Ek Tasfiye*, s. 224-225.

edilmektedir. Ancak sürenin başlangıcı açısından şirketin tasfiye halinde olması ayrıca değerlendirilmelidir. Bu nedenle on yıllık sürenin şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesiyle başladığı kabul edilmelidir¹¹⁹³.

Saklama süresinin sona ermesi halinde, şirkete ait defter ve belgeler imha edilecek veya tevdi edenlere iade olunacaktır. Ancak on yıllık süre dolsa dahi bu defter ve belgelerin üçüncü kişilere verilebilmesi mümkün olmayacaktır¹¹⁹⁴.

TTK'da mahkemeye tevdi edilen defter ve belgelerin pay sahipleri tarafından gerektiğinde incelenmesi hakkında bir düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir. Oysa tasfiye aşamasında pay sahiplerine tasfiye işlerinin durumu hakkında gerekli bilgilerin ve talep edildiği takdirde bu konuda imzalı belgenin tasfiye memurları tarafından verileceği açıkça hüküm altına alınmıştır (bkz. TTK m. 542/1-i). Kanaatimizce benzer bir düzenlemenin şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra defter ve belgelerin incelenmesine yönelik olarak Kanun'a alınması faydalı olacaktır. Nitekim doktrinde de, bu konuda Kanun'da boşluk olduğu ifade edilmekte, bir kısım yazar yalnızca pay sahiplerine bu hakkın tanınmasından söz ederken¹¹⁹⁵, diğer bir görüş de hem pay sahipleri hem de alacaklılar açısından defter ve belgelerin incelenmesinin mümkün olması gerektiğini ileri sürmektedir¹¹⁹⁶. Bu hususta menfaati bulunduğunu ispat eden pay sahiplerine ve alacaklılara inceleme imkânı verilmesi gerektiği, aksi takdirde, defter ve belgelerin şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra saklanmaya devam edilmesinin anlamlı olmayacağı düşüncesindeyiz. Bu imkânın tanınması, ek tasfiye yoluna gidilmesi açısından da önem arz etmektedir. Bu nedenle bu hakkın pay sahipleri ve alacaklılar açısından geçerli olması gerekmektedir. Alman hukukunda da önerdiğimiz düzenlemeye paralel olarak, pay sahipleri ve alacaklıların defter ve belgeleri incelemesine mahkeme tarafından izin verileceği hüküm altına alınmıştır (AktG § 273/3)¹¹⁹⁷.

Sonuç olarak, şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesiyle birlikte Kanun'da öngörüldüğü şekilde sulh hukuk mahkemesince saklanan defter ve belgeler, haklı bir menfaatinin bulunduğunu inandırıcı bir şekilde ispat eden pay sahipleri ve alacaklılar

¹¹⁹³ Kervankıran, s. 269; Karaman Coşgun, s. 271.

¹¹⁹⁴ Karahan, *Tasfiye*, s. 250; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 225; Kervankıran, s. 271.

¹¹⁹⁵ Kervankıran, s. 271; Karaman Coşgun, s. 271.

¹¹⁹⁶ Karahan, *Tasfiye*, s. 252; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 226; Al Kılıç, s. 200, dn. 495; Çakı, s. 142.

¹¹⁹⁷ "Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (AktG)".

tarafından incelenebilmelidir. Mahkemenin izin vermesi halinde, defter ve belgeleri inceleyecek olan menfaat sahiplerinin bu defter ve belgelerden fotokopi alması sağlanmalı ancak bu kişilerin defter ve belgelerin kendilerine verilmesine ilişkin talepleri kabul edilmemelidir¹¹⁹⁸. İncelemenin bir uzman/ bilirkişi yardımıyla yapılması da mümkündür¹¹⁹⁹.

N. Geçici 7. Maddeye Göre Yürütülmesi Gereken Tasfiye İşlemleri

1. Genel Olarak

6102 sayılı TTK'ya “6335 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile eklenen Geçici 7. madde ile sicilde kaydı bulunan ancak faal olmayan kabuk şirket (gayri faal şirket) olarak adlandırılan şirketlerin ticari hayattan silinmesi amaçlanmaktadır¹²⁰⁰. Müfesihi haldeki şirketlerin tasfiyesinin gerçekleşmemiş olması nedeniyle olağan tasfiye usulüne nazaran kolaylaştırılmış bir tasfiye usulü benimsenmiştir¹²⁰¹. Böylelikle söz konusu şirketler açısından daha hızlı bir şekilde tasfiyenin tamamlanması sağlanacaktır. Geçici 7. madde düzenlemesi hükümde nitelikleri belirtilen anonim şirketler, limited şirketler ve kooperatifler bakımından uygulama alanı bulacaktır. Ayrıca bu hususta Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan “Müfesihi Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler İle Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ” bulunmaktadır¹²⁰².

¹¹⁹⁸ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 253; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 226. *Şener*, defter ve belgelerin saklanması sulh hukuk mahkemesi görevli olmasına rağmen, bu işte ihtisas sahibi olan asliye ticaret mahkemelerinden izin alınması gerektiği düşüncesindedir. bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 226.

¹¹⁹⁹ **Karahan**, *Tasfiye*, s. 253; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 226.

¹²⁰⁰ bkz. “6335 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” m. 38 (RG. 30.06.2012, S. 28339). TTK Geçici 7. maddenin öngörülme amacı hakkında ayrıca bkz. **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 209, N. 10-121; **Kervankıran**, s. 355; **Al Kılıç**, s. 167; **Karaman Coşgun**, s. 309; **Aytulun/Toroslu**, s. 81; **Damla Gülseren Songur**, “Türk Hukukunda Şirketlerin İhyası- Yargıtay Kararları Işığında TTK Geçici 7. Madde Üzerine Değerlendirmeler”, *Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), s. 1004; **Soner Altaş**, *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler*, 11. bs., Ankara 2022, s. 864; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 235; **Pınar**, s. 776.

¹²⁰¹ Söz konusu şirketlerin tasfiye sürecini tamamlamalarının önündeki engelin tasfiye sürecinin uzun olmasının yanı sıra sicil işlemleri için gerekli harçlar ve ilan masrafları gibi çeşitli mali yükümlülüklerin bulunması olduğu yönünde bkz. **Aytulun/Toroslu**, s. 81. Ayrıca bkz. Geçici m. 7/13, 14.

¹²⁰² bkz. RG. 30.12.2012, S. 28513.

Bu kapsamda 01.07.2015 tarihine kadar¹²⁰³ Geçici 7. maddede belirtilen niteliklere sahip olduğu ticaret sicil müdürlüğünce tespit edilen ya da bildirilen konumuzun kapsamı açısından anonim şirketlerin tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi TTK’ da yer alan tasfiyeye ilişkin düzenlemelere uyulmaksızın Geçici 7. maddede öngörülen usule göre yapılacaktır. 01.07.2015 tarihi geçmiş olmasına rağmen, bu tarihe kadar belirtilen nitelikleri tespit edilen ya da bildirilen şirketlerin tasfiyesi Geçici 7. madde esas alınarak gerçekleştirileceğinden ve söz konusu şirketlerin sicilden terkin edilmelerinden itibaren beş yıl içerisinde ek tasfiye yoluna gidilmesi mümkün olduğundan hükmün geçerliliğini koruduğu söylenebilecektir¹²⁰⁴.

2. Geçici 7. Maddenin Uygulanacağı Anonim Şirketler

TTK Geçici m. 7’ye göre, kolaylaştırılmış tasfiye ve terkin imkânından yararlanacak olan anonim şirketleri şu şekilde sıralayabiliriz:

a) 24/6/1995 Tarihli ve 559 Sayılı “Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname” gereğince¹²⁰⁵, sermayelerini ilgili KHK ile öngörülen tutarlara¹²⁰⁶ çıkarmamış anonim şirketler (Geçici m. 7/1-a);

b) 6102 Sayılı TTK’nın yürürlük tarihi olan 01.07.2012 tarihinden önce veya 01/07.2015 tarihine kadar münfesih olan anonim şirketler (Geçici m. 7/1-b)¹²⁰⁷;

c) Her ne sebeple olursa olsun, aralıksız olarak son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim şirketler (Geçici m. 7/1-d)¹²⁰⁸;

¹²⁰³ Hükmün ilk halinde 6102 Sayılı TTK’nın yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıllık bir süre kabul edilmişken, 6552 Sayılı Kanun’un 133. maddesi ile söz konusu sürenin 01.07.2015 tarihine kadar uzatıldığı görülmektedir. bkz. “6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun” (RG. 11.09.2014, S. 29116)

¹²⁰⁴ **Songur**, *Geçici 7. Madde*, s. 1005; **Al Kılıç**, s. 167, dn. 416.

¹²⁰⁵ bkz. RG 27.06.1995 S. 22326.

¹²⁰⁶ 559 Sayılı KHK ile asgari sermaye tutarı “beş milyar Türk Lirası” olarak belirlenmiş ve bu miktarın Bakanlar Kurulu Kararı ile on katına kadar çıkarılabileceği öngörülmüştür (KHK m. 4). 2001/3500 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “elli milyar Türk Lirası” olarak yükseltilmiştir. Bahsi geçen rakamlar Türk Lirasından altı sıfır atılmadan öncesine ilişkin olup, elli milyar Türk Lirası olarak belirlenen tutar “*elli bin Türk Lirası*” olarak ifade edilmektedir.

¹²⁰⁷ Bu şirketlerin münfesih olma sebebine ilişkin bir belirleme yapılmadığı görülmektedir. Ayrıca bkz. **Tekinallp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 209, N. 10-121.

¹²⁰⁸ Anonim şirketlerde genel kurulun uzun süreden beri toplanamaması TTK m. 530 hükmünde sona erme sebebi olarak düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemede Geçici 7. maddeden farklı olarak belirli bir süre öngörülmemiş olup, bu konuda hâkime takdir yetkisi verilmiştir (Ayrıca bkz. TTK m. 530 gerekçesi). Bir diğer farklılık ise, TTK m. 530’da yer alan sona erme sebebinin bir “infisah (kendiliğinden

d) 6102 Sayılı TTK'nın yürürlük tarihi olan 01.07.2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan anonim şirketler (Geçici m. 7/1-e).

Ancak Geçici 7. maddenin kapsamına dâhil olsa bile “davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan şirket veya kooperatiflere” bu madde hükümleri uygulanmayacaktır (Geçici m. 7/2).

TTK Geçici 7. maddede öngörülen anonim şirketler haricinde, Bakanlık tarafından çıkarılan “Münfesih Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler ile Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ” ile kolaylaştırılmış tasfiye usulünün kapsamına giren anonim şirketler hakkında iki durumun daha düzenlendiği görülmektedir. Kanun'da öngörülen düzenlemelere ek olarak kolaylaştırılmış tasfiye usulünün uygulanacağı şirketlere ilişkin nitelikler belirlenmesi, Kanun hükmünün kapsamını genişlettiğinden doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir¹²⁰⁹. Zira Geçici 7. madde ile getirilen bu usul, istisnai nitelikte olup, uygulama alanı bulacağı haller Kanun'da sınırlı sayı ilkesine göre düzenlenmiştir¹²¹⁰. Bu nedenle bizim de katıldığımız görüş uyarınca, kanun ile istisnai bir düzenleme olarak öngörülen hükmün kapsamının çıkarılan Tebliğ ile genişletilmesi kanuna aykırı olup, yerinde bir düzenleme olmamıştır. Tebliğ ile hükmün uygulanmasına ilişkin esasların düzenlenmesi gerekmektedir¹²¹¹.

dağılıma)” olarak değil, fesih sebebi olarak düzenlenmesidir. Buna karşın geçici 7. maddenin söz konusu hali infisah sebebi olarak öngördüğü görülmektedir. Dolayısıyla 01.07.2015 tarihine kadar sebebi ne olursa olsun, aralıksız olarak son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim şirketler infisah etmiş sayılacak, Geçici 7. maddede öngörüldüğü şekilde tasfiyesi gerçekleştirilecektir.

TTK m. 530'da yer alan “uzun süreden beri toplanamama” ifadesi, somut olaya göre hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde değerlendirilecektir. Ancak Geçici m. 7/1-d düzenlemesi uyarınca, şirketin aralıksız olarak son beş yılda genel kurul toplantılarını yapmamasının, TTK m. 530 hükmündeki “uzun süreden beri toplanamama” halinin bir örneği olarak kabul edilmesi de mümkün olacaktır (Al Kılıç, s. 170, dn. 422).

Aralıksız olarak son beş yıla ait genel kurul toplantılarının yapılamamasına ilişkin bu düzenleme, 01.07.2015 tarihine kadar bu durumun tespit edilmesi ya da bildirilmesi halinde uygulama alanı bulacaktır. Normal bir süreçte bile toplanamayan genel kurulun tasfiye sürecinde toplanmasını beklemek olanaklı değildir. Pay sahiplerinin tasfiye sonunda elde edecekleri bir gelir beklentisi içinde olmaması şirketin tasfiye sürecinin tamamlanması ve terkin edilmesi ihtimalini zorlaştırmaktadır (Kaderoğlu, s. 248).

¹²⁰⁹ Karaman Coşgun, s. 316; Al Kılıç, s. 168, dn. 418.

¹²¹⁰ Karaman Coşgun, s. 316; Al Kılıç, s. 168, dn. 418.

¹²¹¹ Söz konusu tebliğin düzenlenme amacı için ayrıca bkz. Tebliğ m. 1.

Söz konusu Tebliğ'in 5. maddesinde 25.01.2014 tarihinde 28893 Sayılı Resmi Gazete ile yapılan değişiklik neticesinde, "Kanunun yürürlük tarihinden önce Bakanlığın başvurusu üzerine mahkemelerce feshine karar verilen ve tasfiye memuru atanmamış olan anonim şirketler" ve yine Tebliğin 5. maddesinde öngörülen, "18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 10 ve 32nci maddelerine göre adreslerinin ve durumlarının tespit edilememesi nedeniyle ilgili odadaki üyelikleri askıya alınan ve oda kaydı silinen şirketler" Geçici 7. maddenin kapsamına alınmıştır (Tebliğ m. 5/1-b ve 5/1-d).

3. Geçici 7. Maddenin Uygulanacağı Şirketlerin Tespit Edilmesi

Kolaylaştırılmış tasfiye usulünün uygulanacağı şirketlerin belirlenmesi, ilgili ticaret sicili müdürlüğünce re'sen yapılacak araştırma ile veya herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kanıtlarıyla birlikte yapılacak bildirimler neticesinde ticaret sicili kayıtları üzerinden yapılacak incelemeyle mümkün olacaktır (Geçici m. 7/3). Bildirimin kanıtlarıyla birlikte yapılması yeterli görülmüş, bildirimim yapılabilmesi için menfaat koşulu aranmamıştır¹²¹². Bu kapsamda bildirim şirket yetkilileri tarafından yapılabileceği gibi üçüncü bir kişi tarafından da yapılabilecektir¹²¹³. Ancak bildirimde bulunulurken şirketin, "davalı veya davacı sıfatıyla devam eden davalarının bulunmadığına ilişkin yazılı beyanın" da müdürlüğe verilmesi zorunludur (Tebliğ m. 5/2).

4. Geçici 7. Maddede Öngörülen Tasfiye Usulü

Geçici 7. maddenin kapsamına giren şirketlere ilişkin olarak kolaylaştırılmış bir tasfiye usulü kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra belirli şartların varlığı halinde şirketin tasfiye olunmaksızın ticaret sicilinden terkinde de mümkündür. Kolaylaştırılmış tasfiye usulünde kanıtlarıyla yapılacak bildirimler de göz önüne alınarak ticaret sicili üzerinden yapılacak inceleme ile bu kapsama giren şirketlerin belirlenmesinden sonraki ilk aşama bu şirketlere ticaret sicil müdürlüğü tarafından ihtar yapılmasıdır. Ayrıca bu ihtarlar Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yayımlanmaktadır. İhtarın ulaşmadığı durumlarda ilanın hükmü, ilan tarihinden itibaren otuzuncu günün akşamı itibariyle, tebligat yerine geçecek olmasıdır. Bildirici nitelikteki bu ilanın ilgili ticaret ve sanayi odası veya

¹²¹² Karaman Coşgun, s. 319.

¹²¹³ Karaman Coşgun, s. 319.

ticaret, sanayi ya da deniz ticaret odasının internet sitesinde de aynen yayımlanması gerekmektedir (Geçici m. 7/4-a).

Yapılan ihtarın içeriğinde yer alması gereken unsurlar, TTK Geçici 7. madde ve Bakanlık tarafından çıkarılan Tebliğ’de yer almaktadır (bkz. Geçici m. 7/4-b ve c, Tebliğ m. 7/1-a ve b). Söz konusu hükümlere göre, “ihtarın tebliği tarihinden itibaren iki ay içinde”, şirket ortaklarının, yönetici veya denetçilerinin ya da müdürlerinin tasfiye memurunu bildirmesi gerekli olup, aksi halde şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden silineceği ifade edilmiştir. Ayrıca şirket malvarlığının “unvanın silinmesi tarihinden itibaren on yıl içinde” Hazineye intikal edeceği ve bu hususun kesin olduğu ihtar edilir. Şirket faaliyetlerine devam etmek istediği takdirde, münfesi olma sebebini ortadan kaldıran işlemlerin yapılması ve bu durumu ispat edici belgelerin sicile sunulması gerektiğinin bildirilmesi de ihtarın bir diğer zorunlu unsurunu oluşturmaktadır¹²¹⁴. İhtarın içeriğini oluşturan bu son hal, 559 Sayılı KHK ile asgari sermaye miktarlarını artırmadığı için münfesi sayılan şirketlere gönderilecek ihtar da yer alamayacaktır. Dolayısıyla sermaye konusunda uyum göstermeyen bu şirketlere tasfiyeden kurtulma imkânı verilmemiştir¹²¹⁵.

TTK Geçici m. 7’de sayılanlara ek olarak Tebliğ 7/1-c’de şirketin davalı ya da davacı sıfatıyla devam eden davalarının bulunup bulunmadığının yazılı şekilde beyan edilmesi gerektiğinin de ihtar da belirtilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Kanun’da yer almayan bir düzenlemenin Tebliğ ile getirilmesi yerinde olmasa da, davalı ya da davacı sıfatıyla devam eden davaların bulunması halinde Geçici 7. madde uygulanamayacağından (bkz. Geçici m. 7/2), söz konusu düzenleme isabetli olmuştur¹²¹⁶.

Yapılan ihtar ve ilan üzerine, şirketi temsile yetkili olanlar, ortaklar, yöneticiler veya denetçiler süresi içerisinde tasfiye memurlarını belirleyip ticaret sicil müdürlüğüne bildirmelidir. Tasfiye memuru olarak bildirilecek kişiler, şirket ortaklarından herhangi biri, ticaret siciline kayıtlı en son yetkilileri ya da bunların belirleyecekleri üçüncü

¹²¹⁴ Söz konusu düzenlemede açıkça “tasfiyeden dönme” ifadesi kullanılmamış olsa da, münfesi olma sebebini ortadan kaldıran işlemlerin yapılması ve bu durumu ispat edici belgelerin sicile sunulması halinde, münfesi olan şirketin faaliyetlerine devam edebilmesi, esasen anonim şirketin tasfiyeden dönmesi anlamına gelmektedir. bkz. **Al Kılıç**, s. 171 vd..

¹²¹⁵ **Karaman Coşgun**, s. 322; **Kervankıran**, s. 358.

¹²¹⁶ **Karaman Coşgun**, s. 322, dn. 742.

kişiler olabilmektedir. Bildirimde bulunan kişinin kendisi dışında başka birini tasfiye memuru olarak bildirmesi halinde, bildirdiği kişi ya da kişilerin görevi kabul ettiklerine dair yazılı beyanlarının bildirimde eklenmesi zorunludur (Geçici m. 7/5-a). Olağan tasfiye usulünde olduğu gibi, tasfiye memurlarının sayısına ilişkin bir sınırlama yapılmamıştır¹²¹⁷.

Kanun'da üçüncü kişilerin tasfiye memuru olarak tescil edilmelerinin ortaklar veya yöneticilerden hiçbirinin tasfiye memuru olarak bildirilmemesi halinde mümkün olacağı düzenlenmiştir (Geçici m. 7/5-a). Tebliğ'de de bu husus, ortaklar ve/veya yöneticiler ile birlikte üçüncü kişilerin tasfiye memuru olarak bildirilmesi halinde üçüncü kişilerin “bildirilmiş sayılmayacağı” şeklinde ifade edilmektedir (Tebliğ m. 9/4). Dolayısıyla bu durumda üçüncü kişiler tasfiye memuru olarak tescil edilmeyecektir. Birden çok kişi tarafından bildirim yapılması ve bu durumda bildirilenlerin tamamının tescil edilip edilmeyeceği ihtimali üzerinde de durulmalıdır. Doktrinde, ortaklar ve/veya yöneticilerden birden fazlasının bildirilmesi halinde tamamının tasfiye memuru olarak tescil edilmesi gerektiği, aksi halde farklı kişiler bildirildiğinde hangisinin tercih edilmesi gerektiğine ilişkin bir sorun oluşacağı ileri sürülmektedir¹²¹⁸. Aynı doğrultuda Tebliğ de de, tasfiye memurunu bildirmeye yetkili olanlar tarafından, farklı ortakların veya yöneticilerin ayrı ayrı ya da birlikte tasfiye memuru olarak bildirilmeleri halinde, bunların tamamının tescil edileceği ifade edilmektedir (Tebliğ m. 9/5, 10/2). Ancak Geçici 7. maddeye göre gerçekleşen tasfiyede de, pay sahiplerinden birinin TTK m. 537 hükmü gereği, haklı sebeplere dayanarak tasfiye memurunun azlini mahkemeden talep edebilmesi mümkündür.

Olağan tasfiye usulünde çift imza ilkesi geçerliken (TTK m. 539/3), Geçici 7. maddeye göre yapılacak tasfiyede birden fazla tasfiye memurunun tescil edilmesi halinde bunların birlikte hareket etmeleri gerektiği düzenlenmiştir (Tebliğ m. 10/5). Tasfiye memurlarının sorumluluğu açısından özel kanunlardaki sorumluluk hükümleri saklı kalmak üzere, TTK hükümleri uygulama alanı bulacaktır (Geçici m. 7/15).

Yapılan ihtar ve ilan üzerine öngörülen süre içerisinde tasfiye memurlarını bildiren şirketlerin tasfiye memurları ve tasfiye adresi, ilgili ticaret sicili müdürlüğü

¹²¹⁷ Esas sözleşmede tasfiye memurları hakkında çeşitli nitelikler belirlenmiş olsa dahi, Geçici 7. maddeye göre yapılacak tasfiyede bildirilen kişilerin bu niteliklere uygun olmasının kanunen zorunlu tutulmadığı yönünde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 324.

¹²¹⁸ **Karaman Coşgun**, s. 325.

tarafından tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve ilgili odanın internet sitesinde ilan edilecektir (Geçici m. 7/5-b). Ancak süresi içinde cevap vermeyen veya tasfiye memurunu bildirmeyen yahut durumunu Kanun’a uygun hâle getirmeyen veya faaliyette bulunduğunu adres ve kanıtlarıyla birlikte bildirmeyen şirketlerin unvanı ticaret sicilinden re’sen silinecek ve bu durum Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile ilgili odanın internet sitesinde ilan edilecektir (Geçici m. 7/11).

Tasfiye memurlarına ilişkin bildirim süresi içerisinde yapılması halinde, ticaret sicil müdürlüğünce re’sen tasfiye memurlarının ve tasfiye adresinin ticaret siciline tescil ve ilan işlemlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu ilanda şirket alacaklıları alacaklarını, kanıtlarıyla birlikte, “ilan tarihinden itibaren iki ay içinde” tasfiye memurlarına bildirmeye davet edilecektir (Geçici m. 7/5-c). Bu düzenleme ile TTK m. 541/1 hükmünde yer alan bir hafta arayla üç kez ilan yapılması gerekliliğine kıyasla süre ve ilan masrafları açısından kolaylık sağlanmıştır¹²¹⁹. Aynı ilanda anonim şirketin mevcut malvarlığı ile alacak ve borçlarını gösteren listenin belgeleri ile birlikte “ilan tarihinden itibaren bir ay içinde” şirket yönetim kurulu, kurulun bir veya birkaç üyesi, denetçileri tarafından görevli tasfiye memuruna verilmesi de ihtar edilecektir (Geçici m. 7/5-c). Bu ilan Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılmış tebligat yerine geçmektedir (Geçici m. 7/5-d).

Söz konusu ilan neticesinde, ilanda belirtilen bilgi ve belgelerin verilmemesi veya tasfiye memurlarınca da bu bilgi ve belgelere erişilememesi durumunda ticaret sicili müdürlüğüne bildirim yapılarak, “başka bir işleme gerek kalmaksızın” şirket unvanı sicilden silinir ve TTSG’de ilan edilir (Geçici m. 7/9). Şirket unvanının sicilden silinmesi işleminin gerçekleşmesi için hem alacaklılar hem de yönetim kurulu, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin ilanda öngörülen işlemleri yerine getirmemeleri halinde mümkün olacaktır¹²²⁰. Hükümde ayrıca alacaklılar, yönetim kurulu, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler tarafından ilanın gerekleri yerine getirilmese de tasfiye memurlarının ilgili bilgi ve belgelere ulaşması halinde şirketin sicilden silinmeyeceği ifade edilmektedir¹²²¹. Tasfiye memurlarının bildirilmesine ilişkin düzenlemeden farklı olarak (bkz. Geçici m. 7/11), “süresi içinde” ibaresi kullanılmamış, sicilden silinme

¹²¹⁹ Kervankıran, s. 359.

¹²²⁰ Karaman Coşgun, s. 326-327.

¹²²¹ Karaman Coşgun, s. 327.

sonucunun gerçekleşmemesi için bilgi ve belgelerin süresi içinde verilmesi gerektiği ifade edilmemiştir (Geçici m. 7/9). Bu nedenle doktrinde, bir ve iki aylık sürelerin dolmasından sonra da ilanın gereklerinin yerine getirilmesi halinde de şirketi unvanının sicilden silinmeyeceği, Geçici 7. maddede öngörülen usule göre tasfiyenin devam edeceği kabul edilmektedir. Bununla birlikte, aynı durumun alacaklıların bildirimde bulunmasına rağmen alacaklarını kanıtlayan belgeleri süresinde sunamaması hali için de geçerli olduğu ifade edilmektedir¹²²².

Tasfiye memurları tarafından bilanço düzenlenmesi, borca batıklığın tespiti halinde şirketin iflasına karar verilmesi için mahkemeye başvurulması aşamaları kolaylaştırılmış tasfiye sürecinde de bulunmaktadır. Tasfiye memurları tarafından, “alacaklıların alacaklarını bildirmeleri için öngörülen iki aylık sürenin sonunda” şirketin durumunu gösteren bir bilanço düzenlenmesi gerekmektedir (Geçici m. 7/6-a). Düzenlenen bilançoya göre şirket borçlarının varlığından fazla olması halinde, tasfiye memurları durumu derhal alacaklılara bildirerek şirketin iflasına karar verilmesi için mahkemeye başvuruda bulunmalarını talep eder. Ayrıca bu bildirimde, “bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde” şirketin iflası için mahkemeye başvuru yapıldığının bildirilmemesi halinde kaydın silineceği de ihtar edilir (Geçici m. 7/6-b). Dolayısıyla alacaklılardan birinin öngörülen süre içerisinde mahkemeye başvurarak şirketin iflasını istememesi ya da dava açmasına rağmen bu durumdan tasfiye memurlarını haberdar etmemesi, tasfiye memurlarının şirket unvanının ticaret sicilinden silinmesi için başvuruda bulunmasına yol açacaktır. Esasen tasfiye aşamasında olan anonim şirketlerin iflasını tasfiye memurları talep etmekteyken (bkz. İİK m. 179, TTK m. 542/1-c), Geçici 7. maddede tasfiye memurlarını devre dışı bırakan bir düzenleme öngörülmüştür. Bu düzenlemenin öngörülme amacının zaten gayri faal durumda bulunan bu şirketlerin hızlı bir şekilde tasfiyesinin gerçekleştirilmesi, sürecin sürüncemede bırakılmasının önüne geçilmesi olduğu düşüncesindeyiz.

Kanun’da öngörülen üç aylık sürenin sona ermesinden sonra alacaklılar tarafından iflas davası açılması ya da iflas davası süresi içinde açılmakla birlikte, tasfiye memurlarına bu hususta yapılması gereken bildirimin üç aylık süre geçtikten sonra yapılması ihtimalleri üzerinde de durulması gerekmektedir. Şirket unvanının sicilden silinmesi tasfiye memurlarınca yapılacak başvuru üzerine gerçekleşeceğinden, tasfiye

¹²²² Söz konusu görüş için bkz. **Karaman Coşgun**, s. 327.

memurları tarafından daha önce başvuru yapılarak şirket unvanı sicilden silinmediği sürece, üç aylık sürenin sona ermesinden sonra dava açılması veya dava açıldığının bu süre geçtikten sonra bildirilmesi sicilden silinme işlemine engel olmalıdır¹²²³.

İflasın açılmasına karar verilmesi tasfiyenin İİK hükümlerine göre gerçekleştirileceği anlamına gelmekteyken, bilanço düzenlenmesi sonucu borca batıklık tespit edilmediği takdirde tasfiye aşaması, tasfiye memurları tarafından TTK Geçici 7. madde hükmüne göre yürütülecektir. Tasfiye memurları Geçici 7. maddede düzenlenmeyen hususlarda TTK'nın tasfiyeye ilişkin düzenlemeleri ve esas sözleşmede yer alan düzenlemelere göre tasfiyeyi yürütmelidir (Geçici m. 7/15). Ancak Kanun'da kolaylaştırılmış tasfiye usulü açısından önemli bir istisna yer almaktadır. Buna göre, Geçici 7. maddeye göre yapılacak tasfiye işlemlerinde, Kanun veya esas sözleşmelerin “genel kurul kararı alınmasını zorunlu kılan hükümleri” uygulanmayacaktır (Geçici m. 7/7). Örneğin, hazırlanan kesin bilançonun genel kurulun onayına sunulması söz konusu olmayacaktır. Tasfiye memurları tarafından düzenlenen kesin bilançonun ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi ile tasfiye sona ermiş kabul edilecek ve şirketin unvanı ticaret sicilinden silinerek TTSG’de ilan edilecektir (Geçici m. 7/8).

Ayrıca Geçici 7. maddeye göre yapılacak tasfiyenin tasfiye memurlarının ilan edilmesinden itibaren “altı ay içinde” sonuçlandırılması zorunluluğu öngörülmüştür. Ticaret Bakanlığının gerekli hallerde bu süreyi aşmamak üzere ve bir defalığına ek süre vermesi de mümkündür (bkz. TTK geçici m. 7/6-a). Bu düzenlemelerle kanun koyucu şirketin tasfiye sürecinin bir an önce sonuçlandırılması ve ticaret sicilinden terkin edilmesini amaçlamaktadır¹²²⁴. Kesin bilançonun hazırlanarak ticaret sicil müdürlüğüne sunulması tasfiye sürecinin tamamlanmış olduğu anlamına gelmektedir. Bu durumda ve iflas kararı verilen şirketlerde iflas işlemlerinin bildirilmesi sonucunda şirketin unvanı ticaret sicilinden terkin edilecek ve bu durum TTSG’ de ilan edilecektir (Geçici m. 7/8).

Geçici 7. maddede düzenlenmeyen hususlarda TTK'nın tasfiyeye ilişkin düzenlemeleri ve esas sözleşmede öngörülen düzenlemeler uygulanacağından (Geçici m. 7/15), borçların ödenmesinden sonra pay sahiplerine pay bedellerinin iadesi gerçekleştirilecek geride kalan bir tutar varsa anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümlere göre tasfiye bakiyesinin pay sahipleri arasında dağıtımı gerçekleştirilecektir.

¹²²³ Karaman Coşgun, s. 329.

¹²²⁴ Kervankıran, s. 360; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 242.

TTK Geçici 7. maddede düzenlenen bazı durumlarda tasfiye işlemleri tamamlanmadan ya da tasfiye yapılmadan şirket unvanının sicilden silinebilmesi imkânı tanındığı görülmektedir.

a) Öncelikle, ticaret sicil müdürlüğü tarafından yapılan ihtar ve ilana süresi içinde cevap vermeyen veya tasfiye memurunu bildirmeyen yahut durumunu Kanun'a uygun hâle getirmeyen veya faaliyette bulunduğunu adres ve kanıtlarıyla birlikte bildirmeyen şirketlerin unvanı ticaret sicilinden re'sen silinecektir (Geçici m. 7/11).

b) Atanmış olan tasfiye memurlarını içeren ilanda; alacaklılara, yönetim kurulu, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilere yöneltilen ihtarın gereklerinin yerine getirilmemesi (ilanda belirtilen bilgi ve belgelerin verilmemesi) ve söz konusu bilgi ve belgelere tasfiye memurları tarafından da ulaşılamaması halinde, ticaret sicil müdürlüğüne yapılacak bildirim sonucunda şirket unvanı sicilden silinecektir. Bu kapsamda silinme için yapılan bildirim yeterli olup, başka bir tasfiye işleminin yapılmasına gerek bulunmamaktadır (Geçici m. 7/9).

c) Tasfiye memurlarınca yapılan bildirimden itibaren üç ay içinde alacaklılar tarafından mahkemeden şirketin iflasının istenmemesi ya da iflas davası açılmasına rağmen bu durumdan tasfiye memurlarının haberdar edilmemesi halinde de başkaca bir tasfiye işlemi yapılmadan şirket unvanı ticaret sicilinden silinecektir (Geçici m. 7/6-b).

d) 6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanılmış şirketlerin genel kurullarının, Kanun'a uygun olarak toplantıya çağrılmış olmasına rağmen iki defa üst üste toplanamaması halinde, kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması şartı aranmayacaktır. Tasfiye memuru tarafından kesin bilançonun ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi ile tasfiye sona ermiş kabul edilecek ve şirket unvanı ticaret sicilinden silinerek TTSG'de ilan edilecektir. Ancak söz konusu şartın gerçekleştiğini ispat eden belgelerin de ticaret sicil müdürlüğüne sunulması gerekmektedir (Geçici m. 7/10). Hükümde açıkça belirtilmemişse de Tebliğ m. 14 'de ifade edildiği üzere, bu düzenleme 01.07.2012 tarihinden önce tasfiye işlemlerine başlanılmasına ve tasfiye işlemleri tamamlanmasına rağmen genel kurulun

toplanamaması ve bu nedenle kesin bilançonun onaylanamaması sebebiyle sicilden silinememiş şirketler hakkındadır¹²²⁵.

Müdürlük tarafından resen unvanı silinen şirketler, TTSG ile ilgili odanın internet sitesinde ilan edilecektir (Geçici m. 7/11, Tebliğ m. 13/2). Öngörülen hallerde tasfiye edilmeden sicilden silinen anonim şirketlerin malvarlığı silinme tarihinden itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edecektir. Ancak Hazine bu şirketlerin borçlarından sorumlu tutulamayacaktır (Geçici m. 7/15). Burada cevaplanması gereken önemli bir soru da silinme tarihinden itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edecek olan anonim şirket malvarlığının on yıllık süre boyunca nasıl muhafaza edileceğidir. Ne Geçici 7. maddede ne de Tebliğ’de bu soruna ilişkin herhangi bir çözüm bulunmamaktadır. Bu konuda Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ m. 6/1’in kıyasen uygulanması gerektiği düşünülebilirse de, söz konusu hüküm para dışındaki malvarlığı unsurlarını kapsamı dışında bırakmaktadır¹²²⁶. Bu hususta kanaatimizce, bankaya depo usulünü benimseyen ve ayrıca para dışındaki değerler bankaya depo edilemeyeceğinden bu değerler hakkında mahkemeden izin alınmak suretiyle satış işlemlerinin gerçekleştirilebileceğine ilişkin bir sistemin hüküm altına alınması yerinde olacaktır.

II. Anonim Şirketin Ticaret Sicilinden Terkin Edilmesi

A. Genel Olarak

Tasfiye işlemlerinin tamamlanması neticesinde anonim şirketin ticaret sicilinden terkin olunması gerekmektedir. Ticari faaliyetlerine son vermiş ve tasfiye süreci tamamlanmış şirketlerin sicilden terkin edilmesi, kamunun menfaatlerinin korunması ve ticari hayatta işlem güvenliğinin sağlanmasını amaçlamaktadır¹²²⁷.

Tasfiye işlemlerinin tamamlanması ve kesin bilançonun genel kurulda onaylanması ile birlikte, tasfiye memurları tarafından şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicil müdürlüğüne yapılan başvuru ile şirkete ait ticaret unvanının

¹²²⁵ Karaman Coşgun, s. 332.

¹²²⁶ Tebliğ m. 6/1: 5 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan kişiler yapılan çağrılara rağmen tasfiye halinde bulunan şirketin tasfiye memurlarına herhangi bir bildirimde bulunmazlarsa, muaccel olan veya hakkında herhangi bir uyuşmazlık bulunmayan alacaklarının tutarı, tasfiye halinde bulunan şirketin merkezinin kayıtlı bulunduğu Müdürlüğe en yakın Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi şubesinde veya şirket merkezinin bulunduğu yerde anılan Banka şubesinin bulunmaması durumunda en yakın yerdeki şubede açılacak hesaba yatırılır.

¹²²⁷ Kervankıran, s. 273; Al Kılıç, s. 199.

sicilden “terkini (silinmesi)” talep edilebilecektir (bkz. TTK m. 545, ayrıca bkz. TSY m. 87/2). TTK m. 28/2 hükmü gereği, birden fazla tasfiye memuru görevli olduğu takdirde, içlerinden birinin başvurusu yeterli olacaktır¹²²⁸. Tasfiye memurlarının “tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirme yükümlülüğü” (TTK m. 542/1-e) çerçevesinde, ticaret sicilinden terkin işlemi için gerekli talebi geciktirmemesi gerekmektedir¹²²⁹. Tasfiye memurlarının bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve geciktirmesi halinde ise, yönetim kurulu, pay sahipleri ve ilgili üçüncü kişilerin ticaret sicil müdürlüğüne başvuruda bulunarak TTK m. 33 hükmünde düzenlenen tescile davete ilişkin hükmün uygulanması talebinde bulunabilmesi mümkün olacaktır¹²³⁰.

Şirket unvanının ticaret sicilinden terkin için yapılacak başvuru TTK m. 30 hükmü gereği Kanun’da aksi bir düzenleme yer almadığından, tasfiye işlemlerinin tamamlandığı tarihten itibaren on beş gün içinde yapılmalıdır. TTK m. 30/3’de ticaret sicili müdürlüğünün yetki çevresi dışında oturanlar için bu süre bir ay olarak belirlenmiştir. Buna karşın Kanun’da öngörülen süreler geçmiş olsa bile sicile yapılan başvuru reddedilmeyecektir. Zira Kanun’da öngörülen bu süreler hak düşürücü süre değil düzenleyici nitelikte süreler olduğundan, ilgili sürelerin geçmesi sicile yapılan başvurunun geçerliliğine ve hüküm doğurmasına engel olmayacaktır¹²³¹. Ancak bu durum tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğmasına neden olabilecektir¹²³².

TSY m. 87/2’ye göre başvuru yapılan şirkete ilişkin olarak ,“tasfiyenin tamamlandığı” ve “ticaret unvanının silindiği” tescil edilmelidir. TSY m. 86/2’de ticaret sicil müdürlüğüne yapılacak başvuruda sunulması gereken belgeler açıkça ifade edilmiştir. Buna göre, genel kurul tarafından onaylanmış kesin bilanço, genel kurul kararının noter onaylı örneği ve alacaklılara birer hafta arayla üç kere çağrının yapıldığı sicil gazetelerinin başvuru dilekçesine eklenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda sicil müdürlüğü tarafından yapılacak incelemenin kapsamı açısından doktrinde yer alan görüşlerin değerlendirilmesi faydalı olacaktır.

¹²²⁸ **Karaman Coşgun**, s. 265.

¹²²⁹ Aynı yönde bkz. **Karaman Coşgun**, s. 265; **Kervankıran**, s. 273; **Çakı**, s. 143.

¹²³⁰ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 17-18. **Kervankıran**, s. 273; **Al Kılıç**, s. 199; **Karaman Coşgun**, s. 265; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 258.

¹²³¹ Tasfiyeden dönme kararının tesciline ilişkin aynı yönde açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 238-239.

¹²³² **Karaman Coşgun**, s. 266; **Al Kılıç**, s. 239.

İsviçre hukukunda hâkim görüş, tasfiyenin tamamlanması tasfiye memurlarının sorumluluğu kapsamında yer aldığından, ticaret sicil müdürlüğünün tasfiye işlemlerinin tamamlanıp tamamlanmadığını ve Kanun'a ve esas sözleşme hükümlerine uygun olarak yapılıp yapılmadığını inceleme yetkisinin bulunmadığı yönündedir¹²³³. Aynı görüşün Türk hukukunda da ileri sürüldüğü görülmektedir. Türk doktrinde bu görüş, TSY m. 86/2'de ticaret sicil müdürlüğüne sunulması gereken belgelerin sınırlı sayıda belirtilmesi nedeniyle, sicil müdürlüğünün de ancak bu kapsamda inceleme yapabileceği gerekçesine dayandırılmaktadır¹²³⁴. Bu görüşe göre, tasfiye sürecinin Kanun'a ve esas sözleşme hükümlerine göre yapılıp yapılmadığı, şirkette dağıtımı yapılmamış malvarlığının bulunup bulunmadığı ve tasfiye sürecinin gerçekten tamamlanıp tamamlanmadığı hakkında sicil müdürlüğünün inceleme yetkisi bulunmayıp, tüm bu hususlar tasfiye memurlarının sorumluluğundadır¹²³⁵.

Türk doktrinde yer alan bir diğer görüş ise, sicil müdürlüğüne yapılan başvuru üzerine, tasfiyenin Kanun'a ve esas sözleşme hükümlerine uygun olarak yapılıp yapılmadığı, tasfiye sürecinin tamamlanıp tamamlanmadığı, şirkete ait dağıtımı gerçekleştirilmeyen malvarlığının bulunup bulunmadığı hususlarının ticaret sicil müdürlüğü tarafından incelenmesi gerektiği yönündedir¹²³⁶. Ayrıca sunulan belgelerin; doğruluğu, üçüncü kişilerde yanlış bir kanı uyandıracak nitelikte ve kamu düzenine aykırı olup olmadığı hakkında da ticaret sicil müdürlüğünce inceleme yapılması gerekmektedir¹²³⁷.

Doktrinde yer alan görüşlerden ticaret sicil müdürlüğünün inceleme yetkisinin geniş kapsamlı olması gerektiğini kabul eden ikinci görüşe katılmaktayız. Zira Ticaret Sicil Yönetmeliği'nde sunulacak belgeler açısından sınırlı bir sayım yapılmış olsa da, sicil müdürünün inceleme yetkisini düzenleyen TTK m. 32 hükmü, Kanun'da aranan şartların var olup olmadığının incelenmesi gerektiğini açıkça düzenlemektedir. Ayrıca tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtmaması, üçüncü kişilerde yanlış izlenim uyandıracak nitelikte olmaması ve kamu düzenine aykırılık içermemesi şartlarının bir arada bulunması gerekliliği hüküm altına alınmıştır. Benzer bir düzenlemenin genel

¹²³³ Kervankıran, s. 273-274.

¹²³⁴ Kervankıran, s. 274.

¹²³⁵ Kervankıran, s. 274.

¹²³⁶ Karahan, *Tasfiye*, s. 259; Al Kılıç, s. 199 ve dn. 494; Karaman Coşgun, s. 266

¹²³⁷ Karahan, *Tasfiye*, s. 259; Karaman Coşgun, s. 266.

olarak inceleme yükümlülüğünü düzenleyen TSY m. 34’de de yer aldığı görülmektedir. Hükümde Kanun’da yer alan düzenlemeye önemli bir ilave olarak, başvurunun ilgililer tarafından yapılıp yapılmadığı hususu da yer almaktadır. Söz konusu düzenlemelerde sicil müdürlüğüne inceleme yetkisinin oldukça kapsamlı olarak verildiği görülmektedir. Sicil müdürlüğünün inceleme yükümlülüğünün sınırlarının tespit edilmesi, sicil kayıtlarının en üst düzeyde doğruluğunun sağlanarak ticaret siciline olan güvenin sarsılmaması açısından önemlidir¹²³⁸. Bununla birlikte, sicil müdürlüğünü olağanüstü yetkilerle donatarak ancak mahkeme kararı ile çözümlenebilecek konularda karar vermesine yol açmak da sakıncalı bir durumdur¹²³⁹. Bu kapsamda sicil müdürlüğünün tasfiye sürecinin Kanun’a uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediğini, tasfiyenin tamamlanıp tamamlanmadığını inceleme yükümlülüğünün bulunduğu düşüncesindeyiz. Ayrıca sunulan belgelerin gerçekliğine ilişkin Kanun’da öngörülen hususların da sicil müdürlüğünce yapılan incelemede göz önünde bulundurulması gereklidir.

Kanaatimizce, anonim şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi için sicil müdürlüğüne yapılan başvuru neticesinde sicil müdürlüğü, TSY m. 86/2’de sınırlayıcı bir şekilde sayılan belgeler haricinde gerekli bilgi ve belgelerin getirtilmesini isteyebilmelidir. Yine de Ticaret Sicil Yönetmeliği’nin anonim şirketlere ilişkin üçüncü bölümünde “Sona Erme, Tasfiye, Tasfiyeden Dönme ve Ek Tasfiye” başlıklı beşinci ayrımında, “Belgeler” başlığı altında yer alan TSY m. 86/2 hükmünün daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesinin yararlı olacağı düşüncesindeyiz. Özellikle şirkete ait borçların ödenmemesi, Kanun’da öngörülen üç aylık sürenin geçirilmemesi ve şirkette dağıtımı gerçekleştirilmemiş malvarlığının bulunması hallerinin tespit edilebilmesi açısından, söz konusu hükme bu hususları ispatlayacak belgelerin eklenmesi yerinde olacaktır. Örneğin, nasıl ki tasfiyeden dönmeye ilişkin başvuruda sunulacak belgeler arasında “şirket malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtılmaya başlanılmadığına ilişkin tasfiye memurları tarafından hazırlanan rapor” yer almaktaysa, aynı şekilde TTK m. 545 uyarınca gerçekleştirilecek terkin aşamasında da tasfiye memurları tarafından dağıtılmamış malvarlığının bulunmadığına dair bir raporun sicil müdürlüğüne verilmesi gerektiği düzenlenebilir.

¹²³⁸ Şaban Kayıhan, “Ticaret Sicil Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 3-4, (2007): s. 370.

¹²³⁹ Kayıhan, s. 370.

Sicil müdürlüğü tarafından yapılacak incelemede olumsuz yönde bir tespit yapıldığı takdirde yapılan başvurunun reddedilmesi söz konusu olacaktır. Bu durumda tasfiye memurları tarafından TTK m. 34 uyarınca bu işlem için mahkemeye başvurularak itiraz yoluna gidilmesi mümkündür. Terkin başvurusunun kabul edilmesi halinde ise, anonim şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesi işlemi gerçekleştirilecektir. Şirket unvanının ticaret sicilinden silinmiş olduğu ayrıca TTSG’de ilan edilmelidir¹²⁴⁰ (TTK m. 545).

B. Anonim Şirketin Ticaret Unvanının Ticaret Sicilinden Terkin Edilmesinin Hukuki Niteliği

Anonim şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden terkin edilmesinin hukuki niteliği konusunda doktrinde çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Bu durumun nedeni TTK m. 545 düzenlemesinden terkinin hukuki niteliğinin açıkça anlaşılamamasıdır. Her ne kadar TTK m. 355’de anonim şirketin, “ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanacağı” ifade edilmiş ve böylelikle tescilin kurucu nitelikte olduğu açıkça ortaya konulmuş olsa da, kanun koyucunun TTK m. 545 düzenlemesinde benzer bir ifadenin kullanılmasından kaçındığı görülmektedir¹²⁴¹.

Bu bağlamda, başlıklar halinde TTK m. 545 uyarınca yapılacak terkinin hukuki niteliği hakkında doktrinde yer alan görüşler incelenecek ve bu konudaki görüşümüz açıklanacaktır.

1. Terkin İşleminin Açıklayıcı Nitelikte Olduğu Görüşü

Terkinin hukuki etkisinin açıklayıcı olduğu görüşü, Alman hukukunda azınlık tarafından kabul edilen, daha ziyade İsviçre hukukunda taraftar bulan bir görüştür¹²⁴². Türk doktrininde de söz konusu görüşü benimseyen yazarlar bulunmaktadır¹²⁴³. Bu

¹²⁴⁰ Şirketin internet sitesinde ilana yer vermemesi nedeniyle hükmün eksik düzenlendiğine ilişkin bkz. **Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler**, s. 336.

¹²⁴¹ Anonim şirketlerin ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanacağı, bu nedenle tescilin kurucu nitelikte olduğu yönünde ayrıca bkz. **Kırca/ Şehirli Çelik/ Manavgat**, s. 66-67.

¹²⁴² Açıklayıcı görüşü savunan yazarlar için bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s. 19, dn. 3; **Kervankıran**, s. 275, dn. 352 ve **Al Kılıç**, s. 201, dn. 497’de zikredilen yazarlar.

¹²⁴³ Türk doktrininde terkinin açıklayıcı nitelikte olduğunu kabul eden görüşler için bkz. **Arslanlı, C. 4-5**, s. 235; **Ansay**, s. 237; **Doğanay, C. 2**, s. 1309; **Tekil**, s. 505; **Karahan, Tasfiye**, s. 261; **Karaman Coşgun**, s. 266-267. TTK 533/2 hükmünde yer alan tasfiye halindeki şirketin “tasfiye sonuna kadar” tüzel kişiliğini koruyacağına ilişkin düzenlemenin tüzel kişiliğin sona ermesi için eksik bir işlem söz konusu olmadan tasfiyenin tamamlanması şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **Murat Aışkan**, “Anonim Şirketlerde Sicil Kaydının ve Tasfiyenin Yeniden Açılması (İhya)”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, S. 59-60, (Temmuz-Ağustos 2009): s. 14 vd..

görüş sahiplerince, şirketin hukuki varlığının ortadan kalkması terkin ile değil, tasfiye işlemleri sonunda şirkete ait hiçbir malvarlığı değerinin kalmamış olması halinde mümkün olacaktır. Dolayısıyla ticaret sicilinden terkin işlemi gerçekleşmesine rağmen, geride malvarlığı değerlerinin bulunması, şirketin sona ermediği ve tüzel kişiliğinin devam ettiği anlamına gelmektedir¹²⁴⁴. Burada terkinin işlevi yalnızca tasfiye sürecinin sona erdiğinin beyan edilmesidir. Dağıtılması gereken bir malvarlığının bulunması ek tasfiye yoluna başvurulmasını gerektirecektir. Şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden terkin edilmemesi ise, tasfiyenin tamamlandığı ve geride hiçbir malvarlığı değerinin kalmadığı tespit edildiğinde, şirketin sona ermiş sayılmasına engel olmayacaktır¹²⁴⁵.

Terkin işleminin açıklayıcı nitelikte olduğu görüşü, üçüncü kişiler tarafından şirketin malvarlığının bulunup bulunmadığına ilişkin bir araştırmanın yapılması gerekliliğine yol açması ve güvenilir olmayan “malvarlığının bulunmaması” ölçütüne fazla değer verilmesi nedeniyle doktrinde eleştirilmektedir¹²⁴⁶. Zira bu durum hukuki güvenlik ilkesini zedeler niteliktedir. Hukuki güvenlik ilkesi gözetildiğinde, üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması açısından, araştırma külfeti altına girilmeksizin şirketin sona erip ermediği hakkında kolaylıkla bilgi sahibi olunabilmesi gerekmektedir¹²⁴⁷.

2. Terkin İşleminin Kurucu Nitelikte Olduğu Görüşü

Doktrinde yer alan bizim de katıldığımız görüş uyarınca, tescille tüzel kişilik kazanan bir anonim şirketin aynı şekilde şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesiyle birlikte tüzel kişiliğini kaybettiği ve terkinin kurucu etkiye sahip olduğu kabul edilmelidir¹²⁴⁸. Bu sonuç aynı zamanda usulde paralellik ilkesinin de bir gereğidir¹²⁴⁹.

¹²⁴⁴ Yargıtay tarafından bu yönde verilmiş karar örnekleri için bkz. Yarg. 9. HD. 25.06.2001 T. ve E. 10852, K. 10921 S. Karar; Yarg. HGK. 24.09.1997 T. ve E. 1997/11-411, K. 649 (**Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 19-20). Söz konusu kararlarda Yargıtay, terkinin açıklayıcı nitelikte olduğunu özellikle vurgulamıştır.

¹²⁴⁵ Terkinin açıklayıcı nitelikte olduğu görüşüne ilişkin ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 18-23; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 260 vd.; **Kervankıran**, s. 275 vd.; **Al Kılıç**, s. 201 ve s. 395; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2752, N. 63; **Aksoy**, s. 108 vd.

¹²⁴⁶ bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 22; **Kervankıran**, s. 278.

¹²⁴⁷ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 22; **Kervankıran**, s. 278. Eleştiriler için ayrıca bkz. **Aksoy**, s. 109.

¹²⁴⁸ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 203-204 ve ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 395 vd.. “b) Ek Tasfiye Aşamasında Tasfiyeden Dönülemeyeceği Görüşü” başlığı altında yer alan açıklamalar. Yazara göre, kuruluştaki eksikliklere rağmen tescile bağlanan hukuki etki terkinde de tanınmalıdır. Şirketin malvarlığının bulunduğu gerekçesiyle terkin edilmiş olmasına rağmen tüzel kişiliğinin sona ermediğinin kabul edilmesi halinde, yeniden tescilin yapılmasıyla başlayan süreç ek tasfiye olarak nitelendirilmemeli, şirket “sona ermemiş bir tasfiye şirketi” olarak kabul edilmelidir. Ayrıca tüzel kişiliğin devam ettiğini ileri süren

Kurucu etkinin kabul edilmesi halinde henüz sonlandırılmamış tasfiye işlemlerinin olması ve malvarlığı değerlerinin bulunması, şirketin tüzel kişiliğini kaybetmesine engel olmamaktadır. Tamamlanmamış tasfiye işlemlerinin ve malvarlığı değerlerinin varlığı ek tasfiye yoluna gidilmesini gerektirecektir.

Ayrıca şirketin tamamlanmamış tasfiye işlemlerinin veya malvarlığı değerlerinin bulunması halinde tüzel kişiliğin sona ermediğinin kabulü, ek tasfiye kurumunun amacıyla da çelişmektedir. Zira tüzel kişiliğini devam ettiren bir şirkete yeniden ihya yoluyla (ek tasfiye) tüzel kişilik kazandırılması anlamsız olacaktır¹²⁵⁰. Kanun koyucu ek tasfiye ile “ek tasfiye işlemleri tamamlanıncaya kadar” sicile tescili sağlayarak ticaret sicilinden terkin edilmiş şirketi yeniden canlandırmayı amaçlamaktadır (bkz. TTK m. 547). Bununla birlikte, TSY m. 89/2’de de “ek tasfiyenin tescili üzerine şirketin tüzel kişiliğini yeniden kazanacağı” açıkça ifade edilmiştir¹²⁵¹. Bu durumdaki bir şirkete karşı dava açıldığında taraf sıfatı yokluğu nedeniyle, asıl dava “bekletici mesele” yapılacak ve ihya davası açılması için mahkemece süre verilecektir¹²⁵². Terkinin kurucu niteliği kabul edilmediği takdirde, tüzel kişiliği ve dolayısıyla taraf ehliyeti bulunan bir şirket için neden ek tasfiye yoluna gidilmesi gerektiği sorusuna cevap verilemeyecektir.

Hukuki güvenlik ilkesi çerçevesinde, şirketin hangi anda sona erdiğinin tespit edilmesi açısından da terkine kurucu bir işlev yüklemek yerinde olacak, böylelikle ek tasfiye talebinde bulunulmaması ihtimali göz önüne alındığında, ne zamana kadar

görüş, TTK m. 547 gereğince neden mahkemece yeniden tasfiye memuru atanması gerektiğini de açıklayamamaktadır. Aksi yönde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 23-25; **Kervankıran**, s. 278-279; **Asuman Yılmaz**, “Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, S. 2, (Haziran 2016): s. 152-153. Yazarlara göre, kurucu etkinin kabulü halinde tasfiye aşamasında değerlendirilmemiş yeni malvarlığı değerlerinin ortaya çıkması durumunda bu malvarlığı değerlerinin kime ait olacağı sorunu ile karşılaşılacaktır. Terkinin kurucu nitelikte olduğuna ilişkin ayrıca bkz. **Markus Vischer**, “Untergang der AG: Konstitutive oder deklaratorische Wirkung der Löschung im Handelsregister?”, *GesKR (Gesellschafts-und Kapitalmarktrecht)* (2015): s. 259-260. https://www.walderwyss.com/user_assets/publications/1639.pdf (E. T. 19.04.2022); **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 207, N. 10-117; **İmregün**, s. 371; **Bilgili/Demirkapı**, s. 177; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2753, N. 64; **Bahtiyar**, *Ortaklıklar*, s. 326; **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 449, dn. 330; **Bilge**, s. 287; **Rumeysa Erdoğan**, “Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 43, (2020): s. 117-118; **Aksoy**, s. 120. Ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 23, dn. 12, **Al Kılıç**, s. 201, dn. 498 ve **Pulaşlı**, C. 4, s. 2754, N. 67, dn. 260’da yer alan yazarlar.

¹²⁴⁹ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 396 vd..

¹²⁵⁰ bkz. 1. Bölüm, “II. Tasfiye Halinde Anonim Şirketin Hukuki Durumu/ A. Şirket Tüzel Kişiliğinin Devam Etmesi” başlığı altında yer alan açıklamalar. Ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 398-399; **Erdoğan**, s. 117-118.

¹²⁵¹ TSY m. 89/2’nin isabetsiz bir düzenleme olduğuna ilişkin bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 161.

¹²⁵² **Demirsatan**, s.699.

varlığını devam ettireceği bilinmeyen bir şirketle karşılaşılması söz konusu olmayacaktır¹²⁵³.

3. Çift Unsur Öğretisi

Terkinin hukuki niteliğini açıklayan bir diğer görüş ise, doktrinde “çift unsur öğretisi” olarak adlandırılmaktadır. Bu görüşü kabul eden yazarlara göre¹²⁵⁴, şirketin hukuki varlığının tamamen sona ermesi için ticaret sicilinden terkin edilme ve geride kalan malvarlığı değerlerinin bulunmaması unsurlarının bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir. Şirketin malvarlığının bulunmaması tek başına güvenilir bir unsur olarak kabul edilmediğinden, aynı zamanda terkin işleminin de varlığı aranmaktadır. Dolayısıyla bu görüşe göre, şirket ticaret sicilinden terkin edilmesine rağmen, tasfiye edilmesi gereken malvarlığı değerlerinin bulunması halinde, şirketin tüzel kişiliğinin sona ermediğinden söz edilecektir. Bu durumda malvarlığı değerleri, varlığını sürdürmeye devam eden şirkete ait olacak ve şirketin ticaret siciline yeniden tescil edilmesi gerekecektir. Çift unsur öğretisine göre, şirketin ticaret sicilinden silinmesi aksi ispat edilebilir bir karine teşkil etmektedir¹²⁵⁵.

4. Genişletilmiş Çift Unsur Öğretisi

Genişletilmiş çift unsur öğretisi ise, çift unsur öğretisine ek olarak tasfiye işlemlerinin eksiksiz bir şekilde tamamlanmasını da anonim şirketin hukuki varlığının sona ermesi için gerekli şartlar arasında saymaktadır. Bir diğer ifade ile şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinin yanı sıra, geride kalan hiçbir malvarlığı değerinin bulunamaması ve yapılması gerekli olan eksik tasfiye işlemlerinin eksiksiz bir şekilde yerine getirilmiş olması şartlarının bir arada sağlanması gerekmektedir. Bu görüşü savunan yazarlara göre, söz konusu işlemlerin tamamlanabilmesi için şirketin tüzel kişiliğinin devamının sağlanması zaruridir¹²⁵⁶. Dolayısıyla bu görüş çift unsur

¹²⁵³ **Al Kılıç**, s. 398. Terkin ile tüzel kişiliğin sona ereceğine ilişkin kararlar için bkz. Yarg. 11. HD. 19.09.1994 T. ve E. 2537/ K. 6512 S. Karar (**Eriş**, *Anonim Şirket*, s.705) ve Yarg. 12. HD. 26.04.1994, E. 5412/ K. 5343 S. Karar (**Eriş**, *Anonim Şirket*, s. 704); Yarg. 12. HD. 26.10.2010 T. ve E. 12062/ K. 24720. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 20.04.2022); Yarg. 11. HD. 29.11.2004 T. ve E. 2150/ K. 11648 S. Karar. <https://legalbank.net/> (E. T. 20.04.2022).

¹²⁵⁴ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 27-28; **Kervankıran**, s. 279; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 659-660; **Çakı**, s. 186-187. Ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 26, dn. 17 ve **Al Kılıç**, s. 202-203, dn. 500’de yer alan yazarlar.

¹²⁵⁵ Çift unsur öğretisi hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 25 vd.; **Aksoy**, s. 111-115; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2754 vd.; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 153-154.

¹²⁵⁶ **Songur**, *Geçici 7. Madde*, s. 1010.

öğretisinin genişletilmiş halini oluşturmaktadır¹²⁵⁷. Yargıtay'ın da bu görüşü kabul eden kararları bulunmaktadır¹²⁵⁸.

¹²⁵⁷ Genişletilmiş çift unsur öğretisini kabul eden açıklamalar için bkz. **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 153-156; **Songur**, *Geçici 7. Madde*, s. 1010-1011. Genişletilmiş çift unsur öğretisini kabul eden yazarlar için ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 27, dn. 20; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 154, dn. 9.

¹²⁵⁸ Örnek kararlar için bkz. Yarg. HGK., 06.06.2007 T. ve E. 2007/10-358, K. 2007/337 S. Karar; Yarg. 22. HD. 03.07.2019 T. ve E. 2016/1789, K. 2019/14886 S. Karar; Yarg. 22. HD., 17.02.2020 T. ve E. 2017/27716, K. 2020/2640 S. Karar. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 03.07.2021); Yarg. 10. HD. 20.11.2018 T. ve E.2016/11291, K. 2016/9582 S. Karar. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 20.04.2022).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TASFİYEDEN DÖNME VE EK TASFİYE

Çalışmamızın bu bölümünde ilk defa 6102 sayılı TTK ile hukuki zemine kavuşan tasfiyeden dönme ve ek tasfiye kurumları ayrıntılı bir biçimde ele alınmış, doktrinde tartışmalı olan konularda görüşlerimiz gerekçeli olarak açıklanmıştır.

I. Tasfiyeden Dönme

A. Genel Olarak Tasfiyeden Dönme Kavramı

Tasfiyeden dönme, 6762 sayılı mülga Kanun'da açık bir şekilde düzenlenmemiş olsa da, ancak belirli şartlar dâhilinde uygulamanın ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olarak, doktrin ve yargı tarafından benimsenmiş bir hukuki müessese olarak karşımıza çıkmaktadır¹²⁵⁹. 6102 sayılı TTK'nın 548. maddesiyle hukuki varlık kazanan tasfiyeden

¹²⁵⁹ Tasfiyeden dönmeye ilişkin kanuni bir düzenlemenin mevcut olmadığı bu dönemde, tasfiyeden dönmenin mümkün olduğunu savunan görüşler için bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 158 vd.; **Arslanlı**, *İnfisah*, s. 314; **Ansay**, *Şirketler*, s. 234; **Orhan Nuri Çevik**, “Anonim Şirketlerde Sona Erme Halinden Dönülebilir mi?”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 3, (1987): s. 366-367; **Çevik**, s. 582; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, C. 2, s. 158; **Ansay**, *Anasözleşme*, s. 204 vd.; **Karayalçın**, s. 219-220; **Memiş**, s. 87 vd.; **Eriş**, *Anonim Şirket*, s. 721; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 284; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2776-2777; **Hamdi Yasaman**, “Anonim Ortaklıklarda Tasfiyeden Dönme”, *İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukukunun Türk Ticaret Hukukuna Etkileri*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), s. 737-738.

Doktrinde aksi yönde görüş ise, yalnızca **Moroğlu** tarafından ileri sürülmüştür. Yazar, tasfiye paylarının dağıtımından önce, fesih kararı alınması için gerekli nisaplarla şirketin devamına karar verilmesinin ekonomik açıdan faydalı olduğunu, ancak eTTK m. 439/2 gereği, şirketin ehliyetinin tasfiye amacı ile sınırlandırılmış olmasının fesih ve infisah kararının geri alınmasını engellediğini ifade etmektedir. Yazara göre, bu durumda şirketin devamı yönünde karar alınması, tasfiyenin amacına aykırı ve ehliyet dışıdır (**Erdoğan Moroğlu**, “Anonim ve Limited Ortaklıklarda Fesih Kararının Geri Alınması”, Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, (İstanbul: Beta Yayınları, 2002), s. 570 vd.).

Tasfiyeden dönmenin mümkün olduğuna ilişkin örnek Yargıtay kararları için bkz. Yarg. 11. HD., 28.06.1994 T. ve E. 470/K. 5602 S. Kararı (**Eriş**, *Anonim Şirket*, s. 720); Yarg. 11. HD., 06.07.2000 T. ve E. 2000/3170, K. 2000/6471 S. Kararı: “Gerçekten de emredici hükümlere aykırılık sebebiyle oluşan fesih halleri dışında, ortak çoğunluğunun iradesi ile oluşan şirket faaliyetine son verme kararının aynı koşullar çerçevesinde geri alınmasına olanak tanınması tüzel kişilik ve özellikle ticari amaçlı şirketler hukuku açısından aksine ve açıkça yasal bir engel olmadıkça olumlu olarak bakılması

dönme; tasfiyesiz sona erme halleri dışında¹²⁶⁰ sona eren ve tasfiye sürecine giren bir anonim şirketin, varlığının hukuken sona erdirilmesinden vazgeçilerek, tekrardan faaliyete geçirilmesidir¹²⁶¹. Genel kurulun bu yönde alacağı karar üzerine şirket, tasfiye amacından sıyrılarak kâr elde etme amacını devam ettirecektir. İflas kararıyla sona eren bir anonim şirket ise, mahkemenin iflas kararını kaldırması neticesinde varlığını sürdürmeye devam edecektir. Bu durumda iflas halinde tasfiyeden dönme söz konusudur (bkz. TTK m. 548/2-3).

TTK m. 548’de “tasfiyeden dönülmesi” başlığı altında yapılan düzenlemede, tasfiyeden dönme kararının herhangi bir sona erme sebebine bağlı olarak alınmadığı, yalnızca belirli sona erme sebeplerine özgü olarak uygulama alanı bulacağı, diğer bir deyişle kanun koyucunun “dar anlamda tasfiyeden dönme” esasını benimsediği görülmektedir¹²⁶². TTK m. 548/1’e göre, tasfiyeden dönme kararı alınabilmesi için şirket; “esas sözleşmede öngörülen sürenin dolmasının ardından faaliyetlerine fiilen devam etmeyerek¹²⁶³” veya “genel kurul kararıyla” sona ermiş olmalıdır. Bununla birlikte, pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmamış olması da gereklidir. TTK m. 548/2’de ise, iflasın açılmasıyla sona ermiş olan şirket hakkında “iflas kaldırılmışsa” veya “iflas konkordatonun uygulanmasıyla sona ermişse” bu durumun tasfiyeden dönme anlamına geldiği ifade edilmektedir.

TTK m. 548 çerçevesinde tasfiyeden dönme hallerinin “genel kurul kararı gerekip gerekmemesi” açısından “açıkça dönme” ve “örtülü dönme (iflas halinde tasfiyeden dönme)” olarak iki başlık altında incelenmesi gerekmektedir.

gerekir.” <https://legalbank.net/> (E. T. 13.05.2022); Yarg. HGK., 25.02.1987 T. ve E. 1986/211, K. 1987/120 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 13.05.2022).

¹²⁶⁰ Anonim şirketlerin tasfiye edilmeksizin sona ereceği haller için ayrıca bkz. 1. Bölüm, “(f) Tasfiyesiz İnfisah Halleri” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹²⁶¹ **Al Kılıç**, s. 7-8.

¹²⁶² **Al Kılıç**, s. 9.

¹²⁶³ Her ne kadar madde metninde “sürenin dolmasıyla” ifadesi kullanılmış olsa da, TTK m. 529/1-a hükmü esas alındığında bu ifadenin belirttiğimiz şekilde yorumlanması gerektiği düşüncesindeyiz. Bu hususta bkz. “a) Tasfiyeden Açıkça Dönme Kavramı ve Tasfiyeden Açıkça Dönmenin Mümkün Olduğu Sona Erme Sebepleri” başlığı altında yapılan açıklamalar.

B. Tasfiyeden Dönme Şekilleri

1. Tasfiyeden Açıkça Dönme

a) Tasfiyeden Açıkça Dönme Kavramı ve Tasfiyeden Açıkça Dönmenin Mümkün Olduğu Sona Erme Sebepleri

Tasfiyeden açıkça dönme, genel kurul tarafından alınacak karar ile tasfiyeden dönmeyi ifade etmektedir. Tasfiye aşamasına girmekle birlikte tasfiye şirketi halini alan ve tasfiye amacı taşıyan şirket, tasfiyeden dönme kararı ile birlikte bu amaçtan vazgeçerek, kazanç elde etme ve ticari faaliyet yürütmeye yönelik aktif bir amaca yönelmektedir¹²⁶⁴. TTK m. 548/1’de belirtildiği üzere, tasfiyeden açıkça dönme kararı ancak esas sözleşmede öngörülen süresi dolan bir anonim şirketin faaliyetlerine fiilen devam etmemesi nedeniyle sona ermesi ve şirketin genel kurul tarafından alınan fesih kararı üzerine sona ermesi hallerinde verilebilecektir.

Her ne kadar TTK m. 548/1’de yalnızca “sürenin dolmasıyla” şeklinde bir ifade kullanılmış olsa da, bizim de katıldığımız görüş uyarınca hükmün TTK m. 529/1-a ile birlikte yorumlanması gerekmektedir¹²⁶⁵. Nitekim TTK m. 529/1-a düzenlemesinde, “sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hale gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle” anonim şirketin sona ereceği hüküm altına alınmıştır. Kanaatimizce, hukuki anlamda karışıklıklara yol açmamak adına, TTK m. 548/1’in “esas sözleşmede öngörülen süresi dolan bir anonim şirketin faaliyetlerine fiilen devam etmeyerek sona ermesi halinde genel kurulun şirketin devamı yönünde karar alabileceği” şeklinde yeniden kaleme alınması faydalı olacaktır.

Hukukumuzda Alman hukukundan farklı olarak, faaliyetlerine fiilen devam eden şirketin sona ermeyeceği hüküm altına alınmıştır. Esasen bu farklılığın sebebini tasfiyeden dönmeye ilişkin düzenlemeler oluşturmaktadır. Zira Alman hukukunda öngörülen sürenin sona ermesi halinde anonim şirket, ancak tasfiyeden dönme yoluyla tekrar faaliyetlerini sürdüren bir şirket halini alabilecektir (bkz. AktG § 274/1)¹²⁶⁶. Buna

¹²⁶⁴ Ayrıca bkz. TTK m. 548 gerekçesi.

¹²⁶⁵ Al Kılıç, s. 10, dn. 10 ve ayrıca bkz. s. 103-104; Kervankıran, s. 312; Yıldız, *Tasfiyeden Dönme*, s. 136; Pulaşlı, C. 4, s. 2778-2779, N. 124; Kendigelen, *İlk Tespitler*, s. 450; Moroğlu, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 338.

¹²⁶⁶ “Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (Aktiengesetz/AktG)”.

karşın, sona ermeye ilişkin TTK m. 529/1-a ile TTK m. 548/1 hükümleri arasında yukarıda ifade edildiği üzere, mehz düzenlemeler olan AktG § 274/1- 262/1’de olduğu gibi bir uyumun sağlanmadığı görülmektedir¹²⁶⁷.

TTK m. 548/1 hükmünün gerekçesinde, tasfiyeden dönmenin, şirketin sadece sürenin dolmasıyla veya genel kurul kararıyla sona ermesi halinde söz konusu olabileceği, diğer sona erme hallerinin gerçekleşmesi nedeniyle şirketin sona ermiş olması halinde tasfiyeden dönme kararı alınarak şirkete hayatiyet kazandırılmayacağı ifade edilmiştir¹²⁶⁸. Ancak doktrinde de kabul gördüğü üzere¹²⁶⁹, tasfiyeden dönme imkânının yalnızca Kanun’da öngörülen bu iki sona erme sebebi ile sınırlandırılmasının yerinde olmadığı düşüncesindeyiz. Zira tasfiyeden dönmenin açıkça hüküm altına alınmadığı 6762 sayılı Kanun döneminde dahi, doktrin ve Yargıtay tarafından tasfiyeden dönmenin kapsamına ilişkin bu kadar katı bir yaklaşım benimsenmemiştir¹²⁷⁰. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, işletme konusunun gerçekleşmesi ya da gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi, esas sözleşmede öngörülen sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi ve sermaye kaybına ilişkin olarak gerekli tedbirler alınmak koşuluyla¹²⁷¹, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması hallerinde de tasfiyeden dönmenin mümkün olması gerekmektedir¹²⁷². TTK m. 548/1 hükmünün bu çerçevede yeniden düzenlenmesi yerinde olacaktır.

Alman hukukunda tasfiyeden dönme kurumunun tarihsel süreci hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 272-277; **Al Kılıç**, s. 12-16. Alman hukukunda tasfiyeden dönmenin temel esaslarına ilişkin olarak ayrıca bkz. **Pirring**, s. 11-12.

Buna karşın İsviçre hukukunda, tasfiyeden dönmenin mümkün olduğuna ilişkin bir hükme Kanun’da yer verilmediği görülmektedir. İsviçre Federal Mahkemesi de 1997 tarihinde verdiği karara kadar sona eren şirketin devam edemeyeceği yönünde görüş bildirmiştir. Söz konusu karar için bkz. **Müge Tekil**, “Genel Kurulun Anonim Ortaklığı Fesih Kararını Geri Alması – İsviçre Federal Mahkemesinin 18 Haziran 1997 Tarihli Yeni İçtihadı”, *İHFM*, C. 56, S. 1-4, (1998): s. 319 vd.. Ayrıca bkz. **Peter Forstmoser**, “Widerrufbarkeit des Auflösungsbeschlusses einer Aktiengesellschaft”, *SZW* (1998): s. 150 vd.. <https://www.forstmoser.ch/wp-content/publications/articles/1998-widerrufbarkeit-szw.pdf> (E. T. 16.05.2022) İsviçre hukukunda tasfiyeden dönmenin tarihsel süreç içerisinde kabulüne ilişkin bkz. **Al Kılıç**, s. 16-17; **Kervankıran**, s. 324-326. Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 277-281.

¹²⁶⁷ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 103.

¹²⁶⁸ TTK m. 548/1 gerekçesi.

¹²⁶⁹ **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 450; **Bilge**, s. 293; **Al Kılıç**, s. 341 vd.; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2779, N. 125; **Kervankıran**, s. 312.

¹²⁷⁰ Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 281 vd..

¹²⁷¹ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 360-365.

¹²⁷² Olması gereken hukuk açısından tasfiyeden dönmenin kapsamında yer alması gereken bu hallere ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 350-371. Esas sözleşmede öngörülen sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi ve işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi hallerinde de tasfiyeden dönme ihtiyacının söz konusu olabileceği yönünde bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s.

“İşletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi (TTK m. 529/1-b)” nedeniyle infisah eden bir anonim şirketin, faaliyetlerini devam ettirmek arzusunda olması halinde, şirketi tasfiye ve terkine zorlamak şirketin, pay sahiplerinin ve alacaklıların ekonomik ve hukuki menfaatleri ile bağdaşmayan bir durumdur¹²⁷³. Esasen burada pay sahiplerini belirli bir işletme konusu etrafında birleştiren bir sözleşme ilişkisi mevcuttur¹²⁷⁴. Bu bağlamda, taraf iradelerine üstünlük tanınarak sözleşmenin ayakta tutulması sağlanmalıdır. Şirketin infisahına yol açmadan önce esas sözleşmede değişiklik yapılarak yeni bir işletme konusu belirlenmek suretiyle anonim şirketin sona ermekten kurtarılması mümkün olduğu gibi¹²⁷⁵, infisah eden anonim şirketin, esas sözleşmesinde değişiklik yapılarak işletme konusunun değiştirilmesi ve ticari faaliyetlerine devam eden bir şirket halini alması da mümkün olmalıdır¹²⁷⁶.

Sözleşme serbestisinin şirketler hukukundaki görünümü olarak, pay sahiplerinin iradesi ile sona erme sebeplerinin belirlenmiş olması ve esas sözleşmede öngörülen bu sebeplerin gerçekleşmesi halinde de, tasfiyeden dönme imkânının bulunması gereklidir (bkz. TTK m. 529/1-c)¹²⁷⁷. Bizim de katıldığımız görüşe göre, hangi hallerde sona ermenin söz konusu olacağını belirleyen pay sahiplerinin, şirketin ticari hayatına devam

2779, N. 125; **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 450; **Kervankıran**, s. 312. Genel kurulun esas sözleşmeyi değiştirmek suretiyle sona erme sebebini ortadan kaldırması veya değiştirmesi mümkün olduğundan, esas sözleşmede öngörülen sona erme sebebinin gerçekleşmesi ve işletme konusunun gerçekleşmesi ya da gerçekleşmesinin imkânsızlaşması hallerinde de genel kurul tarafından devam kararı alınabilmesi gerektiği yönünde bkz. **Bilge**, s. 292-293. Genel kurul tarafından alınacak tasfiyeden dönme kararının mahkemece iptalinin ve dolayısıyla yargı denetiminden geçmesinin mümkün olması hususu dikkate alındığında da, kanun koyucunun tercihinin isabetli olmadığı görüleceği yönünde bkz. **Kaderoğlu**, 341-342. **Kaderoğlu** da, doktrinde kabul edilen esas sözleşmede öngörülen sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi ve işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi hallerinde tasfiyeden dönme imkânının bulunması gerektiği görüşünü benimsemektedir.

¹²⁷³ **Memiş**, s. 89-90, **Al Kılıç**, s. 358-359.

¹²⁷⁴ **Memiş**, s. 89.

¹²⁷⁵ **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 835, N. 1548; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 194, N. 10-91; **Bahtiyar**, *Anasözleşme*, s. 120; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2646, N. 23; **Uçar**, s. 242.

¹²⁷⁶ **Al Kılıç**, s. 359-360. 6762 sayılı Kanun döneminde bu yöndeki görüşler için bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 160, 172; **Memiş**, s. 89-90, 94. 6762 sayılı Kanun döneminde söz konusu durumda tasfiyeden dönmenin mümkün olması gerektiği yönünde ayrıca bkz. **Çevik**, *Makale*, s. 365-366; **Karayalçın**, s. 219; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 284.

İşletme konusunun gerçekleşmesi ya da gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi durumunda esas sözleşme değişikliği ile işletme konusunun tamamen değiştirilmesi söz konusu olacağından, tasfiyeden dönme kararı da TTK m. 421/3-4 hükmü ile uyumlu olarak aynı nisaplarla alınmalıdır (**Al Kılıç**, s. 359-360. Söz konusu halde tasfiyeden dönmenin mümkün olduğu kabul edildiği takdirde, TTK m. 548’de yer alan nisabın uygulanması gerektiği yönünde aksi yönde görüş için bkz. **Bilge**, s. 292, dn. 112).

¹²⁷⁷ **Memiş**, s. 89, 94; **Al Kılıç**, s. 366.

etmesi konusunda da söz sahibi olması yerinde olacaktır¹²⁷⁸. Esas sözleşmede öngörülen sona erme sebebinin şirketin infisahına yol açan bir sebep olması halinde, esas sözleşmede değişikliğe gidilmesine gerek olmadan TTK m. 548'e uyularak alınan tasfiyeden dönme kararının yönetim kurulu tarafından ticaret sicil müdürlüğüne ibraz edilmesiyle birlikte, esas sözleşmenin fiili duruma uygun hale getirilerek tescil ve ilan edilmesi de sağlanmalıdır (bkz. TTK m. 31)¹²⁷⁹. Esas sözleşmede öngörülen sona erme sebebinin fesih ihbar hakkının kullanılmasına ilişkin olması halinde ise doktrinde hâkim görüş, fesih ihbar hakkı tanınarak ayrıcalıklı hale getirilen pay sahiplerinin, şirketin devamı yönünde karar alınması halinde de rızasının alınması gerektiği yönündedir¹²⁸⁰. Esas sözleşmede öngörülen fesih sebebinin mahkemeden şirketin feshini talep edebilme olanağı vermesi halinde de, aynı gerekçe ile söz konusu yetkinin verildiği pay sahiplerinin rızası aranmalıdır¹²⁸¹. TTK m. 548'de öngörülen koşullara uygun olarak alınacak tasfiyeden dönme kararının tescil ve ilanının gerçekleştirilmesi amacıyla ibrazı ile birlikte, esas sözleşmenin tasfiyeden dönme neticesinde oluşan fiili duruma uygun hale getirilmesi hususunda ticaret sicil müdürlüğünden talepte bulunularak, yeni haliyle tescil ve ilanının sağlanması faydalı olacaktır¹²⁸².

“Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması (TTK m. 376/2)” halinde, Kanun'da öngörülen tedbirlerin alınmaması üzerine infisah eden şirket açısından da tasfiyeden dönmenin mümkün olduğu kabul edilmelidir. Her ne kadar TTK m. 376/2 gereği, genel kurul tarafından kalan sermaye ile yetinme veya sermayenin tamamlanması yönünde karar alınmaması, söz konusu imkânları kullanmayan pay sahiplerinin şirketin devam etmesini arzulamadığı sonucuna varılmasına neden olsa da, öngörülen tedbirlerin alınmamasının haklı gerekçeleri olabileceği hususu da göz ardı edilmemelidir¹²⁸³. Zira ekonomik

¹²⁷⁸ **Al Kılıç**, s. 366; **Memiş**, s. 89. 6762 sayılı Kanun döneminde esas sözleşmede öngörülen sebeplerin gerçekleşmesi halinde tasfiyeden dönme kararı alınabilmesi gerektiğine ilişkin ayrıca bkz. **Arsanlı**, C. 4-5, s. 159; **Çevik**, *Makale*, s. 366.

¹²⁷⁹ **Al Kılıç**, s. 368 ve dn. 865. Esas sözleşmede öngörülen sona erme sebebinin gerçekleşmesi üzerine şirketin sona ermesi ve tasfiye sürecine girmesi halinde, “tasfiye sonlandırılmadıkça” esas sözleşmede değişiklik yapılması yönünde karar alınarak, bu kararın ticaret siciline tescili sağlandığı takdirde tasfiyeden dönülebileceği yönünde bkz. **Forstmoser**, s. 154.

¹²⁸⁰ **Al Kılıç**, s. 368 ve ayrıca bkz. s. 368, dn. 866'da zikredilen yazarlar.

¹²⁸¹ **Al Kılıç**, s. 369-371.

¹²⁸² **Al Kılıç**, s. 368, dn. 865.

¹²⁸³ **Memiş**, s. 91; **Al Kılıç**, s. 362.

nedenlerle¹²⁸⁴ veya pay sahipleri arasındaki çekişmelerden dolayı sermayeye ilişkin tedbirlerin alınamaması durumuyla karşılaşılması oldukça mümkün bir olasılıktır¹²⁸⁵. Bu kapsamda koşulların değişmesi halinde, diğer bir deyişle ekonomik veya şirket içi uyuşmazlıkların ortadan kalkması neticesinde şirketin devamı yönünde karar alınabilmesinin mümkün olması, pay sahiplerinin menfaatini olumlu yönde etkileyecektir¹²⁸⁶. Ayrıca TTK m. 376/2’de şirketin sona ermesini önleyecek tedbirlere yer verilmesi ve buna ilişkin kararların genel kurulda alınabilecek olması da tasfiyeden dönmenin mümkün olması gerektiğini göstermektedir¹²⁸⁷. Ancak tasfiyeden dönme kararının alınabilmesi için alacaklıların korunması açısından önem arz eden sermaye kaybına ilişkin Kanun’da öngörülen tedbirlerin alınması zorunludur¹²⁸⁸.

Tüm bu hallerde, anonim şirketin sona ermekten vazgeçerek ticari faaliyetlerini devam ettirmesi konusundaki iradenin yok sayılmaması gerekmektedir. Zira şirketin devamı yönünde karar alınması hem pay sahiplerinin hem de alacaklıların menfaatine olan bir durumdur¹²⁸⁹. Aksi halde anonim şirketin devam kararı almasını engelleyen düzenlemelerin varlığı; daha zahmetsiz olan tasfiyeden dönme yoluna gitme imkânı dururken, şirketin birtakım prosedürleri yerine getirerek yeniden kurulma yoluna gitmesine neden olacaktır¹²⁹⁰.

b) Tasfiyeden Dönmenin Zamanı

TTK m. 548/1’e göre, genel kurulun tasfiyeden dönme yönünde karar alabilmesi için “pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmamış” olması gerekmektedir¹²⁹¹. Pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmamış

¹²⁸⁴ **Memiş**, s. 91.

¹²⁸⁵ **Al Kılıç**, s. 362.

¹²⁸⁶ **Forstmoser**, s. 152-153.

¹²⁸⁷ **Çevik, Makale**, s. 366. Söz konusu sona erme sebebi gerçekleşmiş olmasına rağmen, Kanun’da öngörülen tedbirler ile sona ermekten kurtulma ve şirkete varlığını devam ettirme imkânı verilmesinin hükmün emredici nitelikte olmadığı anlamına geldiği, dolayısıyla tasfiyeden dönülebileceğinin kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. ayrıca bkz. **Karahan, Tasfiye**, s. 284.

¹²⁸⁸ **Memiş**, s. 91 ve 94; **Al Kılıç**, s. 363 ve dn. 855’de yer alan açıklamalar.

¹²⁸⁹ **Al Kılıç**, s. 359.

¹²⁹⁰ **Memiş**, s. 90; **Al Kılıç**, s. 366-367.

¹²⁹¹ Tasfiyeden dönmenin mümkün olabilmesi için Kanun’da yalnızca “pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmamış olması” şartı öngörülmüş, buna karşın asgari bir sermayenin mevcut olmasına ilişkin bir düzenleme getirilmemiştir. Dolayısıyla şirketin sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının veya üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığının anlaşılması halinde de dönme kararının alınabilecektir. Zira bu durumda TTK m. 376’da öngörülen tedbirler tasfiyeden dönme kararı alan anonim şirket bakımından da uygulama alanı bulacaktır. TTK m. 376/3’de yer alan borca batıklık halinde de tasfiyeden dönme kararı alınabileceği kabul edilmelidir. Ancak tasfiyeden dönen

olması şartı, alacaklıların menfaatinin korunmasına yönelik bir düzenlemedir¹²⁹². Zira malvarlığının dağıtımına başladıktan sonra tasfiyeden dönme kararı alınmasının mümkün olması, sermayenin iadesi yasağının dolanılması anlamına geleceğinden (bkz. TTK m. 480/3), sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil etmektedir¹²⁹³. Şirket sermayesinin alacaklıların alacaklarını elde etmesi açısından önemi göz önüne alındığında, bu durumun alacaklıların menfaatlerini zedeleyeceği aşîkârdır¹²⁹⁴.

TTK m. 548/3’de yer alan “Tescil istemine pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmaya başlanmadığına ilişkin belge de eklenir.” ifadesinden, TTK m. 548/1’de yer alan “malvarlığının dağıtımı” ibaresi ile kast edilenin pay bedelleri ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtımı olduğu anlaşılmaktadır¹²⁹⁵. Hükümün gerekçesinde de, pay bedellerinin veya tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtımına başlanıncaya kadar tasfiyeden dönme kararı alınabileceği ifade edilmektedir¹²⁹⁶. Dolayısıyla malvarlığının dağıtımının başladığı an olarak pay bedellerinin iadesi esas alınmalıdır¹²⁹⁷. Ayrıca gerekçede ifade edildiği üzere kanun koyucu, pay sahipleri arasında yapılan cüz’i ve anlamsız bir pay bedeli veya tasfiye payı iadesinin bile tasfiyeden dönmeyi mümkün kılmayacağı, buna rağmen alınan tasfiyeden dönme kararlarının batıl olacağı görüşündedir¹²⁹⁸. Gerekçedeki ifadeler yorumlandığında, kanun koyucunun ifa edilmiş edimlerin iade edilmesi halinde de tasfiyeden dönme imkânının söz konusu olamayacağına ilişkin düşüncesinin temelinde üçüncü kişilerin haklarının ihlal edilmesi endişesinin yer aldığı sonucuna

bu şirketin borca batıklık durumundan kurtulma yönünde tedbirler alması veya iflas bildiriminde bulunmuşsa konkordato imkânından yararlanması tasfiyeden dönme kararını anlamlı hale getirecektir (**Al Kılıç**, s. 227 vd. Ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s.240, dn. 568). Doktrinde Yıldız, sermaye kaybı açısından aynı görüşte olmakla birlikte, şirketin borca batık olması durumunda genel kurulun tasfiyeden dönme kararı alması söz konusu olmayacağını, şirketin iflasının istenmesi gerekli olduğunu ifade etmektedir (**Yıldız, Tasfiyeden Dönme**, s. 139).

¹²⁹² TTK m. 548/1 gerekçesi.

¹²⁹³ **Şener, Ortaklıklar Hukuku**, s. 665; **Kervankıran**, s. 313; **Al Kılıç**, s. 184-185; **Karaman Coşgun**, s. 295; **Kendigelen, İlk Tespitler**, s. 451.

¹²⁹⁴ **Karahan, Tasfiye**, s. 285; **Kervankıran**, s. 313; **Karaman Coşgun**, s. 294. Malvarlığının dağıtımı aşamasından sonra tasfiyeden dönmeye kabulü halinde, şirketle ilişkiye giren üçüncü kişilerin diğer bir deyişle, müstakbel alacaklıların malvarlığı bulunmayan bir şirketle karşılaşması söz konusu olabileceğinden, hükümün düzenlenme amacının zarara uğrama ihtimaline binaen bu kişileri korumak olduğu söylenebilecektir (**Al Kılıç**, s. 187).

¹²⁹⁵ **Al Kılıç**, s. 185.

¹²⁹⁶ TTK m. 548/1 gerekçesi.

¹²⁹⁷ TTK m. 548 uyarınca malvarlığının dağıtımına başlandığı anın tespiti açısından ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 182 vd..

¹²⁹⁸ TTK m. 548/1 gerekçesi.

varılabilecektir¹²⁹⁹. Ancak bizim de katıldığımız görüş uyarınca, malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımı gerçekleşmişse, dağıtılan malvarlığı değerlerinin pay sahiplerince tamamen iade edilmesi ve bu durumun tasfiye memurları tarafından belgelendirilmesi koşuluyla tasfiyeden dönülebilmelidir¹³⁰⁰. Bu koşul sağlandığı takdirde, malvarlığının dağıtımı gerçekleşmeden önceki duruma geri dönüldüğünden “üçüncü kişilerin (şirketle işlem yapacak alacaklıların)” haklarının ihlal edilmesinden de söz edilemeyecektir¹³⁰¹. Bu nedenle bu şekilde alınan bir tasfiyeden dönme kararının batıl bir karar olmayacağı düşüncesindeyiz.

TTK m. 548 hükmünün gerekçesinde, şirketin sona ermesinden önce alınmış bir kâr dağıtım kararının tasfiyeden dönme kararı alınmasını engellemeyeceği de ifade edilmiştir¹³⁰². Daha önce açıklandığı üzere¹³⁰³, tasfiye aşamasında genel kurul tarafından kâr payının dağıtımı yönünde karar alınması, tasfiyenin amacı ile bağdaşmamaktadır. Bu nedenle tasfiye sırasında elde edilen kazancın kâr payı olarak dağıtılması söz konusu olmayacaktır. Buna karşın, anonim şirketin sona ermesinden önce kâr payının dağıtımına ilişkin karar alınmış olması halinde söz konusu hak alacak hakkına dönüştüğünden, tasfiye aşamasında pay sahiplerince ödeme yapılması konusunda talepte bulunulması mümkün olacaktır. Şirket sona ermeden önce dağıtımına karar verilen ve alacak hakkı niteliği bulunan kâr payına ilişkin olarak yapılan ödemeler, malvarlığının dağıtımı anlamına gelmeyecek ve şirketin tasfiyeden dönmesine engel olmayacaktır¹³⁰⁴.

Malvarlığının dağıtımı aşamasının kanunen pay bedellerinin iadesiyle başladığı kabul edilse de, pay bedellerinin iadesi gerçekleştirilmeden önce malvarlığı değerlerinden pay sahiplerine ödeme yapılmış olması halinde de, bu durum malvarlığının dağıtımı niteliğinde olduğundan tasfiyeden dönmenin mümkün olabilmesi için bu malvarlığı değerlerinin iadesi gerekir¹³⁰⁵.

¹²⁹⁹ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 187.

¹³⁰⁰ **Kervankıran**, s. 314; **Al Kılıç**, s. 190; **Yıldız**, *Tasfiyeden Dönme*, s. 138. Aksi yönde bkz. **Pulaşlı**, C. 4, s. 2780, N. 129; **Karaman Coşgun**, s. 295; **Tekil**, *Fesih Kararı*, s. 326.

¹³⁰¹ **Kervankıran**, s. 314; **Al Kılıç**, s. 188 vd.

¹³⁰² TTK m. 548/1 gerekçesi.

¹³⁰³ bkz. 1. Bölüm, “II. Tasfiye Halinde Anonim Şirketin Hukuki Durumu/H. Tasfiye Aşamasında Pay Sahiplerinin Hakları ve Yükümlülükleri” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹³⁰⁴ **Pulaşlı**, C. 3, s. 2781, N. 130; **Kervankıran**, s. 319; **Al Kılıç**, s. 191.

¹³⁰⁵ **Al Kılıç**, s. 191.

Anonim şirketlerde tasfiyeden dönmenin ne zamana kadar mümkün olduğu Kanun'da açıkça ifade edilmiştir. Esasen “pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmamışsa”, tasfiyenin her aşamasında tasfiyeden dönme kararı alınabileceğini söylemek mümkündür¹³⁰⁶. Bununla birlikte, tasfiyeden dönmenin en erken ne zaman mümkün olabileceği hususunu tasfiyeden dönme imkânının tanındığı haller bağlamında ikili bir ayırım yaparak incelenmek faydalı olacaktır¹³⁰⁷. Bu ayırma göre TTK m. 548/1'in tasfiyeden dönme olanağı verdiği hallerden biri olan “genel kurul kararıyla şirketin sona ermesi” üzerine alınan kararın tescil ve ilana gerek olmadan hüküm ve sonuç doğuracağı göz önüne alındığında (tescilin açıklayıcı etkisi), tasfiyeden dönme kararının da tescil ve ilandan önce alınabileceğinden söz edilecektir¹³⁰⁸. Ancak fesih kararı alınan şirket hakkında ayrıca tasfiyeden dönme yönünde de karar alındıysa, bu kararın tescil ve ilan edilebilmesi için öncelikle sona erme kararının TTK m. 532 uyarınca tescil ve ilanının sağlanması gerekmektedir. Bu husus, tasfiyeden dönme kararının temelini oluşturan sona ermenin sicilde alenileştirilmesi açısından önem arz etmektedir¹³⁰⁹.

Tasfiyeden dönmenin kanunen mümkün olduğu bir diğer hal olan şirketin süresinin sona ermesi üzerine faaliyetlerine fiilen devam etmemesi halinde de, henüz sona ermenin tescil ve ilan edilmediği aşamada tasfiyeden dönme kararı alınabileceği kabul edilmelidir. Ancak tasfiyeden dönme kararının tescil ve ilanından önce bu kararın hukuki dayanağı olan sona ermenin TTK m. 532 hükmüne göre sicile tescil ve ilanı gerçekleştirilmelidir¹³¹⁰.

c) Tasfiyeden Dönme Kararının Alınması

TTK m. 548/1'in gerekçesinde de ifade edildiği üzere, tasfiyeden dönme bir esas sözleşme değişikliği kararı olmadığından esas sözleşmede herhangi bir değişiklik yapılmasına da gerek bulunmamaktadır¹³¹¹. Tasfiyeden dönme kararı genel kurul tarafından alınacak olup, TTK m. 548/1'in lafzından anlaşıldığı üzere genel kurulun

¹³⁰⁶ Kervankıran, s. 314; Karahan, *Tasfiye*, s. 285.

¹³⁰⁷ Al Kılıç, s. 126 vd..

¹³⁰⁸ Al Kılıç, s. 126-127.

¹³⁰⁹ bkz. Al Kılıç, s. 128 ve 129'da yer alan açıklamalar.

¹³¹⁰ bkz. Al Kılıç, s. 130'da yer alan açıklamalar.

¹³¹¹ TTK m. 548/1 gerekçesi 8. bent. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Al Kılıç, s. 222 vd..

devredilmez yetkilerindendir¹³¹². Bu yönüyle genel kurulun bu yetkisinin başka bir organa esas sözleşmeyle dahi bırakılması söz konusu olamayacaktır¹³¹³.

Genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin olarak madde gerekçesinde, genel kurulun toplantıya “yönetim kurulu, denetçiler veya tasfiye memurları” tarafından davet edileceği, tasfiyeden dönmeye ilişkin gündem maddesinin olağan genel kurul toplantısına davetin içinde yer alabileceği gibi, bunun için olağanüstü bir toplantı da yapılabileceği ifade edilmiştir¹³¹⁴. Ancak gerekçede denetçilerin genel kurulu toplantıya çağırabileceği ifade edilmesine rağmen, denetçilerin 6102 sayılı TTK’ya göre organ sıfatını taşınamaması bu durumu mümkün kılmamaktadır¹³¹⁵. Ayrıca, tasfiyeden dönme müessesesi, tasfiyenin gereklerinden olan bir işlem niteliği taşımadığından, bu konuda genel kurulu toplantıya çağırma yetkisinin tasfiye memurlarına verilmesi de isabetli değildir¹³¹⁶. Bu nedenle “tasfiye işlerinin gereklerinden olan hususlar hakkında karar vermek üzere genel kurulun tasfiye memurları tarafından toplantıya çağrılacağına” ilişkin TTK m. 535/2 bu kapsamda uygulama alanı bulamayacaktır.

Tasfiyeden dönme kararının alınması için genel kurulu toplantıya davet yetkisi öncelikle yönetim kuruluna aittir. Bununla birlikte, TTK m. 410’a göre yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması hallerinde mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi tarafından genel kurulun toplantıya çağrılması mümkün olacaktır¹³¹⁷. Genel kurulun tasfiyeden dönmeye ilişkin olarak toplantıya çağrılmasında, TTK m. 411 ve m. 412’de ifade edildiği üzere azınlığın da yetkili olduğu kabul edilmelidir¹³¹⁸.

¹³¹² Yıldız, *Tasfiyeden Dönme*, s. 140; Karaman Coşgun, s. 296. Ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. Al Kılıç, s. 206-207.

¹³¹³ Yıldız, *Tasfiyeden Dönme*, s. 140. Ayrıca bkz. Al Kılıç, s. 206-207.

¹³¹⁴ TTK m. 548/1 gerekçesi 6. bent.

¹³¹⁵ Aynı yönde bkz. Kendigelen, *İlk Tespitler*, s. 451; Pulaşlı, C. 4, s. 2781, N. 131; Al Kılıç, s. 208, dn. 510; Kervankıran, s. 316.

¹³¹⁶ Al Kılıç, s. 207-208. Tasfiyeden dönme tasfiyenin gereklerinden olan bir işlem olmasa da, sürecinin devam ettirilip ettirilemeyeceğinin belirlenmesinde etkili olacağından tasfiye memurlarının çağrı konusunda yetkili olması gerektiği yönünde bkz. Karaman Coşgun, s. 297.

¹³¹⁷ Aynı yönde bkz. Yıldız, *Tasfiyeden Dönme*, s. 142; Al Kılıç, s. 209-210; Karaman Coşgun, s. 297.

¹³¹⁸ Aynı yönde bkz. Yıldız, *Tasfiyeden Dönme*, s. 142; Al Kılıç, s. 209.

Söz konusu anonim şirket, genel kurul toplantılarına Bakanlık Temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu bir şirket ise¹³¹⁹, tasfiyeden dönme gündemi ile yapılacak genel kurul toplantısına Bakanlık Temsilcisinin de katılması gereklidir¹³²⁰.

Tasfiyeden dönme kararı olağan veya olağanüstü toplantıda alınabilir¹³²¹. Burada önem arz eden husus, tasfiyeden dönme arzusunun gündem maddesinden açıkça anlaşılabilmesidir¹³²². Bu durum genel kurul toplantılarına ilişkin olarak uyulması gerekli olan, gündeme bağlılık ve açıklık ilkelerinin bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır¹³²³. Tasfiye aşamasında gerçekleştirilecek genel kurul toplantıları açısından çağrı usulüne ilişkin Kanun’da özel bir düzenleme yer almadığından, TTK m. 414 hükmünün uygulanması gerekmektedir¹³²⁴. Dolayısıyla şirket esas sözleşmesinde, şirketin internet sitesinde ve TTSG’de yayımlanan ilanla, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere “toplantı tarihinden en az iki hafta önce” çağrı yapılacaktır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine ise, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, “iadeli taahhütlü mektupla” bildirilmelidir. Ayrıca TTK m. 416’da yer alan koşullarla çağrısız genel kurul toplantısı yapılması da mümkün olmalıdır¹³²⁵. Tüm pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunduğu genel kurul toplantısında hazır bulunanların oy birliği ile tasfiyeden dönmeye ilişkin gündeme madde eklenebilecektir (TTK m. 416/2).

TTK m. 548/1’e göre devam kararının “sermayenin en az yüzde altmışının oyu ile” alınması gerekmektedir. Dolayısıyla toplantı nisabını, sermayenin en az yüzde altmışını temsil eden pay sahipleri veya temsilcilerinin toplantıya katılımı

¹³¹⁹ bkz. “Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik” m. 32 (RG. 28481, T. 28.11.2012)

¹³²⁰ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 212-213. Aksi yönde bkz. **Yıldız**, *Tasfiyeden Dönme*, s. 140. Yazar, tasfiyeden dönmenin esas sözleşme değişikliği olmaması nedeniyle, kuruluşu Bakanlık iznine tabi olsa dahi tasfiyeden dönme açısından, Bakanlık iznine ihtiyaç duyulmayacağını ifade etmektedir.

¹³²¹ TTK m. 548/1 gerekçesi 6. bent.

¹³²² **Al Kılıç**, s. 210; **Karaman Coşgun**, s. 298.

¹³²³ Anonim şirketlerde gündeme bağlılık ve bu ilkenin uzantısını oluşturan açıklık ilkesi hakkında ayrıca bkz. **Ali Yiğın**, “Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988), s. 9 vd.; **Esra Cenkci**, “Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s. 6 vd..

¹³²⁴ **Karaman Coşgun**, s. 298; **Al Kılıç**, s. 211.

¹³²⁵ **Karaman Coşgun**, s. 298; **Al Kılıç**, s. 211 vd.; **Yıldız**, *Tasfiyeden Dönme*, s. 140.

oluşturmaktadır¹³²⁶. Tasfiyeden dönme kararının alınabilmesi için katılanların olumlu oy vermesi gerekmektedir. Ancak tasfiyeden dönmeye karar nisabına ilişkin bu düzenleme, sona ermeye yönelik karar verilebilmesi için sermayenin yüzde yetmiş beşi oranında nisap aranırken (TTK m. 529/1-d), burada yüzde altmış karar nisabının aranması nedeniyle eleştiriye açıktır. Bu düzenlemenin sebebi gerekçede de açıklanmamış olup, doktrinde yer alan bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiyeden dönme kararının da şirketin feshi açısından Kanun’da öngörülen nisap ile uyumlu bir şekilde düzenlenmesi gerekirdi¹³²⁷. Nitekim Alman hukukunda da, anonim şirketlerin feshi için öngörülen nisapla tasfiyeden dönme için öngörülen nisabın birbiriyle çelişmediği görülmektedir (bkz. AktG § 274 Abs. 1 Satz 2- 262 Abs. 1 Satz 2)¹³²⁸. Gerekli nisaplar sağlanmadığı takdirde, takip eden toplantılarda da aynı nisap aranmalıdır.

Bununla birlikte, hükmün devamında “esas sözleşme ile bu nisabın ağırlaştırılabileceği¹³²⁹ ve başkaca önlemler alınabileceği” ifade edilmiştir. Başkaca önlemler ile neyin kast edildiği ise açık değildir. Burada kanun koyucunun amacının, gerekli nisapların sağlanmasının yanı sıra başkaca şartların da öngörülebilmesini sağlamak olduğunun kabulü daha doğru bir yaklaşım olacaktır¹³³⁰. Esasında hükümde “önlemler” ibaresi yerine, Alman Paylı Ortaklar Kanunu’nda olduğu gibi (AktG § 274/1) “das Erfordernis (şartlar)” kavramının kullanılması gerekmektedir¹³³¹.

Kanun gereği esas sözleşmede öngörülebilecek başkaca şartlara, tasfiyeden dönme kararının alınacağı sırada belirli bir malvarlığına sahip olunması, belirli pay sahibi/pay sahiplerinin (örneğin imtiyazlı pay sahipleri) Kanun’da öngörülen nisapla alınacak kararda olumlu oy kullanmasının zorunlu olması ve tasfiyeden dönme kararı alınabilmesinin belirli bir süreyle sınırlandırılması örnek olarak gösterilebilecektir¹³³².

¹³²⁶ **Al Kılıç**, s. 213.

¹³²⁷ **Al Kılıç**, s. 214 vd.; **Kervankıran**, s. 315.

¹³²⁸ “Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (AktG)”. Alman hukukunda tasfiyeden dönmeye ve anonim şirketin feshine ilişkin karar nisabı: “die mindestens drei Viertel des bei der Beschlussfassung vertretenen Grundkapitals umfaßt/ temsil edilen esas sermayenin en az dörtte üçü” olarak belirlenmiştir. (AktG § 274 Abs. 1 Satz 2- 262 Abs. 1 Satz 2)

¹³²⁹ Esas sözleşme ile daha az bir nisap öngörülmesi ise hükmün lafzı gereği mümkün değildir. Çünkü hükümde kararın şirket sermayesinin “en az” yüzde altmışının oyu ile alınması gerektiği vurgulanmıştır. Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 220-221; **Yıldız**, *Tasfiyeden Dönme*, s. 140; **Pulaşlı**, C. 3, s. 2782, N. 136.

¹³³⁰ **Bilge**, s. 293; **Al Kılıç**, s. 219, dn. 529; **Kervankıran**, s. 315.

¹³³¹ **Bilge**, s. 293; **Al Kılıç**, s. 219, dn. 529; **Kervankıran**, s. 315.

¹³³² **Al Kılıç**, s. 221-222.

Ancak esas sözleşmeye hüküm konularak tasfiyeden dönme imkânının tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmayacaktır¹³³³. Zira TTK m. 340'a göre, esas sözleşmede anonim şirketlere ilişkin olarak TTK'da öngörülenden farklı bir düzenleme yapılabilmesi için Kanun'da bu duruma açıkça izin verilmiş olması gerekmektedir. Buna karşın TTK m. 548/1'de kanun koyucu tarafından yalnızca “esas sözleşme ile nisapların ağırlaştırılabilmesi ve başkaca şartlar öngörülebilmesi” konusunda izin verildiği görülmektedir.

Tasfiyeden dönme kararının alınmasına yönelik açıklanması gereken bir diğer husus, genel kurulda oyda imtiyazlı payların dikkate alınıp alınmayacağına ilişkindir. Bu konuda bir görüş, genel kurul kararıyla sona erme halinde imtiyazlı payların hesaba katılması gerektiğini, ancak şirketin sürenin dolması nedeniyle sona erdiği hallerde tasfiyeden dönmenin yanı sıra esas sözleşme değişikliğine de gidilmesi gerekeceğinden oyda imtiyazlı payların dikkate alınmayacağını ileri sürmektedir¹³³⁴. Bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiyeden dönme kararı alınmasında oyda imtiyazlı paylar hesaplamaya dâhil edilmeyecektir¹³³⁵. Zira tasfiyeden dönme kararı alınabilmesi için gerekli olan nisap sermaye çoğunluğuna göre belirlenmiştir. Dolayısıyla oyda imtiyazlı payların göz ardı edildiği bir nisap öngörülmüştür. TTK m. 479/3 hükmünde oyda imtiyazın dikkate alınmayacağı haller, “esas sözleşme değişikliği” ve “ibra ve sorumluluk davası açılması” olarak ifade edilmektedir. Ancak her ne kadar açıkça ifade edilmese de, sermayenin belirli bir çoğunluğunun/yüzdesinin arandığı durumlar da hükmün kapsamında yer almaktadır¹³³⁶. Buna karşın, Kanun'da öngörülen nisabın yanı sıra esas sözleşme ile öngörülmesi mümkün olan “başkaca şartlar” kapsamında örneğin, oy hakkında imtiyazlı payların yarısının dönme kararına olumlu oy vermesi şartının getirilmesi halinde, oyda imtiyazlı payların tasfiyeden dönme kararı üzerindeki etkisinden söz edilebilecektir¹³³⁷.

Tasfiye bakiyesinde imtiyaz hakkı bulunan pay sahipleri ve tasfiye bakiyesine katılma hakkı bulunan intifa senedi sahipleri tarafından tasfiyeden dönme kararının

¹³³³ Kervankıran, s. 315; Al Kılıç, s. 220.

¹³³⁴ Kervankıran, s. 316-317.

¹³³⁵ Pulaşlı, C. 4, s. 2782, N. 135; Yıldız, *Tasfiyeden Dönme*, s. 143; Al Kılıç, s. 214. Genel kurulun fesih kararı almasına ilişkin olarak oyların değil sermayenin yüzde yetmiş beşinin çoğunluğu arandığından oyda imtiyazın fesih kararında etkili olmayacağı yönünde bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 195, N. 10-95.

¹³³⁶ Pulaşlı, C. 4, s. 2782, N. 135; Al Kılıç, s. 214.

¹³³⁷ Yıldız, *Tasfiyeden Dönme*, s. 143.

onaylanmasının gerekli olup olmadığı hususlarının da bu başlık altında açıklanması gerekmektedir.

Tasfiyeden dönme kararı esas sözleşmede değişiklik yapılmasını gerektirmediğinden¹³³⁸, TTK m. 454 hükmü gereği imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun toplanmasına ve tasfiyeden dönme kararını onaylamasına gerek bulunmamaktadır¹³³⁹. Zira tasfiyeden dönme kararı tasfiye bakiyesinde imtiyaz hakkı bulunan pay sahiplerinin bu haklarını tamamen ortadan kaldırmamakta, yalnızca ileri bir tarihe ertelemektedir¹³⁴⁰. Ancak şirket esas sözleşmesinde tasfiye bakiyesinde imtiyaz hakkı tanınan pay sahiplerinin de onayının aranması halinde, bu onay şartının sağlanması gerekmektedir¹³⁴¹. Bununla birlikte, yalnızca tasfiye bakiyesinde imtiyaz hakkı bulunan pay sahiplerinin tasfiye payı alma hakkının geciktirilmesi amacıyla kötüniyetli olarak tasfiyeden dönme kararı alındığının ispat edilmesi halinde, tasfiyeden dönme kararının iptal edilmesinin mümkün olacağından söz etmek mümkündür¹³⁴².

Tasfiye bakiyesine katılma hakkı bulunan intifa senedi sahipleri açısından da (bkz. TTK 502-503) genel kurul tarafından alınan tasfiyeden dönme kararının bu hakkı tamamen ortadan kaldırmayıp yalnızca ertelemesine yol açacağı söylenmelidir¹³⁴³. Bu nedenle tasfiyeden dönme kararının ayrıca intifa senedi sahipleri tarafından onaylanmasına gerek bulunmamaktadır. Bununla birlikte, intifa senedi sahibinin hakkını almasının engellenmesi amacıyla tasfiyeden dönme kararı alındığını ispatlayarak, tespit, edim ve tazminat davalarını açması söz konusu olacaktır¹³⁴⁴. Ayrıca tasfiyeden dönme kararının geçerli olabilmesi için intifa senedi sahiplerinin onayının şart olduğuna ilişkin şirket esas sözleşmesinde düzenlenme yapılması halinde, bu şartın sağlanması gerekecektir¹³⁴⁵.

¹³³⁸ Ayrıca bkz. TTK m. 548/1 gerekçesi 8. bent.

¹³³⁹ **Yıldız, Tasfiyeden Dönme**, s. 144; **Al Kılıç**, s. 412.

¹³⁴⁰ **Yıldız, Tasfiyeden Dönme**, s. 144.

¹³⁴¹ **Yıldız, Tasfiyeden Dönme**, s. 144.

¹³⁴² **Al Kılıç**, s. 413.

¹³⁴³ **Al Kılıç**, s. 415, dn. 988.

¹³⁴⁴ **Al Kılıç**, s. 415, dn. 988. Tasfiyeden dönme kararının intifa senedi sahiplerinin haklarını ihlal etmiş olabileceği, bu nedenle kararın alınabilmesi için intifa senedi sahiplerinin onayının zorunlu olduğu yönünde bkz. **Yıldız, Tasfiyeden Dönme**, s. 145; **Çakı**, s. 64-65.

¹³⁴⁵ **Yıldız, Tasfiyeden Dönme**, s. 145.

d) Tasfiyeden Dönme Kararının Tescil ve İlanı

TTK m. 548/1’de “tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararını tasfiye memurunun tescil ve ilan ettireceği” düzenlenmiştir. Hükümden açıkça tescil ve ilanın hukuki etkisi anlaşılamamaktadır. Ancak hükme Alt Komisyon tarafından eklenen bu ifadenin gerekçesinin, “Alt Komisyonca Tasarının 548’inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna, tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararının tasfiye memuru tarafından tescil ve ilân ettirilmesine ilişkin bir hüküm eklenerek, aleniyetin sağlanması gerçekleştirilmiştir.” şeklinde açıklandığı görülmektedir. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, gerekçede yer alan tescil ve ilan ile aleniyetin sağlanmasının amaçlandığı hususu göz önüne alındığında, tescil ve ilanın açıklayıcı nitelikte olduğu kabul edilmelidir¹³⁴⁶. Zira hükümde tescilin kurucu nitelikte olduğuna ilişkin bir ibareye de yer verilmemiştir. Anonim şirketin genel kurul kararı ile feshi bahsinde, esasen kararın alınmasıyla sona ermenin gerçekleştiği, yapılan tescil ve ilanın yalnızca üçüncü kişiler açısından aleniyetin sağlanmasına yönelik olduğu ifade edilmişti¹³⁴⁷. Genel kurulun tasfiyeden dönme kararının tescil ve ilanı da, genel kurulun fesih kararının tescil ve ilanı ile aynı etkiyi doğurmaktadır¹³⁴⁸. Dolayısıyla şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline müracaat edilerek, tescil ve ilanın gerçekleştirilmesi ve sicildeki durumun fiili durum ile örtüşmesi sağlanmalıdır.

TTK m. 548/1’de tasfiyeden dönme kararının tescil ve ilanı için yalnızca tasfiye memurları yetkili kılınmıştır (Ayrıca bkz. TSY m. 88/2). Ancak tasfiyeden dönme kararının tescil ve ilanı açıklayıcı nitelikte olduğundan, tasfiye kararının alınması neticesinde tasfiyeden dönmenin hukuki sonuçları tescil ve ilana gerek kalmadan doğacaktır. Bir diğer ifadeyle, tescil ve ilandan önce tasfiye amacının ortadan kalktığı faal bir şirket halini alacaktır. Bu nedenle tasfiye aşamasında dahi varlığını devam ettiren yönetim kurulunun (bkz. TTK m. 535), tasfiyeden dönme kararının tescil ve ilanını gerçekleştirirmedi de yetkili olduğunun kabulü gerekir¹³⁴⁹. Yönetim kurulunun

¹³⁴⁶ **Al Kılıç**, s. 234 vd.. Tasfiyeden dönme kararının tescil ve ilanın kurucu nitelikte olduğuna ilişkin aksi yönde bkz. **Kervankıran**, s. 320; **Karaman Coşgun**, s. 305; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 667; **Yıldız**, *Tasfiyeden Dönme*, s. 147; **Sami Karahan**, “Anonim ve Limited Şirketlerde İhya veya Tasfiyeden Dönme-Karar Tahlili”, *Prof. Dr. Fahman Tekil’in Anısına Armağan*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2003), s. 280 ve 292; **Pınar**, s. 776; **Bilgili/Demirkapı**, s. 587.

¹³⁴⁷ bkz. 1. Bölüm, “a) Genel Kurulun Fesih Yönünde Karar Alması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹³⁴⁸ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 235.

¹³⁴⁹ **Al Kılıç**, s. 237-238.

yetkili olması özellikle, tasfiye memurlarının ihmali davranışları neticesinde tescil yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde önem kazanacaktır¹³⁵⁰.

TTK m. 548/1 hükmünde tescil ve ilanın gerçekleştirilmesi açısından ayrı bir süre öngörülmediğinden, tescil isteme süresine ilişkin TTK m. 30 hükmü burada da uygulanacaktır. Söz konusu hükümde, tescili isteme süresinin on beş gün olduğu, sicil müdürlüğünün yetki çevresi dışında oturanlar için bu sürenin bir ay olarak uygulanacağı ifade edilmektedir. Sürenin başlangıcı bakımından tasfiyeden dönme kararının alındığı tarih esas alınmalıdır. TTK m. 30 hükmünde yer alan süreler hak düşürücü süre değil, düzenleyici nitelikte süreler olduğundan, sürenin geçmesi halinde yapılan başvurular da geçerli olacaktır¹³⁵¹. Ancak bu durum tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğmasına yol açabileceğinden, sicil işlemlerinin sürüncemede bırakılmaması önem arz etmektedir.¹³⁵²

Ticaret sicil müdürlüğüne dilekçe ile yapılacak tescil başvurusuna, “tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği” ve “şirketin malvarlığının pay sahipleri arasında henüz dağıtılmaya başlanılmadığına ilişkin tasfiye memurları tarafından hazırlanan raporun” eklenmesi gerekmektedir (TSY m. 88/2). Tasfiye memurlarınca hazırlanan raporun yanı sıra bu konuda bağımsız denetim kuruluşlarından, mali müşavir ya da hesap uzmanlarından alınan raporun da ticaret sicil müdürlerine sunulması mümkündür¹³⁵³. Yapılan tescil başvurusu üzerine, ticaret sicil müdürlüğü tarafından tasfiyeden dönmeye ilişkin genel kurul kararı ile birlikte, “tasfiye halinde” ibaresinin çıkarıldığı şirketin ticaret unvanı ve temsile yetkili kişilerde yapılacak değişiklikler de sicile tescil edilecektir (TTK m. 88/3).

2. Tasfiyeden Örtülü Olarak Dönme

a) Genel Olarak

TTK m. 548/2’de, iflas kararı verilmesiyle infisah eden anonim şirketlerde “iflasın kaldırılması” veya “iflasın konkordatonun uygulanmasıyla sona ermesi” hallerinde de şirketin devam edeceği ifade edilmektedir. Söz konusu hüküm, belirtilen

¹³⁵⁰ Al Kılıç, s. 238.

¹³⁵¹ Rıza Ayhan/Hayrettin Çağlar/Mehmet Özdamar, *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*, 14. bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), s. 267.

¹³⁵² Tasfiye memurlarının sorumluluğu hakkında bkz. 2. Bölüm, “IX. Tasfiye Memurlarının TTK’dan Kaynaklanan Sorumluluğu” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹³⁵³ Al Kılıç, s. 240-241, dn. 569; Kervankıran, s. 320.

durumlar gerçekleştiğinde genel kurul tarafından ayrıca bir tasfiyeden dönme kararı alınmasına gerek olmaksızın şirketin devamının mümkün olduğunu düzenlemektedir. Bu nedenle TTK m. 548/2’de yer alan bu tasfiyeden dönme biçimi hükmün gerekçesinde “zımni tasfiyeden dönme hâli” olarak adlandırılmıştır¹³⁵⁴.

Tasfiyeden örtülü (zımni) olarak dönme, hakkında iflas kararı alınan anonim şirketin, “iflas tasfiyesi” devam ederken iflasın kaldırılmasına hükmedilmesi halinde ticari faaliyetlerini sürdürmeye devam eden bir şirket halini alması anlamına gelmektedir¹³⁵⁵. Dolayısıyla burada esas itibariyle olağan bir tasfiyeden dönme değil, “iflas tasfiyesinden dönme” söz konusudur¹³⁵⁶. İflas tasfiyesi ise, İİK hükümlerinin uygulandığı ve tasfiye memurları yerine kural olarak iflas idaresi tarafından yürütülen bir tasfiye sürecidir (bkz. İİK m. 208-256)¹³⁵⁷.

Her ne kadar TTK m. 548/2’de tasfiyeden örtülü olarak dönmenin söz konusu olduğu haller, “iflasın kaldırılması” veya “iflasın konkordatonun uygulanmasıyla sona ermesi” şeklinde ifade edilmiş olsa da, iflas halinde konkordatonun tasdik edilmesi de İİK m. 182/1 gereğince iflasın kaldırılması sonucunu doğuracağından, madde metninde sadece iflasın kaldırılması ifadesinin kullanılması yeterli olacaktı¹³⁵⁸. Zira İİK m. 182/1 hükmünde mahkeme tarafından iflasının kaldırılması kararının verilebileceği haller şu şekilde sıralanmıştır:

- “borçlu tarafından bütün alacaklıların taleplerini geri aldığına ilişkin bir beyanname sunulması,
- tüm alacakların itfa olunduğu hakkında bir vesika gösterilmesi,
- akdolan konkordatonun mahkeme tarafından tasdik edilmiş olması”.

Bu kapsamda yapılan başvuru üzerine mahkemece alınan iflasın kaldırılması kararının kesinleşmesi, iflasın açılmasıyla meydana gelen hüküm ve sonuçların kural

¹³⁵⁴ TTK m. 548/2 gerekçesi.

¹³⁵⁵ İflasın kaldırılmasının talep edilebileceği haller, iflasın kaldırılmasında uygulanacak usul ve iflasın kaldırılmasının benzer hukuki kurumlardan farkına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Hakan Albayrak**, *İflasın Kaldırılması*, 1.bs., (Ankara: Yetkin Yayınları, 2007), s. 59-125; **Al Kılıç**, s. 276- 314.

¹³⁵⁶ **Al Kılıç**, s. 243-244, dn. 571.

¹³⁵⁷ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Pekcanitez/Atalay/ Sungurtekin Özkan/Özekes**, s. 450-468; **Hasan Özkan**, *İflasın Tasfiyesi (Md. 208 - 256)*, (İstanbul: Legal Yayınevi, 2014), s. 7 vd.; **Bilgen**, s. 595 vd..

¹³⁵⁸ Aynı yönde bkz. **Albayrak**, s. 153; **Al Kılıç**, s. 245, dn. 575 ve s. 288-289.

olarak ortadan kalkması ve borçlunun müflis sıfatından kurtulması anlamına gelmektedir¹³⁵⁹.

Tasfiyeden açıkça dönmede olduğu gibi burada da pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanmamış olması gereklidir. Bu husus TTK m. 548/3’de: “Tescil istemine pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belge de eklenir.” şeklinde ifade edilmiştir.

TTK m. 548/2 hükmünde, anonim şirketin iflasın açılmasıyla sona ermesi üzerine¹³⁶⁰ iflasın kaldırılmasına ilişkin karar alınması halinde, örtülü olarak (zımni bir şekilde) tasfiyeden dönmenin söz konusu olacağı ifade edilmektedir. Bu nedenle şirketin devam edebilmesi için ayrıca genel kurulun tasfiyeden dönme yönünde bir karar almasına gerek bulunmamaktadır¹³⁶¹. Zaten iflasın kaldırılması hakkında mahkemeye başvuruda bulunulması şirketin devamına yönelik zımni bir irade beyanı içermektedir¹³⁶². Gerekli şartların varlığı halinde mahkemeden iflasın kaldırılmasını talep eden şirketin tasfiyeden dönerek faaliyetlerini devam ettirmeyi amaçladığı aşikârdır. İflasın açılması mahkeme kararı ile gerçekleşeceğinden, iflasın kaldırılması için de mahkeme kararının yeterli olması gerekmektedir¹³⁶³.

b) İflasın Kaldırılması Kararının Tescil ve İlanı

Mahkeme tarafından iflasın kaldırılması kararı verilmesini takiben TTK m. 548/3’de, iflasın kaldırıldığına ilişkin kararın tasfiye memuru tarafından ticaret siciline tescil ettirileceği ifade edilmektedir. Ancak TTK m. 534’de iflas halinde tasfiyenin “iflas idaresi” tarafından yürütüleceği düzenlenmiş olmasına karşın, iflasın kaldırılmasına ilişkin mahkeme kararının tasfiye memuru tarafından tescil ettirileceği şeklindeki bu düzenleme isabetli olmamıştır¹³⁶⁴. Zira anonim şirketin iflası halinde iflas tasfiyesine ilişkin olarak İİK hükümleri uygulama alanı bulacaktır. İflas nedeniyle sona

¹³⁵⁹ **Albayrak**, s. 127. İflasın kaldırılması kararının hukuki sonuçları hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Albayrak**, s. 129 vd.; **Bilgen**, s. 799 vd..

¹³⁶⁰ İflas dışında başka bir sebepten dolayı sona eren şirketin iflasına karar verilmesi ve iflasın kaldırılması halinde ise, TTK m. 548/2-3 hükümleri değil, şartları sağlandığı takdirde TTK 548/1 hükmü uygulama alanı bulacaktır (**Al Kılıç**, s. 244).

¹³⁶¹ Aynı yönde bkz. **Kervankıran**, s. 318-319; **Karaman Coşgun**, s. 303; **Al Kılıç**, s. 318-320. 6762 Sayılı Kanun döneminde aynı yönde bildirilen görüşler için bkz. **Atalay**, s. 232; **Albayrak**, s. 152; **Memiş**, s. 87. Aksi yönde hükmün eleştirisi için bkz. **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 452.

¹³⁶² **Al Kılıç**, s. 319, dn. 774; **Kervankıran**, s. 318-319.

¹³⁶³ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 319, dn. 774; **Kervankıran**, s. 319.

¹³⁶⁴ Aynı yönde bkz. **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 451; **Kervankıran** s. 318, dn. 142 ve s. 320; **Bilge**, s. 294, dn. 120, **Al Kılıç**, s. 323-324; **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 338.

eren şirketin tasfiyesi tasfiye memurları tarafından değil, kural olarak iflas idaresi tarafından yürütülecektir (TTK m. 534). İflas idaresi yalnızca iflas tasfiyesinde görevli olan özel bir iflas organıdır¹³⁶⁵. Hukukumuzda iflas idaresinin alacaklıların da dâhil olduğu bir sistemle seçilmesi esası benimsenmiştir (bkz. İİK m. 223). Tasfiye memuru ise, tasfiye yapılmasını gerektiren iflas dışındaki sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle birlikte tasfiye sürecine giren şirketin tasfiye işlemlerini yürütmekle görevlidir. Dolayısıyla bu aşamada tasfiye memurlarının varlığından söz edilemeyeceği gibi, iflasın kaldırılması kararının tescil ettirilmesinde de tasfiye memurlarının görevli olmadığı açıktır.

Tasfiye memurlarının görevli olmadığı ve kural olarak iflas idaresi tarafından yürütülen bu süreçte, mahkeme tarafından verilen iflasın kaldırılması kararının kim tarafından tescil ve ilan ettirileceği sorusu ile karşılaşmaktadır. Bu hususta doktrindeki görüşler incelendiğinde, iflas tasfiyesinin iflas idaresi tarafından yürütülmesi gerekçesiyle, tescil işlemlerinin de iflas idaresi tarafından gerçekleştirileceğinin ileri sürüldüğü görülmektedir¹³⁶⁶. Oysaki iflas kararı alan asliye ticaret mahkemesi tarafından iflasın kaldırılmasına hükmedilmesi ve bu kararın kesinleşmesi ile birlikte, iflas idaresinin görevi de sona ermektedir¹³⁶⁷. Bu bağlamda, iflasın kaldırılması kararına ilişkin sicil işlemlerinin iflas idaresi tarafından gerçekleştirilmesinden de söz edilemeyecektir.

İİK m. 166 hükmünde tescil ve ilanı yerine getirme açısından iflas dairesinin yetkilendirildiği görülmektedir. Aynı şekilde TSY m. 136/1’de de iflasın kaldırıldığıının iflas dairesi tarafından sicil müdürlüğüne bildirileceği ve bu bildirim üzerine müdürlük tarafından re’sen sicilde iflası gösteren kaydın silinerek, oluşan yeni durumun tescil edileceği ifade edilmektedir. Buna karşın TTK m. 548/3’de bu husus göz ardı edilerek, iflasın kaldırılması kararının tasfiye memuru tarafından tescil ettirileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak açıkladığımız sebeplerle TTK m. 548/3 hükmünün İİK m. 166 ve TSY m. 136/1 düzenlemeleri ile uyumlu hale getirilmesi, diğer bir deyişle iflasın kaldırılması kararının sicil işlemlerinin yerine getirilmesi amacıyla ticaret sicil

¹³⁶⁵ İflas idaresinin görev alanı hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Oruç**, *İflas İdaresi*, s. 187 vd..

¹³⁶⁶ **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 451; **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 668 ve dn. 410; **Kervankıran** s. 318, dn. 142 ve s. 320; **Bilge**, s. 294, dn. 120; **Moroğlu**, *Değerlendirme ve Öneriler*, s. 338.

¹³⁶⁷ İflas idaresinin görevinin iflasın kaldırılması ile sona ermesine ilişkin olarak ayrıca bkz. **Oruç**, *İflas İdaresi*, s. 268 vd..

müdürlüğüne, iflas dairesi tarafından bildirileceği hususuna ilgili hükümde yer verilmesi gerekmektedir.¹³⁶⁸ Bununla birlikte, iflasın kaldırılması kararının kesinleşmesi neticesinde varlığını ve yetkilerini devam ettiren yönetim kurulunun da iflas dairesinin ihmali nedeniyle tescil yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ihtimaline binaen, sicil müdürlüğüne bildirimde bulunabileceğinin kabul edilmesinde fayda bulunmaktadır¹³⁶⁹.

Tasfiyeden örtülü olarak dönme halini düzenleyen TTK m. 548/3 hükmünün metninde tescilin hukuki niteliğine ilişkin bir açıklık bulunmamakla birlikte, ilgili maddenin gerekçesinde tasfiyeden dönme kararının şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ile tesir icra edeceği ve bu tescilin *kurucu nitelikte* olduğu ifade edilmektedir¹³⁷⁰. Ancak iflasın kaldırılması kararının kesinleşmesi üzerine, iflasın açılmasıyla ortaya çıkan hüküm ve sonuçlar ortadan kalkacağından ve böylelikle anonim şirketin iflastan önceki durumuna dönmesi söz konusu olacağından¹³⁷¹, madde metninde yer almayan ancak gerekçede ifade edilen tescilin kurucu nitelikte olduğu yönündeki tespitin doğru olmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle iflasın kaldırılması kararının tescilinin açıklayıcı nitelikte olduğu kabul edilmelidir¹³⁷².

İflasın kaldırılması kararı açısından yerine getirilmesi gereken sicil işlemlerine ilişkin bir diğer husus, TTK m. 548/3 hükmünde iflasın kaldırılması kararının sicile tescil ettirileceğinden söz edilmesine rağmen, ilgili kararın aynı zamanda ilan edilmesi gerektiği yönünde bir ifadeye yer verilmemesidir (Aynı yönde bkz. TSY m. 136/2, m. 137/2). Bu durum doktrinde, TTK m. 548/1’de olduğu gibi TTK m. 548/3 hükmünde de tescilin yanı sıra ilan yükümlülüğünün mevcut olduğunun düzenlenmesi gerektiği yönünde haklı olarak eleştirilmektedir.¹³⁷³ Zira iflasın kaldırılması kararının ilan edilmesi gerekliliği İİK m. 182/3 hükmünde açıkça düzenlenmiştir. Ancak burada TTK m. 35/2’de düzenlenen tescil edilen hususların Kanun veya yönetmelikte aksi öngörülmediyse ilanının da gerekli olduğu hükmünün esas alınması ve ilgili hükümde yer verilmemiş olsa da tescil edilen kararın ayrıca ilan edileceğinin kabulü gerekmektedir.

¹³⁶⁸ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 324.

¹³⁶⁹ **Al Kılıç**, s. 324-325.

¹³⁷⁰ Hükümde iflasın kaldırıldığına ilişkin kararın tescil edileceği öngörülmüşken, gerekçede tasfiyeden dönme kararının tescilinden söz edilmektedir. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 321-322, dn. 777.

¹³⁷¹ **Atalay**, s. 232; **Albayrak**, s. 152.

¹³⁷² Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Al Kılıç**, s. 325 vd..

¹³⁷³ Ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 327-328, dn. 788.

Kural olarak iflas dairesi tarafından yapılacak bildirim üzerine, TSY m. 137/2’de ifade edilen “iflasın kaldırıldığı ve iflasın kaldırılmasına ilişkin mahkeme kararının tarihi ile şirketin ticaret unvanındaki “tasfiye halinde” ibaresinin kaldırıldığı” olgularının sicile tescil edilmesi gerekmektedir. Söz konusu düzenleme, iflasın kaldırılması kararının kesinleşmesi ile birlikte hüküm ve sonuç doğuracağı hususu ile birlikte değerlendirildiğinde¹³⁷⁴, ilgililer tarafından tescil talebinde bulunulurken iflasın kaldırıldığına ilişkin mahkeme kararının “karar ve kesinleşme tarihlerini de içerecek şekilde” müdürlüğe sunulması gereken belgelerden biri olduğu anlaşılmaktadır¹³⁷⁵. Bunun dışında Ticaret Sicil Yönetmeliği’nde müdürlüğe sunulması gereken belgeler hakkında herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmektedir. Buna karşılık TTK m. 548/3 hükmünde tescil istemine, “pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belgenin ekleneceği” ifade edilmiştir. TTK m. 548/3 hükmünde tasfiyeden açıkça dönme halinde sicile sunulacak olan belgelere ilişkin TSY m. 88/2’de ifade edilen “malvarlığının pay sahipleri arasında henüz dağıtılmaya başlanılmamış olması” şartının sağlandığını gösteren belge yerine, “pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına” ilişkin belgenin müdürlüğe sunulması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu durum doktrinde haklı olarak terim birliğinin sağlanmamış olması nedeniyle eleştiri konusu yapılmıştır¹³⁷⁶. Bizim de katıldığımız görüşe göre, malvarlığının pay sahipleri arasında henüz dağıtılmaya başlanmadığını ispat eden belgenin sicil müdürlüğüne sunulması şartı öngörülerek, tasfiyeden açıkça dönme hakkındaki TSY m. 88/2 ile uyumun sağlanması gerekirdi¹³⁷⁷.

İflasın açılmasıyla birlikte, müflisin haczi kabil tüm mal ve hakları iflas masasını oluşturur (bkz. İİK m. 184/1)¹³⁷⁸. İflas halindeki bir şirkette iflas tasfiyesine ilişkin işlemlerin amacı esas itibarıyla, müflise ait haczi kabil tüm mal ve hakların cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi ve bu suretle bilinen tüm alacaklıların alacaklarının

¹³⁷⁴ **Atalay**, s. 232; **Albayrak**, s. 152.

¹³⁷⁵ Aynı yönde bkz. **Al Kılıç**, s. 329.

¹³⁷⁶ Terim farklılığının yerindeliği hakkındaki eleştiriler için bkz. **Kendigelen**, *İlk Tespitler*, s. 452, dn. 334. (Yazar pay bedellerinin dağıtımına başlanmaması esasına yer verilmesinin yeterli olacağı görüşündedir.); **Al Kılıç**, s. 329-330, dn. 791. (Yazar, terim birliğinin sağlanması açısından malvarlığının pay sahipleri arasında henüz dağıtımına başlanılmamış olması şartının öngörülmesi gerektiği görüşündedir.)

¹³⁷⁷ **Al Kılıç**, s. 329-330, dn. 791. Aynı yönde ayrıca bkz. 06. 07. 1965 Tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu AktG § 274/Abs. 1-3 (Aktiengezezt/AktG).

¹³⁷⁸ İflas masası hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Bilgen**, s. 400 vd..

ödenmesidir¹³⁷⁹. Dolayısıyla alacaklıların tatmin edilmesi amacı doğrultusunda tasfiye işlemlerinin yerine getirildiği bir anonim şirkette, malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtımından söz edilemeyecektir¹³⁸⁰. Mahkeme tarafından iflasın kaldırılması yönünde karar alınması ve bu kararın kesinleşmesi halinde ise, artık tasfiye halinde bir şirket bulunmadığından tasfiye paylarının dağıtımının söz konusu olmayacağı, ancak iflasın kaldırılması kararına ilişkin tescil başvurusunda pay bedellerinin pay sahipleri arasında dağıtımına başlanmadığının belgelenmesi gerektiği kabul edilmelidir¹³⁸¹. Kesinleşen iflas kararının ticaret siciline tescil ve ilan edilmesinden önce pay bedellerinin dağıtımına başlanması durumunda, müdürlük tarafından sicil işlemlerinin yerine getirilebilmesi için pay bedellerinin iade edildiği hususunun belgelendirilmesi gerekmektedir¹³⁸².

C. Tasfiyeden Dönme Kararının Hüküm ve Sonuçları

Tasfiyeden dönme kararı alınması ile birlikte tasfiye amacının yerini, yeniden ticari faaliyetlerine devam edecek olan anonim şirketin “kazanç elde etme ve bu kazancı pay sahipleri arasında paylaşırma” amacı almaktadır¹³⁸³. Aynı sonuç iflasın kaldırılması neticesinde tasfiyeden örtülü olarak dönme halinde de geçerlidir. İflasın kaldırılması kararının kesinleşmesi halinde ayrıca anonim şirketin müflis sıfatından kurtulduğu ve şirketin durumunun iflastan önceki haline geri döndüğü söylenebilecektir¹³⁸⁴. Hem tasfiyeden açıkça dönme hem de örtülü olarak dönme halinde anonim şirketin ticaret unvanının, “tasfiye halinde” eki olmaksızın tasfiyeden dönme kararı ile birlikte sicile tescil ettirilmesi gerekmektedir (TTK m. 88/3-b, m. 137/2-c).

¹³⁷⁹ bkz. İİK m. 208-256.

¹³⁸⁰ **Al Kılıç**, s. 331.

¹³⁸¹ **Al Kılıç**, s. 331.

¹³⁸² **Al Kılıç**, s. 332. İflasın kaldırılması kararının alınabilmesi, bir diğer ifade ile tasfiyeden örtülü olarak dönmenin gerçekleşebilmesi için Kanun’da asgari bir sermayenin varlığının şart olarak aranmadığı görülmektedir. Dolayısıyla sermayede önemli eksiklikler olması, iflasın kaldırılması neticesinde şirketin tasfiyeden örtülü olarak dönmesini etkilemeyecektir. Bu ihtimalde TTK m. 376’da öngörülen tedbirlerin uygulanmasının gerekmesi iflasın kaldırılması kararının alınmasının önünde engel teşkil etmemektedir (**Karaman Coşgun**, s. 303; **Al Kılıç**, s. 333). Bizim de katıldığımız görüşe göre, TTK m. 332’de öngörülen en az sermaye tutarının (50.000 TL’nin) altına düşülmesi durumunda dahi iflasın kaldırılması kararı alınabilecektir. bkz. **Al Kılıç**, s. 333, dn. 796’dan naklen: “Yazar, iflasın kaldırılması halinde, şirketin hiç malvarlığı olmasa bile devam edebileceğini, iflasın kaldırılması kararından sonra sermayenin artırılması ya da eksilen sermayenin tamamlanmasının pay sahiplerinin problemleri olduğunu fakat şirketin devam edebilmesinin bir şartı olmadığını ifade etmiştir. (Scholz, ZHR 93, s. 116)”.

¹³⁸³ Ayrıca bkz. TTK m. 548 gerekçesi.

¹³⁸⁴ **Albayrak**, s. 127.

Genel kurul tarafından tasfiyeden dönme yönünde karar alınması neticesinde, tasfiye memurlarının görevi de kendiliğinden sona erecektir¹³⁸⁵. Ancak “tescil edilmiş temsile yetkili kişilerde yapılacak gerekli değişikliklerin” tescil ettirilmesi gerekliliğine ilişkin TSY m. 88/3-c hükmü gereği, tasfiye memurlarının artık temsile yetkili organ olmadığına, buna karşılık yönetim kurulunun tasfiyeden önceki dönemde olduğu gibi şirketi temsil konusunda yetkili olduğuna dair değişiklikler sicile işlenmelidir¹³⁸⁶. Tasfiye memurlarının yapmış olduğu işlemler nedeniyle sorumluluğu ise tasfiyeden dönme ile sona ermez. Bu bağlamda, tasfiye aşamasında yerine getirilen tasfiye işlemleri hakkında tasfiye memurları tarafından bir bilanço hazırlanarak genel kurula hesap verilmesi ve genel kurulca söz konusu bilançonun onaylanarak tasfiye memurlarının ibra edilmesi gerekmektedir¹³⁸⁷. İflas tasfiyesinin yürütülmesi ise tasfiye memurları tarafından değil, iflas idaresi tarafından gerçekleştirilmektedir (TTK m. 534). İflas idaresinin görevi iflasın kaldırılması kararının kesinleşmesiyle sona ermektedir¹³⁸⁸.

Tasfiye sürecine girilmesiyle birlikte yetkileri tasfiye amacıyla sınırlı hale gelen şirket organları (TTK m. 533/2), anonim şirketin tasfiyeden dönmesi ile tasfiyeden önceki dönemde sahip olduğu yetkilerini tekrar elde etmektedir¹³⁸⁹. Ancak anonim şirketin tasfiyeden dönmesi halinde görev süresi devam eden yönetim kurulu kalan süresini devam ettirecek, diğer bir deyişle görev süresi yenilenmeyecektir¹³⁹⁰. Tasfiyeden dönme neticesinde pay sahipliği haklarının da tasfiyeden önce olduğu gibi kullanılabilmesi söz konusu olacaktır¹³⁹¹.

¹³⁸⁵ **Al Kılıç**, s. 403.

¹³⁸⁶ **Al Kılıç**, s. 404.

¹³⁸⁷ **Kervankıran**, s. 322; **Al Kılıç**, s. 404.

¹³⁸⁸ Ayrıca bkz. **Oruç**, *İflas İdaresi*, s. 268 vd..

¹³⁸⁹ Tasfiyeden dönme kararının tescilinin kurucu nitelikte olduğu görüşünde olan yazarlar, şirket organlarının tasfiyeden önceki yetkilerine “kararın tesciliyle birlikte” kavuştuğunu ileri sürmektedir. bkz. **Kervankıran**, s. 322; **Karaman Coşgun**, s. 307.

¹³⁹⁰ **Al Kılıç**, s. 405.

¹³⁹¹ Tasfiye aşamasında pay sahipliği haklarının durumu hakkında ayrıca bkz. 1. Bölüm, “H. Tasfiye Aşamasında Pay Sahiplerinin Hakları ve Yükümlülükleri”.

II. Ek Tasfiye

A. Genel Olarak Ek Tasfiye Kavramı

6762 sayılı Kanun'da yer almayan ancak bu dönemde de doktrindeki görüşler¹³⁹² ve yargı kararları¹³⁹³ çerçevesinde varlığı kabul edilen ek tasfiye müessesesi, ilk defa 6102 sayılı TTK'nın 547. maddesinde düzenlenmiştir¹³⁹⁴.

Ek tasfiye (ihya¹³⁹⁵), tasfiye işlemleri tamamlanarak ticaret sicilinden terkin edilen şirketin, yapılması zorunlu olan tasfiye işlemlerinin varlığı nedeniyle yeniden tescilinin talep edilmesi ve bu suretle söz konusu işlemlerin yerine getirilmesini içeren

¹³⁹² 6762 sayılı Kanun döneminde ek tasfiye yoluna gidilmesinin mümkün olduğunu savunan görüşler için bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 235-236; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 265; **Sami Karahan**, "Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye", *Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı*, C. 1, (İstanbul: Beta Yayınları, 2002), s. 445; **Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 877, N. 1606c; **İmregün**, 1989, s. 491; **Tekil**, s. 505-506; **Uçar**, s. 279.

¹³⁹³ 6762 sayılı Kanun döneminde ek tasfiye yoluna gidilmesinin mümkün olduğunu kabul eden örnek kararlar için bkz. Yarg. 9. HD. 25.06.2001 T. ve E. 2001/10852, K. 2001/10921 (**Karahan**, *Ek Tasfiye*, s. 445); Yarg. 11. HD. 25.03.2002 T. ve E. 2002/10506, K. 2002/2691 S. Yayımlanmamış Kararı. (**Tekinalp/Poroy/Çamoğlu**, s. 877-878, N. 1606d); Yarg. 11. HD. 02.10.2006 T. ve E. 2005/8838, K. 2006/9536 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 31.05.2022); Yarg. 11. HD. 04.11.2004 T. ve E. 2004/1698, K. 2004/10818 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 31.05.2022); Yarg. 11. HD. 07.12.2009 T. ve E. 2008/7980, K. 2009/12584 S. Kararı (**Eriş**, C. 3, s. 3458); Yarg. 14. HD. 02.04.2007 T. ve E. 2007/2411, K. 2007/3583 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 31.05.2022).

¹³⁹⁴ Alman hukukunda ek tasfiye AktG § 273 Abs. 4 hükmünde düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemeye göre, "alınması gereken tasfiye tedbirlerinin bulunduğu daha sonra ortaya çıkması halinde ilgililerin başvurusu üzerine mahkeme, önceki tasfiye memurlarını yeniden atamalı ya da yeni kişileri tasfiye memuru olarak atamalıdır." Alman hukukunda ek tasfiye kurumuna ilişkin olarak ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Aksoy**, s. 32-61.

İsviçre hukukunda ise, ek tasfiye hakkında kanuni bir düzenleme olmamakla birlikte, doktrindeki görüşler ve uygulama incelendiğinde ek tasfiyenin uygulanmasının mümkün olduğunu kabul edildiği görülmektedir. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Aksoy**, s. 61-68.

¹³⁹⁵ Doktrinde "ihya" kavramını "tasfiyeden dönme" halini ifade etmek için kullanan yazarlar için bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 272; **Karahan**, *İhya*, s. 279; **Memiş**, s. 80; **Ansay**, *Anasözleşme*, s. 193; **Pulaşlı**, C.4, s. 2769, N. 95; **Erdoğan**, s. 118; **Aksoy**, s. 8. (**Aksoy**, ek tasfiye kapsamında şirketin tekrar tüzel kişilik kazanması meselesinin tartışmalı olduğu, bu nedenle ihya kavramının ek tasfiye sürecini anlam olarak karşılamadığı görüşünü savunmaktadır.) Buna karşın Yargıtay da çoğunlukla ek tasfiyeden ihya olarak söz etmekte olup, sınırlı da olsa tasfiyeden dönme yerine bu kavramı tercih ettiği kararları da bulunmaktadır. bkz. Yarg. 11. HD. 09.05.1986 T. ve E. 1986/1033, K. 1986/2805 S. Kararı (bkz. **Gönen Eriş**, *Ticari İşletme ve Şirketler C. 2*, 2. bs., Ankara 2014, s. 2046-2047).

Ek tasfiye kurumun ifade etmek için "ihya" kavramını tercih eden yazarlar için bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 1; **Alışkan**, *İhya*, s. 20. Bu durumun tespiti için öncelikle "ihya" kelimesinin anlamına bakılmalıdır. Bu kapsamda ihyanın, "yeniden canlandırma, diriltme, çok iyi duruma getirme, geliştirme, güçlendirme, yeni bir güç, umut, erinç verme" anlamlarını içerdiği görülmektedir bkz. TDK (Türk Dil Kurumu), *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> (E. T. 31.05.2022). Dolayısıyla ihya kavramının tasfiye halinde tüzel kişiliğini devam ettiren ve tasfiyeden dönme yoluna giden bir şirket için kullanılmaması gerekir. Ticaret sicilinden terkin edilmekle "tüzel kişiliğini kaybeden" şirketin ek tasfiye yoluyla sicile yeniden tescil ettirilerek eksik hususların tamamlanmasının sağlanması ise, ihya kavramının anlamıyla örtüşmektedir. Aynı yönde ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 9, dn. 8'de yer alan açıklamalar.

TTK Geçici m. 7/15'de ise, ek tasfiye yerine ihya kavramının kullanılması tercih edilmiştir. TTK hükümleri arasında terim birliğinin sağlanması açısından burada da ek tasfiye kavramının kullanılması gerektiği yönünde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 244.

geçici bir tedbir niteliği taşır¹³⁹⁶. Dolayısıyla ek tasfiye ile yeni bir hukuki durum oluşturulmamakta, yalnızca ihmal edilmiş tasfiye işlemlerinin tamamlanması amaçlanmaktadır¹³⁹⁷. Bu nedenle de şirketin ticaret siciline yeniden tescili gerekmektedir. Ek tasfiyenin yürütülmesinde kural olarak anonim şirketin tasfiyesine ilişkin temel ilke ve esaslar uygulanmaktadır¹³⁹⁸. Ancak ek tasfiye ile eksik kalan tasfiye işlemlerinin tamamlanması amaçlandığından, bu durum tasfiye sürecinin yeniden başlatılması anlamına gelmemektedir¹³⁹⁹. Şirketin sicile yeniden tescil edilmesi geçici bir tedbir niteliğinde olduğundan, ek tasfiye yoluna gidilerek şirkete daimi olarak hayatiyet kazandırılmayacaktır¹⁴⁰⁰.

B. Ek Tasfiye Yoluna Başvurabilmek İçin Gerekli Olan Şartlar

Ek tasfiye yoluna başvurabilmek için öncelikle tasfiye sürecinin tamamlanarak TTK m. 545 uyarınca şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi gerekmektedir¹⁴⁰¹. TTK m. 547/1’de bu husus, “tasfiyenin kapanmasından sonra” ifadesi ile belirtilmiştir. Tasfiye kapanmadan eksik bırakılan işlemlerin varlığının anlaşılması halinde ise, olağan tasfiye süreci içerisinde bu eksikliklerin giderilmesi gerekecektir¹⁴⁰².

Tescil istemi korunmaya değer bir menfaate dayanmalıdır¹⁴⁰³. Korunmaya değer menfaatin bulunmaması halinde söz konusu talep mahkeme tarafından reddedilecektir. Zira hukuki menfaatin bulunması, HMK m. 114/1-h düzenlemesi gereği dava şartıdır.

¹³⁹⁶ TTK m. 547 gerekçesi. Ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 3; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 150; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 265; **Karaman Coşgun**, s. 273; **Aksoy**, s. 3; **Tekinalp**, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 207, N. 10-119; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2759, N. 80; **Al Kılıç**, s. 383; **Kervankıran**, s. 281-282; **Erdoğan**, s. 118; **Çakı**, s. 183.

¹³⁹⁷ TTK m. 547/1 gerekçesi.

¹³⁹⁸ **Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 663; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 180.

¹³⁹⁹ **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 168.

¹⁴⁰⁰ **Al Kılıç**, s. 384.

¹⁴⁰¹ Bu yönde verilmiş bir karar için bkz. Yarg. 11. HD. 30.05.2016 T. ve E. 2016/5386, K. 2016/5904 S. Kararı: *Bununla birlikte tasfiye işlemleri tamamlanıp ticaret sicilinden terkin edilmeyen şirketler hakkında ihya davası açılmayacağı gibi bu yönde bir karar da verilemez. Zira ihyasına karar verilmesi talep edilen şirketin tüzel kişiliğinin fesih, tasfiye ve terkin neticesinde sona ermiş olması bu davanın dava şartı niteliğindedir. Mahkemenin de kabulünde olduğu üzere davalı... 'nin tasfiye işlemlerinin devam ettiği hususu gözetilerek dava şartı yokluğundan davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*

Söz konusu süreç için “ek tasfiye” kavramının kullanılması da TTK m. 547’de hüküm altına alınan tasfiyenin olağan bir tasfiye olmadığını, tasfiye işlemleri tamamlanarak şirketin sicilden terkinin gerçekleşikten sonra başvurulabilen istisnai bir yol olduğunu vurgulamaktadır (**Şener**, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 660).

¹⁴⁰² **Kervankıran**, s. 283; **Karaman Coşgun**, s. 274.

¹⁴⁰³ TTK m. 547/1 gerekçesi. Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 267; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 77 vd.; **Kervankıran**, s. 283-284; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2773, N. 107; **Çakı**, s. 211-212; **Aksoy**, s. 155.

Örneğin, ek tasfiye masraflarını dahi karşılamaya yetmeyecek malvarlığı unsurlarının varlığı sebebiyle ek tasfiye talebinde bulunulmasında hukuki menfaat bulunmamaktadır¹⁴⁰⁴. Aynı şekilde, alacaklının alacağının üçüncü kişiler tarafından yeterince teminat altına alınması halinde alacaklının alacağını bu teminattan elde etmesi mümkün ise, ek tasfiye yoluna gidilmesinde korunmaya değer hukuki menfaatin varlığından söz edilemeyecektir¹⁴⁰⁵. Buna karşın, alacaklı teminatı paraya çevirmesine rağmen alacağını tam olarak tahsil edemiyorsa, mahkeme tarafından ek tasfiye talebinin kabul edilmesi gerekmektedir¹⁴⁰⁶. Mahkemeden talepte bulunabilmek için vakıaların inandırıcı bir şekilde ortaya konulması yeterli olup, ilgili tasfiye işlemlerinin gerekliliğinin tam bir şekilde ispatı zorunlu değildir¹⁴⁰⁷.

Ek tasfiye ancak zorunlu hallerde başvurunun mümkün olduğu istisnai bir yoldur. Bu nedenle şirketin yeniden tescilinin amaca ulaşmak için tek yol olması gerekmektedir¹⁴⁰⁸. Örneğin, tek pay sahibi bulunan şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra bir malvarlığı unsurunun ortaya çıkması durumunda ek tasfiye yoluna gidilerek şirketin yeniden tescilinin sağlanması yerine, bu malvarlığının ilgili pay sahibine ait olduğunun tespit edilmesi ile yetinilmesi yerinde olacaktır¹⁴⁰⁹.

İhmal edilmiş tasfiye işlemlerinin yerine getirilmesine ilişkin bir zorunluluk söz konusu olmadıkça ek tasfiyeye gidilemeyecektir¹⁴¹⁰. Bu durum TTK m. 547/1 hükmünde “ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılırsa” şeklinde

¹⁴⁰⁴ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 78; Kervankıran, s. 284.

¹⁴⁰⁵ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 79; Kervankıran, s. 284.

¹⁴⁰⁶ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 79. Şener ayrıca, alacaklı tarafından mahkemeden ek tasfiye yoluna gidilmesine ilişkin talepte bulunulduğunda, henüz alacaklının alacağına teminatın paraya çevrilmesi suretiyle kavuşmasının mümkün olup olmadığı belli olmadığı takdirde, mahkemenin ek tasfiyeye ilişkin kararını teminatın paraya çevrilmesi işlemine kadar bekletmesi gerektiği ifade etmektedir.

¹⁴⁰⁷ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 80-81. Ayrıca gerekçede bu husus: “Korunmaya değer menfaatin varlığı inandırıcı delillerle açıklanmalıdır. İstem ve ilgili delillerin inandırıcı olmaları yeterlidir. İspat şart değildir.” şeklinde açıklanmaktadır.

Bu yönde verilmiş bir karar için bkz. Yarg. 11. HD. 09.11.2005, E. 2004/13191, K. 2005/10704 S. Kararı: *İhya davası açmakta hukuki yarar bulunmalı, bunun için tam olmasa da, kanaat uyandıracak bazı delillerin varlığı aranmalıdır. Hiçbir neden ve açıklama gösterilmeden, bir kanıt sunulmadan, soyut içi boş nedenlere dayalı ya da terkinden uzunca bir süre geçtikten sonra, kötü niyetle, salt kooperatifi zarara uğratmak amacıyla ihya isteminde bulunulması halinde hukuki yararın bulunmadığının kabulü gerekir. Masraf ve zaman gerektiren ihyanın gerçek amacına uygun, inandırıcı nedenlere dayanılmalıdır. Bu noktada sınır, MK’ nun 2. maddesinde yazılı dürüstlük kuralları ile çizilmelidir.* (Şener, *Ek Tasfiye*, s. 77-78).

¹⁴⁰⁸ TTK m. 547/1 gerekçesi. Karahan, *Tasfiye*, s. 267-268; Karaman Coşgun, s. 277; Kervankıran, s. 284; Pulaşlı, C. 4, s. 2773, N. 109; Yılmaz, *Ek Tasfiye*, s. 161; Aksoy, s. 133 vd. Ayrıca bkz. Çakı, s. 212-213.

¹⁴⁰⁹ Karaman Coşgun, s. 277, dn. 639.

¹⁴¹⁰ TTK m. 547/1 gerekçesi.

ifade edilmiştir. TTK m. 547’de ek tasfiyeye gidilmesini gerektirecek zorunluluk taşıyan haller hakkında bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak TTK m. 547 hükmünün gerekçesinde bu hallerin örnekleyici bir şekilde sayıldığı görülmektedir¹⁴¹¹. Buna göre, ek tasfiye yoluna gidilmesini gerektiren halleri şu şekilde sıralayabiliriz:

a) Şirkete ait bazı aktifler, dağıtım sırasında dikkate alınmamaları nedeniyle, dağıtım dışında kalmışlarsa; bu şekilde şirketin tasfiyesi tamamlanarak sicilden terkin işleminin gerçekleştirilmesi durumunda söz konusu malvarlığının dağıtımının yapılabilmesi için şirketin yeniden tescili sağlanmalıdır. Bu durum malvarlığı unsurlarının varlığından haberdar olunmasına rağmen tasfiyeye dâhil edilmemesi, unutulmuş olması ya da sonradan ortaya çıkması şeklinde tezahür edebilir¹⁴¹². Bununla birlikte, ek tasfiye talebinde bulunulabilmesi için söz konusu malvarlığı değerinin ek tasfiye masraflarını aşması zorunludur. Ek tasfiye masraflarını dahi karşılamayacak değerde olması halinde, korunması gereken hukuki bir menfaatin bulunmaması nedeniyle ek tasfiye talebi mahkemece reddedilecektir¹⁴¹³.

b) Anlaşmazlık konusu olan ve bu nedenle tasfiyeye ilişkin özel hüküm gereği tevdi edilmiş veya güvenceye bağlanmış bir borç, şirket lehine çözülmüşse ve söz konusu borçların karşılıkları boştaki kalmışsa, şirketin yeniden tescil edilmesi gerekmektedir (bkz. TTK m. 541/3)¹⁴¹⁴.

c) Malvarlığının dağıtımı esnasında ilgili kanuni hükümlere uyulmaması ve pay sahiplerince haksız olarak alınmış olan tasfiye payları için geri verme davasının açılmasının gerekmesi hallerinde de ek tasfiye yoluna başvurulması zorunludur. Daha önce ifade edildiği üzere¹⁴¹⁵, Kanun’da yer alan esaslara aykırı olarak, bir diğer ifade ile dış tasfiye süreci usulüne uygun bir şekilde tamamlanmadan tasfiye paylarının dağıtımı gerçekleştiğinde haksız olarak alınmış tasfiye paylarının TBK m. 77-82 hükümleri

¹⁴¹¹ TTK m. 547/1 gerekçesi.

¹⁴¹² **Karahan**, *Tasfiye*, s. 265; **Karaman Coşgun**, s. 275; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 32; **Kervankıran**, s. 285; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2771, N. 103. Ayrıca bkz. Yarg. 11. HD. 27.01.2003 T. ve E. 8073, K. 797 S. Kararı (**Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 32-33).

¹⁴¹³ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 38.

¹⁴¹⁴ Aynı yönde bkz. **Erdoğan**, s. 124; **Aksoy**, s. 134. Aksi yönde bkz. **Şener**, s. 78-79. **Şener**, herhangi bir dava açılmasını, icraya başvurulmasını veya malvarlığının değerlendirilmesini gerektirmeyen hallerde ek tasfiye talebinde bulunulmasında hukuki yarar bulunmadığını, söz konusu miktarın zaten şirkete geri döndüğünü ve şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvuruda bulunularak tasfiye payları oranında dağıtım yapılmasına ilişkin karar verilmesinin gerektiğini savunmaktadır (Benzer açıklamalar için bkz. **Kervankıran**, s. 285-286).

¹⁴¹⁵ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm, “9. Haksız Olarak Alınan Tasfiye Paylarının İadesi”.

gereği iade edilmesi gerekecektir. Ayrıca TTK m. 541/4 hükmünde öngörüldüğü üzere, tasfiye memurlarının haksız olarak yapılan ödemeler nedeniyle TTK m. 553 uyarınca sorumluluğu da gündeme gelecektir. Kanun'da yer alan esaslara uygun bir dağıtım gerçekleştirildiğinde ise, şirket defter ve belgelerinden alacaklı olduğu anlaşılamayan ve yapılan çağrıya rağmen alacağını bildirmemiş bir alacaklının dağıtım yapılmasından sonra ortaya çıkması durumunda, pay sahiplerinin aldıklarını iade yükümlülüğü ancak alacağın varlığından haberdar olan (iyiniyetli olmayan) pay sahipleri açısından söz konusu olacaktır¹⁴¹⁶. Zira Kanun'daki esaslara uygun olarak tasfiye sürecinin tamamlanması ve şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi halinde alacaklının yapılan ilan üzerine süresi içerisinde alacağını bildirmemesi, alacak hakkını ortadan kaldırmayacaktır¹⁴¹⁷. Bu nedenle alacağın zamanaşımı süresi içerisinde ek tasfiye talebinde bulunulması mümkündür¹⁴¹⁸.

d) Şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra organlara karşı sorumluluk davası açılmasının gerekli olması halinde de, ek tasfiye yoluna gidilerek şirketin yeniden tescili sağlanmalıdır. Şirket organları hakkında sorumluluk davası açılmasından kasıt, tasfiye sürecini usulüne göre yürütmeyen tasfiye memurları ve sorumluluğunu gerektirecek faaliyetlerde bulunan yönetim kuruluna yöneltilmesi gereken tazminat talepleridir¹⁴¹⁹.

Alacaklıların doğrudan zarara uğraması halinde sorumluluk davası yolu ile doğrudan tasfiye memurlarına başvurma imkânı bulunduğu, doktrinde, şirketin

¹⁴¹⁶ **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 88, dn. 161. Ayrıca bkz. **Karahan**, s. 246, **Çakı**, s. 201. Dolayısıyla alacağın varlığından haberdar olmayan iyi niyetli pay sahiplerinin tasfiye paylarını iade borcu bulunmamaktadır. Bu ihtimalde, şirket defter ve belgelerinin usulüne uygun tutulmamış olması halinde, alacağın zamanaşımı süresi içerisinde alacaklının yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk ve ayrıca alacağına kavuşamaması nedeniyle tazminat davası açma hakları bulunmaktadır (**Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 88).

Haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesine ilişkin olarak ayrıca bkz. **Al Kılıç**, *Tasfiye Payı*, s. 86-89; **Çakı**, s. 196-201; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 54 vd.; **Erdoğan**, s. 126-128; **Aksoy**, s. 147 vd.; **Karaman Coşgun**, s. 260 vd.; **Kervankıran**, s. 265 vd..

¹⁴¹⁷ Tasfiye süreci usulüne uygun bir şekilde yürütülerek şirketin ticaret sicilinden silinmesi ve başka bir malvarlığının kalmaması halinde, alacağını zamanında bildirmemiş olan alacaklının ek tasfiye talebinin hukuki yarar yokluğu nedeniyle kabul edilmemesi gerektiği yönünde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 80.

¹⁴¹⁸ bkz. **Al Kılıç**, s. 385, dn. 904'de yer alan açıklamalar. Yargıtay'ın kararlarında da, tasfiye halinde bulunan bir şirketten alacaklı olanların yapılan ilanlara rağmen alacaklarını yazdırmamış olmalarının alacağın düşmesine neden olmadığı, bu nedenle ek tasfiye yoluna gidilebilmesinin mümkün olduğu kabul edilmektedir. bkz. Yarg. 11. HD. 04.11.2004 T. ve E. 2004/1698, K. 2004/10818; Yarg. 11. HD. 07.12.2009 T. ve E. 2008/7980, K. 2009/12584; Yarg. 11. HD. 24.11.2014 T. ve E. 2014/11546, K. 2014/18238 S. Kararlar. <https://legalbank.net/> (E. T. 03.06.2022).

¹⁴¹⁹ Organlara karşı sorumluluk davası açılacak olması halinde ek tasfiye yoluna gidilebileceğine ilişkin ayrıca bkz. **Çakı**, s. 190-191; **Kervankıran**, s. 286.

yeniden tescil edilmesine gerek olmadığı savunulmaktadır¹⁴²⁰. Zira alacaklıların doğrudan zarara uğraması söz konusu olduğunda dava sonucunda hükmedilecek tazminat şirkete değil, zarar gören davacıya ödenecektir¹⁴²¹. Bu görüş özellikle İsviçre doktrininde kabul gören ek tasfiye yoluna başvurunun ikincil nitelikte olduğu gerekçesine dayandırılmaktadır¹⁴²². Diğer bir ifade ile alacağın elde edilmesi için başka bir yolun bulunması halinde ek tasfiye talebinde bulunulamayacaktır. Ancak kanaatimizce bu durumda ek tasfiye yoluna gidilmesi, ek tasfiyenin amaca ulaşmada tek yol olmak koşulu ile başvurulabilecek ikincil bir imkân olmasından bağımsız bir şekilde değerlendirilmelidir. Örneğin, tasfiye işlemleri yerine getirilirken usulüne uygun hareket edilmemesi halinde ek tasfiye yoluyla şirketin sicile yeniden tescili sağlanarak pay sahiplerine haksız olarak ödenmiş olan tasfiye paylarının iade edilmesi talep edilebilecektir. Aynı şekilde bu durum tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğmasına neden olacağından tazminat talebi de gündeme gelecektir. Kanaatimizce bu ihtimalde alacaklılara yalnızca tasfiye memurlarının sorumluluğu yoluyla zararını tazmin imkânının sağlanması ve sırf bu şekilde tazminat elde edilmesi nedeniyle ek tasfiye talebinin reddedilmesi alacaklıların korunması gereken menfaatlerini ihlal eden bir yaklaşımdır. Çünkü burada tasfiye memurunun sorumluluğu yoluna gidilmesi, geç tahsilden sorumlu olan tasfiye memurunun uğranılan zararı gidermesi anlamına gelmektedir. Oysa ek tasfiye yoluna alacaklının alacağını elde edebilmesi amacıyla başvurulmaktadır. Dolayısıyla esasında her iki talebin konusu birbirinden farklılık göstermektedir¹⁴²³. Bu nedenle alacaklıların doğrudan zarara uğradığı bu gibi hallerde, ek tasfiyenin ikincil niteliği gerekçe gösterilerek kanunen tanınmış olan ek tasfiye imkânından yararlanılamayacağı sonucuna varılmamalıdır¹⁴²⁴.

e) TTK m. 547/1 hükmünün gerekçesinde ifade edilen ek tasfiye başvurusunun zorunlu olduğu bir diğer hal, şirket tarafından yapılması ve web sitesine konulması gerekli olan açıklamalar ve şirket tarafından kabul edilmesi zorunluluğu bulunan işlemlerin varlığıdır.

¹⁴²⁰ Kervankıran, s. 287; Erdoğan, s. 129-130; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 63, dn. 50’de zikredilen yazarlar.

¹⁴²¹ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. 2. Bölüm, “2. Doğrudan Zarar Halinde Dava Açma Hakkı Bulunanlar/c) Pay Sahiplerinin ve Şirket Alacaklılarının Dava Hakkı”.

¹⁴²² Şener, *Ek Tasfiye*, s. 63.

¹⁴²³ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 63-64.

¹⁴²⁴ Aynı yönde açıklamalar için ayrıca bkz. Şener, *Ek Tasfiye*, s. 63-64; Çakı, s. 191.

TTK m. 1524/1 hükmünde ifade edildiği üzere; TTK m. 397/4 gereği denetim kapsamında olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının “ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde” bir internet sitesi açmak ve sitenin belirli bir bölümünü kanunen yapılması gerekli ilanların yayımlanması amacıyla kullanmak zorundadır. Şirketin internet sitesinde yer verilecek açıklamalar ile pay sahiplerinin ve üçüncü kişilerin bilgilendirilmesi, diğer bir deyişle kamunun aydınlatılması sağlanmaktadır¹⁴²⁵. Kanun koyucu, şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra da bu şirketin web sitesinde yayımlanması zorunlu olan açıklamalarda bulunulmasının gerekebileceği düşüncesiyle, ilgili hükmün gerekçesinde bu hususu şirketin yeniden tescilinin zorunlu olduğu haller arasında saymıştır¹⁴²⁶. Ancak ticaret sicilinden terkin edilen bir şirketin yeniden tescili sağlanmak suretiyle hangi tür açıklamaları yapmasının gerekli olduğu ve bu açıklamaların pay sahipleri ve üçüncü kişiler açısından ne gibi bir hukuki yarar sağlayacağı ilgili hükmün gerekçesinden anlaşılamamaktadır¹⁴²⁷. Her ne kadar madde gerekçesinde “şirket tarafından yapılması ve web sitesine konulması gerekli olan açıklamaların varlığı” ek tasfiye yoluna gidilmesi zorunlu olan haller arasında sayılmış olsa da, kanaatimizce böyle bir gerekçe ile şirketin yeniden tescili söz konusu olamayacaktır.

Diğer bir hal ise, “şirket tarafından kabul edilmesi zorunluluğu bulunan işlemlerin varlığı¹⁴²⁸” halinde ek tasfiyeye gidilmesinin zorunlu olmasıdır¹⁴²⁹. Örneğin, şirket lehine tesis edilmiş bir ipoteğin söz konusu borç ödenmesine rağmen tapu sicilinden silinmemiş olması durumunda, ipoteğin kaldırılması davasının açılabilmesi için davalı konumda yer alacak şirketin sicile tescil ettirilmesi gerekmektedir¹⁴³⁰.

¹⁴²⁵ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Arif Duran**, “Sermaye Şirketlerinde İnternet Sitesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013), s. 30 vd.. Şirketlerin internet sitesinde yayımlanması gereken içerik hakkında ayrıca bkz. “Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik” m. 6 (RG. 31.05.2013, S. 28663)

¹⁴²⁶ **Kervankıran**, s. 293.

¹⁴²⁷ **Kervankıran**, s. 293.

¹⁴²⁸ Şirketin yeniden tesciline gerek olmaksızın yerine getirilmesi mümkün olan hususlar açısından ek tasfiye yoluna gidilemeyecektir. bkz. **Al Kılıç**, s. 387; **Erdoğan**, s. 130.

¹⁴²⁹ Aynı yönde bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, s. 266; **Karahan**, *Ek Tasfiye*, s. 449; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 157-158; **Al Kılıç**, s. 387; **Erdoğan**, s. 130; **Karaman Coşgun**, s. 276; **Pulaşlı**, C. 4, s. 2771, N. 103; **Kaderoğlu**, s. 338-339; **Bilge**, s. 290; **Pınar**, s. 773. Alman hukukunda da malvarlığı ile ilgili olmayan söz konusu işlemler açısından ek tasfiye yoluna gidilebileceği doktrinde baskın görüş olarak kabul edilmektedir (bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 65, dn. 51 ve 52’de zikredilen yazarlar). Aksi yönde şirket malvarlığı ile ilgili olmayan hususlarda ek tasfiyeye gidilemeyeceğine ilişkin olarak bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 68-69; **Kervankıran**, s. 294-295; **Çakı**, s. 207.

¹⁴³⁰ Aynı yönde bkz. **Karahan**, *Ek Tasfiye*, s. 451-452; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 158-159; **Erdoğan**, s. 130.

Yargıtay'ın da bu yönde verilmiş birçok kararı mevcuttur¹⁴³¹. Aynı şekilde, Yargıtay kararlarında da yer verildiği üzere, terkin edilen şirket bünyesinde çalışanlar tarafından açılan hizmet tespiti davasında sicilden terkin edilmiş olan şirketin davalı olarak taraf teşkil edebilmesi için ek tasfiye yoluyla sicile yeniden tescili sağlanmalıdır¹⁴³².

f) Şirketin yeniden tescilini gerektiren hallere madde gerekçesinde verilen bir diğer örnek, şirketin yararına sonuç doğuracak bir davanın açılması, şirketin bir davada davalı olarak bulunması veya aleyhine icra takibi yapılmasının söz konusu olmasıdır. Şirket adına veya şirket aleyhine açılmış derdest bir dava veya icra takibi bulunmasına rağmen şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesi durumunda, dava veya takiplerin devam ettirilebilmesi için ek tasfiye yoluna gidilmesi zorunludur¹⁴³³. Bu durum terkin işlemi gerçekleştirildikten sonra açılacak dava ve takipler için de geçerlidir¹⁴³⁴. Bu hallerde

¹⁴³¹ Yargılama devam ederken yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK'nın 643. maddesi yollamasıyla aynı Kanun'un 547/2. maddesi uyarınca mahkemece, ihya (yeniden tescil) isteminin kabulüne karar verilmesi halinde, ek tasfiye işlemlerini yapması için son tasfiye memuru yahut memurlarının yahut da yeni bir veya birkaç kişinin tasfiye memuru olarak atanıp, keyfiyetin tescil ve ilanına karar verilmesi hükmüne bağlanmıştır. Anılan hüküm, emredici nitelikte olup, kararın infazı için tasfiye memuru atanması, ihya kararın ticaret siciline tescil edilip, ilanı zorunludur. (Yarg. 11. HD. 26.09.2014 T. ve E. 2014/7186, K. 2014/14663 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 13.06.2022); Her ne kadar, ipoteğin kaldırılması davası davalı şirketin tasfiyesinden sonra açılmış ise de, tasfiye memuru şirketin tüm alacak ve borçlarını araştırmakla yükümlü olması nedeniyle eksik işlemler neticesinde tasfiyenin hukuken sonuçlandığı kabul olunamaz. Bu nedenle tüzel kişiliği sona eren şirketin ihyası için tasfiye memuru ile Ticaret Siciline husumet yöneltilerek ayrı bir dava açılması için davacı tarafa 6100 sayılı HMK'nun 32 ve 33. maddeleri hükümleri uyarınca uygun bir süre verilmelidir. (Yarg. 14. HD. 27.02.2013 T. ve E. 2013/762, K. 2013/2807 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 13.06.2022).

¹⁴³² bkz. Yarg. 23. HD. 13.01.2014 T. ve E. 2013/7523, K. 2014/43 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 13.06.2022).

¹⁴³³ Örnek olarak bkz. Yarg. 11. HD. 25.06.2014 T. ve E. 2014/5925, K. 2014/12070 S. Kararı. Söz konusu Yargıtay kararında yer verilen olayda, marka hakkına tecavüz, haksız rekabetin tespiti, ortadan kaldırılması ve tazminat istemli dava devam ederken davalı şirket ticaret sicilinden terkin edilmiştir. Bu durumda şirketin yeniden tesciline ilişkin karar alınarak davanın yeniden tescil edilecek şirkete atanacak tasfiye memurlarına karşı sürdürülmesi gerekirken, taraf teşkiline ilişkin ve re'sen gözetilmesi gereken bu husus gözden kaçırılarak davanın esası hakkında karar verilmesi doğru olmamış, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir. <https://legalbank.net/> (E. T. 03.06.2022).

Bir diğer kararda davacı taraf, SSK primlerinin tam ve düzenli olarak yatırılmadığını ve kıdem tazminatının ödenmediğini, ilgili şirketler aleyhine açtıkları hizmet tespiti davasında mahkemenin şirketin ihyasını talep etmeleri için süre verdiğini ileri sürerek söz konusu şirketin ihyasını talep ve dava etmiştir. İlk derece mahkemesince verilen ihya kararı temyiz edilmekle birlikte, davalı tarafın şirketin ihyasında hukuki yarar bulunmadığına dair itirazları Yargıtay tarafından kabul edilmemiştir. bkz. Yarg. 11. HD. 12.06.2014 T. ve E. 2014/5826, K. 2014/9019 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 13.06.2022).

Anonim şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden önce şirket aleyhine başlatılmış bir icra takibi mevcut olduğundan, şirketin sorumlu tutulmasını gerektiren bu durum karşısında Yargıtay tarafından ihya talebinde bulunulmasında hukuki yararın varlığından bahisle, yerel mahkemenin kararı bozulmuştur. bkz. Yarg. 11. HD. 07.12.2009 T. ve E. 2008/7980, K. 2009/12584 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 03.06.2022).

¹⁴³⁴ Yargıtay kararına konu olan bir itirazın kaldırılması davasına ilişkin olarak, "icra mahkemesince araştırma yapılarak borçlu şirket hakkında ihya edilmeksizin takip başlatılamayacağı hususu göz önünde bulundurularak sonucu dairesinde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi yerinde

ek tasfiye yoluna başvurunun zorunlu olmasının nedeni, şirketin taraf ve dava ehliyetine sahip olması şartının sağlanmasının gerekli olmasıdır¹⁴³⁵. Zira taraf ve dava ehliyeti HMK m. 114 hükmünde sayılan dava şartlarındandır¹⁴³⁶. Dava şartlarının yokluğu halinde kural olarak mahkeme tarafından davanın reddine karar verilmektedir. Ancak ek tasfiye yoluna başvurmadan dava açılması ya da icra takibinde bulunulması halinde yahut terkinden önce açılan dava veya takibe devam edilebilmesi için ek tasfiye başvurusu yapılması ve böylelikle dava şartı eksikliğinin tamamlanması amacıyla, mahkeme tarafından ilgili tarafa kesin süre verilmesi gerekmektedir (bkz. HMK m. 115/2). Ek tasfiye (ihya) yargılamasının sonucu, asıl dava açısından bekletici mesele yapılmaktadır¹⁴³⁷.

C. Ek Tasfiye Yoluna Başvuru Hakkına Sahip Olanlar

Ek tasfiye yoluna başvuruda bulunabilecek kişiler TTK m. 547/1'de şirket alacaklıları, pay sahipleri, son tasfiye memurları ve yönetim kurulu üyeleri olarak sıralanmıştır. Hükmün gerekçesinde de belirtildiği üzere, ek tasfiyeyi talep edebilecek

görülmemiştir.” bkz. Yarg. 8. HD. 02.07.2018 T. ve E. 2018/11142, K. 2018/14691 S. Kararı. Benzer yönde bir karar için ayrıca bkz. Yarg. 12. HD. 22.05.2017 T. ve E. 2017/991, K. 2017/7706 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 14.06.2022).

Ticaret sicilinden terkin işlemi gerçekleşikten sonra eser sözleşmesinden kaynaklanan iş bedelinin tahsili talebiyle şirket adına açılan dava bakımından Yargıtay, yerel mahkemenin kararını şu gerekçe ile bozmuştur: “Mahkemece, bu konuda davacıya kesin süre verilmesi, verilen kesin süre içerisinde ihya davası açılmaması yada açılan davanın reddedilmesi halinde davanın usulden reddedilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile bu konuda süre verilmeksizin dava şartı yokluğu nedeniyle usulden ret kararı verilmesi doğru olmamıştır.” bkz. Yarg. 15. HD. 03.05.2017 T. ve E. 2017/203, K. 2017/1874 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 15.06.2022).

¹⁴³⁵ *Feshedilmekle tüzel kişiliği sona eren şirketin, medeni haklardan yararlanma ve bu hakları kullanma ehliyeti de son bulacağından, münfesihi tüzel kişiliğin gerek yargıda gerekse diğer resmi merciler önünde temsil edilebileceğinden bahsetmek olanaklı değildir. Dolayısıyla, tasfiyesi tamamlanıp ticaret sicilinden silinmek suretiyle hukuk âlemindeki varlığı sona eren (münfesihi) şirketin takibin tarafı olmak ehliyeti de bulunmamaktadır. Ticaret sicilinden terkin edilmiş şirket hakkında takip işlemlerine başlanması ve yürütülmesi tasfiye memuru ile ticaret sicile yöneltilecek dava sonucunda tüzel kişiliğin yeniden ihyası ile mümkündür. Taraf ehliyeti kamu düzeni ile ilgili olup hâkimin bu hususu re'sen de göz önünde bulundurması zorunludur.* (Yarg. 12. HD. 22.05.2017 T. ve E. 2017/991, K. 2017/7706 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 14.06.2022).

¹⁴³⁶ Dava şartları, davanın esası hakkında incelemeye geçilebilmesi için varlığı veya yokluğu davanın her aşamasında hâkim tarafından re'sen gözetilebilen ve taraflarca da ileri sürülebilen şartları ifade etmektedir. bkz. HMK m. 114 gerekçesi.

¹⁴³⁷ **Demirsatan**, s. 699, 702. Bu yönde verilmiş bir karar örneği için ayrıca bkz. Yarg. 6. HD. 12.05.2016 T. ve E. 2016/3612, K. 2016/3901 S. Kararı: *Mahkemece, anılan şirketin ihyası için davacı tarafa, dava açmak üzere süre verilmesi, dava açıldıktan sonra, bu davanın sonucunun beklenilmesi, şirketin ihyasından sonra, davaya dâhil edilmesi, bu şekilde taraf teşkilinin sağlanmasından sonra da davacının talepleri hakkında bir karar verilmesi gerekirken, bunlar yerine getirilmeden yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir.* <https://legalbank.net/> (E. T. 15.06.2022).

kişiler sınırlı olarak sayılmıştır¹⁴³⁸. Ayrıca madde gerekçesinde, ticaret sicil müdürünün bu hususta talepte bulunma yetkisi olmamakla birlikte, ilgilileri talepte bulunmaya zorlayabileceği ifade edilmiştir¹⁴³⁹. Ancak ilgilileri tescile davet yetkisi yalnızca “kanuni şekilde ve süresi içinde tescili istenmemiş olan veya 32. maddenin üçüncü fıkrasındaki şartlara uymayan bir hususu haber alan” sicil müdürü açısından geçerlidir (TTK m. 33/1). Dolayısıyla böyle bir yükümlülüğünün söz konusu olabilmesi için tescili zorunlu olan bir durumun varlığı gereklidir. Buna karşın ek tasfiye yoluna başvuru hakkının ancak mahkeme aracılığı ile kullanılması mümkündür¹⁴⁴⁰. Tescil yükümlülüğünün ortaya çıkması, ancak yapılan başvuru üzerine mahkeme tarafından verilecek karar neticesinde söz konusu olabilecektir.

Alacakları üçüncü kişiler tarafından teminat altına alınmış olan alacaklıların, söz konusu teminattan alacağını tahsil olanağı varken ek tasfiye yoluna başvurmasında hukuki yarar bulunmamaktadır¹⁴⁴¹. Alacağını devretmiş olan alacaklının da ek tasfiye talebinde bulunması söz konusu olmayacaktır¹⁴⁴². Bu takdirde ek tasfiye talebinde bulunma hakkı, alacağı devralan yeni alacaklı tarafından kullanılabilir. Ek tasfiye yoluna başvuru açısından alacağın devrinin şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden önce veya sonra gerçekleşmesi arasında bir fark bulunmamaktadır¹⁴⁴³. Bu nedenle terkin gerçekleştikten sonra devredilen alacak açısından da ek tasfiye başvurusu

¹⁴³⁸ TTK m. 547/1 gerekçesi. Alman hukukunda hukukumuzda olduğu gibi ek tasfiye yoluna başvuruda bulunabilecekler bakımından sınırlı bir sayım yapılmamış yalnızca “ilgilinin” ek tasfiye talebinde bulunabileceği belirtilmiştir. (AktG 273/4) Buna karşın doktrinde ve yargı kararlarında ilgili kavramı hukukumza paralel olarak; eski organ üyeleri, ortaklar, eski tasfiye memurları, alacaklılar ve diğer menfaat sahipleri (kendi lehlerine sözleşmeye göre malvarlığı düşenler) olarak yorumlanmaktadır bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s. 72. İsviçre hukukunda da, tasfiye memurlarının, eski yönetim kurulunun, pay sahiplerinin ve alacaklıların ek tasfiye başvurusunda bulunabileceği kabul edilmektedir. bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s. 72. Hukuki yararı bulunmak koşuluyla ve dürüstlük kuralı çerçevesinde her ilgilinin ek tasfiye talebinde bulunabileceği yönünde bkz. **Alışkan, İhya**, s. 34. Sermaye şirketlerinde ek tasfiye açısından genel bir değerlendirmede bulunan Aksoy’a göre de, Kanun’da sayılanlar dışında hukuki yararı bulunan herkes ek tasfiye talebinde bulunabilmelidir. Yazar bu kapsamda kişisel sorumluluğu bulunan şirket müdürlerinin de Kanun’da sayılanlar arasında yer almasına rağmen ek tasfiye talebinde bulunabilmesi gerektiğini ifade etmektedir. bkz. **Aksoy**, s. 197-198.

¹⁴³⁹ TTK m. 547/1 gerekçesi.

¹⁴⁴⁰ Aynı yönde açıklamalar için bkz. **Karaman Coşgun**, s. 283; **Çakı**, s. 208.

¹⁴⁴¹ **Şener, Ek Tasfiye**, s. 52-53, 76; **Kervankıran**, s. 293, 297; **Çakı**, s. 202. Buna karşın, teminat üçüncü kişi tarafından değil şirket tarafından verilmiş olduğunda ek tasfiye yoluna gidilmesi zorunludur. Örneğin, teminat olarak şirkete ait taşınır bir malın rehnedilmesi durumunda şirkete karşı takip yapılarak rehnin paraya çevrilmesi gerekir. Bu halde şirket ticaret sicilinden terkin edildiğinden alacağın tahsili için ek tasfiyeye gidilmesi zorunludur. bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s.53-54; **Kervankıran**, s. 293; **Çakı**, s. 202.

¹⁴⁴² **Şener, Ek Tasfiye**, s. 76; **Kervankıran**, s. 297.

¹⁴⁴³ **Şener, Ek Tasfiye**, s. 76-77; **Kervankıran**, s. 297.

yapılması mümkündür. Zira ek tasfiye başvurusunda bulunabilmek için tasfiye sürecinde alacağın şirkete bildirilmiş olması zorunlu değildir¹⁴⁴⁴.

Ek tasfiye başvurusunda bulunacak pay sahiplerinin şirketin ticaret sicilinden terkinin anında pay sahipliği sıfatına sahip olmaları zorunludur¹⁴⁴⁵. Bu nedenle ek tasfiye davası açan pay sahiplerinin ayrıca bu sıfatlarını ispat etmeleri gerekmektedir. Bu ispat açısından özellikle şirket pay defterinde yer alan kayıtlar önem taşımaktadır¹⁴⁴⁶. Pay sahipliği sıfatının varlığı mahkeme tarafından da resen incelenmesi gerekli olan bir husustur¹⁴⁴⁷. Pay sahipliği sıfatı hakkında ihtilaf bulunduğu takdirde, ek tasfiye konusunda karar verilmeden önce mahkemece bu kapsamda inceleme yapılarak ihtilafın ortadan kaldırılması gerekir¹⁴⁴⁸. Pay sahipleri tarafından ek tasfiyeye başvuru hakkının kullanılması için belirli oranda paya sahip olma koşulu aranmamaktadır¹⁴⁴⁹. Aynı şekilde başvuruda bulunacak pay sahibinin belirli bir süre boyunca bu paylara sahip olmasına ilişkin bir kural öngörülmediği gibi başvuru hakkının kullanılması genel kurulun karar alması koşuna bağlanmamıştır¹⁴⁵⁰.

Ek tasfiye yoluna başvuracak diğer kişiler ise son tasfiye memurları ile yönetim kurulu üyeleridir. TTK m. 547/1’de açıkça “son tasfiye memurları”nın talepte bulunabileceği ifade edilmişken, yönetim kurulu üyeleri açısından böyle bir vurgu yapılmamıştır. Ancak madde gerekçesinde de vurgulandığı üzere, “*en son*” görev yapan yönetim kurulu üyelerinin ek tasfiye talebinde bulunma hakkı bulunmaktadır¹⁴⁵¹. Dolayısıyla tasfiye memurları ve yönetim kurulu üyelerinin şirketin ticaret sicilinden terkinin anında bu sıfatlara sahip olmaları gerekmektedir¹⁴⁵². Bu nedenle, terkinden önce herhangi bir sebeple görevi sona eren tasfiye memurları ve yönetim kurulu üyelerinin bu konuda yetkisi bulunmamaktadır.

Kanun koyucu tarafından verilen yetki kapsamında başvuruda bulunacak tasfiye memurunun ek tasfiye yoluna başvurabilmek için temsil yetkisine sahip olması

¹⁴⁴⁴ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 77. Ayrıca bkz. Al Kılıç, s. 385, dn. 904’de yer alan açıklamalar.

¹⁴⁴⁵ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 73; Kervankıran, s. 296; Karaman Coşgun, s. 282; Yılmaz, *Ek Tasfiye*, s. 159-160; Çakı, s. 209.

¹⁴⁴⁶ Ayrıca bkz. 3. Bölüm, “M. Defter ve Belgelerin Saklanması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁴⁴⁷ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 74; Kervankıran, s. 296; Çakı, s. 209.

¹⁴⁴⁸ Kervankıran, s. 296; Şener, *Ek Tasfiye*, s. 74.

¹⁴⁴⁹ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 73; Kervankıran, s. 296.

¹⁴⁵⁰ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 73-74; Kervankıran, s. 296.

¹⁴⁵¹ TTK m. 547/1 gerekçesi. Aynı yönde bkz. Karaman Coşgun, s. 281; Çakı, s. 210; Aksoy, s. 196; Kaderoğlu, s. 339.

¹⁴⁵² Şener, *Ek Tasfiye*, s. 75; Kervankıran, s. 297; Aksoy, s. 196; Kaderoğlu, s. 339.

gerekmemektedir¹⁴⁵³. Zira mahkemeye yapılacak başvuru sırasında temsil edilmesi gereken bir tüzel kişilik bulunmamaktadır¹⁴⁵⁴. Son tasfiye memurlarının hep birlikte başvuru zorunluluğu bulunmayıp, herhangi birinin tek başına başvurusu yeterli olacaktır¹⁴⁵⁵. Kanaatimizce aynı husus son yönetim kurulu üyeleri açısından da kabul edilmelidir. Çünkü Kanun'da yönetim kurulunun kurul halinde başvurusundan söz edilmemiş, aksine yönetim kurulu üyelerinin ek tasfiye yoluna başvuru hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir.

Doktrinde bir görüş, tasfiye memurları ve yönetim kurulu üyelerinin ancak kendilerinin şahsi sorumluluklarına neden olacak durumların varlığı halinde ek tasfiye başvurusunda bulunabileceklerini kabul etmektedir. Bu görüş sahiplerince korunması gereken hukuki menfaatin bulunması koşulu açısından böyle bir değerlendirme yapılmaktadır. Dolayısıyla bu görüşü savunan yazarlara göre, tasfiye memurlarının ve yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına yol açacak bir durum söz konusu olmadığı takdirde, ek tasfiye yoluna gidilmesinde hukuki menfaat bulunmamaktadır¹⁴⁵⁶.

Doktrinde yer alan bizimde katıldığımız görüşe göre, söz konusu kişiler şahsi bir menfaatleri bulunmasa dahi ek tasfiye talebinde bulunma hakkına sahiptir¹⁴⁵⁷. Aksi halde, şirketin ticaret sicilinden terkininden sonra geride kalan dağıtılmamış malvarlığı unsurları açısından talep hakkı yalnızca pay sahiplerine özgülenmiş olacaktır¹⁴⁵⁸. Bu durumda, malvarlığı unsurları değer itibarıyla fazla olsa bile pay sahiplerine düşecek değer azlığı nedeniyle, pay sahiplerinin ek tasfiye yoluna başvurmak istemeyeceği ve geride sahipsiz malvarlığı unsurlarının kalacağı da göz önünde bulundurulmalıdır¹⁴⁵⁹. Bu nedenle ek tasfiye kurumunun amacına uygun olarak ilgili tasfiye memurları ve yönetim kurulu üyelerinin ek tasfiye yoluna başvuru hakkını kullanılabilmesi, yalnızca sorumluluklarına neden olabilecek durumlar açısından kabul edilmemelidir. Kanaatimizce, korunması gereken diğer menfaat sahiplerinin menfaati bulunduğu ispat

¹⁴⁵³ Aksoy, s. 196; Karaman Coşgun, s. 281.

¹⁴⁵⁴ Karaman Coşgun, s. 281.

¹⁴⁵⁵ Karaman Coşgun, s. 281.

¹⁴⁵⁶ Karaman Coşgun, s. 281; Çakı, s. 210.

¹⁴⁵⁷ Aksoy, s. 196; Ekrem Edgü, "Tasfiyesi Hitam Bulmuş Olan Bir Anonim Şirketin Yeniden Ticaret Siciline Kaydının Yapılabilmesi", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 6, (1953): s. 534. Edgü, şirketin bir alacağı ya da aktifinin bulunduğu tespit edilmesi durumunda tasfiye memuru tarafından şirketin yeniden tescilinin istenebileceğini ifade etmektedir.

¹⁴⁵⁸ Aksoy, s. 196.

¹⁴⁵⁹ Aksoy, s. 196.

edilerek yapılan ek tasfiye başvurusunun, hukuki yarar yokluğu gerekçesiyle reddedilmemesi gerekmektedir.

D. Ek Tasfiye Yargılamasına İlişkin Usul Hukuku Bağlamında Ortaya Çıkan Sorunların İncelenmesi

Kanun'da sayılan ilgili kişiler tarafından ek tasfiye başvurusunda bulunulması halinde yapılan yargılamada, sicil müdürlüğünün şirketin terkinine ilişkin kararının iptali ve şirketin sicile yeniden tescili talep edilmelidir¹⁴⁶⁰. Bu bağlamda, ek tasfiye yargılaması açısından usul hukukuna ilişkin sorunların tespit edilerek başlıklar halinde incelenmesinde fayda bulunmaktadır.

1. Husumetin Yöneltileceği Tarafın Belirlenmesi

Ek tasfiyeye ilişkin düzenlemeler getiren TTK m. 547 hükmünde, ek tasfiye talebinde husumetin kime yöneltileceği hususunda açıklama bulunmamaktadır. Bu konuda doktrinde özellikle çift unsur görüşünü benimseyen yazarlar tarafından, tek başına terkinin gerçekleşmesi ile şirket tüzel kişiliğinin sona ermediği gerekçesiyle, ek tasfiyede husumetin şirkete yöneltilmesi gerektiği savunulmaktadır¹⁴⁶¹. Ancak anonim şirketin ticaret sicilinden terkininin kurucu nitelikte olduğu esasını kabul ettiğimizden, söz konusu görüşün isabetli olmadığı düşüncesindeyiz¹⁴⁶². Dolayısıyla kanaatimizce, ek tasfiye talebinde husumetin terkin ile birlikte artık tüzel kişiliği bulunmayan şirkete yönetilmesi söz konusu olmamalıdır. Bununla birlikte, husumetin şirkete yöneltilmesi gerektiği görüşü kabul edildiği takdirde, hasım olarak gösterilen şirketin organlarının varlığının sona ermesi nedeniyle ek tasfiye yargılamasında şirketin temsilinin nasıl sağlanacağı da bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁴⁶³.

¹⁴⁶⁰ TTK 547/1 gerekçesi.

¹⁴⁶¹ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 89 vd.; Kervankıran, s. 299 vd.; Çakı, s. 216. Genişletilmiş çift unsur görüşünü kabul eden Yılmaz'ın aynı yönde açıklamaları için bkz. Yılmaz, *Ek Tasfiye*, s. 162. Terkinin kurucu nitelikte olduğu görüşünü savunmasına rağmen (bkz. Aksoy, s. 120), aynı yönde bkz. Aksoy, s. 201.

¹⁴⁶² Terkinin kurucu niteliği hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. 3. Bölüm, "II. Anonim Şirketin Ticaret Unvanının Ticaret Sicilinden Terkin Edilmesinin Hukuki Niteliği/ 2. Terkin İşleminin Kurucu Nitelikte Olduğu Görüşü".

¹⁴⁶³ Aynı yöndeki eleştiriler için bkz. Erdoğan, s. 132. Husumetin şirkete yöneltilmesi gerektiği görüşünde olan yazarlar ek tasfiye davasında şirketin temsilinin yönetim kurulu tarafından gerçekleştirileceğini ileri sürmektedir. Yazarlara göre, esasen çift unsur doktrini çerçevesinde şirketin tasfiye memurları tarafından temsil edileceği sonucuna varılmaktaysa da, TTK m. 547/2'de ek tasfiye aşamasında eski tasfiye memurlarının veya bir veya birkaç kişinin tasfiye memuru olarak atanacağını belirtilmesi bu durumu engellemektedir. Ek tasfiye talebinin karara bağlanması aşamasında şirketin tasfiye memurlarınca temsil edileceğinin kabulü söz konusu hükmün ruhuna aykırılık oluşturmaktadır. Bu nedenle ek tasfiye davasında şirket, yönetim kurulu veya yönetim kurulu bulunmuyorsa atanacak bir

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında kabul ettiği görüş ise, ek tasfiye başvurusunda husumetin ticaret sicil müdürlüğü ile tasfiye memurlarına yöneltilmesi gerektiği yönündedir¹⁴⁶⁴. Hasım olarak gösterilecek ticaret sicil müdürlüğü, şirketin ticaret sicilinden terkinini gerçekleştirmiş olan müdürlüktür¹⁴⁶⁵. Ayrıca Yargıtay'a göre, husumet tasfiye memuru veya memurlarına ve ilgili sicil müdürlüğüne yöneltilmezse ilgili talep hemen reddedilmeyip, eksikliğin giderilmesi için talepte bulunan tarafa süre verilmesi gerekmektedir¹⁴⁶⁶. Ancak söz konusu görüşün benimsenmesi halinde, tasfiye memurunun ek tasfiye yoluna gidilmesine ilişkin olarak her zaman kusurlu sayılamayacağı hususu dikkate alındığında, kusuru bulunmayan tasfiye memuru aleyhine de yargılama giderlerine hükmedilmesi sonucu doğmaktadır¹⁴⁶⁷. Bu nedenle bizim de katıldığımız görüşe göre, husumetin yalnızca ilgili sicil müdürlüğüne yönetilmesi yeterli olacaktır¹⁴⁶⁸. TTK m. 547/1 hükmünün gerekçesinde yer alan, ek

temsil kayyımı tarafından temsil edilmelidir. bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 90-91; **Kervankıran**, s. 300. Çift unsur doktrinine göre, şirketin eski tasfiye memurları tarafından temsil edilmesi gerektiği yönünde bkz. **Aksoy**, s. 202. Aksoy, ek tasfiye davasının konusunu mevcut alacakların varlığına kanaat getirilmesi halinde tasfiye memurlarının atanmasının oluşturduğunu, mahkemenin karardan önce şirketi dinlemesi gerektiğini, gerekli bilgilerin ise en iyi eski tasfiye memurlarınca verilebileceğini ifade etmektedir.

¹⁴⁶⁴ *Dava ticaret sicilinden terkin edilen şirketin ihyası istemine ilişkindir. İhya davasında husumetin tasfiye memuru ile Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne yöneltilmesi gerekli ve yeterli olup, ticaret sicilinden kaydı silinen şirkete bu davada husumet düşmemektedir. Dairemizin yerleşmiş uygulamalarına göre (31.01.2011 gün, 2011/548 E-936 K; 03.03.2011 gün, 2009/9479 E. 2011/2210 K.; 23.05.2011 gün 2010/15483 E.-2011/6202 K.; 01.11.2011 gün, 2009/13420 E. 2011/14788 K. sayılı) bu davanın tasfiye memuru ve ticaret sicil memurluğuna husumet yöneltilerek açılması gerekir. Davada tasfiye memuruna, ticaret sicil memurluğuna ve ihyası istenen şirkete husumet yöneltilmiştir. Şirket yönünden davanın reddi gerekir.* (bkz. Yarg. 11. HD. 05.11.2013 T. ve E. 2013/14930, K. 2013/19703 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 24.06.2022). Örnek kararlar için bkz. Yarg. 11. HD. 04.11.2004 T. ve E. 2004/1698, K. 2004/10818; Yarg. 11. HD. 30.01.2007 T. ve E. 2005/10789, K. 2007/1090 S. Kararları. <https://legalbank.net/> (E. T. 03.06.2022); Yarg. HGK. 06.07.2007 T. ve E. 2007/10-358, K. 2007/337 S. Kararı. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 24.06.2022); Yarg. 11. HD. 06.06.2012 T. ve E. 3806/ K. 9815 S. Kararı. (**Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 87-88); Yarg. 14. HD. 27.02.2013 T. ve E. 2013/762, K. 2013/2807 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 13.06.2022); Yarg. 22. HD. 03.07.2019 T. ve E. 2016/17897, K. 2019/148886 S. Kararı. (<https://legalbank.net/> E. T. 24.06.2022). Örnek kararlar için ayrıca bkz. **Karaman Coşgun**, s. 278, dn. 641, 642; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 82-88; **Kervankıran**, s. 298, dn. 65, 66, 67; **Çakı**, s. 215, dn. 1062.

¹⁴⁶⁵ **Çakı**, s. 215.

¹⁴⁶⁶ Örnek kararlar için bkz. Yarg. 11. HD. 06.06.2012 T. ve E. 3806/ K. 9815 S. Kararı. (**Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 87-88); Yarg. 22. HD. 03.07.2019 T. ve E. 2016/17897, K. 2019/148886 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 24.06.2022); Yarg. HGK. 06.07.2007 T. ve E. 2007/10-358, K. 2007/337 S. Kararı. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 24.06.2022); Yarg. 11. HD. 04.11.2004 T. ve E. 2004/1698, K. 2004/10818; Yarg. 14. HD. 27.02.2013 T. ve E. 2013/762, K. 2013/2807 S. Kararları. <https://legalbank.net/> (E. T. 13.06.2022).

¹⁴⁶⁷ **Karaman Coşgun**, s. 279. Yargılama giderlerinden hangi tarafın sorumlu olacağına ilişkin açıklamalar için bkz. aşağıda “3. Yargılama Giderlerinden Sorumlu Olan Tarafın Belirlenmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁴⁶⁸ **Karaman Coşgun**, s. 278-279. *Karaman Coşgun*, ayrıca haklı olarak davanın tasfiye memuruna yöneltilmesi zorunluluğunun, ek tasfiye yoluna başvurunun tasfiye memuru tarafından gerçekleştirildiği hallerde, tasfiye memurunun kendi kendisine dava açması sonucunu doğuracağını ifade etmektedir.

tasfiye başvurusunda sicil müdürlüğünün şirketin terkinine yönelik kararının iptali ve şirketin sicile yeniden tescilinin talep edilmesi gerektiği ifadesi de, bu görüşümüzü destekler niteliktedir.

2. Görevli ve Yetkili Mahkeme ile Uygulanacak Yargılama Usulünün Belirlenmesi

6762 sayılı mülga Kanun'da ek tasfiye kurumuna ilişkin bir düzenleme yer almadığından, doktrinde ve uygulamada ek tasfiye başvurusunun sicil müdürlüğüne yapılabileceği görüşü de bulunmaktaydı¹⁴⁶⁹. Ancak 6102 sayılı Kanun ile birlikte hüküm altına alınan TTK m. 547/1'de tartışmadan uzak bir şekilde ek tasfiyenin ancak görevli ve yetkili mahkeme kararıyla mümkün olacağı ifade edilmektedir. Hükme göre, görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesi, yetkili mahkeme ise şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir.

Ek tasfiye yargılamasında mahkeme tarafından uygulanacak yargılama usulü ise, doktrinde tartışmalı olan bir husustur. Çift unsur doktrinini kabul eden bir görüşe göre, ek tasfiye başvurusunda husumetin şirkete yöneltilmesi nedeniyle, yargılama usulünün belirlenmesinde TTK m. 1521 hükmü esas alınmalıdır¹⁴⁷⁰. TTK m. 1521 hükmü, ticaret şirketlerinde pay sahiplerinin şirketle veya birbirleriyle şirket ortaklığından kaynaklanan davalarda veya şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu görüş sahiplerince, ek tasfiyenin pay sahipleri ya da pay sahipliği sıfatı taşıyan yönetim kurulu üyeleri veya tasfiye memurları tarafından talep edilmesi halinde, davanın basit yargılama usulüne göre (HMK m. 316 vd.) görülmesi gerekmektedir¹⁴⁷¹. Bununla birlikte, pay sahibi olmayan kişiler tarafından ek tasfiye talebinde bulunulduğu takdirde TTK m. 1521 hükmü gereği, yazılı yargılama usulünün uygulanacağı savunulmaktadır¹⁴⁷². Ancak söz konusu görüş

Nitekim Yargıtay'da bir kararında tasfiye memurunun talebiyle açılan ek tasfiye davasında yerel mahkemenin kabul yönündeki kararını davanın tasfiye memuruna da yöneltilmesi gerektiği gerekçesiyle bozmuştur. bkz. Yarg. 11. HD. 03.12.2012 T. ve E. 2011/13833, K. 2012/19768 S. Kararı (bkz. **Karaman Coşgun**, s. 278, dn. 642, yayımlanmamış karar).

¹⁴⁶⁹ **Alışkan**, *İhya*, s. 37; **Uçar**, s. 279. Ayrıca bkz. Yarg. 14. HD. 16.09.1994 T. ve E. 42/6, K. 8166 S. Kararı (bkz. **Alışkan**, *İhya*, s. 37, dn. 108; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 268, dn. 23). Aksi yönde bkz. **Arslanlı**, C. 4-5, s. 236; **Karahan**, *Tasfiye*, s. 268.

¹⁴⁷⁰ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 93.

¹⁴⁷¹ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 93.

¹⁴⁷² **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 93.

doktrinde, aynı davanın çeşitli ihtimallerde farklı yargılama usulüne tabi olmasının sorunlara sebebiyet vermesi nedeniyle eleştirilmektedir¹⁴⁷³.

Doktrinde kabul edilen bir diğer görüş, yazılı yargılama usulünün uygulanması gerektiğini ifade etmektedir¹⁴⁷⁴. Bu yönde verilmiş yargı kararları da bulunmaktadır. Söz konusu Yargıtay kararlarında, ek tasfiye yargılamasının HMK m. 316'da sayılan işlerden olmaması ve TTK'da da basit yargılamaya tabi olduğuna ilişkin bir hüküm bulunmaması nedeniyle yazılı yargılama usulünün uygulanacağı belirtilmektedir¹⁴⁷⁵.

Yargıtay kararlarının özellikle "karşı oy yazılarında" savunulan bir diğer görüş ise, basit yargılama usulünün geçerli olması gerektiği yönündedir¹⁴⁷⁶. Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda, isabetli olarak ek tasfiyenin çekişmesiz yargı işi olarak nitelendirilmesi gerektiği kabul edilerek yargılamanın basit yargılama usulüne göre yapılacağı sonucuna varılmıştır¹⁴⁷⁷.

Kanaatimizce, uygulanacak yargılama usulünün tespiti açısından öncelikle ek tasfiye talebinin çekişmesiz yargı işi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususu çözüme kavuşturulmalıdır. Zira TTK m. 1521 hükmü hem yalnızca pay sahipleri açısından uygulanabilir olması hem de açıkladığımız üzere, husumetin şirkete ve tasfiye memurlarına yöneltilemeyecek olması nedeniyle ek tasfiye yargılamasının usulünün

¹⁴⁷³ Aksoy, s. 207.

¹⁴⁷⁴ Karaman Coşgun, s. 277; Aksoy, s. 207.

¹⁴⁷⁵ Örnek kararlar için bkz. Yarg. 11. HD. 25.09.2013 T. ve E. 13652/K. 16500 S. Kararı (Eriş, C. 3, s. 3652-3653); Yarg. 11. HD. 04.06.2014 T. ve E. 2014/4894, K. 2014/10458; Yarg. 11. HD. 22.10.2014 T. ve E. 2014/15266, K. 2014/16165; Yarg. 11. HD. 28.05.2015 T. ve E. 2014/7424, K. 2015/7200; Yarg. 11. HD. 19.09.2016 T. ve E. 2016/6954, K. 2016/7331; Yarg. HGK. 21.02.2019 T. E. 2017/2624, K. 2019/199 S. Kararları. <https://legalbank.net/> (E. T. 25.06.2022).

¹⁴⁷⁶ Örnek olarak bkz. Yarg. 11. HD. 26.09.2016 T. ve E. 2016/7273, K. 2016/7507 S. Kararı, Karşı Oy Yazısı: Dava, 6102 sayılı TTK'nın 547. Maddesine dayalı ve uygulamada isimlendirildiği üzere bir "ihya" davası niteliğinde olup davanın tasfiye memuruna yöneltilmiş bulunması, diğer davalının ise "yasal hasım" olması nedeniyle, aynı kanunun 1521. maddesi gözetildiğinde HMK'nın 316. Maddesi uyarınca basit usule tabidir. Esasen, bu nitelikteki davaların, daha uzun bir sürece yayılı olan yazılı yargılama usulüne tabi olduğunu kabul etmenin yasal dayanağı bulunmadığı gibi bir ticaret şirketinde, şirket ortağı tarafından açılan bir fesih ve tasfiye davasının, TTK'nın 1521. Maddesi uyarınca basit usule tabi bir dava olarak görülmesi gerekirken, eş söyleyişle, ana tasfiye davası basit usulde görülürken ek tasfiye davasının yazılı yargılama usulüne tabi bulunduğunu söylemek için maddi ve mantıki nedenler bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu tür davalarda yazılı yargılama usulüne ilişkin usul kurallarının değil, HMK'nın 320. Maddesi hükmünün uygulanması gerekli ve yeterlidir. Bu durumda, mahkemece, HMK'nın 320/1. Maddesi çerçevesinde yürütülen yargılama süreci sonucunda davanın esastan kabulüne karar verilmesinde yasaya aykırılık görmediğimizden Daire çoğunluğunun bu yöne ilişkin bozma gerekçesine katılmıyoruz. <https://legalbank.net/> (E. T. 25.06.2022).

Ayrıca bkz. Yarg. 11. HD. 08.05.2018 T. ve E. 2018/1552, K. 2018/3339 S. Kararı, Karşı Oy Yazısında yer alan açıklamalar. <https://legalbank.net/> (E. T. 25.06.2022).

¹⁴⁷⁷ bkz. Yarg. HGK. 13.12.2018 T. ve E. 2017/2924, K. 2018/1935 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 25.06.2022).

belirlenmesi açısından göz önünde bulundurulamayacaktır. Aynı şekilde anonim şirketlerin sona ermesi ve tasfiyesine ilişkin hükümlerin devamında “Uygulanacak diğer hükümler” başlığı altında düzenlenen TTK m. 546/1 hükmünün de, “pay sahipleri ile tasfiye memuru veya memurları arasındaki uyuşmazlıkların basit yargılama usulüne tabi olduğunu” düzenlemesi nedeniyle, uygulanamayacağı aşîkârdır.

HMK m. 382/1’de belirtildiği üzere, bir işin çekişmesiz yargı işi olarak nitelendirilebilmesi için, hükümde belirtilen üç ölçütten birine veya birkaçına dâhil olması yeterli olacaktır. Bu ölçütler TTK m. 382/1’de, ilgililer arasında uyuşmazlık bulunmayan haller, ilgililer tarafından ileri sürülebilecek herhangi bir hakkının bulunmadığı haller ile hâkimin re’sen harekete geçtiği haller olarak sıralanmıştır. Esas itibarıyla ek tasfiye talebinde taraflar arasında bir uyuşmazlık söz konusu olmayıp, tamamlanmayan tasfiye işlemlerinin varlığı nedeniyle, sicil müdürlüğünün şirketin terkinine ilişkin kararının iptali ve şirketin sicile yeniden tescili talep edilmektedir. Bununla birlikte, talep edilmesi gereken haklar da ek tasfiye talebinin kabulünden sonra ileri sürülebilecektir. Dolayısıyla TTK m. 382/1 hükmünde sayılan ölçütlerden ikisinin ek tasfiye talepleri açısından geçerli olduğu görülmektedir. Bu nedenle, ek tasfiye talebinin çekişmesiz yargı işi olduğunun ve çekişmesiz yargı işlerinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulünün uygulanacağı kuralı gereği, basit yargılama usulünün uygulama alanı bulacağının kabulü gerekmektedir¹⁴⁷⁸.

3. Yargılama Giderlerinden Sorumlu Olan Tarafın Belirlenmesi

TTK’da ek tasfiye yargılamasında yargılama giderlerinden kimin sorumlu olacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle doktrinde HMK m. 326/1 hükmüne göre, Kanun’da belirtilen durumlar haricinde, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verileceği kuralının uygulanması gerektiği savunulmaktadır¹⁴⁷⁹. Çift unsur doktrinini benimseyen görüşe göre, husumet terkin ile sona ermeyen şirkete karşı ileri sürüleceğinden, ek tasfiye giderlerinin şirket tarafından karşılanması gerekmektedir. Ek tasfiye yoluna gidilmesi ancak şirketin malvarlığının

¹⁴⁷⁸ Yazılı yargılama usulünün uygulanacağını kabul etmekle birlikte, ek tasfiye talebinin çekişmesiz yargı işi olduğuna dair değerlendirmede bulunan *Aksoy*’un görüşleri için bkz. **Aksoy**, s. 205-207. Ek tasfiye talebinin çekişmesiz yargı işi olduğu hakkında ayrıca bkz. **İbrahim Enes Kale**, “Şirketler Hukukunda Çekişmesiz Yargı İşleri”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi 2019), s. 74.

¹⁴⁷⁹ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 94.

bulunması durumunda mümkün olacak ve şirketin malvarlığı değerlerinden öncelikle bu giderler düşülecektir. Ancak herhangi bir tahsilat yapılamazsa yargılama giderlerine davacı taraf katlanacaktır¹⁴⁸⁰.

Yargıtay ise, husumetin tasfiye memurlarına ve ticaret sicil müdürlüğüne yöneltilmesi gerektiği düşüncesinde olup, yargılama giderlerinin şirketten alınması görüşüne katılmamaktadır. Yargıtay’a göre, ticaret sicil müdürlüğü yalnızca yasal hasım konumundadır. Dolayısıyla yargılama giderlerinden ticaret sicil müdürlüğü sorumlu tutulmaz. Zira davanın açılmasına ticaret sicil müdürlüğü neden olmamıştır¹⁴⁸¹. Buna karşın yargılama giderlerinden tasfiye memurları sorumlu tutulabilecektir¹⁴⁸².

Daha önce ifade edildiği üzere bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiye memurlarının ek tasfiye yoluna gidilmesi açısından her zaman kusurunun bulunduğu söylenemeyecektir. Dolayısıyla husumet yalnızca yasal hasım olan ticaret sicil müdürlüğüne yöneltilmelidir¹⁴⁸³. Bu kapsamda Yargıtay kararlarında belirtilen yasal hasım olan ticaret sicil müdürlüğünün yargılama giderlerinden sorumlu tutulamayacağı görüşüne katılmaktayız. Ancak ek tasfiye talebi üzerine yapılan yargılamada ek tasfiyeye kimin sebebiyet verdiği ve kimin kusurlu olduğu konuları değerlendirilemeyeceğinden, yargılama giderlerinin daha sonra kusuru bulunan tarafa

¹⁴⁸⁰ bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 94-95 ve **Aksoy**, s. 203’de yer alan açıklamalar.

¹⁴⁸¹ Örnek kararlar için bkz. Yarg. 11. HD. 22.10.2014 T. ve E. 2014/15266, K. 2014/16165 S. Kararı: *Mahkemece davalı Ticaret Sicil Memurluğu’nun yasal hasım konumunda olduğu gözden kaçırılarak aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle de mümeyyiz davalı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.* <https://legalbank.net/> (E. T. 27.06.2022); Yarg. 11. HD. 07.06.2012, E. 1911, K. 9944 S. Kararı: *“Tasfiye edilen şirketin yeniden tüzel kişilik kazanmasına ilişkin ‘ihya davası’nda husumet tasfiye memuru ile yasal hasım olan ticaret sicil müdürlüğüne karşı açılır. Bu tür davalarda, davalılardan ticaret sicil müdürlüğü yasal hasım olan konumunda olup, davanın açılmasına sebebiyet vermemiştir. Zira ticaret sicilinin, istem üzerine ihyaya ilişkin şirket kararlarını tekrar sicile tescil gibi bir görev yükümlülüğü bulunmaktadır. Dava TTK. nun 36’ncı maddesine dayalı bir davada olmadığından, sicil aleyhine harç, yargılama giderleri ve vekalet ücretine hükmedilmemesi gerekirken, aksine hüküm tesisi doğru görülmemiş ve tasfiye memurunun temyiz isteminin reddine, davalı sicil müdürlüğünün temyiz isteminin kabulüyle, yerel mahkeme kararının bozulmasına karar vermek gerekmiştir. (Şener, Ek Tasfiye, s. 95-96). Ayrıca bkz. Şener, Ek Tasfiye, s. 95-96 ve dn. 106’da yer alan kararlar; Çakı, s. 217, dn. 1073’de yer alan kararlar; Karaman Coşgun, s. 279, dn. 643’de yer alan kararlar.*

¹⁴⁸² Örnek olarak bkz. Yarg. 11. HD. 05.03.2014 T. ve E. 2013/14754, K. 2014/4200 S. Kararı. <https://legalbank.net/> (E. T. 28.06.2022); Yarg. 11. HD. 27.04.2021 T. ve E. 2020/6034, K. 2021/4150 S. Kararı. <https://karararama.yargitay.gov.tr> (E.T. 28.06.2022). Ayrıca bkz. Çakı, s. 218, dn. 1076’da yer alan kararlar.

¹⁴⁸³ bkz. “1. Husumetin Yöneltileceği Tarafın Belirlenmesi” başlığı altında yapılan açıklamalar.

rücu edilme hakkı saklı kalmak kaydıyla ek tasfiye talebinde bulunan taraf üzerinde bırakılması hakkaniyete daha uygun olacaktır¹⁴⁸⁴.

E. Ek Tasfiye Talebinin Değerlendirilmesi ve Ek Tasfiye Süreci

Ek tasfiye talebinde bulunulan görevli ve yetkili mahkemenin; ek tasfiye yoluna gidilmesinde hukuki yararın var olup olmadığı, söz konusu durumda ek tasfiye yapılmasının zorunluluk teşkil edip etmediği ve talepte bulunanların başvuru hakkının bulunup bulunmadığı yönündeki değerlendirmeleri neticesinde ek tasfiye talebi haklı görüldüğü takdirde, şirketin sicile yeniden tesciline karar verilecektir. (TTK 547/2) Ek tasfiye talebinin haklı görülmeyle reddi yönünde karar verilmesi halinde ise, karara karşı ilgililer tarafından kanun yoluna başvurulması mümkündür¹⁴⁸⁵.

TTK m. 547/2'ye göre ek tasfiye talebini yerinde gören mahkeme, ihmal edilen tasfiye işlemlerinin yerine getirilmesi için “son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi” tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir¹⁴⁸⁶. Dolayısıyla ek tasfiye memurlarının mahkeme tarafından atanması zorunludur¹⁴⁸⁷. Ek tasfiye memurlarının atanmasının ancak mahkeme kararıyla mümkün olduğuna ilişkin düzenleme ile kanun koyucu, ortaya çıkması muhtemel ihtilafların önlenmesi ve sürecin çabuklaştırılmasını amaçlamaktadır¹⁴⁸⁸.

¹⁴⁸⁴ **Karaman Coşgun**, s. 279.

¹⁴⁸⁵ TTK m. 547/2 gerekçesi.

¹⁴⁸⁶ Örnek kararlar için bkz. Yarg. 11. HD. 23.09.2014 T. ve E. 2014/9140, K. 2014/14338; Yarg. 11. HD. 22.09.2014 T. ve E. 2014/12019, K. 2014/14258; Yarg. 11. HD. 11.01.2016 T. ve E. 2015/14706, K. 2016/30; Yarg. 23. HD. 17.02.2016 T. ve E. 2015/9930, K. 2016/826; Yarg. 11. HD. 19.11.2018 T. ve E. 2017/1637, K. 2018/7163 S. Kararları. <https://legalbank.net/> (E. T. 30.06.2022). Ayrıca bkz. **Çakı**, s. 219-220, dn. 1082; **Al Kılıç**, s. 388, dn. 916 ve **Kervankıran**, s. 301, dn. 75'de yer alan kararlar.

¹⁴⁸⁷ Ek tasfiye memurlarının görevinin sona ermesi ise, yapılması gerekli olan tasfiye işlemlerinin tamamlanması üzerine şirketin ticaret sicilinden terkinin haricinde, tasfiye memurlarının ölümü, iflası, fiil ehliyetini kaybetmesi ve istifa hallerinde de söz konusu olacaktır. Ek tasfiye memurlarının görevinin sona ermesi üzerine, ek tasfiye talebinde bulunma hakkı olanlar tarafından mahkemeye müracaat edilerek, gerekli nitelikleri taşıyan yeni tasfiye memuru atanması talep edilebilecektir. Ayrıca TTK m. 537/2'de yer alan haklı sebeplerin varlığı halinde tasfiye memurlarının görevden alınmasına ilişkin düzenleme ek tasfiye memurları açısından da kıyasen uygulama alanı bulacaktır. Bununla birlikte, haklı sebeple azlin mahkemeden talep edilmesi yalnızca pay sahiplerine özgü olarak kabul edilmemeli, ek tasfiye talebinde bulunma hakkına sahip olanların tasfiye memurlarının azlini talep etme konusunda da hak sahibi olduğu kabul edilmelidir. Ek tasfiye memurlarının görevden alınmasına ilişkin olarak ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s.133-138; **Kervankıran**, s. 302-303; **Aksoy**, s. 227-229.

¹⁴⁸⁸ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 115.

Atanacak tasfiye memurlarının seçimi konusunda mahkemeye geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır¹⁴⁸⁹. Buna göre, şirketin ticaret sicilinden terkinin ile birlikte görevi sona eren son tasfiye memurlarını atayabileceği gibi, takdir yetkisi kapsamında belirleyeceği tasfiye memurluğuna uygun diğer kişileri de tasfiye memuru olarak atama hakkına sahiptir. Kanun'da tasfiye memurlarının sayısı bakımından da bir sınırlama getirilmemiş olup, kimlerin tasfiye memuru olarak atanacağı ve tasfiye memurlarının sayısı somut olayın özellikleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenecektir¹⁴⁹⁰. Ancak doktrinde, son tasfiye memurlarının görevlerini usulüne uygun bir şekilde yerine getirmemeleri nedeniyle veya son tasfiye memurlarına karşı sorumluluk davası açılması amacıyla ek tasfiye yoluna başvurulması halinde bu kişilerin yeniden tasfiye memuru olarak atanmaması gerektiği savunulmaktadır¹⁴⁹¹. Nitekim bu gibi atamalar hakkında hükmün gerekçesinde belirtildiği üzere kanun yoluna başvurulması olanaklıdır¹⁴⁹². Yine ilgili hükmün gerekçesinde, bağlayıcı olmamakla birlikte ek tasfiye talebinde bulunanların atanacak tasfiye memurlarına yönelik öneride bulunmasının mümkün olduğu ifade edilmektedir¹⁴⁹³.

Ek tasfiye işlemlerinin yerine getirilmesi amacıyla mahkeme tarafından görevlendirilen tasfiye memurları, olağan tasfiye sürecinde görevli olan tasfiye memurları ile aynı hukuki statüdedir¹⁴⁹⁴. Dolayısıyla tasfiye memurlarının hak ve yükümlülüklerine ilişkin esaslar ek tasfiyenin eksik bırakılan işlemlerin tamamlanması amacına uygun düştüğü ölçüde, ek tasfiye memurları açısından da kıyasen uygulama

¹⁴⁸⁹ **Kervankıran**, s. 301; **Karaman Coşgun**, s. 285; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 121; **Aksoy**, s. 210; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 164.

¹⁴⁹⁰ **Karaman Coşgun**, s. 285. Ek tasfiye memurlarının işi bilen, tarafsız ve güvenilir nitelikte olan kişilerden atanması gerektiği yönünde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 124-126; **Kervankıran**, s. 302. Ayrıca bkz. 2. Bölüm, "IV. Tasfiye Memurlarının Nitelikleri" başlığı altında yer alan açıklamalar. Tasfiye memurlarının niteliklerine ilişkin hususların ek tasfiye memurları açısından da geçerli olacağı yönünde bkz. **Çakı**, s. 221, dn. 1091; **Kervankıran**, s. 302. Ek tasfiye memurlarında bulunması gereken nitelikler hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 124-129; **Aksoy**, s. 214-215.

¹⁴⁹¹ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 122; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 164.

¹⁴⁹² TTK m. 547/2 gerekçesi.

¹⁴⁹³ TTK m. 547/2 gerekçesi. Ancak esas sözleşme veya genel kurul kararıyla böyle bir önerinin yapılamayacağı yönünde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 119; **Kervankıran**, s. 301.

¹⁴⁹⁴ **Karaman Coşgun**, s. 285; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 165.

alanı bulacaktır¹⁴⁹⁵. Ek tasfiye memurlarını görevlendiren mahkeme, ek tasfiye memurlarına ödenecek ücreti de belirlemektedir¹⁴⁹⁶.

TTK m. 547 hükmüne göre, mahkemece ek tasfiye kararı alınması üzerine şirket ile birlikte atanan tasfiye memurlarının da tescil ve ilan ettirilmesi gerekmektedir. Her ne kadar TTK m. 547/2 hükmünün lafzından mahkemenin sicil işlemlerini re'sen gerçekleştireceği anlaşılsa da, TTK m. 547/2 hükmünün gerekçesinde, tescil ve ilan işleminin atanan tasfiye memurları tarafından yerine getirileceği ifade edilmektedir¹⁴⁹⁷. Aynı şekilde, TSY m. 22/2-d-8'de de ek tasfiye kararının ek tasfiye memurları tarafından tescil ettirileceği düzenlenmiştir. Tüm bu düzenlemeler birlikte ele alındığında ek tasfiye kararı alan mahkemece atanan tasfiye memurlarının şirketi ve kendilerini ticaret siciline tescil ve ilan ettireceği sonucuna varılmaktadır¹⁴⁹⁸. Şirketin yeniden tescili, açıklayıcı nitelikte olup, geçici bir süreliğine yalnızca yapılması ihmal edilen tasfiye işlemlerinin yerine getirilmesine yönelik olarak gerçekleştirilmektedir¹⁴⁹⁹.

Mahkeme kararı üzerine sicile tescil ettirilen şirket tüzel kişiliğini yeniden kazanmaktadır (TSY m. 89/2)¹⁵⁰⁰. Bu süreçte şirketin ticaret unvanı “tasfiye halinde” ibaresi ile birlikte kullanılacaktır (TTK m. 533/2, TSY m. 89/1-c). Bu hususta bizim de katıldığımız görüşe göre, yalnızca ihmal edilen belirli işlemlerin yerine getirilmesi amacıyla yeniden tescil edilen şirketle ilgisi bulunan üçüncü kişileri uyarma

¹⁴⁹⁵ **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 165. Ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 139 vd.; **Aksoy**, s. 230-231.

¹⁴⁹⁶ **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 142 vd.; **Aksoy**, s. 231; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 166; **Çakı**, s. 223 ve ayrıca dn. 1106. Ek tasfiye kararı verilmesi halinde başta tasfiye memurlarına ödenecek ücret olmak üzere, ek tasfiye aşamasında tespit edilen malların satışı ve bu aşamada açılan davalara ilişkin masraflar gibi çeşitli masraf kalemleri ortaya çıkmaktadır. Bu masrafların şirket tarafından karşılanması gerekecektir. Ek tasfiye yoluna terkinden sonra varlığı anlaşılmış malvarlığı değerleri bulunması nedeniyle başvurulmuşsa, ek tasfiye talebinin kabulü için ek tasfiye masraflarını aşan malvarlığı değerlerinin bulunması şartı aranacağından, ek tasfiye masrafları sorun teşkil etmeyecektir. Zira şirket malları paraya çevrilmek suretiyle ek tasfiye masrafları karşılanabilmektedir. Ancak her zaman şirketin varlığı sonradan anlaşılan malvarlığı değerleri bulunmayabilir. Bu durumda ek tasfiye talebinde bulunan kişinin mahkemenin belirleyeceği miktarda masraf avansını verme zorunluluğu doğmaktadır. Ek tasfiye işlemlerinin sonucunda bu masrafların ek tasfiye talep edenler tarafından geri alınması mümkündür. Örneğin, şirketin tahsil edilip edilemeyeceği henüz belli olmayan alacaklarının bulunması nedeniyle ek tasfiye yoluna gidilmesi halinde, masraf avansının verilmesi gerekliliğiyle karşılaşılmaktadır. Eğer ek tasfiye sonucunda şirket söz konusu alacaklarını tahsil edebilirse, verilen avans tahsil edilen değerden indirilecektir. Ancak ek tasfiye sonucunda tahsilat yapılamaması halinde, ek tasfiye talebinde bulunanlar uğradıkları zarara katlanmak durumunda kalacaktır. Dolayısıyla ek tasfiye talebinde bulunanlar önemli bir masraf rizikosuyla karşı karşıya kalmaktadır. bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 97-98. Ayrıca bkz. **Karahan**, *Tasfiye*, 270; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 166; **Aksoy**, s. 231.

¹⁴⁹⁷ TTK m. 547/2 gerekçesi.

¹⁴⁹⁸ Ek tasfiye memurları tarafından tescil ettirilecek hususlar hakkında bkz. TSY m. 89/1.

¹⁴⁹⁹ TTK m. 547 gerekçesi.

¹⁵⁰⁰ TTK m. 547/2 gerekçesi.

fonksiyonunun önemine binaen, “ek tasfiye halinde” ibaresinin kullanılması daha yerinde olacaktır¹⁵⁰¹. Tasfiye halinde bulunan bir şirkette olduğu gibi, ek tasfiye aşamasında da şirket organları varlığını devam ettirecektir¹⁵⁰². Ancak organların görev ve yetkileri tasfiye aşamasında eksik bırakılan işlemlerin tamamlanması, diğer bir deyişle ek tasfiye amacıyla sınırlıdır (TTK m. 535/1). Tasfiye memurlarının temsil yetkisi de söz konusu işlemlere yöneliktir. Doktrinde aksi yönde görüşler bulunmakla birlikte¹⁵⁰³, tasfiye memurlarını atayan mahkeme tarafından tasfiye memurlarının temsil yetkilerinin sınırlandırılmaması gerekmektedir¹⁵⁰⁴. Aksi halde temsil yetkisinin belirli işlemlerin yapılması açısından sınırlanmış olması nedeniyle, tasfiye sürecinde ortaya çıkan diğer işlemlerin yapılamaması sorunu ile karşı karşıya kalınacaktır¹⁵⁰⁵. Bu durum ise hükmün amacı ile bağdaşmayacak bir şekilde, temsil yetkisinin kapsamında yer almayan işlemler için yeniden ek tasfiye başvurusunda bulunulması gerekliliğine yol açmaktadır¹⁵⁰⁶.

Ek tasfiye aşamasında anonim şirketin tasfiyesine ilişkin ilke ve esaslar uygulanacak olmakla birlikte, tasfiye aşamasında eksik bırakılan işlemlerin tamamlanması amaçlandığından, bu durum tasfiye sürecinin yeniden başlaması anlamını taşımamaktadır¹⁵⁰⁷. Bu kapsamda hükmün gerekçesinde ifade edildiği üzere, ek tasfiye aşamasına girmiş olan bir anonim şirkette, yeniden alacaklılara çağrı yapılması (TTK m. 541/1) ve alacaklılara yapılan çağrıdan itibaren üç aylık sürenin geçmesinin beklenilmesi (TTK m. 543/2) gerekmemektedir¹⁵⁰⁸. Aynı şekilde, TTK m. 540 hükmü uyarınca olağan tasfiyede düzenlenmesi gerekli olan ilk envanter ve

¹⁵⁰¹ **Al Kılıç**, s. 389, dn. 920.

¹⁵⁰² TTK m. 547/2 gerekçesi.

¹⁵⁰³ bkz. **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 166, dn. 45’de ve **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 152, dn. 65’de zikredilen yazarlar. Tasfiye memurlarının temsil yetkisinin sınırlandırılmayacağı ancak mahkeme tarafından iç ilişkide tasfiye memurlarının yönetim yetkisinin sınırlandırılabilmesi yönünde bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 153, dn. 66 ve **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 166, dn. 44’de zikredilen yazarlar. Bir diğer görüş ise, ek tasfiye başvurusu yapılmasına tasfiye aşamasında dikkate alınmamış malvarlığı unsurlarının ortaya çıkması neden olduyorsa, mahkeme tarafından temsil yetkisine sınırlama getirilmesinin mümkün olmadığı, ancak malvarlığı ile ilgili olmayan hususlar nedeniyle ek tasfiye yoluna gidilmesi halinde, atanan tasfiye memurlarının temsil yetkilerinin “kendiliğinden” söz konusu işlemlerin yapılması ile sınırlı olduğu yönündedir. bkz. **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 151-151, dn. 64’de ve **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 167, dn. 47’de zikredilen yazarlar.

¹⁵⁰⁴ Temsil yetkisinin sınırlandırılmayacağı yönünde görüş bildiren yazarlar için bkz. **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 167; **Karaman Coşgun**, s. 287, **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 153-154; **Çakı**, s. 225.

¹⁵⁰⁵ **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 167; **Karaman Coşgun**, s. 287.

¹⁵⁰⁶ **Karaman Coşgun**, s. 287; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 167. Aynı yönde ayrıca bkz. **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 167, dn. 48’de zikredilen yazarlar.

¹⁵⁰⁷ **Kervankıran**, s. 307; **Yılmaz**, *Ek Tasfiye*, s. 168; **Şener**, *Ek Tasfiye*, s. 180.

¹⁵⁰⁸ TTK m. 547/2’nin gerekçesi.

bilançonun hazırlanması da söz konusu olmayacaktır¹⁵⁰⁹. Ancak ek tasfiye tamamlandıktan sonra yeni bir kapanış bildiriminin yapılmasına ve defter ve belgelerin korunmaya alınması işlemlerine ihtiyaç vardır¹⁵¹⁰. Buna göre, tasfiye sonunda ek tasfiye memurları tarafından hazırlanan kesin bilanço, genel kurulun onayına sunulmalı (TTK m. 542/1-d)¹⁵¹¹ ve ticaret sicil müdürlüğüne başvuruda bulunularak şirketin ticaret sicilinden terkinin talep edilmelidir (TTK m. 545, TSY m. 22/2-d-8). Ek tasfiye sürecinin usulüne uygun yürütülmemesi halinde şartları olduğu takdirde, yeniden ek tasfiye yoluna gidilmesi mümkündür¹⁵¹².

Ek tasfiye sürecinin tamamlanmasıyla birlikte, olağan tasfiye sürecinde olduğu gibi şirket defter ve belgelerinin saklanması gerekmektedir¹⁵¹³. TTK m. 82’de yer alan esaslar çerçevesinde defter ve belgelerin saklanma süresi on yıldır (TTK m. 544). Ancak ek tasfiye sonunda ilgili defter ve belgelerin saklanma süresi doktrinde tartışmalı bir husustur. Bir görüşe göre, şirketin tasfiye sürecine girmesi, daha önce düzenlenen defter ve belgeler açısından sürenin uzamasına sebebiyet vermeyecektir¹⁵¹⁴. Örneğin, şirket defter ve belgeleri tasfiye sürecinden sonra üç yıldan beridir saklanmaktaysa, ek tasfiye sürecinin ardından yeni bir süre işlemeye başlamayacak, kalan yedi yıllık sürenin tamamlanması yeterli olacaktır. Doktrinde yer alan bizim de katıldığımız görüşe göre, ek tasfiyeden sonra yeni bir on yıllık süre işlemeye başlayacak, ek tasfiye sürecindekiler de dâhil olmak üzere tüm defter ve belgeler bu süreye tabi olacaktır¹⁵¹⁵. Diğer bir deyişle, ek tasfiye yoluna gidilmesi, şirket defter ve belgelerinin saklanma süresinin uzamasına yol açmaktadır¹⁵¹⁶.

Ek tasfiyeye ilişkin prosedür “emredici nitelikte” olduğundan, bu usulden “sözleşme hükümleri veya genel kurul kararı ile” ayrılmak mümkün değildir¹⁵¹⁷. Bu

¹⁵⁰⁹ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 180; Yılmaz, *Ek Tasfiye*, s. 168; Kervankıran, s. 307.

¹⁵¹⁰ TTK m. 547/2’nin gerekçesi. Ek tasfiye işlemleri hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Şener, *Ek Tasfiye*, s. 181 vd. Aksoy, s. 182 vd.; Çakı, s. 227-231; Kervankıran, s. 307-309; Karaman Coşgun, s. 286-288.

¹⁵¹¹ Kesin bilançonun genel kurulun onayına sunulması ek tasfiye memurlarının ibrası anlamına gelmektedir. bkz. Şener, *Ek Tasfiye*, s. 208; Kervankıran, s. 308.

¹⁵¹² Şener, *Ek Tasfiye*, s. 227; Kervankıran, s. 309.

¹⁵¹³ TTK m. 547/2’nin gerekçesi. Ayrıca bkz. 3. Bölüm, “M. Defter ve Belgelerin Saklanması” başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁵¹⁴ Karaman Coşgun, s. 288; Aksoy, s. 192.

¹⁵¹⁵ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 225; Kervankıran, s. 309; Çakı, s. 231.

¹⁵¹⁶ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 225.

¹⁵¹⁷ TTK m. 547/2’nin gerekçesi. Ek tasfiye aşamasında ortakların oybirliği ile tasfiyeden dönme kararı alamayacağına ilişkin bkz. Yarg. 11. HD., 18.02.1982 T. ve E. 310 , K. 628 S. Karar (Şener, *Ek Tasfiye*,

durum ek tasfiyenin ancak zorunluluk halinde gidilebilecek istisnai bir yol olmasından kaynaklanmaktadır¹⁵¹⁸.

F. Geçici 7. Maddeye Göre Ek Tasfiye

TTK Geçici 7. maddeye göre, tasfiyesi gerçekleştirilerek ticaret sicilinden terkin edilen anonim şirketin alacaklıları ile hukuki menfaati bulunanlar haklı sebeplere dayanarak terkin tarihinden itibaren “beş yıl içinde” mahkemeden ek tasfiye yoluna gidilmesini talep edebilecektir (bkz. Geçici m. 7/15)¹⁵¹⁹. Ek tasfiye yoluna başvuru

s. 231-232). Ek tasfiye aşamasında tasfiyeden dönülemeyeceğine ilişkin olarak bkz. **Alışkan, İhya**, s. 39; **Aksoy**, s. 193-194; **Erdoğan**, s. 136-137; **Karaman Coşgun**, s. 287. (*Karaman Coşgun*, ek tasfiye sürecine girilmesi ile şirket sicilden silinmeden önceki haline döneceğini belirtmekte, buna karşın ek tasfiye kurumu ile bağdaşmayan işlemlerin yapılamayacağını, aynı şekilde ek tasfiye ile bağdaşmayan kararların da alınamayacağını ifade etmektedir. Örnek olarak, şirketin malvarlığının borçlarına denk gelmesi sebebiyle pay sahipleri arasında malvarlığının dağıtımı yapılmadan şirketin unvanının sicilden terkin edilmesi halinde, ek tasfiye aşamasında tasfiyeden dönme kararı alınamayacağı hususunu göstermektedir.) Ek tasfiye aşamasında tasfiyeden dönmenin mümkün olmadığına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 395-400. Aksi yönde ek tasfiye aşamasında tasfiyeden dönmenin mümkün olduğu hakkında bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s. 229-234. Ek tasfiye aşamasında tasfiyeden dönülebileceği görüşü hakkında ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 394-395.

¹⁵¹⁸ **Al Kılıç**, s. 390.

¹⁵¹⁹ Kanun metninde ek tasfiye yerine “ihya” kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Terim birliğinin sağlanması açısından “ihya” yerine “ek tasfiye” kavramının kullanılması gerektiği eleştirisi için bkz. **Şener, Ek Tasfiye**, s. 244; **Erdoğan**, s. 139.

“Davacı veya davalı sıfatı ile devam eden davaları bulunan şirketlere” bu madde hükmünün uygulanmayacağı düzenlenmesine aykırı olarak TTK Geçici 7. madde uyarınca terkin edilen şirkete ilişkin ihyası davasında, terkin işlemini yapan ticaret sicil müdürlüğüne husumetin yöneltilmesinin gerekli ve yeterli olduğu, terkin edilen şirket ortaklarına husumet yöneltilmeyeceği hakkında bkz. Yarg. 11. HD. 29.03.2017 T. ve E. 2016/2448, K. 2017/1859 S. Kararı. Yargıtay, özellikle sicilden re’sen terkin edilen şirketlerde husumetin terkinini gerçekleştiren ticaret sicil müdürlüğüne yönetilmesi gerektiği yönünde kararlar vermektedir. bkz. 29.02.2016 T. ve E. 2016/1511, K. 2016/2130 S. Kararı: *Dosya içerisinde bulunan... Müdürlüğü yazısından ihyası istenen şirketin... kaydının 6102 sayılı TTK’nın geçici 7. maddesi uyarınca 15.11.2013 tarihinde re’sen terkin edildiği anlaşılmaktadır. Bu madde uyarınca terkin edilen şirketlerin ihyası için açılacak davada husumetin sadece terkin işlemini yapan ... Müdürlüğüne yöneltilmesi gerekli ve yeterlidir. Bu durum karşısında somut olay bakımından ihyasına karar verilmesi istenen davalı şirkete husumet yöneltilmeyeceği gözetilmeksizin bu davalı yönünden de yazılı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.* (Aynı yönde verilmiş bir başka karar için bkz. Yarg. 11. HD. 10.10.2016 T. ve E. 2016/7642, K. 2016/7930 S. Kararı) Söz konusu kararların tamamı için bkz. <https://legalbank.net/> (E. T. 02.07.2022).

Sicilden re’sen terkin edilen şirketler açısından yargılama giderlerinden sorumlu tutulacak taraf hakkında örnek bir karar için bkz. Yarg. 11. HD. 11.12.2019 T. ve E. 2019/4755, K. 2019/8101 S. Kararı: *Bölge Adliye mahkemesi kararının gerekçesinde, davalı kurum tarafından terkin işleminin usul ve yasaya uygun olarak yapılmadığı kabul edilmekle birlikte, davada aktif bir duruş sergilemediği ve yasal hasım olduğu belirtilmiş olup, yargılama giderleri davacı üzerinde bırakılmıştır. Ancak, ihyası talep edilen şirket aleyhine açılan davanın varlığına rağmen şirketin, TTK’nın Geçici 7. maddesine göre 18.02.2015 tarihinde re’sen terkin edildiği, terkinine ilişkin ihtarın yalnız ilan yoluyla yapıp, TTK’nın Geçici 7. maddesinin 4. fıkrasının “a” bendi uyarınca sicil kayıtlarına göre şirketi temsile yetkili kişilere ayrıca tebligat yapılmadığı anlaşılmakla, terkin işlemini TTK’nın Geçici 7. maddesine uygun olarak yapmayan davalı kurumun yargılama giderlerinden sorumlu olacağı açıktır. Ayrıca davalı ... Sicil Müdürlüğü terkin işlerini yapması ve yargılamanın ilk celsesinde davayı kabul etmemesi nedeniyle de yargılama giderlerinden sorumludur. Bu durumda, HMK 326. maddesi uyarınca davacı lehine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekirken, yasal*

hakkına sahip olanlar açısından TTK m. 547’de olduğu gibi sayma yoluna gidilmemiş bunun yerine “alacaklılar ile hukuki menfaati bulunanlar” şeklinde bir ifade kullanılmıştır. Buna karşın hukuki menfaati bulunanlar TTK m. 547 hükmü sayılanlardan farklı değildir. Bu bağlamda ek tasfiye talebinde bulunabilecekler; alacaklılar, pay sahipleri, son yönetim kurulu üyeleri ve son tasfiye memurları olarak sıralanabilir¹⁵²⁰. Ancak TTK Geçici 7. madde uyarınca, tasfiye memuru atanması söz konusu olmadan da ticaret sicilinden terkinin gerçekleşme ihtimali bulunduğundan (bkz. Geçici m. 7/4-11), her durumda son tasfiye memurlarının başvuru hakkından söz etmek mümkün olmayacaktır¹⁵²¹.

TTK Geçici m. 7/15’de ek tasfiye başvurusunda bulunanların haklı sebeplere dayanması gerektiği ifade edilmiştir. Hükümde geçen “haklı sebep” ibaresi, TTK m. 547/1’de yer alan “tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olması” şartına karşılık gelmektedir¹⁵²². Ek tasfiye kararını verecek olan mahkeme ise, “şirket merkezinin bulunduğu yerdeki” asliye ticaret mahkemesidir. Geçici m. 7/15’de bu husus belirtilmese de TTK m. 547 hükmüne kıyasla bu sonuca varılmaktadır.

Kanuni düzenlemede belirtilmemesine rağmen, Geçici 7. maddede düzenlenmeyen hususlarda TTK’ya göre hareket edileceğinin ifade edilmesi (bkz. Geçici m. 7/15) nedeniyle, ek tasfiyeye karar verilmesi halinde aynı zamanda kararı veren mahkeme tarafından ek tasfiye memurunun da atanması gerekmektedir¹⁵²³. Ek tasfiye bakımından Geçici 7. maddede öngörülen tasfiye usulü uygulanacaktır¹⁵²⁴. Bu kapsamda özellikle Geçici m. 7/7’de ifade edildiği üzere, bu madde hükümlerine göre yürütülecek tasfiyede genel kurul kararı alınmasını gerektiren hükümlerin uygulanmayacağı hususu önem arz etmektedir. Örneğin, Geçici 7. maddeye göre

dayanağı bulunmayan yazılı gerekçe ile davalının yargılama gideri ve vekâlet ücretinden sorumlu tutulmamasına hükmedilmesi hatalı olmuş ve kararın anılan nedenle bozulması gerekmiştir.

¹⁵²⁰ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 244; Kervankıran, s. 362; Aksoy, s. 252; Erdoğan, s. 139; Songur, *Geçici 7. Madde*, s. 1027.

¹⁵²¹ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 244.

¹⁵²² Şener, *Ek Tasfiye*, s. 244; Kervankıran, s. 362.

¹⁵²³ TTK Geçici 7. madde ile hükmün kapsamına dâhil olan şirketlerin bir an önce sicilden terkin edilmesi amaçlandığından, uyuşmazlığa yol açacak çözümler getirmek yerine, tasfiye memurlarının mahkeme tarafından atanmasına ilişkin TTK m. 547/2’nin burada da geçerli olduğunu kabul etmek yerinde olacaktır. bkz. Şener, *Ek Tasfiye*, s. 245.

¹⁵²⁴ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 246; Kervankıran, s. 362; Erdoğan, s. 139; Kaderoğlu, s. 359. Ayrıntılı açıklamalar için ayrıca bkz. 3. Bölüm, “N. Geçici 7. Maddeye Göre Yürütülmesi Gereken Tasfiye İşlemleri/ 4. Geçici 7. Maddede Öngörülen Tasfiye Usulü” başlığı altında yer alan açıklamalar.

yapılacak ek tasfiye sonucunda düzenlenen kesin bilançonun genel kurulun onayına sunulması gerekli değildir¹⁵²⁵.

Ek tasfiyeye başvuru için Geçici 7. maddeye özgü olarak beş yıllık bir süre belirlenmiştir. Kanuni düzenlemeye göre, haklı sebeplere dayanarak ek tasfiye talebinde bulunma hakkına sahip olanlar “silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde” mahkemeye başvurarak anonim şirketin ihyasını isteyebilecektir. Ancak beş yıl süreyle sınırlı olarak ek tasfiyenin istenebilmesi alacaklıların menfaatine olan bir düzenleme değildir. Zira TTK m. 547’ye göre alacak zamanaşımına uğramadıkça ek tasfiye yoluna gidilmesi mümkün iken, Geçici 7. maddede öngörülen beş yıllık süre geçtikten sonra aktif malvarlığı değerleri ortaya çıkan anonim şirketin ek tasfiyesine gidilemeyecektir. Bu nedenle bu düzenleme doktrinde eleştirilere maruz kalmaktadır¹⁵²⁶. Bizim de katıldığımız görüşe göre, ek tasfiye yoluna gidilmesini sınırlayan beş yıllık sürenin öngörülmesi isabetli olmayıp, TBK’ nın 146. maddesinde öngörülen on yıllık genel zamanaşımı süresi burada da geçerli olacak şekilde bir düzenleme yapılması daha yerinde bir tercih olacaktır¹⁵²⁷. Buna karşın, Geçici 7. madde ile bir an önce sürecin tamamlanması ve sicilde kayıtlı görünen şirket sayısının gerçek durumu yansıtabilmesi gerekçeleriyle doktrinde, beş yıllık sürenin isabetli olduğu da savunulmaktadır¹⁵²⁸. Bu gerekçelerin haklılık payı bulunmakla birlikte, kanaatimizce, alacak zamanaşımına uğramadığı sürece alacaklıların menfaatine üstünlük tanınmalı, sürenin tamamen kaldırılması söz konusu olmasa da en azından ilgili düzenleme TBK m. 146’da yer alan on yıllık genel zamanaşımı süresi ile uyumlu hale getirilmelidir. Ayrıca öngörülen beş yıllık süre, tasfiye edilmeksizin ticaret unvanı sicilden terkin edilen şirketin malvarlığının terkin tarihinden itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceğine ilişkin Geçici m. 7/15, c.2 düzenlemesi ile uyumlu olmadığı nedeniyle de eleştirilmektedir¹⁵²⁹.

¹⁵²⁵ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 246.

¹⁵²⁶ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 245-246; Songur, *Geçici 7. Madde*, s. 1028.

¹⁵²⁷ Şener, *Ek Tasfiye*, s. 246; Songur, *Geçici 7. Madde*, s. 1028; Kaderoğlu, s. 358.

¹⁵²⁸ Kervankıran, s. 362.

¹⁵²⁹ Kaderoğlu, s. 358.

SONUÇ

6762 sayılı Kanun döneminde yalnızca kollektif şirketlere ilişkin olarak tasfiye hükümlerinin düzenlenmesi ve diğer şirketler bakımından bu hükümlere atıf yapılması söz konusuysa, 6102 sayılı Kanun ile birlikte kanun koyucu bu sistemi terk ederek isabetli bir şekilde anonim şirketlerin tasfiyesini ayrıca ve açıkça düzenleme yoluna gitmiştir. Bununla birlikte eTTK döneminde var olan sorunlar yeni düzenlemelerle giderilmeye çalışılmıştır.

Anonim şirketin sona ermesi fesih ya da infisah sebeplerinden birinin ortaya çıkmasıyla gerçekleşir. Ancak sona erme ile birlikte şirketin ticari hayattan hemen çekilmesi söz konusu olmaz. Özellikle alacaklı ve pay sahiplerinin menfaatlerinin zedelenmemesi amacıyla şirket tasfiye sürecine girmektedir.

Anonim şirketin tasfiyesi özet olarak şirket malvarlığının paraya çevrilmesi, alacakların tahsil edilmesi, borçların ödenmesi, bu işlemler sonucunda elde kalan tasfiye bakiyesinin dağıtımını işlemlerini içerir. Şirketin sona erme sebeplerinin gerçekleşmesiyle hemen sona ermeyip tasfiye sürecine girmesi oldukça önem arz etmektedir. Çünkü öncelikle şirketin yarım kalan işlerini tamamlaması gerekmektedir. Bu noktada en önemli husus borçların ödenmesi, alacakların tahsil edilmesidir. Gerekirse bu işlemlerin sonucu olarak şirketin yargısal bir sürecin davacı veya davalı tarafı olması veya sözleşme yapması gibi hukuki sonuçlar doğacaktır. Bütün bu işlemlerin yapılması anında şirketin varlığını devam ettirmesi, alacaklı ve pay sahiplerinin menfaatini korunmasını sağlamaktadır. Bu menfaat dengesinin korunmak istenmesinin önemli bir sonucu da anonim şirketlerde dış tasfiye işlemlerinin emredici nitelikte olmasıdır.

Tasfiye sürecine girilmesiyle birlikte şirketin hukuki durumunda birtakım değişiklikler meydana gelmektedir. Her şeyden önce şirketle hukuki ilişki kuracak üçüncü kişilere karşı bir nevi ikaz niteliğinde olan “tasfiye halinde” ibaresinin ticaret unvanına eklenerek, ticaret siciline tescil edilmesi gerekmektedir. Tasfiye halinde olan şirket tüzel kişiliğini tasfiye sonuçlanıp ticaret sicilinden terkin edilmesi gerçekleşinceye kadar korumaktadır. Hukuki ilişkiler kural olarak varlığını devam ettirmekte, pay sahipliği haklarında birtakım daralmalar meydana gelmektedir. Tasfiye işlemleri iflas ile sona erme hali dışında organ vasfında olan tasfiye memurları tarafından yürütülmektedir. Şirket artık tasfiye amacıyla sınırlı işlemler yapabilir. Aynı

şekilde genel kurul ve yönetim kurulunun yetkileri de tasfiye amacıyla sınırlı olarak devam etmektedir.

Çalışmamızın “Anonim Şirketlerin Sona Ermesi” başlıklı ilk bölümünde tespit ettiğimiz hukuki sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerimizi şu şekilde sıralamak mümkündür:

1) TTK m. 376/2’de “esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması” halinde genel kurulun “sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanması” yönünde karar almaması infisah sebebi olarak düzenlenmiş ve bu durumun tespitinin ise son yıllık bilançoya göre yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hususta sermaye kaybının son yıllık bilançonun çıkarılması beklenilmeden, “son yıllık bilanço esaslarına göre hazırlanmış ara bilanço” ile tespit edilmesinin de mümkün olması gerektiği düşüncesindeyiz. Bununla birlikte kanaatimizce, ilgili hükümde genel kurulun alabileceği kararlardan biri olarak belirtilen “sermayenin üçte biri ile yetinme” kararı “kalan sermaye ile yetinme” olarak ifade edilmelidir. Aynı doğrultuda hükmün, sermaye ile kanuni yedek akçelerin “en az üçte ikisinin” karşılıksız kalması halinde öngörülen tedbirlerin alınacağı şeklinde yeniden düzenlenmesi yerinde olacaktır.

2) TTK m. 530’da “uzun süreden beri kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmaması” veya “genel kurulun toplanamaması” fesih sebebi olarak düzenlenmiştir. Hükümde dava açıldığında “ taraflardan birinin talebi üzerine” mahkemenin gerekli tedbirleri alacağı ifade edilmektedir. Ancak kanaatimizce mahkemenin gerekli olan tedbirleri tarafların talebi olmadan, re’sen alabilmesi gerekmektedir.

3) TTK m. 210/3’te anonim şirketin kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı faaliyetlerde bulunulduğunun tespit edilmesi fesih sebebi olarak hüküm altına alınmıştır. Hükmün ilk halinde yer alan ve hükmün kapsamını daraltacağı gerekçesiyle Alt Komisyon tarafından çıkarılan “devamlı sayılabilecek şekilde” ifadesinin hükme yeniden eklenmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Zira feshin son çare olması ilkesi göz önüne alındığında, bahsi geçen eylemlerin şirketin feshine yol açabilmesi için devamlılık şartının aranması zaruridir. TTK m. 210/3’teki şartlar gerçekleştiği takdirde Bakanlık

tarafından açılacak fesih davası, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin “öğrenilmesinden itibaren bir yıllık” hak düşürücü süreye tabidir. Kanun’da öngörülen bu sürenin yanı sıra kamu düzenine aykırı işlem ve faaliyetlerin üzerinden belirli bir süre geçmesi ile fesih hakkının ortadan kalkacağına ilişkin bir düzenlemenin de Kanun hükmüne eklenmesi faydalı olacaktır.

Çalışmamızın “Tasfiye Memurları” başlıklı ikinci bölümünde tespit ettiğimiz hukuki sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerimizi şu şekilde sıralamak mümkündür:

1) TTK m. 537/3 hükmüne göre, tasfiye memurlarının kanunen öngörülen nitelikleri taşıyamaması durumunda, ilgililer tarafından talepte bulunması halinde mahkemece öngörülen niteliklere uygun biri tasfiye memuru olarak atanacaktır. Ancak söz konusu hükümde tasfiye memurlarını tescil ve ilan yükümlülüğünün kime ait olduğu konusunda düzenleme yapılmamıştır. Kanaatimizce, burada da TTK m. 537/2 hükmünde yer alan haklı sebeplerin varlığı halinde yeni tasfiye memuru atanmasında olduğu gibi, atanan tasfiye memurları mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan edilmelidir. Dolayısıyla atanan tasfiye memuru ya da mahkeme kararını ibraz eden yönetim kurulu veya temsil ve ilzama yetkili üye ya da üyeler tarafından tescil ve ilanın gerçekleştirilebilmesi gerekmektedir.

2) Kanun’da yer alan nitelikleri taşıyan tasfiye memurunun, bu niteliklere haiz olmayan bir tasfiye memuru ile birlikte hareket etmesi söz konusu olduğunda (bkz. TTK m. 539/3), bu durumun tasfiye aşamasını zorlaştıracak nitelikte olduğu aşikârdır. Bu nedenle tasfiye memurlarından “en az biri” için Kanun’da öngörülen şartların, birlikte temsil söz konusu olduğunda birlikte hareket edecek tüm tasfiye memurları açısından geçerli olması gerektiğine ilişkin bir kanuni düzenlemenin yapılması gerekmektedir.

3) Keyfi olarak gerçekleştirilen azillerin önüne geçmek amacıyla, genel kurulun tasfiye memurlarını azil yetkisini, haklı bir sebep varsa “her zaman”, haklı bir sebep bulunmadığı takdirde “gündemde ilgili bir madde bulunması” şartıyla kullanabileceğine ilişkin olarak TTK m. 537/1 hükmünün yeniden düzenlenmesi faydalı olacaktır.

4) Esas sözleşme veya genel kurul tarafından atanan tasfiye memurlarının genel kurul tarafından görevden alınması ve yeniden atama yapılması halinde, tescil ve ilan yükümlülüğünün kime ait olduğuna ilişkin olarak kanunda bir açıklama

bulunmamaktadır. Bu hususta TTK m. 536/2 hükmünün genel kurul kararı ile gerçekleşecek azillerde de kıyasen uygulanmasının gerekli olduğu düşüncesindeyiz. Bu nedenle tescil ve ilan yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilmelidir. Aynı şekilde haklı sebeplerin varlığı nedeniyle tasfiye memurlarının mahkeme kararı ile görevden alınması halinde de tescil ve ilan yükümlüsünün kim olduğu Kanun'da belirtilmemiştir. Bu hususta atamaya ilişkin TTK m. 537/2 hükmünün kıyasen uygulanması ve hem tasfiye memurları hem de yönetim kurulu tarafından tescil ve ilanın gerçekleştirmesinin mümkün olduğu kabul edilmelidir.

Çalışmamızın “Tasfiye İşlemleri ve Anonim Şirketin Ticaret Sicilinden Terkin Edilmesi” başlıklı üçüncü bölümünde tespit ettiğimiz hukuki sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerimizi şu şekilde sıralamak mümkündür:

1) TTK m. 541/2 hükmünün gerekçesinde notere tevdi yerine, görevli olması daha uygun görülen Bakanlık tarafından belirlenen bir bankaya depo usulünün benimsendiği ifade edilmiş olmasına rağmen, TTK m. 541/3'te notere tevdi usulünün uygulanacağının hüküm altına alındığı görülmektedir. Söz konusu hükmün TTK m. 541/2 hükmü ile uyumlu bir şekilde yeniden düzenlenmesinin isabetli olacağı düşüncesindeyiz.

2) Vadesi gelmemiş alacakların akıbeti açısından kanun koyucu TTK m. 542/1-h hükmünün gerekçesinde çelişkilerin çözüme kavuştuğunu ifade etse de, TTK' da bu konuya ilişkin iki farklı düzenlemenin varlığını koruması, kanun koyucunun söz konusu çelişkileri gideremediğini göstermektedir (bkz. TTK m. 541/3 ve TTK m. 542/1-h). Bu konudaki tartışmalar neticesinde savunulan görüşler, TTK m. 541/3'ün uygulanmasına öncelik verilmesi ve TTK m. 542/1-h gereği borcun iskonto edilerek derhal ödenmesinin sağlanması gerektiği şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Doktrindeki görüşler çerçevesinde bu konudaki çözüm önerimiz, alacaklıların menfaatinin korunmasına hizmet edecek şekilde, borcun iskonto edilerek derhal ödenmesi veya vadenin beklenmesi konusunda alacaklılara seçenek sunulması yönünde bir hükmün getirilmesidir.

3) TTK m. 543/2'de öngörülen sürenin kısaltılarak üç aya düşürülmesinin tasfiye sürecinin özenli bir şekilde yerine getirilmesi ilkesine aykırılık oluşturduğu ve yerinde

olmadığı düşüncesindeyiz. Kanaatimizce kanunda öngörülen sürenin en azından altı ay olacak şekilde yeniden düzenlenmesi isabetli olacaktır.

4) TTK m. 538’de düzenlenen aktifleri satma yetkisi tasfiye memurlarına ait olduğundan, doktrinde hükümde yer alan “önemli miktar” kavramının tespitinin tasfiye memurlarının takdirine bırakıldığı yorumu yapılsa da kanaatimizce “önemli miktar” kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin Kanun’da açık bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

5) Haksız olarak alınan tasfiye paylarının iadesine ilişkin Kanun’da açık bir düzenleme bulunmamaktadır. TTK m. 512 hükmü dar kapsamlı bir düzenleme olduğundan, tasfiye paylarının iadesi açısından uygulanabilir olmadığını düşünmekteyiz. Bu hususta kanaatimizce, TBK’nın sebepsiz zenginleşmeyi düzenleyen hükümlerine göre (bkz. TBK m. 77-82) iadenin gerçekleşmesi gerekmektedir. Ancak olması gereken hukuk açısından, Alman hukukunda Kanun hükümlerine aykırı olarak şirketten sağlanan menfaatlerin pay sahiplerince şirkete iadesini öngören düzenlemenin (AktG § 62), hukukumuzda da geçerli olacak şekilde hüküm altına alınması gerektiği kanaatindeyiz.

6) Tasfiye aşaması son bulan şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra şirket defter ve belgelerinin TTK m. 544 uyarınca saklanması gerekmektedir. Bu bağlamda, menfaati bulunduğunu ispat eden pay sahipleri ve alacaklıların görevli ve yetkili mahkemece saklanan defter ve belgeleri inceleyebileceğine ilişkin düzenlemeye Kanun’da yer verilmesi faydalı olacaktır.

7) Türk hukukunda defter ve belgelerin saklanması konusunda yetkili makam sulh hukuk mahkemesidir. Doktrinde bu yetkinin asliye ticaret mahkemelerine ait olması gerektiği konusunda görüşler bulunmaktadır. Ancak mahkeme teşkilatlanmaları bu hususta yeterli donanımına sahip olmadığından, asliye ticaret mahkemelerinin yetkili olduğunun kabul edilmesi de ortaya çıkabilecek problemleri sonlandırmayacaktır. Bu nedenle İsviçre ve Alman hukuk sistemlerinde kabul edilen defter ve belgelerin güvenli bir yerde saklanması esasının hukukumuzda da benimsenmesi yerinde olacaktır.

8) TTK’ya eklenen Geçici 7. maddede, bu tasfiye usulünün uygulama alanı bulacağı şirketler sınırlı sayı ilkesi kapsamında sıralanmıştır. Buna karşın “Münfesihi Olmasına veya Sayılmasına Rağmen Tasfiye Edilmemiş Anonim ve Limited Şirketler

ile Kooperatiflerin Tasfiyelerine ve Ticaret Sicili Kayıtlarının Silinmesine İlişkin Tebliğ” de kolaylaştırılmış tasfiye usulünün kapsamına giren anonim şirketlere ilişkin farklı nitelikler belirlenmesi, hükmün içerik olarak genişletilmesine sebep olduğundan isabetli olmamıştır.

9) Geçici 7. madde uyarınca tasfiye edilmeden sicilden silinen anonim şirketlerin malvarlığı silinme tarihinden itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edecektir (Geçici m. 7/15). Ancak söz konusu on yıllık süre boyunca şirket malvarlığının nasıl muhafaza edileceği sorusu Kanun’da yanıtı bırakılmıştır. Kanaatimizce bu hususta bankaya depo usulünü esas alan ve para dışındaki malvarlığı unsurlarının mahkemeden izin alınmak suretiyle satışının gerçekleştirilebileceğini öngören bir hükmün kaleme alınması yerinde olacaktır.

10) Şirketin ticaret sicilinden terkinin gerçekleştirilmesi için ticaret sicil müdürlüğü tarafından yapılacak incelemede, tasfiye usulüne ilişkin aykırılıkların dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz. Bu bağlamda, TSY m. 86/2 de sayılan belgelerle sınırlı bir inceleme yapılmamalı, gerekli bilgi ve belgelerin getirtilmesi istenebilmelidir. Ayrıca yönetmelikte belirtilen ve sicil müdürlüğüne sunulması gereken belgelerin kapsamının genişletilmesinin isabetli olacağı düşüncesindeyiz.

11) Tasfiye sürecinin tamamlanmasıyla birlikte şirketin sona ermesi, şirketin ticaret sicilinden terkin edilmesiyle mümkün olacaktır (bkz. TTK m. 545). Ancak TTK m. 545 hükmünde terkinin niteliğine ilişkin bir açıklık bulunmadığından bu konu doktrinde tartışmalara neden olmaktadır. TTK m. 355 hükmünde “şirketin tescil ile tüzel kişilik kazanacağı” ifade edilmesinde olduğu gibi, aynı şekilde terkinle ilişkin de açık bir düzenleme getirilmesiyle bu sorun aşılabilecektir. Bu konuda kanaatimiz, hukuki güvenliğin sağlanması ve usulde paralellik ilkelerinin bir gereği olarak bununla birlikte ek tasfiye kurumunun anlamını yitirmemesi açısından tescilin kurucu olduğu ve tamamlanmamış işlemlerin veya malvarlığı değerlerinin bulunmasının tüzel kişiliğin terkinle kaybedileceği esasını değiştirmeyeceği, ancak ek tasfiye yoluna gidilmesine ilişkin haklı bir neden oluşturacağı yönündedir.

6102 sayılı TTK ile getirilen en önemli yenilik ek tasfiye ve tasfiyeden dönme kurumlarının açıkça hüküm altına alınması olmuştur. 6762 sayılı eTTK’ da ek tasfiye ve tasfiyeden dönmeye ilişkin düzenleme bulunmamakla birlikte, uygulamaya yönelik

ihtiyaçlar nedeniyle doktrin ve yargı tarafından hukuki varlıkları kabul edilmekteydi. Uygulaması bulunan bu kurumlar isabetli olarak 6102 sayılı TTK ile hukuki dayanağa kavuşturulmuştur.

Ancak tasfiyeden dönmenin kaleme alındığı TTK m. 548 hükmünde yeniden düzenlenmeyi gerektirecek nitelikte sorunların varlığı söz konusudur. Çalışmamızın dördüncü bölümünde, anonim şirketlerde tasfiyeden dönmeye ilişkin olarak ifade ettiğimiz hukuki sorunlar ve bu sorunlara ilişkin doktrindeki görüşler çerçevesinde tespit ettiğimiz çözüm önerilerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1) Öncelikle, tasfiyeden dönme hallerinin yalnızca “sürenin dolması” ve “genel kurul kararıyla sona erme” ile sınırlandırılması doğru olmamıştır. Bizim de katıldığımız görüşe göre, tasfiyeden dönme kararı alınabilecek sona erme halleri bakımından daha geniş kapsamlı bir düzenlemenin yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Kaldı ki kanun koyucunun “sürenin dolmasıyla” ifadesini kullanması da yerinde değildir. Kanaatimizce TTK m. 529/1-a’da düzenlenen, “sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hale gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle” şeklinde ifade edilen sona erme sebebine uygun olarak, hükmün yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

2) Tasfiyeden dönme kararının alınabilmesi için genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin olarak madde gerekçesinde, genel kurulun toplantıya yönetim kurulu, denetçiler veya tasfiye memurları tarafından davet edileceği ifade edilmiş olsa da denetçilerin 6102 sayılı TTK’ya göre artık organ sıfatını taşımaması nedeniyle genel kurulun toplantıya çağırması mümkün olmayacaktır. Ayrıca tasfiyeden dönme, tasfiyenin gereklerinden olan bir işlem niteliği taşımadığından, bu konuda genel kurulun toplantıya çağırma yetkisinin tasfiye memurlarına verilmesi de isabetli olmamıştır. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, genel kurulun toplantıya çağırma yetkisi öncelikle yönetim kuruluna, TTK m. 410’da yer alan koşulların gerçekleşmesi halinde tek bir pay sahibine ve TTK m. 411-412 hükümleri uyarınca azınlığa aittir.

3) Bir diğer husus, devam kararının “sermayenin en az yüzde altmışının oyu ile” alınması gerektiğinin düzenlenmiş olmasıdır. Şirketin sona ermesine ilişkin karar için “sermayenin yüzde yetmiş beşi oranında” (TTK m. 529/1-d) nisap aranırken, burada yüzde altmış karar nisabının aranması çelişki oluşturmaktadır. Bu nedenle tasfiyeden

dönme kararının alınabilmesi için gerekli olan nisabın da sona ermeye karar verilen nisap ile uyumlu olarak düzenlenmesi yerinde olacaktır.

4) Bununla birlikte, hükmün devamında “esas sözleşme ile bu nisabın ağırlaştırılabileceği ve başkaca önlemler alınabileceği” ifade edilmiştir. Ancak hükümde “başkaca önlemler” ifadesi yerine “başkaca şartlar öngörülebileceği” şeklinde bir ifadenin kullanılması kanun koyucunun amacına daha uygun olacaktır.

5) Tasfiyeden dönme kararının tescil ve ilanını gerçekleştirmede yalnızca tasfiye memurlarının yetkili kılınması yerinde bir tercih olmamıştır. Tasfiyeden dönme kararının tescilinin açıklayıcı nitelikte olduğu göz önüne alındığında, kararın alınmasıyla birlikte tasfiyeden önce olduğu gibi faaliyetlerine devam edecek olan şirketin yönetim kurulunun da sicil işlemlerini yerine getirme konusunda yetkili olduğuna ilgili hükümde yer verilmesi isabetli olacaktır.

6) Tasfiyeden örtülü olarak dönmeyi düzenleyen ikinci fıkraya yönelik olarak ise, “İflasın kaldırılması” ve “konkordatonun uygulanması” ifadelerine birlikte yer verilmesine gerek olmayıp, iflas halinde konkordatonun tasdik edilmesi de İİK. m. 182/1 gereğince iflasın kaldırılması sonucunu doğuracağından, madde metninde sadece iflasın kaldırılması ifadesinin kullanılmasının yeterli olacağı söylenebilir. Ayrıca sicil işlemlerinin tasfiye memuru tarafından yerine getirileceğinin hüküm altına alındığı görülmektedir. Ancak iflas tasfiyesine ilişkin özel düzenlemeler incelendiğinde tescil ve ilan iflas dairesi tarafından gerçekleştirileceği sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle söz konusu hükmün bu yönde değiştirilmesi gerekmektedir.

7) TTK m. 548/3 hükmünde tescil istemine “pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtımına başlanmadığına ilişkin belgenin ekleneceği” belirtilmiştir. Buna karşın TSY m. 88/2’de, “malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına” ilişkin belgelerin sicil müdürlüğüne sunulması gerektiği ifade edilmektedir. Söz konusu düzenlemeler terim birliğinin sağlanmamış olması nedeniyle doktrinde eleştiri konusu yapılmaktadır. Bizim de katıldığımız görüşe göre, TTK m. 548/3 hükmünde TSY m. 88/2 ile uyumlu bir düzenlemeye gidilmesi faydalı olacaktır.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde ek tasfiye kurumuna ilişkin olarak tespit ettiğimiz hukuki sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerimizi şu şekilde sıralamak mümkündür:

1) TTK m. 547/1’de, ek tasfiye başvurusunda bulunma hakkına sahip olanlar arasında sayılan yönetim kurulu üyelerinin, “son yönetim kurulu” üyeleri olacak şekilde yeniden düzenlenmesinde fayda bulunmaktadır.

2) Değişiklik yapılması gerektiğini düşündüğümüz bir diğer husus, ek tasfiye başvuru için geçici 7. maddeye özgü olarak beş yıllık bir sürenin öngörülmesidir. Ek tasfiyenin istenilebilmesinin süreye tabi tutulması alacaklıların menfaatini zedeleyen bir düzenlemedir. TTK m. 547 hükmüne göre alacak zamanaşımına uğramadıkça kanunen öngörülen bir süreye tabi olmaksızın ek tasfiye yoluna gidilmesi mümkün kılınmışken, geçici 7. maddede öngörülen beş yıllık süre geçtikten sonra aktif malvarlığı değerleri ortaya çıkan anonim şirketin ek tasfiyesine gidilemeyecek olması çelişki yaratmaktadır. Bu nedenle kanaatimizce, sürecin bir an önce tamamlanması ve sicilde kayıtlı görünen şirket sayısının gerçek durumu yansıtabilmesi açısından süre şartını tamamıyla kaldırmamakla birlikte, TBK’ nın 146. maddesinde öngörülen on yıllık genel zamanaşımı süresiyle uyum sağlanacak şekilde hükmün yeniden düzenlenmesi isabetli olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbilek, Nevzat. *Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması*. 1. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2009.
- Akçay, Ergin. *Türk Borçlar Kanununa Göre Zamanaşımı*, 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- Akdağ, Güney, Necla. *Anonim Şirketlerde Kuruluş*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014. (Kuruluş)
- Akdağ, Güney, Necla. *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*. 2. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010. (Sorumluluk)
- Akdağ, Güney, Necla. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012. (Yönetim Kurulu)
- Akdağ, Güney, Necla. “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Aktif ve Pasif Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Üzerine Bazı Düşünceler”. *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*. C. 4, S. 1, (2019): 37-56.
- Aker, Halit. “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sınıfının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”. *BATİDER*. C. 32, S. 1, (2016): 63-150.
- Akın, Murat Yusuf. “İsviçre Hukuku Örneğinde Türk Medeni Kanunu M. 47/2 ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Madde 353 Üzerine Düşünceler”. *BATİDER*. C. 26, S. 1, (2010): 175-227. (M. 47/2)
- Akın, Murat Yusuf. “Anonim Şirketlerin Temel Nitelikleri ve Kuruluşu”. İçinde *Şirketler Hukuku*. 2. Baskı, editör Sami Karahan, Konya: Mimoza Yayınları, 2013.
- Aksoy, Mehmet Ali. *Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Ek Tasfiye*. 1. bs., Ankara: Gazi Kitabevi, 2019.
- Aksu Özkan, Raziye. *Finansal Tabloların Tutulması ve Hukuksal Sonuçları*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Aktaş, Betül. *İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Akyazan, Sıtkı. “Kollektif Şirket Ortaklarının Şirket Alacaklılarına Karşı Sorumlulukları”. *BATİDER*. C. 6, S. 1, (1971): 41-56.
- Albayrak, Hakan. *İflasın Kaldırılması*. 1.bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2007.
- Alışkan, Murat. “İşletme Konusu ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili”. *MÜHF-HAD*. C. 18, S. 2, (2012): 207-219. (Ehliyet ve Temsil)
- Alışkan, Murat. *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları*. İstanbul: Legal Yayınevi, 2007. (Fesih)
- Alışkan, Murat. “Anonim Şirketlerde Sicil Kaydının ve Tasfiyenin Yeniden Açılması (İhya)”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*. S. 59-60, (2009): 7-47. (İhya)
- Al Kılıç, Şengül. *Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.

- Al Kılıç, Şengül. “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 23, S. 4, (2019): 47-97. (Tasfiye Payı)
- Al Kılıç, Şengül. *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi*. 1. bs., İstanbul: Beta Yayınları, 2009. (Birleşme)
- “Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu”, Erişim Tarihi 21.02.2021, <http://www.gesetze-im-internet.de/aktg/>
- Alper, Gizem. *Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı)*. 1. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013.
- Altaş, Soner. *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler*. 7. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2016.
- Altaş, Soner. *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler*. 11. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.
- Altaş, Soner. “Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Aktifin Toptan Satışı Sorunu”. *Mali Çözüm Dergisi*. S. 23, (2014): 95-102. (Önemli Miktar)
- Altay, Sıtkı Anlam. *Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009. (Ortak Girişimler)
- Altay, Sümer/Eskiocak, Ali. *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku*, 5. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019.
- Ansay, Tuğrul. *Anonim Şirketler Hukuku Dersleri*. 2. bs., Ankara: Ajans - Türk Matbaası, 1968. (Şirketler)
- Ansay, Tuğrul. “İnfisah Eden Bir Anonim Şirket Ana Sözleşmesinin Değiştirilebilmesi Sorunu”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu – 3, Bildiriler-Tartışmalar (14-15 Şubat 1986)*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986. (Anasözleşme)
- Ansay, Tuğrul. “Türk ve Ansay’ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986.
- Aral, Fahrettin/ Ayrancı, Hasan. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Genişletilmiş 14. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Arı, Zekeriyya. *Şirketler Hukuku*. 2. bs., ed., Sami Karahan, Konya: Mimoza Yayınları, 2013.
- Arkan, Sabih. *Ticari İşletme Hukuku*. Güncellenmiş 28. bs., Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2022.
- Arslan, Ramazan/Yılmaz Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema. *İcra ve İflas Hukuku*. 3.bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.
- Arslan, İbrahim/ Tüzemen, Atik Ebru, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Aleyhine Sorumluluk Davası Açılması Kararı ve Açılacak Davada Şirketin Temsili”. *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 2, S. 2, (2016): 11-35.
- Arslanlı, Halil. *Anonim Şirketler*. 4. Kısım *Anonim Şirketin Hesapları*, 5. Kısım *Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi*. İstanbul: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1961.
- Arslanlı, Halil. “Anonim Şirketlerde İnfisahın Hukuki Neticeleri”. *BATİDER*. C. 1, S. 3, (1962): 301-319. (İnfisah)

- Aşık, İbrahim. “İflas Tasfiyesinde Geçici Dağıtım”. *MÜHF-HAD*. C. 24, S. 1, (2018): 270-295.
- Ata, Özlem. “Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Payların Devri”. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 16, S. 2, (2019): 1-29.
- Atalay, Oğuz. *Anonim Şirketlerin İflası*. 1. bs., İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1996.
- Ayan, Özge. “Yeni Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi Davası (531. Madde)”. *Legal Hukuk Dergisi*. S. 102, (2011): 2237-2267. (Fesih)
- Ayan, Özge. “Anonim Şirketin Genel Kurul Kararı İle Kendi Paylarını İktisap Etmesi veya Rehin Almasının Koşulları (TTK 379)”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 17, S. 2, (2013): 185-228.
- Aydemir, Efrail. *Konkordato ve Yeniden Yapılandırma*. 2. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2019.
- Aydemir, Fatih. “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Hukuki Sonuçları”. *İÜHFİM*. C. 69, S. 1-2, (2011): 1975-1103.
- Aydın, Alihan. *Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi*. İstanbul: Arıkan Yayınları, 2008.
- Aydın, Alihan. “Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığa İlişkin Düzenlemesine (TK M. 376) Eleştirel Bir Bakış”. *İÜHFİM*. C.70, S. 2, (2012): 101-113. (Sermaye Kaybı)
- Aydın, Alihan. “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırları ve Temsil Yetkisinin/Gücünün Kötüye Kullanılması Sorunu”. *BATİDER*. C. 30, S. 1, (2014): 121-188. (Temsil Yetkisi)
- Aydın, İmran. *Ticaret Şirketlerinde Tür Değiştirme*. 1. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2019.
- Aydoğan, Fatih. *Tek Kişi Ortaklığı*. 1. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012.
- Ayhan, Rıza /Çağlar, Hayrettin /Özdamar, Mehmet. *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*. 4. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Ayhan, Rıza /Çağlar, Hayrettin /Özdamar, Mehmet. *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*. 1. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2019. (2019)
- Ayhan, Rıza /Çağlar, Hayrettin /Özdamar, Mehmet. *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*. 14. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2021. (Ticari İşletme)
- Ayoğlu, Tolga. “TTK M. 376 F. 1 Ve 2 Hükümlerine İlişkin Düşünceler”. *Legal Hukuk Dergisi*. C. 15, S. 172, (2017): 1581-1605. (M. 376)
- Ayoğlu, Tolga. “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. S. 2, (2013): 219-252.
- Ayoğlu, Tolga. “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshine İlişkin Davalarda Dava İkame Edildikten Sonra Şirket Bünyesinde Ortaya Çıkan Bazı Önemli Gelişmelerin Dava Sürecine Etkileri”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 16, S. 1, (2017): 123-155. (Fesih)
- Ayoğlu, Tolga. “Önemli Miktarda Şirket Varlığının Satışında Genel Kurul Kararının Hukuki Niteliği”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1, Haziran (2017): 93-104. (Önemli Miktar)

- Aytulun, Metin/Toroslu, M. Vefa. *İçtihatlı ve Uygulamalı Anonim Şirketlerde Tasfiye*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
- Bahtiyar, Mehmet. *Ortaklıklar Hukuku*. 16. bs., İstanbul: Beta Yayınları, 2022. (Ortaklıklar)
- Bahtiyar, Mehmet. *Anonim Ortaklık Anasözleşmesi*. 1. bs., İstanbul: Beta Yayınları, 2001. (Anasözleşme)
- Bahtiyar, Mehmet. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, *TBB Dergisi*. C. 18, S. 61, (2005): 47-106.
- Bahtiyar, Mehmet. “Anonim Şirket Adına Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu”. *Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2016.
- Baştuğ, İrfan. “Kollektif Şirketin Tasfiyesi, Tasfiye Memurlarının Seçimi ve Görevlerinin Son Bulması”. *BATİDER*. C. 3, S. 3, (1966): 505-518.
- BATİDER. *Kararlar (derleme)*. C. 2, S. 4, (1964).
- Biçer, Levent/Hamamcıoğlu, Esra. “Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı ve Uygulama Alanı (TTK m. 408/2-f)”. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 1, S. 1, (2013): 33-52.
- Bilge, Mehmet Emin. “Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”. *EÜHFD*. C. 17, S. 3-4, (2012): 261-294.
- Bilgeç, Hakan. *Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz*. Ankara: Turhan Yayınevi, 2017.
- Bilgen, Mahmut. *İflas Davaları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2008.
- Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan. *Şirketler Hukuku*, 9. bs., Bursa: Dora Yayıncılık, 2013.
- Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan. *Şirketler Hukuku Dersleri*. 8.bs., Bursa: Dora Yayıncılık, 2021. (ŞH. Dersleri)
- Bingöl, Muhammet Emin. “Anonim Şirketlerde Konu Dışı Hukuki İşlemlerin Niteliği”. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 5, S. 2, (2018): 197-218.
- Birsel, Mahmut Tevfik. “Anonim Şirketlerde Tali Yüküm”. *BATİDER*. C. 8, S. 3, (1976).
- Bora, Çınar Sevdâ. “Anonim Şirketlerde Sorumluluk Davası Açılmasında Genel Kurul Kararı Alınmasının Gerekli Olup Olmadığı Üzerine Bir Değerlendirme”. *Turkish Academic Research Review*. C. 4, S. 2, (2019): 235-257.
- Bozak, Şakir. “Anonim Şirketlerde Tasfiye İşlemleri”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, 2018.
- Bozgeyik, Hayri “Pay Sahibinin Hakları ve Borçları”, İçinde *Şirketler Hukuku*. 2. bs., editör Sami Karahan, Konya: Mimoza Yayıncılık 2013.
- Bozgeyik, Hayri. “Anonim Şirketlerin Tasfiyesinde Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu”. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. C. 15, S. 1, (1999): 153-180. (Tasfiye)
- Bozkurt, Tamer. *Şirketler Hukuku*. 14. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Bozkurt, Tamer. *Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam) –Die Vinkulierung-*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016. (Bağlam)

- Bozkurt Yaşar, Sevgi. *Anonim Şirketlerde İşadamı Kararı İlkesinin (Business Judgement Rule) Uygulanması*, 1. bs., İstanbul: Beta Yayınları, 2015. (İşadamı Kararı İlkesi)
- Bozkurt, Yaşar Sevgi. “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Aleyhine Şirket Adına Sorumluluk Davası Açılmasına Karar Vermeye Yetkili Organ”. *BATİDER*. C. 34, S. 1, (2018): 137-168.
- Can, Mustafa Erdem. “Anonim Şirkette Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Kaybının Hukuki Sonuçları”. *ERÜHFD*. C. 13, S. 1, (2018): 1-36.
- Can, Ozan. “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın Ticaret Şirketlerinin Feshini İsteme Davasında Bir Yıllık Süreye İlişkin Anayasaya Aykırılık Sorunu”. *BATİDER*. C. 31, S. 4, (2015): 111-127. (Fesih)
- Canözü Salih. *Anonim Şirketlerde İbra*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Canözü, Salih. *Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması*. 1. bs., İstanbul: Seçkin Yayınları, 2015. (Kâr Payı)
- Cenkci, Esra. “Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2011.
- Çağlar, Hayrettin/Kaşak, Esra. “Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshine İlişkin TTK m. 531 Hükmünün Zaman Bakımından Uygulanması”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 65, S. 3, (2016): 659-686.
- Çakı, Gamze. *Anonim Ortaklık Tasfiyesinde Alacaklıların Korunması*, 1. bs., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Çamoğlu, Ersin. *Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması*, 1. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2008.
- Çamoğlu, Ersin. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hâkimin Takdir Yetkisi”. *BATİDER*. C. 31, S. 1, (Mart 2015):5-19. (AŞ Fesih)
- Çamoğlu, Ersin. “Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı”. *Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019. (Önemli Miktar)
- Çebi, Hakan. *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkların Bölünmesi*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- Çelik, Aytekin. *Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma*. Güncellenmiş 4. bs., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016. (Çıkarılma)
- Çelik, Aytekin. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”. *BATİDER*. (Prof. Dr. Reha Poroy’un Anısına Armağan), C. 25, S. 4, (2009). (Haklı Sebep)
- Çelik, Aytekin. “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 17, S. 2, (2009): 171 - 215,.
- Çeliktaş, İlyas. *Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını İktisabı*. İstanbul: Arıkan Yayınları, 2006.
- Çevik, Orhan Nuri. *Uygulamada Şirketler Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 1989.
- Çevik, Orhan Nuri; “Anonim Şirketlerde Sona Erme Halinden Dönülebilir mi?”. *Ankara Barosu Dergisi*. S. 3, (1987): 354-367. (Makale)
- Çoştan, Hülya. *Anonim Ortaklıklarda Bölünme*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2004.

- Çoştan, Hülya. *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması*. 1. bs., Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2009.
- Çoştan, Hülya. “Bölünmeye Katılan Şirketlerin Müteselsil Sorumluluklarının Sınırlandırılması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 18, S. 2, (2012): 231 - 242.
- Değirmenci, Cenker. *Anonim Ortaklıkta Iskat*. 1. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006.
- Demirkapı, Ertan. “Anonim Şirket Tasfiyesinde Süregelen İş ve Yeni İş Kavramları ve Buna Bağlı Hukuki Sonuçlar”. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 10, S. 1, (2014): 106-158. (Tasfiye)
- Demir, Aybüke. “Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Alacakların Teminat Altına Alınması”. *Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 2, S. 2, (2014): 17-34.
- Demir, Gönenç. *Anonim Şirketler Hukukunda Dürüst Resim İlkesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- Demirsatan, Barış. “Hukuka Aykırı Tasfiyenin Tüzel Kişiliğe Etkisi”. *İÜHFM*. C. 74, S. 2, (2016): 685-708.
- Develi, Bilge. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 17, S. 1-2, (2013): 443 - 490 .
- Devellioğlu Ferit, *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 8. bs., Ankara: Aydın Kitabevi, 1988.
- Dinç, Serhan. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sona Erme”. *YBÜHFD*. S. 2, (2016): 223-248.
- Doğanay, İsmail. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*. C. 1, 4. bs., İstanbul: Beta Yayınları, 2004.
- Doğanay, İsmail. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*. C. 2, 4. bs., İstanbul: Beta Yayınları, 2004.
- Doğanay, İsmail. “Türk ve Ansay’ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara 14-15 Şubat 1986.
- Doğrusöz, Koşut Hanife. “Anonim Şirketlerde Hukuki ve Cezai Sorumluluk”, İçinde *Şirketler Hukuku*. 2. bs., ed., Sami Karahan, Konya: Mimoza Yayınları, 2013.
- Domanıç, Hayri. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. 2, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması*. İstanbul: Temel Yayınları, 1988. (C. 2)
- Domanıç, Hayri. “Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar”. *Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1978.
- Dönmez, Fazlı Enes / Durmuş, Ahmet Fethi. “Anonim Ortaklıklarda Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna Bildirim Yükümlülüğü”. *Toplum Bilimleri Dergisi*. Y. 16, S. 32, (2022): 48-57.
- Dural, Halil Ali. “Anonim Şirketin Önemli Miktarda Varlığının Satışına İlişkin Genel Kurul Kararının İçeriği ve Kapsamı”. *Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.

- Duran, Arif. *Sermaye Şirketlerinde İnternet Sitesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Durgut, Ramazan. “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Şirketlerin Bölünmesi ve Bölünmeye Hakim İlkeler”. *Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*. S. 126, (Ağustos 2012): 1-18.
- Durmuş, Ahmet Hayri. “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Tasfiye Başlangıcı Bilançosu”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Y. 15, S. 30, (2016): 15-41.
- Edgü, Ekrem. “Tasfiyesi Hitam Bulmuş Olan Bir Anonim Şirketin Yeniden Ticaret Siciline Kaydının Yapılabilmesi”. *Ankara Barosu Dergisi*. S. 6, (1953).
- Eminoğlu, Cafer. “Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 6, S. 1, (2015): 129-166. (Genel Kurul)
- Eminoğlu, Cafer. “Anonim Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Arabuluculuğa Elverişliliği ve Elverişliliğin Tespitinde Ölçüt Önerileri”. *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*. C. 7, S. 2, (2021): 271-290.
- Eminoğlu, Cafer/Erdoğan, Ersin. *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk*. 1. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Epçeli, Sevgi. “Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Bölünmeye İlişkin 159, 160, 161. Maddeleri Üzerine Bir İnceleme”. *İstanbul Barosu Dergisi*. C. 18, S. 1, (2010) : 93-216.
- Erdem, H. Ercüment. “Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 12, S. 2, (2013): 113-138.
- Erdem, Nuri. *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*. 1. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012. (Haklı Sebep)
- Erdem, Nuri. “6102 sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep” (Kazanılmış) Hakları”. *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*. C. 2, S. 1, (2012): 29-44. (Müktesep Hak)
- Erdoğan, Rumeysa. “Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye”. *TAAD*. S. 43, (2020): 115-143.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. 9. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 25. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Eriş, Gönen. *Anonim Şirketler Hukuku*. 1. bs., İstanbul: Seçkin Yayınları, 1995. (Anonim Şirket)
- Eriş, Gönen. “Türk ve Ansay’ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986.
- Eriş, Gönen. *Ticari İşletme ve Şirketler C. 2*. 2. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2014. (C. 2)
- Eriş, Gönen. *Ticari İşletme ve Şirketler C. 3*. 2. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2014. (C. 3)
- Ermenek, İbrahim. *İflasın Ertelenmesi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2009.
- Forstmoser, Peter. “Widerrufbarkeit des Auflösungsbeschlusses einer Aktiengesellschaft”. *SZW* (1998): 150-156. <https://www.forstmoser.ch/wp-content/publications/articles/1998-widerrufbarkeit-szw.pdf>.

- Franko, Nisim. “Türk ve Ansay’ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986.
- Göktürk, Kürşat. “Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 17, S. 1-2, (2013): 631-662.
- Göktürk, Kürşat/ Can, Mehmet Çelebi. “Farklılaştırılmış Teselsülün -Özellikle- Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 2, S. 2, (2011): 247-283.
- Görgülü, Fatma. *Türk Ticaret Şirketlerinde Ultra Vires İlkesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Gündoğdu, Gökmen. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Tek Kişilik Anonim Ortaklık ve Tek Kişilik Limited Ortaklık”. *İÜHFM*. C. 65, S. 1, (2007): 223-261.
- Gürbüz Usluel, Aslı Elif. “Yeni Türk Ticaret Kanunu Bağlamında Anonim Ortaklıklarda Kamu Denetiminin Değerlendirilmesi”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*. C. 28, S. 1, (2012): 157-190.
- Hacımahmutoğlu, Sibel. “Anonim Ortaklığın Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü: Fonksiyonel Bir Yaklaşım”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*. C. 31, S. 3, (2015): 23-56.
- Hamamcıoğlu, Esra. *Anonim Ortaklıklarda Anasözleşme Değişikliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Hanağası, Emel. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi”. *BATİDER*. C. 32, S. 1, (2016): 199-270.
- Handschin, Lukas. “Auflösung der Aktiengesellschaft aus wichtigem Grund und andere sachgemässe Lösungen”. *SZW* (1993): 43-45. <https://core.ac.uk/download/pdf/18237629.pdf> E. T. 25.06. 2021.
- Helvacı, Mehmet. “Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 12, S. 2, (2013): 77-96.
- Helvacı, Mehmet. “Anonim Ortaklık Tarafından Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davalarında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu -Düşünceler ve Değerlendirmeler-”. *Yürürlüğünün 5. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- İlbasmış Hızlısoy, Özlem. *Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.
- İlbasmış Hızlısoy, Özlem. “Limited Şirketin İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkansız Hale Gelmesi ve Sürenin Dolması Neticesinde Sona Ermesi Bağlamında İki Sorun”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 24, S. 2, (2020): 109 - 140.
- İmregün, Oğuz. *Anonim Ortaklıklar*. 3. bs., İstanbul: Gün Matbaası, 1974.
- İmregün, Oğuz. *Anonim Ortaklıklar*. 4. bs., İstanbul: Yasa Yayınları, 1989. (1989)

- İpekkel Kayalı, Fena. *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- İsmayilov, Araz. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Ultra Vires İlkesinin Yeri”. *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 3., S. 2., (2014): 209-226.
- “İsviçre Borçlar Kanunu”, Erişim Tarihi 06.04.2022, <https://zgbor.ch/>
- İzmirli, Yedigâr. *Türk Ticaret Kanununa Göre Tasfiye Memurlarının Görev, Yetki ve Sorumlulukları*. 1. bs. Ankara: Gazi Kitabevi, 2001.
- Kaderoğlu, Murat. *Anonim Şirketlerin İnfisahı (Dağılması)*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Kale, İbrahim Enes. *Şirketler Hukukunda Çekişmesiz Yargı İşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2019.
- Kaneti, Selim. *Haksız Fiilde Hukuka Aykırılık Unsuru*. İstanbul: Kazancı Kitap, 2007.
- Kaplan, İbrahim. “6102 Sayılı YTTK Hükümlerine Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri ve Diğer Üst Yöneticilerin, Şirkete, Ortaklara ve Şirket Alacaklılarına Karşı Hukuki Sorumluluğu”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 65, S. 4, (2016): 3493-3510.
- Karaahmetoğlu, İsmail Özgün. *Limited Şirketin Temsili*. 2. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.
- Karacan, Ali İhsan /Erişir Karacan, Esra. *Halka Açık Şirketlerde Kar Payı Dağıtımı*. 1.bs., İstanbul: Legal Yayınevi, 2016.
- Karaege Özge. “Anonim Şirketlerde Genel Kurulun Yönetim Kurulu Üyelerini Görevden Alma (Azil) Yetkisi (TTK m. 364)”. *Ankara Barosu Dergisi*. S. 1, (2014): 69 - 110.
- Karahan, Sami. *Şirketlerde Tasfiye*. 1.bs., Konya: Mimoza Yayınları, 1998. (Tasfiye)
- Karahan, Sami. “Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye”. *Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı*. C. 1, İstanbul: Beta Yayınları, 2002. (Ek Tasfiye)
- Karahan, Sami. “Anonim ve Limited Şirketlerde İhya veya Tasfiyeden Dönme-Karar Tahlili”. *Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan*. İstanbul: Beta Yayınları, 2003. (İhya)
- Karaman Coşgun, Özlem. *Anonim Şirketin Tasfiyesi*. 1. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Karasu, Rauf. *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.
- Karasu, Rauf. “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi”. *MÜHF-HAD*. C. 18, S. 2, (2012): 311 - 332. (Makale)
- Karayağın, Yaşar. “Türk ve Ansay'ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986.
- Kaşak, Esra. “Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshinde Şahsi Sebeplerin Değerlendirmeye Alınıp Alınamayacağı Hususunun Hakimın Takdir Yetkisi Bakımından Değerlendirilmesi”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 23, S. 3, (2019): 161 - 193.

- Kaya, İlknur. *Limited Şirketin Sona Erme Sebepleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005. (Limited Şirket)
- Kaya, Mustafa İsmail. “Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Denetim ve Gözetim Görevi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 16, Özel Sayı, (2014): 3261-3286.
- Kaya, Arslan. *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001. (Bilgi Alma Hakkı)
- Kayar, İsmail. “Yeni TTK’ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. C. 18, S. 2, (2012): 643 - 658.
- Kayihan, Şaban. “Ticaret Sicil Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı”. *EÜHFD*. C. 11, S. 3-4, (2007): 357 - 382.
- Kendigelen, Abuzer. “Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığın Kuruluşu”. *Makalelerim C. 1*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018. (Genel Hükümler ve Kuruluş)
- Kendigelen, Abuzer. *Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*. 2. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012. (İlk Tespitler)
- Kendigelen, Abuzer. *Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı*. İstanbul: Beta Yayınları, 1994. (İntifa)
- Kervankıran, Emrullah. *Anonim Şirketlerin Tasfiyesi*. 1.bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2015.
- Keskin, Harun. “Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Şirket Varlığını Konu Alan İşlemlerde Organsal Yetkiye İlişkin Sorunlar”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar*. C. 33, 13 Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2019.
- Kırca, İsmail /Gürel, Murat. “Sermaye Kaybı veya Borca Batıklık Halinde Birleşmeye Katılma”. *Prof. Dr. Hikmet Sami Türk’e Armağan*. 1. bs., Ankara: Turhan Kitabevi, 2017.
- Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar. *Anonim Şirketler Hukuku C. 1*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013.
- Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar. *Anonim Şirketler Hukuku C. 2/2 Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 2. bs., Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017. (Hükümsüzlük)
- Kırca, İsmail. “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi- Özen Borcu”. *BATİDER*. C. 22, S. 3, (2004): 85-96. (Özen Borcu)
- Kırca, İsmail. “İbra Kararının Geri Alınması ve Bankacılık Kanunu’nun 133. Maddesi Uyarınca Açılacak Sorumluluk Davalarında İbranın İptali ve Zamanaşımı”. *BATİDER*. C. 23, S. 3, (2006): 33-51.
- Kırca, İsmail. *Ticari Mümessillik*. Ankara: Yetkin Yayınları, 1996. (Ticari Mümessil)
- Korkut, Ömer. “Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukuki Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuştırucu Etkisi”. *MÜHF-HAD*. C. 18, S. 2, (2012): 411- 430.
- Koşer, Nihal. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Birleşmede Ayrılma Akçesi”. *TAAD*, S. 34, (2018): 367-385.

- Köksal Aytaç. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın 397 ila 406 Maddeleri Arasında Düzenlenen Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu”. *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan C. 1*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2010.
- Kunz, Peter V.. “Auflösungsklage gemäss Art.736 Ziff. 4 OR- Garant für ein indirektes Austrittsrecht?”.
https://www.iwr.unibe.ch/ueber_uns/prof_dr_peter_v_kunz/e163474/e192613/e192616/files192863/1998_Aktienrecht_1992_1997_S_235_248.pdf
- “Legalbank”, Erişim Tarihi 04.01.2021, <https://legalbank.net/>
- Manz, Gerhard/ Mayer, Barbara/Schröder, Albert/ Lammel, Stefan/ Thies, Hendrik. *Die Aktiengesellschaft: Umfassende Erläuterungen, Beispiele und Musterformulare für die Rechtspraxis*. 7. Auflage, Freiburg 2014.
- Memiş, Tekin. *Anonim Şirketlerde İnfisah*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- Memiş, Tekin. “Şirketler Hukukunda Denetim”. *EÜHFD*. C. 16, S. 3-4, (2012): 151-186. (Denetim)
- Menekşe, Ayhan M.. *Türk Hukukunda Tedrici Tasfiye*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1983.
- Moll, Douglas K.. “Shareholder Oppression and “Fair Value”: of Discounts, Dates, and Dastardly Deeds in the Close Corporation”. *Duke Law Journal*. Vol. 54, No. 2, (2004): 293-383 . <https://scholarship.law.duke.edu/dlj/vol54/iss2/1>
- Moroğlu, Erdoğan. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler*, 8. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016. (Değerlendirme ve Öneriler)
- Moroğlu, Erdoğan. “Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih”. *Makaleler*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- Moroğlu, Erdoğan. *Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı*. Güncelleştirilmiş 4. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Moroğlu, Erdoğan. *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*. 7. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014. (Hükümsüzlük)
- Moroğlu, Erdoğan. “Anonim ve Limited Ortaklıklarda Fesih Kararının Geri Alınması”, *Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı*. İstanbul: Beta Yayınları, 2002. (Fesih Kararının Geri Alınması)
- Narbay, Şafak. “TTK Tasarısı’nda Anonim Ortaklık Genel Kurulunu Toplantıya Davete Yetkili ve Görevli Olanlara İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”. *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S. 7, (2006).
- Narbay, Şafak. *Anonim Ortaklıkta Pay Defteri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2003. (Pay Defteri)
- Narbay, Şafak/ Kesici, Buğra. “Ticaret Ortaklıklarında Yapısal Değişiklik Kararına Kararı Öngörülen İptal Davası Üzerine “Karşılaştırmalı Bir İnceleme”. *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*. (2015): 107 - 160 .
- Narbay, Şafak/ Sönmez, Melih. “Kurumsal Yönetimde “Şeffaflık” ve Türk Ticaret Hukukundaki Uygulamaları”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. C. 18, Özel Sayı-1, (2016): 369 - 417.
- Nomer Ertan, Füsün. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası - TTK m. 531 Üzerine Düşünceler-”. *İÜHFM*. C. 73, S. 1, (2016): 421-440.

- Oğuzman, M. Kemal/ Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1*. Genişletilmiş 19. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021. (C. 1)
- Oğuzman, M. Kemal/ Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2*. Gözden Geçirilmiş 16. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021. (C. 2)
- Okçuoğlu, Yavuz. “Anasözleşmesinde Belirtilen Sürenin Bitmesine Rağmen Faaliyetine Devam Eden Anonim Şirketin Hukuki Durumu”. *Prof. Dr. Ernst E. Hirsch’in Hatırasına Armağan*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986.
- Okçuoğlu, Yavuz. “Türk ve Ansay’ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986.
- Oruç, Murat/Çatıkkaş, Özgür/Şuekin, Cafer. *Hukuki ve Mali Yönleriyle Konkordato*. 2. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Oruç, Murat. “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebep Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”. *BATİDER*. C. 27, S. 1, (2011): 209-233. (Haklı Sebep)
- Oruç, Yakup. *İflas İdaresi*. 1. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2019. (İflas İdaresi)
- Öcal Akar. “Kollektif Şirketlerin Tasfiyesinin Denetlenmesi”. *Prof. Dr. Mahmut Tevfik Bırsel’e Armağan*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2001.
- Özatlan, Yurdal. *Anonim Şirket Birleşmelerinde Ortaklık Paylarının ve Ortaklık Haklarının İncelenmesi Davası (Denkleştirme Davası)*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014.
- Özdamar, Mehmet. *Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmesi*. 1. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2005.
- Özer, Işık. “Katılma İntifa Senedi Sahipleri Özel Kurulu”. *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 1, S. 1, (2015).
- Özkan, Hasan. *İflasın Tasfiyesi (Md. 208 - 256)*. İstanbul: Legal Yayınevi, 2014.
- Özkorkut, Korkut. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerin Denetiminde Yeni Bir Dönem: Bağımsız Denetleme Kuruluşları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*. C. 23, S. 2, (2005): 31-69.
- Öztekin, Selçuk/Budak, Ali Cem/Tunç Yücel, Müjgan/Yeşilova, Bilgehan/Kale, Serdar. *Yeni Konkordato Hukuku*. 2. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.
- Öztekin, Selçuk. “Borca Batık Anonim Şirketlerde İflası Önleyen Yeni Bir Araç Olarak Sırada Sona Yerleştirme (Sıradan Vazgeçme)”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 16, Özel Sayı, (2014): 2319-2343.
- Öztürk Almaç, Tuğçe. *Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Ortaklık Haklarının Devamlılığı İlkesi*. 1. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2019.
- Paslı, Ali. “Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (III) (Kuruluşun Hükümleri)”. *BATİDER*. C. 28, S. 3, (2012): 193-234.
- Pekcanıtez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammed. *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*. 7. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Pınar, Hamdi. “Anonim Şirketlerde Sona Erme ve Tasfiye”, *İçinde Şirketler Hukuku*. 2. bs., editör Sami Karahan, Konya: Mimoza Yayınları, 2013.

- Pirringer, Anton. “Die Gesellschaft in der Liquidation – Ein Vergleich zwischen österreichischem und britischem Gesellschaftsrecht”. Dissertation, Wien 2012. http://othes.univie.ac.at/24317/1/2012-11-21_0206194.pdf
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*. 8. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi C. 1*. 4. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (C. 1)
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi C. 2*. 4. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (C. 2)
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi C. 3*. 4. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (C. 3)
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi C. 4*. 4. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2022. (C. 4)
- Pulaşlı, Hasan. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 17, S. 1-2, (2013): 885-898. (GK Kararlarının Sakatlığı)
- Pulaşlı, Hasan. *İsviçre ve Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı, Notlu ve İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Ticari Mevzuat*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- Pulaşlı, Hasan. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Yükümlülüğü ve Müteselsil Sorumluluğu”. *BATİDER*. C. 25, S. 1, (2009): 27-63. (Sorumluluk)
- Riek, Rainer. “Gewinnoptimierung und Liquidation bei der AG, Zulässige Massnahmen während der Liquidation”. ST 10/04, *Der Schweizer Treuhänder*. <http://docplayer.org/49275267-Gewinnoptimierung-und-liquidation-bei-der-ag.html>
- Rolea, Alexandra Gabriela. “The Main Aspects of Company Liquidation”, *Bucharest University of Economic Studies-Faculty of Accounting and Management Information Systems Working Paper*, (2014): 332-343. https://www.researchgate.net/profile/LauraBrad/publication/266747916_Factors_that_influence_the_value_of_EATR_considering_the_competition_effectiveness/links/543b95e50cf24a6ddb977f72/Factors-that-influence-the-value-of-EATR-considering-the-competition-effectiveness.pdf#page=332
- Rolea, Alexandra Gabriela. “The Company Liquidation- A path to Avert The Accrual of New Liabilities”, *Eurasian Journal of Business and Management*. 2(3), (2014): 11-16. https://www.researchgate.net/publication/276315474_The_Company_Liquidation_-_A_Path_to_Avert_the_Accrual_of_New_Liabilities
- Sethe, Rolf. “Die Satzungsautonomie in Bezug auf die Liquidation einer AG”. *ZIP* (1998): 770-774. https://www.zora.uzh.ch/id/eprint/34703/1/Sethe_ZIP_18_1998.pdf
- Sezgin Huysal. 2. bs., editör Sami Karahan, Konya: Mimoza Yayınları, 2013.
- Songur, Damla. *Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Songur, Damla Gülseren. “Türk Hukukunda Şirketlerin İhyası- Yargıtay Kararları Işığında TTK Geçici 7. Madde Üzerine Değerlendirmeler”. *Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019. (Geçici 7. Madde)

- Soykan, İsmail Cem. *Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Soykan, İsmail Cem. *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Sönmez, Melih. “The Role of Better Transparency Law in Corporate Governance and Financial Markets and Its Practicability in Legal Systems: A Comparative Study Between the EU and Turkey”. Unpublished Doctoral Thesis, School of Law Durham University, 2014. <http://etheses.dur.ac.uk/10800/1/final.pdf?DDD19+>
- Sönmez, Yusuf Ziyaeddin. *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı*. 1. bs., İstanbul: Beta Yayınları, 2009.
- Sulu, Muhammed. “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğun Uygulanmasına İlişkin Güncel Sorunlar ve Tespitler”. *Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu (İbn Haldun Üniversitesi Arabuluculuk Daire Başkanlığı)*. (2020): 209-229, <https://openaccess.ihu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12154/1541/Sulu%20C%20M.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sümer, Ayşe. *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi (Yargıtay Kararları İle Birlikte)*. İstanbul: İsmail Akgün Vakfı, 1991.
- Sümer, Ayşe. “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi*. C. 18, S. 2, (2012): 839 - 850. (Fesih)
- von Steiger, Fritz.. *İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku*. 3. bs., Çeviren Tahir Çağa, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1968.
- Şahin, Ayşe. *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*. 1. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013.
- Şahin, Ayşe. *Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011. (Haklı Sebep)
- Şahin Caner, Ayşenur. *Türk Borçlar Kanununda Müteselsil Borçluluk*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Şener, Oruç Hami. “Anonim Ortaklıklarda Tasfiye Memurunun Mahkemece Azli ve Atanması”. *DEÜHFD*. C. 4, S. 1, (2002): 159 - 196 .
- Şener, Oruç Hami. *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*. 5. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2022. (Ortaklıklar Hukuku)
- Şener, Oruç Hami. *Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye*. 1.bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Şener, Oruç Hami. *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*. 1. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2017. (Limited)
- Şener, Oruç Hami. *Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi*. 1. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Şenocak, Kemal. “Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 11, S. 1-2, (2007): 279 - 296.
- “TDK Güncel Türkçe Sözlük”, (Erişim Tarihi 01.05.2020), <https://sozluk.gov.tr>
- Tekil, Fahiman. *Anonim Şirketler Hukuku*, 2. bs., İstanbul: Alkım Yayınları, 1998.

- Tekil, Müge. “Genel Kurulun Anonim Ortaklığı Fesih Kararını Geri Alması – İsviçre Federal Mahkemesinin 18 Haziran 1997 Tarihli Yeni İçtihadı”. *İHFM*. C. 56, S. 1-4, (1998): 319-327. (Fesih Kararı)
- Tekinalp, Ünal. *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme*. 4. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015.
- Tekinalp, Ünal/ Poroy, Reha/ Çamoğlu, Ersin. *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*. 11. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009.
- Tekinalp, Ünal/ Poroy, Reha/ Çamoğlu, Ersin. *Ortaklıklar Hukuku C. 2*. 2. bs., İstanbul: Filiz Kitabevi, 1976. (C. 2)
- Tekinalp, Ünal. “Birleşmede Ayrılma Akçesi”. *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*. C. 2, S. 1, (2012): 21-29. (Ayrılma Akçesi)
- Tekinalp, Ünal. *Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri*. 2. bs., İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1979.
- Tekinay, Selahattin/ Akman, Sermet/ Burcuoğlu, Haluk/ Altop, Atilla. *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993.
- Topçuoğlu, Metin. “Ticaret Şirketlerinde Konu Dışı İşlemler ve Sonuçları”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 2, S. 2, (2012): 47 - 79 .
- Tufan, Ayşe Şebnem. *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık Kavramları İle Sermayesini Kaybetmiş Veya Borca Batık Batık Anonim Şirketlerin Birleşmeye Katılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Türk, Ahmet. *Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığının Hukuki Sonuçları (TTK m. 324)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1999.
- Türk, Ahmet. “Yeni Türk Ticaret Kanununun Getirdiği Değişiklik ve Yeniliklerle Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Hukuki Sonuçları”. *DEÜHFD*. C. 17, S. 2, (2015): 63 - 112 . (Makale)
- Türk, Ahmet. *Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi*. 1. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2016. (Kendi Paylarını Edinme)
- Türk, Hikmet Sami. “Süreleri Sona Eren Anonim Ortaklıklara İlişkin Danıştay ve Yargıtay Kararları”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu – 3, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986. (Danıştay ve Yargıtay Kararları)
- Türk, Hikmet Sami. “Türk ve Ansay’ın Bildirilerine İlişkin Tartışmalar”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-3, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 14-15 Şubat 1986.
- Türk, Mehmet Cemil. *Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali*, 1. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.
- Türk Hukuk Kurumu. *Türk Hukuk Lügati*. 3. bs., Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1991.
- Uçar, Salter. *Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye*. İstanbul: Kazancı Matbaacılık, 1996.
- Uzay, Şaban/Bayat, Saliha Büşra. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun Bağımsız Denetim Alanında Getirdiği Yenilikler ve Tartışmalı Konular”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. C. 21, Muhasebe Denetimi Özel Sayısı, (2016): 1503-1513.

- Uzel, Necdet. “Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasında Karlılık Durumu ve Sermaye Kaybının İşlevi- İstisnai Bir Vakanın Çözümü “Grumser” Kararı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*. C. 30, S. 4, (2014): 311-322.
- Uzel, Necdet. *Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam*. 1. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013. (Bağlam)
- Uzunallı, Sevilay. *Anonim Şirkette İşletme Konusu*. 1.bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- Üçışık, Güzin/ Çelik, Aydın. *Anonim Ortaklıklar Hukuku C. 1*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- Ünal, Şeref. “Ana Sözleşmelerindeki Süreleri Biten ve Sürelerini Uzatmamış Olan Anonim Şirketlerin Hukuki Durumu”. *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu – 1, Bildiriler-Tartışmalar*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 6-7 Ocak 1984.
- Vischer, Markus. “Untergang der AG: Konstitutive oder deklaratorische Wirkung der Löschung im Handelsregister?”. *GesKR (Gesellschafts-und Kapitalmarktrecht)* (2015): 257-266. https://www.walderwyss.com/user_assets/publications/1639.pdf
- Vogt, Hans- Ueli/ Enderli, Thomas, “Die Auflösung einer Aktiengesellschaft aus wichtigen Gründen und die Anordnung einer «anderen sachgemässen Lösung» (Art. 736 Ziff. 4 OR) - Bemerkungen aus Anlass von BGE 136 III 278 ff.”, recht (2010): 238-250. https://www.ius.uzh.ch/dam/jcr:00000000-4529-5db9-ffff-ffffc83f1916/Recht_6_Vogt.pdf
- Yağcıoğlu, Kaan Muharrem. *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyeliğinin Sona Ermesi*. 1. bs., Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Yağmur, Setenay. *Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi*. 1. bs. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Yalçın, Emre. *Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Ticaret Şirketlerinde Tür Değiştirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Yanlı, Veliye. “Anonim Ortaklıklarda Kârın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir mi?”. *İÜHF*. C. 55, S. 4, (2011): 201 - 216.
- “Yargıtay Karar Arama”, Erişim Tarihi 14.12.2020, <https://karararama.yargitay.gov.tr>
- Yasaman, Hamdi. *Anonim Ortaklıkların Birleşmesi*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987. (Birleşme)
- Yasaman, Hamdi. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Hakimin Genişleyen Rolü”, *BATİDER*. C. 25, S. 4, (Aralık 2009).
- Yasaman, Hamdi. “Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi”, *İsviçre Borçlar Kanununun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri*, 1. bs., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009.
- Yasaman, Hamdi. “Anonim Ortaklıklarda Tasfiyeden Dönme”. *İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukukunun Türk Ticaret Hukukuna Etkileri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009.
- Yasan, Mustafa. “Türk Ticaret Kanunu M. 353’e Göre Fesih Davasının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Açılabilmesinin Ticaret Hukuku Prensipleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”. *İÜHF*. C. 71, S. 2, (2013): 449-478.

- Yıldırım, Ali Haydar. *6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi*. 1. bs., Bursa: Dora Yayınları, 2013.
- Yıldırım, Ali Haydar. “Anonim Ortaklık Tasfiye Memurlarının Temsil Yetkisini Kullanmaları”. *DEÜHFD*. C. 9, Özel Sayı, (2007): 931 - 956. (Tasfiye Memurları)
- Yıldız, Burçak. “TTK Tasarısında Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki Ultra Vires Sınırlamasının Yerindeliğinin Değerlendirilmesi”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 55, S. 1, (2006): 321-353. (Ehliyet)
- Yıldız, Burçak. “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği”. *BATİDER*. C. 27, S. 3, (2011): 111-134.
- Yıldız, Nurgül. *Bağlı Tacir Yardımcılarının Temsil Yetkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Yıldız, Şükrü. “TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketin Haklı Sebeplerle Feshi”. *Makalelerim*. 2. bs., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018. (Haklı Sebep)
- Yıldız, Şükrü. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 548. Maddesine Göre Tasfiyeden Dönme”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Y. 15, S. 30, (2016): 131-148. (Tasfiyeden Dönme)
- Yılmaz, Asuman. “Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye”. *BATİDER*. S. 2, (2016): 149-173. (Ek Tasfiye)
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Sözlüğü*. Yenilenmiş 9. bs., Ankara: Yetkin Yayınları, 2005.
- Yiğın, Ali. *Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988.
- “YÖK Tez Merkezi”, Erişim Tarihi 03.01.2021, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Yördem, Yılmaz. *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğunda Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi*. 1. bs., Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.
- Yüce, Aydın Alber. “Anonim Şirketlerde Hazırlık Dönemi (Devresi) Faizi”. *Legal Hukuk Dergisi*. C. 15, S. 80, (2017): 5837-5854 .

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Elif Sena Malatyahoğlu	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Fakülte	Hukuk Fakültesi
Bölümü	Hukuk
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	